RATNI ZLOČINI SRPSKIH SNAGA NAD HRVATIMA I MUSLIMANIMA U BOSANSKOJ POSAVINI

I. izdanje

CPD
ORAŠJE 1997.

RATNI ZLOČINI SRPSKIH SNAGA NAD HRVATIMA I MUSLIMANIMA U BOSANSKOJ POSAVINI

I. izdanje

CPD
ORAŠJE 1997.

PROSLOV

Centar za prikupljanje dokumentacije (CPD) sustavno i kontinuirano se bavi prikupljanjem i obradom dokumentacije (iskazi svjedoka, tonski i video zapisi, pisana i foto dokumentacija, dokumenti ...) o zločinima koji su se dogodili nakon srpsko - srbijanske agresije na Bosnu i Hercegovinu, 1992. godine. Težište rada je usmjereno na istraživanje svih vidova genocidnih radnji nad civilnim pučanstvom. Subjekti istraživanja o kojima se prikuplja građa su prognane i stradale osobe, kao i sami počinitelji zločina. Prikupili smo povelik fond autentične građe: iskaze svjedoka i stradalnika, audio i video zapise snimljene na terenu neposredno u vrijeme ili nakon događanja, foto materijal snimljen neposredno ili kratko vrijeme nakon događanja. Uspjeli smo prikupiti znatan broj knjiga i raznih publikacija objavljenih u posljednjih pet godina, a koje su vezane za prostor i tematiku. Svu prikupljenu dokumentaciju smo sistematizirali i pohranili u arhiv Centra. Centar je otvoren za suradnju svim organizacijama koje se bave sličnom problematikom.

Obradi i analiziranju podataka pristupamo prema vrsti i mjestu počinjenih zločina, statusu stradalnika, statusu počinitelja, nastaloj šteti, nastalim posljedicama itd. Pri samoj obradi i analiziranju građe pristupili smo s pozicije specifičnosti ratnih događaja u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1996.: kontinuirana srpsko - srbijanska agresija (izvana i iznutra) na međunarodno priznatu državu Bosnu i Hercegovinu s jedne i unutarnji sukob Muslimana i Hrvata koji je nastao kao posljedica navedene agresije s druge strane. Svu dosad prikupljenu autentičnu građu proslijedili smo u Den Haag, Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju.

Pred vama se nalazi publikacija koja obrađuje srpsko - srbijansko - crnogorsku agresiju (izvanjsku i nutarnju) na prostor Bosanske posavine kao sastavni dio Republike Bosne i Hercegovine. Publikacija je rezultat obrade i analize onog fonda građe koju smo do sada prikupili. Glede kontinuiranog prikupljanja građe ovu publikaciju treba promatrati kao nepotpunu obzirom da će zasigurno doći do njene dopune u narednoj periodičnoj obradi. U određenom broju slučajeva generalijski podaci o počiniteljima i o žrtvama nisu potpuni, s obzirom da svjedoci čije smo iskaze zabilježili (i obradili) nisu mogli dati cjelovitije podatke. U pojedinim slučajevima nemamo podataka o počinitelju ili o žrtvi ili o okolnostima pod kojima je neki od zločina počinjen. Opravdano očekujemo da će nam se javiti svi oni (kako pojedinci tako i institucije) koji mogu dati određene podatke koje u ovoj publikaciji nedostaju.

Sve ovo činima vjerujući da je jedan od ključnih preduvjeta, kako mira na prostoru Bosne i Hercegovine tako i povratka prognanih u svoje domove, izvođenje zločinaca pred sud i njihovo primjereno kažnjavanje. U protivnom se teško može zamisliti budućnost Bosne i Hercegovine bez još žešćih ratnih sukobljavanja, s još većim brojem žrtava i počinjenih ratnih zločina koji će svojom brutanošću nadmašiti dosadašnje.

Uredništvo

KAZALO

ZEMLJOPISNI POLOŽAJ, RELJEF I KLIMA

Bosanska posavina ima oko 2650 km² površine. Na ovom prostoru, prema popisu pučanstva iz 1991. godine, živjelo je 375.903 stanovnika, ili 141,9 osoba na jednom četvornom kilometru.

Prirodno izdvojeni prostor Bosanske posavine omeđen je sjeverno tektonskim rovom rijeke Save, na zapadu rijekom Ukrinom i planinom Motajicom, južno planinama Trebavac i Majevicom, a na istoku riječicom Lukavac. Sa središnjim dijelovima Bosne i Hercegovine povezan je prije svega prirodnim prolazom dolinom rijeke Bosne kroz dobojsku i vrandučku klisuru, dok su zapadni dijelovi dostupni kroz također prirodni prolaz uz rijeku Ukrinu.

Bosanska Posavina

Bosanska se posavina nalazi na široko otvorenoj i lako prohodnoj peripanonskoj nizini. Sjevernu je granicu povukla rijeka Sava, koja meandrira i često plavi svoju aluvijalnu ravan, pa je zbog toga, a i zbog izuzetnog tranzitnog značenja peripanonske nizine, rijeka premoštena na više mjesta. Za gradove Bosanski Brod, Bosanski Šamac, Brčko i Orašje držimo da su ključevi sjevernog dijela Bosne.

Uz veliko tranzitno značenje i laku prohodnost, te bogatu hidrološku mrežu, bogatstvu gospodarske baze Bosanske posavine prirodno je pridodana i mogućnost dobre poljoprivredne proizvodnje i prerade nafte, a pregnućima pučanstva dobrano je zaživjela prehrambena, drvna, građevna, tekstilna, kožna, metalna i kemijska industrija, te se razvila cestovna i riječna tranzitna čvorišta i stvoreni veliki skladišni prostori.

Zahvaljujući zemljopisnom položaju (između 44° 45' i 45° 15' sjeverne geografske širine te 17° 45' i 19° istočne geografske dužine) i okruženju planinama na zapadu i jugu, Bosanska posavina ima umjerenu kontinentalnu klimu. Jači su kontinentalni utjecaji zbog toga znatno ublaženi, pa srpanj ima temperaturu od 20 do 22°C. Zime su umjerene i hladne, a siječanjski srednjak dostiže tek -2°C. Srednja je godišnja temperatura 10°C. Jesen i proljeće imaju približno iste značajke. Padaline su skladno raspoređene tijekom čitave godine i iznose oko 800 mm. Kiše se najčešće u svibnju i lipnju, kada su vegetaciji i najpotrebnije.

Rijeke Bosanske posavine imaju osrednji hidropotencijal, i makar samo Sava ima prometno značenje, njihov hidropotencijal nije dostatno iskorišten na drugačiji način, dočim je kvaliteta vode još uvijek zadovoljavajuća, osim rijeke Bosne koju onečišćavaju velika industrijska središta uzvodno (Kakanj - Ćatići, Zenica, Maglaj i Doboj). Sve su rijeke pritoke Save, pa tako njihovi tijekovi pripadaju Crnomorskom slivu.

POVIJESNI PRIKAZ

Bosanska posavina na prostoru veličine oko 2650 četvornih kilometara obuhvaća devet općina: Bosanski Brod, Derventu, Doboj (Komaricu), Odžak, Bosanski Šamac, Modriču, Orašje, Brčko i Gradačac (Tramošnicu). Ove općine čine prirodni prostor uz desnu stranu rijeke Save, od Dubočca do Brčkog, na kojem je pretežito živjelo hrvatsko pučanstvo. Sebe su nazivali Posavcima.

Kao područje unutar Republike Bosne i Hercegovine, Bosanska posavina oduvijek je predstavljala jednu kulturno-povijesnu i gospodarski zaokruženu cjelinu hrvatskog naroda.

Ovdje je ljudski život započeo još u neolitsko doba, na brežuljcima uz rijeke, bavljenjem lovom i ribolovom, zahvaljujući u prvom redu Usori, Ukrini, Savi, Bosni i njhovim pritokama bogatima ribom, te šumama s dovoljno divljači. Najstarije naselje iz tog doba su Vignjišta, s područja sela Kužnjače kod Modriče.

Prve ozbiljnije tragove civilizacije počinje bilježiti dolazak Rimljana na ova područja: počeli su graditi putove, veća urbanija naselja, za gradnju koriste kamen i opeku, putovima kroz Posavinu povezuju svoje dvije provincije.

Hrvati pak na prostor današnje Bosanske posavine doseljavaju u VII. stoljeću, 626. godine poslije Krista.

Za vrijeme vladavine Kulina bana Bosnom u X. stoljeću Posavina nije bila u sastavu Bosne. O ovome postoje izvorni dokumenti, kao i dokument kojim Kulin jamči Dubrovčanima slobodu trgovanja po Bosni, koji izvorno glasi:

"U ime Oca i Sina i Svetog Duha. Ja ban bosanski Kulin prisezaju (prisežem) tebe kneže Krvašu i vsem građam dubrovam pravi prijatelj bili i pravu vjeru, dokolje sam živ. Vsi Dubrovčane kire hode po mojemu vladanj trgujuće, gdije si kto krevat, godi si kto mine, pravov vjerov i pravim srcem držati je bez vsakoje zledi razvije što mkto, da svojov voljom poklon, i da im ne bude od mojih čest - nikov sile, i dokolije u mene bude, dati im savjet i pomoć, kakore i sebe, kolikore, bez vsega zloga primislja. Tako mi Bog pomagaj i se sveto evandjelie."

Iz 1244. god. postoji pisani trag o Posavini ("Terra Tolys", o zemlji oko riječice Tolise), a 1324. godine spominje se Nenavište, prostor s obje strane rijeke Bosne. Prvi bosanski kralj Tvrtko I. Kotromanić (1353.-1391.) pripaja Posavinu Bosni, a u svojoj povelji spominje župu Jakeš i župu Modriču. U 15. stoljeću Bosanska se posavina ponovno priključuje svojoj matici Hrvatskoj u okviru Ugarske, i ovo povijesno stanje zadržat će sve do 1536. godine, kada i ona pada pod tursku okupaciju (Bosna je pala 1463. godine, dakle punih 73 godine prije).

Iz turske vladavine vrijedan je spomena dokument zvan "Ahdnama", što znači "Vladarska povelja". Naime, godine 1463., zauzevši Bosnu, sultan Mehmed smatrao je da je potpuno osvojio bosanske zemlje, pa te godine Bosnu proglašava Sandžakom sa dijelom u Vrhbosni. Na molbu franjevca Anđela Zvizdovića sultan je, prije nego se zaputio natrag u Carigrad i prije nego je imenovao Mehmedbega prvim sandžakom u Bosni, izdao glasovitu Ahdnamu, kojom je katolicima jamčena sloboda vjere. Prije turskog osvajanja Posavine, na ovom je prostoru bilo osam velikih franjevačkih samostana. Turci su ih, sve do jednog, porušili.

Prema turskim defterima (popisima) iz XVI. st. spominje se Nenavište kao naselje napušteno od katolika Hrvata. Tako župu Nenavište, zapravo područje bivše župe Nenavište, "Terra Tolys", Turci pretvoriše u Gradačačku nahiju (Gradačac i Šamac). Drugi, veći dio Posavine nalazio se u Derventskoj nahiji (Derventa, Odžak i Bosanski Brod). Od većih sela spominju se krajem XVI. stoljeća Dubovac, Korače, Foča, Dubica i Plehan, te rijeke Sava, Ukrina, Veličanka, Živanjska, Lješnica i Markovac. Treći dio Posavine (Brčko, Dubrave, Zovik, Ulice, Breške, Drijenča i Skakava) nalazio se u Tuzlanskoj nahiji.

Nakon dogovorenog mira 1719. godine između Turske i Austrije utvrđene su granice Posavine, koje su trajale sve do 1939. godine. U ratnom razdoblju 1788.-1792. godine Turci su ponovno protjerali Hrvate katolike iz Posavine, s razlogom da ne bi, navodno, pomagali Austrijance. Ipak se Hrvati poslije primirja vraćaju na svoja stoljetna ognjišta. Bosanska je posavina 1831. godine izazvala posebnu pozornost turskih vlasti. Tada su, pod vodstvom Husein bega Gradaščevića, dragovoljci porazili tursku vojsku na Kosovu i u Travniku. Sljedeće godine Turci su ipak suzbili pobunjenike.

Utjecaj hrvatskog preporoda (1850. god.) osjetio se i u Bosni i Hercegovini. Svesrdnu su im pomoć u tome pružili oci franjevci. Posebno se ističu fra Ivan Jukić i fra Martin Nedić iz Tolise. Fra Ilija Starčević u Tolisi osniva i prvu pučku školu u Posavini; knjige nabavljaju iz Broda na Savi (Slavonski Brod).

Godine 1862. i 1863. muslimani, protjerani s područja Užica i Šapca zbog sukoba Srba i Turaka, naseljavaju područja Bos. Šamca, Orašja i Brezova Polja. Hrvati katolici velikom dušom i srcem primaju prognanike na svoja područja.

Slabljenje turske vlasti dovodi tadašnju Europu pred tzv. "istočno pitanje", do želje velesila da podijele tursko

Carstvo. Tako se na međunarodnom kongresu u Berlinu, 1878. god, sređivanje političkih prilika u Bosni povjerava Austro-Ugarskoj. Ovime Bosanska posavina ponovno dolazi u dodir s Hrvatskom, pogotovo jer je u toj državi prije imala svoju autonomiju.

Tako 1878. godine Austro-Ugarska zauzima Bosnu i Hercegovinu. Svojom vojskom ušla je upravo kroz Posavinu iz pravca Brčkog, Šamca i Broda. Unosi novu civilizaciju, drugu kulturu, zapravo europski duh u bosanske, gospodarski i duhovno opustošene krajeve. Odmah pristupa izgradnji mostova, putova, suvremenih gospodarskih objekata, škola, bolnica, željezničkih kolodvora, vodovoda - prestižnih zgrada, kazališta, pa i muzeja. Spomenut ću samo Zemaljski muzej, koji zaprema 25.000 četvornih metara prostora, a čine ga mnoge zbirke: povijesne, etnografske, biološko-arheološke..., sve uređene prema najsuvremenijim muzeološkim načelima. Muzej je danas jedan od najljepših na Balkanu, pa i u Europi. Spomena je vrijedno i osnivanje Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" 1902. godine. Ovo je Društvo u Bosanskoj posavini ubrzo naišlo na plodno duhovno tlo i dalo solidne rezultate u opismenjavanju naroda i širenju kulture.

Nezadovoljni pripajanjem Bosne i Hercegovine Austro-Ugarskoj, Srbi 28. lipnja 1914. godine čine atentat na austrougarskog prijestolonasljednika Franju Ferdinanda. Bio je to povod za oružani napad Austro-Ugarske na Srbiju, čime dolazi i do Prvog svjetskog rata (1914.-1918.). U ratu sudjeluje i veliki broj vojnika s područja Bosanske posavine, što i književnik Mato Blažević, Posavac iz Bos. Šamca, opisuje u svom romanu "Zaboravljeni grobovi".

Vještom političkom igrom, Srbi 1918. godine pripojiše hrvatske krajeve u državu zvanu Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. Značajan sljedeći događaj za Bosansku posavinu svakako je uspostava Banovine Hrvatske, 29.08.1939. godine, u koju ulaze i sljedeće posavske općine: Derventa, Bos. Brod, Odžak, Modriča, Bosanski Šamac, Gradačac, Orašje, Brčko i Srebrenik, dakle prostor definiran kao hrvatski i time pripojen Banovini Hrvatskoj.

Stvaranjem Nezavisne Države Hrvatske, 1941. godine, Bosanska posavina još se više povećava: u njene granice ulazi i područje Bijeljine. Područje je dobilo naziv Velika župa Posavina i prostirala se teritorijalno sve do Drine, sa sjevera zahvaćajući čak i općine Slavonski Brod i Županju.

Spomenute činjenice, dakle, govore da je Bosanska posavina oduvijek bila definirana kao hrvatski prostor, u kojem su nesmetano živjeli i ostali narodi. Bosanska posavina kao takva je nedjeljiva i neotuđiva jedinica hrvatskog korpusa.

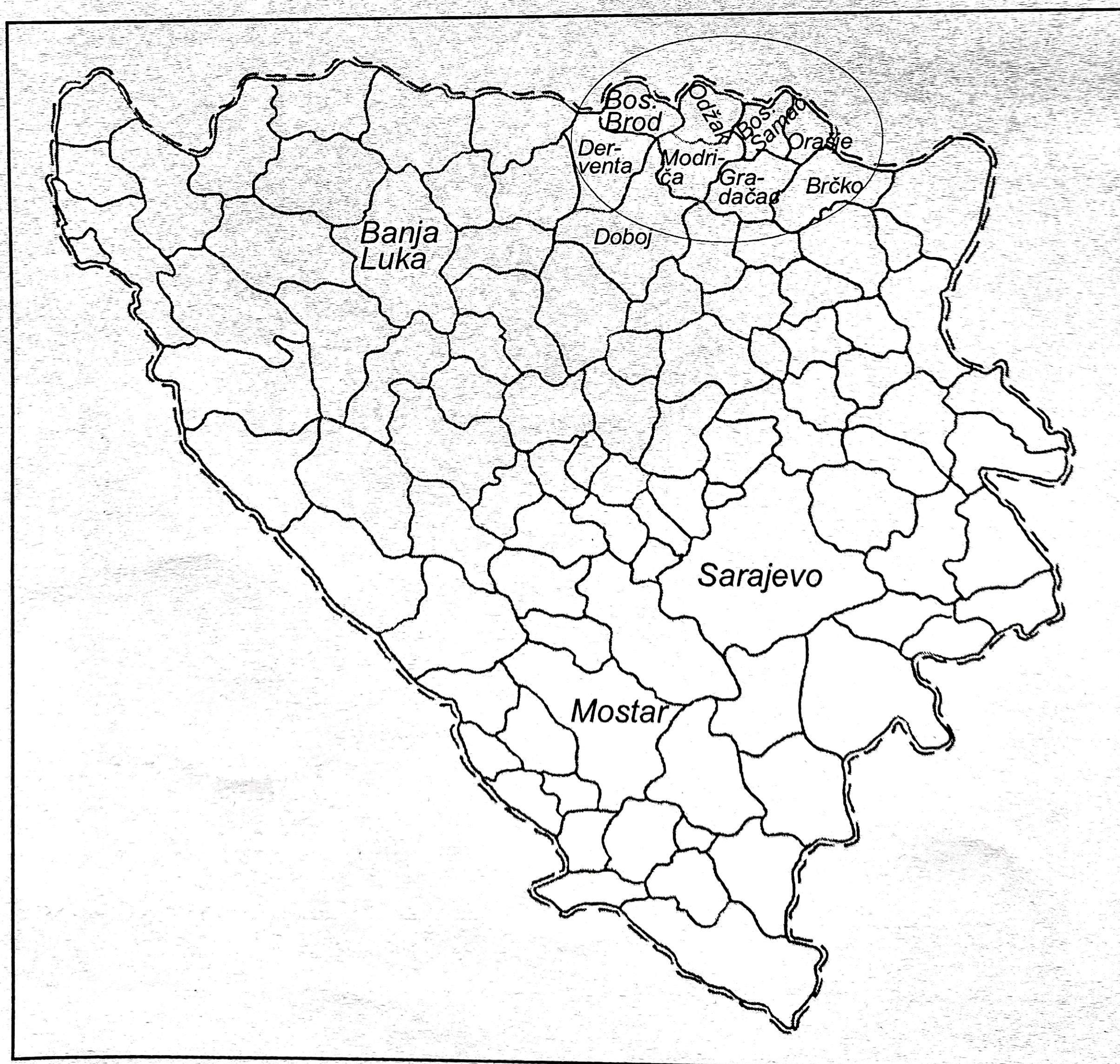
Ono što su ranije generacije hrvatskog naroda u Bosanskoj posavini jedno i pol tisućljeće imale, čuvale i sačuvale sve do ovog rata (1992.-1995.), zločinačkom agresijom srbocrnogorskih vojnih postrojbi srpski su imperijalisti uspjeli nasilno oduzeti. Prostor su oteli, hrvatski i muslimanski narod što pobili, što protjerali. No, uzdajući se u Božju providnost i pravednost, u duhovnu snagu svakog hrvatskog Posavca, u stečenu duhovnu snagu koju su im stoljećima ulijevali njihovi preci, njihovi duhovni oci franjevci, njihova braća s gornje strane Save, njihova subraća iz drugih dijelova Bosne i Hercegovine, uzdajući se u stečenost povijesnog pamćenja, uzdajući se u posavski hrvatski um, krv, znoj i suze, uzdajući se u se, u vlastitu svoju osobnost, ovaj se narod i nada i vjeruje u povrat svoje imovine i svog prostora, u povratak svog tjelesnog bitka i svoje plemenite duše na vjekovna hrvatska posavska ognjišta. Jer, čiji je ovo prostor, čiji su ovi krajevi - oduvijek se znalo i zna se!

PUČANSTVO - STATISTIČKI PODACI

Na prostoru Bosanske posavine, na području općina Bosanskog Broda, Bosanskog Šamca, Brčkog, Dervente, Gradačca, Modriče, Odžaka i Orašja, te na sjeverozapadnom dijelu općine Doboja, živjele su 1991. godine, neposredno pred posljednju srpsku agresiju na Bosnu i Hercegovinu, 375.903 osobe, od kojih 134.452 Hrvata, 107.490 Muslimana, 104.804 Srba i 29.157 osoba ostalih nacionalnosti*).

OPĆINA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
BOSANSKI BROD	34.138	13.993	4.088	11.389	4668
BOSANSKI ŠAMAC	32.960	14.731	2.233	13.628	2.368
BRČKO	87.627	22.252	38.617	18.128	8.630
DERVENTA	56.489	21.952	7.086	22.938	4.513
DOBOJ (dio)	14.072	5.460	3.122	5.064	426
GRADAČAC	56.581	8.613	33.856	11.221	2.891
MODRIČA	35.613	9.805	10.375	12.534	2.899
ODŽAK	30.056	16.338	6.220	5.667	1.831
ORAŠJE	28.367	21.308	1.893	4.235	931
UKUPNO	**375.903**	**134.452**	**107.490**	**104.804**	**29.157**

** Podaci preuzeti iz "Stanovništvo Bosne i Hercegovine: narodonosni sastav po naseljima", izdanje Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, travnja 1995. Knjiga je izdana u dogovoru s direktorom Državnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine, gospodinom dr. Hasanom Zolićem.*

DOBOJ - SJEVEROZAPADNI DIO

MJESTO	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
BOŽINCI DONJI	587	6	-	575	6
BUKOVAC	664	607	-	31	26
FOČA	1.457	1.437	-	5	15
GLOGOVICA	714	17	-	689	8
JOHOVAC	1.487	1.339	5	71	72
KOMARICE	1.020	964	4	6	46
KOTORSKO	3.295	57	3.110	15	113
MAJEVAC	456	8	2	441	5
PODNOVLJE	1.239	89	1	1.109	40
PRNJAVOR MALI	793	22	-	742	29
PRNJAVOR VELIKI	690	558	-	90	42
RITEŠIĆ	584	148	-	422	14
TRNJANI	887	13	-	867	7
VRANDUK	199	195	-	1	3
UKUPNO	**14.072**	**5.460**	**3.122**	**5.064**	**426**

POPIS PUČANSTVA PO OPĆINAMA OD 1971. DO 1991.

Za svih osam općina Bosanske posavine i sjeveroistočni dio općine Doboja donosimo statistički pregled podataka prema popisima pučanstava od 1971. do 1991. godine.

1. BOSANSKI BROD

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	30.115	14.489	3.706	11.273	647
1981.	32.286	13.579	3.106	10.737	4.864
1991.	34.138	13.993	4.088	11.389	4.668

2. BOSANSKI ŠAMAC

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	31.374	14.336	2.192	14.230	616
1981.	32.320	14.327	1.725	13.328	2.940
1991.	32.960	14.731	2.233	13.628	2.368

3. BRČKO

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	74.771	24.925	30.181	17.709	1.956
1981.	82.768	23.975	32.434	16.707	9.652
1991.	87.627	22.252	38.617	18.128	8.630

4. DERVENTA

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	56.141	25.228	6.548	23.124	1.241
1981.	57.010	23.629	6.034	22.840	4.507
1991.	56.489	21.952	7.086	22.938	4.513

5. DOBOJ

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	15.460	/	/	/	/
1981.	15.637	6.180	2.904	5.773	780
1991.	14.072	5.460	3.122	5.064	426

6. GRADAČAC

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	48.384	8.447	26.905	12.455	577
1981.	54.281	9.011	31.219	11.727	2.324
1991.	56.581	8.613	33.856	11.221	2.891

7. MODRIČA

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	31.622	9.418	8.356	13.457	391
1981.	34.541	9.598	8.578	13.012	3.353
1991.	35.613	9.805	10.375	12.534	2.899

8. ODŽAK

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	25.901	14.995	4.777	5.881	248
1981.	27.895	15.430	5.371	5.361	1.733
1991.	30.056	16.338	6.220	5.667	1.831

9. ORAŠJE

GODINA POPISA	UKUPNO	HRVATI	MUSLIM.	SRBI	OSTALI
1971.	25.740	19.354	1.867	4.266	253
1981.	27.806	20.705	1.548	4.151	1.402
1991.	28.367	21.308	1.893	4.235	931

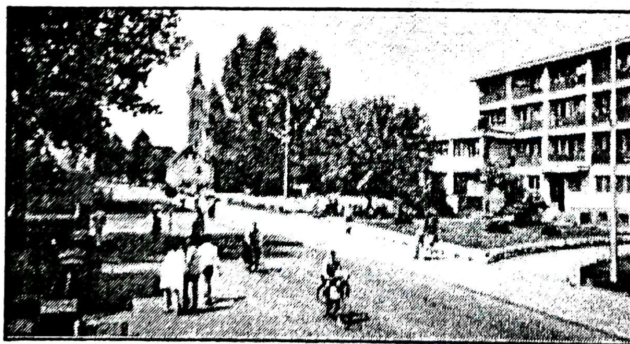
Prema dostupnim ali još uvijek neslužbenim podacima, tijekom 1992. godine, tj. tijekom svesrpske agresije te nakon okupacije i provedbe politike genocida i etničkog čišćenja s prostora Bosanske posavine **protjerano je ili raseljeno oko 140000 osoba, od čega oko 100000 Hrvata i oko 40000 Muslimana!**

KRONOLOGIJA PRIPREME I PROVEDBE AGRESIJE SRPSKIH SNAGA*) NA BOSANSKU POSAVINU (1990. - 1995.) NAČINJENA PO OPĆINAMA

BOSANSKI BROD

studenoga 1990.

Prema rezultatima prvih višestranačkih izbora na području općine Bosanski Brod nadmoćno pobjeđuje Hrvatska demokratska zajednica.

1991.

Tijekom druge polovice 1991. godine aktivnost pripadnika JNA smještenih u novoj vojnoj bazi JNA u selu Podnovlju (općina Doboj) ogledaju se prije svega u velikosrpskoj indoktrinaciji lokalnog srpskog življa na području Bosanske posavine, podjeli naoružanja istima, te ustrojavanju tzv. "srpske Teritorijalne odbrane". Na području općine Bosanski Brod zapovjedništvo novoustrojenih srpskih snaga bilo je u selu Liješće, a zapovjednikom je imenovan Dušan Stanisavljević zvani Strikan, srednjoškolski profesor iz Bosanskog Broda. Njegovi najbliži suradnici bili su Dušan Kostadinović, Miro Radovanović, Nenad Ivanović, Mićo Ružojčić, Nenad Miličić i Ignjo Jaćimović. Svoje zapovjedne strukture ove srpske snage imale su i u osnovnim postrojbama koje su nazivali četama. Tako je zapovjednik čete u selu Vinska bio Pavo Stanisavljević, a njegov zamjenik Jugoslav Ruškić. Predvodnici velikosrpske agresije na tom prostoru su još Ljubo Ninić u selu Brusnici, Dragan Pakić i Boro Đurić u selu Klakaru, Grujica Kušljić u selu Brodskom Polju, Milan Gverić u selu Vrelima, Vlado Jaćimović u selu Liješću i dr.

01. 09.1991.

Pripadnici diverzantske skupine "Tuzlanskog korpusa JNA" pokušali su onemogućiti promet preko mosta koji preko rijeke Save povezuje Bosanski sa Slavonskim Brodom.

15.09.1991.

Skupina naoružanih specijalaca Vojne policije JNA, koja je u vojarnu JNA u Derventi stigla iz Niša (Srbija), predvođena podoficirom iz vojarne JNA u Derventi Brankom Ratićem, ispalila je na most koji povezuje Bosanski sa Slavonskim Brodom veći broj minobacačkih granata i lakše ga oštetila.

listopada 1991.

Zapovjednik Štaba TO općine Bosanski Brod Dušan Dragosavljević, uz pomoć svojih suradnika Slobodana Marjanovića, Zorana Žerića i Mihajla Sremca (predsjednik novouspostavljene općinske Vlade), ustrojio tzv. "Bosanskobrodski bataljon" koji je brojio 134 naoružana člana. Na tajnoj promotivnoj smotri "Bataljona" bio je nazočan i Milan Martić iz Knina.

12. 11.1991.

Osnovana je Hrvatska zajednica Bosanska posavina. Zajednica je utemeljena zbog "složenog i teškog političkog i sveukupnog stanja, te neposredne ratne opasnosti i agresije na hrvatski narod, a u cilju objedivanja političkih aktivnosti na obrani suvereniteta i integriteta BiH i jačanja hrvatskog korpusa".

** Pojmovi "pripadnici srpskih snaga" ili "združene srpske snage" u ovoj se brošuri odnose na pripadnike srpskih vojnih, paravojnih, policijskih, parapolicijskih postrojbi i naoružanih civila. Pripadnici srpskih snaga su uglavnom prema nacionalnosti Srbi ili Srbijanci, a zabilježen je i nemali broj Muslimana (pogotovo na prostoru općine Bosanski Šamac). Prema brojnosti i tehničkoj nadmoćnosti najjače su bile postrojbe JNA koje s vremenom doživljavaju transformaciju (samo na papiru!) u JA, pa u srpsku vojsku i na kraju u Vojsku Republike srpske. Od paravojnih postrojbi najčešće su spominjane četničke postrojbe "Beli orlovi", "Šešeljevci" i "Arkanovci".*

21.12.1991.

Pripadnici "Tuzlanskog korpusa JNA" raspoređuju svoje jedinice po selima Kostrešu i Barici, s glavninom snaga u selu Zborištu.

25.12.1991.

Na sam Božić JNA demonstrira silu prolazeći kroz sela i naselja nastanjena Hrvatima omaložavajući ovaj veliki katolički blagdan.

koncem 1991./početkom 1992.

Iz sela Liješća, Poloja i Brodskog Polja pripadnici JNA i mjesni Srbi svakodnevno granatiraju Slavonski Brod.

16.01.1992.

Zbog svakodnevnih oružanih provokacija od strane naoružanih Srba i pripadnika JNA, čelništvo općine Bosanski Brod donosi odluku da obranu grada i općine preuzme Krizni štab.

16.01.1992.

Prvi oružani sukob u selu Koraću zbio se u neposrednoj blizini crpne postaje vodovodnog poduzeća kojeg su osiguravali djelatnici MUP-a. Naime, pripadnici Tuzlanskog korpusa JNA pokušali su zauzeti crpnu postaju. Iz vojnog vozila ("pincgauera") izišlo je šest pripadnika JNA s naumom da silom oružja zauzmu vodovodnu postaju, čemu su se usprotivili djelatnici MUP-a. Otvorena je obostrana vatra iz pješačkog oružja, pa su se pripadnici JNA povukli.

23.02.1992.

Srpska demokratska stranka općine Bosanski Brod donosi odluku o proglašenju "Srpske opštine Bosanski Brod - Brodsko Polje", a za njenog predsjednika imenuje Miroslava Radovanovića, tadašnjeg predsjednika SDS-a za ovu općinu.

veljače 1992.

Na prostor općine Bosanski Brod iz Srbije su pristigle raznorazne paravojne postrojbe među kojima i "Srbijanska dobrovoljačka garda", "Šešeljevci" i "Beli orlovi". Svoje zapovjedne stožere smjestili su u bosanskobrodskom selu Vinska. Zapovjednik postrojbe "Belih orlova" bio je Aca Lazić iz Kragujevca (Srbija), djelatnik srbijanskog MUP-a, a njegov zamjenik Dragan Mićić, zvani Deda, iz Kraljeva (Srbija). Pripadnici ove postrojbe bili su obučeni u maskirne odore, a na glavama su nosili beretke crvene boje. Na prostor bosanskobrodske općine su pristigli u džipovima beogradske registracije. Nedugo zatim u svoju postrojbu primaju oko sto bosanskobrodskih Srba te ih ustrojavaju na razini 'čete' i s njima prolaze dodatnu dvodnevnu vojnu obuku.

03.03.1992.

Nakon uspješno provedenog Referenduma za BiH, nezadovoljni Srbi, potpomognuti pripadnicima JNA, postavljaju prve barikade na području općine. Jedna od njih je postavljena kod semafora u selu Liješću. U večernjim satima iz Liješća su projektilima i granatama (VBR i minobacači) napadnuta prigradska sela u kojima žive Hrvati. Ovim napadom otpočela je agresija združenih srpskih snaga (razne srpske postrojbe i JNA) na područje općine Bosanskog Broda. Odlukom Kriznom štaba općine Bosanski Brod osniva se 101. bosanskobrodska brigada HVO-a.

04.03.1992.

U četiri sata združene srpske snage (pripadnici JNA, "srpski teritorijalci", naoružani članovi SDS-a...) započinju žestoki minobacačko-pješački napad na grad iz naselja Brodskog Polja, ispaljujući više desetaka minobacačkih granata raznog promjera. Vatra iz pješačkog naoružanja otvarana je po mostu preko rijeke

Save i po zgradi u kojoj je smještena Policija. Ranjeno je šest građana Bosanskog Broda, a nanesena je i veća materijalna šteta na stambenim i drugim objektima. Oko devet sati napad i pucnjava prestaju.

05.03.1992.

Na zgradu Skupštine općine Bosanskg Broda ispaljeno više snajperskih hitaca iz prostora Brodskog Polja koje je pod kontrolom "Bosanskobrodskog srpskog bataljona".

06.03.1992.

Uklanjaju se barikade s magistralnih prometnih pravaca prema Derventi i Odžaku, a most na Savi se otvara za pješake. Most prelazi oko 1500 žena i djece i odlaze k rodbini u Slavonski Brod.

14./15.03.1992.

Iz svojih uporišta u istočnom dijelu grada tri skupine tzv. srpskih rezervista pokušavaju ući u grad i minirati Rafineriju nafte. Zahvaljujući budnosti Hrvati su ih onemogućili.

21.03.1992.

Pripadnici oklopnog bataljuna JNA pristiglih iz Vranja (Srbija) razmještaju 11 tenkova na prostor bosanskobrodskih sela Liješća i Vinske. Odatle će u narednom razdoblju sustavno granatama razarati naseljena mjesta Općine koja još nisu kontrolirali.

25.03.1992.

Pripadnici srpskih snaga predvođeni zamjenikom zapovjednika "Belih orlova" Draganom Mićićem, u selu Donja Vrela uhitili su dvojicu mještana Hrvata. Odveli su ih u selo Liješće, mučili, ubili i tijela bacili u rijeku Savu.

26.03.1992.

Na poziv općinskih političara u Bosanski Brod dolaze čelnici vjerskih zajednica, msgr. Vinko Puljić, nadbiskup vrhbosanski, reis-ul-ulema Jakub Selimoski, predsjednik Islamske vjerske zajednice i vladika Vasilije, episkop zvorničko-tuzlanski. Svaki je u svojoj bogomolji služio bogoslužje. Njihova molitva nije urazumila srpske napadače, naprotiv, napadi su postali sve jači i razorniji. Dijelovi grada ostaju bez struje i vode. Oko 1000 žena, djece i starijih osoba izbjeglo je iz grada i prešlo u Slavonski Brod. Krizni štab obrane općine Bosanski Brod izdaje zapovijed o mobilizaciji muškaraca od 18 do 50 god. starosti. Okrutni general Milutin Kukanjac, glavni zapovjednik JNA u BiH, na sjednici Predsjedništva BiH izjavljuje da povlačenje pripadnika JNA iz Bosanskog Broda "ne dolazi u obzir zbog nazočnosti jakih hrvatskih vojnih jedinica".

28.03.1992.

Pripadnici srpskih snaga, među kojima i Goran Vukman, Đorđe Šljuka, Vid Šljuka, Goran Jakovljević, Slobodan Jakovljević, Zoran Jakovljević, Josip Vujić, Zoran Vujić i Zoran Čela, u selu Donjim Vrelima nasilno ulaze u hrvatske kuće, pod izlikom da traže skriveno oružje. Odmah nakon pretrage kuće su palili i uništavali.

koncem ožujka 1992.

Koncem mjeseca ožujka Srbi preseljavaju iz Brdskog Polja u selo Liješće, u kojem imaju svoje vojno zapovjedno mjesto, i nastavljaju napadati grad. U selima nastanjenim srpskom većinom, pogotovo poslije Referenduma za BiH, postavljaju barikade na prometnice i putove.

03.04.1992.

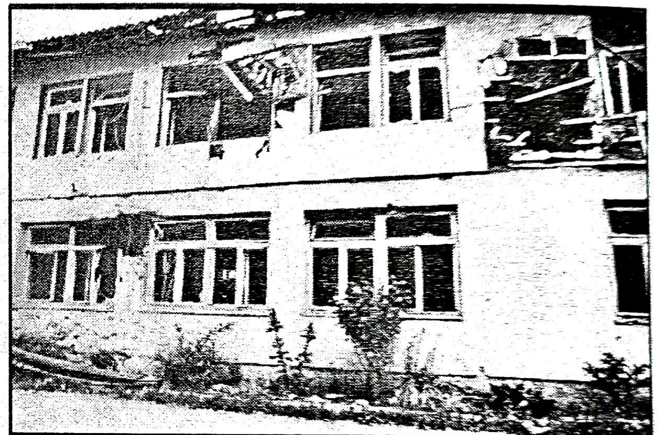
U poslijepodnevnim satima započeo jak oružani napad pripadnika JNA i naoružanih Srba iz sela Kostreša i Barica na hrvatska sela Korače, Novo Selo i Gornja Močila. Borba traje do kasno u noć, mještani odolijevaju i razbijaju napadače.

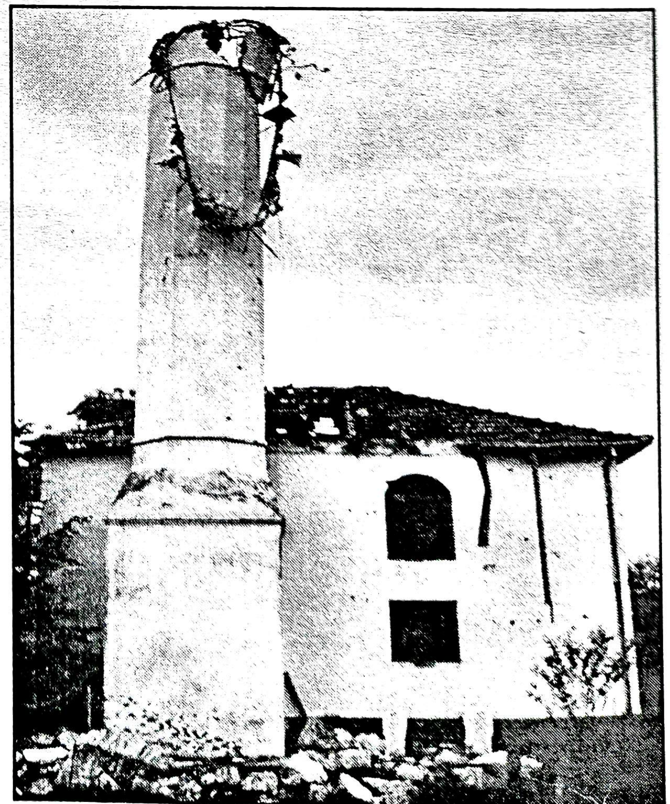
06.04.1992.

Pripadnici Tuzlanskog korpusa JNA i naoružani Srbi iz Zborišta teškim topništvom granatiraju sela Korače i Novo Selo. Ispalili su oko 500 granata, te 24 rakete iz višecijevnog bacača raketa (VBR). Nakon topničke pripreme uslijedio je pješački napad na selo Korače iz pravca sela Gornje Barice i Kostreša. Nakon uspješno odbijenog napada mještani sela Korača krenuli u protuudar i napadače odbacili preko rijeke Ukrine.

16.04.1992.

Pripadnici srpskih snaga upadaju u selo Gornje Kolibe i masakriraju 11 mještana civila (Hrvata i Muslimana).

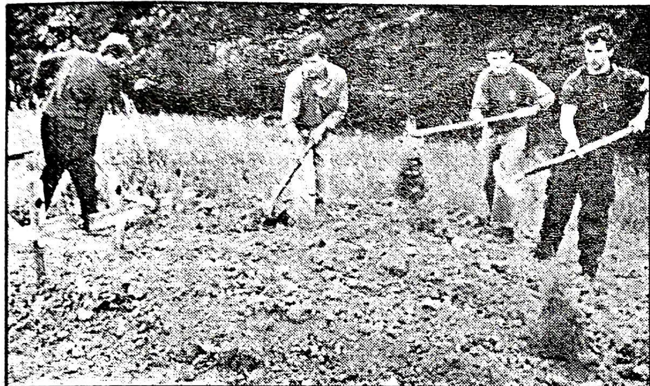
Ostaci Osnovne škole (gore) i džamije (dolje) u selu Kolibe nakon srpskog napada.

travnja 1992.

Srpska postrojba zvana "Beli orlovi" napušta bosanskobrodsku općinu, odvodeći zarobljene Hrvate na rijeku Savu gdje ih ubija (većinu strijelja). Među počiniteljima ovog zločina nalazila se i jedna žena, Višnja Milišić (djevojački Ivanović), supruga Stankova, koja je osobno strijeljala jednog zarobljenog Hrvata, pucajući u njega iz sinovog pištolja zastave 7,62.

12.05.1992.

Pripadnici srpskih snaga upadaju u selo Donja Vrela i masakriraju deset Hrvata civila.

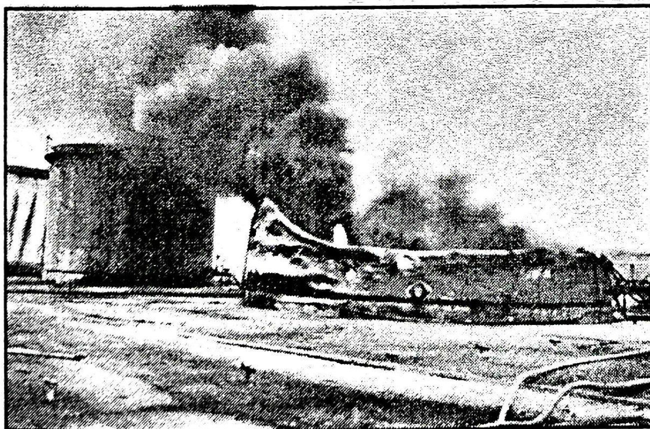

svibnja 1992.

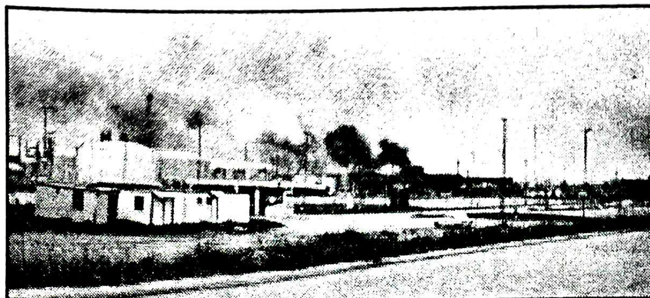
Krizni štab općine Bosanski Brod preimenovan u Hrvatsko vijeće obrane (HVO). Sredinom mjeseca pripadnici 101. bosanskobrodske brigade oslobađaju okupirane dijelove općine.

06.10.1992.

Oko 17 sati srpske snage nakon tromjesečne ofenzive slomile obranu Bosanskog Broda. Prema izjavi Novice

Simića, zapovjednika Istočnog korpusa Srpske vojske, datoj 28.06.1996. godine srpskoj televiziji, u završnim operacijama za osvajanje i potpunu okupaciju općine

Bosanski Brod srpske su snage angažirale oko 48.000 vojnika, više od 100 tenkova i drugih borbenih oklopnih vozila, više od 1000 topničkih oruđa, znatnu potporu borbenih zrkoplova itd. Osvajanje i okupaciju Bosanskog Broda srpske snage su platile sa 6000 do 8000 poginulih vojnika (Srba i Crnogoraca),160 uništenih tenkova, 30 transportera, više od 3000 razbijenih topova, haubica i minobacača, sa 21 srušenim ratnim zrakoplovom itd. Okupiravši grad Bosanski Brod srpske snage u potpunosti zauzimaju cijelo područje općine Bosanski Brod. Ruše i most između Bosanskog i Slavonskog Broda.

BOSANSKI ŠAMAC

studenoga 1990.

Prema rezultatima prvih višestranačkih izbora na području općine Bosanski Šamac premoćno pobjeđuje Hrvatska demokratska zajednica. Na temelju izbornih rezultata i Statuta u Skupštinu općine izabran je 21 zastupnik HDZ-a, 17 zastupnika SDS-a, šest zastupnika SDP-a, tri zastupnika iz SRS-e, dva zastupnika iz SDA i jedan iz Liberalne stranke. Za predsjednika Skupštine općine izabran je Mato Nujić (HDZ), za dopredsjednika dr. Blagoje Simić (SDS); za predsjednika Izvršnog odbora Skupštine Mirko Jovanović (SDS), a za dopredsjednika Izvršnog odbora Izet Izetbegović (SDA).

jeseni 1991.

Pripadnici JNA izmještaju svoje zapovjedno mjesto u selu Obudovcu. Za zapovjednika je imenovan aktivni časnik Milan Subotina. S razine ovog izmještenog zapovjednog mjesta koordinirane su aktivnosti srpskih snaga na prostoru općine Orašje. Na prostoru šamačke općine uz ustrojavanje vojnog sastava srpskih snaga paralelno naoružavaju srpsko civilno pučanstvo. Organiziraju četiri 'dobrovoljačka odreda', koja djeluju kao pričuvni sastav JNA. Zapovjedno mjesto prvog odreda smješteno je u selu Batkuši, drugog u selu Obudovcu, trećeg u selu Crkvini, a četvrtog u gradu Bosanskom Šamcu.

studenoga 1991.

Koncem studenoga pripadnici JNA započinju organizirano podmetanje eksplozivnih naprava pod različite objekte. Od 29.11.1991. do 01.04.1992. godine na području općine Bosanski Šamac počinili su 23 diverzije, kako u užem prigradskom pojasu, tako i u samom gradu. Rušeni su dalekovodni stupovi, oštećeno je atomsko sklonište u krugu poduzeća 'Hrana-produkt', most na rijeci Savi, pruga Bosanski Šamac - Sarajevo, privatni i gospodarski objekti u vlasništvu Hrvata. Provedenim policijskim istragama i naknadnim dopunama istih utvrđeno je da su počinitelji ovih djela diverzanti JNA, od kojih su 'najaktivniji' bili Fadil Topčagić, zvani Brada, iz Bosanskog Šamca, Goran (Dimitrija) Đorđić iz Bosanskog Šamca, Jasmin Kapetanović, zvani Ćabasko, iz Bosanskog Šamca, Miloš (Joce) Bogdanović iz šamačkog sela Tišine i Pero Čeliković, zvan Crni, rođen u šamačkom selu Brvniku, a stalno nastanjen u Vukovaru (Hrvatska). Patrole Vojne

policije JNA izlaze na značajnije općinske prometnice i uspostavljaju kontrolne točke u selima Tišini (u dijelu sela zvanog Srpska Tišina), Obudovcu, Gornjoj Slatini i Gornjoj Crkvini, i tako nadziru sve prilazne putove u općini. U selima sa srpskim pučanstvom organiziraju se ulazne kontrole, noćne ophodnje, vojne straže. Pripadnici JNA na određenim mjestima kopaju rovove i postavljaju topnička oruđa. U selima Kruškovom Polju i Obudovcu postavljaju tenkovske jedinice.

prosinca 1991.

SDS u Bosanskom Šamcu organizira izbornu 'Srpsku skupštinu' i proglašava 'Srpsku opštinu Šamac'.

sredinom veljače 1992.

Pripadnici 2. odreda JNA iz sela Crkvine (općina Bosanski Šamac), skupa s pripadnicima 'srpske milicije', na magistralnom putu Bosanski Šamac - Modriča - Sarajevo, u mjestu Pisarima (općina Bosanski Šamac), zaustavljaju cestovni promet i organiziraju nezakonitu naplatu cestarine. Ovoj skupini pripadnika srpskih snaga pridružio se sa svojim vojnicim i Rajko Đurić, zvani Trman, zapovjednik pričuvne postrojbe JNA iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

08.04.1992.

Predsjedništvo i Vlada Bosne i Hercegovine donijeli odluku o ustrojavanju Teritorijalne obrane Bosne i Hercegovine. Šamačke općinske vlasti organiziraju Zapovjedništvo Teritorijalne obrane općine Bosanski Šamac.

13.04.1992.

Predsjednik SDS-a općine Bosanski Šamac, dr. Blagoje Simić, priopćuje hrvatskim i muslimanskim općinskim i stranačkim čelnicima da je "srpsko rukovodstvo donijelo odluku o početku rada 'Srpske opštine Šamac'". Potanko objašnjava i granice zamišljene srpske tvorevine: u sastav 'Srpske opštine Šamac' ulaze sva sela i mjesta općine Bosanski Šamac izuzev sela Pruda, Bazika, Domaljevca i dijela sela Grebnice. Ovim činom šamačkog SDS-a upućen je zapravo ultimativan zahtjev da se oko 11.000 Hrvata i Muslimana iseli s prostora 'Srpske opštine Šamac'.

14.04.1992.

Dva transportna helikoptera JNA u selu Batkuši iskrcavaju tridesetak pripadnika paravojne postrojbe "Šešeljevaca" zvanih Sivi vukovi, koji od 17.04.1992. god. sudjeluju u okupaciji grada Bosanskog Šamca.

15.04.1992.

Na temelju odluke Predsjedništva i Vlade Bosne i Hercegovine o ustroju Teritorijalne obrane Bosne i Hercegovine, zapovjedništvo Teritorijalne obrane Bosanski Šamac, na čelu s Markom Božinovićem, počelo je, na temelju dragovoljnosti, ustroj obrambenih postrojbi u selima nastanjenim Hrvatima i u samom gradu.

16./17.04.1992.

Srpske snage izvele oružani napad i okupaciju grada Bosanskog Šamca. U napadu su sudjelovali: tzv. srpska milicija iz pravca sela Obudovca, tzv. jedinice srpske Teritorijalne obrane iz pravca sela nastanjenih Srbima, tzv. 4. taktički dobrovoljački odred pod zapovjedništvom Sime Zarića, koji je bio stacioniran u samom gradu, udarna grupa "Ljubiša" ojačana sa postrojbom "čistih Šešeljevaca" zvanih Sivi vukovi koji su nešto ranije došli iz Srbije i s nekoliko pripadnika specijalnih postrojbi jugoslavenskog SUP-a pod zapovjedništvom Srećka Radovanovića, zvanog Debeli. Nakon okupacije grada pripadnici srpskih snaga organiziraju masovna uhićenja Hrvata i Muslimana, civila, uglavnom muškaraca. Ljudi su privođeni s ulica, a potom i iz kuća. Grad Bosanski Šamac je u cijelosti okupiran oko 10,30 sati, 17.04.1992. godine.

19.04.1992.

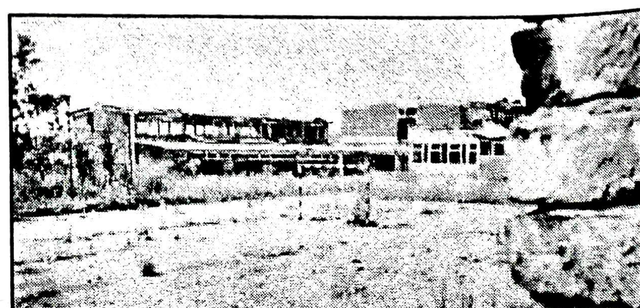
Pripadnici JNA i naoružani Srbi su na selo Bazik ispalili dva punjenja, odnosno 64 rakete iz višecijevnog bacača raketa (VBR).

Na Uskrs, 19.04.1992.

Srpske snage nastavljaju s oružanim napadima i okupacijom ostalih dijelova općine Bosanski Šamac. Hrvatsko pučanstvo sela Gornjeg i Donjeg Hasića, Tišine, Novog sela i Grebnice pod 'kišom' streljiva napušta svoje domove, spašavajući gole živote. Velika prognanička kolona kreće cestom kroz Novo selo u pravcu Domaljevca. Srpske snage čitavo vrijeme granatiraju taj pravac, zbog čega gine veći broj civila, uglavnom žena i starijih osoba, a mnogi bivaju ranjeni. Intezivno su iz višecijevnih bacača raketirana sela Grebnice, Bazik i Domaljevac. Tenkovi JNA s puta Bosanski Šamac - Orašje granatama iz neposredne blizine ruše i pale hrvatske kuće u selu Grebnica, zaselku Odmutu. Okupirali su Novo selo i ubile nekoliko civila

Hrvata, a nekolicinu uhitili i odveli u zatočeništvo. Hrvatski branitelji uspijevaju konsolidiratiredove i

zaustaviti srpskog agresora na cesti Grebnice - Donja Slatina, gdje se narednih dana uspostavlja crta obrane. Pripadnici srpskih snaga počinili su okrutne zločine nad

bespomoćnim civilima koji su ostali u svojim kućama. Tako su u sela Tišini, u dijelu zvanom Hrvatska Tišina

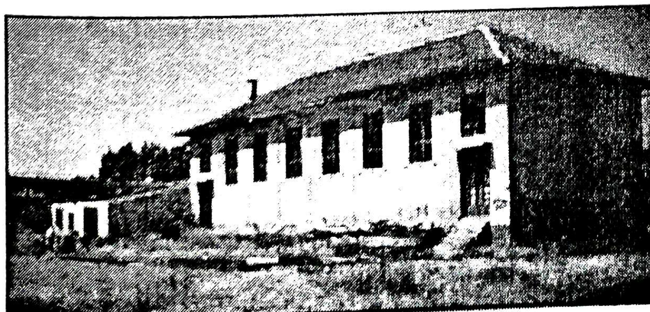
ubili nekoliko staraca, a u Novom selu najmanje osmero civila.

26.04.1992.

Pripadnici srpskih snaga u selu Donjem Hasiću brutalno ubijaju nekoliko mještana Hrvata, koji nisu uspjeli pobjeći. U logoru u Bosanskom Šamcu ubijen je Ante Brandić, zvani Dukan, iz sela Donjeg Hasića.

01.05.1992.

Logori u zgradama Srednje (gore) i Osnovne škole (dolje) u Bosanskom Šamcu.

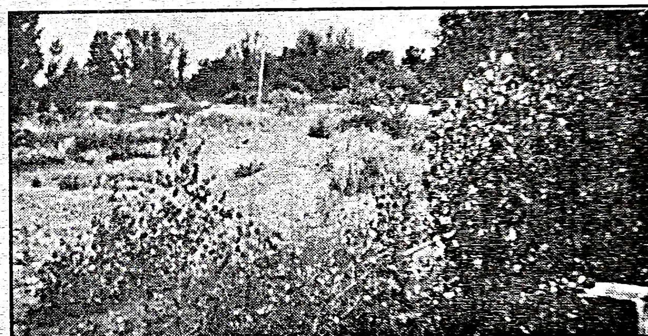
Pripadnici srpskih snaga bezrazložno uhićuju i u selu Obudovcu, u dvorištu tamošnje pravoslavne crkve drže zatočene oko 150 civila Hrvata, muškaraca i žena, veći broj djece i nekoliko trudnica.

06.05.1992.

Tijekom noći 6. na 7. svibnja u logoru u selu Crkvini, u koji su pripadnici srpskih snaga u zatočeništvo dovodili uhićene Hrvate i Muslimane, brutalno je od strane srpskih snaga ubijeno 16 civila Hrvata i Muslimana iz Bosanskog Šamca i drugih krajeva. Među počiniteljima ovog zločina zamijećeni su Miloš Ćulapović "Ćulap" iz sela Kruškog Polja (općina Bosanski Šamac), Saša Maslić i Slobodan Miljković, zvani Lugar.

07.05.1992.

U selu Crkvini pripadnici srpskih snaga, među kojima i Goran Simić, zvani Tralja, i Slobodan Miljković, zvani Lugar, ušli su oko 21 sat u logor zvan Magacin, u kojem su držali veći broj Hrvata uhićenih za vrijeme i nakon okupacije pojedinih dijelova šamačke općine, i bez ikakvog povoda ubili najmanje 17 zatočenika koji su

pokopani u zajedničkoj masovnoj grobnici (na slici).

10.05.1992.

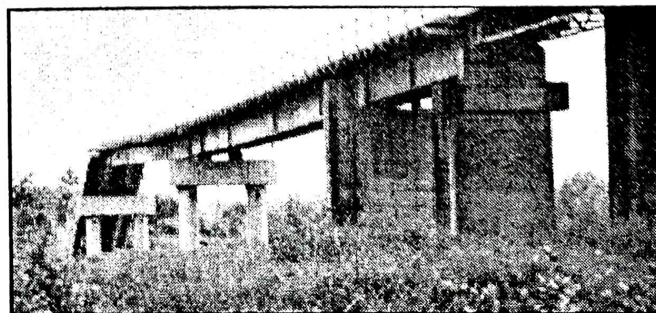
Pripadnici srpskih snaga brutalno su u selu Kornici ubili najmanje deset civila Hrvata, mještana tog sela koji nisu uspjeli pobjeći.

14.05.1992.

Pripadnici diverzantske skupine zvane Posavske cobre iz 104. brigade HVO-a u nekoliko navrata ulaze u okupirana sela na području općina Odžaka i Bosanskog Šamca i iz njih izvlače oko 300 civila Hrvata.

srpnja 1992.

Sredinom mjeseca srpske snage zauzele selo Prud.

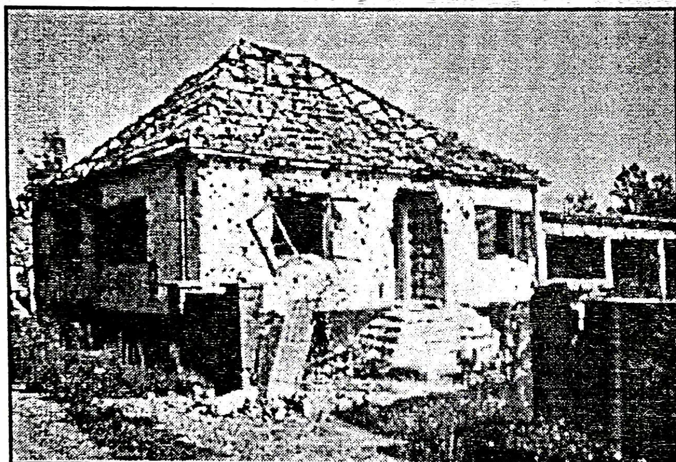

19.08.1992.

Pripadnici 104. brigade HVO-a nanijeli srpskim snagama jedan od najtežih poraza u četiri mjeseca rata. U napadu na liniju obrane HVO-a u zaselku Lijeskovcu, kod sela Grebnice, srpske snage su imale 32 mrtva i više od 60 nestalih vojnika. Tijekom borbe srpske snage su koristile svo raspoloživo oružje, pa čak i bojne otrove. Sa srpske strane potvrđeno da je u međusobnom srpskom obračunu ubijen Miloš Bogdanović, organizator srpske pobune i okupacije dijela Posavine. Srpska strana također izjavila da njihovim topništvom u Posavini zapovijeda Stjepan - Stevan Stević iz Gornje Slatine (općina Bosanski Šamac), bivši direktor Spomen-doma u Bosanskom Šamcu.

22.08.1992.

U Lijeskovcu, zaselku sela Grebnica, na poprištu najžešćih borbi, bez posrednika razmijenjena tijela srpskih vojnika poginulih 19.08.1992. god. za 11 Hrvata zatočenih u logoru u Bosanskom Šamcu. Svi poginuli

srpski vojnici su iz okolnih sela (Crkvina, Pisari, Donja Dubica). Do razmjene je došlo nakon pritiska obitelji poginulih Srba na srpsku vojnu stranu.

jeseni/zime 1992.

Na prostor sela Zasavica naseljava se srpsko pučanstvo s područja općina Kakanja i Zavidovića protjerano od pripadnika Armije BiH.

09.01.1993.

U silovitom protunapadu pripadnici HVO-a su u cijelosti ovladali područjem sela Brvnika, u kojem su bile stacionirane jake srpske topničke snage. Iz ovog sela su do tada svakodnevno granatirana civilima nastanjena sela i mjesta na području općina Orašja i Bosanskog Šamca.

05.05.1995.

Točno u 6,15 sati srpski generali daju znak za početak vojne operacije pod nazivom "Osveta", kojom su planirali potpuno zauzeti dijelove općina Bosanskog Šamca i Orašja pod kontrolom pripadnika HVO-a. Prvi dio srpske ofenzive doživljava 14.05.1992. godine potpuni slom. Srpske snage imaju ogromne gubitke u ljudstvu i tehnici.

RASULO U SDS: LUKIĆ UMJESTO BLAGOJA SIMIĆA

Iz okupiranog Bosanskog Šamca vijesti jedna drugu stižu. Najznačajnija je svakako ona koja kaže da će sa »prijestolja« uskoro sići Blagoje Simić, šamački despot, prijeratni i sadašnji predsjednik terorističkog SDS. Na njegovo mjesto konkurira više kandidata. Najozbiljniji je svakako Mićo Lukić, bivši djelatnik Republičkog SUP-a BiH, trenutno na radu u Bijeljini. Lukić je najozbiljniji i po tome što ga predlaže tzv. Vojska Republike Srpske i najjača struja unutar tzv. milicije Republike Srpske.

Sam Lukić se nećka da preuzme »fotelju prvog čovjeka Šamca«, jer kako je nedavno izjavio u Bijeljini, morao bi »bar godinu dana raditi na raščišćavanju bagra koja se oko Simića klana okupila«! Nije govorio konkretna imena, ali je rekao da njegova povjerenje mogu imati samo Mirko Lukić, predsjednik Izvršnog odbora i »gospodarstvenik« Slobodan Sjenčić.

Vrlo je zanimljivo da je smjenu Blagoja Simića, predsjednika tzv. Srpske opštine Šamac, zatražio nedavno sam Ratko Mladić. Svjedoci se »kunu u svoje oči« da je Mladić prilikom posjete »opštini Šamac« išamarao Blagoja u njegovom uredu u zgradi Skupštine općine. Najvažniji razlog je očigledna utaja poreza »prvog čovjeka opštine« u njegovoj privatnoj ljekarni i utaja dijela prihoda od doznaka Srba iz inozemstva.

U »štabu Simića« posljednjih dana najvažniji je posao otkriti ko je u Šamac naručio Mladića i da li odlazak Blagoja znači ujedno i odlazak njegove garniture na čelu sa Stevom Todorovićem, Mladenom Radovićem i drugim?

Prema pouzdanim informacijama »štabu Simića« »najsumnjiviji« je sadašnji »ministar export-importa« Miloš Čulapović-Čulap iz Kruškovog Polja. Za Miloša su vezana i druga dva detalja. Osnovni kriterij po kojem je biran je posjedovanje vize Švicarske s kojom nesmetano putuje po cijeloj Europi. Ne zna se samo kako će postupiti švicarska policija kada sazna da »ministar srpski« koristi njihovu vizu za niz prljavih poslova, među koje spada svakako i švercovanje proizvoda Saponije i Podravke iz Mađarske u Republiku Srpsku. Čulapović je već ranije osumnjičen, između ostalog, i za saučesništvo u ubojstvu 16 Hrvata i Muslimana u Crkvini, 6. na 7. svibanj 1992. godine. Unatoč svemu Čulapović se nesmetano šepuri po Europi. Zadnji put viđen je u Švicarskoj prošlog mjeseca.

Mnogo neugodnosti »srpskim vlastima« u Bosanskom Šamcu donijela je i spoznaja da prošlogodišnji masakr nad Lukićem i Maksimovićem u Grabnicama nisu izveli Hrvati nego netko drugi. Masakr o kojem je riječ dogodio se u veljači 1993. godine.

U Šamcu, u uvjetima rasula izazvanog planom Kontakt skupine, aktualizirano je i pitanje pogibije Miloša Bogdanovića. Krug osumnjičenih proširen je za još jedno ime i to za Vladimira Šišića, koji je nedavno smijenjen sa dužnosti u tzv. 6. bataljonu.

U okupiranom Bosanskom Šamcu glavu pomalo promalja i »opozicija« koja tvrdi da će Karadžić prihvatiti plan Kontaktne skupine onoga trenutka kada mu najodgovorniji predstavnici međunarodne zajednice daju čvrste garancije da njega i njegove najbliže suradnike (Koljević, Plavšić, Mladić, Krajišnik idr.) neće teretiti za zločin protiv čovječanstva počinjeno u agresiji na Bosnu i Hercegovinu!?

I posljednja vijest. Na frontu u Grebnicama poginuo je Ibrahim Došlić-Ibro, ali ne od hrvatske ili muslimanske ruke, nego od ruke subrata četnika.

Joža ŠAMBAR

IT-95-9-I

Prijevod

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD ZA
BIVŠU JUGOSLAVIJU

TUŽITELJ SUDA

PROTIV

Slobodana MILJKOVIĆA poznatog i kao "Lugar"
Blagoja SIMIĆA
Milana SIMIĆA
Miroslava TADIĆA poznatog i kao "Miro Brko"
Stevana TODOROVIĆA poznatog i kao "Stiv", "Stevo", "Monstrum"
Sime ZARIĆA poznatog i kao "Šolaja"

OPTUŽNICA

Richard J. Goldstone, tužitelj Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju sukladno ovlaštenju iz člana 18 Statuta Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju (nadalje Statut), optužuje:

1. Od ukupno 33.000 stanovnika u općini Bosanski Šamac u 1991. godini, skoro 17.000 su bili bosanski Hrvati i bosanski Muslimani. U svibnju 1995. godine, ostalo je manje od 300 bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana.

2. Na dan 17. travnja 1992, srpske vojne snage iz Bosne kao i iz drugih dijelova bivše Jugoslavije su preuzele vlast u gradu Bosanski Šamac.

3. Bosanski Šamac je zbog svog položaja na sjeveroistočnom rubu posavskog "koridora" od velikog značaja za Srbe kojima je bio cilj stvoriti dio teritorija pod srpskim nadzorom koji bi povezao Srbiju s krajiškim Srbima u Hrvatskoj kao i sa zapadnim dijelom Bosne i Hercegovine.

4. Budući da su vojnim prevratom preuzele vlast, srpske vlasti su pokrenule kampanju strahovlade koja je imala za cilj natjerati veliku većinu stanovnika, bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana, da napuste to područje.

5. Počevši od 17. travnja 1992, srpske su vojne i političke vlasti koordinirale i provodile sljedeće radnje kao dio spomenute kampanje strahovlade:

a) uhitile su i pritvorile većinu muškaraca, bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana u općini, naročito vodeće političke, privredne, stručne, akademske i ostale javne ličnosti;

b) osnovale i rukovodile, uglavnom pod nadzorom srpske policije, zarobljeničkim logorima gdje su zatvorenici ubijani, tučeni, mučeni, seksualno zlostavljani, i na druge načine maltretirani;

c) dozoljavale su paravojnim jedinicama iz Srbije da ulaze u zarobljeničke logore kako bi ubijali i tukli zatvorenike;

IT-95-9-I

Prijevod

d) tjerale su bosanske Hrvate i bosanske Muslimane, stanovnike tog područja, da napuštaju svoje domove, i dozvoljavale srpskom stanovništvu da se useljava u napuštene domove;

e) istjerivale su, nasilno ili pod prijetnjom, bosanske Hrvate i bosanske Muslimane, stanovnike te općine, u druge zemlje kao i u druge dijelove Bosne i Hercegovine;

f) prisiljavale su bosanske Hrvate i bosanske Muslimane, muškarce, žene i djecu, da obavljaju prisilne radove, kao što su kopanje rovova i druge vrste poslova na vojnim linijama sukoba;

g) oduzimale su bosanskim Hrvatima i bosanskim Muslimanima njihova putnička vozila, gotovinu i vrijedne predmete, i pljačkale njihove domove;

h) pljačkale su i rasklapale opremu i inventar iz poslovnih prostora bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana;

i) izdavale su zapovijesti kojima su bosanskim Hrvatima i bosanskim Muslimanima zabranjivale okupljanje na javnim mjestima i zahtijevale od bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana da nose bijele trake oko ruke kako bi se vidjelo da su ne-Srbi;

j) zapljenjivale su bankovne račune mnogih bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana i blokirale podizanje sredstava s tih računa;

k) mobilizirale su bosanske muškarce, Hrvate i Muslimane, u vojsku bosanskih Srba i slale ih na prve linije bojišta;

l) stvarale su takvu atmosferu straha i tlačenja među nesrpskim stanovništvom da su mnogi stanovnici, bosanski Hrvati i bosanski Muslimani, pobjegli s tog područja.

Optuženi

6. Slobodan MILJKOVIĆ, poznat i kao Lugar, rođen 1953. godine u Kragujevcu, Srbija, bio je zamjenik zapovjenika 2. posavske brigade, paravojne jedinice iz Srbije, poznate i kao "Sivi vukovi".

7. Blagoje SIMIĆ, rođen 1960. godine, doktor iz Kruškovog Polja, općina Bosanski Šamac, predsjednik Srpske demokratske stranke (SDS) u Bosankom Šamcu, bio je i potpredsjednik skupštine općine u razdoblju od 1991. godine do 17. travnja 1992. Od 4. studenog 1991. godine do najmanje 30. studenog 1992. Blagoje SIMIĆ je bio predstavnik u skupštini samoproglašene "Srpske autonomne pokrajine sjeverne Bosne", kasnije prozvana "Srpska autonomna pokrajina Semberije i Majevice" "Srpske republike Bosne i Hercegovine". U ožujku 1992. godine, Blagoje SIMIĆ se proglasio predsjednikom "Srpske općine Bosanski Šamac". Nakon vojnog preuzimanja vlasti na dan 17. travnja 1992. godine, Blagoje SIMIĆ je postao predsjednik skupštine Bosanskog Šamca, predsjednik mjesnog kriznog štaba SDS i predsjednik ratnog predsjedništva.

IT-95-9-I

Prijevod

8. Milan SIMIĆ, rođen 1958, rođak Blagoja SIMIĆA, studirao je ekonomiju, bio je pripadnik Četvrtog odreda, a poslije 17. travnja 1992. godine, postaje predsjednik izvršnog odbora skupštine Bosanskog Šamca;

9. Miroslav TADIĆ, poznat i kao Miro Brko, rođen 1937. godine, iz općine Odžak, nekadašnji prosvjetni radnik, držao je kafe "AS" u Bosanskom Šamcu i bio zamjenik Sime ZARIĆA u Četvrtom odredu. Poslije 17. travnja 1992. godine, Miroslav TADIĆ postaje predsjednik "Komisije za razmjenu" Bosanskog Šamca.

10. Stevan TODOROVIĆ, poznat i kao Stiv, Stevo, ili Monstrum, rođen 1957. godine u Donjoj Slatini, općina Bosanski Šamac, bio je imenovan za šefa policije Bosanskog Šamca po vojnom preuzimanju vlasti 17. travnja 1991. godine. Prije toga, Stevan TODOROVIĆ je bio direktor u tvornici pletenog namještaja.

11. Simo ZARIĆ, poznat i kao Šolaja, rođen 25. srpnja 1948. godine u Donjoj Dubici, općina Odžak, bivši šef policije u Bosanskom Šamcu i agent SDB-a (Službe državne bezbjednosti) koji je od 1. siječnja 1992. godine do najmanje 31. kolovoza 1992. godine, organizirao i vodio jedinicu srpske teritorijalne obrane, prvo poznate kao Četvrti odred, a kasnije nazvane Peti bataljon druge posavske brigade.

Opće postavke optužnice:

12. Ukoliko nije drugačije navedeno, sva djela i propusti navedeni u ovoj optužnici dogodili su se u vremenu između 17. travnja 1992. i 20. studenog 1992. na području općine Bosanski Šamac u republici Bosni i Hercegovini na teritoriju bivše Jugoslavije.

13. U vremenu na koje se odnosi ova optužnica, na teritoriju Bosne i Hercegovine je trajalo stanje oružanog sukoba i djelomične okupacije.

14. U vremenu na koje se odnosi ova optužnica, sve osobe koje se spominju u ovoj optužnici kao žrtve bile su sve vrijeme zaštićene Ženevskim konvencijama iz 1949. godine.

15. U vremenu na koje se odnosi ova optužnica, svi optuženi po ovoj optužnici su bili dužni postupati sukladno ratnim zakonima i običajima, uključujući i Ženevske konvencije od 1949. godine.

16. U svakom paragrafu koji tereti za mučenje, djela su počinjena od strane, ili na poticaj, ili s odobrenjem ili uz znanje, službene osobe ili osobe u tom svojstvu, i to s jednim ili više od sljedećih ciljeva: da bi se dobila informacija ili priznanje od žrtve ili treće osobe; da bi se žrtva kaznila za neko djelo koje je učinila, ili za koje se sumnja da ga je učinila žrtva ili treća osoba; da bi se žrtva ili treća osoba zastrašile ili prinudile; i/ili zbog bilo kojeg drugog razloga koji se zasniva na diskriminaciji bilo koje vrste.

17. Sva djela i propusti koji, navedeni kao zločin protiv čovječnosti, bili su dio rasprostranjenog, sustavnog ili masovnog napada usmjerenog protiv hrvatskog i muslimanskog stanovništva u općini Bosanski Šamac.

IT-95-9-I

Prijevod

18. Svaki optuženi pojedinačno je odgovoran za zločine za koje se navodi da ih je počinio u ovoj optužnici, skladno članu 7(1) Statuta suda. Pojedinačna krivična odgovornost uključuje počinjenje, planiranje, poticanje, naređivanje ili sudjelovanje u planiranju, pripremi ili izvršenju bilo kojeg zločina navedenog u članovima od 2 do 5 Statuta suda.

19. Paragrafi od broja 12 do 18 su ponovo navedeni i sadržani u svakoj od niže navedenih optužbi.

NAVODI OPTUŽBE:

TOČKE 1 - 2
Deportacija i preseljenje

20. Od približno 17. travnja 1992. godine do najmanje 4. rujna 1992. godine, Simo ZARIĆ i Miroslav TADIĆ su sudjelovali u planiranju i pripremi za nezakonitu deportaciju i nasilno preseljenje stotina stanovnika, bosanskih Hrvata i bosanskih Mulsimana, uključujući žene, djecu i starce, iz njihovih domova u općini Bosanski Šamac u druge zemlje ili u druge dijelove Bosne i Hercegovine koji nisu bili pod nadzorom srpskih snaga. Ovim djelima, Simo ZARIĆ i Miroslav TADIĆ su planirali, poticali, naređivali ili počinili:

Točka 1: TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA od 1949 (nadalje TEŠKA POVREDA KONVENCIJA), nezakonita deportacija i preseljenje, prema članu 2(g) Statuta;

Točka 2: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, deportacija, prema članu 5(d) Statuta.

TOČKE 3 - 8
Ubojstva u Crkvini

21. Oko 6. svibnja 1992, približno 50 zatvorenika, bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana koji su bili zatvoreni u zgradi teritorijalne obrane (nadalje TO) Bosanskog Šamca su premješteni od strane srpskih vlasti u zgradu poljoprivredne zadruge u obližnjem selu Crkvina. Oko 7. travnja 1992. godine, Slobodan MILJKOVIĆ, je, zajedno s nekoliko vojnika, pripadnika paravojnih formacija, došao u zgradu poljoprivredne zadruge i naredio zatvorenicima da se poredaju uza zid. Slobodan MILJKOVIĆ je tada naredio vojnicima da pucaju, a i sam je sudjelovao u pucanju i ubijanju 16 zatvorenika: Ivana AGATIĆA, Joze ANTUNOVIĆA, Ivana BARTOLOVIĆA, Luke BLAŽANOVIĆA, Nike BRANDIĆA, Luke GREGUREVIĆA, Seada HURTIĆA, Franje MANDIĆA, Ilije MATIĆA, Ive MIJIĆA, Josipa ORŠOLIĆA, Ive TUZLAKA i četvorice nepoznatih muškaraca. Istovremeno, Slobodan MILJKOVIĆ je prouzkovao strah od neposredne smrti i nanio tešku psihičku patnju drugoj grupi od 34 zatvorenika, uključujući Juru BAŠIĆA, Ibru TALETOVIĆA, Matu TUFEKOVIĆA i Vinka TUFEKOVIĆA. Ovim djelima, Slobodan MILJKOVIĆ je naredio ili učinio:

Točke 3 i 4: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, namjerno ubojstvo, namjerno nanošenje teške patnje, prema članu 2(a) i 2(c) Statuta;

IT-95-9-I

Prijevod

Točke 5 i 6: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, ubojstvo, okrutno postupanje, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točke 7 i 8: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, ubojstvo, neljudski postupci, prema članu 5(a) i 5(i) Statuta.

TOČKE 9 - 11
Ubojstvo Ante Brandića

22. Oko 26. travnja 1992. godine, u zgradi i dvorištu TO u Bosanskom Šamcu, Slobodan MILJKOVIĆ je ubio Antu Brandića poznatog i kao Dikan udarajući ga uzastopce drvenom motkom i pucajući u njega. Ovim djelima, Slobodan MILJKOVIĆ je počinio:

Točka 9: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, namjerno ubojstvo, prema članu 2(a) Statuta;

Točka 10: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, ubojstvo, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 11: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, ubojstvo, prema članu 5(a) Statuta.

TOČKE 12 - 14
Ubojstvo Bartola Kljajića

23. Oko 7. srpnja 1992. godine, nakon što je pretukao nekoliko zatvorenika u sportskoj sali srednje škole u Bosanskom Šamcu, Slobodan MILJKOVIĆ je pucao Bartolu Kljajiću u glavu. Ovim djelima, Slobodan MILJKOVIĆ je počinio:

Točka 12: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, namjerno ubojstvo, prema članu 2(a) Statuta;

Točka 13: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, ubojstvo, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 14: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, ubojstvo, prema članu 5(a) Statuta.

TOČKE 15 - 17
Ubojstvo Marka Evića

24. Oko 7. srpnja 1992. godine, nakon što je pretukao nekoliko zatvorenika u sportskoj sali srednje škole u Bosanskom Šamcu i pucao u glavu Bartolu Kljajiću, Slobodan MILJKOVIĆ je naredio jednom od stražara da pretuče Marka Evića, te je stražar pucao i ubio Marka Evića. Ovim djelima, Slobodan MILJKOVIĆ je potaknuo, naredio ili na drugi način sudjelovao u:

Točka 15: TEŠKOJ POVREDI KONVENCIJA, namjerno ubojstvo, prema članu 2(a) Statuta;

IT-95-9-I *Prijevod*

Točka 16: KRŠENJU RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, ubojstvo, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 17: ZLOČINU PROTIV ČOVJEČNOSTI, ubojstvo, prema članu 5(a) Statuta.

TOČKE 18 - 20
Premlaćivanja

25. U nekoliko navrata u vremenskom razdoblju između 17. travnja 1992. i 30. lipnja 1992., u zgradi ili blizu zgrade policije (nadalje SUP) i objekata TO u Bosanskom Šamcu, Slobodan MILJKOVIĆ je pretukao hrvatske i muslimanske zatvorenike koji su tamo bili zarobljeni, uključujući Muhameda Bičića, Esada Dagovića, Dragana Lukača, oca Jozu Puškarića, Sulejmana Tihića i Grgu Zubaka tako što ih je udarao nogama i različitim predmetima, policijskim pendrekom, velikom metalnom šipkom, amortizerom od automobila i automobilskom dizalicom. Ovim djelima, Slobodan MILJKOVIĆ je počinio:

Točka 18: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, namjerno nanošenje teške patnje, prema članu 2(c) Statuta;

Točka 19: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, okrutno postupanje, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 20: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, neljudski postupci prema članu 5(a) Statuta.

TOČKE 21 - 23
Premlaćivanje oca Joze Puškarića

26. Oko 8. lipnja 1992. godine, Slobodan MILJKOVIĆ je izveo oca Jozu Puškarića, rimokatoličkog svećenika, izvan zgrade SUP-a gdje je otac Puškarić bio zatvoren, i odveo ga do obližnje zgrade radio-postaje gdje je Slobodan MILJKOVIĆ pretukao oca Puškarića i slomio mu kost lica udarivši ga teškim predmetom. Ovim djelima, Slobodan MILJKOVIĆ je počinio:

Točka 21: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, namjerno nanošenje teške patnje, prema članu 2(c) Statuta;

Točka 22: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, okrutno postupanje, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 23: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, neljudski postupci, prema članu 5(i) Statuta.

TOČKE 24 - 26
Premlaćivanje Muhameda Bičića

27. Jednom prilikom, u vremenskom razdoblju između 1. lipnja 1992. godine i 30. lipnja 1992. godine, u hodniku sportske sale osnovne škole u Bosanskom Šamcu, Milan SIMIĆ i nekolicina drugih su nogama udarali Muhameda Bičića i tukli ga

TOČKE 33 - 35
Premlaćivanje Silvestra Antunovića

30. Oko 15. srpnja 1992. godine, u sportskoj sali osnovne škole u Bosanskom Šamcu, Stevan TODOROVIĆ i drugi su uzastopno tukli Silvestra Antunovića velikom drvenom palicom. Od posljedica premlaćivanja, Silvestar Antunović je ostao djelomično nepokretan i zadobio druge teške tjelesne povrede. Ovim djelima, Stevan TODOROVIĆ je učinio ili na drugi način sudjelovao u:

Točka 33: TEŠKOJ POVREDI KONVENCIJA, namjerno nanošenje teške patnje, prema članu 2(c) Statuta;

Točka 34: KRŠENJU RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, okrutno postupanje, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 35: ZLOČINU PROTIV ČOVJEČNOSTI, neljudski postupci, prema članu 5(i) Statuta.

TOČKE 36 - 38
Seksualno zlostavljanje

31. Oko 13. lipnja 1992. godine, u hodniku zgrade SUP-a u Bosanskom Šamcu, Stevan TODOROVIĆ je prisilio svjedoka A i svjedoka B na međusobno seksualno općenje u nazočnosti nekolicine drugih zatvorenika i stražara. Ovim djelima, Stevan TODOROVIĆ je potakao, naredio i počinio:

Točka 36: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, neljudsko postupanje, prema članu 2(b) Statuta;

Točka 37: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, ponižavajuće i degradirajuće postupanje, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(c) Ženevskih konvencija;

Točka 38: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, silovanje i drugi oblici seksualnog zlostavljanja, prema članu 5(g) Statuta.

TOČKE 39 - 41
Mučenje Omera Nalića

32. Oko 19. lipnja 1992. godine, u osnovnoj školi u Bosanskom Šamcu, dok je ispitivao Omera Nalića o radio-stanici, Stevan TODOROVIĆ je naredio trojici ljudi da tuku Omera Nalića. Ovim djelima, Stevan TODOROVIĆ je potakao, naredio, počinio ili sudjelovao u:

Točka 39: TEŠKOJ POVREDI KONVENCIJA, mučenje, prema članu 2(b) Statuta;

Točka 40: KRŠENJU RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, mučenje, prema članu 3 Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

IT-95-9-I *Prijevod*

Točka 41: ZLOČINU PROTIV ČOVJEČNOSTI, mučenje, prema članu 5(f) Statuta.

TOČKE 42 - 56
Osobe u svojstvu nadređenih

33. Poslije 17. travnja 1992. godine, Blagoje SIMIĆ je postao najviši civilni dužnostnik u općini Bosanski Šamac, i kao takav je bio nadređen Stevanu TODOROVIĆU, novoimenovanom srpskom šefu policije.

34. U odnosu na djela i propuste Stevana TODOROVIĆA koji su navedeni u ovoj optužnici, Blagoje SIMIĆ je bio upoznat ili je imao razloga znati da je Stevan TODOROVIĆ namjeravao počiniti ta djela ili da ih je već počinio. Blagoje SIMIĆ je propustio poduzeti potrebne korake da spriječi takva djela ili da kazni Stevana TODOROVIĆA. Tim djelima ili propustima, Blagoje SIMIĆ je krivično odgovoran za djela koja je počinio Stevan TODOROVIĆ, te je počinio:

u svezi s ubojstvom Ante Brandića opisanom u paragrafu 28:

Točka 42: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, namjerno ubojstvo, prema članu 2(a) i 7(3) Statuta;

Točka 43: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, ubojstvo, prema članovima 3 i 7(3) Statuta i prema članu (3)(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 44: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, ubojstvo, prema članu 5(a) i 7(3) Statuta.

u svezi s premlaćivanjem opisanim u paragrafu 29:

Točka 45: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, namjerno nanošenje teške patnje, prema članovima 2(c) i 7(3) Statuta;

Točka 46: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, okrutno postupanje, prema članovima 3 i 7(3) Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 47: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, neljudski postupci, prema članu 5(i) i 7(3) Statuta.

u svezi s premlaćivanjem Silvestra Antunovića opisanom u paragrafu 30:

Točka 48: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, namjerno nanošenje teške patnje, prema članu 2(c) i 7(3) Statuta;

Točka 49: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, okrutno postupanje, prema članovima 3 i 7(3) Statuta i prema članu (3)(1)(a) Ženevskih konvencija;

Točka 50: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, neljudski postupci, prema članu 5(i) i 7(3) Statuta.

IT-95-9-I

Prijevod

u svezi sa seksualnim zlostavljanjem opisanim u paragrafu 31:

Točka 51: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, neljudsko postupanje, prema članu 2(b) i 7(3) Statuta;

Točka 52: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, ponižavajuće i degradirajuće postupanje, prema članovima 3 i 7(3) Statuta i prema članu (3)(1)(c) Ženevskih konvencija;

Točka 53: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, silovanje i drugi oblici seksualnog zlostavljanja, prema članu 5(g) i 7(3) Statuta.

u svezi s mučenjem Omera Nalića opisanom u paragrafu 32:

Točka 54: TEŠKU POVREDU KONVENCIJA, mučenje, prema članu 2(b) i 7(3) Statuta;

Točka 55: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, mučenje, prema članu 3 i 7(3) Statuta i prema članu 3(1)(a) Ženevske konvencije;

Točka 56: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, mučenje, prema članu 5(f) i 7(3) Statuta.

Richard J. Goldstone
Tužitelj

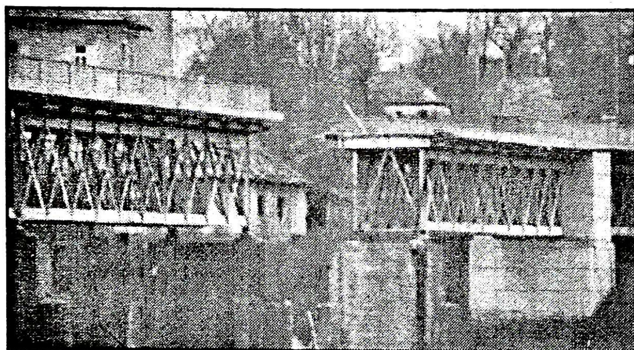
BRČKO

ožujka/travnja 1992.

Iz Srbije u prostor vojarne JNA u Brčkom stigli pripadnici postrojbe 'kapetana Dragana'. Zapovjednik vojarne JNA je bio pukovnik Pavle Milinković, a za sigurnost je bio zadužen kapetan Milan Petrović.

30.04./01.05.1992.

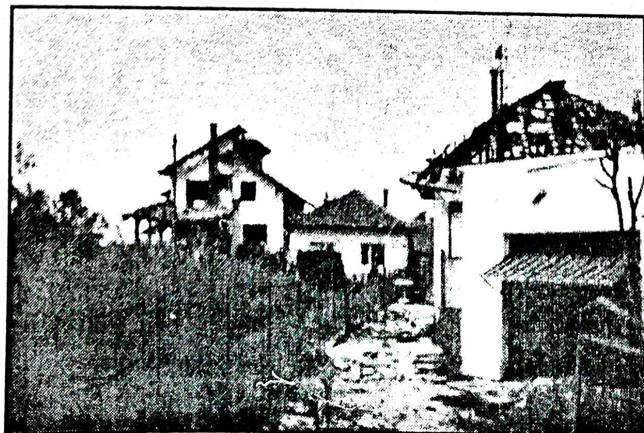
U 5 sati, 01.05.1992. godine, pripadnici diverzantske skupine JNA eksplozivom srušili cestovni most preko rijeke Save na kojem se tog trenutka nalazio velik broj civila koji su prelaskom u Hrvatsku pokušavali izmaknuti ratnom vihoru. Pri tom je život izgubio velik broj civila (od 60 do preko 100 osoba). Od detonacije na prostoru skoro čitavog grada Brčkoga popucala stakla (prozori, izlozi...), a na objektima u blizini mosta iz svojih ležišta ispadali okviri vrata i prozora. U neposrednoj blizini porušenog mosta stravičan prizor: rastrgana ljudska trupla, noge, ruke, glave... Pola sata nakon miniranja

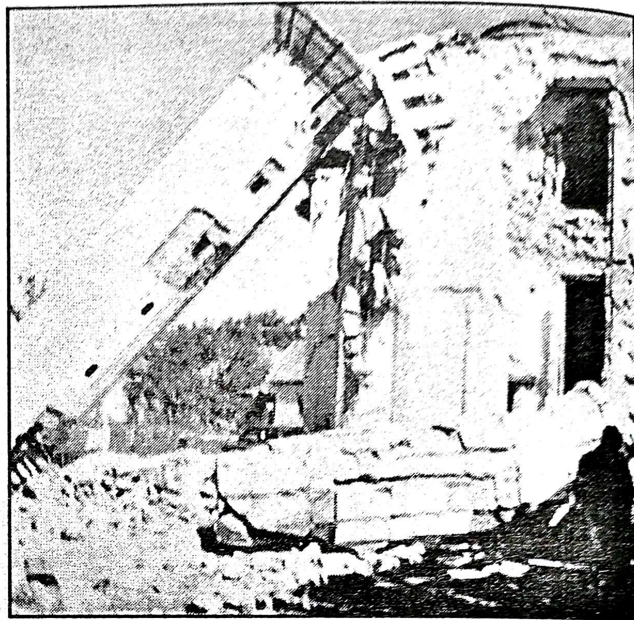
cestovnog mosta, u 5,30 sati pripadnici srpskih snaga u Brčkom ruše i željeznički most preko rijeke Save.

01.05.1992.

Pripadnici združenih srpskih snaga (JNA, naoružani Srbi, srpske paravojne postrojbe) u ranim jutarnjim satima oružano preuzimaju vlast u gradu. Iz vojarne JNA smještene u gradu ispaljuju prve granate. Oružano su zaposjeli najvažnije gradske točke. Čine velik broj ubojstava civilnog pučanstva i razaraju velik broj objekata. Masovna ubojstva Hrvata i Muslimana u gradu događaju se na raznim mjestima (zgrada SUP-a,

hotel 'Posavina', trgovački centar, prostor uz rijeku Brku), a ubijeno je više stotina osoba. Ljudi su izvođeni

iz kuća i stanova i ubijani na ulici, u dvorištima... Oni koji su preživjeli prve nalete srpskih snaga, deportirani su u logore Partizan i Laser, te ponajviše u Luku (prostor riječne luke). Tu su masovno likvidirani zatočeni Hrvati i Muslimani. Prema izjavama očevidaca i preživjelih zatočenika u ovom logoru je na najbrutalniji način ubijeno preko 3000 civila, Hrvata i Muslimana. Tijela ubijenih su bacana u rijeku Savu ili su kamionima odvožena na svinjogojsku farmu i drugdje, te zatrpavana u masovne grobnice.

02.05.1992.

Odmah nakon okupacije grada pripadnici srpskih snaga su u prostorijama kavane "Vestfalija" organizirali bordel, u koji dovode uhićene Hrvatice i Muslimanke iz Brčkog i na njima se bludno iživljavaju. Većinu tih žena su silovali, odsijecali dojke, masakrirali, i na kraju ubijali. Bilo je slučajeva da su izbezumljene gole žene uspijevale istrčati na ulicu; očevici pamte stravične krike iz

"Vestfalije". Masovnost i načini silovanja svjedoče da se nedvojbeno radilo o sustavnom, unaprijed planiranom, politički motiviranom činu kao posebnom obliku genocida.

08.05.1992.

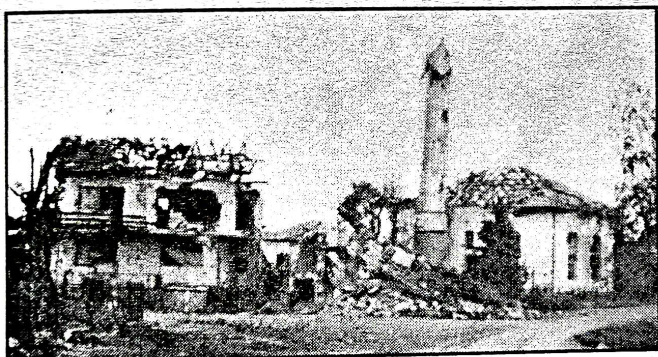
Pri oružanoj agresiji srpskih snaga na hrvatsko pučanstvo brčanskih sela Ulice, Vukšića, Laništa, Gorice i Marković Polja Srbi ubili i izmasakrirali preko 30 civila.

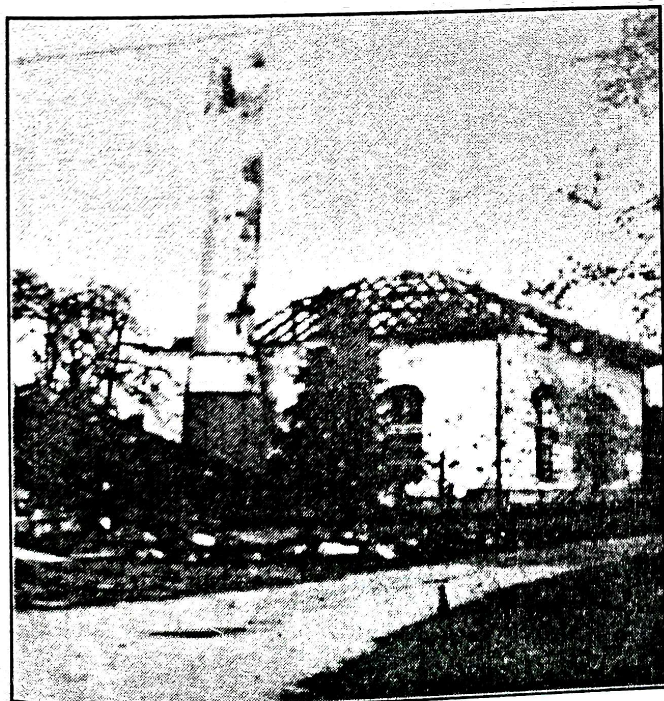
13.05.1992.

Utemeljena politička Hrvatska zajednica Bosanska posavina i uspostavljeno Hrvatsko vijeće obrane (HVO) općine Brčko. Osnovana je i ustrojena 108. brigada HVO-a. Linija obrane je uspostavljena na području sela Boderište - Boće - Brka i tu je zaustavljen daljnji prodor srpskih snaga prema jugu u dubinu područja općine.

17.05.1992.

Hrvatskom vijeću obrane općine Brčko dragovoljno se priključuju i Muslimani s prostora općine Brčko, koji se uključuju i u redove 108. brigade HVO-a. Time su popunjeni redovi 108. brigade HVO-a koja se u potpunosti ustrojava 21.05.1992. godine.

Ostaci teško oštećenih džamija u selima Omerbegovači (gore) i Begovači (dolje).

28.07.1992.

Pripadnici 107. brigade HVO-a u kontraudaru oslobađaju brčansko selo Cernik, iz kojeg su pripadnici srpskih snaga do tada svakodnevno napadali Hrvate u selima susjedne gradačačke općine.

04.07.1992.

Srpske snage su iznenadnim napadom pokušale zauzeti položaje obrane HVO-a kod sela Dubravice Donje, ali su pravodobno osujećene.

26.07.1992.

Iz Valjeva (Srbija) preko Bijeljine prema Brčkom krenuo oklopno-mehanizirani korpus JNA sa preko 100 tenkova i više od 2500 vojnika i časnika JNA.

12.09.1992.

Borbeni zrakoplovi srpskih snaga tipa MIG 21 oko 12 sati raketirali područje sela Gornje Zovika, pri čemu su prouzročili veću materijalnu štetu na obiteljskim kućama i mjesnoj ambulanti, glavnoj seoskoj prometnici, seoskom vodovodu i školi. Ozlijeđen je nekoliko civila, među kojima i medicinski tehničar u ambulanti. Jedan zrakoplov srpskih snaga tipa Galeb raketirao je u 12,40 sati hrvatskim pučanstvom naseljeno selo Štrepce i načinio velika oštećenja na obiteljskim kućama.

13.09.1992.

Tri borbena zrakoplova srpskih snaga u 12,40 sati raketirali područje sela Zovika (Donjeg i Gornjeg) i Štrepaca, pri čemu su prouzročili veću materijalnu štetu na obiteljskim kućama i mjesnoj ambulanti, školi i drugim civilnim objektima. Istog dana u još dva navrata zrakoplovi su bombardirali ova hrvatska sela.

19.09.1992.

Borbeni zrakoplovi srpskih snaga raketirali samo središte (najnaseljeniji dio) sela Gornjeg Zovika, pri čemu su prouzročili veću materijalnu štetu na obiteljskim kućama, a smrtno je stradao jedan petnaestogodišnji dječak.

26.09.1992.

Borbeni zrakoplovi srpskih snaga raketirali područje sela Gornjeg Zovika i Štrepaca, pri čemu su učinili veću materijalnu štetu na obiteljskim kućama.

10.10.1992.

Borbeni zrakoplov srpskih snaga tipa Galeb raketirao prostor sela Gornjeg Zovika. Porušen je veći broj

objekata, a smrtno su stradali bračni par Ivo (1921.) i Kata (1927.) Lučić, prognanici iz sela Krepšića.

10.11.1992.

Područje sela Zovika (Donjeg i Gornjeg) i Štrepaca granatirana dalekometnim topništvom srpskih snaga.

08.03.1993.

Srpske snage izvele jak tenkovsko-pješadijski napad na liniju obrane HVO-a kod sela Boderišta. Poginulo je sedam sedam pripadnika HVO-a, a šest ih je nestalo tijekom nemilosrdne borbe prsa u prsa.

13.03.1993.

Muslimani pripadnici 108. brčačke brigade HVO-a istupaju iz zajedničke brigade i osnivaju svoju 108. motoriziranu brigadu Armije BiH koja ulazi u sastav 2. korpusa (tuzlanskog) Armije BiH.

24.04.1994.

Srpske snage otpočele napade koji su prerasli u ofenzivu. Sve je počelo srpskim napadima na dio obrane HVO-a koji je držala 2. bojna 108. brigade HVO-a ("Gromovi") na području sela Boderišta i Dubravice, te na područje sela Vranovače koji je držala 108. motorizirana brigada Armije BiH. Intenzivna napadna srpska djelovanja trajala su punih 14 dana, do 08.05.1994. god. Srpske snage su se koristile helihopterima Gama iz kojih su projektilima gađali obrambene linije HVO-a i A BiH, koristili su i raketne, te haubičke projektile koji su pri eksploziji stvarali dimne zavjese. Osim redovnih srpskih postrojbi iz Prve i Druge posavske brigade, Prve semberske i Pete kozaračke brigade srpske snage su pri ovoj ofenzivi koristili i specijalnu jurišnu brigadu zvanu Panteri, specijaliziranu za osvajanje terena, i Srpsku dobrovoljačku gardu iz Beograda. Srpskom ofenzivom je zapovijedao general Milovanović, a prvu crtu bojišnice obilazila je i Biljana Plavšić. Nakon 14 dana danonoćnih borbi srpska ofenziva je doživjela potpuni slom, uz velike gubitke u ljudstvu i tehnici. Srpske snage se nisu pomakle s početnih položaja te je tako ofenziva za proširenje tzv. koridora propala.

travnja 1995.

Iznenadni napad srpskih snaga djelomično je iznenadio pripadnike 108. brigade HVO-a. Srpsko topništvo je razoralo selo Boderište (općina Brčko). Koristeći se jakim snagama (tenkovi, prage, topovi) srpski su vojnici kanili konačno slomiti trogodišnji otpor pripadnika HVO-a i tako proširiti tzv. koridor (upravo je kod Boderišta "koridor" bio širok svega 4 km). Srpske su snage u višednevnim borbama pretrpjele goleme gubitke. U večernjim satima 25. travnja, u snažnom protuudaru pripadnici 108. brigade HVO-a potpuno su razbili srpske snage i tzv. koridor još više suzili.

DERVENTA

studenoga 1990.

Prema izbornim rezultatima prvih višestranačkih izbora na području općine Derventa pobjeđuje HDZ. Za predsjednika Općine izabran je Vinko Begić (HDZ), a za predsjednika općinske vlade Dušan Vuković (SDS). Pri smjeni i preuzimanju vlasti u Općini i policiji dolazi do provokacija srpskih ekstremista. Složene političke i sigurnosne prilike pogoršavaju članovi poražene Srpske demokratske stranke. Od samog početka rada općinskog parlamenta zastupnici SDS-a tražili su teritorijalnu podjelu općine, a predviđali su da u "Srpsku opštinu Derventa", pored sela sa srpskom većinom, uđe i dio grada s lijeve strane rijeke Ukrine, a za sjedište su već odredili gradsko naselje Čardak.

14.04.1991.

Održana izborna Skupština Srpske demokratske stranke kojoj je bio nazočan i Radovan Karadžić koji iznosi mračni plan svoje stranke: "Sadašnje granice povukla je Titova oligarhija bez ikakvog etničkog i istorijskog principa. Sada je na redu težak politički posao preuređenja Jugoslavije..."

rujna 1991.

Iz svoje vojarne "Zdravko Čelar" u Derventi JNA većim dijelom svoju ratnu tehniku prebacuje na lokalitete Ribnjaka, Prnjavora, Motajice, Lipe (kod Kalenderovaca) i Debelu Obalu. Topnička oružja ukopavaju, a cijevi okreću prema unutrašnjosti općinskog prostora. Samo na lokalitet Ribnjaka (općina Prnjavor) izmješteno je 12 haubica 122 mm, 12 topova (ZIS-ova) 76 mm, 12 topova T-12 100 mm, 10 malih topova 20 mm, veći broj oklopnih transportera s protuoklopnim raketama, više vozila veze, te ogromne količine pješadijskog i artiljerijskog streljiva. Tijekom mjeseca studenoga 1991. na lokalitet Ribnjaka dopremljeno je 11 topova T-12 100 mm. U selu Detlaku, u dvorište poljoprivrednog dobra postavljaju bateriju sa šest haubica 122 mm, a njome je zapovijeda kapetan prve klase Ljubo Kalaba iz Prnjavora. Baterija minobacača od 82 mm s velikom količinom minobacačkih granata ukopava se na prostoru sela Trstenaca.

listopada 1991.

Srpska demokratska stranka osniva "Srpski bataljun" uz blagoslov Milana Martića.

studenoga 1991.

U derventsku vojarnu JNA pristigla veća pješadijska jedinica srpskih snaga koja je do tada, prema njihovim izjavama, bila smještena na planini Ozrenu, sastavljena isključivo od razuzdanih 'rezervista'.

siječnja 1992.

Pod zapovjedništvom kapetana Mikića (iz Prnjavora) prva četa prvog motoriziranog bataljuna 327. motorizirane brigade 454. mješovitog protuoklopno-artiljerijskog puka 17. korpusa JNA izmještena je iz derventske vojarne i razmještena na prostor sela Zborišta.

veljače 1992.

Oružane provokacije srpskih snaga započinju neposredno uoči referenduma za suverenu i nezavisnu BiH. Svakim danom tzv. JNA i mjesni naoružani Srbi iskazuju svoju oružanu moć.

05.03.1992.

Iz derventske kasarne tzv. JNA, vojnici i mjesni naoružani Srbi, pucaju po prolaznicima i teže ranjavaju dvije osobe (Marija Pilića i Željka Sedlića).

25.03.1992.

Skupina naoružanih Srba (samozvani specijalci) zvana Crni kojoti, njih šezdesetak, predvođenih Brankom Ratićem, uhićenju čelnike Hrvatske demokratske stranke općine Derventa Iku Stanića, dr. Luciju Venel, Dragu Majića, Vladu Barišića i Ivicu Katavića. Sve ih odvode u garnizon tzv. JNA gdje su izvrgnuti torturi i mučenju. Od posljedica mučnja u vojnom zatvoru umire Ivica Katović star 18 godina. Nakon blokade vojarne Srbi puštaju preostale zatočenike na slobodu.

koncem ožujka/početkom travnja 1992.

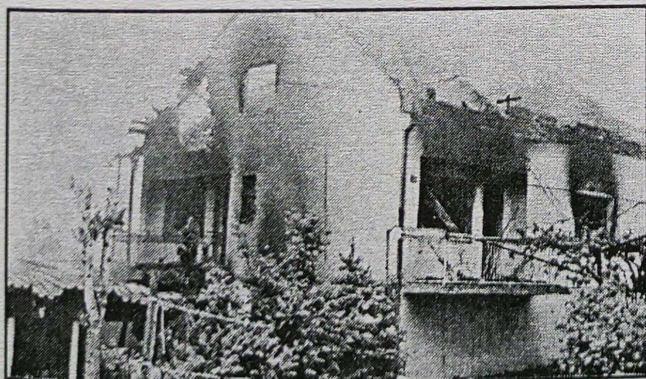
U samo nekoliko dana većina civila srpske nacionalnosti napustila grad Derventu. Bio je to jasan znak da će združene srpske snage napasti sam grad. Strah je preplavio ulice Dervente. Pučanstvo grada se užurbano priprema na najgore. Iz Bosanskog u Slavonski Dubočac

(iz BiH u RH) preko rijeke Save skelom prevezeno oko 1700 Hrvata i Muslimana koji napuštaju rodna ognjišta pred nastupajućom srpskom agresijom.

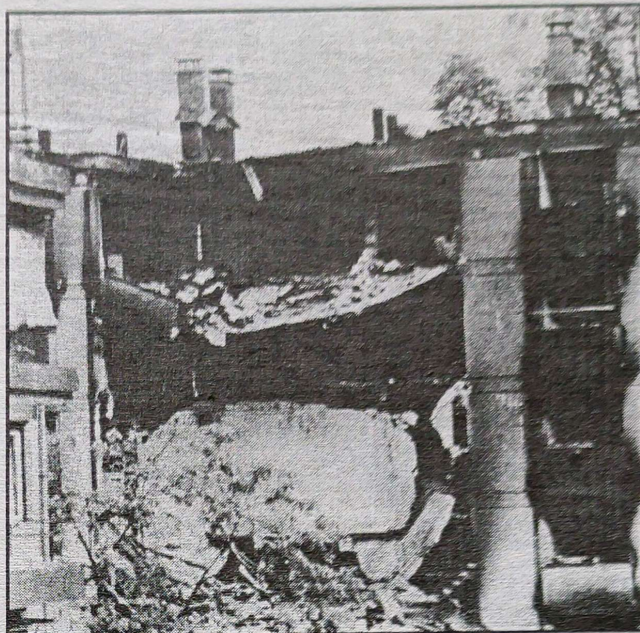
04.04.1992.

Združene srpske snage napale grad Derventu. Počelo je jakim topničkim udarom, kako na grad, tako i na okolna

sela nastanjena Hrvatima. Granatiranje grada i okolice počinjeno je iz gradske vojarne JNA, a počinili su ga

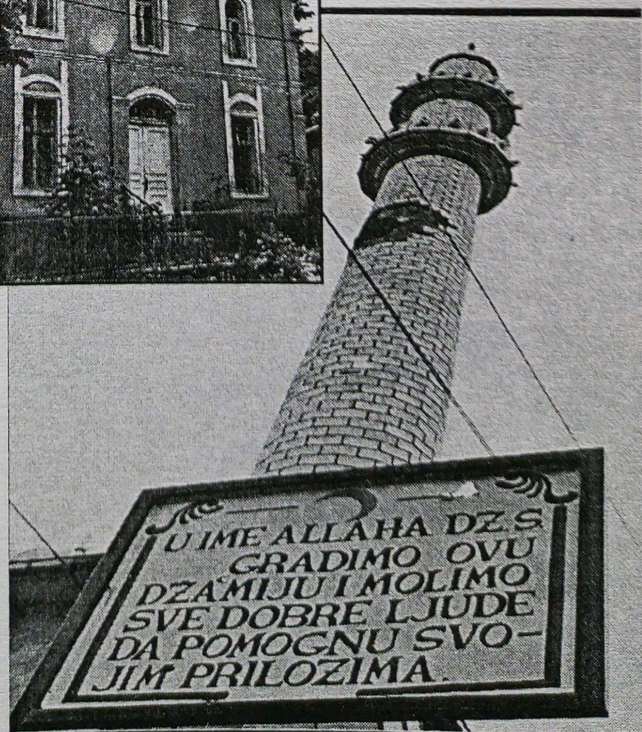
pripadnici srpskih snaga smješteni u vojarni derventskog garnizona JNA.

sredina travnja 1992.

Napadi na grad iz vojarne tzv. JNA te iz sela zapadnog dijela u kojem žive Srbi ne prestaju. Borbeni zrakoplovi bombama velike razorne moći ("krmačama") bombardiraju grad i sela u kojima žive Hrvati. Sa planine Motajica Srbi ispaljuju rakete srednjeg dometa tipa Luna.

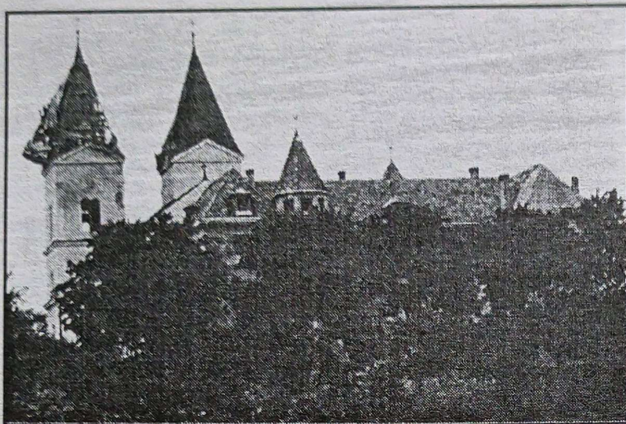

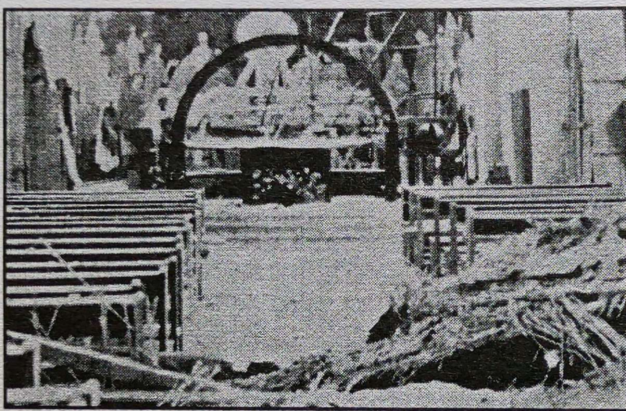
Stradale džamije u Derventi

25.04.1992.

Srpske snage ispaljuju 15 granata na Plehan od kojih tri pogađaju franjevački samostan i crkvu.

travnja 1992.

Pripadnici srpskih snaga i paravlasti općine Derventa organizirale u prnjavorskom selu Vijaka (u prostorijama starog mlina) zatočenički logor u koji odvode najveći dio uhićenih Hrvata i Muslimana s okupiranog dijela derventske općine. Zatočenici su brutalno fizički i psihički zlostavljani, a mnogi od njih i ubijeni. Samo u jednom danu (20.04.1992.) strijeljano je šest osoba, građana Dervente. Iz derventskog naselja Omeragići u ovaj logor dovedeno i zatočeno više od 600 civila hrvatske i muslimanske nacionalnosti.

04.05.1992.

Uspješno je i bez gubitaka onemogućen pokušaj proboja srpskih snaga iz pravca Babina Brda.

28.05.1992.

Pripadnici srpskih snaga odvajaju sve uhićene muškarce Hrvate i Muslimane od njihovih obitelji, i odvode na prostor rudnika Stanari (općina Doboj), a njihove žene i djecu u Tešanj gdje ih puštaju da odu kamo hoće.

svibnja 1992.

Krizni štab općine Derventa preustrojava se u Hrvatsko vijeće obrane (HVO) općine Derventa. Formira se 103. derventska brigada koja oslobađa područje svoje općine.

08.06.1992.

Srpske snage počele veliku ofenzivu na područje općine Derventa nakon uspješno lansirane propagande poruke o navodnoj smrti djece u bolnici u Banjoj Luci zbog nedostatka kisika. Ofenziva otpočela na području

lokaliteta Cera djelovanjem više korpusa srpskih snaga i trajala do 17.06.1992., kada potpuno ovladavaju ovim strateški značajnim područjem.

17.06.1992.

Pripadnici srpskih snaga (JNA i naoružani Srbi) okupirali područja derventskih sela Gradine, Mišinaca, Male Šočanice, Tunjestale i selo Komaricu (općine Doboj).

25.06.1992.

Grčevita obrana pripadnika HVO-a na području sela Modrana nije izdržala - srpske snage ovladale prostorom sela.

29.06.1992.

Posljednji Hrvati napuštaju selo Bukovac (općina Derventa) pokraj Modrana pred srpskom agresijom.

30.06.1992.

Zbog stalnih srpskih napada i svakodnevnog granatiranja pučanstvo s prostora sela Plehana i šire prisiljeno na progonstvo. Srpske snage zauzimaju navedeni prostor 01.07.1992.

02.07.1992.

U 13,45 sati pripadnici 11. brigade srpske vojske iz Bosanske Dubice, predvođeni kapetanom JNA Branom Mijatovićem, s oko dvije tone eksploziva razorili i potpuno uništili crkvu sv. Marka Evanđelista i franjevački samostan na Plehanu.

05.07.1992.

U zaključku sa sjednice predsjedništva Općinskog odbora Hrvatske demokratske zajednice Dervente, u

točki 2. zapisano: "Konstatira se da je poginulo preko 700 boraca i civila, još više ranjenih i invalida, razoreno preko 10.000 domova, iseljeno oko 30.000 Hrvata, 10.000 Muslimana, izgubljeno 500 km2 prostora, veliki ind. kapaciteti, velike količine robe, hrane, stoke, kulturnog blaga itd."

20.07.1992.

Iz Bosanskog Dubočca na Slavonski Dubočac (RH) srpske snage ispalile više desetaka topničkih projektila od kojih je smrtno stradalo šest civila.

DOBOJ

1991.

U pripremnom razdoblju za operaciju "okomitog odsjecanja" zapadnog dijela Bosanske posavine (općine Bosanski Brod i Derventa) od cjeline prostora, djelujući na pravcu jug-sjever, JNA je tijekom druge polovice 1991. godine prebacila "na teren" određeni ljudski i tehnički potencijal iz sastava svog tadašnjeg 17. korpusa zvanog i Tuzlanski. Zapovjedništvo tih "izmještenih" snaga JNA smješteno je u dobojsko selo Podnovlje. Prostor ovog sela je od izuzetno vojno-strateškog značenja, s obzirom da se nalazi u neposrednoj blizini čak četiriju općina: Bosanskog Broda, Dervente, Doboja i Modriče. Kroz ovo selo prolaze magistralne ceste Bosanski Šamac - Modriča - Doboj - Sarajevo, odnosno Bosanski Brod - Derventa - Modriča, i Doboj - Modriča - Tuzla. U neposrednoj blizini novog zapovjedništva snaga JNA u selu Podnovlju nalaze se i tri velike vojarne JNA (u Derventi, Doboju i Tuzli). Zapovjednik ove 'operativno taktičke grupe' JNA bio je pukovnik Stublinčević.

veljače 1992.

Zlostavljanje Hrvata na prostoru općine Doboj otpočelo je u selu Dragalovci kada su ih naoružani pripadnici srpskih snaga počeli zaustavljati i oduzimati stvari i novac.

25.03.1992.

Hrvati, mještani sela Johovac, zamijetili su da pripadnici JNA na prostoru sela Kladara, neposredno uz magistralnu cestu Doboj - Derventa kopaju transeje i rovove te ukopavaju teško naoružanje. Prostor sela nadlijetali su borbeni zrakoplovi JNA, a u pravcu općine Dervente kretali su se tenkovi i druga vojna vozila.

01.05.1992.

Srpske snage napale i uništile selo Makljenovac (općina Doboj), ubivši pri tom veći broj mještana tog sela, civila muslimanske nacionalnosti.

03./04.05.1992.

Pripadnici JNA i naoružani Srbi u potpunosti okupirali grad Doboj čineći zločine nad Hrvatima i Muslimanima. Nakon početnog napada, u grad Doboj ušli su pripadnici srpskih snaga (JNA, pješadija, srpski dobrovoljci, četnici), koje su vodili prof. Drago Ljubičić, Goran Radojčić i Slobodan Karagić (Karaga). Grad je napadnut i iz sela Lipca, Pridjela te iz vojarne JNA "4. juli". Sam napad je počeo tako što je predstavnik JNA, četnički vojvoda Slobodan Karagić dao ultimatum Hrvatima i Muslimanima, mještanima Orašja, Miljkovaca, Čaršije i Krčevina da predaju oružje do 16,00 sati. Za trajanja ultimatuma neodređeni broj djece i žena hrvatske i muslimanske nacionalnosti napustio je svoje kuće i krenuo prema Tešnju, a muškarci su ostali kod svojih domova. Po isteku ultimatuma uslijedilo je žestoko granatiranje navedenih naselja sa srpskih položaja. Nakon toga i muškarci su se povukli u selo Uralice i skupa s Hrvatima i Muslimanima Tešnja utvrdili liniju obrane grada Tešnja, u kojem se nalazilo oko 20.000 od Srba prognanih osoba.

U sam grad Doboj oko 10 sati ušli su srpski tenkovi na kojima su bile istaknute jugoslavenske zastave. Upućen je novi ultimatum i dat rok do 14,00 sati za predaju oružja. Oko 13,30 počela je snažna pucnjava. Preko lokalne radijske postaje čitana je obavijest: "Grad je oslobođen od ustaša".

Srpske snage izvele su topnički napad i na selo Johovac. Malobrojni branitelji sela uspješno su odbili pokušaj srpskih snaga da uđu i okupiraju samo selo. U znak osvete zbog pretrpljenih gubitaka srpske snage izvršile su odmazdu nad civilima hrvatske i muslimanske nacionalnosti u samom gradu Doboju.

04.05.1992.

Pripadnici srpskih snaga minirali džamiju u Doboju, a na starom gradu (Gradini) izvjesili srpsku zastavu sa četiri ćirilična slova C. Na Radio Doboju puštaju četničke pjesme, a Milovan Stanković je govorio: "Sad smo sastavni dio Jugoslavije. Sada ste slobodni građani." Uhićeni su svi istaknuti građani, aktivisti HDZ-a i SDA, direktori, radnici SUP-a, te odvedeni u nepoznatom pravcu. Pretresani su stanovi nesrpskog pučanstva. Pojedinci su ubijani na licu mjesta: tako su muža Nade Bešlagić prvo natjerali da potpuno gol hoda po gradu, a onda ga zaklali pred njegovim susjedima. Strašna je pucnjava odjekivala gradom i okolicom. Srpska vojska prolazila je uzduž i poprijeko po gradu. Bili su obučeni u razne odore. Prizor je bio zastrašujući. Skloništa su bila puna djece i žena. Oko 13,00 sati pojačava se

pucnjava u naselju Šušnjara, u predgrađu Doboja. Srpski vojnici govore kako čiste selo.

10.05.1992.

Sela Grapska i Šušnjari su u potpunom plamenu. Žene, djeca, starci i starice pokušavaju pobjeći pred oružanim napadom srpskih snaga noseći sobom vrećice i zavežljaje u rukama. Ovdje je na djelu pravi genocid. Prema navodima svjedoka samo u jednoj kući Srbi su zatvorili, a potom spalili 27 starijih osoba. Narod iz sela Šušnjara i Grapske tako je potpuno nestao. Na ova sela napadano je iz svih oružja iz pravca susjednih sela nastanjenih srpskim življem (Kostajnice, Čivčije, Kladare i drugih). Selo Grapska je brojalo oko 3000 žitelja, od kojih se svega 250 uspjelo šumama provući kroz srpski obruč i produžiti prema općini Gračanici. Svi zarobljeni uglavnom su pobijeni ili odvedeni u zatočeništvo, a selo je do temelja spaljeno. Po okupaciji naselja Grapske, općina Doboj, izvršen je masovni pokolj. Žene, djeca i starci odvedeni su u logor, zvani Dom (u dobojskom selu Kostajnici), od kuda su kasnije prebačeni u logor nazvan Škola u dobojskom selu Svijetliča.

29.05.1992.

Pred dobojsku Bolnicu kojom je tada upravljao ravnatelj dr. Čedomir Lalić iz Prijepolja (Crna Gora) oko 8,00 sati zaustavio se kombi marke TAM 2001 na kojem je pisalo "KPD Spreča". Prema popisu kojeg je sačinila dr. Branka Vuković kombijem su u nepoznato odvezeni Hrvati i Muslimani koji su se kao bolesnici nalazili u dobojskoj Bolnici. Prema izjavama očevidaca kombijem su upravljali pripadnici srpskih snaga zvani martićevci, koji su na prostor općine Doboj pristigli iz Knina.

08.06.1992.

Srpske snage potpomognute pripadnicima JNA sa tri združena korpusa (Banjalučki, Kninski i Tuzlanski), njih oko 8000, otpočelo je opću ofenzivu na prostor Bosanske posavine. Prvo su se na udaru našla područja općine Doboja (sela Foča, Veliki Prnjavor, Johovac, Vranduk, Komarica i Bukovac) i Dervente (sela Velika Sočanica, Modran, Cer i Plehan).

08.06.1992.

Područje sela Johovca i Foče napale srpske snage s tri strane združnim korpusima potpomognuti iz zraka ratnim zrakoplovstvom. Prema izjavama srpskih vojnih i političkih čelnika "srpske snage su krenule u probijanje koridora kroz Posavinu".

17.06.1992.

Srpske snage okupirale područja sela Cera i Komarice. Pučanstvo tih sela (Hrvati) primorani su na progonstvo.

18.06.1992.

Pripadnici srpskih snaga pješadijom odmah nakon zauzeća otpočeli s provedbom politike genocida: etnički su očistili selo Ševarlije od nesrpskog pučanstva. Jedan dio muškaraca su ubili (devet ljudi), a potom su počeli pljačkanjem imovine po kućama (tehnička roba), tovarili na kamione i odvozili. Mještanima su oduzimali i otimali zlato i devize. Istog dana zapalili su oko 70 kuća u selu, a 27 mještana Ševarlija odveli u logor.

20.06.1992.

U sami grad Doboj pristigao je veliki broj pripadnika srpskih snaga, njih oko 30.000, među kojima i Milan Martić sa svojim Srbima iz Knina, te Veljko Milanković sa postrojbom zvanom Vukovi s Vučjaka. Izjavljivali su da su tu radi skorog početka završnih akcija s ciljem potpunog 'oslobođenja' Bosanske posavine.

koncem lipnja 1992.

Zbog napada i agresije srpskih snaga pučanstvo sela Foče, Johovca, Komarice, Vranduka i Bukovca prisiljeni na progonstvo. Sva imovina protjeranih Hrvata opljačkana i uništena.

06.07.1992.

Pred višednevnim silovitim napadima velikog broja dobro naoružanih pripadnika srpskih snaga slomljen je i posljednji otpor malobrojne postojbe branitelja sela Johovca. Pri završnim napadima na Johovac srpske snage koristile čak 32 tenka!

30./31.01.1993.

Pučanstvo šest sela općine Doboj (Prnjavor Veliki, Johovac, Foča, Vranduk, Komarica i Kotorsko) referendumom se izjasnilo za odvajanje od općine Doboj i pripajanje (vraćanje!) općini Derventa kojoj su i pripadali do nešto poslije II. svjetskog rata.

GRADAČAC

1991.

U cilju ostvarivanja zacrtanih ciljeva na istočnom dijelu prostora Bosanske posavine (općine Brčko, Bosanski Šamac, Gradačac, Modriča, Odžak i Orašje) tijekom druge polovice 1991. godine JNA je "izmjestila na teren" određeni ljudski i tehnički potencijal iz sastava svog tadašnjeg 17. korpusa, zvanog još i Tuzlanski. Zapovjedništvo tih "izmještenih" snaga JNA za ovaj dio Bosanske posavine je stacionirano u gradačačkom selu Pelagićevu, a zapovjednik je bio potpukovnik Stevan Nikolić, zvani Kriger.

travnja 1992.

Na prostoru hrvatskih sela Tramošnice, Turića i Slatine osnivaju se lokalne postrojbe HVO-a koje se

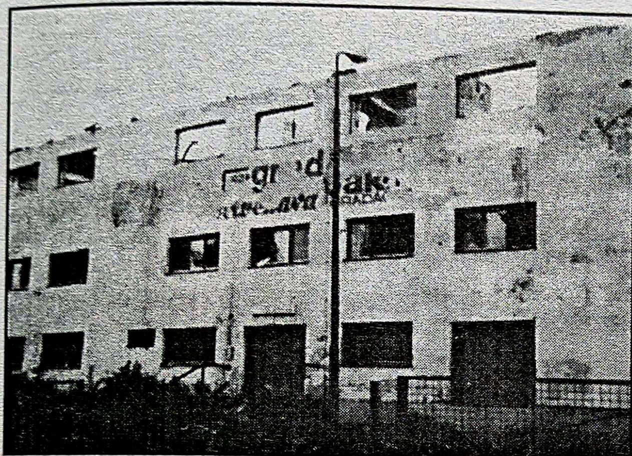
potkraj mjeseca 'uvezuju' u 107. brigadu HVO-a, koju osim Hrvata čini i velik broj Muslimana gradačačke općine.

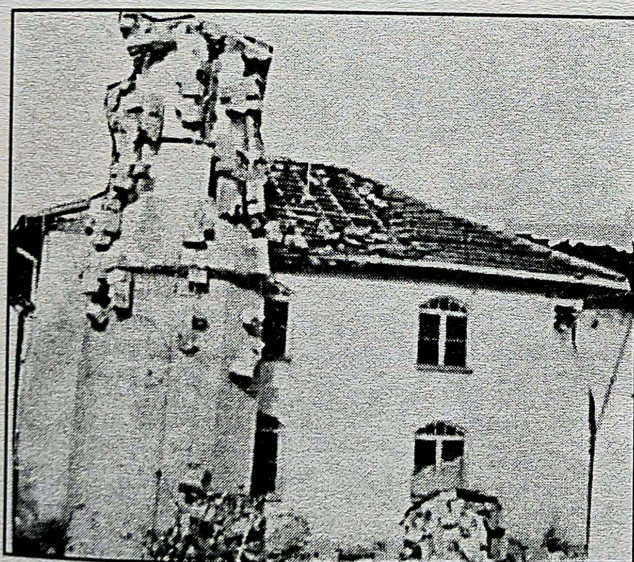
01.05.1992.

Pripadnici srpskih snaga su bezrazložno uhitili i u pučkoj školi u selu Pelagićevu zatočili više od 50 civila Hrvata, muškaraca, žena i djece.

09.05.1992.

Otpočeo topnički napad srpskih snaga iz područja sela Krečana i Skugrića na prostor grada Gradačca i sela u kojima su živjeli Hrvati i Muslimani.

Razoreni gospodarski (gore) i vjerski objekti (dolje).

17.06.1992.

Srpske snage izvele siloviti topničko-pješački napad na područje sela Hrgova Donjih nastanjenom Hrvatima. U napadu su ubijena trojica, a ranjena sedmorica Hrvata. Nakon opće pomutnje Hrvati sela Hrgova Donjih uspijevaju preustrojiti redove svoje lokalne postrojbe i zaustaviti daljnje napredovanje srpskih snaga.

18.06.1992.

U selo Pelagićevo dolaze i smještaju se mnogobrojne postrojbe srpskih snaga. Iz Prvog krajiškog (ex. Banjalučkog) korpusa dolaze pripadnici 5. kozaračke brigade iz Prijedora, a s njima dio jedne postrojbe kninskih Srba, potom dijelovi Novosadskog, Valjevskog (njegov oklopni bataljun jačine 30 tenkova), Semberskog i Tuzlanskog korpusa Jugoslavenske armije (JA). Istog dana otpočinje opći napad srpskih snaga na istočni dio općine Gradačca, na prostor sela Blaževca, Turića, Donje i Gornje Tramošnice, Orlova Polja i Njivaka, u kojima većinom živi hrvatsko pučanstvo.

30.06.1992.

Srpske snage su po drugi put bezuspješno napali područje sela Hrgova Donjih. U znak odmazde pripadnici srpskih snaga mučki iz zasjede ubijaju dvojicu pripadnika HVO-a iz Hrgova Donjih.

lipnja/srpnja 1992.

Združene srpske snage iz pravca Srbima nastanjenih sela Pelagićeva, Skugrića i Krečane izveli prvi topnički napad na područje sela Donje i Gornje Lednice u kojima su živjeli Hrvati i Muslimani.

06.07.1992.

Združene srpske snage iz sveg raspoloživog oružja napali selo Turić. Napadi su dolazili iz susjednih sela Pelagićeva, Kladuše i Porebrice. Tijekom srpskih napadaja koji su trajali do 16.08.1992. poginulo je tridesetak pripadnika 107. brigade HVO-a. Srpske snage su 16.08.1992. godine zauzimaju selo Turić.

11.07.1992.

Združene srpske snage nakon dugotrajnih borbi uspjele zauzeti područje sela Slatine. Mještani sela primorani su na prognanstvo. Pripadnici okupacijskih srpskih snaga imovinu protjeranih Hrvata, mještana sela Slatine, pljačkaju ili uništavaju.

27.07.1992.

Srpske snage nakon višednevnih napada zauzele područje sela Donje i Gornje Lednice u kojima su živjeli Hrvati i Muslimani. Mještani navedenih sela zbog strahovite opasnosti povlače se na manje ugrožena područja općine Gradačca.

srpnja/kolovoza 1992.

Nakon zauzeća sela Donje Lednice srpske snage ubile i izmasakrirale sedmoricu civila hrvatske nacionalnosti, mještane tog sela.

15.08.1992.

Združene srpske snage zaposjele sela Gornju i Donju Tramošnicu u kojima su živjeli Hrvati, koji su morali izbjeći pred srpskim naletom.

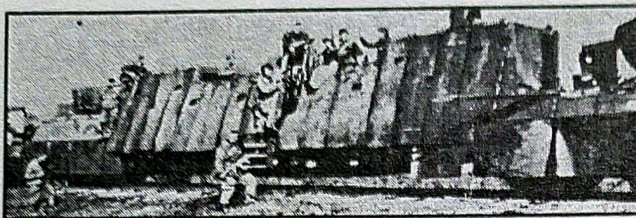
kolovoza 1992.

Združene srpske snage nakon dugotrajnih borbi ovladale, sredinom kolovoza 1992., područjem sela Gornje i Donje Tramošnica i Turića.

07.09.1992.

Pripadnici združenih srpskih snaga potupno opkolili grad Gradačac. Sam grad je pogodilo oko 400 granata (haubičkih, tenkovskih i minobacačkih), veći broj kasetnih bombi koje su na grad izbacivali srpski borbeni zrakoplovi, a srpska pješadija žestoko je napadala

gradska naselja Mionicu, Nuskiće, Silobac... Koristili su čak i oklopni vlak kojeg su dovezli iz Knina (Republika

Hrvatska). Napadna djelovanja srpskih snaga bila su okrenuta uglavnom na civilne ciljeve (bolnica, pekara, vjerska, društvena i kulturna zdanja, stambeni objekti...).

MODRIČA

studenoga 1990.

Prema rezultatima prvih višestranačkih izbora na području općine Modriča ukupnu pobjedu odnosi Hrvatska demokratska zajednica.

koncem 1991./početkom 1992.

Pripremne aktivnosti JNA za napad na općinu Modriču, a u sklopu sveopćeg napada na Bosansku posavinu, odvijale su se u dva pravca. Prvi se odvijao iz prvog dislociranog zapovjednog mjesta 17. korpusa JNA u selu Pelagićevu (općina Gradačac), pravcem Pelagićevo - Obudovac - Gornja Slatina - Miloševac. Drugi pravac je iz drugog dislociranog zapovjednog mjesta 17. korpusa JNA u selu Podnovlju (općina Doboj), jednim krakom preko sela Dugog Polja i Botajice, a drugim preko sela Vranjaka, Koprivne i Osiječana. Već koncem 1991. godine JNA je u općini Modriči među mještanima srpske nacionalnosti osnovala vojnu postrojbu na razini brigade, kojom je zapovijedao stožer aktivnih časnika JNA na čelu s potpukovnikom Radosavljevićem i bojnikom Milom Stankovićem. U svim selima modričke općine sa znatnijim udjelom srpskog življa JNA je, za sastav navedene brigade, osnovala postrojbe razine čete. Takve postrojbe su bile osnovane u selima Skugriću, Vranjaku, Koprivni, Miloševcu i samom gradu Modriči. Postrojbe iz Modriče i Miloševca činile su zajednički bataljun. Pored navedenog, JNA je u selu Miloševcu početkom 1992. godine ojačala lokalni vojni ustroj dovođenjem oklopnih postrojbi s tenkovima i višecjevnim bacačima raketa, te postrojbom za posebne namjene zvane Niški specijalci.

09.04.1992.

Krizni štab općine Modriča preustrojava se u HVO općine Modriča. Osnovana je 105. modrička brigada HVO-a.

11.04.1992.

Oružanom akcijom združenih srpskih snaga predvođenih pripadnicima JNA (zapovijeda Gavro Drninić) nasilno preuzimaju vlast i u potpunosti okupiraju grad Modriču. Ipak, makar su zauzeli vitalne objekte u gradu, pripadnici srpskih snaga se nenadano povlače u sela nastanjena srpskim življem.

18. 02. 92. 16[55]

čilo Modriča

1. Zaminiranje silosa u Modriči
2. —||— mosta u Modriči
3. —||— pošte —||—
4. —||— doma zdravlja u Modriči
5. MUP-a u Modriči
6.

čilo Miloševac

1. Prelaz preko Bosne i dejstvo na desnoj strani rijeke Bosne.

čilo Skugrić

1. Presjeći prugu i blokirati Čardak, Koruniu i Garevac

Babešnica

Rezerva, blokiranje Kružijoče, D. Riječani

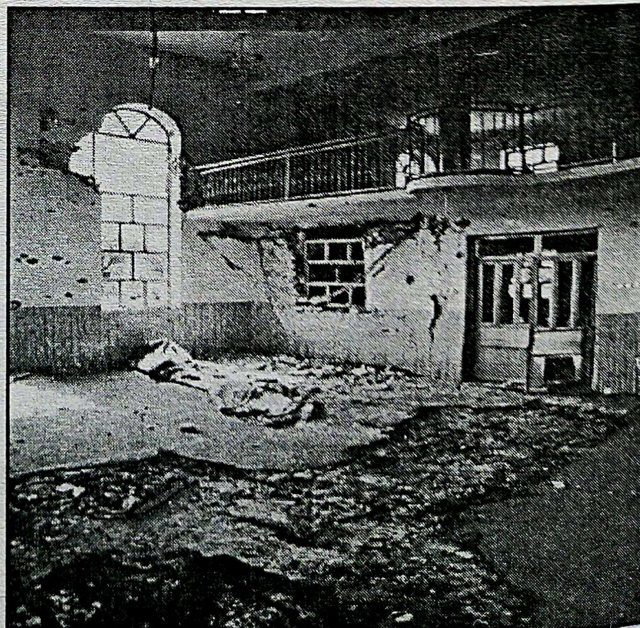
Zabilježbe "oficira" JNA o pripremi napada srpskih snaga na Modriču.

travnja 1992.

Djeci srpske nacionalnosti iz sela Miloševca koja pohađaju osmogodišnju školu u selu Kladarima Gornjim roditelji zabranili daljnji odlazak u školu. Tu svoju odluku pravdaju navodnom ugroženošću i brigom za djecu.

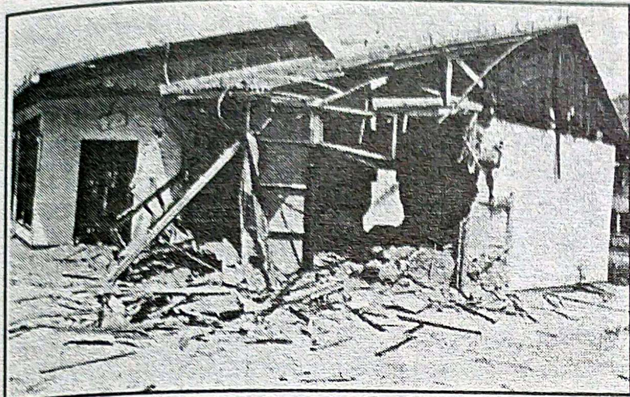
03.05.1992.

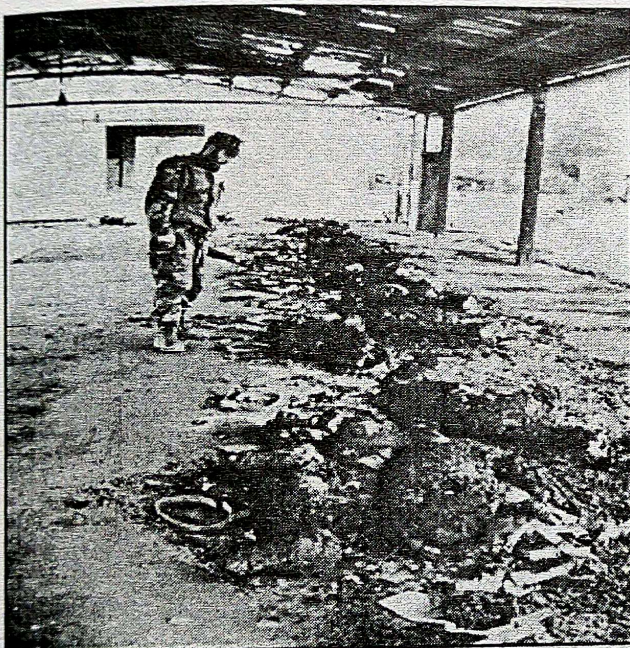
Napad srpskih snaga na općinu Modriču otpočeo je u pet sati. Jakom topničkom vatrom napadnut je grad i

sva sela nastanjena Hrvatima i Muslimanima. S lokaliteta Majne na grad je ispaljeno mnoštvo minobacačkih granata. Srpske snage smještene u selu Miloševcu otpočele jak topnički napad na selo Garevac, nastanjeno

Hrvatima. Oko 5,30 sati napadaju i hrvatsko selo Riječane Donje iz pravca sela Riječana Gornjih i

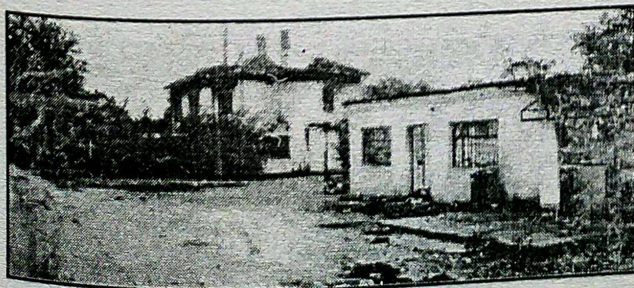
Skugrića Gornjih. Pripadnici srpskih snaga iskoristili su premoć u naoružanju te okupirali sela Dobrinju i Riječane Donje kao i veći dio grada Modriče.

05.05.1992.

Pripadnici srpskih snaga raspoređeni u selu Miloševcu izveli opći napad na područje sela Kladara Gornjih u kojem uglavnom žive Hrvati.

10.05.1992.

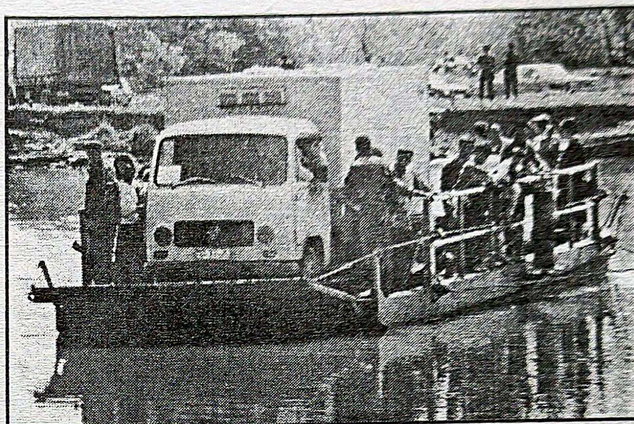
Združene srpske snage okupirale selo Kornicu (općina Bosanski Šamac) i nastavili napredovati prema području općine Modriče. Pri ovom napadu na modričku

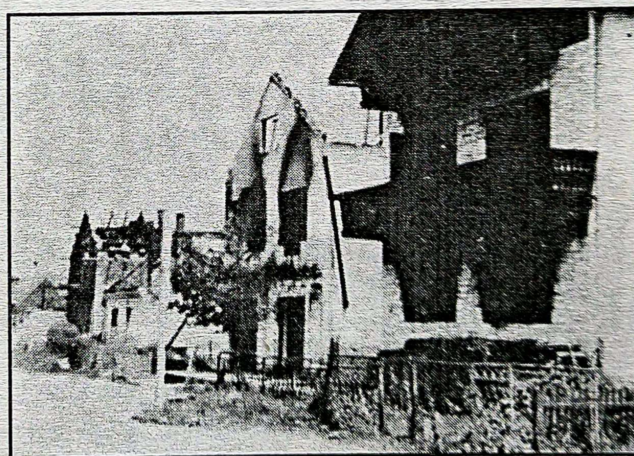
općinu u jedinicama združenih srpskih snaga sudjelovali su pripadnici tzv. Valjevskog korpusa JNA, pripadnici postrojbe zvane Beli orlovi (iz Srbije) i lokalne srpske postrojbe s područja općina Bosanskog Šamca i Modriče. Pripadnike postrojbe Beli orlovi predvodio je Crnogorac Marko Miočević (živio u Bajinoj Bašti u Srbiji). Oko 8,00 sati otpočeo je kombinirani topničko pješački napad srpskih snaga na hrvatska sela Kladare Gornje, Kladare Donje i Garevac.

27./28.06.1992.

Zbog žestokih dvomjesečnih napada srpskih snaga Hrvati modričkih sela Garevca, Kladara Donjih i Gornjih

te Čardaka protjerani u pravcu općine i grada Odžaka, a potom i preko rijeke Save u Hrvatsku. Pripadnici srpskih snaga okupirali su dio modričke općine s desne strane

rijeke Bosne. Pripadnici 105. brigade HVO-a, pred naletom nadmoćnijeg neprijatelja, povlači se na područje lijeve strane rijeke Bosne te nastavlja obranom slobodnih dijelova modričke općine: prostor sela Pećnika, Jakeša i Modričkog Luga.

09.07.1992

Nakon silovitog topničkog udara pripadnici srpskih snaga uspjeli zavladati čitavim prostorom općine Modriča.

ODŽAK

studenoga 1990.

Prema rezultatima prvih višestranačkih izbora na području općine Odžaka, Hrvatska demokratska zajednica dobila je apsolutnu većinu. Na temelju izbornih rezultata uspostavljena je višestranačka općinska vlast.

1991.

U drugoj polovici 1991. godine pripadnici JNA ubrzano naoružavaju srpsko pučanstvo općine Odžaka i organiziraju pričuvne postrojbe koje nazivaju 'dobrovoljačkim odredima'. Osnovali su četiri takva odreda u selima Donjoj Dubici, Novom Gradu, Gornjem Svilaju i Jošavici. Srpskim 'dobrovoljačkim odredom' iz sela Donje Dubice zapovijedao je Rajko Đurić, zvani Truma (predsjednik SDS-a u selu), 'dobrovoljačkim odredom' iz sela Novog Grada zapovijedao je Milan Rakić, umirovljeni kriminalistički istražitelj iz Odžaka.

početkom 1992.

Pripadnici JNA preustrojavaju srpske 'dobrovoljačke odrede' - prema svom modelu vojnog ustrojstva - u odjeljenja, vodove, čete, bataljune, a u njihove sastave uvode sve vojno sposobne Srbe. Posebno mjesto u ovom vojnom ustrojstvu ima pojas odžačke općine uz rijeku Savu (prostor sela Donje Dubice, Novog Grada, Gornjeg i Donjeg Svilaja), koji za JNA ima osobitu važnost u vojnostrateškom smislu.

veljače 1992.

Predstavnici SDS-a opstruiraju rad u legitimnoj općinskoj vlasti. Naglašavajući 'kako ih se majorizira pri donošenju odluka', huškanjem i podrivačkom promidžbom stvaraju napeto međunacionalno ozračje. Na čelu s Dragomirom Tešanovićem i Ilijom Zečevićem aktivno rade na razgradnji Općine (kako društveno-pravne tako i teritorijalne i administrativne), te vojno ustrojavaju srpsko pučanstvo kojeg putem JNA naoružavaju i pripremaju za vojne aktivnosti. S obzirom na relativno mali broj Srba u ukupnom broju pučanstva općine, čelnici SDS-a primjenjuju model tzv. srpskih općina. Ovaj model se na području općine Odžak ogleda u bezrazložnim zahtjevima da se sela u kojim žive Srbi izdvoje iz sastava odžačke općine i priključe susjednim općinama u kojima su osnovane tzv. srpske opštine. Tako Srbi iz sela Novog Grada i Donje Dubice 'izražavaju želju' da se prostor tih sela priključi 'Srpskoj opštini Šamac', Srbi iz sela Gnionice da se prostor tog sela priključi 'Srpskoj opštini Modriča', a Srbi iz sela Jošavice, Gornjeg i Donjeg Svilaja da se prostori tih sela priključe 'Srpskoj opštini Brod'.

05./06.02.1992.

Tijekom noći pripadnici diverzantske skupine JNA na lokalitetu Kadar (granični dio između općina Odžaka i Bosanskog Šamca) eksplozivom ruše kuću načelnika Policijske postaje Odžak, Hrvata po nacionalnosti. Nekoliko dana nakon ovog diverzantskog čina u samom gradu Odžaku miniraju benzinsku crpku, vlasništvo jednog Muslimana. Izvođenjem diverzantskih akcija pripadnici JNA na prostoru općine stvaraju kaos.

01.03.1992.

S obzirom da predstavnici SDS-a sela Donje Dubice i Gornjeg Svilaja konstantno ističu da je srpsko pučanstvo tih sela ugroženo, a ne navodeći od kuda ili od koga dolazi ta ugroženost, zvanične vlasti općine Odžaka predlažu uspostavu policijskih postaja u selima Donje Dubice i Gornjeg Svilaja, s tim da njihov sastav odražava nacionalnu strukturu samih sela. Čelništva SDS-a obaju sela glatko odbijaju ovu ponudu. Kao razloge odbijanja navode želju za uspostavom policijskih postaja kojih bi djelatnici bili isključivo Srbi. Temeljni razlog odbijanja srpskog rukovodstva uspostavi ovih policijskih postaja bio je čisto vojne naravi, jer ukoliko bi se uspostavile policijske postaje u navedenim selima, to bi značilo da se prostori tih sela policijski nadziru, te bi se iz istog trebali povući pripadnici JNA, tj. bio bi prekinut srpski vojni mostobran JNA već ranije uspostavljen između dijelova općina Bosanskog Šamca i Bosanskog Broda preko ovog dijela općine Odžak.

ožujka 1992.

Diverzantska skupina pripadnika JNA postavila i aktivirala eksplozivnu napravu u prostorijama Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" u gradu Odžaku. Smrtno je stradao Hrvat Tihomir Dujković, a veći broj osoba je ranjen.

19.04.1992.

Oružani napad združenih srpskih snaga na prostor općine Odžaka započeo je na najveći katolički blagdan, Uskrs, raketiranjem naseljenih mjesta općine višecijevnim bacačima koji su bili smješteni u selu Kruškovom Polju (općina Bosanski Šamac). Pripadnici Teritorijalne obrane općine Odžaka uspostavljaju kružnu obranu prema rubnim dijelovima općine, te unutrašnji krug blokade postrojbi srpskih snaga u selima Novom Gradu i Donjoj Dubici. Pripadnici srpskih snaga smješteni u ovim selima neprekidno granatiraju odžačka sela Posavsku Mahalu, Vrbovac, Donji Svilaj i grad Odžak, kao i pogranična naselja u Republici Hrvatskoj, napose sela Jaruge i Sikirevce.

23.04.1992.

Pripadnici srpskih snaga stacioniranih u selu Bosanskom Miloševcu (općina Modriča) ispaljuju u 13,30 sati na prostor općine Odžaka punjenje od 32 rakete iz raketnog sustava: ginu četiri civilne osobe, a nastala je i velika materijalna šteta. Nakon kraćeg vremena borbeni zrakoplovi srpskih snaga na navedeni prostor izbacuju osam teških aviobombi zvanih krmače, a pripadnici topničke postrojbe srpskih snaga sa zemlje ispaljuju nekoliko raketa tipa 'luna'.

08.05.1992.

Nakon višednevnih borbi pripadnici srpskih snaga raspoređeni u selima Novom Gradu i Donjoj Dubici primorani predati se braniteljima odžačke općine. Pripadnici ovih srpskih snaga, njih preko 600, nakon razoružanja odvedeni su u Odžak i pritvoreni. Krizni štab općine Odžak o ovom događaju izvijestio je predstavnike Međunarodnog crvenog križa. Oni su 14.05.1992. iz svojih sjedišta u Banjoj Luci i Tuzli došli posjetiti zatočene pripadnike srpskih snaga, a 21.05.1992. obišli su ih i predstavnici Međunarodnog komiteta Crvenog križa sa sjedištem u Osijeku (Republika Hrvatska).

Posjetili su ih još i 25., 26. i 27.05.1992. godine. Civilno srpsko pučanstvo sela Novog Grada i Donje Dubice nastavilo je živjeti na prostoru svojih sela.

11.05.1992.

Predstavnici "Srpske opštine Bosanski Brod" iz Brodskog Polja izdaju zapovijed Srbima koji žive na prostoru odžačkog sela Gornjeg Svilaja da napuste selo i da se skupa s pripadnicima lokalne srpske postrojbe sela povuku na prostor onog dijela općine Bosanski Brod koji se nalazi pod kontrolom srpskih snaga.

12.05.1992.

Nakon predaje srpskih snaga u selima Novom Gradu i Donjoj Dubici branitelji odžačke općine došli do velikih količina vatrenog oružja i oruđa te velikih količina streljiva, čime se znatno ojačao i poboljšao uspostavljeni obrambeni sustav općine. Krizni štab općine Odžak preustrojava se u Hrvatsko vijeće obrane (HVO) općine Odžak i osniva se 102. odžačka brigada HVO-a koja oslobađa i rubna područja općine, sela Gnionicu, Jošavicu i Gornji Svilaj.

27.05.1992.

Predstavnici Međunarodnog Crvenog Križa iz Osijeka obišli odžačku bolnicu i zatočenike u školi Strolit kojom prilikom bolesnim i zatočenim Srbima isporučuju veću količinu humanitarne pomoći.

30.05.1992.

Općinske vlasti organiziraju dostavu humanitarne pomoći za psihijatrijske bolnice u modričkim selima Jakešu i Garevcu u kojima se nalazilo 770 bolesnika (340 u Jakešu i 430 u Garevcu), te njihovu evakuaciju. Svi bolesnici iz bolnice u Garevcu premješteni su u bolnicu u Jakešu. Već prvog dana 200 bolesnika prevezeno je u Tuzlu, 100 u Republiku Hrvatsku, a 15 u selo Ljeskovicu. Sam grad Odžak, unatoč svakodnevnim srpskim napadima i granatiranjima, postaje tranzitno središte za Hrvate i Muslimane protjerane iz mjesta napadnutih srpskim snagama.

27.06.1992.

Pripadnici protuzrakoplovne obrane 102. brigade HVO-a raketom tipa strijela pogodili borbeni zrakoplov "MIG 21" JNA koji se nakon toga srušio u rijeku Bosnu u blizini Novog Sela.

početkom srpnja 1992.

Pripadnici srpskih snaga koriste sva raspoloživa sredstva i snage kako bi ovladali cjelokupnim prostorom

Masovna grobnica u kojoj su pokopani brutalno izmasakrirani odžački Hrvati.

općine Odžaka. Svakodnevno granatiraju i avionima raketiraju Odžak. Glavninu srpskih snaga predvodi s istočne strane općine Novica Simić, kasnije general srpske vojske. S južne strane napade izvode pripadnici "Kninskog korpusa" pristigli iz okupiranog dijela Republike Hrvatske, a predvodi ih Milan Martić. S jugozapadne strane napade izvode pripadnici "Drugog krajiškog korpusa", kojima zapovijeda general Momir Talić. Najekstremnijima su se pokazali pripadnici 11. dubičke i 16. krajiške motorizirane (banjalučke) brigade srpskih snaga.

13.07.1992.

Zbog jakih napada srpskih snaga na područje općine Odžaka glavnina civilnog pučanstva evakuirana je 08.. i 09.07.1992. god. u Republiku Hrvatsku. Prostor odžačke općine posljednji su napustili pripadnici HVO-a 13.07.1992. godine.

16.07.1992.

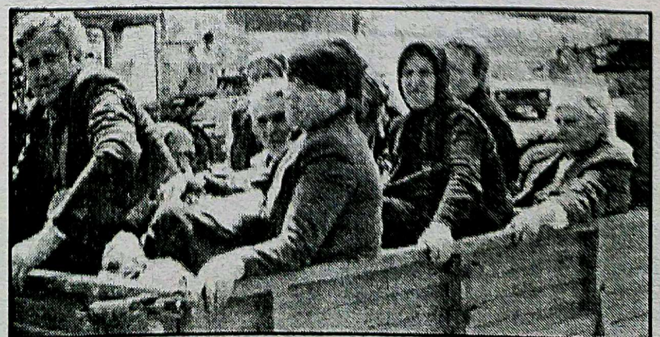
Na prostor sela Gornji Svilaj iz Banja Luke stigli pripadnici 16. krajiške brigade srpskih snaga. Srušili su (eksplozivom) župnu crkvu i župnu kuću. U crkvi se za vrijeme rušenja nalazilo sedmoro bespomoćnih starijih Hrvata civila, koji su tada i usmrćeni pod ruševinama.

Ekshumacija žrtava iz masovne grobnice u neposrednoj blizini crkve.

31.08./01.09.1992.

Pripadnici HVO-a i preživjelo civilno pučanstvo (Hrvati i Muslimani) bili primorani, zbog svakodnevnih žestokih napada srpskih snaga, odstupiti s područja općine Odžaka.

Egzodus Hrvata Bosanske posavine.

svibnja 1993.

Prema nalogu Nikole Poplašena, predsjednika Šešeljeve Srpske radikalne stranke za Bosnu i Hercegovinu, i Nikole Miličevića, potpredsjednika SRS za BiH i predsjednika SRS za dobojsku regiju, na prostoru odžačke općine osnovan je Općinski ogranak Srpske radikalne stranke. Osnivanje Ogranka proveli su Milovan Beran (iz Banja Luke) i Vuk Rakić (iz odžačkog sela Gornjeg Svilaja). Za prvog predsjednika Općinskog ogranka izabran je Vuk Rakić. Članovi Izvršnog odbora Općinskog ogranka postaju: Rade Čolak, Željka Nenić, Željko Nenić i Mika Popadić. Ogranak broji 55 članova. Temeljno načelo ove stranke je stvaranje srpske države na prostoru BiH i njeno povezivanje sa svim 'srpskim zemljama'.

ORAŠJE

studenoga 1990.

Prema rezultatima prvih višestranačkih izbora na području općine Orašje, Hrvatska demokratska zajednica je dobila apsolutnu većinu. Na temelju izbornih rezultata uspostavljena je višestarnačka općinska vlast.

22.09.1991.

Pripadnici diverzantske skupine JNA ispod središnjeg dijela mosta preko rijeke Save, dugog 820 metara, postavljaju veliku količinu eksploziva i ruše most. JNA nastavlja sa subverzivnom i diverzantskom djelatnošću. Ruše dalekovode i druge objekte od osobite važnosti. U nakani da onemoguće organiziranje hrvatskog i muslimanskog naroda u ovoj općini, pripadnici JNA ulaze u grad, s ciljem prisvajanja vojne evidencije iz općinskog Ureda za narodnu obranu. Organizirani hrvatski narod se suprotstavlja i sprječava pripadnike JNA u ostvarivanju te nakane, pa isti neobavljena posla napuštaju grad.

ožujka 1992.

Koncem ožujka u selu Lončarima u Omladinskom domu sazvan sastanak srpskog življa tog sela. Sastanak su vodili Niko Perić iz sela Lončara i Ljubomir Živanović (iz Srbije), bojnik JNA, koji je bio jedan od zapovjednika u vojarni JNA u Brčkom. Okupljenim Srbima, mještanima sela Lončara tada rečeno da će im, kao i Srbima iz drugih sela, JNA podijeliti oružje te da će ih vojno ustrojiti.

06.04.1992.

Na poziv JNA u selu Donjim Žabarima kod osnovne škole okupili se vojni obveznici srpske nacionalnosti kojima pripadnici JNA dijele vojne odore. Samo iz sela Lončara odore zadužuje 115 osoba.

oko 16.04.1992.

Pripadnici JNA u selu Lončarima u Omladinskom domu dijele automatsko naoružanje i streljivo 115-torici Srba, mještana sela, ustrojenih na razini čete. Zapovjednik te lokalne postrojbe srpskih snaga bio je Niko Perić, kapetan JNA. Zapovjednici vodova te čete bili su Ranko Simić, Slobodan Vujić i Milorad Gajić.

18.04.1992.

Nakon počinjene agresije na prostor općine Bosanskog Šamca predstavnici srpskih snaga i politički čelnici oraškog ogranka SDS-a pozivaju legitimnu vlast općine Orašja u selo Donje Žabare radi pregovora. U cilju održavanja mira delegacija općine Orašje prihvaća poziv i stupa u pregovore sa srpskom stranom. Srpska strana predstavnicima općine Orašje priopćuje da su osnovali 'Srpsku opštinu Orašje' u sastav koje ulazi i dio grada Orašja, te da su zasnovali 'Srpsku teritorijalnu odbranu opštine Orašje'. Nakon nekoliko dana, predstavnici općine Orašje ponovno su pozvani na pregovore sa Srbima. Pozvao ih je pukovnik JNA Stevan Nikolić, a razgovor je vođen u 'izmještenom' zapovjedništvu 17. korpusa JNA (zvanog i Tuzlanski) u selu Pelagićevu (općina Gradačac).

28.04.1992.

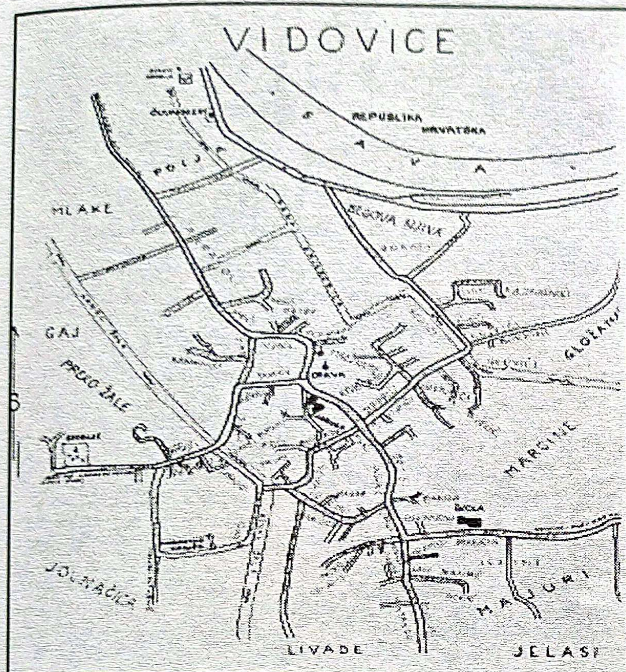
Predstavnici općine Orašje treći put pozvani na pregovore sa Srbima. Ovoga puta razgovori se vode u vojarni JNA u gradu Brčkomu. Zapovjednik vojarne, potpukovnik Pavle Milenković, u svojstvu glasnogovornika JNA priopćuje predstavnicima općine Orašje da 'JNA neće napasti prostor općine Orašje'. Upravo u vrijeme ovih pregovora čelnici SDS-a općine Orašje privode kraju već pokrenutu evakuaciju srpskog življa iz grada Orašja i njegovih prigradskih područja. Evakuirani su uglavnom Srbi koji nisu bili vojni obveznici (bolesni, starci, žene i djeca).

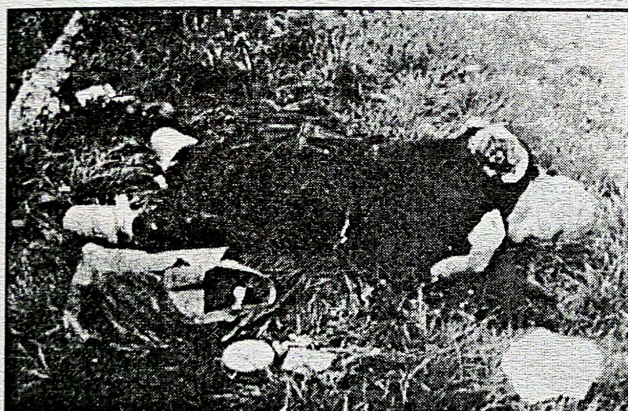
29.04.1992.

U ranim jutarnjim satima počeo opći napad JNA na prostor općine Orašja, i to isključivo na onaj prostor u kojem su čelnici SDS-a proveli evakuaciju srpskog življa. Za napad na općinu Orašje JNA je odabrala istočni pravac (od Brčkog), a svu žestinu napada upravila je na sela Lepnicu, Jenjić, Vidovice i Kopanice. Pripadnici 'srpske teritorijalne odbrane Orašja' stavljeni u puno borbeno djelovanje, zajedno s artiljerijskim oruđem kojeg im je na raspolaganje stavila JNA. Napad združenih srpskih snaga predvođenih JNA na prostor hrvatskih sela i mjesta općine Orašje pokrenut je iz sela Donjih Žabara, Lončara i Čović Polja. Združenim srpskim snagama zapovijeda major JNA Ljubomir Živanović. Pored srpskog pješaštva u napadu sudjeluje i oklopno-mehanizirana postrojba JNA sa četiri tenka i četiri prage. Tenkovske posade predvode Makso Gajić, Dragan Kušlaković, Milan Vujić, Slobodan Vijić i Slavko Žigić. Jedan od zapaženijih zapovjednika lokalnih srpskih postrojbi u ovom napadu bio je Niko Perić iz sela Lončara. Nedovoljno naoružani i pripremljeni na ovaj iznenadni, žestoki i ničim izazvani napad, malobrojni branitelji napadnutih hrvatskih sela, nakon kraće borbe, oko 13,30 sati, moraju odstupiti. Kratkotrajna obrana sela je bila dostatna tek toliko da se evakuira veći dio napadnutih sela. Ipak, u selima ostaju uglavnom starije osobe koje nisu željele napustiti svoje domove.

01.05.1992.

Pripadnici srpskih snaga, po okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanice i Vidovica, ubijaju sve zatečene

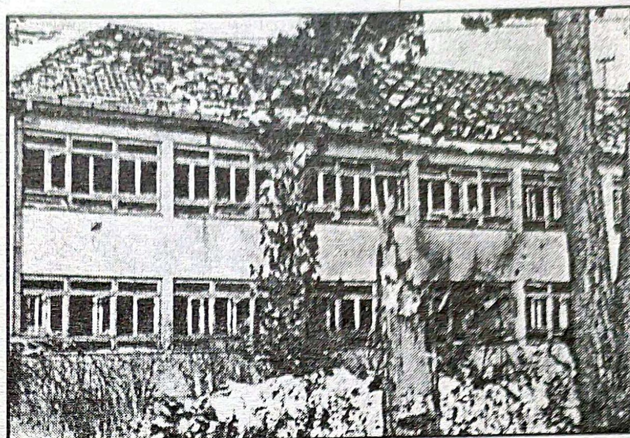

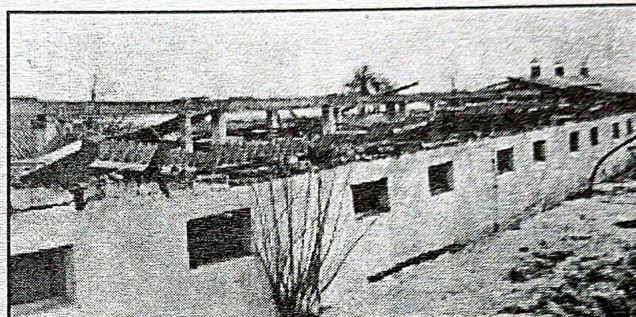

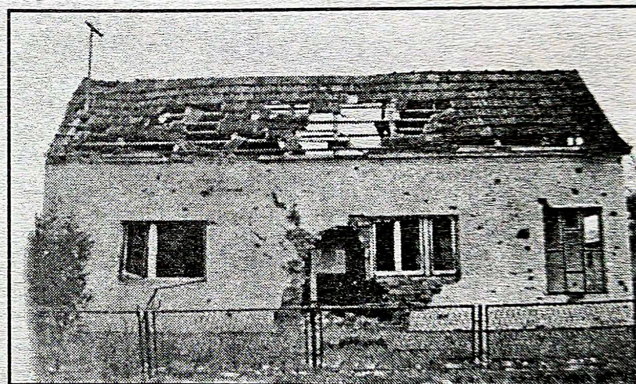
Hrvate, čineći pri tom stravične zločine. U selu Jenjiću ubili su najmanje dvoje starijih Hrvata, u selu Kopanicama najmanje osam, a u selu Vidovicama

najmanje jedanaest Hrvata. Osim stravičnih zločina nad civilima, pripadnici srpskih snaga opljačkali su svu pokretnu imovinu, a sve gospodarske i obiteljske objekte uništili (u selu Vidovicama zapaljeno je i srušeno preko

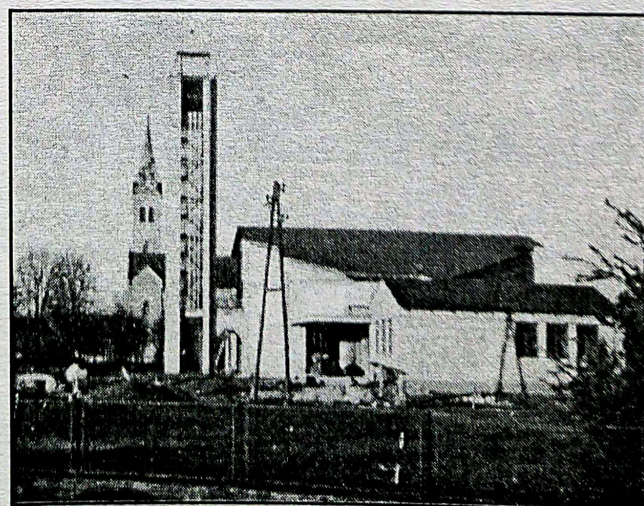

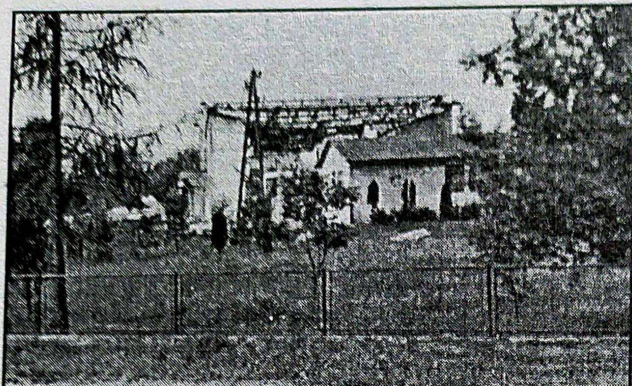
600 obiteljskih kuća). Do temelja su eksplozivom razorili dvije katoličke crkve u selu Vidovicama. Nešto manju štetu nanijeli su i u drugim selima.

02.05.1992.

Borbeni zrakoplovi ratnog zrakoplovstva JNA izveli jak raketni napad na područje sela Matića u kojemu žive

Hrvati. Pri napadu gađani isključivo civilni objekti (vojnih i nije bilo). Pripadnici oraške brigade HVO-a

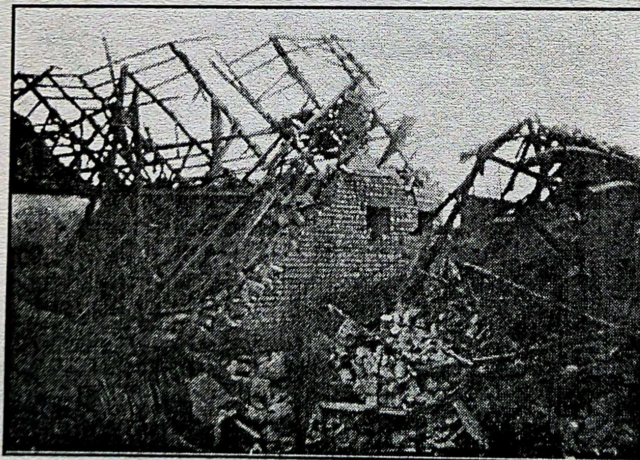
zakratko (na jedan dan) oslobađaju selo Vidovice i uspijevaju sagledati svu brutalnost koju su pripadnici srpskih snaga iskazali nad bespomoćnim civilima tog sela. U večernjim satima drugog dana, 03.05.1992. godine, ojačane srpske snage ponovno zauzimaju selo Vidovice.

18.07.1992.

Nakon strahovito jake topniče pripreme (granatiranja) združene srpske snage otpočele žestok tenkovsko-pješački napad na linije obrane HVO-a kod sela Matića.

19.07.1992.

U 14,00 sati pak započeo najžešći srpski napad na slobodno područje općine Orašje i to na pravcu od sela Vidovica prema Orašju i iz sela Batkuše i Obudovca (općina Bosanski Šamac) prema selu Oštroj Luci. Srbi su napad izveli s dvije divizije, a prema svom običaju napad su započeli topničkom pripremom minobacačima 82 i 120 mm, topovima, haubicama i VBR-ima, da bi potom krenuli i tenkovima i pješaštvom. Srpske snage

imaju početnu inicijativu i zauzimaju izbočene rovove pripadnika HVO-a na lokalitetu Kamenjaši - Galići kod Oštre Luke. Oko 15,00 sati otpočinje protuudar pripadnika HVO-a koji vraćaju izgubljene linije pod svoju kontrolu. U isto vrijeme Srbi napadaju i sam grad Orašje iz pravca okupiranog sela Vidovica, no nakon višesatnog žestokog sukoba bivaju zaustavljeni i odbijeni uz velike gubitke u ljudstvu i tehnici.

U 18,00 sati trebao nastupiti prekid vatre što su ga u Londonu potpisali Mate Boban, Haris Silajdžić i Radovan Karadžić.

rujna 1992.

U bespoštenoj borbi prsa u prsa s pripadnicima srpskih snaga, pripadnici 106. brigade HVO Orašja oslobodili prostor sela Vidovica.

20.10.1992.

Pripadnici HVO-a djelomično uspjeli potisnuti pripadnike srpskih snaga s područja okupiranih sela Vidovica i Kopanice.

22./23.10.1992.

U snažnoj dvodnevnoj akciji pripadnika 106. brigade HVO-a iz Orašja u potpunosti su oslobođena područja oraških sela Vidovica, Kopanice i susjednog sela Vučilovca u općini Brčko. Među zarobljenim pripadnicima srpskih snaga velik je broj osoba muslimanske nacionalnosti. Svi Hrvati koji su ostali u navedenim selima nakon posljednje okupacije (03.05.1992.) bili su ubijeni od pripadnika srpskih snaga. Od 660 obiteljski kuća i isto toliko gospodarskih objekata useljivo je samo njih 60. Sve ostale objekte srpske snage tijekom okupacije us opljačkale i spalile.

25.10.1992.

Pripadnici 101. bosanskobrodske brigade HVO-a nakon odstupanja s područja općine Bosanski Brod stacioniraju se na područja općine Orašje

studenoga/prosinca '92.

Pripadnici HVO-a kod sela Matića u protuudaru potpuno uništili združene srpske snage koje je predvodio potporučnik Miloš Marijanović (iz Petrinje, RH).

11./13.12.1992.

Pripadnici 101. bosanskobrodske brigade HVO-a oslobađaju okupirano selo Vučilovac (općina Orašje).

17.03.1993.

Združene srpske snage nakon strahovito jake topničke pripreme (granatiranja) otpočeli žestok tenkovsko-pješački napad na linije obrane HVO-a kod sela Matića.

rujna 1994.

Pripadnici 101. bosanskobrodske i 103. derventske brigade preustrojavaju se u jedinstvenu 201. domobransku pukovniju HVO-a.

05.05.1995.

Točno u 6,15 sati srpski generali zapovijedaju početak vojne operacije pod nazivom "Osveta" kojom se planiralo potpuno zauzimanje dijelova općina Bosanskog Šamca i Orašja pod kontrolom pripadnika HVO-a. Prvi dio srpske ofenzive doživljava potpuni slom 14.05.1992. god., a srpske snage pretrpjele su ogromne gubitke u ljudstvu i tehnici.

R.b.	Ime i prezime	Vrst.-marka	Broj sati	Prikolica-ostali priključ
1.	Savić Savo	Traktor IMT-539	340	tanjirače i zube
2.	Ignjatović Marko	Traktor IMT-539	654	tanjirače, plugovi i zube
3.	Ristanić Mladen	Traktor IMT-539	10	prikolicu i plug špartač
4.	Mićanović Nikola	Rakovica 65	2091	plugovi i tanjirače
5.	Mićanović Nikola	Traktor IMT-539	2427	
6.	Mićanović Gojko	Traktor IMT-539	1460	
7.	Jovičić Nediljko			prikolica, tanjirače i zub
8.	Jovičić Krsta	ZETOR 7011	1106	,tanj.,plugovi,prikolica
9.	Ristanić Marinko	Traktor 50	8120	prikolica,sijačica
10.	Ristanić Marinko	Traktor IMT-538	696	
11.	Ristanić Marinko	Traktor IMT-542	1420	
12.	Ristanić Marinko	"Mercedes" 300E	2340	
13.	Ristanić Marinko	Zastava 101	9037	auto prikolicu
14.	Ristanić Dragan	Traktor IMT-539	1470	prikolica,agregat,komp.
15.	Čaić Milić	Traktor IMT-539	18	
16.	Staničić Milanko	Traktor IMT-539	1197	prikolica
17.	Miličić Živko	Zetor 4911	2940	prikolica,plugovi,tanjir
18.	Miličić Živko	Traktor IMT-539	610	prikolic
19.	Miličić Nikola	URSUZ 533	2540	plug,tanjirače,zubače, kultivator,sijačica,prik
20.	Ristanić Dušan	Traktor IMT-539	4360	plug,tanjirače
21.	Ristanić Simo(M)	URSUZ 355	3050	
22.	Ristanić Zoran(M)	ZETOR 5211	520	prikolica
23.	Ovijanović Andjelko	URSUZ 360	960	prikolica,sijačica,plug, tanjirače,prikolic
24.	Ristanić Zoran(C)	ZETOR 5211	140	zibače,tanjirače,plug,
25.	Ristanić Zoran(C)	YUGO 45		
26.	Jović Savo	Traktor IMT-539	427	plug,tanjirače

R.b.	Ime i prezime	Vrsta-marka	Broj sati	Prikolica-ostali priključ
27.	Ristanić Rajo	ZETOR 5011	3660	prikolica
28.	Ristanić Slobodan	Traktor IMT-539	2150	
29.	Kojić Nikola	Traktor IMT-539	1170	prikolica
30.	Staničić Dušan	Traktor IMT-539	2130	
31.	Mitrović Zdravko	Traktor IMT-542	300	prikolica
32.	Jović Ranko	ZETOR 5211	2300	prikolica
33.	Mićanović Krsta	Traktor IMT-539	370	prikolica
34.	Mićanović Gavro			sijačica pneumatska
35.	Staničić Stevo	Rakovica 65	410	prikolica
36.	Staničić Mirko	Traktor IMT-539	2000	prikolica
37.	Mićanović Goran	Traktor IMT-542	383	prikolica
38.	Simić Simo	Traktor IMT-54?	2400	prikolica,plug,tanjira e
39.	Ignjatović Drago	Traktor IMT-549	383	kupilica za sijeno
40.	Vuković Djordje	ZETOR 5211	1600	prikolica
41.	Vuković Mladen	Volkswagen	7700	
42.	Marković Rade	Traktor IMT-539	589	prikolica,plug,tanjira e
43.	Vuković Petar	Traktor IMT-542	660	vadilica za repu,plug, tanjira e,zubače
44.	Ignjatović Mićo	Traktor IMT-539	260	tanjira e,
45.	Ignjatović Mićo	Opel-rekord	180000	auto prikolica
46.	Staničić Kosta	pasat(neispravan	106000	
47.	Nem ok Zoran	Traktor IMT-54?	1410	
48.	Staničić Milan	YUGO	10500	

Nakon okupacije hrvatskih sela Vidovice i Kopanice, pripadnici srpskih snaga međusobno su podijelili opljačkanu pokretnu imovinu Hrvata što je vidljivo iz priloženog dokumenta.

UNIŠTAVANJE SAKRALNIH OBJEKATA I DRUGIH CRKVENIH ZDANJA

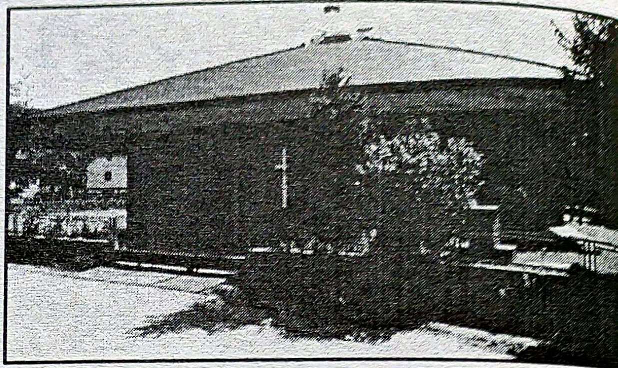
Glede teritotorijalno-crkvene podjele, prostor Bosanske posavine je u cijelosti 'pokriven' s četiri dekanata Vrhbosanske nadbiskupije: Brčanskim, Derventskim, Dobojskim i Šamačkim. U navedena četiri Dekanata vjerski život za 159.997 rimokatolika bio je organiziran kroz dva samostana (Plehan i Tolisa) te 46 župne i 44 filijalne crkve.

Godine 1992. srpske snage su, praveći 'koridor' kroz Posavinu, zauzele Derventski dekanat (15 župa, 48.481 katolika) i Dobojski dekanat (14 župa, 42.465 katolika). U prvom Dekanatu su protjerali sve vjernike i porušili sve crkve, a u drugome je ostalo oko 800 vjernika u selima blizu Gradačca i u samom gradiću; sve drugo je protjerano, a crkve su porušene. U druga dva dekanata Bosanske posavine - Šamačkom (8 župa, 40.556 katolika) i Brčanskom (9 župa, 28.495 katolika) - veći dio prostora Srbi su okupirali, pučanstvo protjerali, a crkve porušili, no na rubnim područjima su se neka katolička sela ipak obranila.

Donosimo pregled stanja crkvenih zdanja prema sadašnjim saznanjima. Pregled je uređen prema dekanatskoj pripadnosti, a u krugu svakog dekanata po abecednom redu.

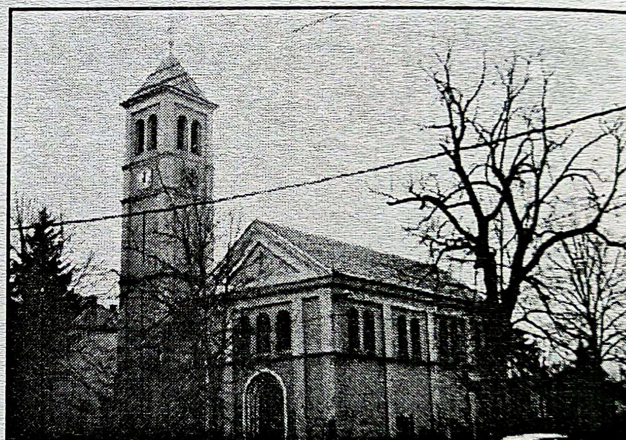
BRČANSKI DEKANAT

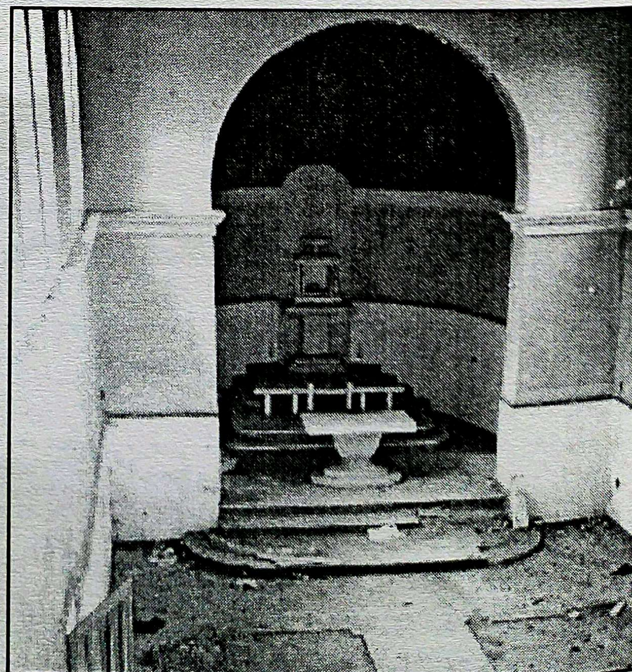
BIJELA (župa Dubrave), filijalna crkva sv. Ante.

Crkva (20x20 m) je sagrađena 1979. Oštećen je krov, a popucala su sva prozorska stakla usljed detonacija granata ispaljenih sa srpskih položaja.

BIJELJINA (župa Bijeljina), župna crkva Prečistog Srca Marijina.

Crkva je sagrađena 1914. Nakon okupacije mjesta od srpskih snaga župnik je prognan, a crkva i župna kuća opljačkane i devastirane.

BLAŽEVAC (župa Dubrave), kapelica.

Kapela je potpuno srušena od strane srpskih snaga.

BOĆE (župa Boće), župna crkva sv. Ante Padovanskog i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1926. Dva puta je izravno pogođena u krov granatama ispaljenih sa srpskih položaja. Župna je kuća izravno pogođena u krov i oštećena od granata ispaljenih sa srpskih položaja. Kuća je dijelom opljačkana od prognanih Muslimana koji su se privremeno smjestili u Boću.

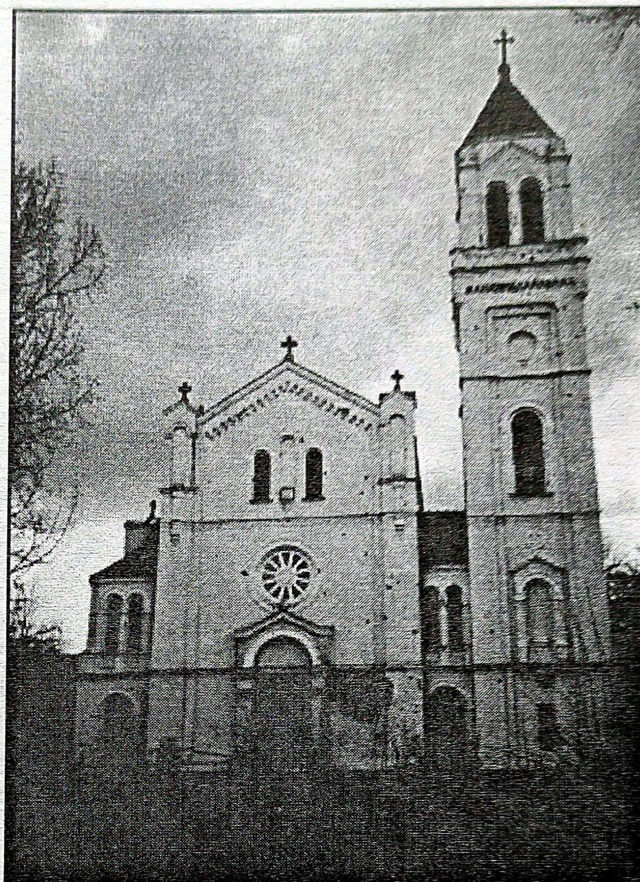
BODERIŠTE (župa Boće), filijalna crkva.

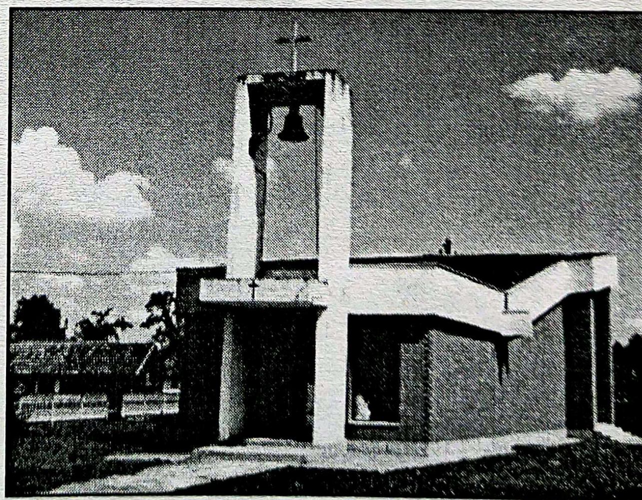
Crkva je izravno pogođena s više desetina granata sa srpskih položaja i potpuno uništena.

BRČKO (župa Brčko), župna crkva Presvetog Srca Isusova.

Crkva je sagrađena 1934. Izravno je pogođena granatom i devastirana od strane srpskih snaga. Župnik je prognan. Sva je imovina u srpskim rukama.

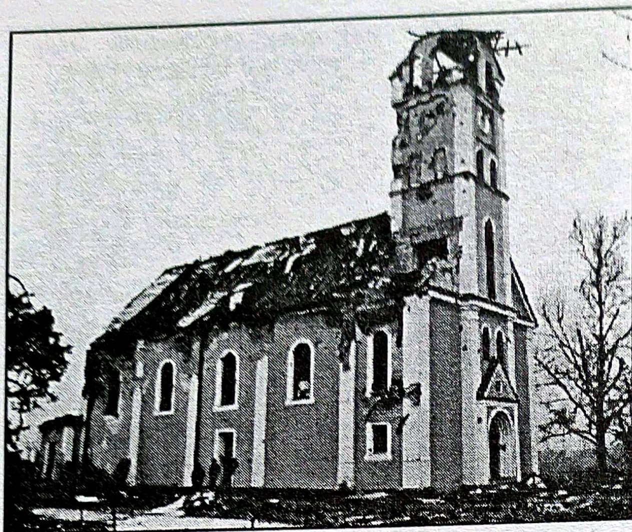
DONJA SKAKAVA (župa Dubrave), filijalna crkva.

Crkva (15,50x13,80 m) je sagrađena 1980. Granatirana i oštećena od strane srpskih snaga.

DUBRAVE (župa Dubrave), župna crkva Bezgrešnog Začeća Marijina i franjevački samostan sv. Ante.

Samostanska zgrada je sagrađena 1978. Samostanski krov je oštećen na više mjesta od srpskih projektila, a zbog blizine bojišnice svećenici ne stanuju u njoj.

Unutrašnjost samostana je demolirana od strane domaćih vojnika nakon odlaska franjevačkih svećenika iz župe. Crkva je sagrađena 1927. Nalazi se pod kontrolom HVO-a. Izravno pogođena s više desetaka teških projektila od strane srpskih postrojbi. Potpuno je uništena. Ono što je od nje ostalo nemoguće je popraviti.

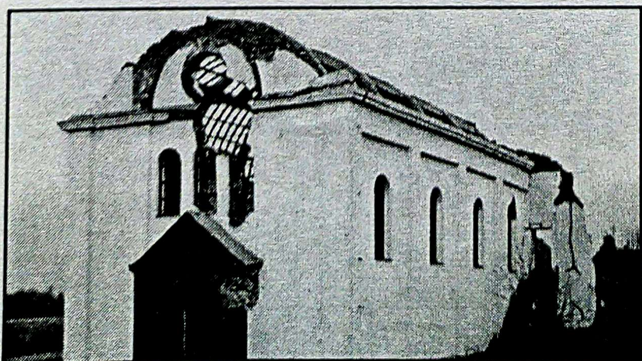
DUBRAVICE DONJE (župa Boće), kapelica.

Kapelica je potpuno uništena granatama sa srpskih položaja.

DUBRAVICE DONJE (župa Boće), grobljanska kapelica i groblje.

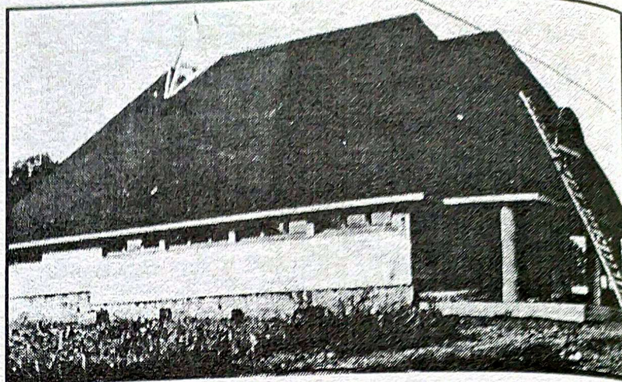
Grobljanska kapelica i groblje oštećeni i nalaze se pod srpskom kontrolom.

GORICE (župa Gorice), župna crkva sv. Ante Pustinjaka.

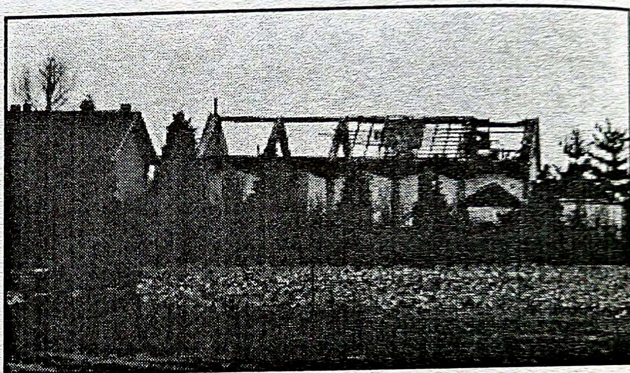
Crkva je sagrađena 1912. Nakon okupacije toranj su minirale srpske snage, a župnu kuću opljačkale.

HRGOVI DONJI (župa Dubrave), filijalna crkva.

Crkva (23x13 m) je sagrađena 1988. Popucala su sva prozorska stakla usljed detonacija granata ispaljenih sa srpskih položaja.

KREPŠIĆ (župa Krepšić), župna crkva Kraljice sv. Krunice i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1976. Prema tvrdnjama očevidaca crkvu su miniranjem razorile srpske postrojbe. Isto tako i župnu kuću.

LANIŠTA (župa Ulice), filijalna crkva sv. Nikole Tavelića i kuća.

Crkva (18x10 m) je sagrađena 1970./72. Kuća i crkva su srušene od strane srpskih postrojbi tijekom svibnja 1992.

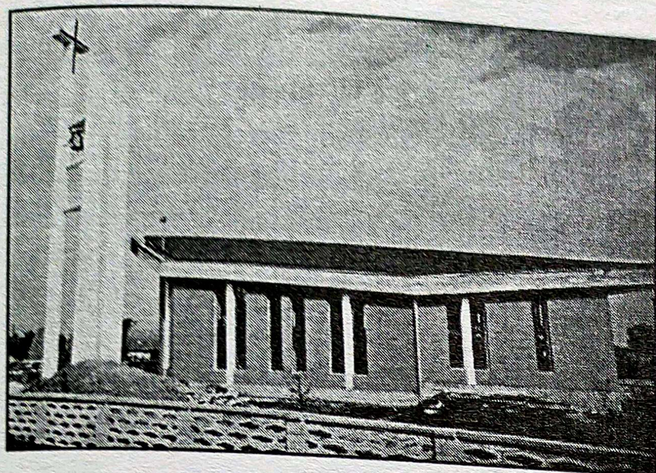
POLJACI (župa Poljaci), župna crkva Gospe Snježne i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1963. Crkva se nalazila na prvoj liniji bojišnice. Toranj je izravno pogođen s više desetina granata sa srpskih položaja i gotovo potpuno uništen.

Od granata teško oštećen i krov crkve te prozori i fasada. Župna kuća oštećena izravnim pogocima iz lakog i teškog oružja sa srpskih položaja.

PRIJEDOR (župa Dubrave), filijalna crkva.

Crkva (14x10 m) je sagrađena 1982. Oštećen je krov, a popucala su sva prozorska stakla usljed detonacija granata ispaljenih sa srpskih položaja.

SREBRENICA (župa Bijeljina), filijalna crkva (spomen-crkva).

Crkva je sagrađena pred sam ovaj rat na temeljima franjevačkog samostana, a u spomen 700. obljetnice dolaska franjevaca u BiH. Granatiranjam sa srpskih položaja crkva je teško oštećena.

ŠPIONICA (župa Špionica), župna crkva sv. Josipa i župna kuća.

Crkva (26x14 m) je izgrađena 1968./72. na mjestu stare iz 1881., a na mjestu stare župne kuće, izgrađene neposredno po osnutku župe (1865.), podignuta je 1908. nova.

ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o ratnom stradanju i sadašnjem stanju ova dva objekta kao ni o filijalnim crkvama sv. Ane u Gornjim Hrgovima (14x9 m, izgr. 1978./79.) i u Cerniku (12,5x8,5 m), te jedne drvene kapelice koja se nalazi u Kosicama.

ULICE (župa Ulice), župna crkva Rođenja blažene Djevice Marije i župna kuća.

Crkva (35x20,5 m) je sagrađena 1966./69. Nakon okupacije sela crkvu su spalile srpske postrojbe. Župna kuća je sagrađena 1971. Srušena je od strane srpskih postrojbi tijekom svibnja 1992.

ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o stanju groblja i grobljanskih kapelica u mjestima Marković Polju, Gornjem Laništu i Donjem Vukšiću.

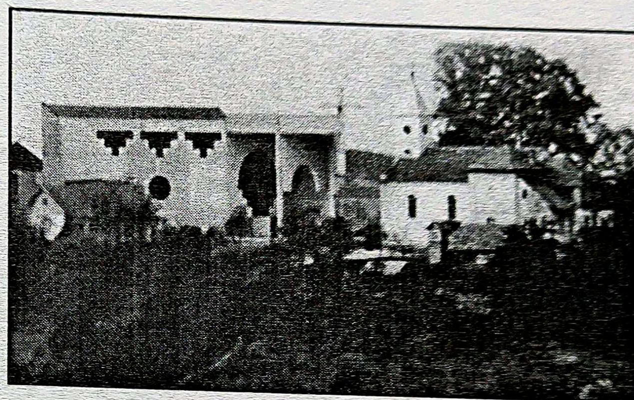
ULOVIĆ (župa Ulice), filijalna crkva sv. Ilije.

Crkva (14x12,5 m) je sagrađena 1975. Pretrpjela je manja oštećenja od granata ispaljenih sa srpskih položaja.

VITANOVIĆI (župa Ulice), filijalna crkva sv. Mihovila.

Crkva (17x6 m) je sagrađena 1971. Pretrpjela je manja oštećenja od granata ispaljenih sa srpskih položaja.

ZOVIK (župa Zovik), župna crkva sv. Franje Asiškog.

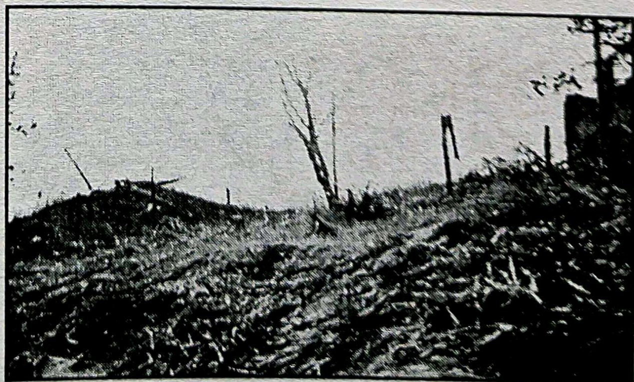

S obzirom da stara crkva (21x9 m) iz 1890. nije udovoljavala suvremenim potrebama, započeta je 1988. gradnja nove crkva (33x16 m) gradnja koje je dovršena 1990. Tijekom svibnja 1992. crkva je granatirana sa srpskih položaja i oštećena.

ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o stanju kapelica sv. Ante Padovanskog, sv. Roka i sv. Jurja, te groblja i grobljanskih kapelica u Gornjem Zoviku i Donjem Zoviku.

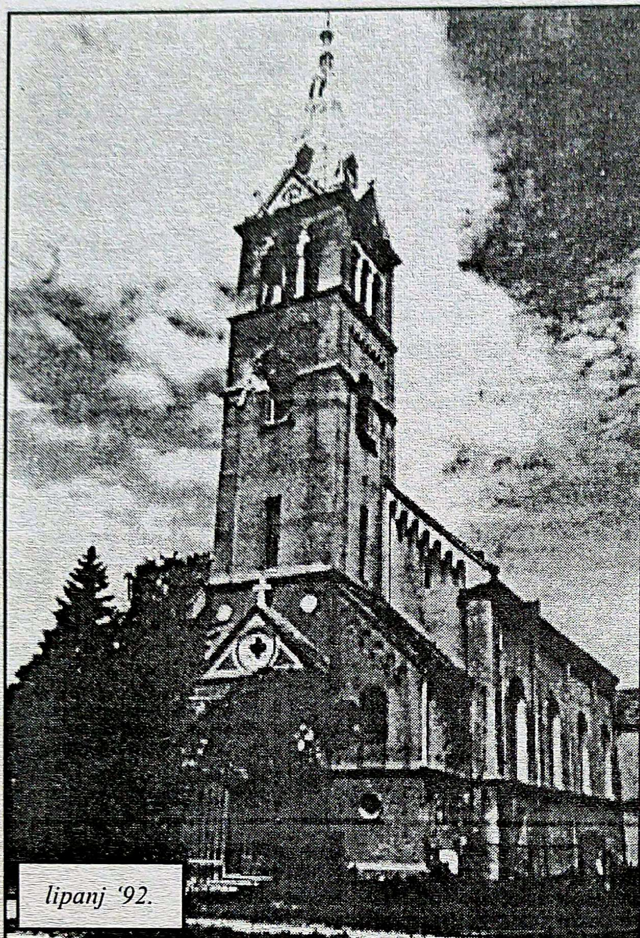
DERVENTSKI DEKANAT

BIJELO BRDO (župa Bijelo Brdo), župna crkva sv. Ivana Krstitelja i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1941. Miniranjem je potpuno uništena (razorena) 28.02.1992. od srpskih snaga, pa je na mjestu crkve samo gomila kamenja. Župna je kuća opljačkana i spaljena.

BOSANSKI BROD (župa Bosanski Brod), crkva sv. Ilije Proroka i župna kuća.

lipanj '92.

Crkva je sagrađena 1908. Nakon okupacije srpske postrojbe su je opljačkale, a 27.10.1992. miniranjem potpuno uništile. Ista sudbina je zadesila i župnu kuću.

BOSANSKI BROD (župa Bosanski Brod), kuća sestara Služavki Malog Isusa.

Kuća je nakon okupacije opljačkana i oštećena od strane srpskih postrojbi.

BOŽINCI (župa Plehan), filijalna crkva.

Crkva (10x8 m) je sagrađena 1986./87. Tijekom lipnja 1992. oštećena je od strane srpskih snaga.

BREZICI (župa Plehan), filijalna crkva.

Crkva (11x5,5 m) je izgrađena 1966., a proširena 1987. na 11x9 m. Pogođena je topovskim granatama 22.05.1992. i potpuno uništena od srpskih postrojbi.

BREZICI (župa Plehan), grobljanska kapelica i groblje.

Kapelica je potpuno uništena od srpskih postrojbi, a groblje je djelomično oštećeno tijekom svibnja 1992.

BRUSNICA VELIKA (župa Velika Brusnica), župna crkva Rođenja blažene Djevice Marije, župna kuća i vjeronaučna dvorana.

Crkva je sagrađena 1970. Miniranjem je razorena od strane srpskih postrojbi. Župna kuća sa svim što se u njoj nalazilo razorena 18.07.1992. od strane srpskih postrojbi. Župna dvorana za mlade spaljena je 17.07.1992. od srpskih postrojbi.

BUKOVAC (župa Foča), filijalna crkva sv. Jurja.

Crkva (7x5 m) je sagrađena 1975. Razorena je u potpunosti od srpskih snaga tijekom svibnja 1992.

BUKOVAC (župa Foča), zavjetna kapelica sv. Ane.

Kapelica je potpuno uništena od strane srpskih snaga.

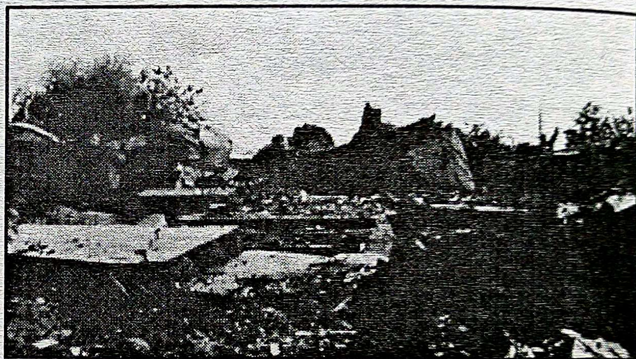
BUKOVAC (župa Foča), groblje.

Nadgrobne ploče-spomenici su uništeni ili pokradeni (opljačkani) od strane srpskih snaga.

BUKOVICA (župa Bukovica), župna crkva sv. Ante i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1965. Prvo je oštećena granatama ispaljenim sa srpskih položaja, a nakon okupacije je opljačkana, demolirana i srušena. Župna kuća je opljačkana i demolirana od srpskih snaga, a potom srušena.

CER (župa Cer), župna crkva Krista Kralja i župna kuća.

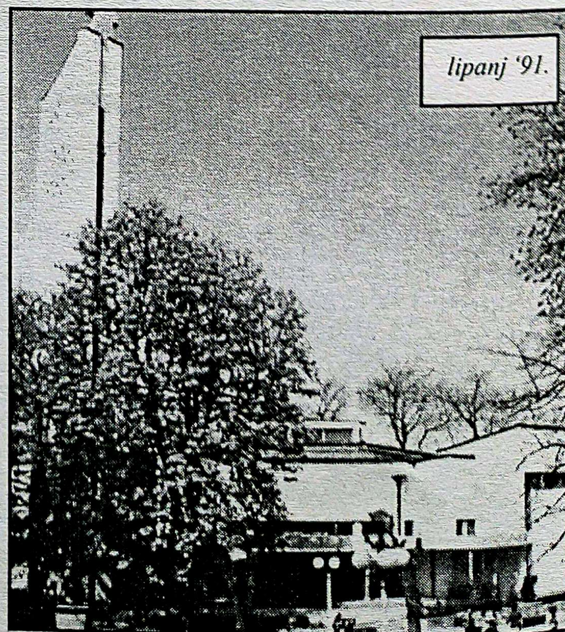

Crkva je sagrađena 1990. Nakon okupacije srpske oružane snage minirale i do temelja srušile crkvu. Župna kuća opljačkana i spaljena od srpskih snaga.

ČITLUK (župa Velika Brusnica), kapelica sv. Ante.

Kapelica je oštećena od srpskih postrojbi.

DERVENTA (župa Derventa), župna crkva sv. Jurja i župna kuća.

lipanj '91.

Crkva je sagrađena 1974. Miniranjem je razorena od srpskih snaga, a župna kuća je opljačkana i demolirana.

DERVENTA (župa Derventa), kuća sestara Milosrdnica i Kćeri Božje Ljubavi.

Do okupacije kuća je od strane srpskih snaga bila teško oštećena izravnim pogocima, a nakon okupacije je opljačkana i demolirana.

DOBRA VODA (župa Velika Brusnica), kapelica sv. Ane.

Kapelica je spaljena od srpskih postrojbi na katolički blagdan Duhova (26.05.1992.).

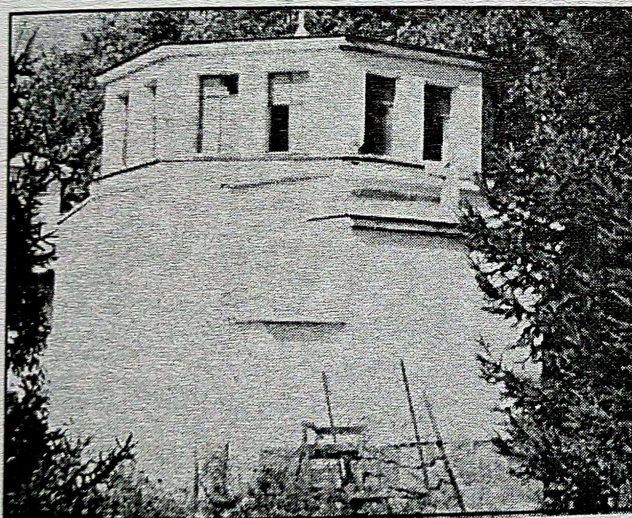
DONJI ŠUŠNJARI (župa Plehan), filijalna crkva.

Crkva (11x5,5 m) je sagrađena 1966. Tijekom lipnja 1992. spaljena je od strane srpskih snaga.

FOČA (župa Fača), župna crkva Prečistog Srca Marijina i župna kuća.

Stara crkva izgrađena 1942. morala je zbog klizanja tla biti srušena (1990.), pa je iste godine sagrađena nova. Ona je pak razorena od strane srpskih snaga. Župna kuća je sagrađena 1984./85. na mjestu nefunkcionalne kuće iz 1936. Opljačkana je i potpuno uništena od srpskih snaga 08./09.05.1992.

FOČA (župa Foča), zavjetna kapelica sv. Roka.

Kapelica je sagrađena oko 1942. Uništena je od strane srpskih snaga.

FOČA (župa Foča), tri kapelice.

Sve tri kapelice potpuno su uništile srpske snage.

FOČA (župa Foča), groblje.

Nadgrobne ploče-spomenici na oba groblja su uništeni ili pokradeni (opljačkani) od strane srpskih snaga.

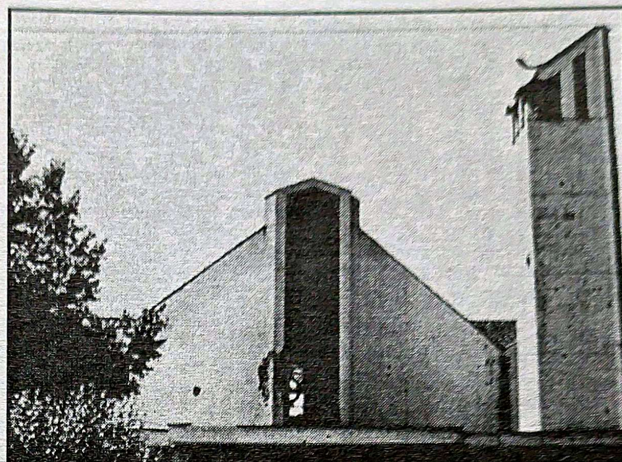
JOHOVAC (župa Foča), filijalna crkva Rođenja blažene Djevice Marije (MALA GOSPA).

Crkva (12x7 m) je sagrađena 1973./74. na temeljima stare crkve iz 1933. Potpuno je razorena od strane srpskih postrojbi 08./09.05.1992.

JOHOVAC (župa Foča), groblje.

Nadgrobne ploče-spomenici su uništeni ili pokradeni (opljačkani) od strane srpskih snaga.

KOLIBE (župa Kolibe), župna crkva sv. Mihovila Arkanđela i župna kuća.

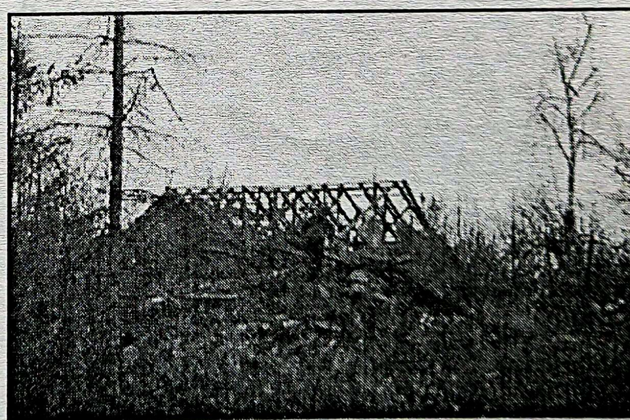

Crkva je sagrađena 1974. Teško je oštećena granatiranjem sa srpskih položaja, a nakon okupacije demolirana, opljačkana i potpuno uništena od srpskih postrojbi. Isto tako i župna kuća.

KOMARICA (župa Foča), dvije kapelice.

Obje kapelice su potpuno uništene od strane srpskih snaga.

KORAĆE (župa Korače), župna crkva Uznesenja blažene Djevice Marije, župna kuća i vjeronaučna dvorana.

Crkva je sagrađena 1922./38., a 1972. obnovljena iznutra i izvana. Teško je oštećena desecima granata ispaljenih sa srpskih položaja, a nakon okupacije potpuno je srušena 22.10.1992. od strane srpskih snaga. Župna je kuća (sagrađena 1962. na mjestu prvotne iz 1895.) teško oštećena, a nakon okupacije potpuno opljačkana i uništena, kao i vjeronaučna dvorana izgrađena 1969. godine.

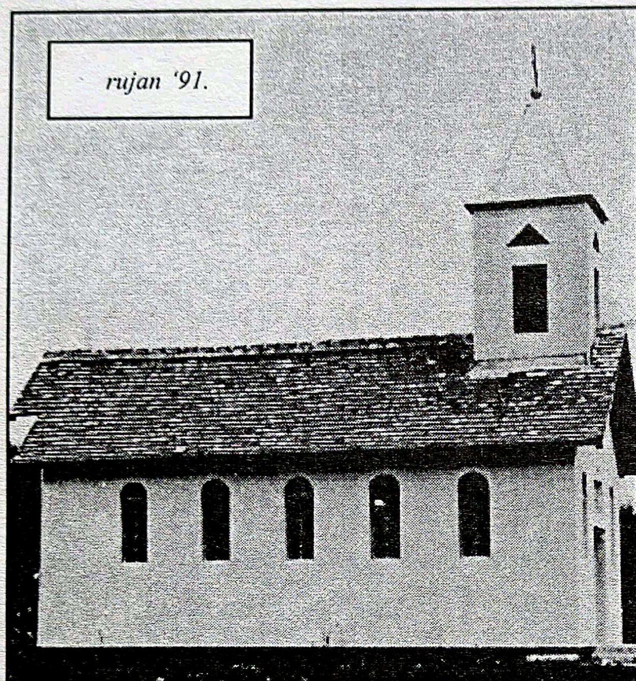
KOVAČEVCI (župa Plehan), grobljanska kapelica i groblje.

Kapelica je potpuno uništena od srpskih postrojbi, a groblje je djelomično oštećeno.

KULINA (župa Kulina), župna crkva sv. Petra i Pavla.

Crkva je sagrađena 1974./75. Nakon okupacije uništena je (razorena) miniranjem od srpskih snaga.

LUŽANI NOVI (župa Koraće), filijalna crkva sv. Ante Padovanskog.

rujan '91.

Crkva (12x6 m) je sagrađena 1972. Srušena od strane srpskih postrojbi tijekom listopada 1992.

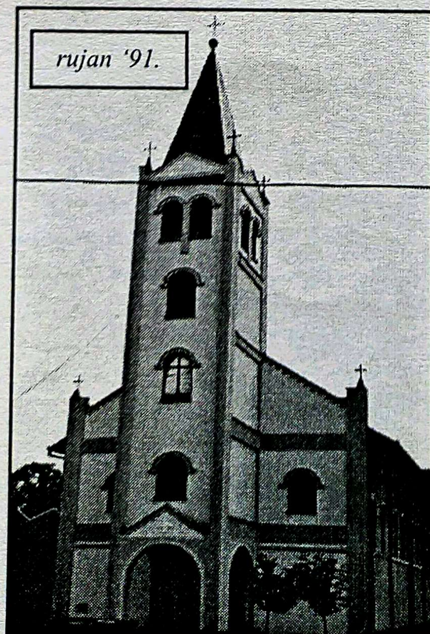
LJUPLJANICA (župa Plehan), filijalna crkva.

Od strane srpskih snaga crkva je 18.05.1992. pogođena s pet topovskih granata i teško oštećena, a sredinom lipnja 1992. zapaljena.

MOČILA GORNJA (župa Močila - Sijekovac), kapelica.

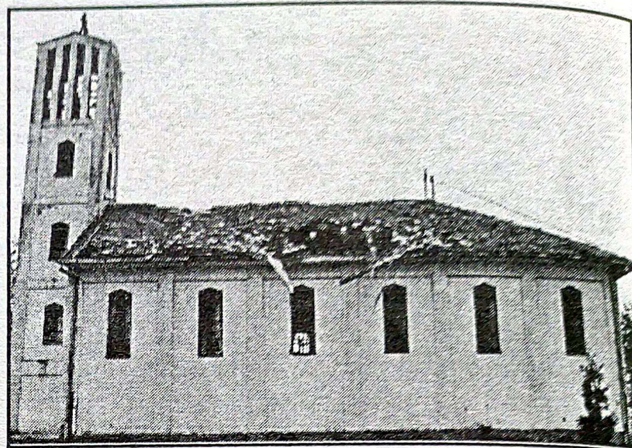
Kapelica su srušile srpske postrojbe.

MOČILA GORNJA/SIJEKOVAC (župa Močila - Sijekovac), župna crkva sv. Ante i župna kuća.

rujan '91.

Crkva je sagrađena 1985. Prvo je oštećena, a zatim srušena u potpunosti od strane srpskih postrojbi. Župna kuća je opljačkana, demolirana i srušena od srpskih snaga.

MODRAN (župa Plehan), filijalna crkva sv. Nikole Tavelića.

Crkva (16x10 m) je sagrađena 1972. Potpuno je uništena od strane srpskih postrojbi tijekom lipnja 1992. Groblje je oštećeno topovskim granatama tijekom svibnja 1992.

MODRAN (župa Plehan), grobljanska kapelica i staro groblje.

Kapelica je potpuno uništena od srpskih postrojbi, a groblje je djelomično oštećeno tijekom svibnja 1992.

MODRAN (župa Plehan), grobljanska kapelica i novo groblje.

Kapelica je potpuno uništena od srpskih postrojbi, a groblje je djelomično oštećeno tijekom svibnja 1992.

NOVO SELO (župa Novo Selo), župna crkva Presvetog Srca Isusova i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1926. Najprije je teško oštećena granatama ispaljenim sa srpskih položaja (krov i lađa) a nakon okupacije potpuno je srušena (razorena) miniranjem od srpskih snaga. Župna je kuća teško oštećena granatama ispaljenih sa srpskih položaja, a nakon okupacije temeljito opljačkana od srpskih postrojbi.

NOVO SELO (župa Novo Selo), grobljanska kapelica i groblje.

Grobljanska kapela je potpuno uništena od srpskih snaga, a nadgrobni spomenici su srušeni ili opljačkani.

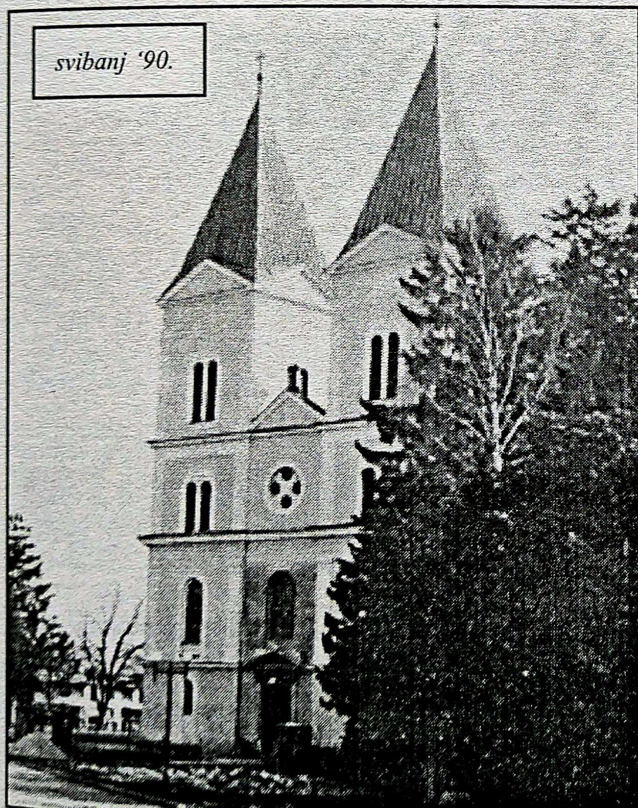
NOVO SELO (župa Novo Selo), kapelica.

Kapelica je uništena od srpskih postrojbi.

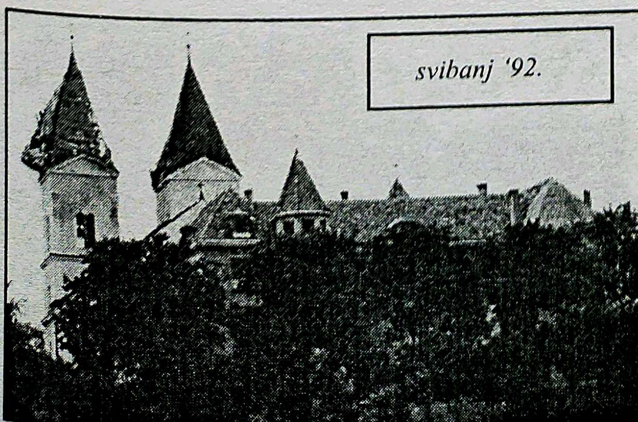
PJEVALOVAC (župa Bijelo Brdo), filijalna crkva.

Crkva je srušena od srpskih snaga.

PLEHAN (župa Plehan), župna crkva sv. Marka Evanđeliste i franjevački samostan.

svibanj '90.

svibanj '92.

srpanj '93.

Samostan, u kojeg je uklopljen dio starog samostana iz 1874., sagrađen je 1932. Crkva (40x18 m) je sagrađena 1898./1902. Samostan i crkva su po prvi put granatirani 25.04.1992. Od tada, pa do 02.07.1992. na ovaj kompleks i oko kompleksa palo je oko 3000 raznih granata i projektila. Crkva je bila raketirana 08.05. i 08.06.1992. iz srpskih borbenih zrakoplova. S oko dvije tone eksploziva razoreni su 02.07.1992. u 13,45 sati samostan i crkva od strane srpskih postrojbi čime su uništene brojne vrijednosti kompleksa.

PLEHAN - ŽUPA (prostor župe Plehan), kapelice.

Dvanaest blagoslovnih kapelica širom župe Plehan su potpuno uništene od srpskih postrojbi.

PLEHAN - ŽUPA (prostor župe Plehan), grobljanske kapelice i groblja.

ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o ratnom stradanju još dva groblja i dviju grobljanskih kapelica.

POLJARI (župa Plehan), filijalna crkva.

Crkva je sagrađena 1990. Potpuno uništena od srpskih postrojbi tijekom lipnja 1992.

RITEŽIĆ - LUG (župa Plehan), grobljanska kapelica i groblje.

Kapelica je potpuno uništena od srpskih postrojbi, a groblje je djelomično oštećeno tijekom svibnja 1992..

ŠUŠNJARI (župa Plehan), grobljanska kapelica i groblje.

Kapelica je potpuno uništena od srpskih postrojbi, a groblje je djelomično oštećeno.

VAKUP (župa Bijelo Brdo), kapelica sv. Ante.

Kapelica je oštećena od strane srpskih postrojbi.

VELIKI PRNJAVOR/SOČANICA (župa Veliki Prnjavor - Sočanica), župna crkva sv. Ante i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1972. Nakon okupacije je uništena od srpskih postrojbi. Župna je kuća opljačkana i demolirana od srpskih snaga te, prema nepotvrđenim informacijama, potpuno uništena.

VIŠNJIK (župa Žeravac), filijalna crkva.

Crkva (oko 100 m2) je sagrađena 1989./90.

ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o ratnom stradanju i sadašnjem stanju objekta.

VRANDUK (župa Foča), kapelica.

Kapelica je potpuno uništena od strane srpskih snaga.

VRELA (župa Žeravac), filijalna crkva.

Crkva (oko 120 m2) je sagrađena 1989./90. Srbi su 04.03.1992. blokirali putove, a 27.03.1992. uslijedio je oružani napad na selo. Crkva je izravno pogođena s tri granate pri čemu su teško oštećena vrata, krov i prozori. Narednog dana su srpske snage potpuno okupirale selo, a crkvu su potpuno uništili tijekom 1992.

VRHOVI (župa Plehan), grobljanska kapelica i groblje.

Kapelica je potpuno uništena od srpskih postrojbi, a groblje je djelomično oštećeno.

ZBORIŠTE (župa Novo Selo), kapelica.

Kapelica je uništena od srpskih postrojbi.

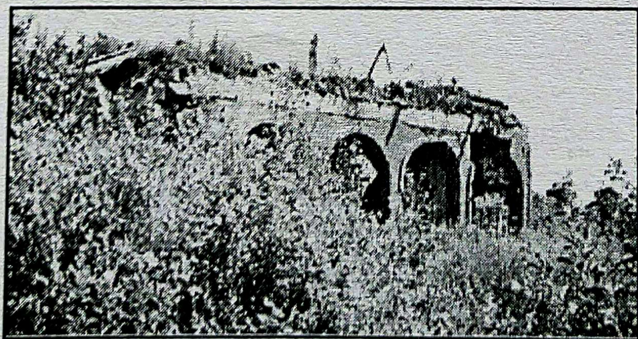
ZELENIKE (župa Plehan), filijalna crkva.

Crkva je potpuno uništena od srpskih postrojbi.

ZELENIKE (župa Plehan), grobljanska kapelica i groblje.

Kapelica je potpuno uništena od srpskih postrojbi, a groblje je djelomično oštećeno tijekom svibnja 1992.

ŽERAVAC (župa Žeravac), župna crkva sv. Franje Asiškog.

Crkva je sagrađena 1962./64. Prva oštećenja na fasadi i prozorima crkve su nastala 05.07.1992. zbog eksplozije granate ispod prozora (s južne strane). Daljnja oštećenja su nastajala od gelera ispaljenih granata sa srpskih položaja tijekom 1992./93. Sredinom srpnja 1993. mjesto su okupirale srpske snage, a postoji opravdana bojazan da su crkvu srušili do kraja.

DOBORSKI DEKANAT

BOTAJICA (župa Pečnik), filijalna crkva.

Crkva je srušena od strane srpskih snaga.

ČARDAK (župa Čardak), župna crkva Gospe Žalosne i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1918. Srpske snage su oštetile crkvu granatama, a kasnije je sasvim uništile zajedno s vrijednim mozaicima koji su se u njoj nalazili. Župna kuća nakon okupacije opljačkana i uništena.

ČARDAK (župa Čardak), samostan sestara Služavki Malog Isusa.

Samostan je najprije teško oštećen od granata sa srpskih položaja, a nakon okupacije opljačkan i uništen.

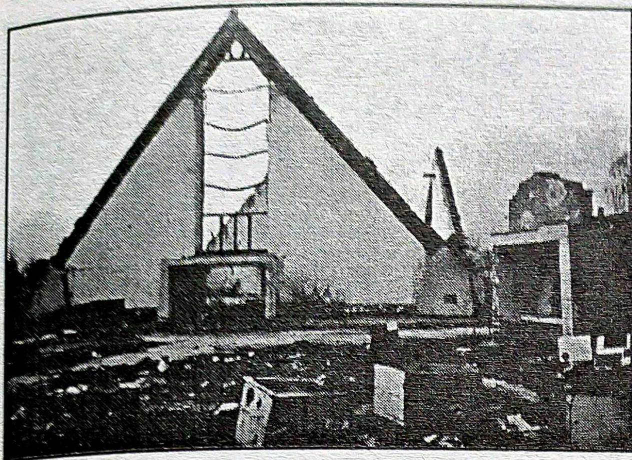
DONJA TRAMOŠNICA (župa Donja Tramošnica), župna crkva sv. Ivana Krstitelja i župna kuća.

Crkva (31x14 m) je sagrađena 1974. Od 15.06. do 14.08.1992. srpske snage su granatama doslovno izbušile crkveni toranj, teško oštetile krovnu konstrukciju na crkvi i cijelu župnu kuću. Nakon okupacije mjesta, 14.08.1992. crkva je srušena od strane srpskih postrojbi, a župna kuća (sagrađena 1973.) je opljačkana i potom teško oštećena kao i vjeronaučna dvorana (sagrađena 1981.).

DRENOVAC (župa Potočani), filijalna crkva.

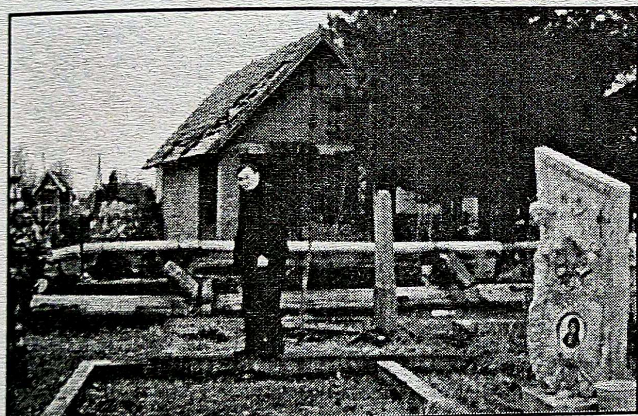
Crkva je sagrađena 1990., a razorena kolovoza/rujna 1992. od strane srpskih snaga.

GAREVAC (župa Garevac), župna crkva Marije Majke Crkve i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1972. Spaljena je i potpuno uništena od strane srpskih postrojbi. Da bi izgorjela do kraja, srpske snage su je dva puta natapale zapaljivim kemikalijama. U nju je bilo ugrađeno 380 kubika jelove građe, pa je gorjela dva dana. Župna je kuća opljačkana i spaljena od srpskih snaga.

GAREVAC (župa Garevac), grobljanska kapela i groblje.

Župno je groblje oštećeno i oskvrnuto od strane srpskih postrojba.

GORNJA DUBICA (župa Gornja Dubica), župna crkva sv. Josipa i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1856./57. Sredinom 1992. crkva je teško oštećena s više granata upućenih sa srpskih položaja, a nakon okupacije mjesta miniranjem je razorena, dočim je župna kuća (sagrađena 1959.) najprije oštećena, a kasnije opljačkana i uništena od strane srpskih snaga.

ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o stradanju pet kapelica i četiri groblja.

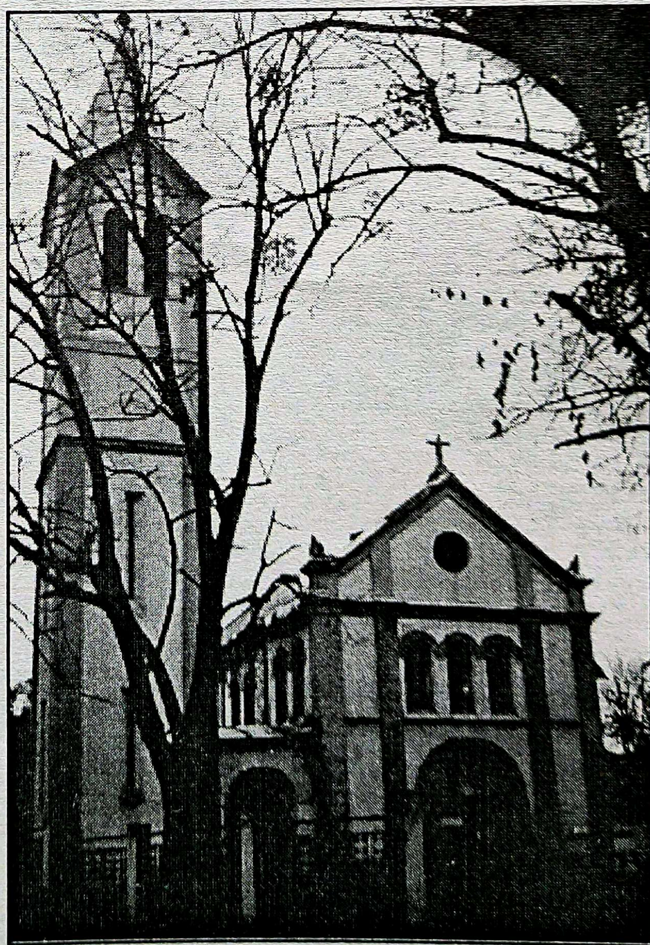
GORNJA TRAMOŠNICA (župa Gornja Tramošnica), župna crkva Gospe od Anđela ('Porcijunkula') i župna kuća.

Prvotna crkva je podignuta 1868./70. (na mjestu stare kapele), a nju je nadomjestila nova crkva izgrađena 1888., koja je porušena 1985. Bogoslužja su obavljana u novoj crkvi izgrađenoj 1974./79. Ova crkva je srušena od strane srpskih snaga nakon okupacije mjesta 15.08.1992., kao i župna kuća koja je prvo opljačkana, pa onda i srušena.

GORNJA TRAMOŠNICA (župa Gornja Tramošnica), samostan časnih sestara.

Sestre franjevke su u župi podigle svoj samostan kojeg je gradnja započela 1988. Nakon okupacije mjesta, 15.08.1992. srpske snage su zapalile i uništile samostan.

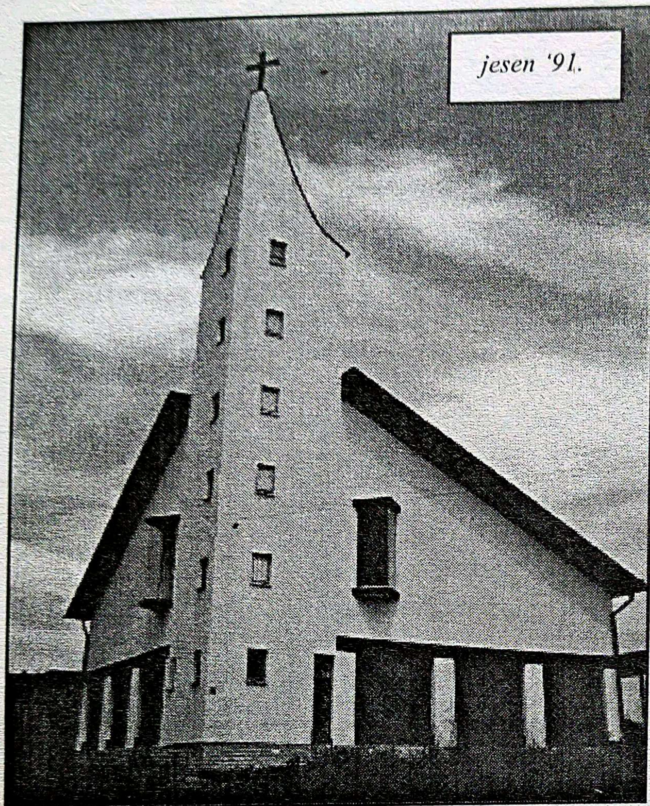
GRADAČAC (župa Gradačac), župna crkva sv. Marka, stara i nova župna kuća.

Crkva je sagrađena 1888. S više granata upućenih sa srpskih položaja izravno je pogođena i oštećena. U unutrašnjost crkve provalile su i dijelom crkvu opljačkali pripadnici Armije BiH. Stara je župna kuća oštećena

gelerima upućenih sa srpskih položaja, a unutrašnjost opljačakana od strane pripadnika Armije BiH. Nova župna kuća je teško oštećena izravnim pogotkom u krov granate velikog kalibra upućene sa srpskih položaja.

KORNICA (župa Čardak), filijalna crkva.

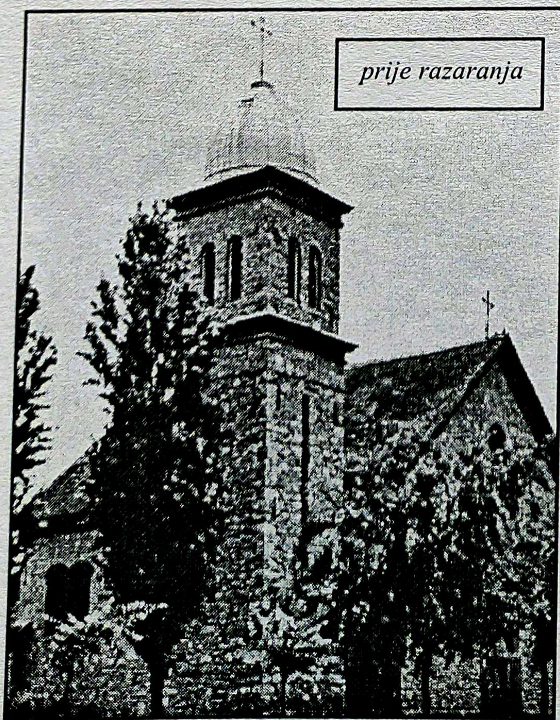

jesen '91.

Crkva je sagrađena pred sam ovaj rat. Teško je oštećena granatama sa srpskih položaja, a nakon okupacije, prema tvrdnjama očevidaca, spaljena od strane srpskih snaga.

LIPIK (župa Potočani), filijalna crkva.

Crkva je sagrađena 1990., a razorena kolovoza/rujna 1992. od strane srpskih snaga.

MODRIČA (župa Modriča), župna crkva Rođenja blažene Djevice Marije i župna kuća.

prije razaranja

nakon razaranja

Crkva je sagrađena 1889., a obnovljena 1973. Spaljena je i potpuno uništena od srpskih snaga. Župna je kuća opljačkana i potpuno uništena od srpskih snaga.

NJIVAK (župa Donja Tramošnica), filijalna crkvica.

Crkvica je srušena od strane srpskih postrojbi tijekom kolovoza 1992.

ODŽAK (župa Odžak), župna crkva Glavosijek sv. Ivana Krstitelja i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1913. Nakon okupacije miniranjem je razorena od strane srpskih snaga. Župna je kuća opljačkana i uništena od strane srpskih snaga.

ORLOVO POLJE (župa Donja Tramošnica), filijalna crkvica.

Crkvica je izgrađena 1982./83. Srušena je od srpskih postrojbi tijekom kolovoza 1992.

OSJEČAK (Župa Gornja Dubica), filijalne crkve.

Crkva je sagrađena 1990. Srušena je od strane srpskih snaga sredinom 1992.

PEČNIK (župa Pečnik), župna crkva sv. Alojzija i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1896. Nakon okupacije srpske postrojbe su je potpuno uništile miniranjem u svibnju ili lipnju 1992. Župna je kuća opljačkana i spaljena od srpskih postrojbi.

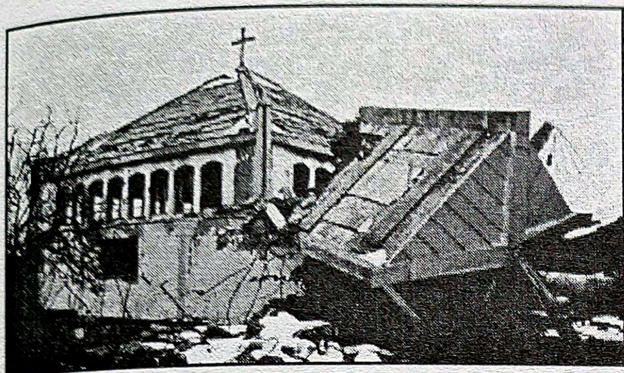
POSAVSKA MAHALA (župa Posavska Mahala), župna crkva.

Crkva je sagrađena pred ovaj rat i još nije posvećena. Od granata sa srpskih položaja najprije je oštećen toranj, a nakon okupacije crkva je srušena od starne srpskih

snaga. Opljačkan je sav materijal pripravljen za gradnju župne kuće.

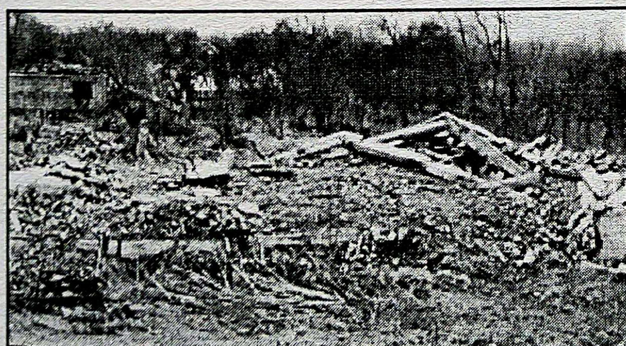
POTOČANI (župa Potočani), stara i nova župna kuća te crkva sv. Ante Padovanskog, stara i nova župna kuća.

Crkva (16x16 m) je izgrađena 1974./75., na mjestu stare iz 1880./83. Prvotna župna kuća iz 1858./62. je korištena do 1968. kada je na njenom mjestu sagrađena nova, a 1976. na nju je dograđena vjeronaučna dvorana (17x8 m). U vremenu od 24.06. do 12.07.1992. župna kuća i crkva gađane su topovskim, tenkovskim i minobacačkim (granatama) ispaljenim od strane pripadnika srpskih snaga (u tom razdoblju nisu bile izravno pogođene, ali su zbog blizine eksplozija crkva i kuća dosta oštećene). Mjesto su okupirali nakon 12.07.1992., a tijekom kolovoza/rujna 1992. župnu kuću i crkvu su razorili.

ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o ratnom stradanju i sadašnjem stanju četiri kapelice i tri groblja.

PRUD (župa Prud), župna crkva i župna kuća.

Crkva je sagrađena i dovršena uoči samog rata. Miniranjem je razorena od strane srpskih postrojbi nakon okupacije mjesta. Župna kuća, novogradnja, spaljena je od srpskih postrojbi.

PRUD (župa Prud), grobljanska kapelica.

Grobljanska kapelica je uništena od strane srpskih postrojbi.

RIJEČANI DONJI (župa Modriča), filijalna crkva.

Novosagrađena crkva je teško oštećena od granata sa srpskih položaja, a nakon okupacije potpuno uništena.

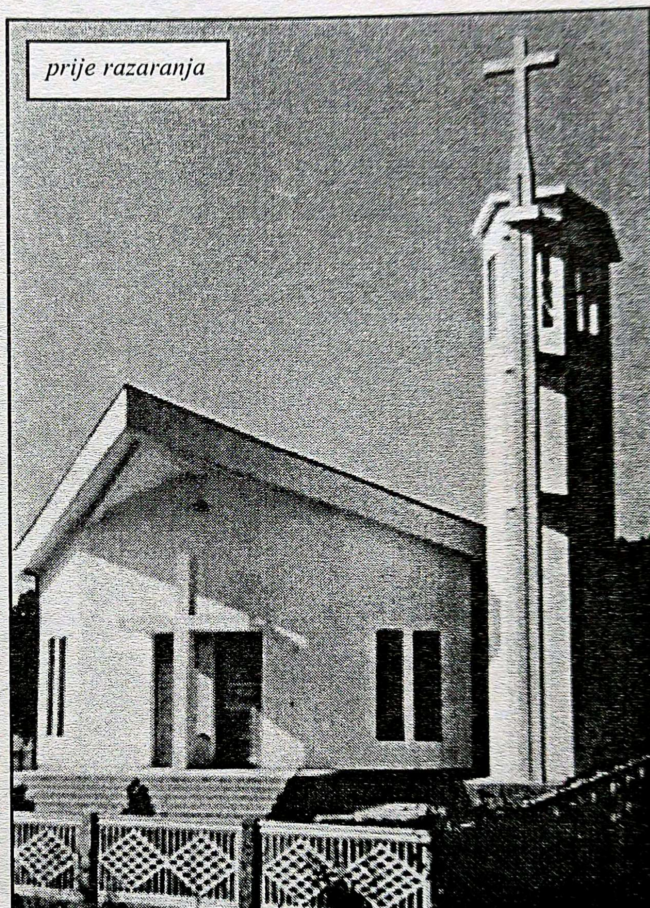
SREDNJA SLATINA (župa Srednja Slatina), župna crkva sv. Franje Asiškog i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1972. Prema tvrdnjama očevidaca srušena je od strane srpskih postrojbi nakon okupacije mjesta. Župna je kuća opljačakana i srušena od srpskih postrojbi.

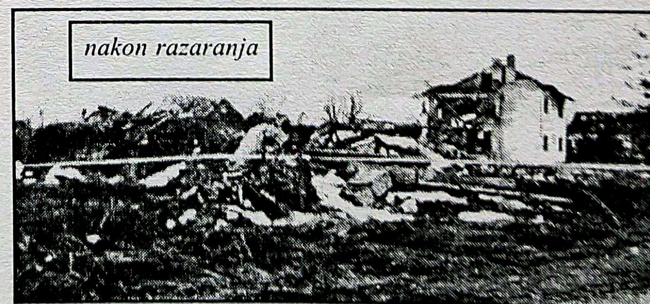
SRNAVA (župa Potočani), filijalna crkva.

Crkva je sagrađena 1986., a razorena kolovoza/rujna 1992. od strane srpskih snaga.

SVILAJ (župa Svilaj), župna crkva Imena Marijina i župna kuća.

prije razaranja

nakon razaranja

Crkva (30x12 m) je sagrađena 1965. na mjestu stare iz 1914., a koja je teško oštećena 1945. Nakon okupacije mjesta srpske oružane snage su 16.07.1992. eksplozivom razorile crkvu do temelja (prema nekim navodima u crkvi je zatvoreno sedam osoba, koje su u eksploziji usmrćene). Župna kuća je sagrađena 1962., a obnovljena 1987. Opljačkana je, razorena i spaljena od srpskih snaga zajedno sa svim pratećim gospodarskim zgradama.

SVILAJ - ŽUPA (područje župe Svilaj), tri grobljanske kapelice.

Sve tri grobljanske kapelice su uništene od strane srpskih snaga tijekom okupacije mjesta (od srpnja 1992.).

TURIĆ (župa Turić) župna crkva sv. Ilije Proroka i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1970. Teško je oštećen toranj, a istočni zid crkve je potpuno uništen od granata ispaljenih sa srpskih položaja. Župna je kuća opljačkana i pretvorena u zapovjedno mjesto srpskih postrojbi.

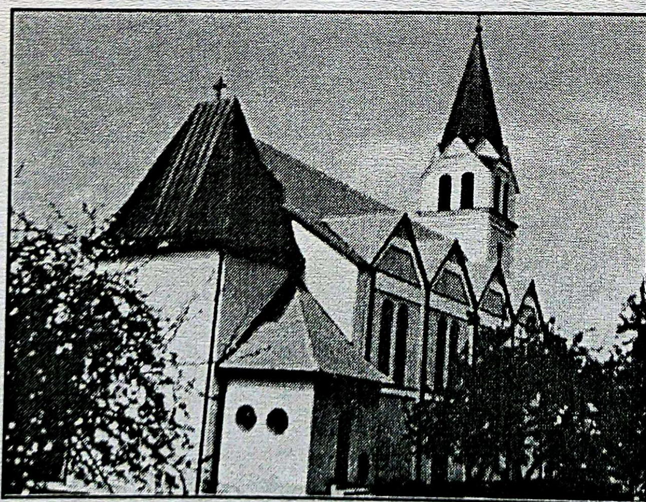
TURIĆ (župa Turić), groblje.

Župno je groblje oštećeno od strane srpskih postrojba.

TURIĆ - ŽUPA (prostor župe Turić), dvije zidane i dvije drvene kapelice.

Sve četiri kapelice su srušene od strane srpskih snaga nakon okupacije župe.

VRBOVAC (župa Svilaj), filijalna crkva.

Crkva (oko 200 m2) je sagrađena 1984./87. Crkva je uništena srpnja/kolovoza 1992. od strane srpskih snaga.

VRBOVAC (župa Svilaj), grobljanska kapela i groblje.

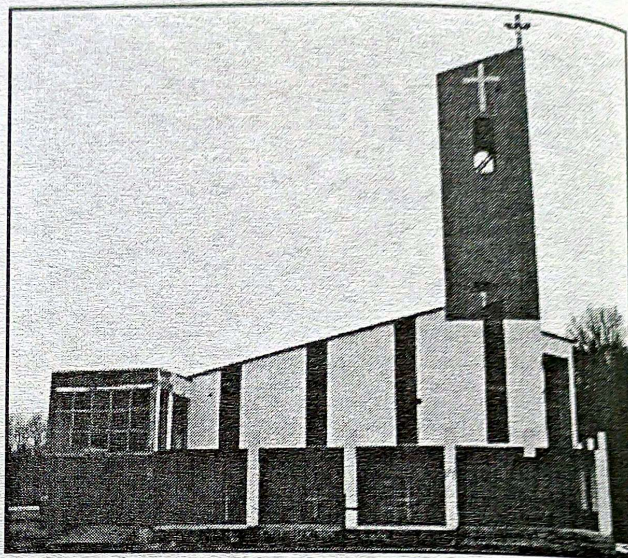
Grobljansku kapelu i groblje su oštetile srpske snage.

VOJSKOVA (župa Gornja Dubica), filijalna crkva.

Crkva je sagrađena 1968./70., a obnovljena 1987. Srušena je od strane srpskih snaga sredinom 1992.

ŠAMAČKI DEKANAT

BOK (župa Oštra Luka - Bok), filijalna crkva Imena Marijina.

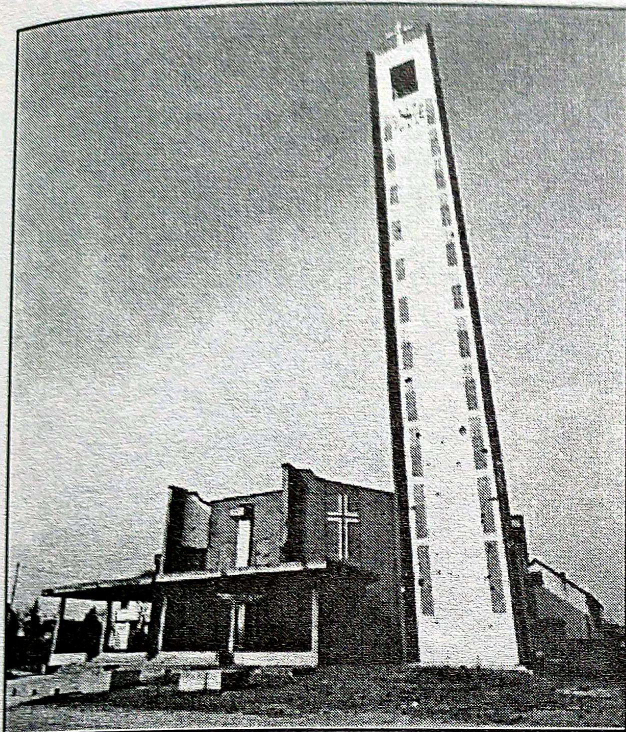
Crkva je bila u izgradnji. Oštećena je granatama ispaljenim sa srpskih položaja iz Obudovca, Brvnika, Batkuše, Pelagićeva...

BOSANSKI ŠAMAC (župa Bosanski Šamac), župna crkva Presvetog Srca Isusova, župna kuća i vjeronaučna dvorana.

Crkva je sagrađena 1926. Uništena je od strane srpskih snaga, a prostor na kojem je bila izgrađena potpuno je očišćen. Župna je kuća opljačkana i zauzeta od srpskih snaga, a potom srušena. Vjeronaučna dvorana je potpuno uništena od strane srpskih snaga.

DOMALJEVAC (župa Domaljevac), župna crkva sv. Ane i župna kuća.

Crkva je izgrađena 1979./90. umjesto dotrajale iz 1894. Pogođena je s više granata ispeljenih sa srpskih položaja. Na mjestu prvotne župne kuće izgrađena je nova 1880., i bila je u funkciji gotovo pola stoljeća. Sadašnja župna kuća je sagrađena 1927., a dva puta je nadograđivana: 1972. i 1987. Oštećena je granatama ispaljenim sa srpskih položaja.

DONJA MAHALA (župa Tolisa), filijalna crkva.

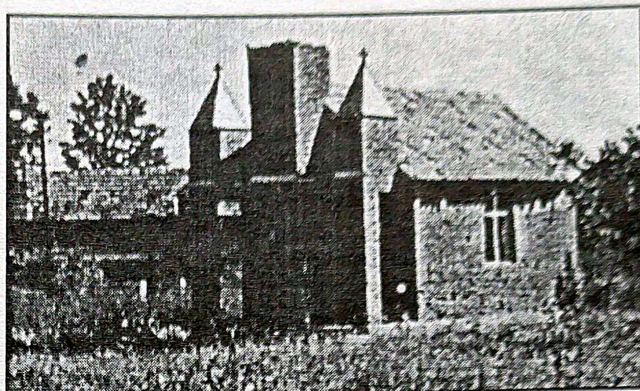

Crkva je sagrađena 1979./88. Oštećena od srpskih snaga.

GORNJI HASIĆ (župa Tišina), filijalna crkva.

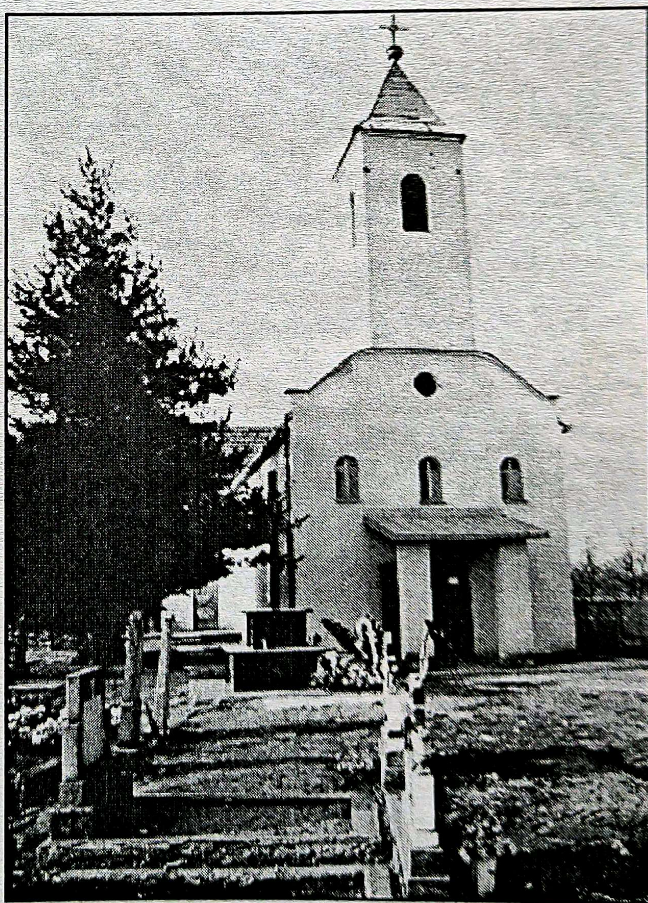
Novosagrađena crkva je opljačkana i uništena od strane srpskih postrojbi tijekom travnja 1992.

GREBNICE (župa Domaljevac), filijalna crkva i groblje.

Ova filijalna crkva je 1968. bila izgrađena kao grobljanska kapelica, a 1987. je proširena (površina oko 160 m2). Oštećeni od srpskih snaga.

GREBNICE (župa Grebnice), župna crkva sv. Ante.

Crkva je najprije izgrađena kao kapelica 1968., a 1987. je znatno proširena. Izravno je pogođena u krov jednom granatom ispaljenom sa srpskih položaja.

JENJIĆ (župa Vidovice), filijalna crkva.

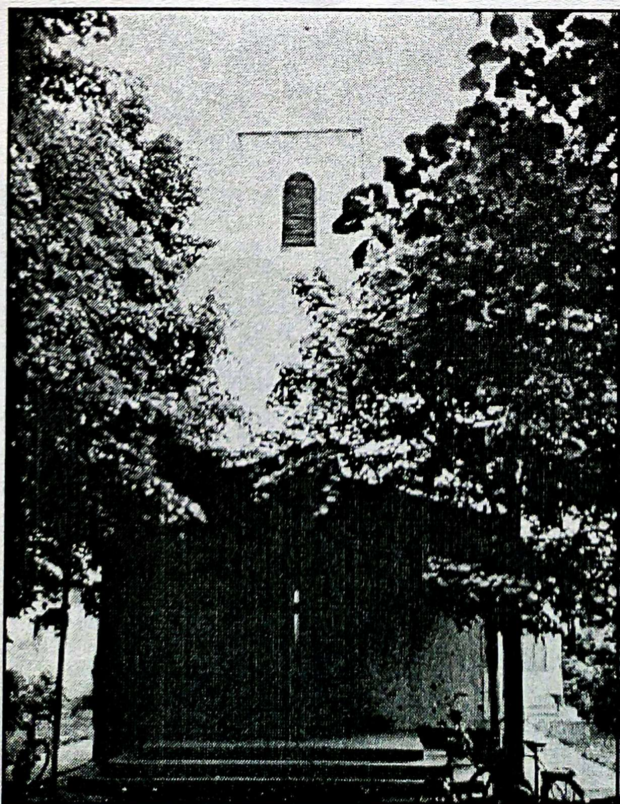
Crkva je uništena od strane srpskih postrojba tijekom 1992. godine.

KOPANICE (župa Kopanice), župna crkva sv. Mihovilla Arkanđela i župna kuća.

Crkva je izgrađena pred sam rat kao novogradnja. Izravno je pogođena sa četiri granate ispaljene sa srpskih položaja te je pretrpjela manje demoliranje. Župna je kuća izravno pogođena s tri granate ispaljene sa srpskih položaja i opljačkana nakon okupacije mjesta.

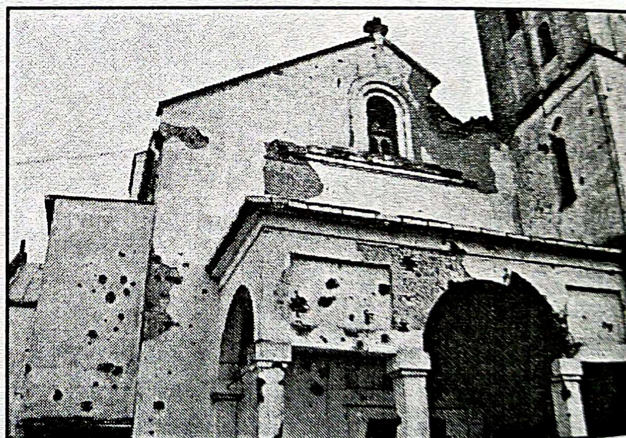
MATIĆI (župa Tolisa), filijalna crkva.

Crkva je sagrađena 1967., a proširena 1981./82. Tijekom lipnja 1992. pogođen je krov crkve s tri granate velikog kalibra ispaljene sa srpskih položaja. Crkva je teško oštećena.

OŠTRA LUKA (župa Oštra Luka - Bok), župna crkva Imena Marijina i župna kuća.

Crkva je sagrađena 1970. Teško je oštećena izravnim pogocima granata ispaljenih sa srpskih položaja. Župna kuća je oštećena gelerima granata ispaljenih sa srpskih položaja.

OŠTRA LUKA (župa Oštra Luka - Bok), grobljanska kapela i groblje.

Grobljanska kapela i groblje su teško oštećeni od strane srpskih snaga.

TIŠINA (župa Tišina), župna crkva Majčinstva Marijina i župna kuća.

Crkva je izgrađena 1847., a obnovljena 1951. Budući je sve manje zadovoljavala potrebama, godine 1970./72. podignuta je nova (s vjeronaučnom dvoranom). Tijekom travnja 1992. teško je oštećena od strane srpskih postrojbi, a toranj je miniran. Župna kuća (sagrađena 1985./86.) je opljačkana i zauzeta od srpskih postrojbi.

ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o ratnom stradanju i sadašnjem stanju groblja i grobljanske kapelice u Gornjem Hasiću.

TOLISA (župa Tolisa), župna crkva Uznesenja blažene Djevice Marije i franjevački samostan.

Godine 1864. započeta je gradnja, u to vrijeme najveće crkve u Bosni i Hercegovini (58x20 m), i u cijelosti dovršena 1883. Crkva je obnavljana 1911. i 1931. Samostan i crkva su oštećeni gelerima granata koje su upućene sa srpskih položaja. Tenkovska granata srpskih snaga ispaljena 22.06.1992. izravno pogađa crkvu u zid iznad sakristije i nanosi veću štetu: lomi stakla, oštećuje fasadu i razara krov nad sakristijom.

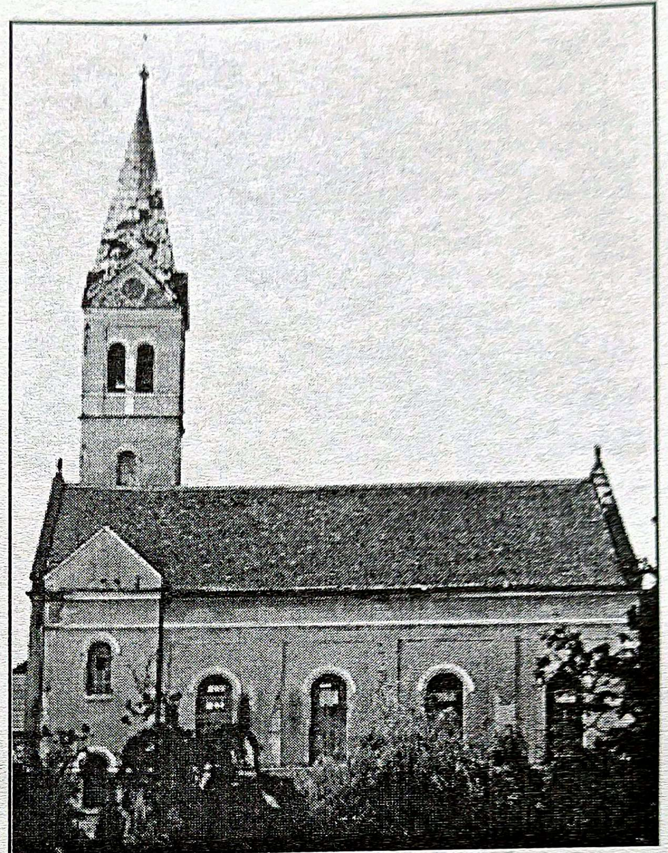
ZABILJEŽBA: Nemamo saznanja o ratnom stradanju groblj‰ i triju grobljanskih kapelica.

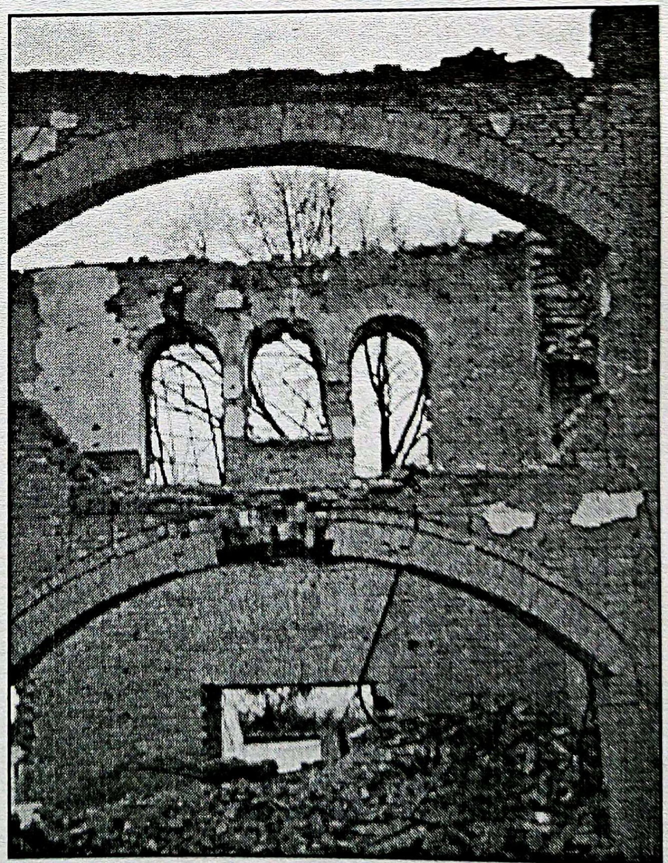
UGLJARA (župa Tolisa), filijalna crkva.

Crkva je izgrađena 1972./73. Dva je puta izravno pogođena granatama ispaljenim sa srpskih položaja.

VIDOVICE (župa Vidovice), stara župna crkva sv. Vida.

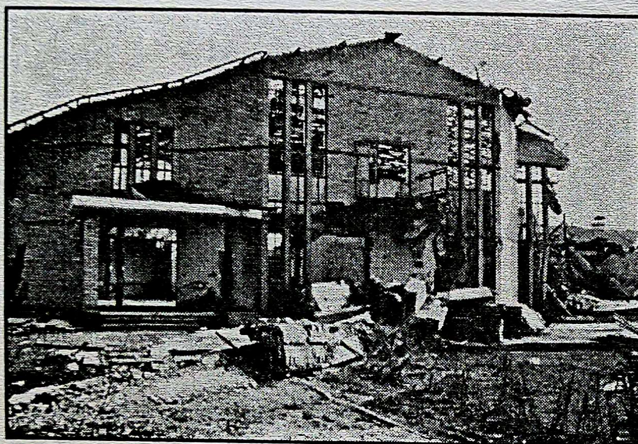

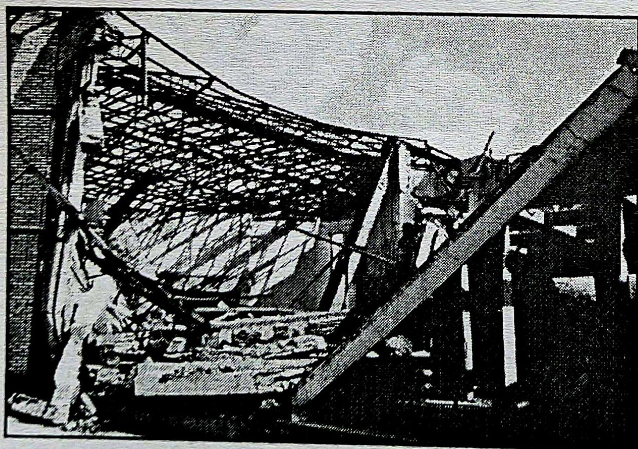

Crkva je sagrađena 1928. Spaljena je i potpuno uništena od strane srpskih snaga tijekom svibnja 1992. godine.

VIDOVICE (župa Vidovice), župna (nova) crkva sv. Vida i župna kuća.

Novosagrađena župna crkva je miniranjem potpuno razorena od strane srpskih postrojbi. Župna je kuća opljačkana i spaljena od strane srpskih postrojbi.

VIDOVICE (župa Vidovice), kapela sv. Ante.

Potpuno je uništena od strane srpskih snaga.

POPIS OSUMNJIČENIH ZA RATNE ZLOČINE*

ADAMOVIĆ, LJUBIŠA, (Pero), Srbin, muškarac, iz sela Lončara (općina Orašje) - kao član jedne tenkovske posade srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine. Ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

ADŽIĆ, PREDRAG, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ADŽIĆ, NENAD, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ALJOŠA, MIRKO, Srbin, muškarac, kapetan JNA, tijekom 1992. godine bio zapovjednikom klaonice koja se nalazila na farmi stoke na prostoru općine Odžak - s ciljem pljačke stočnog fonda tijekom ljetnih mjeseci 1992. godine tražio i od nadređenih pripadnika srpskih snaga dobio veći broj zatočenika iz dobojskog logora Bare, koji su prema njegovoj zapovijesti na prostoru općine Odžak morali skupljati stoku i kamionima dovoziti u prostor klaonice. Prema izjavama zatočenika koji su radili na tim poslovima, dnevno je dovoženo po deset kamiona prikupljene stoke. Veliki dio te stoke odmah upućivan u Srbiju.

** Popis osoba za koje se opravdano sumnja da su pripremale i/ili počinile ratne zločine nad civilnim pučanstvom, pripadnicima HVO-a i zatočenim osobama na prostoru Bosanske posavine (1992.-1995.) prikazan u ovom tekstu je nepotpun.*

ANDRIĆ, PETAR, Srbin, muškarac, iz Dervente, pričuvni bojnik JNA, civilnog zvanja geodet, početkom 1992. godine često dolazio u derventsku vojarnu JNA i obavljao niz razgovora sa zapovjednikom vojarne, potpukovnikom Stankom Trajkovićem i načelnikom Centra službi sigurnosti Doboj Andrijom Bjeloševićem, radi provedbe završnih priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine; odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

ANTIĆ, VASO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ANTIĆ, RADOVAN, Srbin, muškarac, zapovjednik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ANTIĆ, MILAN, zvan Talijan, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ARANĐIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ARSENIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ARSENIĆ, JOVO, zvan Čačkalica, Srbin, muškarac, do rata inspektor kriminalističke policije u policijskoj postaji u Orašju, od velikosrpskih nalogodavaca imao zadaću prikupljati obavještajne podatake na prostoru općine Orašje o ljudima koji nisu na liniji velikosrpskih ciljeva i zadaća.

ARSENIĆ, ĐOKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

AUGUSTINOVIĆ, DANIJEL, Srbijanac, muškarac, iz Kraljeva (Srbija), kao pripadnik paravojne postrojbe Beli orlovi od veljače 1992. boravio na prostoru općine Bosanski Brod u selu Vinska, te sustavno zlostavljao hrvatsko pučanstvo koje je živjelo na tom prostoru, pljačkao imovinu (posebice skupocjene alate i elektronske uređaje) i odvozio u Srbiju.

AVRAMOVIĆ, ŽIKA, zvani Avram, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci pristigle iz Srbije početkom 1992. godine na

prostor općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BERONJA, MILE, Srbin, muškarac, potpukovnik JNA, jedan od zapovjednika srpskih snaga, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima Bosanske posavine.

BILIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, iz Dervente, zvanjem odvjetnik, tijekom 1991. i 1992. godine aktivno sudjelovao u pripremi i provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa; početkom 1992. godine često dolazio u derventsku vojarnu JNA i obavljao niz razgovora sa zapovjednikom vojarne, potpukovnikom Stankom Trajkovićem, i načelnikom Centra službi sigurnosti Doboj Andrijom Bjeloševićem, radi provedbe završnih priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine; odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

BJELOŠEVIĆ, ANDRIJA, Srbin, muškarac, načelnik Centra službi sigurnosti Doboj, početkom 1992. godine često dolazio u derventsku vojarnu JNA i obavljao niz razgovora sa zapovjednikom vojarne, potpukovnikom Stankom Trajkovićem radi provedbe završnih priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine; odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

BJELOŠEVIĆ, MILOVAN, Srbin, muškarac, iz Dervente, zvanjem profesor, predsjednik SDS-a općine Dervente, početkom 1992. godine često dolazio u derventsku vojarnu JNA i obavljao niz razgovora sa zapovjednikom vojarne, potpukovnikom Stankom Trajkovićem i načelnikom Centra službi sigurnosti Doboj Andrijom Bjeloševićem, radi provedbe završnih priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine; odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

BLAGOJEVIĆ, GORAN, Srbin, muškarac, kao vojni sudac pri srpskim snagama odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BLAGOJEVIĆ, VESELIN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOČIĆ, ?, Srbin, muškarac, kapetan JNA, u završnoj etapi priprema za agresiju i okupaciju Bosanske posavine, početkom 1992. godine, imenovan od strane zapovjednika derventske vojarne JNA Stanka Trajkovića, načelnikom garnizonske ambulante u novoosnovanom Zapovjedništvu zapovjednog mjesta u Derventi, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

BOŽIĆ, TODOR, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, RADO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, RADE, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, SIMO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOŽIĆ, TODOR, (Marko), Srbin, muškarac, rođen 1938. godine, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik prvog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, VUKAŠIN, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), zapovjednik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede, koncem 1991. godine bio nazočan sastanku Srba iz sela Bukove Grede koji se držao u tom selu u kući Joce Božića, a kojeg su vodili Anđelko Gavrić i Niko Božić. Tijekom sastanka dogovorio da skupa s Anđelkom Gavrićem i Nikom Božićem osigura nabavku i dopremu naoružanja i streljiva u selo. Na tom sastanku imenovan zapovjednikom četvrtog odjeljenja mjesne postrojbe srpskih snaga, na razini voda. Vojnu opremu i naoružanje zaduživao od pripadnika JNA u selima Pelagićevu (u dva navrata) i Obudovcu (jednom).

BOŽIĆ, STEVO, zvani Para, Srbin, muškarac, predsjednik Srpske radikalne stranke na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOŽIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik trećeg odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, TOŠO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, DRAGO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, ACO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, JOVAN, Srbin, muškarac, vozač četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOŽIĆ, SVETOZAR, Srbin, muškarac, poslužitelj u četvrtom odjeljenju BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOŽIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOŽIĆ, RADE, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOŽIĆ, NIKO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Gore (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede, koncem 1991. godine bio nazočan sastanku Srba iz sela Bukove Grede koji se održao u tom selu u kući Joce Božića, a kojeg je vodio s Anđelkom Gavrićem. Tijekom sastanka dogovorio da skupa s Anđelkom Gavrićem i Vukašinom Božićem osigura nabavku i dopremu naoružanja i streljiva u selo. Na tom sastanku imenovan zapovjednikom četvrtog odjeljenja mjesne postrojbe srpskih snaga, na razini voda. Vojnu opremu i naoružanje zaduživao od pripadnika JNA u selima Pelagićevu (u dva navrata) i Obudovcu (jednom).

BOŽIĆ, ŽIVKO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOŽIĆ, VLAJKO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOŽIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOŽIĆ, PERO, (Petko), zvani Poštar, Srbin, muškarac, rođen 1954. godine, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŽIĆ, MILE - Srbin, muškarac, zapovjednik prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane "dobrovoljački odred", iz sela Donja Dubica (općina Odžak).

BOŽIĆ, PERICA, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

BOŠKOVIĆ, JOVAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOGDANOVIĆ, MILOŠ, Srbin, muškarac, tajnik za narodnu obranu općine Bosanski Šamac, zajedno sa čelnicima SDS-a općine Orašje Lazom Mirkićem i Acom Ristićem iz Orašja te čelnicima SDS-a iz Bosanskog Šamca Blagojem Simićem, Mirkom Jovanovićem i Draganom Đorđevićem zvanim Crni (zapovjednikom postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci koji su došli iz Srbije) u selu Donji Žabar 19.04.1992. godine sudjelovao sastanku na kojem je predstavnicima legitimne vlasti općine Orašje priopćeno, da su Srbi osnovali "Srpsku opštinu Orašje" u sastav koje ulazi i dio grada Orašja, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općina Bosanski Šamac i Orašje.

BOGDANOVIĆ, MILOŠ, (Joco), Srbin, muškarac, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac), pripadnik Vojne policije JNA, od studenoga 1991. godine pripadnik diverzantske postrojbe JNA koja je od 29.11.1991. pa do 01.04.1992. godine na prostoru općine Bosanski Šamac (većinom na užem prigradskom i gradskom pojasu) izvela 23 diverzantsko-teroristička djela, kojima su eksplozivnim napravama oštetili ili porušili veći broj dalekovodnih stupova (na magistralnim putovima elektroenergetske mreže), most na rijeci Savi, željezničku prugu Bosanski Šamac - Sarajevo, atomsko sklonište u krugu poduzeća "Hrana-produkt", privatne objekte u vlasništvu Hrvata, itd., odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOGDANOVIĆ, BORO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOGDANOVIĆ, MILAN, zvani Šole, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOGDANOVIĆ, MARKO, zvani Baćan, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOGDANOVIĆ, MILE, zvani Mile Tragedija, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci pristigle početkom 1992. godine na prostor općine Bosanskog Šamca iz Srbije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOGDANOVIĆ, ?, Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe JNA pod zapovjedništvom kapetana JNA Miroslava Radića sudjelovao 16.04.1992. godine u napadu na selo Gornje Kolibe kada je ubijeno najmanje deset starijih osoba, Hrvata i Muslimana, mještana tog sela, te ubio (zaklao) teško ranjenog Ibrahima Mašića, kojeg su prethodno pripadnici postrojbe srpskih snaga uhitili i na ulazu u njegovu kuću teško ozljedili pucajući u njega vatrenim oružjem.

BOJANIĆ, MIROSLAV, Srbin, muškarac, pripadnik srpskih snaga, neutvrđenog dana tijekom

svibnja/lipnja 1992. godine, zajedno s Tihomirom Stojčićem iz logora kojeg su pripadnici srpskih snaga osnovali u Starom mlinu na rijeci Vijaka (općina Prnjavor), odveo jednu zatočenu Hrvaticu te je silovao u obližnjoj vikendici, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

BOROJEVIĆ, VELJO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, zapovjednik drugog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, MILENKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, BORISLAV, (Ilija), Srbin, muškarac, rođen 1966., iz Donje Dubice (općina Odžak), član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

BOROJEVIĆ, MIROSLAV, Srbin, muškarac, pripadnik (snajperist) trećeg odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, ZLATKO, (Ilija), Srbin, muškarac, rođen 1962., iz Donje Dubice, član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

BOROJEVIĆ, RACO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, MILIVOJE, (Jovo), Srbin, muškarac, rođen 1969., iz Donje Dubice, član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

BOROJEVIĆ, BOGDAN, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, MILENKO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, LJUBO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

BOROJEVIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, zapovjednik četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, MIROSLAV, (Ilija), Srbin, muškarac, rođen 1967., iz Donje Dubice, član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

BOROJEVIĆ, BORISLAV, Srbin, muškarac, zapovjednik drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BOROJEVIĆ, VOJISLAV, Srbin, muškarac, vozač lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

BRIČIĆ, MILORAD, Srbin, muškarac, iz sela Lončara (općina Orašje), pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga, tijekom 1992. godine počinio zločine nad Hrvatima i Muslimanima na prostorima općine i grada Brčkoga.

BUDIŠIĆ, VLADO, Srbin, muškarac, iz Dervente, pripadnik srpskih snaga, osobno u više navrata dolazio u logor kojeg su pripadnici srpskih snaga osnovali u Starom mlinu na rijeci Vijaka (općina Prnjavor), te premlaćivao zatočenike, a napose Muslimana Ahmeta Bundevicu kojeg je 11.06.1992. godine, zajedno s još jednim pripadnikom srpskih snaga, tukao od 22,00 sata pa sve do oko ponoći i usmrtio, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

BUGAROV, ŽELJO, Srbijanac, muškarac, iz Beograda (Srbija), odd veljače 1992. godine kao pripadnik paravojne postrojbe zvane Beli orlovi boravio na prostoru općine Bosanski Brod, u selu Vinska. Pripadnici ove srpske postrojbe sustavno zlostavljali hrvatsko pučanstvo, pljačkali imovinu (posebice skupocjene alate i elektronske uređaje), odvozili u Srbiju. Prema neprovjerenoj obavijesti poginuo tijekom 1992. godine na prosotru sela Liješće (općina Bosanski Brod), a njegovo tijelo prevezeno najprije u zapovjedno mjesto 17. korpusa JNA u selo Podnovlje (općina Doboj), a odatle helikopterom JNA u Beograd.

BUKAVICA, BORO, Srbin, muškarac, iz Prnjavora, pričuvni kapetan JNA, tijekom travnja 1992. godine bio zapovjednikom jedne od postrojbi srpskih snaga koje su sudjelovale u agresiji na općinu i grad Derventu, osobno je 26.04.1992. godine predvodio skupinu podređenih pripadnika srpskih snaga u pretresu kuća Hrvata i Muslimana u derventskom naselju Kukavice (jugoistočni dio grada Dervente), veći broj Hrvata i Muslimana uhitili i odveli u selo Kalanderovce gdje su ih ispitivali, a oko 19,00 sati odveli u grad Prnjavor i zatočili u dvorištu zgrade policijske postaje. Nakon tri dana (bez jela i pića), uhićenike odvoze u srpski logor u Starom mlinu na rijeci Vijaka (općina Prnjavor). Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

BUMBIĆ, RADOVAN, (Mihajlo), Srbin, muškarac, rođen 1932., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

BURIĆ, ŽELJKO - Srbin, muškarac. Pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac. Odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

CVIJANOVIĆ, MLADEN, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik trećeg odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

CVIJANOVIĆ, ČEDO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

CVIJANOVIĆ, AĆIM, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik trećeg odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

CVIJANOVIĆ, RANKO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik trećeg odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

CVIJANOVIĆ, BRANO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

CVIJANOVIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

CVIJANOVIĆ, DRAGO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

CVITKOVIĆ, BRANO, (Niko), Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine. Ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

CVJETIĆ, ĐURO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ČAJEVIĆ, MILOŠ, (Sreten), Srbin, muškarac, u logoru Luka u gradu Brčkom ubijao zatočene Hrvate i Muslimane, a posebno uživao puštajući pse (dobermane) na njih.

ČAJIĆ, SPASOJE, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ČAJIĆ, MIŠO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ČAJIĆ, MILORAD, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ČAJIĆ, VESELIN, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ČANČAREVIĆ, SAVO, Srbin, muškarac, jedan od zpovjednika Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ČAUŠANIN, PETAR, Srbin, muškarac, časnik za sigurnost u vojarni JNA "Zdravko Čelar" u Derventi, aktivno podržavao nastojanja SDS-a za teritorijalnim odvajanjem prostora općine Derventa u kojima Srbi žive u većini i osnivanje 'srpske općine Derventa' sa sjedištem u gradskom naselju Čardaku.

ČEČAVAC, ZORAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

ČEČAVAC, VOJO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ČEČAVAC, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ČELAR, ZORAN, Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine u priprema, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, napose nad Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela; osobno sudjelovao u prvom pretresu kuća Hrvata u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine; nakon ovog pretresa slijedila su maltretiranja Hrvata sela Donjih Vrela, paljenje kuća, pljačka imovine it.d. Na pravoslavni Uskrs (koncem travnja) 1992. godine, u večernjim satima, skupa s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe zastrašivao Hrvate sela Donjih Vrela pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama; pripadnici lokalne postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine masovni zločin nad Hrvatima sela Donjih Vrela kada su na razne načine ubili deset uglavnom starijih osoba, a sve obiteljske kuće Hrvata paljenjem uništili.

ČELIKOVIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ČELIKOVIĆ, PERO, zvani Crni, Srbin, muškarac, rođen u selu Brvniku (općina Bosanski Šamac), stalno nastanjen u Vukovaru (Republika Hrvatska), pripadnik Vojne policije JNA, a potom pripadnik postrojbe srpskih

snaga zvane Šešeljevci, od studenoga 1991. godine pripadnik diverzantske postrojbe JNA koja je od 29.11.1991, pa do 01.04.1992. godine na prostoru općine Bosanski Šamac (većinom na užem prigradskom i gradskom pojasu) izvela 23 diverzantsko-teroristička djela, među kojima su eksplozivnim napravama oštetili ili porušili veći broj dalekovodnih stupova (na magistralnim putovima elektroenergetske mreže), most na rijeci Savi, željezničku prugu Bosanski Šamac - Sarajevo, atomsko sklonište u krugu poduzeća "Hrana-produkt", privatne objekte u vlasništvu Hrvata, itd. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac. Tijekom 1992. godine počinio je razne zločine nad Hrvatima i Muslimanima i na području općine i grada Orašja.

ČURČIĆ, (DUŠAN) MILAN, Srbin, muškarac, iz sela Lončara (općina Orašje), kao član jedne od četiriju tenkovskih posada srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinili bezbrojne ratne zločine protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkana imovina, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

ĆERIĆ, NEDELJKO, Srbin, muškarac, iz grada Bosanskog Broda, tijekom ožujka 1992. godine, kao pripadnik lokalnih srpskih snaga, boravio na prostoru sela Liješća i sudjelovao u agresiji i ratnim zločinima nad civilima općine Bosanski Brod.

ĆERIĆ, SAŠA, (Nedeljko), Srbin, muškarac, iz Bosanskog Broda, tijekom ožujka 1992. godine, kao pripadnik lokalnih srpskih snaga, boravio na prostoru sela Liješća i sudjelovao u agresiji i ratnim zločinima nad civilima općine Bosanski Brod.

ĆESIĆ, RANKO, Srbin, muškarac, pripadnik srpskih snaga, sudjelovao tijekom 1992. godine u zločinima nad Hrvatima i Muslimanima zatočenima u srpskom logoru zvanom Luka u gradu Brčkom, počinio veći broj ubojstava (strijeljanjem); 08.05.1992. godine oko sat vremena iz hangara izvodio po dva-tri nasumce odabrana zatočenika i odmah potom strijeljao - za sat vremena postrijeljao je 40 do 50 zatočenih civila. Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu podigao je 25. srpnja 1995. godine optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u Bosanskoj posavini, a pogotovo u gradu Brčkom.

ĆULAPOVIĆ, MILOŠ, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ĆORKOVIĆ, JASNA, Srbijanka, ženska osoba, iz Kraljeva (Srbija), od veljače 1992. godine kao pripadnica paravojne postrojbe zvane Beli orlovi boravila na prostoru općine Bosanski Brod, u selu Vinska; pripadnici ove srpske postrojbe sustavno su zlostavljali hrvatsko pučanstvo koje je živjelo na tom prostoru, pljačkali imovinu (posebice skupocijene alate i elektronske uređaje) i odvozili u Srbiju.

DRAGOSAVLJEVIĆ, DUŠAN, Srbin, muškarac, iz Bosanskog Broda, kao zapovjednik štaba TO-a općine Bosanski Brod zajedno sa Slobodanom Marijanovićem, Zoranom Ževićem i Mihajlom Sremcem tijekom listopada 1991. godine osnovao paravojnu skupinu od 134 naoružane osobe srpske nacionalnosti s prostora općine Bosanski Brod, nazvane "Bosanskobrodski srpski bataljon".

DERVENIĆ, MILORAD, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DERVENIĆ, SVETOZAR, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DERVENIĆ, VLADO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DERVENIĆ, SVETOZAR, (Rade), Srbin, muškarac, rođen 1955., iz Donje Dubice (općina Odžak), član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

DERVENIĆ, RADE, Srbin, muškarac, zapovjednik četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DERVENIĆ, MAKSIM, (Rade), Srbin, muškarac, rođen 1950., iz Donje Dubice, član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

DERVENIĆ, RADE (stariji), Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DERVENIĆ, DUŠKO Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DERVENIĆ, BORISLAV, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DERVENIĆ, MAKSIM, Srbin, muškarac, 'četni starješina' lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DESPIĆ, DESPO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

DIZDAREVIĆ, NUSRET, Musliman, muškarac, pričuvni kapetan JNA, kao pripadnik srpskih snaga odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

DOŠLJIĆ, IBRAHIM, Musliman, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

DRAGIĆ, BRANKO, Srbin, muškarac, pripadnik (snajperist) trećeg odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DRAGIĆ, ŽIVKO, Srbin, muškarac, bolničar drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DRAGIĆ, LJUBO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DRAGIĆ, TOMISLAV, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DRAGIĆ, ANDRIJA, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" na puškomitraljezu) prvog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DRAGIĆ, PREDRAG, Srbin, muškarac, pripadnik (nišandžija) četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DRAGOJLOVIĆ, SPASOJE, (Stanko), Srbin, muškarac, rođen 1924., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

DRAGOJLOVIĆ, RADOSLAV, (Ljubomir), Srbin, muškarac, rođen 1964., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

DRAGOJLOVIĆ, SRETKO, (Spasoje), Srbin, muškarac, rođen 1952., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

DRAKUL, SIMO, Srbin, muškarac, iz Dervente, policajac, prema izjavama svjedoka u selu Kalenderovcima Gornjim provodio istražne radnje nad osobama s prostora općine Derventa koje su dovodili u to selo. Nakon provedenih istraga uhićenike upućivali u neki od logora koje su pripanici srpskih snaga osnovali na prostoru općina Dervente, Doboja, Prnjavora... Osobno je 26.04.1992. godine proveo istragu nad većim brojem Hrvata i Muslimana, civila iz derventskog jugoistočnog naselja Kukavica, a potom, istog dana, oko 19,00 sati, izdao nalog pripadnicima srpskih snaga da ih ovedu u Prnjavor u tamošnju policijsku postaju.

DRINIĆ, GAVRO, Srbin, muškarac, iz Modriče, predsjednik modričkog ogranka političke stranke 'SK, Pokret za Jugoslaviju', tijekom 1991. sudjelovao u pripremi, a 1992. godine u provedbi agresije na Hrvate i Muslimane općine Modriča; osobno određivao osobe koje su u selu Skugriću Gornjem provodile istragu nad uhićenim Hrvatima i Muslimanima, tijekom kojih su uhićenici fizički maltretirani i mučeni.

DRINIĆ, PREDRAG, Srbin, muškarac, kao zamjenik vojnog tužitelja na prostoru tzv. Republike Srpske odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

DUŠANIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, teklić lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DUŠANIĆ, PREDRAG, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

DUŠANIĆ, ĐORĐO, zvani Džaltara, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

DUJMUŠIĆ, DARKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

DŽOMBIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ĐEKIĆ, ZORAN, Srbin, muškarac, iz sela Kožuha (opć. Doboj), kao pripadnik srpskih policijskih snaga sudjelovao u pljački imovine protjeranih Hrvata na području dobojskih sela Bukovca i Kožuha.

ĐEKIĆ, ZDRAVKO, zvani Džeri, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

ĐORĐEVIĆ, DRAGAN, zvani Crni, Srbin, muškarac, zapovjednik postrojbe srpskih snaga zvanih Šešeljevci pristiglih početkom 1992. godine na prostor općine Bosanski Šamac iz Srbije. Skupa s čelnicima SDS-a općine Orašje Lazom Mirkićem i Acom Ristićem iz Orašja te čelnicima SDS-a iz Bosanskog Šamca Blagojem Simićem, Mirkom Jovanovićem i Milošem Bogdanovićem sudjelovao 19.04.1992. godine u selu Donjem Žabaru na sastanku na kojem je legitimnim predstavnicima vlasti općine Orašje priopćeno, da su Srbi osnovali "Srpsku opštinu Orašje" u sastav koje ulazi i

dio grada Orašja. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općina Bosanski Šamac i Orašje. Njemu potčinjeni pripadnici srpskih snaga sudjelovali u oružanom napadu na oraška sela Jenjić, Kopanice i Vidovice. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine. Ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane kuće, porušeni su svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda; u selu Vidovicama, oko 01.05.1992. godine, na križ živog razapeli Hrvata Josu Kneževića, prosvjetnog djelatnika iz tog sela, potom ga natovarili na kamion JNA i vozeći ga tako razapetog po selu mučili sve dok nije izdahnuo.

ĐORĐIĆ, DIMITRIJE, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ĐORĐIĆ, GORAN, (Dimitrije), Srbin, muškarac, iz Bosanskog Šamca, od studenoga 1991. godine bio pripadnik diverzantske postrojbe JNA koja je od 29.11.1991., pa do 01.04.1992. godine na prostoru općine Bosanski Šamac (većinom na užem prigradskom i gradskom pojasu) izvela 23 diverzantsko-teroristička djela, u kojima su eksplozivnim napravama oštetili ili porušili veći broj dalekovodnih stupova (na magistralnim putovima elektroenergetske mreže), most na rijeci Savi, željezničku prugu Bosanski Šamac - Sarajevo, atomsko sklonište u krugu poduzeća "Hrana-produkt", privatne objekte u vlasništvu Hrvata, itd.

ĐUKIĆ, ILIJA, zvani Savić, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ĐUKIĆ, ŽIVKO, zvani Žiža, Srbin, muškarac, iz sela Skugrića Gornjeg (općina Modriča), kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Skugrića Gornjeg, skupa s drugim pripadnicima srpskih snaga među kojima je bio i Veljko Lukić (mlađi), sudjelovao 04.05.1992. godine u agresiji nad civilnim pučanstvom nastanjeno selo Riječane Gornje (općina Modriča) i ubili najmanje dva civila hrvatske nacionalnosti.

ĐURĐEVIĆ, MIHAJLO, Srbin, muškarac, rođen u selu Tišini (općina Bosanski Šamac), stalno nastanjen u Beogradu (Srbija), po činu pukovnik JNA na dužnosti inspektora glavne inspekcije SSNO-a (Savezni sekretarijat za narodnu obranu), tijekom 1992. godine od zapovjednih struktura general-štaba JNA zadužen za koordinaciju određenih vojno-političkih aktivnosti u okviru okupacije Bosanske posavine. Na radnom sastanku sa zapovjednicima JNA koji su sudjelovali u agresiji na općinu Orašje, 21.05.1992. godine, naznačio glavne ciljeve srpske borbe: "... opstanak srpstva na prostoru gdje živi i konačno ujedinjenje svih Srba..."

ĐURĐEVIĆ, SAVO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ĐURĐEVIĆ, STANKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ĐURIĆ, BORO, Srbin, muškarac, iz sela Klakar (općina Bosanski Brod): nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod, Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga je za dozapovjednika temeljne srpske postrojbe (zvane četa) sastavljene od Srba, mještana sela Klakara (Donjeg i Gornjeg).

ĐURIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, zapovjednik trećeg odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIĆ, RADE, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIĆ, RAJKO, zvani Truman, Srbin, muškarac, iz sela Donje Dubice (općina Odžak), predsjednik općinskog ogranka SDS-a za selo Donju Dubicu, tijekom druge polovice 1991. godine imenovan zapovjednikom lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred iz sela Donje Dubice (općina Odžak). S ciljem što kvalitetnijeg vojnog ustrojavanja, naoružavanja, opremanja i vojnog obučavanja, izravno se povezao s 'izmještenim zapovjednim mjestom' 17. korpusa JNA u selu Pelagićevu (općina Gradačac) kojim je zapovijedao potpukovnik JNA Stevan Nikolić zvani Kriger. Sredinom veljače 1992. godine zajedno sa svojom skupinom pripadnika srpskog Dobrovoljačkog odreda iz odžačkog sela Donje Dubice pridružio se pripadnicima "Srpskog dobrovoljačkog odreda" (u odorama JNA) iz sela Crkvine i "Srpske milicije" (u odorama tadašnje policije), koji su na magistralnom putu Bosanski Šamac - Modriča - Sarajevo, u mjestu Pisarima (općina Bosanski Šamac), naoružani automatskim oružjem, zaustavljali cestovni promet i organizirali nezakonitu naplatu cestarine. Poginuo je 19.04.1992. godine na lokalitetu Struke (općina Odžak) u oružanom okršaju s pripadnicima TO-a općine Odžak.

ĐURIĆ, MILIVOJE, Srbin, muškarac, zamjenik zapovjednika lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIĆ, ČEDO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIĆ, PETAR, Srbin, muškarac, zapovjednik drugog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih

snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIĆ, MILIVOJE, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužilac) četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIĆ, LJUBIŠA, Srbin, muškarac, zapovjednik prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIĆ, ŽELJKO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ĐURIN, IVAN, Srbin, muškarac, iz Dervente, kapetan JNA, prema izjavama svjedoka zamijećen je 12.05.1992. godine u dvorištu Veterinarske postaje u Derventi, gdje je doveden veliki broj uhićenih civila, Hrvata i Muslimana s prostora grada i općine Derventa, kada su pripadnici srpskih snaga fizički maltretirali uhićenike i najmanje dvojicu ubili; tijela ubijenih bačena su u rijeku Ukrinu. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

FALADŽIĆ, RADOSLAV, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

GAJIĆ, MAKSO, (Boško), Srbin, muškarac, kao član jedne od četiriju tenkovskih posada srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

GAJIĆ, MILORAD, (Miloš), Srbin, muškarac, sredinom travnja 1992. godine od svog zapovjednika Nike Perića imenovan zapovjednikom jednog od tri voda lokalne srpske postrojbe iz sela Donjeg Žabara. Sudjelovao je 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

GAJIĆ, SLOBODAN, (Cvjetin), Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

GANILOVIĆ, DAVOR, Srbin, muškarac, predsjednik gradskog odbora SDS-a u Orašju, nakon prvih višestranačkih općinskih izbora imenovan tajnikom Skupštine općine Orašje, od svojih nalogodavaca izabran za jednog od onih koji trebaju ostvariti velikosrpsku politiku na prostoru općina Orašje.

GATANOVIĆ, MILE, Srbin, muškarac, pripadnik srpskih snaga, tijekom 1992. godine počinio razne zločine nad Hrvatima i Muslimanima na području grada i općine Brčkog.

GATAREVIĆ, MILE, zvani Bolero, Srbin, muškarac, u srpskom logoru Luci u gradu Brčkom iživljavao se nad zatočenim pripadnicima hrvatskog i muslimanskog naroda.

GAVRIĆ, ANĐELKO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), zapovjednik trećeg odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede, koncem 1991. godine sazvao sastanak Srba iz sela Bukove Grede koji se održao u kući Joce Božića. Zajedno s Nikom Božićem vodio sastanak, i rekao da će svi mještani dobiti naoružanje i streljivo od JNA. Tijekom sastanka dogovoreno je da zajedno s Nikom i Vukašinom Božićem osigura nabavku i dopremu naoružanja i streljiva u selo. Imenovan je za zapovjednika mjesne postrojbe srpskih snaga, na razini voda. Vojnu opremu i naoružanje za pripadnike svoje postrojbe zaduživao je od pripadnika JNA u selima Pelagićevu (u dva navrata) i Obudovcu (jednom).

GAVRIĆ, MIŠO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik prvog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

GAVRIĆ, PERO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik prvog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

GAVRIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, pripadnik (snajperist) prvog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GAVRIĆ, MIĆO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik trećeg odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

GAVRIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod) - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod, Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga je zapovjednikom temeljne srpske postrojbe (zvane četa) sastavljene od Srba, mještana sela Vrela (Donjih i Gornjih).

GAVRIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik trećeg odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

GAVRIĆ, ANDRIJA, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), tijekom travnja 1992. godine naoružavao i opskrbljivao streljivom Srbe iz sela Bukove Grede, pripadnik prvog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

GAVRIĆ, ?, Srbin, muškarac, kapetan JNA na dužnosti u vojarni u Doboju, počev od sredine 1991. godine, pa na dalje, skupa s kapetanom JNA Mišljenovićem iz Dervente i vojnim policajcem JNA Šljukom provodio vojnu obuku pripadnika lokalnih srpskih postrojbi zvanih dobrovoljački odredi na području općine Bosanski Brod; pri obuci mu pripomagali i Srbi (lokalni zapovjednici) s područja općine Bosanski Brod: Marko Grabovac, Vlado Jaćimović, Nenad Šukurina i drugi.

GLAMOČAK, SLAVKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

GLIGOREVIĆ, NIKICA, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

GORANOVIĆ, ŽIVKO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" puškomitraljeza) trećeg odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, SAVO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, SIMO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, ĐOKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, DRAGO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, MARIJAN, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, MIKA, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, MIRKO, (K.), Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, JOVAN, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, STEVO, (Đorđe), Srbin, muškarac, rođen 1963., iz Donje Dubice (općina Odžak), član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

GORANOVIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" puškomitraljeza) drugog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, MILUTIN, (R.), Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, LJUBO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, zapovjednik četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, SAVO, (M.), Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, JOVAN, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, PREDRAG, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" puškomitraljeza) drugog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, SVETOZAR, Srbin, muškarac, zapovjednik trećeg odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, JEVTO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, DRAGO, (Č.), Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, JOVIŠA, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, ZDRAVKO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" puškomitraljeza) prvog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik (snajperist) prvog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, VUJADIN, Srbin, muškarac, zapovjednik prvog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, MIĆKO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, BRANKO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, (M.) VUJADIN, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GORANOVIĆ, (NIKOLA) SRETO, Srbin, muškarac, rođen 1962., iz Donje Dubice, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

GORANOVIĆ, LAZO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijalac) drugog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

GRABOVAC, MARKO, Srbin, muškarac, od sredine 1991. godine pa na dalje zajedno s kapetanima JNA Gavrićem iz Doboja i Mišljenovićem iz Dervente te vojnim policajcem JNA Šljukom provodio vojnu obuku pripadnika lokalnih srpskih postrojbi zvanih dobrovoljački odredi na području općine Bosanski Brod; od Nenada Miličića, zapovjednika četvrtog bataljuna srpske postrojbe zvane Vučjačka brigada, imenovan je, tijekom srpnja 1992. godine, njegovim zamjenikom.

GUNJEVIĆ, RADE, Srbin, muškarac, zapovjednik trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

IGNJATIĆ, NEBOJŠA, (Dušan), zvani Kemo, Srbin, muškarac, rođen oko 1962. godine, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga tijekom svibnja 1992. godine u selu Donjim Vrelima ubio Hrvata civila Iliju Rašića, mještana Donjih Vrela.

IKANOVIĆ, SLAVKO, zvani Šeebura, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

IKIĆ, MILAN, zvani Bokelj, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ILIĆ, STAMENKO, Srbin, muškarac, umirovljenik, pričuvni kapetan prve klase JNA, koncem 1991. i početkom 1992. godine, prema zapovjedi potpukovnika Stanka Trajkovića, koordinirao poslove osnivanja postrojbi srpskih snaga zvanih dobrovoljački odredi po derventskim selima u kojima su u većini živjeli Srbi; odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

ILINČIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ILINČIĆ, ĐOKO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ILINČIĆ, LAZAR, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ILINČIĆ, JOVIŠA, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ILINČIĆ, RADE, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ILINČIĆ, LJUBO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ILINČIĆ, RADE, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

IVANOVIĆ, MIĆO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran

za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

IVANOVIĆ, NENAD, Srbin, muškarac, s područja općine Bosanski Brod - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod, Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga za jednog od svojih najbližih suradnika.

JAĆIMOVIĆ, IGNJO, Srbin, muškarac, s područja općine Bosanski Brod - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod, Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga za jednog od svojih najbližih suradnika.

JAĆIMOVIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

JAĆIMOVIĆ, VLADO, Srbin, muškarac, iz sela Liješće (općina Bosanski Brod) - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod, Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga zapovjednikom temeljne srpske postrojbe (zvane četa) sastavljene od Srba, mještana sela Liješće. Od sredine 1991. godine, pa na dalje, zajedno s kapetanima JNA Gavrićem iz Doboja i Mišljenovićem iz Dervente te vojnim policajcem JNA Šljukom provodio je vojnu obuku pripadnika lokalnih srpskih postrojba zvanih dobrovoljački odredi na području općine Bosanski Brod.

JAGODIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

JAKOVLJEVIĆ, GORAN, Srbin, muškarac, rođen oko 1973. godine, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine, pripremama, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, napose nad Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela. Osobno je sudjelovao u prvom pretresu hrvatskih kuća u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine; nakon toga maltretirali su Hrvate sela Donjih Vrela, palili njihove kuće, pljački imovinu itd. Na pravoslavni Uskrs (koncemm travnja) 1992. godine, u večernjim satima zajedno s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe zastrašivao je Hrvate iz sela Donjih Vrela pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama. Osobno je 11.05.1992. godine u selu Donjim Vrelima u njihovoj kući ubio (zaklao) dvoje Hrvata, bračni par Anđu (1909.) i Antu (1910.) Jurilj; pripadnici lokalne postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine masovni zločin nad Hrvatima sela Donjih Vrela ubivši deset uglavnom starijih osoba; sve obiteljske kuće Hrvata paljenjem uništili.

JAKOVLJEVIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine u pripremama, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, napose nad Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela. Osobno je sudjelovao u prvom pretresu hrvatskih kuća u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine; nakon toga maltretirali su Hrvate sela Donjih Vrela, palili njihove kuće, pljački imovinu it.d. Na pravoslavni Uskrs (koncemm travnja) 1992. godine, u večernjim satima zajedno s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe zastrašivao Hrvate Donjih Vrela pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama; pripadnici lokalne postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine masovni zločin nad Hrvatima sela Donja Vrela ubiviš deset uglavnom starijih osoba; sve obiteljske kuće Hrvata paljenjem uništili.

JAKOVLJEVIĆ, ZORAN, Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine u pripremama, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, napose nad Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela. Osobno je sudjelovao u prvom pretresu hrvatskih kuća u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine; nakon toga maltretirali su Hrvate sela Donjih Vrela, palili njihove kuće, pljački imovinu it.d. Na pravoslavni Uskrs (koncemm travnja) 1992. godine, u večernjim satima zajedno s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe zastrašivao Hrvate Donjih Vrela pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama; pripadnici lokalne postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine masovni zločin nad Hrvatima sela Donja Vrela ubiviš deset uglavnom starijih osoba; sve obiteljske kuće Hrvata paljenjem uništili.

JAKŠIĆ, MLADEN, zvani Tuba, Srbin, muškarac, iz grada Brčkoga, sredinom svibnja 1992. godine došao u dvoranu za tjelovježbu kluba Partizan (u središtu Brčkog, pored hotela Galeb), prozvao osmoricu Roma, muškaraca iz Brčkog, izveo ih ispred dvorane i strijeljao.

JANKOVIĆ, ACO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

JANKOVIĆ, NIKOLA, Srbin, muškarac, iz sela Krepšića (općina Brčko), pripadnik srpskih snaga, tijekom 1992. godine u logoru u Bosanskom Šamacu počinio razne zločine nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima; po svojoj okrutnosti nad zatočenicima posebno se isticao.

JANKOVIĆ, SAVO, Srbin, muškarac, general JNA, zapovjednik 17. ("Tuzlanskog") korpusa JNA, tijekom druge polovice 1991. godine, s ciljem pripreme okupacije Bosanske posavine zapovjedio osnivanje 'izmještenih zapovjednih mjesta' 17. korpusa JNA zvanog i Tuzlanski, u sela Pelagićevo (općina Gradačac) i Podnovlje (općina Doboj). Nakon osnivanja 'izmještenih zapovjednih mjesta' u ista je uputio veći broj pripadnika JNA koji su vođeni pod radnim nazivom "Operativno-taktičke grupe". Osobno je naložio časnicima JNA da naoružaju i organiziraju, a potom provedu obuku osoba srpske nacionalnosti u zoni odgovornosti 17. korpusa JNA, tj. na prostoru općina Bosanski Brod, Bosanski Šamac, Brčko, Derventa, Doboj, Gradačac, Modriča, Odžak i Orašje. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima Bosanske posavine.

JANKOVIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, iz sela Vranjka, kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zajedno s još trojicom pripadnika srpskih snaga uhitio, na lokalitetu Tarevička Polja, 01.05.1992. godine dvojicu Muslimana iz grada Modriče koji su lovili ribu, pretražio ih i odvezao svojim automobilom marke Opel (registarskih oznaka MD* 62-29) u selo Vranjak i zatvorio u tamošnji Omladinski dom; uhićenike je fizički zlostavljao i maltretirao zajedno s drugim pripadnicima srpskih snaga.

JASENICA, DŽEMAL, zvani Andra, Musliman, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

JEKIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, zamjenik zapovjednika Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, tijekom 1992. godine bio jedan od zapovjednika (upravnika) logora u skladištnim prostorijama TO-a (Teritorijalne obrane) općine Bosanski Šamac; zapovjedio da se svi logoraši ošišaju do gole glave; odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

JELIĆ, DAMJAN, Srbin, muškarac, iz sela Donje Dubice (općina Odžak), od osnutka pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak); radio bolničarske poslove; čitavo vrijeme bio u sastavu voda kojim je zapovijedao Mika Kalabić.

JELIĆ, LAZO, Srbin, muškarac, vozač lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

JELIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

JELIĆ, MILIVOJE, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" puškomitraljeza) trećeg odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

JELISIĆ, GORAN, zvani Adolf, Srbin, muškarac, iz grada Brčkoga, živio i na prostoru općine Bijeljina, pripadnik radikalne postrojbe srpskih snaga, u logoru zvanom Luka u gradu Brčkom tijekom 1992. godine počinio bezbroj brutalnih zločina i ubojstava Hrvata i Muslimana zatočenih u tom logoru. Među zatočenicima tog logora slovi kao jedan od glavnih ubojica i koljač. Skupa s Monikom Simonović-Ilić, strijeljanjem iz škorpiona ubijao zatočene Hrvate i Muslimane: prvo bi odabrali četiri-pet zatočenika, odvodili na stratište, strijeljali ih, a zatim se vraćali po nove žrtve, i tako svakodnevno po cijeli dan. Javno se hvalio da je ubio 175 Muslimana te da ih mora ubiti još 25, kako bi namirio broj 200. Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu 25. srpnja 1995. godine podigao je protiv njega optužnicu za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u Bosanskoj posavini, a napose u gradu Brčkom.

JOSIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane III. dobrovoljački odred iz sela Crkvina (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

JOSIPOVIĆ, CVIJETIN, Srbin, muškarac - nakon prvih višestranačkih općinskih izbora kao zastupnik SDS-a dopredsjednik Skupštine općine Orašje, od svojih nalogodavaca imenovan za jednog od onih koji trebaju ostvariti velikosrpsku politiku na prostoru općina Orašje.

JOSIPOVIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, predsjednik SDS-a za općinu Orašje - nakon prvih višestranačkih općinskih izbora tajnik Skupštine općine Orašje, od svojih nalogodavaca imenovan za jednog od onih koji trebaju ostvariti velikosrpsku politiku na prostoru općina Orašje.

JOVANOVIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik (snajperist) prvog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

JOVANOVIĆ, GORAN, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

JOVANOVIĆ, ?, Srbin, muškarac, iz Niša, kapetan JNA, sudjelovao tijekom 1992. godine u provedbi agresije na prostor grada i općine Derevnta, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

JOVANOVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, iz Bosanskog Šamca, jedan od čelnika općinskog SDS-a, nakon prvih višestranačkih općinskih izbora predsjednik Izvršnog odbora Skupštine općine Bosanski Šamac, tj. općinske vlade, osobnoje vodio organizaciju dolaska i smještaja pripadnika paravojne postrojbe zvane Beli orlovi iz Srbije na prostor općina Bosanski Šamac i Orašje. Skupa s čelnicima SDS-a općine Orašje Lazom

Mirkićem i Acom Ristićem iz Orašja te čelnicima SDS-a iz Bosanskog Šamca Blagojem Simićem, Milošem Bogdanovićem i Draganom Đorđevićem zvanim Crnim (zapovjednik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci koji su također došli iz Srbije) 19.04.1992. godine, u selu Donjem Žabaru, sudjelovao je na sastanku na kojem je predstavnicima legitimne vlasti općine Orašje priopćeno, da su Srbi osnovali "Srpsku opštinu Orašje" u sastav koje ulazi i dio grada Orašja. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općina Bosanski Šamac i Orašje.

JOVANOVIĆ, DUŠKO, Srbin, muškarac, iz Dervente, zapovjednik Srpske milicije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

JOVIĆ, (VASO) SLOBODAN, Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica; u napadu počinjeni bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

JOVIĆ, STOJAN, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, pripadnik srpskih snaga, prije rata umirovljen kao pukovnik JNA, završio mnogobrojne vojne škole, pored ostalih u bivšem SSSR-u završio 'Vazduhoplovno-desantsku akademiju' u Pjazanju kod Moskve, tijekom 1992. godine sudjeluje u agresiji srpskih snaga na područje općine i grada Brčkog, a potom i cijele Bosanske posavine, pri čemu osobno ili kao lalogodavac čini bezbroj monstruoznih zločina nad Hrvatima i Muslimanima. Često je isticao, da će ovdje biti nezapamćeno ratovanje, ravno onom iz Drugog svjetskog rata, kao bitka za Staljingrad. Stalno je upozoravao Izetbegovića i Delića da ne idu s Armijom BiH protiv Srba, jer će on kao zapovjednik srpskih snaga upotrijebiti najubojitije rakete što mu stoje na raspolaganju. Osobno je za Drugog svjetskog rata, prije pet desetljeća, u Bosanskoj posavini, osobito u gradu i općini Odžak, sudjelovao u završnim operacijama (posljednjim u Europi, s obzirom da je Odžak kapitulirao petnaest dana poslije kapitulacije Berlina i Zagreba). Tako je ovaj put bio praktički na istom zadatku, ponavljajući opet zločine nad Hrvatima i Muslimanima ovih napaćenih i krvlju natopljenih krajeva.

JOZIĆ, DRAGAN, (Luka), muškarac, iz sela Krepšića, općina Brčko, po nacionalnosti Hrvat, nastanjen u Novom Sadu, pripadnik srpske vojske, osnovano osumnjičen da je vršio zločine po logorima na području općine i grada Brčko, većinom nad narodom, kojem po rođenju pripada; u vojarni u Bijeljini početkom svibnja 1992. godine iz automatske puške ubio je jednog zarobljenika, bez ikakvog povoda.

KALABA, LJUBO, Srbin, muškarac, iz Prnjavora, pričuvni kapetan prve klase JNA, tijekom 1992. godine zapovjednik postrojbe srpskih snaga koje su iz derventske vojarne izmješteni u selo Gornji Detlak, a koja je u svom sastavu od naoružanja imala najmanje šest haubica 122 mm, koje su bile postavljene u dvorištu seoskog poljoprivrednog dobra, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

KALABIĆ, MIKA, Srbin, muškarac, iz sela Donje Dubice (općina Odžak), od osnutka pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak), zapovjednik voda, odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima općine Odžak.

KAPETANOVIĆ, JASMIN, zvani Ćabasko, Musliman, muškarac, iz Bosanskog Šamca, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, od studenoga 1991. godine pripadnik diverzantske postrojbe JNA koja je od 29.11.1991., pa do 01.04.1992. godine na prostoru općine Bosanski Šamac (većinom na užem prigradskom i gradskom pojasu) izvela 23 diverzantsko-teroristička djela, kojima su eksplozivnim napravama oštetili ili porušili veći broj dalekovodnih stupova (na magistralnim putevima elektroenergetske mreže), most na rijeci Savi, željezničku prugu Bosanski Šamac - Sarajevo, atomsko sklonište u krugu poduzeća "Hrana-produkt", privatne objekte u vlasništvu Hrvata, it.d. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

KARADŽIĆ, RADOVAN, Srbin, muškarac, Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu podigao je 25. srpnja 1995. godine optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u Bosanskoj posavini i drugim dijelovima Republike Bosne i Hercegovine.

KECMAN, MIŠO, Srbin, muškarac, pričuvni kapetan JNA, iz Bosanskog Broda, tijekom prosinca 1991. godine imenovan za pretpostavljenog zapovjedniku komandnog voda 1. motoriziranog bataljuna 327. motorizirane brigade JNA iz Dervene, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

KOSTADINOVIĆ, DUŠAN, Srbin, muškarac, s područja općine Bosanski Brod - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod, Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga za jednog od svojih najbližih suradnika.

KRIVOŠIJA, ŽIVKO, Srbin, muškarac, od veljače 1992. godine, kao pripadnik paravojne postrojbe zvane Beli orlovi, boravio na prostoru općine Bosanski Brod, u selu Vinska; pripadnici ove srpske postrojbe (Beli orlovi) sustavno zlostavljali hrvatsko pučanstvo, pljačkali imovinu (posebno skupocijene alate i elektronske uređaje) koju su odvozili u Srbiju. Zajedno s još trojicom pripadnika svoje postrojbe među kojima je bio i

dozapovjednik postrojbe Dragan Mićić zvani Deda, 25.03.1992. godine, na ulazu u selo Donja Vrela presreo je automobil u kojem su se nalazila trojica Hrvata, mještana sela Donjih Vrela. Nakon pretresa automobila jedan od pripadnika srpske postrojbe pucao je iz neposredne blizine u desno rama vozača automobila i teško ga ozlijedio, potom su ih svu trojicu brutalno pretukli, ubacili u dva automobila i odvezli u selo Liješće, gdje su ih zatvorili u jednu prostoriju svlačionice na nogometnom igralištu, u neposrednoj blizini Omladinskog doma u kojemu je tada bilo zapovjedništvo srpskih snaga ("dobrovoljačkih odreda"). Tijekom večeri i noći pripadnici srpskih snaga, među kojima i Nenad Miličić i izvjesni Trivković (iz sela Liješće), brutalno su premlaćivali i mučili bez prestanka trojicu zatočenih Hrvata; oko ponoći izveli su dvojicu zatočenika, Iliju Dusparu i Franju Matanovića te ih odveli do obale rijeke Save i tu ubili, a tijela bacili u rijeku. Dragan Mićić zvani Deda je 28.03.1992. godine, pri susretu s Nenadom Miličićem (Srbinom iz sela Vinske) ispričao kako je zajedno sa Živkom Krivošijom ubio Iliju Dusparu i Franju Matanovića, a njihova tijela bacio u rijeku Savu.

KRŠIĆ, ĐORĐE, (Mitar), Srbin, muškarac, iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

KRŠIĆ, MLADEN, (Milorad), Srbin, muškarac, rođen 1953., iz Slavonskog Broda (Republika Hrvatska), član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

KRSTANOVIĆ, ŽARKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

KRSTANOVIĆ, LAZO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane III. dobrovoljački odred iz sela Crkvine (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

KRSTANOVIĆ, PERICA, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

KRSTANOVIĆ, PERO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

KRUNIĆ, SIMO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

KUREŠEVIĆ, RATKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

KUREŠEVIĆ, SIMO, (Rista), Srbin, muškarac, rođen 1967., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

KUREŠEVIĆ, ČEDO, (Sreto), Srbin, muškarac, rođen 1953., iz Novog Grada (općina Odžak), član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

KUZMANOVIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

KURTINOVIĆ, DUŠAN, Srbin, muškarac, muškarac, po nacionalnosti Srbin, s područja općine Doboj, kao pripadnik srpskih vojnih snaga sudjelovao sredinom ljeta 1992. god. pri maltretiranju i zlostavljanju Marijana Pavlovića, Hrvata iz sela Bukovca (općina Doboj).

KUŠLAKOVIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, iz sela Donjeg Žabara (općina Orašje), kao član jedne od četiriju tenkovskih posada srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je veliki broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

KUŠLJIĆ, GRUJICA, Srbin, muškarac, iz naselja Brodskog Polja (dio grada Bosanskog Broda) - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga je zapovjednikom temeljne srpske postrojbe (zvane četa) sastavljene od Srba, mještana Bosanskog Broda.

KAUZINOVIĆ, BORO, Srbin, muškarac, pripadnik srpske policije, u brčanskom logoru zvanom Luka tijekom 1992. godine iživljavao se nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima.

LAZAREVIĆ, PREDRAG, zvani Laki, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci pristigle početkom 1992. godine na prostor općine Bosanski Šamac iz Srbije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

LAZAREVIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

LAZIĆ, ACO, Srbijanac, muškarac, rođen oko 1967. godine, iz Kragujevca (Srbija), djelatnik MUP-a Srbije, od veljače 1992. godine kao zapovjednik paravojne postrojbe zvane Beli orlovi boravio sa svojom postrojbom na prostoru općine Bosanski Brod. Za sjedište svoje postrojbe izabrao selo Vinsku u kojem u većini žive osobe

srpske nacionalnosti. Za svog zamjenika odredio Dragana Mićića zvanog Deda, Srbijanca iz Kraljeva (Srbija). Pripadnici ove srpske postrojbe od svog dolaska na prostor općine Bosanski Brod pa na dalje sustavno su zlostavljali hrvatsko pučanstvo koje je živjelo na tom prostoru, pljačkali imovinu (posebice skupocjene alate i elektronske uređaje) koju su odvozili u Srbiju.

LAZIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

LISICA, SLAVKO, Srbin, muškarac, pukovnik JNA, jedan od zapovjednika srpskih snaga u Bosni i Hercegovini, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima Bosanske posavine; za ukupne ratne 'zasluge' imenovan generalom.

LUGONJIĆ, RAJKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

LUGONJIĆ, ?, Srbin, muškarac, vozač u lokalnoj postrojbi srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

LUIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

LUKIĆ, ĐOKO, Srbin, muškarac, muškarac, po nacionalnosti Srbin, iz Doboja (Nemanjina 22), tijekom 1994./95. kao policajac na dužnosti u dobojskom zatvoru.

LUKIĆ, GOJKO, Srbin, muškarac, iz Zenice, poručnik JNA, tijekom 1992. godine glavni zapovjednik (upravnik) logora kojeg su pripadnici srpskih snaga osnovali u Starom mlinu na rijeci Vijaka (općina Prnjavor), u koji su dovođeni uhićeni civili Hrvati i Muslimani s područja općine Derventa i iz drugih općina, te u logoru bili izloženi svakojakim torturama, zločinima i ubojstvima, što su ih nad njima provodili pripadnici srpskih snaga, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

LUKIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

LUKIĆ, NENAD, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

LUKIĆ, VELJKO, Srbin, muškarac, iz sela Skugrića Gornjeg (općina Modriča), kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Skugrića Gornjeg, zajedno s drugim pripadnicima srpskih snaga među kojima je bio i Živko Đukić zvani Žiža, sudjelovao je 04.05.1992. godine u agresiji na civilno pučanstvo u selu Riječanima Gornjim (općina Modriča) i ubojstvu najmanje dva civila hrvatske nacionalnosti.

MACAN, ZLATKO, Srbin, muškarac, iz sela Podnovlja (općina Doboj), pripadnik srpskih snaga, zajedno s Vujadinom Vukelićem tijekom 1992. godine na prvoj crti bojišnice Riteši - Majevica fizički maltretirao (tukao) zatočenike iz dobojskog logora Bare, koje je tu doveo Ljubomir Petrović (kapetan JNA) radi obavljanju prisilnih radova (kopanje rovova, tranšeja i raznih utvrda za potrebe pripadnika srpskih snaga), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

MAJSTOROVIĆ, MIKA, Srbin, muškarac, bolničar u trećem vodu lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MAKSIMOVIĆ, CVIJETIN, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, prema osobnim izjavama bio primoravan od strane Srbijanaca, pripadnika postrojbi srpskih snaga zvanih Arkanovci i Šešeljevci, da ubija zatočene Hrvate i Muslimane u logoru zvanom Luka u gradu Brčkom. Imenovani je zločine i počinio. Neodređenog dana 1992. godine nekoliko je ljudi zaklao, a onda pucao iz automatske puške u postrojene zatočenike. Nakon toga je otišao u jednu prostoriju, gdje su bile zatočene žene (Hrvatice i Muslimanke iz grada Brčkog) i nekolicinu silovao.

MAKSIMOVIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

MAKSIMOVIĆ, RISTO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik prvog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

MAKSIMOVIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik četvrtog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

MAKSIMOVIĆ, ŽARKO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje). Zapovjednik prvog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

MAKSIMOVIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik prvog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

MAKSIMOVIĆ, ?, Srbin, muškarac, iz sela Lukavca (općina Brčko), pripadnik postrojbe srpskih snaga, osobno je izjavio kako je ubio veći broj zatočenih muškaraca i silovao veći broj zatočenih žena, a prema zapovijedi zapovjednika srpskih snaga. Sve zločine počinio u logoru zvanom Luka u gradu Brčkom.

MALEŠEVIĆ, NEDJELJKO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

MARČIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga

zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MARIĆ, SIMO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MARIČIĆ, PETAR, Srbin, muškarac, zapovjednik drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MARIJANOVIĆ, JOVAN, zvani Baćo/Golubanov, Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga 16.04.1992. godine zajedno s Jovanom Marijanovićem, sinom Vladinim, ubio nekoliko svojih susjeda Hrvata civila, među kojima Antu i Nikicu Katavića.

MARIJANOVIĆ, JOVAN, (Vlado), Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga 16.04.1992. godine zajedno s Jovanom Marijanovićem, zvanim Baćo i Golubanov, ubio nekoliko svojih susjeda Hrvata civila, među kojima Antu i Nikicu Katavića.

MARINKOVIĆ, CVIJAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MARINKOVIĆ, ANĐELKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MARJANIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, iz Bosanskog Broda, kao djelatnik tzv. Štaba TO općine Bosanki Brod tijekom listopada 1991. pomogao Dušanu Dragosavljeviću formirati paravojnu postrojbu od 134 naoružane osobe srpske nacionalnosti nazvane "Bosanskobrodski srpski bataljon".

MARKOVIĆ, NINO, zvani Smuđov, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci pristigle početkom 1992. godine na prostor općine Bosanski Šamac iz Srbije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MARKOVIĆ, STEVO, zvani Keva, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MARKOVIĆ, ZORAN, Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga ("desetar") sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica; tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, kuće su opljačkane, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda; po okupaciji sela Vidovica osobno je bio očevicem ubojstva u predjelu sela zvanog Albanija jedne starije žene, Hrvatice po nacionalnosti, koju je Jovo Stevanović brutalno usmrtio s dva udarca sjekirom u predio vrata i ramena.

MARTIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, iz Knina (Republika Hrvatska), sada nastanjen u Banjoj Luci (Republika BiH), kao zapovjednik postrojbe srpskih snaga zvane Martićevc" ili Kninski korpus predvodio od svibnja do srpnja 1992. godine i sudjelovao u sveopćem napadu srpskih snaga na Bosansku posavinu kada su, u cijelosti ili dijelom okupirali općine Derventu, Doboj, Modriču, Bosanski Brod, Gradačac, Brčko, Orašje, Bosanski Šamac i Odžak. U tom oružanom napadu, njemu potčinjeni pripadnici srpskih snaga počinili su bezbroj ratnih zločina nad civilnim pučanstvom navedenih općina te nad vojnim zarobljenicima, zatočenicima i bolesnicima. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima Bosanske posavine. Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu podigao je 25. srpnja 1995. godine optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u Bosanskoj posavini i drugim dijelovoima Republike Bosne i Hercegovine.

MASLIĆ, CVIJETIN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MASLIĆ, SAŠA, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MASLIĆ, VELJO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MARIČIĆ, BOŠKO, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, pripadnik srpskih snaga i jedan od čelnika SDS-a u općini Brčkom, aktivno sudjelovao u provedbi srpske politike genocida (etničkog čišćenja) pri čemu je počinio bezbroj ratnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima, početkom svibnja 1992. godine sudjelovao u odvoženju Hrvata i Muslimana Brčkog autobusima (u sedam autobusa s oko 700 osoba, kao sardine natrpane u konzervi, svi udarani od pripadnika srpskih snaga pri ulaska u autobuse) u logore na području općine Brčko. Kad su autobusi došli pred hangar u jednom selu nadomak Brčkom, čekao ih je veći broj pripadnika postrojbe srpskih snaga zvane Beli orlovi, od kojih je jedan držao veliki nož i vikao: "Izlazite, ustaše! Izlazite, balije!" Za to vrijeme drugi pripadnici srpskih snaga iz hangara su izvlačili zaklane ljude; sve je bilo u krvi.

MARKOVIĆ, GORAN, Srbin, muškarac, iz Brčkog, pripadnik srpskih snaga, tijekom 1992. i 1993. godine činio zločine po logorima i zatvorima na području općine Brčko nad Hrvatima i Muslimanima; u lipnju 1992. godine u jednom od logora u gradu Brčkom opljačkao jednog zatočenika oduzevši mu DEM 31.000,00, a potom ga brutalno premlatio.

MATKOVIĆ, MILE, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, pripadnik srpskih snaga, tijekom 1992. godine jedan od glavnih inicijatora provedbe zločina nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima u logoru zvanom Luka u Brčkom.

MIĆIĆ, DRAGAN, zvani Deda, Srbijanac, muškarac, iz Kraljeva (Srbija), od veljače 1992. godine kao dozapovjednik paravojne postrojbe zvane Beli orlovi boravio s ovom postrojbom na prostoru općine Bosanski Brod. Za sjedište ove postrojbe njen zapovjednik je izabrao selo Vinsku u kojem su u većini živjele osobe srpske nacionalnosti; pripadnici ove srpske postrojbe su od svog dolaska na prostor općine Bosanski Brod pa na dalje sustavno zlostavljali hrvatsko pučanstvo koje je živjelo na tom prostoru, pljačkali imovinu (posebice skupocijene alate i elektronske uređaje) koju su odvozili u Srbiju. Skupa s još trojicom pripadnika svoje postrojbe među kojima je bio i Živko Krivošija, 25.03.1992. godine na ulazu u selo Donja Vrela presreo je automobil u kojem su se nalazila trojica Hrvata, mještana sela Donjih Vrela. Nakon pretresa automobila jedan od pripadnika srpske postrojbe pucao je iz neposredne blizine u desno rame vozača automobila i teško ga ozlijedio, potom su ih svu trojicu brutalno pretukli, ubacili u dva automobila i odvezli u selo Liješće, gdje su ih zatvorili u jednu prostoriju svlačionice na nogometnom igralištu, u neposrednoj blizini Omladinskog doma u kojemu se tada bilo smješteno zapovjedništvo srpskih snaga ("dobrovoljačkih odreda"). Tijekom večeri i noći pripadnici srpskih snaga među kojima i Nenad Miličić (iz sela Vinske) i izvjesni Trivković (iz sela Liješća) neprestano su brutalno premlaćivali i mučili trojicu zatočenih Hrvata. Oko ponoći izveli su dvojicu zatočenika, Iliju Dusparu i Franju Matanovića te ih odveli do obale rijeke Save i tu ubili, a tijela bacili u rijeku. Osobno je 28.03.1992. godine, pri susretu s Nenadom Miličićem (Srbinom iz sela Vinske) istome ispričao kako je zajedno s Živkom Krivošijom ubio Iliju Dusparu i Franju Matanovića, a njihova tijela bacio u rijeku Savu.

MIGIĆ, BRACO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Dervente.

MIHALJČIĆ, MIRKO, zvani Leš, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MIHALJČIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MIJATOVIĆ, BRANE, Srbin, muškarac, kapetan JNA, zapovjednik 11. (dubičke) brigade 1. (banjalučkog) korpusa srpskih snaga, sredinom 1992. godine sudjelovao u agresiji na prostor zapadnog dijela Bosanske posavine (općine Derventa i Bosanski Brod te dio općina Doboj, Modriča i Odžak), kada su počinjeni brojni ratni zločini nad Hrvatima i Muslimanima; pripadnici ove postrojbe srpskih snaga 02.07.1992. godine, u 13,45 sati, s oko dvije tone eksploziva razorili su i potpuno uništili crkvu sv. Marka Evanđelista i franjevački samostan na Plehanu.

MIKIĆ, ?, Srbin, muškarac, iz Prnjavora, kapetan JNA, tijekom siječnja 1992. godine, imenovan zapovjednikom prve čete prvog motoriziranog bataljuna 327. motorizirane brigade, koja je tada 'izmještena' iz derventske vojarne JNA na teren u selo Zborište (općina Bosanski Brod), odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima općina Bosanski Brod i Derventa.

MILANKOVIĆ, VELJKO, Srbin, muškarac, zapovjednik paravojne postrojbe Vukovi s Vučjaka, s pripadnicima svoje postrojbe od listopada 1991. godine osiguravao lokalitet Ribnjaka na koji je iz vojarne u Derventi prebačeno topničko oružje (12 haubica 122 mm, 12 topova 76 mm, 12 topova 100 mm, oko 10 topova 20 mm, veći broj oklopnih transporetera s protuoklopnim raketama...); predvodio 12.05.1992. godine svoju postrojbu zvanu Vukovi s Vučjaka u oružanom napadu na derventsko naselje zvano Kineska četvrt, kad su pripadnici njegove postrojbe uhitili Dragu Bjelkanovića, odveli ga u stan Mire Banožića i ubili; tog dana pripadnici ove postrojbe u samom gradu Derventi ubijaju veći broj civila Hrvata i Muslimana koji su se zatekli na njihovom pravcu napada; osobno 12.05.1992. godine u gradu Derventi u dvorištu veterinarske postaje iz pištolja ubija dječaka Admira Halilovića, kojeg su uhitili pripadnici srpskih snaga i tu zatočili skupa s ostalim uhićenim Hrvatima i Muslimanima Dervente. Odgovoran je za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

MILENKOVIĆ, MIHAJLO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILENKOVIĆ, PAVLE, Srbin, muškarac, potpukovnik JNA, tijekom 1991. godine zapovjednik garnizona u vojarni JNA u Brčkom, od strane potpukovnika JNA Stevana Nikolića zvanog Kriger (zapovjednika "Operativno-taktičke grube" sa sjedištem u selu Pelagićevu) imenovan zapovjednikom nižeg zapovjednog mjesta smještenog u vojarni JNA u Brčkom sa zonom odgovornosti na prostoru općine Brčko; osobno 28.04.1992. godine na sastanku održanom u vojarni JNA u Brčkom uvjerava legitimne predstavnike vlasti općine Orašje da pripadnici JNA nikada neće napasti prostor općine. Njegova riječ je, međutim, vrijedila samo

nekoliko sat, do ranih jutrnjih sati sljedećeg dana kada su pripadnici srpskih snaga pod izravnim vodstvom pripadnika JNA napali prostor općine Orašje i to upravo iz pravca grada Brčkog. Za ratne zasluge na prostoru Bosanske posavine unaprijeđen je u čin pukovnika.

MILIČIĆ, NENAD, zvani Vojvoda, Srbin, muškarac, s područja općine Bosanski Brod - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenuje ga za jednog od svojih najbližih suradnika. Kada je dozapovjednik srpske postrojbe zvane Beli orlovi Dragan Mićić zvani Deda, zajedno s još trojicom pripadnika svoje postrojbe među kojima je bio i Živko Krivošija, 25.03.1992. godine na ulazu u selo Donja Vrela presreo automobil u kojem su se nalazila trojica Hrvata, mještana sela Donjih Vrela, a nakon pretresa automobila, ranjavanja vozača automobila (jedan od pripadnika srpske postrojbe pucao mu je iz neposredne blizine u desno rama) i brutalnog premlaćivanja uhićenika, i dovoženja istih u selo Liješće, gdje su ih zatvorili u prostoriju svlačionice na nogometnom igralištu u neposrednoj blizini Omladinskog doma u kojemu se tada bilo smješteno zapovjedništvo srpskih snaga ("dobrovoljačkih odreda"), osobno je tijekom večeri i noći, zajedno s izvjesnim Trivkovićem (Srbinom iz sela Liješća), brutalno premlaćivao i neprestano mučio svu trojicu zatočenih Hrvata. Oko ponoći su izveli dvojicu zatočenika, Iliju Dusparu i Franju Matanovića te ih odveli do obale rijeke Save i ubili, a tijela bacili u rijeku. Koncem lipnja 1992. godine priključio se srpskoj postrojbi zvanoj Vučjačka brigada, koja je u to vrijeme boravila i borbeno djelovala na prostoru općine Bosanski Brod. Zapovjednik Vučjačke brigade Mladen Oljača, aktivni bojnik JNA, imenuje ga 02.07.1992. godine zapovjednikom četvrtog bataljuna (oko 400 naoružanih vojnika), koji drži liniju bojišnice prema gradu Bosanskom Brodu. Sukladno ovlastima imenuje Marka Grabovca za svog zamjenika, a Marka Vidića (umirovljenog policajca) za pomoćnika na poslovima sigurnosti. Na toj dužnosti ostaje sve do sredine listopada 1992. godine, do potpune okupacije općine Bosanski Brod.

MILIČIĆ, ŽELJA, Srbin, muškarac, iz sela Liješća (općina Bosanski Brod), tijekom ožujka 1992. godine, kao pripadnik lokalnih srpskih snaga boravio na prostoru sela Liješća i sudjelovao u provedbi agresije i ratnih zločina nad civilima općine Bosanski Brod.

MILIČIĆ, OBRAD, Srbin, muškarac, iz sela Liješća (općina Bosanski Brod), tijekom ožujka 1992. godine, kao pripadnik lokalnih srpskih snaga boravio na prostoru sela Liješća i sudjelovao u provedbi agresije i ratnih zločina nad civilima općine Bosanski Brod.

MILUTINOVIĆ, MILISAV, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, zapovjednik 'srpske teritorijalne odbrane' u gradu Brčkom i pripadnik Srpske vojske tijekom 1992. godine, jedan od glavnih inicijatora zločina nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima u logoru zvanom Luka u Brčkom, i provedbe srpske politike genocida (etničkog čišćenja) nad Hrvatima i Muslimanima na prostoru općine Brčko.

MILUTINOVIĆ, MIROSLAV, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, po zanimanju profesor, pripadnik radikalne postrojbe srpskih snaga, osnovana osumnjičen da je tijekom 1992. godine počinio veći broj zločina nad Hrvatima i Muslimanima na području grada i općine Brčko.

MILJIĆ, MIĆO, zvani Komad, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MILJIĆ, MILOŠ, Srbin, muškarac, iz Bosanskog Broda, tijekom 1992. godine, kao pripadnik jedne od postrojba srpskih snaga sudjelovao u agresiji i okupaciji grada i općine Bosanski Brod, osobno je,14.10.1992. godine u Bosanskom Brodu ispred zgrade Doma zdravlja, vičući "Ujo, majku ti... ustašku, pa zar si ostao?!" prišao jednom Hrvatu i ispucao prema njemu dva metka iz pištolja, prvim promašio, a drugim metkom pogodio čovjeka u glavu (metak je prošao kroz lijevo oko i izišao na potiljku), i teško ga ozljedio (ozlijeđeni Hrvat otpremljen u bolnicu i liječen do 08.11.1992. godine).

MILJIĆ, ZORAN, (Stojko), Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga sudjelovao tijekom svibnja 1992. godine,u provedbi ratnih zločina nad civilnim pučanstvom hrvatske nacionalnosti sela Donjih Vrela.

MILJKOVIĆ, SLOBODAN, zvani Lugar, Srbijanac, muškarac, zamjenik zapovjednika postrojbe pripadnika srpskih snaga zvanih Šešeljevci pristiglih početkom 1992. godine na prostor općine Bosanski Šamac iz Srbije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac. Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu 25. srpnja 1995. godine podigao je optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u općini Bosanski Šamac.

MILOŠEVIĆ, NEDELJKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOŠEVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, vozač lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, radiotelefonist lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, radiotelefonist lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, STOJAN, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, ANDRIJA, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, SRETO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, MILIVOJE, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOJEVIĆ, (TOMO) VOJIN, Srbin, muškarac, rođen 1964., iz Donje Dubica, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

MILOJEVIĆ, VOJIN, Srbin, muškarac, pripadnik (snajperist) drugog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MILOVANOVIĆ, ČEDO, Srbijanac, muškarac, iz Kraljeva (Srbija), od veljače 1992. godine, kao pripadnik paravojne postrojbe zvane Beli orlovi, boravio na prostoru općine Bosanski Brod, u selu Vinska; pripadnici ove srpske postrojbe su od svog dolaska na prostor općine Bosanski Brod, pa na dalje sustavno zlostavljali hrvatsko pučanstvo koje je živjelo na tom prostoru, pljačkali imovinu (posebice skupocjene alate i elektronske uređaje) i odvozili u Srbiju.

MILOVANOVIĆ, MANOJLO, Srbin, muškarac, viši časnik JNA, jedan od zapovjednika srpskih snaga u Bosi i Hercegovini, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima Bosanske posavine; za ukupne ratne 'zasluge' imenovan generalom.

MINIĆ, MOMIR, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MINIĆ, RADIVOJE, Srbin, muškarac, bolničar prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MINIĆ, ACO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

MIRKIĆ, LAZAR, Srbin, muškarac, iz sela Čović Polja (općina Orašje), direktor Zemljoradničke zadruge u selu Donjem Žabaru (općina Orašje), prema neprovjerenim tvrdnjama osobni prijatelj Radovana Karadžića, od svojih nalogodavaca imenovan za glavnog koordinatora ukupnih velikosrpskih aktivnosti na ostvarenju velikosrpske politike na prostoru općina Orašje. Zajedno s Acom Ristićem 19.04.1992. godine u selu Donjem Žabaru priopćio predstavnicima legitimne vlasti općine Orašje da su Srbi osnovali "Srpsku opštinu Orašje" u sastav koje ulazi i dio grada Orašja.

MITROVIĆ, RANKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MIŠLJENOVIĆ, ĐORĐE, Srbin, muškarac, kapetan JNA na dužnosti u vojarni u Derventi, od sredine 1991. godine, na dalje, zajedno s kapetanom JNA Gavrićem iz Doboja i vojnim policajcem JNA Šljukom provodio vojnu obuku pripadnika lokalnih srpskih postrojbi zvanih dobrovoljački odredi na području općine Bosanski Brod; u obuci su mu pomagali i Srbi lokalni zapovjednici s područja općine Bosanski Brod: Marko Grabovac, Vlado Jaćimović, Nenad Šukurina i drugi. U završnoj pripremnoj fazi za agresiju i okupaciju Bosanske posavine početkom 1992. godine raspoređen od strane zapovjednika derventske vojarne JNA Stanka Trajkovića, na poslove referenta opskrbe u novoosnovanom zapovjedništvu zapovjednog mjesta u Derventi. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

MLADIĆ, RATKO, Srbin, muškarac, rođen na prostoru općine Rogatica, general JNA - Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu 25. srpnja 1995. godine podigao je optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u Bosanskoj posavini i drugim dijelovima Republike Bosne i Hercegovine, te za ratne zločine počinjene na području Republike Hrvatske.

MOKRIĆ, ACO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

MRŠIĆ, OSTOJA, (Sreto), Srbin, muškarac, rođen 1955., iz Vrbovačkog Lipika (općina Odžak). član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

MUŠKIĆ, MILAN, (Rista), Srbin, muškarac, rođen 1957., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

MLADENOVIĆ, ZORAN, Srbin, muškarac, iz Doboja, pripadnik srpske vojne policije u Doboju tijekom 1994.

NEDIĆ, ZLATO, Srbin, muškarac, iz sela Trstenaca (općina Derventa), do rata ugostitelj u rodnom selu, pripadnik srpskih snaga, zajedno s drugim pripadnicima srpskih snaga primorao Stjepana Janota i njegovog sina Antu da svojim kombajnima ovrše pšenicu, a nakon toga ih zaklali u selu Lugu (općina Derventa) 28.07.1992. godine; zajedno s drugim pripadnicima srpskih snaga 20.08.1992. godine u derventskom naselju Omeragićima ubio trojicu civila Muslimana Šefika Lupića, Husu Jašarevića i Himzu Prcića. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

NEDIĆ, ĐORĐO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

NIJEMČEVIĆ, PETAR, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" na puškomitraljezu) trećeg odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

NIKIĆ, PERO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

NIKOLIĆ, STEVAN, zvani Kriger, Srbin, muškarac, potpukovnik JNA, tijekom druge polovice 1991. godine imenovan od generala Save Jankovića (zapovjednika 17. korpusa JNA) zapovjednikom "Operativno-taktičke grupe" koja se nalazila u selu Pelagićevu (općina Gradačac) sa zonom odgovornosti na prostoru istočnog dijela Bosanske posavine (općine Bosanski Šamac, Brčko, Gračanica, Gradačac, Modriča, Orašje i većim dijelom općina Odžak). Sukladno ovlastima u zoni odgovornosti svoje "Operativno-taktičke grupe" već od kolovoza 1991. godine, a u okviru shematski razrađenog ustroja, u određenim selima nastanjenim Srbima osniva niža zapovjedna mjesta i naoružane postrojbe na razini četa i bataljuna (pod radnim nazivom 'dobrovoljački odredi') u svim selima koja su nastanjena Srbima, pripadnicima novoosnovanih postrojbi dijeli vojnu opremu i naoružanje, te provodi adekvatnu obuku. Tako su zapovjedna mjesta osnovana u vojarni JNA u Brčkom, gdje glavne zadaće na razini ove općine provodi (odrađuje) zapovjednik garnizona potpukovnik JNA Pavle Milenković, zatim u vojarni JNA u selu Krepšiću, u selu Donjim Žabarima (općina Orašje), u selu Obudovcu (općina Bosanski Šamac), u selu Miloševcu (općina Modriča), u selu Novom Gradu (općina Odžak). Bez ikakvog zakonskog uporišta, sa ciljem stvaranja kaosa i nesigurnosti legitimnih vlasti te lažnog prikazivanja JNA kao garanta sigurnosti, ovlastio je Vojnu policiju JNA da na pojedinim putnim pravcima (u prostoru zone odgovornosti svoje "Operativno-taktičke grupe") uspostave kontrolne punktove na kojima pripadnici Vojne policije JNA kontroliraju i pretresaju građane, automobile i slično. Ovakvi kontrolni punktovi postavljeni su u selima Lončarima (općina Orašje), Obudovcu (općina Bosanski Šamac), Tišini (općina Bosanski Šamac), Crkvini (općina Bosanski Šamac), Gornjoj Slatini (općina Bosanski Šamac), Miloševcu (općina Modriča) i drugdje. Izdao je zapovijed bojniku JNA Ljubomiru Živanoviću za oružani napad srpskih snaga s istočne strane (iz pravca općine Brčkog) na prostor općine Orašje, koji i započinje 29.04.1992. godine u ranim jutarnjim satima.

NIKOLIĆ, SIMO, zvani Pekmez, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

NIKOLIĆ, ZLATKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

NIKOLIĆ, PERO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

NIKOLIĆ, VESELIN, Srbin, muškarac, iz okolice Bijeljine, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga isticao se u zločinima nad Hrvatima i Muslimanima u općini Brčko, tijekom 1992. godine: kao logorski čuvar u logoru zvanom Batković u istoimenom bijeljinskom selu tijekom 1992. godine počinio bezbroj brutalnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima koji su bili zatočeni u tom logoru.

NIKOLIĆ, VID, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

NINIĆ, LJUBO, Srbin, muškarac, iz sela Brusnice Male (općina Bosanski Brod) - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod, Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga zapovjednikom temeljne srpske postrojbe (zvane četa) sastavljene od Srba, mještana sela Brusnice (Male i Velike).

NINKOVIĆ, STOJAN, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" puškomitraljeza) drugog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

NINKOVIĆ, PERO, Srbin, muškarac, zapovjednik drugog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

NINKOVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

NINKOVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

NINKOVIĆ, OSTOJA, (Živko), Srbin, muškarac, rođen 1953., iz sela Donje Dubice (zaselka Trnjaka), općine Odžak, član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

NINKOVIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

NINKOVIĆ, RADE, (Jovo), Srbin, muškarac, rođen 1956., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

NINKOVIĆ, BOŽO, Srbin, muškarac, iz sela Novog Grada (općina Odžak), pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, 07.05.1992. godine boravio u selu Donjim Dubicama, i obilazi pripadnike srpskih snaga koji su oružano napadali prostor zaselka zvanog Osiječak (selo Donje Dubice, općina Odžak), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

NINKOVIĆ, DRAGAN, dr., Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, pripadnik postrojbe srpskih snaga (vojni liječnik, kirurg), odmah po okupaciji grada Brčkog od 02.05.1992. godine u zgradi u kojoj je stanovao uhitio članove pet obitelji (sve Hrvati i Muslimani) te ih odveo u vojarnu JNA u Brčkom i predao pripadnicima postrojbe srpskih snaga zvanih Beli orlovi, koji su u tu vojarnu došli iz Srbije.

NOVIĆ, LUKA, Srbin, muškarac, časnik za sigurnost u srpskim snagama na prostoru Dervente, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

NOVIĆ, NOVAK, Srbin, muškarac, do prvih višestranačkih općinskih izbora načelnik policije u Derventi, tijekom 1991. i 1992. godine aktivno sudjelovao u pripremi i provedbi agresije i ratnih zločina počinjenih nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa; početkom 1992. godine često dolazio u derventsku vojarnu JNA i obavljao niz razovora sa zapovjednikom vojarne, potpukovnikom Stankom Trajkovićem, i načelnikom 'Centra službi bezbednosti Doboj' Andrijom Bjeloševićem, radi provedbe završne etape priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine. Zajedno s Milanom Vukovićem zapovjedio pripadnicima srpskih snaga da 23.03.1992. godine uhite 70 civila Hrvata i Muslimana iz derventskog naselja Omeragića. Nakon uhićenja civile odvode i zatvaraju u Osnovnu školu u selu Agićima; nakon određenog vremena skupina od 17 zatočenika premještena u srpski logor u Starom mlinu na rijeci Vijaka (općina Prnjavor). Odgovoran je za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine,nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

OBRADOVIĆ, LJUBOMIR, Srbin, muškarac, potpukovnik JNA, zamjenik zapovjednika vojarne "Zdravko Čelar" u Derventi, tijekom 1991. i 1992. godine aktivno sudjelovao u pripremi i provedbi agresije i ratnih zločina počinjenih nad Hravtima i Muslimanima općine Derventa; od pukovnika JNA Stublinčevića (zapovjednika "Operativno-taktičke grupe" JNA sa sjedištem u dobojskom selu Podnovlju) imenovan dozapovjednikom nižeg zapovjednog mjesta smještenog u vojarni JNA u Derventi sa zonom odgovornosti na prostoru općine Derventa. Aktivno je podržavao stajalište SDS-a za teritorijalnim odvajanjem onih prostora općine Derventa u kojima Srbi žive u većini i osnivanje 'Srpske općine Derventa' sa sjedištem u gradskom naselju Čardaku. U završnoj etapi priprema za agresiju i okupaciju Bosanske posavine, početkom 1992. godine, imenovan je od strane zapovjednika derventske vojarne JNA Stanka Trajkovića, u novoosnovano zapovjedništvo zapovjednog mjesta u Derventi, osobno je12.05.1992. godine u prostorijama derventske vojarne JNA provodio istražne radnje nad Hrvatima i Muslimanima koje su pripadnici srpskih snaga tog dana uhitili u gradu Derventi i zatvorili u toj vojarni. Nakon provedenih istraga, određivao u koji će logor koji od uhićenika biti upućen.

ODIĆ, DRAŠKO, Srbin, muškarac, iz Dervente, po zvanju novinar, početkom 1992. godine često dolazio u derventsku vojarnu JNA i obavljao niz razgovora sa zapovjednikom vojarne potpukovnikom Stankom Trajkovićem i načelnikom 'Centra službi bezbednosti Doboj' Andrijom Bjeloševićem, radi provedbe završnih priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine, odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

OLJAČA, MLADEN, Srbin, muškarac, aktivni bojnik JNA, tijekom 1992. godine obnašao dužnost zapovjednika postrojbe srpskih snaga zvane Vučjačka brigada, koja je tada boravila i borbeno dijelovala na prostoru općine Bosanski Brod. Za zapovjednika četvrtog bataljuna svoje postrojbe imenovao je 02.07.1992. godine Nenada Miličića, Srbina iz sela Vinske (općina Bosanski Brod).

OSTOJIĆ, MIĆO, Srbin, muškarac, po nacionalnosti Srbin, iz sela Kožuha (opć. Doboj), od lipnja 1992, pljačkao imovinu protjeranih Hrvata u dobojskim selima Bokovcu i Kožuhama, osobno u selu Kožuhama prodao kravu čiji je vlasnik Božo Begić.

PAŠALIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PAKIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, iz sela Klakara (općina Bosanski Brod) - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih

odreda" na prostoru općine Bosanski Brod Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga je zapovjednikom temeljne srpske postrojbe (zvane četa) sastavljene od Srba, mještana sela Klakara (Donjeg i Gornjeg).

PALEŽICA, JASMIN, zvani Bruno, Musliman, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PANIĆ, TVRTKO, Srbin, muškarac, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak), pripadnik "dobrovoljačkog odreda" srpskih snaga iz sela Gornjeg Svilaja kojim je tada zapovijedao Ilija Zečević. Zajedno s Vukom Rakićem koncem srpnja 1992. godine u selu Gornjem Svilaju iz kuće izveo Matu Anđelića i ubio ga, a potom i Matinu bolesnu punicu u kući.

PANIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, pripadnik srpskih snaga, prema osobnoj izjavi, po zapovijedi svog

zapovjednika ubio veći broj zatočenih Hrvata i Muslimana i silovao veći broj zatočenih žena u logoru zvanom Luka u Brčkom.

PATKOVIĆ, STANKO, Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe JNA pod zapovjedništvom kapetana JNA Miroslava Radića sudjelovao 16.04.1992. godine u napadu na selo Gornje Kolibe kada je ubijeno najmanje deset starijih osoba Hrvata i Muslimana, mještana tog sela. Sjedeći na tenku, zajedno s Acom Vidićem koji je sjedio na drugom tenku, pokazivao je koje će se kuće rušiti tenkovskim granatama; kad su tenkovima došli do seoske džamije i mjesnog groblja zajedno s Acom Vidićem zapovjedio da se poruše, što je i učinjeno. Istog dana na prostoru lijevo od džamije (lokalitet zvan Bare), uz pomoć Ace Vidića, ubio dvojicu Muslimana, umirovljenike Ejuba Mašića i Mehmeda Mujčina.

PAVIĆ, MIŠO, (Savo), Srbin, muškarac, rođen 1946., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

PAVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PEJIĆ, MIĆO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PEJIĆ, NIKO, Srbin, muškarac, iz sela Kopanica (općina Orašje), pripadnik srpskih snaga, tijekom 1992. godine sa područja općine Orašje odvodio uhićene Hrvate u srpske logore i zatvore, gdje ih je premlaćivao i zlostavljao.

PEKIĆ, BLAGOJE, (Stevo), Srbin, muškarac, sudjelovao u počinjenim zločinima u mjestima Ulicama, Donjem Vukšiću, Laništima i Rahićima, općina Brčko.

PEKIĆ, LUKA, (Janko), Srbin, muškarac, sudjelovao u počinjenim zločinima u mjestima Ulicama, Donjem Vukšiću, Laništima i Rahićima, općina Brčko.

PEKIĆ, LUKA, (Duško), Srbin, muškarac, sudjelovao u počinjenim zločinima u mjestima Ulicama, Donjem Vukšiću, Laništima i Rahićima, općina Brčko.

PEKIĆ, ?, (Aleksa), Srbin, muškarac, kao pripadnik srpskih snaga tijekom svibnja 1992. godine sudjelovao u provedbi zločina počinjenih nad Hrvatima u brčačkim selima Ulicama, Donjem Vukšiću i Laništima.

PEKIĆ, ?, (Aleksa), Srbin, muškarac, pravoslavni svećenik, kao svećenik u službi srpskih snaga tijekom svibnja 1992. godine sudjelovao u provedbi zločina počinjenih nad Hrvatima u brčačkim selima Ulicama, Donjem Vukšiću i Laništima.

PEKIĆ, BLAGOJA, Srbin, muškarac, iz sela Ulica (općina Brčko), kao pripadnik postrojbe srpskih snaga 08.05.1992. godine sudjelovao u napadu srpskih snaga na Hrvate koji su živjeli u selima Marković Polju, Laništima, Vukšiću (Donjem i Gornjem) i Ulicama. Tijekom ovog napada pripadnici srpskih snaga brutalno su ubili veliki broj civila Hrvata, mještana navedenih sela, uglavnom starijih osoba. Četiri vojna transportera i skupina naoružanih srpskih vojnika upravo je iz njegovog dvorišta krenula u agresiju i provedbu zločina nad Hrvatima sela Ulicama.

PERICA, BOGDAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

PERIĆ, NIKO, Srbin, muškarac, iz sela Lončara (općina Orašje), kapetan JNA u pričuvi, po zvanju policajac, od svojih velikosrpskih nalogodavaca imao zaduženje za ostvarenje vojnog dijela plana na prostoru općine Orašje. Sukladno odredbama nalogodavaca, vrlo rano otpočinje s opsežnim pripremama za oružanu okupaciju općine Orašje. Ukupna velikosrpska djelatnost na ostvarivanju zacrtanih ciljeva odvijala se postupno. Za središte sveukupnih aktivnosti odabrali su selo Donji Žabar (općina Orašje). Sama aktivnost predviđala je ponajprije pripremu političkog dijela plana, potom vojni ustroj u ovom i u okolnim selima Čović Polju, Lončarima i Lepnici. U narednoj etapi slijedilo je uključenje i organiziranje Srba u samom gradu Orašju, te u selu Bukovoj Gori na zapadnom dijelu općine, a na istočnom u selu Kopanicama. Glavno vojno središte sveukupnih vojnih aktivnosti za općinu Orašje bilo je u gradačačkom selu Pelagićevu, a pomoćna djelatnost usklađivana je iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac). Djelatnost vojnog ustroja Srba u samom gradu Orašju odvija se u južnom dijelu grada, u Novom naselju, gdje je osnovana i "četa Srpske teritorijalne odbrane Orašje" koja u svom sastavu ima četiri voda. U prvom i drugom vodu su Srbi iz grada Orašja, u trećem Srbi iz prigradskih naselja Gajeva i Draganovaca, a u četvrtom Srbi iz sela Lepnice kao spona sa srpskim snagama iz sela Čović Polja, Lončara i Donjeg Žabara. Koncem ožujka 1992. godine, zajedno s Nikom Perićem sazvao je i vodio sastanak na kojem su okupili vojno sposobne Srbe iz sela Lončara (općina Orašje). Tijekom sastanka izjavio je da će JNA svim Srbima iz sela Lončara, kao i Srbima iz drugih sela i mjesta podijeliti naoružanje, opremu i streljivo, te ih obučiti i vojno ustrojiti. Sredinom travnja 1992. godine, nakon raspodjele naoružavanja i opreme, imenovan je zapovjednikom postrojbe srpskih snaga (na razini čete) smještenih u selu Donjem Žabaru. Za zapovjednike vodova svoje postrojbe imenovao je Ranka Simića, Slobodana Vujića i Milorada Gajića. Neposredno prije izdavanja zapovijedi za napad na selo Vidovice, zajedno s bojnikom JNA Ljubomirom Živanovićem 29.04.1992. godine, u oraškom selu Lepnica pred okupljenim pripadnicima srpskih snaga objašnjavao je koncepciju i startegiju napada na selo Vidovice, i pri tom naglasio da svaki pripadnik lokalnih potrojbi srpskih snaga, a napose pripadnici postrojbe koji su pristigli iz Srbije, poslije zauzimanja sela Vidovica može uzeti svu imovinu koju nađu, a svidi im se. Kao zapovjednik jedne postrojbe srpskih snaga 'istaknuto' je sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinili su bezbrojne ratne zločine protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

PERIĆ, PERO, Srbin, muškarac, iz sela Krepšića (općina Brčko), pripadnik srpskih snaga, tijekom 1992. godine u logoru Bosanskom Šamcu počinio bezbroj fizičkih zlostavljanja i premlaćivanja zatočenih Hrvata i Muslimana.

PERIĆ - ADAMOVIĆ, NIKO, Srbin, muškarac, iz grada Orašja, pripadnik srpske policije, tijekom 1992. godine činio zločine nad Hrvatima i Muslimanima na prostoru općine i grada Brčkog.

PETROVIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, iz sela Liješća (općina Bosanski Brod)j, tijekom ožujka 1992. godine, kao pripadnik lokalnih srpskih snaga boravio na prostoru sela Liješća i sudjelovao u agresiji i ratnim zločinima nad civilima općine Bosanski Brod.

PETROVIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik prvog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

PETROVIĆ, SIMO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane III. dobrovoljački odred iz sela Crkvina (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PETROVIĆ, LJUBO, Srbin, muškarac, kapetan JNA, zapovijedao nad skupinom zatočenika iz dobojskog logora Bara pri obavljanju prisilnih radova na prvoj crti bojišnice Riteši, Majevica; najmanje četvorica zatočenika ubijena pri obavljanju tih prislinih radova. Zatočenici su morali kopati rovove, transeje i razne utvrde za pripadnike srpskih snaga koji su ih dotle udarali i maltretirali, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

PETROVIĆ, SIBIN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PETROVIĆ, MLADEN, Srbin, muškarac, pripadnik (snajperist) drugog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Ddobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

PETROVIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, kapetan JNA, na dužnosti časnika za sigurnost u vojarni JNA u Brčkom, sudjelovao u pripremnim aktivnostima JNA za okupaciju Bosanske posavine.

PETROVIĆ, MILIVOJE, Srbin, muškarac, pukovnik JNA, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

PEUZEŠ, ANDRIJA, Srbin, muškarac, kapetan JNA, u završnim pripremama za agresiju i okupaciju Bosanske posavine početkom 1992. godine imenovan od zapovjednika derventske vojarne JNA Stanka Trajkovića zapovjednikom pozadinske postrojbe pri novoosnovanom zapovjedništvu zapovjednog mjesta u Derventi, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

PIKLIĆ, FIKRET, Musliman, muškarac, iz okolice grada Bijeljine, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga od 1992. godine sudjelovao u zločinima nad Hrvatima i Muslimanima iz Brčkoga, kao logorski čuvar u logoru zvanom Batković; u istoimenom bijeljinskom selu tijekom 1992. godine počinio bezbroj brutalnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima koji su bili zatočeni u tom logoru.

PISAREVIĆ, BORO, Srbin, muškarac, predsjednik Stranke demokratskih promjena (SDP-a) na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PIVAŠEVIĆ, LJUBOMIR, zvani Kuburica, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PIVAŠEVIĆ, STANKO, dr., Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PJERANOVIĆ, NOVO, (Dušan), Srbin, muškarac, iz derventskog naselja Omeragića, pripadnik srpskih snaga, kapetan JNA - u njegovoj kući bilo je smješteno zapovjedništvo lokalne postrojbe srpskih snaga; tijekom travnja 1992. godine osobno predvodio pripadnike srpskih snaga u agresiji i oružanom napadu na grad Derventu, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

PLAVŠIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

POPOVIĆ, RANKO, zvani Titin, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

POPOVIĆ, GORAN, Srbin, muškarac, iz Dervente, pričuvni artiljerijski kapetan JNA, do rata radio kao direktor "Derventskog lista" i lokalne radio postaje, tijekom listopada 1991. godine imenovan zapovjednikom zapovjednog voda mješovitog protuoklopno artiljerijskog divizijuna 'izmještenog' na lokalitet Ribnjaka u općini Prnjavor. Njemu je u to vrijeme prvi nadređeni kapetan prve klase JNA Šuka (iz Tuzle), a potom (tijekom prosinca) pričuvni kapetan JNA Mišo Kecman iz Bosanskog Broda. Pripadnici njegove postrojbe su uz redovite zadaće obavljali i osiguranja transporta naoružanja i pripadajućeg streljiva koja su iz skladišta JNA u Derventi razvažana po derventskim selima u kojima su u većini živjeli Srbi; početkom 1992. godine često boravi u derventskoj vojarni JNA i obavlja niz razgovora sa zapovjednikom vojarne, potpukovnikom Stankom Trajkovićem i načelnikom 'Centra službi bezbednosti Doboj' Andrijom Bjeloševićem, radi provedbe završnih priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine. Odgovoran je za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

POPOVIĆ, MIHAJLO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

POPOVIĆ, MILUTIN, Srbin, muškarac, umirovljeni tajnik SUP-a u Modriči i predsjednik Saveza komunista Modriče, sudjelovao u pripremi i provedbi agresije srpskih snaga na na grad i općinu Modriču. Tijekom agresije počinjen je veliki broj ratnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima koji su živjeli na prostoru općine Modriča. Veliki broj civila hrvatske i muslimanske nacionalnosti je ubijen ili uhićen, a potom zatočen i zlostavljan. Nakon okupacije imenovan je za načelnika srpske policije u Modriči.

POPOVIĆ, RADOVAN, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

POPOVIĆ, SVETOZAR, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja drugog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

POPOVIĆ, SAVO, zvani Titin, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

PREDRAGOVIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

PRERADOVIĆ, NEBOJŠA, Srbin, muškarac, iz Dervente, po zanimanju novinar, početkom 1992. godine često dolazio u derventsku vojarnu JNA i obavljao niz razgovora sa zapovjednikom vojarne potpukovnikom Stankom Trajkovićem i načelnikom 'Centra službi bezbednosti Doboj' Andrijom Bjeloševićem, radi provedbe završnuh priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine, odgovoran za ratne zločine počinjene, tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

PROSED, SAŠA, Srbin, muškarac, zapovjednik specijalne postrojbe srpskih snaga, tijekom 1992. godine, zajedno sa svojom postrojbom sudjelovao u oružanoj agresiji na grad i općinu Derventa, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

PUDIĆ, BRANKO, Srbin, muškarac, iz sela Grbavice (općina Brčko), stanovao u gradu Brčkom kod motela "Bosna" (pokraj Lepardića), u logoru zvanom Luka u gradu Brčkom od 1992. godine radio kao vozač

hladnjače kojom je prevozio tijela ubijenih zatočenika (Hrvata i Muslimana) do mjesta pokopa, osobno urezivao pojedinim zatočenicima četiri slova "C" na tijelo.

PUPČEVIĆ, STOJAN, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) prvog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

PUPČEVIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija" puškomitraljeza) prvog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

PUPČEVIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

RAĐENOVIĆ, ZDRAVKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane III. dobrovoljački odred iz sela Crkvine (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

RADAN, ĐORĐO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije, osobno dolazio u srpski logor u Starom mlinu na rijeci Vijaka (općina Prnjavor), gdje je zajedno s Milanom Vukovićem premlaćivao zatočenike, pogotovo Muslimana Ahmeta Bundevicu, koji je u ovom logoru premlaćivanjem i usmrćen 11.06.1992. godine, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

RADANOVIĆ, RADAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

RADIĆ, BRANKO, Srbin, muškarac, vodnik JNA, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

RADIĆ, MIROSLAV, Srbin, muškarac, kapetan JNA, tijekom 1992. godine zapovijedao postrojbom pripadnika JNA koji su u veljači 1992. godine pristigli i smjestili se na prostoru sela Vinske (općina Bosanski Brod). Upravo su pripadnici njegove postrojbe, potpomognuti pripadnicima postrojbe Beli orlovi i lokalnog 'dobrovoljačkog odreda' počinili 16.04.1992. godine agresiju i masovni ratni zločin nad civilnim pučanstvom sela Gornjih Koliba, Hrvatima i Muslimanima. Tada su na razne brutalne načine u ovom selu ubili oko deset starijih osoba.

RADIĆ, RADE, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

RADOSAVLJEVIĆ, ?, Srbin, muškarac, potpukovnik JNA, početkom druge polovice 1991. godine od pretpostavljenog časnika JNA, potpukovnika Stevana Nikolića zvanog Kriger, zapovjednika Operativno-taktičke grupe" koja se nalazila u gradačačkom selu Pelagićevu, dobio zadaću da na prostoru općine Modriča među tamošnjim Srbima osnuje niže zapovjedno mjesto za područje općine Modriča. Za sjedište nižeg zapovjednog mjesta izabrao je selo Miloševcu, a za svog zamjenika imenuje bojnika JNA Milu Stankovića. Sukladno svojim ovlastima osniva, opskrbljuje, naoružava i provodi obuku s pripadnicima "dobrovoljačkih odreda". Na prostoru općine Modriče takve postrojbe su osnovane u selima Skugriću, Vranjeku, Koprivni, Miloševcu i u gradu Modriči; postrojbe iz Modriče i sela Miloševca su spojene u zajednički bataljun. Osobno je 21.02.1992. godine u selu Koprivnama, na sastanku srpske Skupštine mjesne zajednice sela Koprivna, zapovjedio žurnu izgradnju makadamskog puta prema lokalitetu Dugih Njiva. Izgradnja tog puta je započeta iz dva pravca: od sela Koprivne i od sela Vranjaka. Izgradnjom tog puta kroz brdsko-šumski predjel omogućen je dolazak oklopnih postrojbi JNA iz šireg zaleđa Modriče, tj. iz Doboja i Tuzle, na obronke planine Trebave, s kojih su prostor općine Modriče i većeg dijela Bosanske posavine mogao artiljerijom tući bez poteškoće. Upravo je odatle i izveden napad na grad i općinu Modriču i dolazak tenkovske postrojbe JNA, u lipnju 1992. godine.

RADOVANOVIĆ, MIRO, Srbin, muškarac, iz sela Liješća (općina Bosanski Brod), predsjednik SDS-a za općinu Bosanski Brod - nakon prvih višestranačkih izbora, tijekom 1991. godine, putem zastupnika SDS-a primjenjivao je metode blokade rada novoizabranih tijela vlasti općine Bosanski Brod, s ciljem stvaranja preduvjeta za oružanu agresiju pripadnika JNA na prostor općine Bosanski Brod. Nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga je za jednog od svojih najbližih suradnika. Sudjelovao je u provedbi agresije i ratnih zločina nad civilima općine Bosanski Brod.

RADOVANOVIĆ, SREĆKO, zvani Debeli, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci pristigle početkom 1992. godine na prostor općine Bosanski Šamac iz Srbije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

RADOVIĆ, MLADEN, zvani Roda, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

RADULOVIĆ, BOBAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

RADULOVIĆ, PETAR, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

RAJČIĆ, RAJKO, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga, tijekom 1992. godine činio zločine nad Hrvatima i Muslimanima zatočenima u logoru zvanom Luka u gradu Brčkom. Jednom prilikom izjavio da je napravio specijalni nož kojim kolje Muslimane.

RAKIĆ, MIKA, Srbin, muškarac, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak), tijekom srpnja 1992. godine zajedno sa svojim sumještanom Miroslavom Rakićem prisvojio cjelokupnu imovinu Hrvata Mate Anđelića iz sela Gornjeg Svilaja, kojeg su koncem srpnja 1992. godine u tom selu ubili Tvrtko Panić i Vuk Rakić.

RAKIĆ, MIROSLAV, (Jovo), Srbin, muškarac, rođen 1972., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

RAKIĆ, MIROSLAV, Srbin, muškarac, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak), tijekom srpnja 1992. godine zajedno sa svojim sumještanom Mikom Rakićem prisvojio cjelokupnu imovinu Hrvata Mate Anđelića iz sela Gornjeg Svilaja, kojeg su koncem srpnja 1992. godine u tom selu ubili Tvrtko Panić i Vuk Rakić.

RAKIĆ, RAJKO, (Mika), Srbin, muškarac, rođen 1936., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

RAKIĆ, MAKSIM, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

RAKIĆ, DRAGO, Srbin, muškarac, zapovjednik četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

RAKIĆ, LJUBO, (Živko), Srbin, muškarac, rođen 1951., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

RAKIĆ, MIROSLAV, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

RAKIĆ, ĐOKO, (Milan), Srbin, muškarac, rođen 1974., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

RAKIĆ, MILAN, (Vojin), Srbin, muškarac, rođen 1942., iz Novog Grada (općina Odžak), umirovljeni kriminalistički inspektor tadašnjeg SUP-a u Odžaku, politički aktivist SDS-a, tijekom druge polovice 1991. godine određen za člana srpskog Kriznog stožera općine Odžak i imenovan za zapovjednika lokalne postrojbe srpskih snaga zvane "dobrovoljački odred" iz sela Novog Grada (općina Odžak). Zapovjedništvo ove postrojbe srpskih snaga bilo je u selu Novom Gradu, u kući Joke Rakića. U cilju što kvalitetnijeg vojnog ustrojavanja, naoružavanja, opremanja i vojnog obučavanja, izravno se povezao s 'izmještenim' zapovjednim mjestom 17. korpusa JNA u selu Pelagićevu (općina Gradačac) kojim je zapovijedao potpukovnik JNA Stevan Nikolić zvani Kriger; početkom 1992. potpukovnik Stevan Nikolić zvani Kriger imenovao ga je zapovjednikom bataljuna srpskih snaga ustrojenim s pratećim podpostrojbama i službama sa zapovjednim mjestom u selu Novom Gradu; u isto vrijeme radi unapređenja sustava vojnog zapovijedanja na prostoru općine Odžak, u odžačkim selima Novom Gradu, Donjoj Dubici i Gornjem Svilaju došlazi do transformiranja i preustrojavanja srpskih snaga iz "dobrovoljačkih odreda" u pješadijske čete, s pratećim protuoklopnim vodovima.

RAKIĆ, PERO, (Jovo), Srbin, muškarac, rođen 1967., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

RAKIĆ, STEVO, Srbin, muškarac, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak), kao zapovjednik postrojbe srpskih snaga (razine voda) iz sela Gornjeg Svilaja priključio se, tijekom srpnja 1992. godine, zajedno sa svojim ljudima pripadnicima 16. krajiške brigade 2. korpusa srpskih snaga iz Banja Luke; od srpnja do listopada 1992. godine sudjeluje u sveopćem napadu srpskih snaga na neokupirani prostor općine Bosanski Brod. Tijekom ovog napada počinjeni su brojni ratni zločini nad civilima, ranjenicima i bolesnicima, te nad ratnim zarobljenicima.

RAKIĆ, VUK, Srbin, muškarac, rođen 1962. godine, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak), član Srpske radikalne stranke Vojislava Šešelja, sredinom ožujka 1992. godine vratio se iz Beča (Austrija) gdje je boravio na radu u rodno selo Gornji Svilaj i odmah se priključio pripadnicima "dobrovoljačkog odreda" srpskih snaga kojim je tada zapovijedao Ilija Zečević, te zadužio vojnu odoru, opremu, automatsku pušku i odgovarajuće streljivo. Tijekom početnih vojnih aktivnosti srpskih snaga na prostoru općine Odžak sudjelovao u postavljanju minskih polja. Zajedno s Tvrtkom Panićem je koncemm srpnja 1992. godine, u selu Gornjem Svilaju iz kuće izveo Matu Anđeliće i ubio ga, a potom i Matinu bolesnu punicu u kući.

RATKOVAC, ZORAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

RATIĆ, BRANKO, Srbin, muškarac, s područja općine Derventa, kao zapovjednik srpske postrojbe zvane Crni kojoti uhitio 25.03.1992. godine pet članova HDZ-a Dervente na čelu s predsjednikom stranke Ikom Stanićem te ih zatvorio u vojni zatvor JNA i izvrgnuo brutalnom mučenju i zlostavljanju, zbog čega je umro 18-godišnji Ivica Katović. S pripadnicima srpskih snaga kojima je zapovijedao u diverzantskoj akciji 15.09.1991. lakše je oštetio most preko rijeke Save koji povezuje Bosanski sa Slavonskim Brodom. Identičnu diverzantsku akciju predvodio je i sredinom veljače 1992. godine.

Osobno je 20.04.1992. godine u Derventi, kroz Ulicu Mladena Stojanovića, predvodio skupinu pripadnika srpskih snaga, i uhitili veći broj civilnih osoba (Hrvata i Muslimana), a dvoje od njih su ubili na licu mjesta. U hodniku koji se nalazio pokraj blagavaonice u derventskoj vojarni JNA, 12.05.1992. godine fizički je zlostavljao (rukama i nogama udarao) Hrvate i Muslimane koje su po gradu Derventi uhitili i tu doveli pripadnici srpskih snaga. Nakon provedene torture, zapovjedio da uhićenike zatvore u prostorije zatvora koji se nalazio u toj vojarni.

RISTANIĆ, VOJO, (Marko), Srbin, muškarac, iz sela Kopanica (općina Orašje), pripadnik srpskih snaga, tijekom 1992. godine počinio razne zločine nad Hrvatima na prostoru općine Orašje.

RISTANIĆ, MOMIR, (Vojko), Srbin, muškarac, iz sela Kopanica (općina Orašje), pripadnik srpskih snaga, zajedno s pripadnicima srpskih snaga (dva tenka, dva oklopna transportera i 35 vojnika pristiglih iz Srbije) počinio 01.05.1992. godine ubili veći broj civilnih osoba Hrvata u selu Kopanica, među kojima i Mariju Lukačević (1935.) i njenog supruga Matu (1938.).

RISTANOVIĆ, ĐORĐE, Srbin, muškarac, tijekom 1992. godine, imenovan za 'predsjednika Ratnog predsjedništva Srpske opštine Brčko", jedan od ključnih osoba koje su organizirale i realizirale srpsku politike genocida (etničkog čišćenja) zasnovanu na provedbi masovnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima na prostoru općine Brčko.

RISTIĆ, ACO, Srbin, muškarac, direktor poduzeća "Peradarstvo" u Orašju, politički aktivist SDS-a na prostoru općine Orašje, od svojih nalogodavaca imenovan za jednog od onih koji trebaju ostvariti velikosrpsku politiku na prostoru općina Orašje. Zajedno s Lazom Mirkićem iz Orašja te delegacijom čelnika SDS-a iz Bosanskog Šamca Blagojem Simićem, Mirkom Jovanovićem, Milošem Bogdanovićem i Draganom Đorđevićem zvanim Crni (zapovjednik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci koji su došli iz Srbije) 19.04.1992. godine u selu Donjem Žabaru priopćio predstavnicima legitimne vlasti općine Orašje, da su Srbi osnovali "Srpsku opštinu Orašje" u sastav koje ulazi i dio grada Orašja.

RISTIĆ, GORAN, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, pripadnik srpskih snaga, osnovano osumnjičen da je tijekom 1992. godine počinio veći broj zločina nad civilnim hrvatskim i muslimanskim pučanstvom na području grada i općine Brčko.

RISTIĆ, SAŠA, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, pripadnik srpskih snaga, osnovano osumnjičen da je tijekom 1992. godine počinio veći broj zločina nad civilnim hrvatskim i muslimanskim pučanstvom na području grada i općine Brčko.

RISTIĆ (RISTANOVIĆ ?), SAŠA, Srbin, muškarac, iz grada Orašja, pripadnik srpskih snaga, osnovano osumnjičen da je tijekom 1992. godine počinio veći broj zločina nad civilnim hrvatskim i muslimanskim pučanstvom na području grada i općine Brčko.

RUŠKIĆ, JUGOSLAV, Srbin, muškarac, iz sela Vinske (općina Bosanski Brod) - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga je dozapovjednikom temeljne srpske postrojbe (zvane četa) sastavljene od Srba, mještana sela Vinske.

RUŽOJČIĆ, MIĆO, Srbin, muškarac, s područja općine Bosanski Brod - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga je jednim od svojih najbližih suradnika.

SAILOVIĆ, SAILO, Srbin, muškarac, iz sela Marković Polja (općina Brčko), pripadnik srpske policije, osnovano osumnjičen da je tijekom 1992. godine počinio veći broj zločina nad civilnim hrvatskim i muslimanskim pučanstvom na području grada i općine Brčko.

SARJANOVIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SAVIĆ, JOVAN, (Vid), Srbin, muškarac, rođen 1960., iz Vrbovačkog Lipika (općina Odžak), član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist odžačkog općinskog SDS-a.

SAVIĆ, LJUBIŠA, zvani MAUZER, muškarac, Srbin, s prostora općine Bijeljina, jedan od vođa i provoditelja politike etničkog čišćenja u službi velikosrpske ideje. U ime te ideje činio je zločine nad nesrpskim pučanstvom u općini Brčko. Tijekom 1995. godine bio je zapovjednikom specijalne postrojbe srpskih snaga zvane Bijeljinski panteri. Sredinom svibnja 1992. godine, zajedno sa pratiocem imenom Dragan (navodno je bio pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Arkanovci), došao je u prostor dvorane za tjelovježbu kluba Partizan (u središtu grada Brčkog, pokraj hotela Galeb) i fizički maltretirao (udarci nogom u testise) Hrvate i Muslimane zatočene u toj dvorani. Sudjelovao je sa svojom postrojbom tijekom 1995. godine u oružanim napadima na neokupirane prostore općina Brčko i Orašje.

SAVIĆ, MOMIR, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik trećeg odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

SAVIĆ, SAVO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SAVIĆ, SAVO, Srbin, muškarac, iz sela Bukova Greda (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

SAVIĆ, ARSO, Srbin, muškarac, zapovjednik prvog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

SAVIĆ, STANKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) drugog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

SAVIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamcaj, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SAVIĆ, MIĆO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SAVIĆ, JOVO, (Savo), Srbin, muškarac, rođen 1967., iz Pančeva (Srbija), član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

SAVIĆ, DRAGAN, (Vid), Srbin, muškarac, rođen 1961., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

SAVIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, iz grada Modriče, prijeratni policajac u Modriči, tijekom rujna 1992. godine provodio u Modriči istražne radnje nad uhićenim Hrvatima i Muslimanima s područja općine Modriča; prilikom jednog takvog ispitivanja, 21.09.1992. godine, privedenog uhićenika udarao gumenom policijskom palicom i prijeteći pištoljem (repetiranje i stavljanje na potiljak) zahtijevao precizne i jasne odgovore na postavljena pitanja.

SAVIĆ, GORAN, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

SEJDIĆ, NASER, zvani Čakar, Musliman, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SEKULIĆ, STOKO, Srbin, muškarac, jedan od zamjenika zapovjednika Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SEKULIĆ, SREĆO, Srbin, muškarac, iz Dervente, bojnik JNA, u završnim pripremama za agresiju i okupaciju Bosanske posavine, početkom 1992. godine, kooptiran od strane zapovjednika derventske vojarne JNA Stanka Trajkovića u novoosnovano zapovjedništvo zapovjednog mjesta u Derventi. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

SELJAKOVIĆ, VLADO, Srbin, muškarac, iz sela Gornjeg Svilaja (općian Odžak), predsjednik općinskog ogranka SDS-a za selo Gornji Svilaj, tijekom druge polovice 1991. godine, zajedno s Ilijom Zečevićem preuzimao naoružanje, streljivo i drugu vojnu opremu od pripadnika JNA u Novom Gradu, dopremao u selo Gornji Svilaj i raspodjeljivao među Srbima, stanovnicima tog sela. Odgovoran je za veći broj ratnih zločina počinjenih tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općina Odžak i Bosanski Brod.

SEMBEROVIĆ, MILAN, (Nikola), zvani Miki, Srbin, muškarac, iz sela Lončara (općina Orašje), kao pripadnik srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

SIMIĆ, TRIVO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

SIMIĆ, ZORAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

SIMIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SIMIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, predsjednik vlade u "Srpskoj opštini Šamac" - Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu podigao je 25. srpnja 1995. godine optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u općini Bosanski Šamac.

SIMIĆ, GORAN, zvani Tralja, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci pristigle početkom 1992. godine na prostor općine Bosanski Šamac iz Srbije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SIMIĆ, NOVICA, Srbin, muškarac, časnik JNA, kao zapovjednik "Istočnobosanskog korpusa srpskih snaga" predvodio je, od svibnja do srpnja 1992. godine, sveopći napad srpskih snaga na istočni dio Bosanske posavine kada su, u cijelosti ili dijelom okupirane općine Brčko, Orašje, Bosanski Šamac i Odžak. U tom oružanom napadu njegovi potčinjeni pripadnici srpskih snaga počinili su bezbroj ratnih zločina nad civilnim pučanstvom navedenih općina te nad vojnim zarobljenicima, zatočenicima i bolesnicima. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima Bosanske posavine. Nakon "uspješnog" osvajanja Bosanske posavine unaprijeđen je u čin "generala Srpske vojske".

SIMIĆ, ČEDO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SIMIĆ, CVIJETIN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SIMIĆ, BLAGOJE, dr., Srbin, muškarac, predsjednik SDS-a za općinu Bosanski Šamac. Nakon prvih višestranačkih općinskih izbora na prostoru općine Bosanski Šamac dodijeljen mu je mandat dopredsjednika općinske Skupštine. Tijekom prosinca 1991. godine zajedno s drugim čelnicima općinskog SDS-a inicira tzv. Izbornu Srpsku skupštinu na kojoj biva imenovan za predsjednika novoosnovane "Srpske opštine Šamac". Osobno je 13.04.1992. godine priopćio hrvatskim i muslimanskim općinskim političkim čelnicima da je srpsko rukovodstvo donijelo odluku o početku rada "Srpske opštine Šamac". Tada je rekao i do kuda se protežu granice te "opštine" i koje je njeno sjedište. Uputio je ultimatum da se oko 11.000 Hrvata i Muslimana općine Bosanski Šamac iseli iz svojih domova. Decidirano je odredio rok od sedam dana da se Hrvati i Muslimani isele iz svojih kuća i s prostora općine Bosanski Šamac, izuzevši one koji žive u selu Prudu, te u dijelu sela Bazika, Domaljevca i Grebnica. Zajedno sa čelnicima SDS-a općine Orašje Lazom Mirkićem i Acom Ristićem iz Orašja te čelnicima SDS-a iz Bosanskog Šamca Mirkom Jovanovićem, Milošem Bogdanovićem i Draganom Đorđevićem zvanim Crnim (zapovjednik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci koji su došli iz Srbije) sudjelovao je 19.04.1992. godine u selu Donjem Žabaru na sastanku na kojem je predstavnicima legitimne vlasti općine Orašje priopćeno, da su Srbi osnovali "Srpsku opštinu Orašje" u sastav koje ulazi i dio grada Orašja. Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu podigao je 25. srpnja 1995. godine optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u općini Bosanski Šamac. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općina Bosanski Šamac i Orašje.

SIMIĆ, RANKO, (Blagoje), Srbin, muškarac, sredinom travnja 1992. godine od pretpostavljenog zapovjednika Nike Perića imenovan zapovjednikom jednog od tri voda lokalne srpske postrojbe iz sela Donjeg Žabara. Kao zapovjednik voda pri lokalnoj postrojbi srpskih snaga iz sela Donjeg Žabara sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda. Njemu potčinjeni Jovo Stevanović je u predjelu sela zvanom Albanija, nakon okupacije sela Vidovica, s dva udarca sjekirom u predio vrata i ramena ubio jednu stariju ženu, Hrvaticu po nacionalnosti, koju je tu zatekao. Očevidac ovog ubojstva je bio pripadnik srpskih snaga Zoran Marković (po činu desetnik).

SIMONOVIĆ, KONSTANTIN, zvani Kole, Srbin, muškarac, tijekom 1992. godine u logoru zvanom Luka u gradu Brčkom sudjelovao i posebno se isticao u fizičkom maltretiranju, zlostavljanju, mučenju i iživljavanju te ubojstvima zatočenih Hrvata i Muslimana. Osobno je ubio (strijeljanjem) više desetina zatočenika, kako muškaraca tako i žena.

SIMONOVIĆ, VERA, Srpkinja, ženska osoba, iz Brčkog, do rata poznata kao prostitutka u gradu Brčkom, od srpske okupacije grada i dijela općine Brčko 1992. godine nasilno je odvodila djevojke hravatske i muslimanske nacionalnosti u svoju kuću. Nad njima su se pripadnici srpskih snaga seksualno i fizički iživljavali nanoseći im duševne i tjelesne boli. Većina ovih djevojaka je nakon silovanja i brutalnog mučenja ubijana.

SIMONOVIĆ-ILIĆ, MONIKA, (Boro), Srpkinja, ženska osoba, iz Brčkog, kći poznate brčačke prostitutke Vere, pripadnica srpskih snaga (radikalne četničke postrojbe), tijekom 1992. i 1993. godine u logorima na području općine i grada Brčkog zajedno s Goranom Jelisićem strijeljala škorpionom zatočene Hrvate i Muslimane: prvo bi odabrali četiri do pet zatočenika, odveli ih na stratište i strijeljali, pa se zatim vraćali po nove žrtve i tako svakodnevno i po čitavi dan. U nekoliko je navrata zarobljenicima vadila utrobu, režući im kožu razbijenom bocom.

SJENČIĆ, SLOBODAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

SLIJEPČEVIĆ, MILOŠ, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

SLIJEPČEVIĆ, ŽIVKO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) drugog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

SLIJEPČEVIĆ, PERO, Srbin, muškarac, zapovjednik prvog odjeljenja prvog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

SREMAC, MIHAJLO, Srbin, muškarac, kao predsjednik novouspostavljene vlade općine Bosanski Brod tijekom listopada 1991. pomogao Dušanu Dragosavljeviću kod ustrojavanja paravojne postrojbe od 134 naoružane osobe srpske nacionalnosti nazvane "Bosanskobrodski srpski bataljon".

STAJČIĆ, NEDELJKO, Srbin, muškarac, kapetan prve klase JNA, u završnim pripremama za agresiju i okupaciju Bosanske posavine početkom 1992. godine od zapovjednika derventske vojarne JNA Stanka Trajkovića, kooptiran u novoosnovano zapovjedništvo zapovjednog mjesta u Derventi kao načelnik intedantskih poslova, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

STAJIĆ, SAVO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STANISAVLJEVIĆ, DUŠAN, zvani Strikan, Srbin, muškarac, do rata profesor u srednjoj školi u Bosanskom Brodu - nakon što su pripadnici JNA naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", imenovali su ga zapovjednikom svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod. Njemu najbliži suradnici bili su Nenad Ivanović, Ignjo Jaćimović, Dušan Kostadinović, Nenad Miličić, Miro Radovanović i Mićo Ružojčić.

STANISAVLJEVIĆ, PAVO, Srbin, muškarac, iz sela Vinske (općina Bosanski Brod) - nakon što su pripadnici JNA na prostoru općine Bosanski Brod naoružali lokalni srpski živalj i osnovali temeljne postrojbe nazvane "dobrovoljački odredi", zapovjednik svih "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Bosanski Brod Dušan Stanisavljević zvani Strikan imenovao ga je zapovjednikom temeljne srpske postrojbe (zvane četa) sastavljene od Srba, mještana sela Vinske.

STANIŠIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, zapovjednik protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

STANIŠIĆ, LAZAR, zvani Trojan, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane I. dobrovoljački odred iz sela Batkuše (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STANIŠIĆ, LJUBO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") prvog odjeljenja RBR-a (ručni bacač raketa) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

STANIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STANKOVIĆ, MILE, Srbin, muškarac, bojnik JNA, početkom druge polovice 1991. godine od potpukovnika Radosavljevića imenovan zamjenikom zapovjednika nižeg zapovjednog mjesta smještenog u selu Miloševcu, sukladno svojim ovlastima radi na osnivanju, opskrbi, naoružavanju i provođenju obuke s pripadnicima "dobrovoljačkih odreda" na prostoru općine Modriča.

STANKOVIĆ, NEBOJŠA, zvani Cera, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci pristigle početkom 1992. godine na prostor općine Bosanski Šamac iz Srbije, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STANKOVIĆ, OSTOJA, Srbin, muškarac, iz grada Modriče, pripadnik srpskih snaga (radikalne četničke postrojbe), tijekom 1992. godine počinio veći broj zločina nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima u srpskim zatvorima i logorima na prostoru općine Modriči.

STANOJEVIĆ, LAZO, zvani Adžija, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STANOJEVIĆ, LUKA, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STEFANOVIĆ, STANKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STEFANOVIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STEFANOVIĆ, MARINKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STEVANOVIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, rođen 23.08.1952. godine, iz sela Lončara (općina Orašje), kao pripadnik postrojbe srpskih snaga iz sela Lončara pod zapovjedništvom Nike Perića sudjelovao je (u sklopu voda kojim je zapovijedao Ranko Simić) 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane

su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda. Osobno je u predjelu sela zvanom Albanija, nakon okupacije sela Vidovica, s dva udarca sjekirom u predio vrata i ramena ubio jednu stariju ženu, Hrvaticu po nacionalnosti, koju je tu zatekao. Očevidac ovog ubojstva je pripadnik srpskih snaga Zoran Marković (po činu desetnik). O ovom ubojstvu osobno je istog dana izvijestio svog nadređenog (zapovjednika voda Ranka Simića).

STEVANOVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, iz Orašja, odvjetnik po zvanju, jedan od glavnih velikosrpskih ideologa na prostoru općine Orašje.

STEVIĆ, PERO, Srbin, muškarac, pripadnik srpske policije, tijekom 1992. godine u srpskom logoru zvanom Luka u gradu Brčkom iživljavao se i činio razne zločine nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima.

STEVIĆ, STEVAN/STJEPAN, Srbin, muškarac, iz sela Gornje Slatine (općina Bosanski Šamac), do rata direktor Spomen doma u Bosanskom Šamcu, kao zapovjednik topništva srpskih snaga stacionoranog na području sela Pelagićeva, Obudovca i Lončara od travnja 1992. izdavao je zapovijedi za svakodnevna gađanja civilnih ciljeva na području pod kontrolom HVO-a; velika razaranja činili su tijekom srpnja i kolovoza 1992.

STEVIĆ, STEVAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

STOJAKOVIĆ, ?, Srbin, muškarac, kapetan prve klase JNA, u završnim pripremama za agresiju i okupaciju Bosanske posavine početkom 1992. godine od zapovjednika derventske vojarne JNA Stanka Trajkovića, kooptiran u novoosnovano zapovjedništvo zapovjednog mjesta u Derventi na poslove zapovjednika postrojbe za vezu (vezist), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

STOJČIĆ, NEDELJKO, Srbin, muškarac, kapetan JNA, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

STOJČIĆ, SLOBODAN, Srbijanac, muškarac, iz grada Bora (Srbija), pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Arkanovci, prema osobnoj izjavi izrečenoj pred jednim od uhićenih Hrvata jedan od zapovjednika te postrojbe, kao pripadnik ove postrojbe pristigle iz Srbije na prostor Bosanske posavine sudjelovao tijekom listopada 1992. godine pri okupaciji grada Bosanskog Broda, kada je počinjen masovni zločin nad zatečenim Hrvatima i Muslimanima tog grada.

STOJČIĆ, TIHOMIR, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, neutvrđenog dana tijekom svibnja ili lipnja 1992. godine, zajedno s Miroslavom Bojanićem iz logora u Starom mlinu na rijeci Vijaka (općina Prnjavor), u odveo jednu zatočenu Hrvaticu u neku vikendicu, te je silovao, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

STOLIĆ, RISTO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

STOLIĆ, RISTO, Srbin, muškarac, umirovljeni policajac, iz Dervente, tijekom druge polovice 1991. i početkom 1992. godine zajedno s umirovljenim policajcem Ristom Stolićem organizirao dopremu i raspodjelu naoružanja i streljiva Srbima koji su živjeli u derventskom gradskom naselju Čardaku. Kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga sudjelovao je tijekom 1992. godine u provedbi agresije i okupacije grada i općine Derventa kada su počinjeni brojni ratni zločini nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

STUBLINČEVIĆ, ?, Srbin, muškarac, pukovnik JNA, tijekom druge polovice 1991. godine od generala Save Jankovića (zapovjednika 17. korpusa JNA) imenovan zapovjednikom "Operativno-taktičke grupe" koja se nalazila u selu Podnovlju (općina Doboj) sa zonom odgovornosti na prostoru zapadnog dijela Bosanske posavine (općina Bosanski Brod, Derventa, Doboj i manji dio općine Odžak), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa. Sukladno ovlastima u zoni odgovornosti svoje "Operativno-taktičke grupe" već od kolovoza 1991. godine, u određenim selima nastanjenim Srbima osniva niža zapovjedna mjesta, naoružane postrojbe na razini četa i bataljuna (pod radnim nazivom 'dobrovoljački odredi') u svim selima koja su nastanjena Srbima, pripadnicima novoosnovanih postrojba dijeli vojnu opremu i naoružanje, te provodi adekvatnu obuku. Tako su zapovjedna mjesta osnovana u vojarni JNA u Derventi, gdje glavne zadaće na razini ove općine provode (odrađuje) potpukovnik JNA Stanko Trajković i potpukovnik JNA Ljubobir Obradović, i u selu Liješću (općina Bosanski Brod). Bez ikakvog zakonskog uporišta, no s ciljem stvaranja kaosa i nesigurnosti u legitimnim tijelima općinskih vlasti te lažnim prikazivanjem JNA kao garanta sigurnosti, ovlastio je Vojnu policiju JNA da na pojedinim putnim pravcima (u prostoru zone odgovornosti svoje "Operativno-taktičke grupe") uspostave kontrolne punktove na kojima pripadnici Vojne policije JNA kontroliraju i pretresaju građane, automobile i slično. Ovakvi kontrolni punktovi postavljeni su u selima Podnovlju (općina Doboj), Liješću (općina Bosanski Brod) i drugdje. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima zapadnog dijela Bosanske posavine.

SUBOTIN, MILAN, Srbin, muškarac, kapetan JNA, početkom druge polovice 1991. godine od potpukovnika Stevana Nikolića zvanog Kriger, zapovjednika Operativno-taktičke grupe koja se nalazila u gradačačkom selu Pelagićevu, dobio zadaću da u selu Obudovcu osnuje niže zapovjedno mjesto za prostor općine Bosanski Šamac. Za sjedište nižeg zapovjednog mjesta izabrao je Omladinski dom u Obudovcu. Sukladno svojim ovlastima osniva, opskrbljuje, naoružava i provodi obuku s pripadnicima "dobrovoljačkih odreda".

Na prostoru općine Bosanski Šamac osnovao je četiri takva odreda koji su imali status pričuvnih postrojbi JNA. Zapovjedništvo prvog "dobrovoljačkog odreda" bilo je u selu Batkuši, drugog u selu Obudovcu, trećeg u selu Crkvini, a četvrtog u gradu Bosanskom Šamcu. Osnovao je i diverzantsku postrojbu koja je od 29.11.1991., pa do 01.04.1992. godine, na prostoru općine Bosanski Šamac (većinom na užem prigradskom i gradskom pojasu) izvela 23 diverzantsko-terorističkih nedjela, u kojima su eksplozivnim napravama oštetili ili porušili veći broj dalekovodnih stupova (na magistralnim putovima elektroenergetske mreže), most na rijeci Savi, željezničku prugu Bosanski Šamac - Sarajevo, atomsko sklonište u krugu poduzeća "Hrana-produkt", privatne objekte u vlasništvu Hrvata, itd. Pripadnicima srpskih snaga stacioniranih u bosansko šamačkim selima Obudovac i Batkuša kojima je on zapovijedao zapovjedio je 19.07.1992. godine totalni napad iz sveg raspoloživog naoružanja na područje susjedne općine Orašje, s glavnim pravcem udara na selo Oštru Luku (napose na lokalitet Galiće).

SUNDAR, NIKOLA, Srbin, muškarac, pripadnik "Martićeve milicije", odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

ŠAINOVIĆ, MIHAJLO, zvani Mika, Srbin, muškarac, iz derventskog naselja Omeragića, pripadnik srpskih snaga, osobno je 01.04.1992. godine nasilno ušao u kuću Blaža Bešlića, starog 91 godinu, i ubio ga u krevetu, a potom zapalio kuću i mrtvo tijelo, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

ŠAPIR, NENAD, zvani Mece, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ŠARAC, MILORAD, Srbin, muškarac, iz grada Bosanske Dubice u istoimenoj općini, od 15.06.1992. godine zajedno s većim dijelom svoje postrojbe (dubička pješadijska brigada banjalučkog korpusa JNA) premješten na ratište na prostoru općine Derventa, gdje je paljenjem uništavao kuće Hrvata, a zatečenu imovinu pljačkao i odvozio svojoj kući u Bosansku Dubicu. Početkom listopada 1992. godine boravi na prostoru sela Donjeg i Gornjeg Svilaja (općina Odžak), i prema kazivanju Miroslava Vasilića zajedno s njim, Markom Vukadinovićem i svojim bratom Milošem Šarcem (svi pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane dubička brigada), zarobio trojicu muškaraca, između četrdeset i pedeset godina života; nakon tjelesnog zlostavljanja uhićenike su ubili.

ŠARAC, MILOŠ, Srbin, muškarac, iz grada Bosanske Dubice u istoimenoj općini, od 15.06.1992. godine, zajedno s većim dijelom svoje postrojbe (dubička pješadijska brigada banjalučkog korpusa JNA), premješten na ratište na prostoru općine Derventa, gdje je paljenjem uništavao kuće Hrvata, a zatečenu imovinu pljačkao i odvozio svojoj kući u Bosansku Dubicu. Početkom listopada 1992. godine boravi na prostoru sela Donjeg i Gornjeg Svilaja (općina Odžak), i prema kazivanju Miroslava Vasilića zajedno s njim, Markom Vukadinovićem i svojim bratom Miloradom Šarcem (svi pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane dubička brigada), zarobio trojicu muškaraca, između četrdeset i pedeset godina života; nakon tjelesnog zlostavljanja uhićenike su ubili.

ŠARKALJ, PERO, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, pripadnik srpskih snaga (ekstremne postrojbe zvane četnici), osnovano osumnjičen da je tijekom 1992. i 1993. godine u logorima i zatvorima na području općine i grada Brčkog počinio veći broj zločina nad hrvatskim i muslimanskim civilnim pučanstvom (od zlostavljanja, premlaćivanja do klanja).

ŠIŠIĆ, OSTOJA, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ŠIŠIĆ, VLADO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ŠIŠLJAGIĆ, LJUBO, Srbin, muškarac, pripadnik (vozač) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ŠIŠLJAGIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog odjeljenja BST-a (bestrzajni topovi) protuoklopnog voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

ŠIŠLJAGIĆ, MIROSLAV, (Mitar), Srbin, muškarac, rođen 1965., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

ŠIŠLJAGIĆ, VASILIJE, (Đorđe), Srbin, muškarac, rođen 1948., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

ŠIŠLJAGIĆ, SIMO, (Slobodan), Srbin, muškarac, rođen 1948., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

ŠUKA, ?, Srbin, muškarac, iz Tuzle, kapetan prve klase JNA, radio u vojarni "Zdravko Čelar" u Derventi, od listopada 1991. godine zapovjednik 1. motoriziranog bataljuna 327. motorizirane brigade 454. mješovitog protuoklopno artiljerijskog puka JNA, odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

ŠUKURIN, NENAD, Srbin, muškarac, od sredine 1991. godine na dalje, zajedno s kapetanima JNA Gavrićem iz Doboja i Mišljenovićem iz Dervente te vojnim policajcem JNA Šljukom provodio vojnu obuku pripadnika lokalnih srpskih postrojba zvanih dobrovoljački odredi na području općine Bosanski Brod.

ŠLJUKA, ?, Srbin, muškarac, pripadnik Vojne policije JNA, od sredine 1991. godine na dalje zajedno s kapetanima JNA Gavrićem iz Doboja i Mišljenovićem iz Dervente provodio vojnu obuku pripadnika lokalnih srpskih postrojba zvanih dobrovoljački odredi na području općine Bosanski Brod. U obuci su mu pomagali i Srbi (lokalni zapovjednici) s područja općine Bosanski Brod Marko Grabovac, Vlado Jaćimović, Nenad Šukurina i drugi.

ŠLJUKA, ĐORĐE, (Žarko), Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine u pripremama, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, napose Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela. Osobno je sudjelovao u prvom pretresu kuća Hrvata u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine. Potom su slijedila maltretiranja Hrvata sela Donjih Vrela, paljenje njihovih kuća, pljačka imovine itd. Na pravoslavni Uskrs (koncem travnja) 1992. godine, u večernjim satima zajedno s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe zastrašivao je Hrvate, mještane sela Donjih Vrela, pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama. Pripadnici postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine masovni zločin nad Hrvatima sela Donjih Vrela kada su na razne načine ubili deset uglavnom starijih osoba, a sve obiteljske kuće Hrvata zapalili i uništili.

ŠLJUKA, VID, (Žarko), Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine u pripremama, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, napose Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela. Osobno je sudjelovao u prvom pretresu kuća Hrvata u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine. Potom su slijedila maltretiranja Hrvata sela Donjih Vrela, paljenje njihovih kuća, pljačka imovine itd. Na pravoslavni Uskrs (koncem travnja) 1992. godine, u večernjim satima zajedno s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe zastrašivao je Hrvate, mještane sela Donjih Vrela, pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama. Pripadnici postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine masovni zločin nad Hrvatima sela Donjih Vrela kada su na razne načine ubili deset uglavnom starijih osoba, a sve obiteljske kuće Hrvata zapalili i uništili.

TADIĆ, MIROSLAV, zvani Brko, Srbin, muškarac, rođen u odžačkom selu Novi Grad, stalno nastanjen u gradu Bosanskom Šamcu, tijekom 1992. godine imenovan za predsjednika "Komisije za etničko čišćenje" na prostoru općine Bosanski Šamac. Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu podigao je 25. srpnja 1995. godine optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u općini Bosanski Šamac.

TADIĆ, MILENKO, (Njegoslav), Srbin, muškarac, rođen 1958., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

TADIĆ, MIROSLAV, zvani Miro i Brko, Srbin, muškarac, predsjednik Komisije za etničko čišćenje, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TALIĆ, MOMIR, Srbin, muškarac, časnik JNA, zapovjednik 2. krajiškog korpusa srpskih snaga, od svibnja 1992. godine sudjelovao je u sveopćoj agresiji na Bosansku posavinu kada su, u cijelosti ili dijelom okupirane općine Derventa, Doboj, Modriča, Bosanski Brod, Gradačac, Brčko, Orašje, Bosanski Šamac i Odžak. U tom oružanom napadu njemu potčinjeni pripadnici srpskih snaga počinili su bezbroj ratnih zločina nad civilnim pučanstvom navedenih općina te nad vojnim zarobljenicima, zatočenicima i bolesnicima. Nakon "uspješno" obavljene okupacije velikog dijela Bosanske posavine i sjeverozapadne Bosne unaprijeđen je u čin "general-potpukovnika Srpske vojske". Osobno je 03.05.1995. godine boravio u selu Krepšiću (općina Brčko) i zapovjedio užurbane pripreme postrojbi srpskih snaga za sveopći napad na neokupirani prostor općine Orašje i izlazak srpskih snaga na rijeku Savu kod grada Orašja. Izvršnu zapovijed za totalni ofenzivni napad izdao je 05.05.1992. godine. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima Bosanske posavine.

TATIĆ, STOJAN, Srbin, muškarac, iz Dervente, načelnik Civilne zaštite Dervente, početkom 1992. godine često dolazio u derventsku vojarnu JNA i obavljao niz razgovora sa zapovjednikom vojarne potpukovnikom Stankom Trajkovićem i načelnikom 'Centra službi sigurnosti Doboj' Andrijom Bjeloševićem, radi provedbe završnih priprema za agresiju i okupaciju zapadnog dijela Bosanske posavine, odgovoran za ratne zločine počinjene, tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

TEŠANOVIĆ, DRAGOMIR, (Marko), Srbin, muškarac, rođen 1962., iz Novog Grada, predsjednik SDS-a za općinu Odžak i član srpskog Kriznog stožera općine Odžak, tijekom 1991. godine na čelu užeg rukovodstva SDS-a općine Odžak razrađuje strategiju velikosrpskog plana, koja se očituje u dvojakom djelovanju: prvo, političke naravi -razbijanje i razgradnja društveno-pravnog, teritorijalnog i administrativnog ustroja, drugo, vojno naravi - naoružavanje srpskog življa i priprava za vojno djelovanje na prostoru općine Odžak, kad za to dođe vrijeme. Uvažavajući činjenicu da je mali broj Srba u ukupnom postotku pučanstva ove općine te raspoređenost sela u kojima žive Srbi, na čelu užeg rukovodstva SDS-a odlučuje se za primjenu modela tzv. "srpskih opština". Ovaj model se ogleda u priključenju grupiranih područja na kojima žive Srbi susjednim općinama u kojima su osnivane "srpske opštine". Tako Srbi iz sela Novog Grada i Donje Dubice "izražavaju želju" da se priključe "Srpskoj opštini Šamac", Srbi iz sela Gnionice da se pridruže "Srpskoj opštini Modriča", a Srbi iz sela Jošavic, Vrbovca, Donjeg Svilaja i Gornjeg

Svilaaj da se pripoje "Srpskoj opštini Brod". Ovako zamišljeno "odvajanje" određenih dijelova od općine Odžak ima izuzetno značenje na pozicije njihova vojnog ustrojavanja i predstojeće oružane agresije pripadnika srpskih snaga predvođenih pripadnicima JNA na prostor grada i općine Odžak.

TEŠIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

TEŠIĆ, CVIJAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TEŠIĆ, RANKO, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

TEŠIĆ, ĐORĐE, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TEŠIĆ, CVIKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TEUFILOVIĆ, (NOVAK) NIKOLA, Srbin, muškarac, rođen 1968., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

TODOROVIĆ, STEVAN, zvani Stevo, Stiv i Monstrum, Srbin, muškarac, iz sela Danje Slatine (općina Bosanski Šamac), načelnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, osnovano osumnjičen da je tijekom 1992. godine boravio na prostoru općine Brčko te počinio brojne zločine nad Hrvatima i Muslimanima na području grada i općine Brčko. Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu podigao je 25. srpnja 1995. godine optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u općini Bosanski Šamac.

TOPČAGIĆ, FADIL, zvani Brada, Musliman, muškarac, iz Bosanskog Šamca, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, od studenog 1991. godine, pripadnik diverzantske postrojbe JNA koja je od 29.11.1991., pa do 01.04.1992. godine na prostoru općine Bosanski Šamac (većinom na užem prigradskom i gradskom pojasu) izvela 23 diverzantsko-teroristička nedjela, u kojima su eksplozivnim napravama oštetili ili porušili veći broj dalekovodnih stupova (na magistralnim putovima elektroenergetske mreže), most na rijeci Savi, željezničku prugu Bosanski Šamac - Sarajevo, atomsko sklonište u krugu poduzeća "Hrana-produkt", privatne objekte u vlasništvu Hrvata, it.d., odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TOPOLOVAC, MIHAJLO, Srbin, muškarac, iz odžačkog sela Donje Dubice (zaselka Trnjaka), stalno nastanjen u gradu Bosanskom Šamcu, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TOPOLOVAC, MILE, Srbin, muškarac, pripadnik (poslužitelj) četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

TOVIRAC, MIHAJLO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TRAJKOVIĆ, STANKO, Srbin, muškarac, iz Doboja, potpukovnik JNA, zapovjednik vojarne "Zdravko Čelar" u Derventi, od pukovnika JNA Stublinčevića (zapovjednika "Operativno-taktičke grupe" JNA sa sjedištem u dobojskom selu Podnovlju) imenovan zapovjednikom nižeg zapovjednog mjesta smještenog u vojarni JNA u Derventi sa zonom odgovornosti na prostoru općine Derventa, aktivno podržavao stajalište SDS-a za teritorijalnim odvajanjem onih prostora općine Derventa u kojima Srbi žive u većini i osnivanje 'Srpske općine Derventa' sa sjedištem u gradskom naselju Čardaku. Tijekom 1991. godine zapovijedao da se naoružanje uskladišteno u bazi JNA južno od grada Dervente (u navedenoj bazi JNA bile su uskladištene ogromne količine naoružanja i streljiva Teritorijalne obrane većeg broja bosansko-posavskih općina), raspodijeli isključivo Srbima na prostoru sjeverne Bosne. Naoružanje i streljivo prevoženo je vojnim vozilima JNA u Agiće, Miškovce, Trstence i druga sela nastanjena Srbima, uz pratnju pripadnika Vojen policije JNA, a vojnim helikopterima u sela Donju Ljupljanicu i Veliku Sočanicu. U drugoj polovici 1991. godine u vojarni je okupljao 'srpske dobrovoljce', naoružavao ih i slao na ratište u Hrvatsku, uglavnom na prostor zapadne Slavonije. S ciljem kvalitetnijih priprema za agresiju na Bosansku posavinu, zapovjedio je, tijekom rujna 1991. godine, dislociranje većeg dijela vojnika, naoružanja, streljiva i druge vojne tehnike 454. mješovitog protuoklopnog artiljerijskog puka JNA iz vojarne u Derventi na teren, na prostor susjedne općine Prnjavor (lokalitet Ribnjak), Srbac (planinu Motajicu), i u ona sela derventske općine u kojima su u većini živjeli Srbi (Debela Obala, Kalenderovci Gornji...). Po dolasku na teren, sukladno zapovijedi, sva topnička oružja su ukopana i stavljena u borbene položaje s cijevima okrenutim prema unutrašnjosti općine i grada Dervente. U završnoj etapi priprema za agresiju i okupaciju Bosanske posavine osnovao je zapovjedništvo zapovjednog mjesta u Derventi u koju je imenovao časnike JNA potpukovnika Ljubomira Obradovića (iz Dervente), majora Sreću Sekulića (iz Dervente), kapetana prve klase Nedeljka Stajčića (načelnik za intedantske

poslove), kapetana Andriju Peuzeša (zapovjednik pozadinske postrojbe), kapetana Đorđa Mišljenovića (referent za opskrbu), kapetana Bočića (voditelj garnizonske ambulante u derventskoj vojarni JNA) i pričuvnog kapetana prve klase Stojakovića (zapovjednik veze).

TRIFUNOVIĆ, DUŠAN, (Stevan), Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga sudjelovao tijekom svibnja 1992. godine u provedbi ratnih zločina nad civilnim pučanstvom hrvatske nacionalnosti sela Donjih Vrela.

TRIFUNOVIĆ, SLAVKO, zvani Mengele, Srbin, muškarac, iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), policajac, tijekom 1992. godine u logoru, kojeg su pripadnici srpskih snaga osnovali u skladištnim prostorijama Teritorijalne obrane općine Bosanski Šamac, brutalno se iživljavao nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima. Posebno je "uživao" vadeći zdrave zube zatočenicima željeznim građevinskim kliještima, puškom ili čim sličnim; povađene zube odlagao je u staklenu posudu, govoreći da će ih čuvati kao ratni trofej.

TRIVANOVIĆ, MITAR, Srbin, muškarac, pričuvni kapetan JNA, tijekom druge polovice 1991. i početkom 1992. godine zajedno s umirovljenim policajcem Ristom Stolićem organizirao dopremu i raspodjelu naoružanja i streljiva Srbima koji su živjeli u derventskom gradskom naselju Čardaku, odgovoran za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

TRIVUNOVIĆ, SLAVKO, zvani Harmonikaš, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TRIVKOVIĆ, ?, Srbin, muškarac, iz sela Liješće (općina Bosanski Brod) - dozapovjednik srpske postrojbe zvane Beli orlovi, Dragan Mićić zvani Deda, zajedno sjoš trojicom pripadnika svoje postrojbe među kojima je bio i Živko Krivošija, presreli su 25.03.1992. godine na ulazu u selo Donja Vrela automobil u kojem su se nalazila trojica Hrvata, mještana sela Donjih Vrela; nakon pretresa automobila, ranjavanja vozača automobila (jedan od pripadnika srpske postrojbe pucao mu je iz neposredne blizine u desno rame) i brutalnog premlaćivanja uhićenika, doveli su ih u selo Liješće, gdje su ih zatvorili u jednu prostoriju svlačionice na nogometnom igralištu, u neposrednoj blizini Omladinskog doma u kojemu se tada bilo smješteno zapovjedništvo srpskih snaga ("dobrovoljačkih odreda"). Ova je osoba tijekom večeri i noći, zajedno s Nenadom Miličićem (Srbinom iz sela Vinske) brutalno premlaćivao i mučio bez prestanka svu trojicu zatočenih Hrvata; oko ponoći su izveli dvojicu zatočenika, Iliju Dusparu i Franju Matanovića, odveli do obale rijeke Save i tu ubili, a tijela su bacili u rijeku.

TRUBAJIĆ, LJUBIŠA, (Ostoja), Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, kuće su opljačkane, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

TUBAKOVIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, zapovjednik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane II. dobrovoljački odred iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TUBONJIĆ, DRAGAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

TUPIĆ, (MILAN) SLAVKO, Srbin, muškarac, rođen 1970., iz Vrbovačkog Lipika (općina Odžak), član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

TUTNJEVIĆ, STEVO, zvani Stevura, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VAKIĆ, SLOBODAN, zvani Žvaka, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VASILIĆ, MIROSLAV, (Miloš), Srbin, muškarac, rođen 1969. godine, iz grada Bosanske Dubice u istoimenoj općini, od 30.06.1991. godine u sastavu je 11. pješadijske brigade (zvane i 'Dubička') banjalučkog korpuca JNA iz Bosanske Dubice, kojom je tada zapovijedao potpukovnik JNA Ratomir Marinković. Vrijeme od 16.10.1991. do 15.06.1992. godine proveo je zajedno s drugim pripadnicima svoje postrojbe u Republici Hrvatskoj, na ratištu oko Jasenovca i Novske. Od 15.06.1992. godine, zajedno s većim dijelom svoje postrojbe, premješten je na ratište na prostoru općine Derventa, gdje je u selima Ceru, Modranu i još nekima paljenjem uništavao kuće Hrvata, a zatečenu imovinu pljačkao i odvozio svojoj kući u Bosansku Dubicu. Početkom listopada 1992. godine boravi na prostoru sela Donjeg i Gornjeg Svilaja (općina Odžak). Sam je kasnije kazivao da je tijekom listopada 1992. godine na prostoru sela Svilaja, zajedno s Miloradom i Milošem (braća) Šarcem, te Markom Vukadinovićem (svi pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Dubička brigada) zarobio trojicu muškaraca, starih između četrdeset i pedeset godina. Nakon tijelesnog zlostavljanja uhićenike su strijeljali. Tijekom 1994./1995. godine većinu vremena provodi u selu Krepšiću (općina Brčko) i aktivno sudjeluje u oružanim napadima na prostor i osobe neokupiranih područja općina Orašje i Brčko.

VASILJEVIĆ, LAZO, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), zapovjednik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

VASILJEVIĆ, LUKA, Srbin, muškarac, iz sela Bukove Grede (općina Orašje), pripadnik drugog odjeljenja lokalne postrojbe srpskih snaga iz sela Bukove Grede.

VASILJEVIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, kao vojni sudac pri srpskim snagama odgovoran je za ratne zločine počinjene tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VASILJEVIĆ, NOVICA, Srbin, muškarac, iz grada Modriče, prema odredbi i ukazu koje je dobio od Gavre Drinića, vrijeme tijekom svibnja 1992. godine provodi u selu Skugriću Gornjem (općina Modriča) i vrši istražne radnje nad uhićenim Hrvatima i Muslimanima s područja općine Modriča; prilikom ispitivanja uhićenike fizički zlostavljaju i muče.

VASOVIĆ, SVETOZAR, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VEJSILOVIĆ, JASMIN, Musliman, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VIDIĆ, ACO, Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe JNA pod zapovjedništvom kapetana JNA Miroslava Radića, sudjelovao 16.04.1992. godine u napadu na selo Gornje Kolibe kada je ubijeno najmanje deset starijih osoba, Hrvata i Muslimana, mještana tog sela. Sjedeći na jednom tenku, zajedno sa Stankom Patkovićem koji je sjedio na drugom, pokazivao je koje će se kuće rušiti tenkovskim granatama; kad su tenkovi došli do seoske džamije i mjesnog groblja, zajednički sa Stankom Patkovićem odredio da se isti poruše, što je i učinjeno. Istog dana je na prostoru lijevo od džamije (lokalitet zvan Bare), uz pomoć Stanka Patkovića, ubio dvojicu Muslimana, umirovljenike Ejuba Mašića i Mehmeda Mujčina, te potom sa jednim Srbinom iz bosanskobrodskog sela Brusnice Male (pripadnikom njegove postrojbe), u kućnom dvorištu ubio Mirka Šarića (preko 60 godina života) i njegovu majku Cvitu (preko 90 godina života).

VIDIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, umirovljeni policajac, od Nenada Miličića, zapovjednika četvrtog bataljuna srpske postrojbe zvane Vučjačka brigada, imenovan tijekom srpnja 1992. godine za njegovog pomoćnika na poslovima sigurnosti.

VOĆKIĆ, JOVO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane III. dobrovoljački odred iz sela Crkvine (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VOĆKIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane III. dobrovoljački odred iz sela Crkvine (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VOĆKIĆ, PETAR, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane III. dobrovoljački odred iz sela Crkvine (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VOJNOVIĆ, MILENKO, zvani Beli, Srbin, muškarac, predsjednik Općinskog odbora SDS-a u Brčkom, jedan od vođa i provoditelja srpske politike genocida (etničkog čišćenja), utemeljene na provedbi masovnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima na prostoru općine Brčko.

VRAŠTANOVIĆ, RANKO, Srbin, muškarac, iz Dervente, pripadnik srpskih snaga, tijekom 1992. godine, čuvar u logoru Bare (općina Doboj) kojeg su pripadnici srpskih snaga osnovali u prostoru vojnog skladišta JNA u dobojskom naselju Rudanka, u kojem su uhićenici bili izloženi svakodnevnim torturama i ubojstvima, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

VUJIĆ, DRAGAN, (Ilija), Srbin, muškarac, iz sela Lončara (općina Orašje), kao član jedne od četiri tenkovske posade srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

VUJIĆ, JOSIP, Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine u pripremama, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, posebno nad Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela. Osobno je sudjelovao u prvom pretresu kuća Hrvata u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine. Potom su slijedila maltretiranja Hrvata sela Donjih Vrela, paljenje njihovih kuća, pljačka imovine it.d. Na pravoslavni Uskrs (koncem travnja) 1992. godine, u večernjim satima, zajedno s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe zastrašivao je Hrvate, mještane sela Donjih Vrela pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama. Pripadnici lokalne postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine masovni zločin nad Hrvatima sela Donjih Vrela kada su na razne načine ubili deset uglavnom starijih osoba, a sve obiteljske kuće Hrvata zapalili i uništili.

VUJIĆ, MILAN, (Stanko), Srbin, muškarac, iz sela Lončara (općina Orašje), kao član jedne od četiriju tenkovskih posada srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni

su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

VUJIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik ("nišandžija") četvrtog mitraljeskog odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

VUJIĆ, RADMILA, Srpkinja, ženska osoba, iz sela Liješća (općina Bosanski Brod), tijekom ožujka 1992. godine, kao pripadnica lokalnih srpskih snaga boravila na prostoru sela Liješće i sudjelovala u provedbi agresije i ratnih zločina nad civilima općine Bosanski Brod.

VUJIĆ, SLOBODAN, (Stanko), Srbin, muškarac, sredinom travnja 1992. godine od svog zapovjednika Nike Perića imenovan zapovjednikom jednog od tri voda lokalne srpske postrojbe iz sela Donjeg Žabara; kao zapovjednik voda bio je članom jedne od četiriju tenkovskih posada srpskih snaga i sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila, Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

VUJIĆ, ZORAN, Srbin, muškarac, iz sela Gornja Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine u pripremama, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, posebno nad Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela. Osobno je sudjelovao u prvom pretresu kuća Hrvata u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine. Potom su slijedila maltretiranja Hrvata sela Donjih Vrela, paljenje njihovih kuća, pljačka imovine itd. Na pravoslavni Uskrs (koncem travnja) 1992. godine, u večernjim satima zajedno s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe zastrašivao je Hrvate, mještane sela Donjih Vrela, pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama. Pripadnici lokalne postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine,masovni zločin nad Hrvatima sela Donjih Vrela kada su na razne načine ubili deset uglavnom starijih osoba, a sve obiteljske kuće Hrvata zapalili i uništili.

VUJIČIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, zapovjednik trećeg odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

VUJIČIĆ, BRANKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

VUJIČIĆ, MIRKO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

VUJIČIĆ, PETAR, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

VUJIČIĆ, SAVO, Srbin, muškarac, vozač lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

VUJIČIĆ, PANO, Srbin, muškarac, pripadnik (strijelac) trećeg odjeljenja trećeg voda lokalne postrojbe srpskih snaga zvane Dobrovoljački odred, iz sela Donje Dubice (općina Odžak).

VUJINOVIĆ, ZDRAVKO, (Đuro), Srbin, muškarac, rođen 1945., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog štaba općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

VUKADINOVIĆ, MARKO, Srbin, muškarac, iz grada Bosanske Dubice u istoimenoj općini, od 15.06.1992. godine zajedno s većim dijelom svoje postrojbe (dubička pješadijska brigada banjalučkog korpusa JNA) premješten na ratište na prostoru općine Derventa, gdje paljenjem uništava kuće Hrvata, a zatečenu imovinu pljačka i odvozi svojoj kući u Bosansku Dubicu. Početkom listopada 1992. godine boravi na prostoru sela Donjeg i Gornjeg Svilaja (općina Odžak). Prema kazivanju Miroslava Vasilića, tijekom listopada 1992. godine na prostoru sela Svilaja zajedno s njim i braćom Miloradom i Milošem Šarcem (svi pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane dubička brigada), zarobili su trojicu muškaraca, starih između četrdeset i pedeset godina i nakon tjelesnog zlostavljanja ubili.

VUKELIĆ, VUJADIN, Srbin, muškarac, iz sela Podnovlja (općina Doboj), pripadnik srpskih snaga, zajedno sa Zlatkom Macanom tijekom 1992. godine na prvoj crti bojišnice Riteši, Majevica, fizički maltretirao (tukao) zatočenike iz dobojskog logora Bare, koje je tu doveo Ljubomir Petrović (kapetan JNA) radi obavljanja prisilnih radova (kopanje rovova, tranšeja i raznih utvrda za potrebe pripadnika srpskih snaga). Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

VUKMAN, GORAN, (Slobodan), Srbin, muškarac, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod), kao pripadnik lokalne srpske postrojbe sudjelovao tijekom 1991. godine u pripremama, a tijekom 1992. godine u provedbi agresije i ratnih zločina nad Hrvatima općine Bosanski Brod, pogotovo nad Hrvatima iz sela Donjih i Gornjih Vrela. Osobno je sudjelovao u prvom pretresu kuća Hrvata u selu Donjim Vrelima 28.03.1992. godine. Potom su slijedila maltretiranja Hrvata sela Donjih Vrela, paljenje njihovih kuća, pljačka imovine it.d. Pojedinim Hrvatima iz sela Donjih Vrela otvoreno je govorio 'da će pobiti sve Hrvate, po redu'. Na pravoslavni Uskrs (koncem travnja) 1992. godine, u večernjim satima, zajedno s ostalim pripadnicima lokalne srpske postrojbe, zastrašivao je Hrvate, mještane sela Donja Vrela,

pucajući iz pješačkog oružja po njihovim kućama. Osobno je 11.05.1992. godine opljačkao Antu Jurilja (1941.) iz sela Donjih Vrela (iz dvorišta mu je odvezao poljoprivredni traktor), pripadnici lokalne postrojbe srpskih snaga kojoj je pripadao počinili su 11., 12. i 13.05.1992. godine masovni zločin nad Hrvatima sela Donjih Vrela kada su na razne načine ubili deset uglavnom starijih osoba, a sve obiteljske kuće Hrvata zapalili i uništili.

VUKMIROVIĆ, STANKO, zvani Dulić, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske vojske, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

VUKOJEVIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije na prostoru općine Bosanski Šamac, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

VUKOVIĆ, ALEKSANDAR, zvani Vuk, Crnogorac, muškarac, iz Pljevlja (općina Pljevlja), kao pripadnik postrojbe srpskih snaga pristigle iz Srbije (zvane Šešeljevci) sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda. Prema neprovjerenim izvješćima poginuo je tijekom napada, a u znak zahvalnosti Srbi su promjenili ime okupiranog sela Vidovica u Vukovo.

VUKOVIĆ, MILAN, Srbin, muškarac, pripadnik Srpske milicije, zajedno s Novakom Novićem 23.03.1992. godine zapovjedio pripadnicima srpskih snaga da uhite 70 civila Hrvata i Muslimana iz derventskog naselja Omeragića. Nakon uhićenja civile su odveli i zatočili u Osnovnnoj školi u selu Agićima (općina Derventa); nakon određenog vremena skupina od 17 zatočenika prebacili su u logor u Starom mlinu na rijeci Vijaka (općina Prnjavor). Osobno je dolazio u ovaj logor, gdje je skupa sa Đorđem Radanom premlaćivao zatočenike, a napose Muslimana Ahmeta Bundevicu, koji je u ovom logoru premlaćivanjem i usmrćen 11.06.1992. godine. Odgovoran je za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Derventa.

VUKOVIĆ, DUŠAN, Srbin, muškarac, iz grada Dervente u istoimenoj općini, nakon prvih općinskih višestranačkih izbora kao zastupnik SDS-a izabran za predsjednika općinske vlade. Osobno je, a i nagovarajući ostale zastupnike SDS-a u općinskim tijelima vlasti, primjenjivao metode blokade rada novoizabranih tijela vlasti općine Derventa, s ciljem stvaranja preduvjeta za oružanu agresiju pripadnika JNA na prostor općine. Učestalo je tražio teritorijalno razgraničenje općine i osnivanje 'Srpske opštine Derventa', u sastav koje bi osim sela u kojima su u većini živjeli Srbi ušao i dio grada Dervente koji se nalazi s lijeve obale rijeke Ukrine; za sjedište je odredio gradsko naselje Čardak. Učestalo je, kao značajnu potporu ideji teritorijalnog razgraničenja, isticao podršku zapovjednika vojarne JNA "Zdravko Čalar" u Derventi potpukovnika Stanka Trajkovića i njegovog zamjenika potpukovnika Ljubomira Obradovića, te časnika za sigurnost JNA u navedenoj vojarni Petra Čaušanina.

VUKOVIĆ, MILORAD, (Živko), Srbin, muškarac, rođen 1966., iz Novog Grada, član srpskog Kriznog stožera općine Odžak i politički aktivist SDS-a.

ZAHIROVIĆ, DŽEMAL, zvani Špajzer, Musliman, muškarac, iz okolice grada Bijeljine, kao pripadnik srpskih snaga počinio tijekom 1992. godine veći broj zločina nad Hrvatima i Muslimanima na prostoru grada i općine Brčko; kao logorski čuvar u logoru zvanom Batković u istoimenom bijeljinskom selu tijekom 1992. godine počinio bezbroj brutalnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima koji su bili zatočeni u tom logoru. Jedna od specijalnosti pri mučenju ili ubijanju zatočenika bilo mu je lomljenje kralježnice i udarci kamenom.

ZARIĆ, SIMO, zvani Šolaja, Srbin, muškarac, rođen u odžačkom selu Donjoj Dubici (zaselak Trnjak), za stalno nastanjen u gradu Bosanskom Šamcu, od koncaa 1991. godine šef vojne sigurnosti i jedan od zapovjednika lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac. Međunarodni sud za utvrđivanje ratnih zločina u Den Haagu podigao je 25. srpnja 1995. godine optužnicu protiv njega za počinjene ratne zločine nad Hrvatima i Muslimanima u općini Bosanski Šamac.

ZEČEVIĆ, ILIJA, Srbin, muškarac, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak), tijekom druge polovice 1991. godine zajedno s predsjednikom SDS-a za selo Gornji Svilaj Vladom Seljakovićem preuzimao naoružanje, streljivo i drugu vojnu opremu od pripadnika JNA u Novom Gradu, dopremao u selo Gornji Svilaj i raspodjeljivao među Srbima, stanovnicima tog sela; početkom 1992. godine imenovan zapovjednikom "dobrovoljačkog odreda" osnovanog u selu Gornjem Svilaju (općina Odžak). Odgovoran je za veći broj ratnih zločina počinjenih tijekom 1992. godine nad Hrvatima i Muslimanima općina Odžak i Bosanski Brod.

ZORANOVIĆ, RADOVAN, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane III. dobrovoljački odred iz sela Crkvina (općina Bosanski Šamac), odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ZORANOVIĆ, MILE, zvani Pancir, Srbin, muškarac, pripadnik lokalne postrojbe srpskih snaga zvane IV. dobrovoljački odred iz Bosanskog Šamca, odgovoran za ratne zločine počinjene nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac.

ZORIĆ, GLIGOR, Srbin, muškarac, iz okolice grada Goražda, kao pripadnik srpskih snaga tijekom 1992. godine posebno se isticao čeneći veći broj zločina nad Hrvatima i Muslimanima na prostoru općine Brčko; kao logorski čuvar u logoru zvanom Batković u

istoimenom bijeljinskom selu tijekom 1992. godine počinio bezbroj brutalnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima zatočenima u tom logoru.

ŽARKIĆ, ZORAN, Srbin, muškarac, iz sela Donjeg Žabara (općina Orašje), kao član jedne od četiriju tenkovskih posade srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

ŽERIĆ, ZORAN, Srbin, muškarac, iz Bosanskog Broda, kao djelatnik Štaba TO općine Bosanki Brod tijekom listopada 1991. pomogao Dušanu Dragosavljeviću pri osnivanju paravojne postrojbe od 134 naoružane osobe srpske nacionalnosti nazvane "Bosanskobrodski srpski bataljon".

ŽIGIĆ, SLAVKO, (Simo), Srbin, muškarac, iz sela Lončara (općina Orašje), kao član jedne od četiriju tenkovskih posade srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovic. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

ŽIGIĆ, (SIMO) ZDRAVKO, Srbin, muškarac, iz sela Lončari (općina Orašje), kao član jedne od četiriju tenkovskih posade srpskih snaga sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovic. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

ŽIVANOVIĆ, LJUBOMIR, Srbin, muškarac, iz Srbije, bojnik JNA, tijekom 1992. godine službovao u vojarni JNA u Brčkom; koncem ožujka 1992. godine, zajedno s Nikom Periće sazvao i vodio sastanak na kojem su okupljeni vojno sposobni Srbi iz sela Lončara (općina Orašje) i tijekom sastanka izjavio da će JNA svim Srbima iz sela Lončara, kao i Srbima iz drugih sela i mjesta podijeliti naoružanje, opremu i streljivo, te ih obučiti i vojno ustrojiti; osobno je 06.04.1992. godine u selu Donjim Žabarima kraj Osnovne škole ispred JNA nadzirao podjelu naoružanja, opreme i streljiva Srbima iz oraških sela Donjeg Žabara, Čović Polja i Lončara (tada je samo iz sela Lončara naoružano i vojno opremljeno 115 Srba). Prema zapovjedi svog nadređenog, potpukovnika JNA Stevana Nikolića zvanog Kriger, otpočeo je i predvodio sveopći oružani napad postrojbi srpskih snaga na prostor općine Orašje, koji je započeo 29.04.1992. godine, u jutarnjim satima (oko 9,00 sati) iz istočnog pravca (od općine Brčko) i južnog dijela oraške općine (iz sela Čović Polja, Lepnice, Donjeg Žabaar i Lončara). Neposredno prije izdavanja zapovjedi za napad, zajedno s Nikom Perićem je, u oraškom selu Lepnicama pred okupljenim pripadnicima srpskih snaga objasnio koncepciju i startegiju napada na selo Vidovice, a potom naglasio da svaki pripadnik lokalnih potrojbi srpskih snaga, pogotovo pripadnici postrojbe koji su pristigli iz Srbije, nakon zauzimanja sela Vidovica mogu uzeti svu imovinu koju nađu, a svidi im se. Rezultat ovog napada je bila potpuna okupacija oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

ŽIVKOVIĆ, DRAGAN, zvani Travolta, Srbin, muškarac, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga privodio civilno stanovništvo grada Brčkog u logor zvan Luka i tu ih zlostavljao i mučio.

?, BOGDAN, zvani Keki, Srbin, muškarac, iz grada Brčkog, pripadnik lokalne srpske policije, tijekom 1992. godine u zatvoru u Brčkom počinio bezbroj premlaćivanja i drugih zlodjela nad uhićenim Hrvatima i Muslimanima, stanovnicima grada Brčkog.

?, BOGDAN, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci, u logoru kojeg su srpske snage osnovale u selu Pelalgićevu (općina Gradačac), od 17.05.1992. godine na dalje počinio veliki broj perverznih i brutalnih zločina nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima.

?, ENVER, Musliman, muškarac, u logoru zvanom Luka u gradu Brčkom počinio veći broj ubojstava zatočenih Hrvata i Muslimana; javno se hvalio kako je osobno ubio veliki broj zatočenih Muslimana; poslije ovakvih izjava običavao je pokazivati krvavi vojnički nož s kojeg bi lizao krv.

?, DINO, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Arkanovci, sudjelovao u provedbi ratnih zločina nad Hrvatima i Muslimanima u Brčkom.

?, DRAGAN, Srbin, muškarac, iz Brčkog, bojnik JNA, tijekom 1992. i 1993. godine sudjelovao u provedbi stravičnih zločina (premlaćivanje, vađenja očiju, rezanje ušiju, ubijanje klanjem, masakriranje, silovanje...) nad Hrvatima i Muslimanima (civilima i zatočenicima) na prostoru Bosanske posavine.

?, ILIJA, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga, sudjelovao od 1992. godine u provođenju zločina nad Hrvatima i Muslimanima na prostoru Bosanske posavine.

?, IVAN, zvani Kikica, Srbin, muškarac, s prostora općine Bijeljina, tijekom 1992. godine u logoru Luka u gradu Brčkom ubijao zatočene Hrvate i Muslimane.

?, LJILJA, Srpkinja, ženska osoba, pripadnica srpskih snaga, osobno u lipnju 1992. godine, u logoru Bare (općina Doboj) kojeg su pripadnici srpskih snaga osnovali u prostoru vojnog skladišta JNA u dobojskom naselju Rudanka, fizički maltretirala skupinu uhićenika koje su pripadnici srpskih snaga iz Dervente doveli u

ovaj logor. Posebno se okrutno odnosila prema jednom Muslimanu iz Dervente kojeg je znala tući vojničkim opasačem sve dok se ne bi umorila, a tada bi mu zapovjedila da legne potrbuške i onda mu sjela na leđa tražeći od njega da radi sklekove.

?, **MIROSLAV**, Srbin, muškarac, iz sela Koretaša (općina Lopare), od 1992. godine sudjelovao u provodbi srpske politike genocida (etničkog čišćenja) na prostoru općine Brčko: nakon uhićenja privodio civile hrvatske i muslimanske nacionalnosti u logor Luku u gradu Brčkom i tu ih osobno ubijao.

?, **PREDRAG**, zvani Raka, Srbijanac, muškarac, iz Kraljeva (Srbija), od veljače 1992. godine kao pripadnik paravojne postrojbe zvane Beli orlovi boravio sa svojom postrojbom na prostoru općine Bosanski Brod, u selu Vinska; pripadnici ove srpske postrojbe od svog su dolaska na prostor općine Bosanski Brod pa na dalje sustavno zlostavljali hrvatsko pučanstvo koje je živjelo na tom prostoru, pljačkali imovinu (posebno skupocijene alate i elektronske uređaje) i odvozili u Srbiju.

?, **RADE**, Srbijanac, muškarac, iz Stare Pazove (Srbija), pripadnik radikalne postrojbe srpskih snaga koja je iz Srbije došla na prostor općine Brčko, tijekom 1992. godine počinio ratne zločine nad hrvatskim i muslimanskim pučanstvom na prostoru općine i grada Brčko.

?, **RANKO**, Srbin, muškarac, star oko 30 godina, iz sela Potočara (općina Brčko), tijekom 1992. godine kao pripadnik srpskih snaga nakon okupacije grada Brčkog često dolazio u prostore gdje su bili zatočeni Hrvati i Muslimani Brčkog; prozivao bi određene zatočenike, izvodio ih izvan prostora i klanjem ubijao. Slučajevi takvih ubojstava su zabilježeni nad Hrvatima i Muslimanima zatočenima u prostoru restorana poduzeća Laser početkom svibnja 1992. godine; u prostoriji pokraj restorana poduzeća Laser silovao je jednu ženu, majku dvoje male djece (njegovo seksualno iživljavanje morala je promatrati žrtvina majka).

?, **SAŠA**, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Arkanovci, sudionik ili nalogodavac prilikom provedbe zločina koje su nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima u logoru Luka u Brčkom činile osobe prezimenom Maksimović i Panić.

?, **ZORAN**, Srbin, muškarac, iz okolice grada Bijeljine, kao pripadnik postrojbe srpskih snaga isticao se u zločinima nad Hrvatima i Muslimanima u općini Brčko.

?, ?, zvani Čovo, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Arkanovci, od 1992. godine sudjelovao u zločinima nad Hrvatima i Muslimanima u gradu Brčkom.

?, ?, zvani Minuš, Srbin, muškarac, tijekom 1992. godine imao 25 godina života, iz grada Brčkog, pridružio se pripadnicima radikalne postrojbe srpskih snaga koja je iz Srbije došla na prostor općine Brčko; tijekom 1992. godine u logoru u Bosanskom Šamcu počinio razna fizička zlostavljanja nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima; po svojoj svireposti i okrutnosti isticao se među ostalim počiniteljima zločina u logoru.

?, ?, zvani Plećko, Srbin, muškarac, iz sela Obudovca (općina Bosanski Šamac), kao pripadnik postrojbe srpskih snaga (vozeći 'pragu') sudjelovao 29.04.1992. godine u oružanom napadu i okupaciji oraških sela Jenjića, Kopanica i Vidovica. Tijekom napada počinjeni su bezbrojni ratni zločini protiv civilnih osoba i imovine: ubijen je velik broj civila Hrvata, mještana okupiranih sela, opljačkane su kuće, porušeni svi sakralni objekti rimokatoličke Crkve i uništen veći dio stambenog fonda.

?, ?, zvani Šumar, Srbin, muškarac, pripadnik postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci koja je iz Srbije pristigla na prostor Bosanske posavine, a potom pripadnik srpske policije, osnovano osumnjičen da je u zatvorima i logorima na području grada Brčkog nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima počinio veći broj ratnih zločina (od psihičkog i fizičkog zlostavljanja do samog čina ubijanja).

POPIS ŽRTAVA *

ADŽAMIĆ, PERO, Hrvat, civil, iz sela Tramošnica (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Tramošnici.

AĐEMOVIĆ, ELVIS, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deran, zaselak Bešići; ubili su ga 10.05.1992. godine, u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj), pripadnici srpskih snaga.

AĐEMOVIĆ, FADIL, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deran, zaselak Bešići; ubili su ga 10.05.1992. godine, u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj), pripadnici srpskih snaga.

AĐEMOVIĆ, IBRAHIM, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deran, zaselak Bešići; ubili su ga 10.05.1992. godine, u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj), pripadnici srpskih snaga.

AĐULOVIĆ, ADNAN, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga travnja/svibnja 1992. godine u Derventi na obali rijeke Ukrine.

AGATIĆ, IVAN, (Anto), Hrvat, muškarac, civil, rođen 1951. godine u Bosanskom Novom, iz sela Tursinovac (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga su ga bezrazložno uhitili i zatvorili; dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati došla je skupina srpskih vojnika u zatvor (zvani Magacin) u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac), među kojima i Goran Simić zvani Tralja i Slobodan Miljković zvani Lugar, koji su bez ikakovog povoda strijeljali 16 zatvorenika hrvatske nacionalnosti, među kojima i Ivana.

AHMETOVIĆ, ČEDO, Musliman, civil; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 12.05.1992. godine, u Ulici JNA, u Derventi.

AHMETOVIĆ, NIJAZ, (Ibro), Musliman, civil, rođen 01.12.1964. godine, iz Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene s položaja srpskih snaga.

AHMETOVIĆ, RAŠID, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi (u Ulici Ilije Grbića) zajedno s još pet osoba i odveli, prvo u vojarnu JNA u Derventi, a potom u logor kojeg su organizirali u Starom mlinu na rijeci Vijaka, na samom ulazu u grad Prnjavor, i tu ubili koncem travnja 1992. godine.

AHMIĆ, SENAID "SENO", Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i odveli u logor zvan Bare u Doboju i zajedno s drugim zatočenim Hrvatima i Muslimanima odvodili na prve crte bojišnice (najčešće na crti Riteši - Majevac) gdje je bio prisiljavan obavljati teške fizičke poslove za potrebe srpskih snaga; pri obavljanju jednog od prisilnih radova poginuo je, 22.06.1992. godine, u selu Dugom Polju (općina Modriča).

ALIĆ, AMEL, (Safet), Musliman, muškarac, civil; ubili su ga 10.05.1992. u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

ALIĆ, AMELA, (Safet), Muslimanka, ženska osoba, civil; ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

ALIĆ, FAHIR, (Reško), Musliman, muškarac, civil; ubili su ga 10.05.1992. u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

ALIĆ, HANKA, Muslimanka, ženska osoba, civil, rođena 1900. godine u selu Derani, zaselak Bešići; ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

ALIĆ, KEMALA, (Safet), Muslimanka, ženska osoba, civil; ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

ALIĆ, MIRSAD, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Derani, zaselak Bešići; ubili su ga 10.05.1992. godine pripadnici srpskih snaga u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

ALIJAGIĆ, MIRSAD, (Muhamed), Musliman, muškarac, civil, rođen 20.03.1966. godine, iz sela Velike (općina Derventa); ubili su ga 08.06.1992. u selu Brezici (općina Derventa), pripadnici srpskih snaga.

ALILOVIĆ, ISMET, Musliman, muškarac, iz Dervente; od ranjavanja je umro u derventskoj bolnici.

ANĐELIĆ, ANICA, Hrvatica, civil, iz sela Donji Božinci (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su je, tijekom listopada 1992. godine, u selu Donjim Božincima.

ANĐELIĆ, ILIJA, Hrvat, civil, iz sela Donji Božinci (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom listopada 1992. godine, u selu Donjim Božincima.

ANĐELIĆ, IVO, Hrvat, civil, rođen 1937. godine, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Gornjem Svilaju.

ANĐELIĆ, JURO, Hrvat, civil, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Gornjem Svilaju.

ANĐELIĆ, KLARA, Hrvatica, civil, rođena 1936. godine, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak);

** Popis žrtava ratnih zločina počinjenih od pripadnika srpskih snaga na području Bosanske posavine (1992.-1995.) nije potpun.*

pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Gornjem Svilaju.

ANĐELIĆ, MATO, Hrvat, muškarac, civil, star oko 50 godina, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); koncem srpnja 1992. godine, iz kuće u Gornjem Svilaju odveli su ga dvojica pripadnika srpskih snaga, Tvrtko Panić i Vuk Rakić zvani Vuk, navodno u zapovjedništvo 16. krajiške brigade, i potom ubili, a u kući su, nakon što su odveli Matu, ubili i njegovu bolesnu punicu.

ANĐELIĆ, MIJO, Hrvat, civil, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Gornjem Svilaju.

ANĐIĆ, MARKO, (Petar), Hrvat, civil, rođen 1945. godine, iz sela Bijele (općina Brčko); poginuo je u selu Bijeloj usljed topničkog napada (granatiranja) srpskih snaga na selo.

ANTUNOVIĆ, JOZO, Hrvat, civil, rođen 1934. godine, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovcu.

ANTUNOVIĆ, JOZO, (Marko), Hrvat, muškarac, rođen 07.01.1960. godine, iz sela Gornjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati, kao zatočenika logora zvanog Magacin kojeg su pripadnici srpskih snaga osnovali u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac), strijeljao ga je pripadnik srpskih snaga Slobodan Miljković zvani Lugar, zajedno sa još petnaest zatočenih Hrvata.

ARLOVIĆ, IVKA, Hrvatica, civil, rođena 1934. godine, iz sela Oštra Luka (općina Orašje); poginula je ispred obiteljske kuće 10.06.1995. godine, usljed topničkog napada (granatiranja) srpskih snaga, na selo Oštru Luku.

BABIĆ, LUKA, (Mato), Hrvat, civil, rođen 1950. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); poginuo je ispred župne crkve 03.11.1992. godine, usljed topničkog napada (granatiranja) srpskih snaga, na selo Vidovice.

BAGARIĆ, JELA, Hrvatica, civil, rođena 1903. godine, iz sela Bijelih Bara (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Bijelim Barama.

BAJIĆ, BLAŽ, Hrvat, civil, iz sela Garevca (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine u selu Garevcu.

BAKULA, ANTO, zvani Džok, Hrvat, muškarac, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga granatom 18.04.1992. godine u Derventi, u blizini Auto-moto društva.

BAKULA, MIROSLAV, (Stipo), zvani Miro, Hrvat, civil, rođen 12.03.1952. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 07.05.1992. godine u Derventi na obali rijeke Ukrine.

BARIŠIĆ, JELA, Hrvatica, civil, iz sela Modrana (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su je, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Modranu.

BARIŠIĆ, MIRJANA, Hrvatica, civil, iz Gradačca; pripadnici srpskih snaga ubili su je 18.06.1992. u Gradačcu.

BARTOLOVIĆ, IVO, (Niko), Hrvat, civil, rođen 1925. godine, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga odveli su ga iz bolnice u Brčkom u logor koji se nalazio u selu Pelagićevu (općina Gradačac), tu su ga držali zatočenog desetak dana, a nakon toga ubili u obližnjoj šumi (u pravcu Srebrenika), neutvrđenog dana 1992. godine.

BARUKČIĆ, ANTO, Hrvat, muškarac, civil, star 70 godina, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, lipnja 1992. godine, na stubištu njegove kuće u Dragalovcima.

BARUKČIĆ, IVICA, Hrvat, civil, iz sela Dragalovci (općina Doboj); naoružani dobojski Srbi uhitili ga, travnja 1992. godine, i zatvorili u zatvoru zvanom Bare (općina Doboj), brutalno ga premlaćivali i nakon toga, svibnja 1992., ubili.

BARUKČIĆ, IVICA, Hrvat, muškarac, civil, rođen 1973. godine, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga prisilili su ga 02.06.1992. godine da na mjesnom katoličkom groblju prekopa nekoliko grobova (tražeći navodno skriveno oružje); ništa od traženog oružja nisu pronašli, pa su ga pretukli, prislonili uza zid grobljanske kapelice i strijeljali.

BARUKČIĆ, JOZO, Hrvat, muškarac, civil, rođen 1952. godine, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga, srpnja 1992. godine, u njegovoj su ga kući živog zapalili.

BARUKČIĆ, JOZO, zvani Brljak, Hrvat, civil, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); od strane srpskih snaga ubijen, tijekom veljače 1994. godine, u selu Dragalovcima.

BARUKČIĆ, MATO, zvani Bijeli, Hrvat, civil, star 74 godine, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); od strane srpskih snaga ubijen (zaklan), tijekom veljače 1994. godine, u svojoj kući u selu Dragalovcima.

BARUKČIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, lipnja 1992. godine, u njegovoj kući u Dragalovcima.

BEČIĆ, MINA, Muslimanka, ženska osoba, rođena u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

BEČIĆ, NEDŽAD, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); poginuo je u selu Kotorsko od granate ispaljene s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

BEĆIREVIĆ, OMER, (Huso), Musliman, civil, rođen 19.05.1957. godine, iz Dervente (naselje Čardak); poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene s položaja srpskih snaga.

BEGANOVIĆ, MIRALEM, (Safet), Musliman, civil, rođen 19.05.1957. godine, iz Dervente (naselje Omeragići); poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene s položaja srpskih snaga.

BEGIĆ, ANTO, Hrvat, civil; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom 1992. godine, na željezničkoj postaji Kamen.

BEGIĆ, GORDANA, (Ivan), Hrvatica, rođena 17.03.1972., civil, s područja općine Derventa; ubili su je 04.08.1992. pripadnici srpskih snaga.

BEGIĆ, (ILIJA) MATO, Hrvat, rođen 04.11.1931. godine, civil, iz sela Tetime (općina Derventa); poginuo je, tijekom lipnja 1992. godine, od topničke granate ispaljene s položaja srpskih snaga.

BEGOVIĆ, ALIJA, (Mehmedalija), Musliman, muškarac, civil, iz sela Bukovice Male (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 12.06.1992. godine u selu Bukovici Maloj.

BEGOVIĆ, DERVIŠ, Musliman, muškarac, iz Doboja; pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, u njegovom domu stavili ga u zamrzivač, potom sjeli na zamrzivač i tako sjedili dok se nije ugušio; tada su ubili (zaklali) i njegovu suprugu.

BEGOVIĆ, MURADIF, (Murat), Musliman, muškarac, civil, iz sela Bukovice Male (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga pretukli su ga 12.06.1992. godine u selu Bukovici Maloj; psihički očito nestabilan Muradif nakon toga izvršio samoubojstvo vješanjem.

BEGOVIĆ, ?, Muslimanka, ženska osoba, iz Doboja; pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, zaklali su je u njezinom domu u kadi; tada su zamrzavanjem i gušenjem ubili i njenog supruga Derviša.

BEKAVAC, ANUŠA, Hrvatica, civil, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); ubijena u selu Dragalovcima, tijekom 1992./1994., ručnom bombom koju je nepoznata osoba ubacila u njezinu kuću.

BENKOVIĆ, ILIJA, (Marko), Hrvat, civil, rođen 1907. godine, iz sela Ugljara (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće, 20.07.1993. godine, pri topničkom napadu (granatiranju) srpskih snaga na selo Ugljare.

BEŠIĆ, ESAD, Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, uhitili su ga u njegovom selu i odveli u jednu od svojih baza na planini Ozrenu te ga tamo i ubili.

BEŠIĆ, KASIM, Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj), čelni čovjek stranke SDA u selu Grapskoj Gornjoj; pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, uhitili su ga u njegovom selu i zatvorili u Centralni zatvor u Doboju gdje su ga potom i ubili.

BEŠIĆ, NEDŽAD, Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, uhitili su ga u njegovom selu i odveli u jednu od svojih baza na planini Ozrenu te ga tamo i ubili.

BEŠIĆ, RAMIZ, (I.), Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, uhitili su ga u njegovom selu i odveli u jednu od svojih baza na planini Ozrenu te ga tamo i ubili.

BEŠIĆ, RAMIZ, (II.), Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, uhitili su ga u njegovom selu i odveli u Srbiju u Srijemsku Mitrovicu te ga tamo i ubili.

BEŠIĆ, VERNER, Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, uhitili su ga u njegovom selu i odveli u Srbiju u Srijemsku Mitrovicu te ga tamo i ubili.

BEŠIĆ, ZIJAD, Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine, uhitili su ga u njegovom selu i odveli u Srbiju u Srijemsku Mitrovicu te ga tamo i ubili.

BEŠLAGIĆ, ?, Muslimanka, ženska osoba, civil, iz Doboja; pripadnici srpskih snaga ubili su je, lipnja 1992. godine, u Doboju zajedno s njenim mužem.

BEŠLAGIĆ, ?, Musliman, muškarac (suprug Nadin), civil, iz Doboja; pripadnici srpskih snaga natjerali su ga 04.05.1992. godine da hoda potpuno gol po gradu Doboju, a onda ga zaklali pred njegovim susjedima.

BEŠLAGIĆ, ?, Musliman, muškarac, civil, iz Doboja; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, lipnja 1992. godine, u Doboju.

BEŠLIĆ, MATO, Hrvat, civil, iz Dervente (naselje Omeragići); poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene s položaja srpskih snaga.

BEŠLIĆ, BLAŽ, (Petar), Hrvat, civil, star 91 godinu, iz Dervente; pripadnik srpskih snaga Mihajlo Šainović zvani Mik" (iz naselja Omeragići, Derventa) ubio ga je 01.04.1992. godine, u njegovoj kući (u krevetu) u naselju Omeragićima. Nakon toga je počinitelj zločina kuću zapalio, pa je izgorjelo i pokojnikovo tijelo.

BIJELIĆ, MARKO, (Tomo), Hrvat, civil, rođen 1937. godine, iz sela Laništa (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Laništima.

BILJECKI, PETAR, Hrvat, civil, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ukupno ubijeno još devet osoba).

BISTROVIĆ, DANIJEL, Hrvat, muškarac, civil, iz Dervente; poginuo je u Derventi, tijekom 1992. godine, od granate koju su pripadnici srpskih snaga ispalili na grad Derventu.

BJELIĆ, LUKA, (Marijan), Hrvat, civil, rođen 1935. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

BJELKANOVIĆ, DRAGAN, (Niko), Hrvat, civil, rođen 01.12.1948. godine, iz Dervente, naselje zvano Kineska četvrt; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u

njegovom stanu u naselju zvanom Kineska četvrt 12.05.1992. godine, i odveli u stan čiji je vlasnik Miro Banožić gdje su ga odmah potom i ubili.

BLAGOJEVIĆ, RUŽA, (Jovan), Hrvatica, civil, rođena 1941. godine, iz sela Bijele (općina Brčko); poginula je u selu Bijeloj od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo.

BLAŽANOVIĆ, LUKA, (Đuro), Hrvat, muškarac, rođen 1954. godine, iz sela Donjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga su ga bezrazložno uhitili i zatvorili u zatvor zvani Magacin u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac); dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati skupina srpskih vojnika, među kojima i Goran Simić zvani Tralja i Slobodan Miljković zvani Lugar došli su u zatvor i bez ikakovog povoda strijeljali 16 zatvorenika hrvatske nacionalnosti, među kojima i Luku.

BLAŽEKOVIĆ, LUKA, zvani Kivi, Hrvat, muškarac, civil, iz sela Gornjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, svibnja 1992. godine, u selu Gornjem Hasiću.

BLAŽEVIĆ, ADEM, Musliman, muškarac, civil, rođen 1961. godine u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

BLAŽEVIĆ, FEHIMA, Muslimanka, ženska osoba, civil, rođena u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

BLAŽEVIĆ, JUSO, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaselku Bešićima, ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

BLAŽEVIĆ, KADIR, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

BLAŽEVIĆ, MEHO, Musliman, muškarac, civil, rođen 1904. godine u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

BLAŽEVIĆ, PERO, (Vid), Hrvat, iz sela Bijelog Polja (općina Derventa), pripadnik 101. bosansko-brodske brigade HVO-a; teško ranjen 20.08.1992. pri eksploziji minobacačke granate ispaljene s položaja srpskih snaga iz okupiranog sela Begluka (općina Derventa) na liniju obrane HVO-a; zbog teških ozljeda glave preminuo 24.09.1992.

BLAŽEVIĆ, ZUHRA, Muslimanka, ženska osoba, civil, rođena 1904. godine u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

BLAŽEVIĆ, ZUMRA, Muslimanka, ženska osoba, civil, rođena u selu Deranu, zaselku Bešićima; živu su je zapalili i tako ubili 10.05.1992. godine u njezinoj kući, u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj), pripadnici srpskih snaga.

BLATANČIĆ, ILIJA, Hrvat, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubili su ga pripadnici srpskih snaga neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Donjim Vrelima (općina Bosanski Brod).

BLATANČIĆ, JOZIKA, (Stipo), Hrvat, rođen 1953. godine, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubili su ga pripadnici srpskih snaga 12.05.1992. godine u selu Donjim Vrelima (općina Bosanski Brod).

BLATANČIĆ, JOZO, Hrvat, muškarac, civil, rođen u selu Vrelima (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, ožujka 1992. godine, u Kamenu na starom mostu, a njegovo tijelo bacili u kanal.

BOŠNJAK, ANDRIJA, Hrvat, civil, rođen 1935. godine, iz sela Vrbovačkog Lipika (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovačkom Lipiku.

BOŠNJAK, JANJA, Hrvatica, civil, rođena 1930. godine, iz sela Vrbovačkog Lipika (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Vrbovačkom Lipiku.

BOŽIĆ, ANDRIJA, zvani Kobac, Hrvat, civil, rođen 1915. godine, iz sela Potočana (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Potočanima, lipnja 1992. godine, tako što su ga objesili, a potim zapalili. Tijekom dana, dok je visio, psi su grizli i otkidali njegovo meso s ruku i nogu.

BOŽIĆ, MARKO, Hrvat, civil, iz sela Srdenje Slatine (općina Bosanski Šamac); kao zatočenika ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, pripadnici srpskih snaga.

BOŽIĆ, RUŽA, Hrvatica, civil, iz sela Pećnik (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su je, a potom ubili, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Pećniku.

BRAJIĆ, HAJRUDIN, (Ibrahim), Musliman, rođen 24.10.1954. godine, pripadnik 105. modričke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga i zatvorili u policijskoj postaji u Modriči, a nakon brutalnog mučenja ubili 03.05.1992. godine.

BRANDIĆ, ANTO, (Mato), zvani Anteša, Hrvat, civil, rođen 1940. godine, iz sela Donjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); kao zatočenika ubili su ga 29.07.1992. godine pripadnici srpskih snaga.

BRANDIĆ, ANTO, (Mato), zvani Dikan, Hrvat, civil, rođen 1946. godine, iz sela Donjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); dana 26.04.1992. godine uhitio ga je Slobodan Miljković zvani Lugar, pripadnik srpskih snaga i odmah zatvorio u logoru kojeg su mjesne srpske paravlasti osnovale u zgradi TO-a (Teritorijalne obrane) u Bosanskom Šamcu. Miljković ga je tukao drvenom motkom i tako ubio, a potom zapovjedio da pokojnikovo tijelo bace u rijeku Savu.

BRANDIĆ, MIROSLAV, (Niko), zvani Miro, Hrvat, iz sela Hasića (općina Bosanski Šamac), pripadnik

(zapovjednik odjeljenja) 104. bosanskošamačke brigade HVO-a; poginuo je 24.05.1992. u borbama sa srpskim snagama (tijelo je pokopano na groblju u selu Domaljevcu 29.09.1995.).

BRANDIĆ, NIKO, (Ivo), zvani Nita, Hrvat, civil, rođen 07.09.1959. godine, iz sela Donjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga bezrazložno su ga uhitili i zatvorili u zatvor zvani Magacin u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac). Dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati skupina srpskih vojnika, među kojima i Goran Simić zvani Tralja i Slobodan Miljković zvani Lugar, bez ikakovog povoda strijeljali 16 zatvorenika hrvatske nacionalnosti, među kojima i Niku Brandića.

BREKALO, LUKA, (Ilija), Hrvat, iz sela Bukovca pokraj Modrana (općina Derventa), pripadnik 103. derventske brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga 29.09.1992. na području sela Korače (općina Bosanski Brod) zajedno s još dvojicom suboraca (Mirkom Jurakićem i Ilijom Kovačevićem). Od tada im se gubi svaki trag, a prema neprovjerenim izvješćima mučeni su i ubijeni od pripadnika srpskih snaga.

BREKALO, STIPO, (Mijiat), Hrvat, civil, rođen 01.09.1971. godine, iz sela Brezika (općina Derventa); poginuo je, tijekom lipnja 1992. godine, od topničke granate ispaljene s položaja srpskih snaga.

BREŠKIĆ, IVAN, (Ive), Hrvat, muškarac, iz sela Vukšića Donjeg (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine.

BRKIĆ, ALIJA, Musliman, civil, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

BRKIĆ, IDRIZ, Musliman, civil, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

BRKIĆ, NUSRET, Musliman, civil, iz sela Gornje Lednice (općina Gradačac); od strane naoružanih Srba brutalno ubijen (travnja/svibnja? - zabilj. auktora) 1992. godine.

BRZICA, PETAR, Hrvat, (Jozo), civil, rođen 15.11.1928. godine, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

BUBALO, ANTO, (Mate), Hrvat, rođen 07.01.1923. godine, civil, iz sela Zelenika (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 13.05.1992. godine granatom koju su ispalili na selo Zelenike.

BUCIĆ, BOŽO, Hrvat, civil, rođen 1940. godine, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Gornjem Svilaju.

BULJAN, DUŠKO, Hrvat, muškarac, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga ispaljenom granatom 18.04.1992. godine u Derventi, u blizini Auto-moto društva.

BULJAN, MARIO, (Ivo), Hrvat, iz sela Bosanskog Dubočca (općina Derventa), pripadnik 103. derventske brigade HVO-a; smrtno stradao 19.07.1992. godine u selu Bosanskom Dubočcu; pokopan je u selu Bosanskom Dubočcu, na mjesnom groblju Banici.

BUNDAVICA, AHMET, Musliman, civil, iz naselja Omeragića u Derventi; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u naselju Omeragićima i odveli u logor u Starom mlinu na rijeci Vijaka, na samom ulazu u grad Prnjavor. Njega su brutalno tukli pripadnici srpskih snaga među kojima i Vlado Budišić, Đorđe Radan i Milan Vuković. Dana 11.06.1992. godine, u kasnim noćnim satima podlegao je tijekom premlaćivanja.

CAKIĆ, EMIR, (Salem), Musliman, civil, rođen 27.05.1961. godine, iz Dervente (naselje zvano Kineska četvrt); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi, u naselju zvanom Kineska četvrt, 12.05.1992. godine, i odveli u vojarnu JNA gdje su ga odmah potom i ubili.

CELOVAC, SABINA, Muslimanka, djete staro devet godina, iz sela Gornjeg Rahića (općina Brčko); ubijena je 03.09.1993. godine u Gornjem Rahiću granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga.

CERIKAN, JOZO, Hrvat, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom svibnja 1992. godine, u selu Donjim Vrelima (općina Bosanski Brod).

CVIJANOVIĆ, MILENA, Hrvatica, civil, rođena 1965. godine iz sela Bijele (općina Brčko); poginula je u selu Bijeloj od topničke granate ispaljene na selo sa srpskih položaja.

CVITKUŠIĆ, ANĐA, Hrvatica, civil, iz sela Garevca (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su je, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Garevcu.

ČABRAJA, ZORAN, Hrvat, muškarac, civil, rođen 1947. godine, iz sela Korača (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 14.08.1992. godine u selu Koraćima.

ČALIĆ, ZLATKO, (Ilija), Hrvat, rođen 06.03.1968., iz sela Gornjih Šušnjara (općina Derventa), pripadnik 3. bojne ("Modran") 103. derventske brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 18.06.1992. godine u rodnom selu.

ČANČAR, ANTO, Hrvat, civil, iz sela Novog Sela (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u Novom Selu.

ČAVALIĆ, SALIH, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); poginuo u naselju Kotorskom od ispaljene granate s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

ČAVARUŠIĆ, IVKA, Hrvatica, žene Lovre, rođena 1926. godine, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su je, tijekom kolovoza 1992. godine, u njenoj kući u Derventi. Zajedno s njom, na isti način, ubili su i njenu kći Željku.

ČAVARUŠIĆ, ŽELJKA, (Lovre), Hrvatica, rođena 17.02.1957. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga

ubili su je, tijekom kolovoza 1992. godine, u njenoj kući u Derventi.

ČEHIĆ, DAMIR, (Husein), Musliman, civil, iz Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

ČEHIĆ, HUSEIN, Musliman, civil, iz Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

ČEHIĆ, IVAN, (Ive), Hrvat, muškarac, iz sela Laništa (općina Brčko); ubili su ga 08.05.1992. godine pripadnici srpskih snaga prilikom oružane agresije na njegovo selo.

ČEHIĆ, SAKIB, (Ibrahim), Musliman, muškarac, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

ČELIKOVIĆ, DŽEVAD, zvani Čuklja, Musliman, civil; poginuo je na stadionu u Slavonskom Brodu 15.07.1992. godine od granate ispaljene sa srpskih položaja iz Bosanske posavine.

ČELIKOVIĆ, HALIL, Musliman, civil, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

ČIČAK, STIPO, (Filip), Hrvat, muškarac, civil, iz Doboja; pripadnici srpske policije u zatvoru u Doboju, u lipnju 1992. godine, toliko su ga pretukli da je sav krvav umro na rukama zatvorenika Marka Šalića.

ČOLIĆ, JOZO, Hrvat, iz sela Dragalovaca (općina Doboj), civil; od strane srpskih snaga uhićen i zatočen u zatvoru Bare (u prostoru vojnog skladišta JNA koje se nalazilo u dobojskom naselju Rudanka). Kao zatočenik s još nekoliko zatočenika odveden je na prvu liniju bojišnice na lokalitetu Putnikovo Brdo; poginuo pri obavljanju prisilnih fizičkih radova.

ČONDRIĆ, ANDRIJA, (Filip), Hrvat, muškarac, rođen 19.09.1949. godine, pripadnik 101. bosanskobrodske brigade HVO-a; ranjen je, oko 09.04.1992. godine, u borbi s pripadnicima srpskih snaga na području sela Kuljenovaca (općina Derventa). Kako nije bilo moguće izvući ga, pao je u ruke pripadnicima srpskih snaga, koji su ga doslovno skalpirali, lubanju probili tvrdim predmetom i prosuli mozak (sve navedeno utvrđeno je u nazočnosti četvorice europskih promatrača, kad je tijelo dobiveno od srpske strane; tijelo je mrtvačkim kolima odvezeno u selo Begluke, općina Derventa, i pokopano).

ČEKIĆ, IVO, (Juro), Hrvat, civil, rođen 1928. godine, iz sela Vukšića Donjeg (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Vukšiću Donjem.

ĆATIĆ, PAVO, Hrvat, civil, iz sela Srednje Slatine (općina Bosanski Šamac); kao zatočenika ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, pripadnici srpskih snaga.

ĆEMANOVIĆ, ALIJA, Musliman, civil, iz Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpske strane.

ĆEMANOVIĆ, EMIR, (Alija), Musliman, civil, iz Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke strane ispaljene od strane srpskih snaga.

ĆESIĆ, ISMET, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga iz pješačkog oružja 19.04.1992. godine u Derventi, u blizini "Šumske uprave".

ĆOSIĆ, MATO, (Juro), Hrvat, civil, rođen 06.11.1954. godine; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, zatočili u zatvor Bare (u prostoru vojnog skladišta JNA koji se nalazio u Doboju, u naselju Rudanka) i ubili 11.07.1992. godine.

ĆUMUROVIĆ, ESAD, Musliman, civil, rođen 1945. godine, iz Orašja; poginuo je na ulici u Orašju, neutvrđenog dana 1995. godine, od topničke granate upućene sa srpskih položaja na Orašje.

DAMJANOVIĆ, MARIJAN, (Marko), Hrvat, civil, rođen 1945. godine, iz sela Tolise (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1992. godine, od topničke granate ispaljene s položaja srpskih snaga na Tolisu.

DERVIŠEVIĆ, MUZEJNA, (Mehmedalija), Muslimanka, civil, rođena 1942. godine, iz Orašja; poginula je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1995. godine, od topničke granate ispaljene s položaja srpskih snaga na Orašje.

DOLIBAŠIĆ, ANTO, (Mijat), Hrvat, civil, star oko 50 godina, iz sela Luga (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga iz sastava postrojbe zvane Šešeljevci ubili su ga (zaklali) 03.05.1992. godine u njegovoj kući u selu Lugu (općina Derventa) zajedno sa sinom i suprugom.

DOLIBAŠIĆ, MARINKO, (Anto), Hrvat, civil, star oko 20 godina, iz sela Lug (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga iz sastava postrojbe zavne Šešeljevci ubili su ga (zaklali) 03.05.1992. godine u roditeljskoj kući u selu Lugu (općina Derventa) zajedno s ocem i majkom.

DOLIBAŠIĆ, PERA, Hrvatica, civil, supruga Ante, stara oko 45 godina, iz sela Luga (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga iz sastava postrojbe zvane Šešeljevci ubili su je (zaklali) 03.05.1992. godine u njezinoj kući u selu Lugu (općina Derventa) zajedno sa sinom i mužem.

DOMAZET, ANTO, Hrvat, iz sela Riječana Donjih (općina Modriča), pripadnik 105. modričke brigade HVO-a; ubili su ga u rodnom selu, tijekom srpnja 1992. godine, pripadnici srpskih snaga.

DOMINKOVIĆ, DAMIR, (Ljubomir), Hrvat, civil, rođen 1977. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 07.08.1995. godine, od topničke granate ispaljene od strane srpskih snaga na selo Matiće.

DOKNJAŠ, RUŽA, (Vidan), Hrvatica, civil, rođena 1929. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su je 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

DRAGANOVIĆ, DRAGAN, Hrvat, muškarac, civil, rođen 1965. godine, iz Ključa (općina Ključ); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i zatočili u logoru Manjači kod Banje Luke. Osobno ga je, neutvrđenog dana lipnja 1992. godine, ubio zapovjednik logora, osoba zvana Pop.

DRAGIĆ, ?, Hrvat, civil, iz sela Kladara (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Kladaru.

DRLJAČIĆ, SEFHUDIN, Musliman, muškarac, civil; pripadnici srpske policije uhitili su ga i zatvorili, a potom brutalno pretukli u zatvoru, u Bosanskom Šamcu. U ćeliji se ugušio u vlastitoj krvi. Mrtvo tijelo odnijeli su u nepoznatom pravcu.

DUBRAVAC, ANTO, (I.), Hrvat, civil, s područja općine Modriča; pripadnici srpskih snaga ubili su ga (zaklali) 04.05.1992. godine na lokalitetu Cerova Kosa (općina Modriča). Među počiniteljima ovog zločina bili su Veljko Lukić (mlađi) i Živko Đukić zvani Žiža, obojica iz sela Skugrića Gornjeg.

DUBRAVAC, ANTO,(II.), Hrvat, iz sela Riječana Donjih (općina Modriča), pripadnik 105. modričke brigade HVO-a; mučki su ga ubili pripadnici srpskih snaga u njegovu selu, tijekom srpnja 1992. godine.

DUBRAVAC, MARIJA, Hrvatica, civil, s podrčja općine Modriča; pripadnici srpskih snaga ubili su je (zaklali) 04.05.1992. godine na lokalitetu Cerova Kosa (općina Modriča).

DUBRAVAC, PERICA, (Tomo), Hrvat, rođen 09.09.1933. godine, pripadnik 107. gradačačke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga i zatvorili u logoru koji su osnovali u selu Pelagićevu (općina Gradačac) gdje su ga i ubili, neutvrđenog dana 1992. godine.

DUJKOVIĆ, TIHOMIR, Hrvat, civil, iz grada Odžaka; ubijen je u Odžaku, ožujka 1992. godine, pri diverzantsko-terorističkoj akciji pripadnika JNA koji su u prostorijama Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" u Odžaku podmetnuli eksploziv.

DURAKOVIĆ, OSMAN, (Taib), Musliman, muškarac, civil, rođen 10.10.1942. godine; poginuo je u selu Lužanima Bosanskim (općina Derventa), neutvrđenog dana 1992. godine, tijekom zračnog napada na prognanički zbjeg, kojeg su izveli borbeni zrakoplovi srpskih snaga.

DURAKOVIĆ, SENAD, Musliman, muškarac, civil, rođen 18.08.1967. godine; poginuo je u selu Lužanima Bosanskim (općina Derventa), neutvrđenog dana 1992. godine, tijekom zračnog napada na prognanički zbjeg, kojeg su izveli borbeni zrakoplovi srpskih snaga.

DURMIĆ, SALIH, (Smajo), Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Ševarlijama (općina Doboj); pripadnici postrojbe srpskih snaga pod zapovjedništvom Nikole Jorgića ubili su ga 18.06.1992. godine u selu Ševarlijama, a njegovo mrtvo tijelo izmasakrirali.

DURMIĆ, SMAJO, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Ševarlijama (općina Doboj); pripadnici postrojbe srpskih snaga pod zapovjedništvom Nikole Jorgića ubili su ga 18.06.1992. godine u selu Ševarlijama, a njegovo mrtvo tijelo izmasakrirali.

DUSPARA, ANTE, Hrvat, civil, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubio ga je, neutvrđenog dana 1992. godine, pripadnik srpskih snaga prezimenom Šljuka (sin Žarka) iz sela Gornjih Vrela.

DUSPARA, ANTO, Hrvat, civil, zanimanjem stomatolog, iz Modriče; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i zatvorili u prostoriju policijske postaje u Modriči, te nakon brutalnog mučenja ubili 05.05.1992. godine.

DUSPARA, ILIJA, (Mijo), Hrvat, rođen 16.10.1954. godine, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod), pripadnik 101. bosanskobrodske brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga Beli orlovi predvođeni Draganom Mićićem zarobili su ga 25.03.1992. godine na kontrolnoj točki koju su postavili na ulasku u selo Donja Vrela. Zajedno s njim zarobljni su Franjo Matanović i još jedan pripadnik HVO-a u kojeg su pripadnici Belih orlova pucali i teško ranili. Nakon kraćeg maltretiranja odvezli su ih u selo Liješće gdje ih zatvaraju u svlačionici na nogometnom igralištu. Nakon višesatnog brutalnog iživljavanja u kojem su sudjelovali Nenad Miličić i jedan Srbin prezimenom Trivković (obojica iz sela Liiješća), ubijaju ga zajedno s Franjom Matanovićem u prvim satima dana 26.03.1992. godine, a tijela bacaju u rijeku Savu. Leš je pronađen nakon sedam dana, na obali rijeke Save u Bosanskom Šamcu. Obdukcija je izvršena u Slavonskom Brodu u tamošnjem Medicinskom centru na Odjelu patologije i sudske medicine, travnja 1992. godine; pokojnikovo tijelo je potom pokopano na gradskom groblju u Slavonskom Brodu.

DUSPARA, NIKO, Hrvat, star 50 godina, civil, invalid (bez jedne noge), iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); nakon uhićenja i odvođenja ubili su ga pripadnici srpskih snaga, 25.03.1992. godine, u selu Liješću (općina Bosanski Brod); prije ubojstva oduzeli su mu (opljačakali) novac.

DŽEBIĆ, SLAVKO, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1966. godine, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 17.04.1992. godine ispred njegove kuće u Bosanskom Šamcu.

DŽELILOVIĆ, SENAD, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); poginuo je u selu Kotorskom, neutvrđenog dana 1992. godine, od granate ispaljene s položaja srpskih snaga.

DŽENANOVIĆ, BAHRIJA, Musliman, civil, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

DŽOJIĆ, DRAGUTIN, (Mirko), Hrvat, civil, rođen 1955. godine, iz sela Donje Mahale (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 26.06.1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Donju Mahalu.

DŽOJIĆ, MARIJA, (Đuro), Hrvatica, civil, rođena 1959. godine, iz sela Donje Mahale (općina Orašje); poginula je ispred obiteljske kuće 06.09.1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na Donju Mahalu.

ĐALIĆ, ZLATKO, (Momčilo), zvani Batan, Srbin, muškarac, rođen 13.06.1955. godine, iz Dervente, oženjen Hrvaticom; do kritičnog dana kad je zarobljen radio u policijskoj postaji u Derventi kao šef Kriminalističkog odjela; javno je odbio poziv općinskih čelnika SDS-a da sudjeluje u pripremii provedbi agresije na Hrvate i Muslimane derventske općine; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga na njegovom radnom mjestu, a potom ubili, 20.04.1992. godine, u gradu Derventi, u Ulici Mladena Stojanovića.

ĐOGAŠ, BARIŠA, Hrvat, civil, rođen 1926. godine, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovcu.

ĐURIĆ, IVO, (Đuro), Hrvat, civil, rođen 1936. godine, iz sela Donje Mahale (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 22.07.1993. godine, od topničkog granatiranja sa srpskih položaja.

EMINOVIĆ, HARIS, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i odveli u logor zvan Bare u Doboju. Zajedno s drugim zatočenim Hrvatima i Muslimanima odvodili su ga na prve crte bojišnice (najčešće na crti Riteši - Majevac) gdje je bio prisiljavan obavljati teške fizičke poslove za potrebe srpskih snaga; pri obavljanju jednog od prisilnih radova poginuo je 22.06.1992. godine u selu Dugom Polju (općina Modriča).

EVIĆ, ILIJA, zvani Ile, Hrvat, rođen 1959. godine, iz sela Grebnica (općina Bosanski Šamac); iz bolnice u Brčkom pripadnici srpskih snaga odveli su ga u logor u selo Pelagićevo (općina Gradačac) i držali zatočenog desetak dana, a nakon toga, 09.06.1992. godine, ubili u obližnjoj šumi (u pravcu Srebrenika).

EVIĆ, MARKO, (Ante), Hrvat, civil, rođen 1949. godine, iz sela Donjeg Hasića (općina Bosanski Šamac). Kao zatočenika ubili su ga 07.06.1992. godine pripadnici srpskih snaga; postoji osnovana sumnja da su ga ubili Predrag Lazarević zvani Laki i osoba zvana Beli, obojica pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci.

EVIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil, rođen u selu Gornjem Hasiću (općina Bosanski Šamac); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Hasiću; postoji osnovana sumnja da su ga ubili Predrag Lazarević zvani Laki i osoba zvana Beli, obojica pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci.

FERIĆ, MUSTE, Musliman, muškarac, civil, rođen u Doboju; pripadnici postrojbe srpskih snaga pod zapovjedništvom Nikole Jorgića ubili su ga 18.06.1992. godine u selu Ševarlijama. Nakon počinjenog zločina pokojnikovo tijelo su izmasakrirali.

FILIPOVIĆ, IKA, (Filip), Hrvatica, civil, iz sela Laništa (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su je 08.05.1992. godine u selu Laništima.

FILIPOVIĆ, JELA, (Tomo), Hrvatica, civil, iz sela Laništa (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su je 08.05.1992. godine u selu Laništima.

FILIPOVIĆ, JOSIP, (Ivo), zvani Jožo, Hrvat, rođen 28.06.1965. godine, iz sela Boderišta (općina Brčko), pripadnik 2. bojne 108. brčačke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine kod groblja u selu Laništa (općina Brčko). Srbi su nakon počinjenog zločina pokojnikovo tijelo vezali lancem za vojno vozilo (transporter) i vukli ga kroz selo. Iznakaženo tijelo pronašli su mještani 10.05.1992. godine u odvodnom kanalu pokraj puta; pokopan je 11.05.1992. godine na mjesnom groblju u selu Boderištu.

FILIPOVIĆ, MATO, (Filip), Hrvat, civil, iz sela Laništa (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Laništima.

FILIPOVIĆ, OMER, Musliman, muškarac, iz grada Prijedora (općina Prijedor); predsjednik MBO (Muslimansko bošnjačka organizacija) u Prijedoru; pripadnici srpskih snaga, svibnja 1992. godine, ubili su ga u logoru Manjači.

FILIPOVIĆ - MATANOVIĆ, ANTE, Hrvat, muškarac, iz sela Laništa (općina Brčko); ubili su ga pripadnici srpskih snaga pri napadu na selo, tijekom svibnja 1992. godine. Iznakaženo tijelo je naknadno pronađeno.

FRANJIĆ, ANTO, (Ivo), zvani Tunjo, Hrvat, civil, rođen 1946. godine, iz sela Vukšića Donjeg (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Vukšiću Donjem.

GAGULIĆ, JOZO, Hrvat, civil, iz sela Garevca (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Garevcu.

GAGULIĆ, MARKO, Hrvat, civil, iz sela Garevca (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Garevcu.

GAGULIĆ, PAVO, Hrvat, iz sela Garevca (općina Modriča), pripadnik 105. modričke brigade HVO-a; tijekom prvog napadaja na selo Garevac, 27.06.1992. godine, ubijen je na kućnom pragu minobacačkom granatom ispaljenom od strane srpskih snaga, s položaja u selu Miloševcu (općina Modriča); pokopan je na mjesnom katoličkom groblju u Garevcu.

GAGULIĆ, TOMO, Hrvat, civil, iz sela Garevca (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Garevcu.

GALIĆ, ANTO, Hrvat, civil, iz sela Kladara Donjih (općina Modriča); ubili su ga, pred njegovom kućom u rodnom selu, pripadnici srpskih snaga, tijekom okupacije sela 1992. godine.

GALIĆ, JAKOV, Hrvat, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, zatočili u zatvor Bare (smještenom u prostoru vojnog skladišta JNA koje se nalazilo u Doboju, u naselju Rudanka) i ubili 12.07.1992. godine.

GALIĆ, PERO, (Marijan), Hrvat, civil, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine u selu Novom Selu (općina Bosanski Šamac).

GANIĆ, MUJO, Musliman, civil, rođen 1950. godine, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

GANIĆ, KEMAL, Musliman, muškarac, civil; poginuo je na stadionu u Slavonskom Brodu 15.07.1992. godine od granate ispaljene sa srpskih položaja iz Bosanske posavine.

GARIĆ, IVKA, Hrvatica, žena, civil, rođena 1917. godine, iz sela Koraća (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su je 04.06.1992. godine u selu Koraću.

GAVRAN, ALOJZ, Hrvat, civil, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

GAVRAN, MIJO, Hrvat, star 41 godinu, civil, iz sela Žeravca (općina Derventa); ubili su ga, tijekom 1992. godine pripadnici srpskih snaga u selu Žeravcu.

GAŠIĆ, ?, Hrvat, civil, iz sela Kladara (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Kladarima.

GAŠIĆ, ?, Hrvatica, civil, iz sela Kladara (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su je, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Kladarima.

GAŠPAR, JOZO, (Mato), Hrvat, civil, rođen 08.03.1930. godine, iz sela Modrana (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 18.09.1992. godine u Bosanskom Brodu.

GAŠPAREVIĆ, PAVO, (Ivo), Hrvat, iz sela Domaljevca (općina Bosanski Šamac), pripadnik 104. bosanskošamačke brigade HVO-a; poginuo je 24.10.1993. u borbama sa srpskim snagama.

GLAVIĆ, SADMIR, Musliman, muškarac, civil; poginuo je u selu Lužanima Bosanskim (općina Derventa), neutvrđenog dana 1992. godine, tijekom zračnog napada na prognanički zbjeg, kojeg su izveli borbeni zrakoplovi srpskih snaga.

GOGIĆ, BARIŠA, Hrvat, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i zatočili u zatvor Bare (smještenom u prostoru vojnog skladišta JNA koji se nalazio u Doboju, u naselju Rudanka) i ubili 12.07.1992. godine.

GREGUREVIĆ, LUKA, (Marko), Hrvat, rođen 1955. godine, iz sela Domaljevca (općina Bosanski Šamac), pripadnik 104. bosanskošamačke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga su ga uhitili i zatočili u zatvoru zvanom Magacin, u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac). Dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati skupina srpskih vojnika, među kojima i Goran Simić zvani Tralja i Slobodan Miljković zvani Lugar, bez ikakovog povoda strijeljali su 16 zatvorenika hrvatske nacionalnosti, među kojima i Luku Gregurevića.

GRGIĆ, DELFA, Hrvatica, civil, rođen 1908. godine, iz sela Cerika (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su je (ispalili hitac u usta iz neposredne blizine), tijekom lipnja 1992. godine, u selu Ceriku, u dvorištu kuće čiji je vlasnik Milan Vidović. Zajedno s njom ubili su (tupim predmetom) i njenu kći Jelu (1929.). Tijela ubijenih žena pokopana su u dvorištu u kojem su i ubijene.

GRGIĆ, ILIJA, Hrvat, civil, iz sela Turića (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom rujna 1992. godine, u Turiću.

GRGIĆ, JELA, (Delfa), Hrvatica, civil, rođen 1929. godine, iz sela Cerika (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su je udarcima tupim predmetom u glavu, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Ceriku, u dvorištu kuće čiji je vlasnik Milan Vidović. Zajedno s njom ubili su (tupim predmetom) i njenu majku Delfu (1908.). Tijela ubijenih žena pokopana su u dvorištu u kojem su i ubijene.

GRGIĆ, KARLO, Hrvat, muškarac, iz Doboja; do rata je radio kao načelnik MUP-a u Doboju. Srbi su ga uhitili i zatočili u dobojskom zatvoru, a potom odveli iz zatvora i ubili, neutvrđenog dana 1992. godine, zajedno sa Dragom Martinovićem, u Doboju.

GRGIĆ, ?, Hrvatica, ženska osoba, majka Karla, civil, iz Doboja; pripadnici srpskih snaga su je silovali, neutvrđenog dana 1992. godine, nakon čega je odmah umrla.

GUZEJ, ZVONKO, Hrvat, pripadnik HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga, a potom ubili, listopada 1992. godine, u Bosanskom Brodu.

GVOZDEN, BENJAMIN, Hrvat, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); ubijen je u selu Kotorskom granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

HADŽIAVDIĆ, ARIF, Musliman, civil, iz Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate upućene s položaja srpskih snaga.

HADŽIĆ, RAMIZ, (Šaban), Musliman, muškarac, civil; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

HADŽIĆ, SENAD, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); ubijen je u selu Kotorskom, granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

HADŽIMAHOVIĆ, ?, (Ramiz), (I.), Muslimanka, ženska osoba; pripadnici srpskih snaga su je (zajedno sa sestrom) najprije silovali, a zatim ubili izazvavši eksploziju plina; u nastalom požaru obje su izgorjele.

HADŽIMAHOVIĆ, ?, (Ramiz), (II.), Muslimanka, ženska osoba; pripadnici srpskih snaga su je (zajedno sa sestrom) najprije silovali, a zatim ubili izazvavši eksploziju plina; u nastalom požaru obje su izgorjele.

HAJRIĆ, NUSRET, Musliman, muškarac, civil; poginuo je u selu Lužanima Bosanskim (općina Derventa), neutvrđenog dana 1992. godine, tijekom zračnog napada na prognaničku kolonu, kojeg su izveli borbeni zrakoplovi srpskih snaga.

HALILOVIĆ, ADMIR, (Salko), Musliman, dijete, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga 12.05.1992. godine zajedno s drugim članovima njegove obitelji u njihovom stanu, a potom ih sve odveli u dvorište Veterinarske stanice u Derventi; u jednom trenutku Admir je dodao jabuku svojoj sestri, a pripadnici srpskih snaga, vidjevšti što je učinio, izdvojili su ga iz skupine zatočenika i brutalno pretukli. Nedugo zatim u dvorište Veterinarske stanice došao je Veljko Milanković, zapovjednik postrojbe srpskih snaga zvane Vukovi sa Vučjaka, lijevom rukom uhvatio dječaka za ovratnik jakne i iz pištolja ispucao u nj čitav šaržer.

HALILOVIĆ, DŽEVAD, Musliman, civil; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi (u Ulici Ilije Grbića) zajedno s još pet osoba i odveli, prvo u vojarnu JNA u Derventi, a potom u logor u Starom mlinu na rijeci Vijaki, na samom ulazu u grad Prnjavor, i ubili, koncem travnja 1992. godine.

HALILOVIĆ, ENES, (Alija), Musliman, civil; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi (u Ulici Ilije Grbića) zajedno s još pet osoba i odveli, prvo u vojarnu JNA u Derventi, a potom u logor u Starom mlinu na rijeci Vijaki, na samom ulazu u grad Prnjavor, i ubili, koncem travnja 1992. godine.

HALILOVIĆ, HASAN, Musliman, civil, iz Modriče; pripadnici srpskih snaga strijeljali su ga u Modriči 05.05.1992. godine.

HALILOVIĆ, ?, Musliman, muškarac, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 12.05.1992. godine u Derventi.

HALILOVIĆ, MEHO, (Muharem), Musliman, muškarac, rođen 26.09.1969. godine, iz sela Kotorskog (općina Doboj); ubijen je u selu Kotorskom granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992.

HAMIĆ, HASAN, Musliman, muškarac, civil; poginuo je u selu Lužanima Bosanskim (općina Derventa), neutvrđenog dana 1992. godine, tijekom zračnog napada na kolonu prognanika, kojeg su izveli borbeni zrakoplovi srpskih snaga.

HAMIDOVIĆ, RAMIZ, (Salih), Musliman, muškarac, civil, iz sela Bukovice Male (općina Derventa); počinio je samoubojstvo vješanjem, nakon što je 12.06.1992. godine bio primoran gledati kako nekoliko pripadnika srpskih snaga siluje njegovu suprugu.

HASANDIĆ, MERSUD, Musliman, muškarac; nepoznat status; način, vrijeme i mjesto smrti također nepoznati; smrt je nastupila tijekom 1992. godine.

HASKIĆ, BEGO, Musliman, civil, iz Modriče; Srbi su ga ubili u Modriči 05.05.1992. godine.

HAURDIĆ, EDHEM, (Zaim),Musliman, civil, rođen 1948. godine, iz Dervente; poginuo je tijekom 1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

HAURDIĆ, MUHAREM, (Adem), Musliman, muškarac; nepoznat status; način, vrijeme i mjesto smrti također nepoznati; smrt je nastupila 17.07.1993. godine.

HEDŽIĆ, IBRAHIM, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); ubijen je u selu Kotorskom granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

HEDŽIĆ, JUSUF, Musliman, muškarac, rođen u selu Kotorskom (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Kotorskom.

HEDŽIĆ, HAJRUDIN, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); ubijen je u selu Kotorskom granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

HEGIĆ, HAJRUDIN, Musliman, muškarac, civil, rođen 1904. godine u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj), pripadnici srpskih snaga.

HEGIĆ, ?, (Hajrudin), Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

HEGIĆ, ?, (Hajrudin), Musliman, muškarac, civil, rođen 1904. godine u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

HIDIĆ, AJŠA, (Muhamed), Muslimanka, ženska osoba, civil, rođena u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

HIDIĆ, HUSEIN, (Smail), Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj), pripadnici srpskih snaga.

HIDIĆ, ISMET, (Amil), Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

HIDIĆ, MEVLUDIN, (Ibrahim), Musliman, muškarac, civil, rođen 1904. godine u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

HIDIĆ, NAHID, (Fatima), Musliman, muškarac, civil, rođen 1904. godine u selu Deranu, zaselku Bešićima; ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj) pripadnici srpskih snaga.

HIDIĆ, SAMIR, Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); nakon uhićenja u rodnom selu, pripadnici srpskih snaga odvode ga u logor Kulu kod Sarajeva. Kao pripadnik radnog voda logoraša primoravan je na kopanje tranšeja na liniji bojišnice u Ilidži gdje je i poginuo od nagazne mine, 27.10.1993. godine.

HODŽIĆ, JAŠAR, Musliman, civil, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 16.04.1992. godine u selu Gornjim Kolibama.

HODŽIĆ, RUSMIR, (Zaim), zvani Suma, Musliman, civil, rođen 1950. godine; kao zatočenika ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, pripadnici srpskih snaga.

HODŽIĆ, DŽEMAL, Musliman, muškarac, civil, rođen u Doboju; pripadnici postrojbe srpskih snaga pod zapovjedništvom Nikole Jorgića ubili su ga 18.06.1992. godine u selu Ševarlijama. Nakon počinjenog zločina pokojnikovo tijelo su izmasakrirali.

HODŽIĆ, NISVET, Musliman, muškarac, civil, rođen u Doboju; pripadnici postrojbe srpskih snaga pod zapovjedništvom Nikole Jorgića ubili su ga 18.06.1992. godine u selu Ševarlijama. Nakon počinjenog zločina pokojnikovo tijelo su izmasakrirali.

HORVAT, ŠIMO, Hrvat, civil, rođen 1930. godine, iz sela Posavske Mahale (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Posavskoj Mahali, lipnja 1992. godine, tako što su ga objesili, a onda zapalili. Tijekom dana, dok je visio tako opečen, psi su ga grizli i otkidali mu meso s ruku i nogu.

HUREMOVIĆ, IBRAHIM, Musliman, civil, rođen 1943. godine, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku, neutvrđnog dana 1992. godine.

HUREMOVIĆ, MUHO, Musliman, muškarac, civil, rođen 1910. godine, iz Odžaka (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga (zaklali), neutvrđenog dana 1992. godine, u gradu Odžaku.

HURTIĆ, AMELA, (Mustafa), Muslimanka, ženska osoba, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

HURTIĆ, BEKO, Musliman, civil, iz Modriče; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom svibnja 1992. godine, u Modriči.

HURTIĆ, ESAD, (Mustafa), zvani Eso, Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

HURTIĆ, HADŽIB, (Šefik), Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

HURTIĆ, MUSTAFA, (I.), Musliman, muškarac, civil, rođen 1974. godine, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga su ga uhitili u njegovom selu i odveli u zatočeništvo u vojarnu Lukavica, gdje su ga i ubili, tijekom listopada 1993. godine.

HURTIĆ, MUSTAFA, (II.), Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); Nakon uhićenja u njegovom selu, pripadnici srpskih snaga odvode ga u logor Kulu kod Sarajeva. Kao pripadnika radnog voda logoraša primoravali su ga da kopa tranšeje na liniji bojišnice u Ilidži gdje je i poginuo od nagazne mine, 27.10.1993. godine.

HURTIĆ, SEAD, (Smail), Musliman, muškarac, civil, rođen 1963. godine, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga su ga bezrazložno uhitili i zatočili u zatvoru zvanom Magacin, u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac).. Dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati skupina srpskih vojnika, među kojima i Goran Simić zvani Tralja i Slobodan Miljković zvani Lugar, bez ikakovog povoda strijeljali su 16 zatvorenika, među kojima i Seada Hurtića.

HURTIĆ, ŠERIF, (Husein), Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

HURTIĆ, TRUMBE, (Šefik), Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

HUSAKOVIĆ, MEHMED, (Mujo), Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

HUSAKOVIĆ, NEDŽAD, (Hazim), Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj pripadnici srpskih snaga.

HUSANOVIĆ, MUHAMED, Musliman, muškarac, rođen u Doboju; ubili su ga pripadnici srpskih snaga, lipnja 1992. godine.

HUSEINČEHAJIĆ, SENAD, (Ismet), zvani Senta, Musliman, civil, rođen 03.07.1962. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi, u naselju zvanom Kineska četvrt 12.05.1992. godine, i odveli u vojarnu JNA gdje su ga odmah potom i ubili.

HUSEINOVIĆ, NEDŽAD, (Senahid), Musliman, civil, rođen 07.04.1963. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi (u Ulici Ilije Grbića), tijekom travnja 1992. godine, zajedno s još pet osoba i odveli, prvo u vojarnu JNA u Derventi, a potom u logor u Starom mlinu na rijeci Vijaki, na samom ulazu u grad Prnjavor, i koncem travnja 1992. godine ga ubili.

HUSKIĆ, ASIM, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); ubijen je u selu Kotorsko, granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

HUSKIĆ, HAKIJA, (Atif),Musliman, muškarac, civil, rođen 20.08.1939. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga granatom 18.04.1992. godine u Derventi, u blizini Auto-moto društva.

HUSKIĆ, HASKIJA, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi i odveli, prvo u vojarnu JNA u Derventi, a potom u logor u Starom mlinu na rijeci Vijaki, na samom ulazu u grad Prnjavor, i koncem travnja 1992. godine ubili.

HUSKIĆ, MUJO, Musliman, muškarac, rođen u selu Kotorskom (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Kotorskom.

HUSTAFIĆ, IBRO, Musliman, muškarac, civil, iz sela Sjenine (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

IBRAHIMOVIĆ, FADIL, (Hasan), Musliman, muškarac, civil; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).,

IBRALIĆ, KEMAL, (Smail), Musliman, rođen 1956. godine, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga su ga kao zatočenika odvodili na prvu liniju bojišnice radi obavljanja prisilnih radova (kopanje rovova i dr.); pri obavljanju tih radova je i poginuo, neutvrđenog dana 1993. godine.

ILAK, PAVO, Hrvat, civil, iz sela Gornje Dubice (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Gornjoj Dubici.

ILIČEVIĆ, MARA, Hrvatica, civil, iz sela Novog Sela (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u Novom Selu.

ILIĆ, KATA, Hrvatica, civil, rođena 1912. godine, iz sela Boća (općina Brčko); poginula je u selu Boću od topničke granate ispaljene sa srpske strane na to selo.

IMAMOVIĆ, MIRSAD, (Agan), Musliman, muškarac, civil, rođen 1962. godine, iz Dervente (općina Derventa); od pripadnika srpskih snaga teško ranjen u Derventi, a od zadobivenih ozljeda preminuo je u bonici.

IMAMOVIĆ, MUHAMED, (Agan), Musliman, muškarac, rođen 15.09.1959. godine u Ritešiću (općina Doboj); tijekom 1992. godine ubili su ga pripadnici srpskih snaga.

ISIĆ, SENAD, zvani Iso, Musliman, civil, rođen 1957. godine, iz Orašja (do rata igrao nogomet za NK "Hajduk" iz Orašja); poginuo je ispred obiteljske kuće 16.03.1994. godine od topničke granate ispaljene na Orašje od strane srpskih snaga.

ISIĆ, SMAJIL, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); ubijen je u selu Kotorskom granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

ISLAMAGIĆ, FUAD, Musliman, muškarac, civil, iz Ključa (općina Ključ); kao zatočenik bio je primoravan obavljati fizičke radove u mlinu u Bijeljini; dana 03.02.1993. u krugu vojarne u Bijeljini ubili su ga pripadnici srpskih snaga, a potom mu odsjekli glavu i njome igrali nogomet. Na isti je način ubijen i drugi zatočenik, Fadil Šabanović; njihova mrtva tijela pokopana su na muslimanskom groblju u Bijeljini, u tzv. Tombak mahali.

ISLAMBAŠIĆ, ASIM, (Mušan), Musliman, civil, rođen 29.09.1959. godine, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

IVAČIĆ, VINKO, Hrvat, civil, iz sela Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničkog granatiranja sa srpske strane.

IVANČIĆ, ANTO, Hrvat, civil, iz sela Novog Sela (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u Novom Selu.

IVANKOVIĆ, DRAGAN, (Ilija), Hrvat, civil, rođen 20.02.1961. godine, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

IVANKOVIĆ, IVAN, Hrvat, civil, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga, travnja 1992. godine, u Ulici 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi.

IVANKOVIĆ, ZORAN, (Ilija), Hrvat, civil, rođen 17.05.1965. godine, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

IVKIĆ, ĐURO, (Ante), Hrvat, civil, rođen 1940. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

IVKIĆ, RUŠKA, (Pavo), Hrvatica, civil, rođena 1915. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su je 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

I., HASAN, Musliman, muškarac; prilikom okupacije Brčkog zarobili su ga pripadnici srpskih snaga i počeli tući; Hasan se oteo i počeo bježati, pa su u njega sasuli rafal iz automatskog oružja.

JAKUPOVIĆ, ALADIN, (Irfan), Musliman, civil, rođen 1954. godine, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 15.05.1992. godine u selu Obudovcu (općina Bosanski Šamac).

JANKOVIĆ, SRĐAN, Hrvat, civil, rođen 1984. godine, iz Orašja; poginuo je ispred obiteljske kuće 01.04.1994. godine od topničke granate ispaljene na Orašje od strane srpskih snaga.

JANOTA, ANTO, (Stjepan), Hrvat, muškarac, civil, rođen 20.06.1944. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga su ga natjerali da zajedno s ocem Stjepanom ovrši pšenicu svojim kombajnima. Nakon urađenog posla zaklali su ih 28.07.1992. godine, u selu Lugu (općina Derventa). Jedan od počinitelja zločina je i Zlato Nedić, predratni ugostitelj iz sela Trstenici (općina Derventa).

JANOTA, STJEPAN, zvani Stevo, Hrvat, muškarac, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga su ga natjerali da zajedno sa sinom Antom ovrši pšenicu svojim kombajnima. Nakon urađenog posla zaklali su ih 28.07.1992. godine u selu Lugu (općina Derventa). Jedan od počinitelja zločina je i Zlato Nedić, predratni ugostitelj iz sela Trstenici (općina Derventa).

JANJIĆ, ANĐA, (Martin), Hrvatica, civil, rođena 1913. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su je 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

JANJIĆ, DRAGO, (Martin), Hrvat, civil, rođen 1933. godine, iz sela Jenjića (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Jenjiću.

JANJIĆ, MANDA, (Martin), Hrvatica, civil, rođena 1942. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su je 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

JANJIĆ, MIJO, (Pavo), Hrvat, civil, rođen 1936. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

JARIĆ, ANTE, (Marko), Hrvat, rođen 14.10.1959. godine; nepoznat status, način i mjesto smrti; smrt je nastupila 08.09.1992. godine.

JAŠAREVIĆ, HUSO, Musliman, civil, iz Dervente, naselje Omeragići; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom kolovoza 1992. godine, u naselju Omeragićima (općina Derventa). Jedan od počinitelja zločina je i Zlato Nedić, predratni ugostitelj iz sela Trstenici (općina Derventa).

JAŠAREVIĆ, ISKO, Musliman, civil, iz Dervente, naselje Omeragići; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom kolovoza 1992. godine, u Derventi, u naselju Omeragićima.

JEGIĆ, NIHAD, (Sejfo), Musliman, civil, rođen 1967. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, travnja/svibnja 1992. godine, u Derventi na obali rijeke Ukrine.

JELEČ, ?, zvani Braco, Hrvat, muškarac, rođen u selu Zelenikama (općina Derventa); u lipnju 1992. godine, dok je išao putem od sela Zelenika prema Modranu, iz šume su istrčala tri pripadnika srpskih snaga i ubili ga strojnicom.

JELAVIĆ, MARKO, Hrvat, muškarac, iz Bosanskog Broda, do rata radio kao profesor u srednjoj ekonomskoj školi u Bosanskom Brodu; smrtno je stradao (vjerojatno ubijen - zabilj. auktora) 14.11.1992. godine u Bosanskom Brodu.

JELAŠ, JURO, Hrvat, civil, iz sela Riječana Donjih (općina Modriča); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom svibnja 1992. godine, u njegovu selu.

JELKIĆ, ANTO, Hrvat, civil, iz sela Posavske Mahale (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Posavskoj Mahali.

JERKOVIĆ, IVAN, Hrvat, star 47 godina, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom svibnja 1992. godine, u selu Donjim Vrelima.

JERKOVIĆ, JAKOV, Hrvat, muškarac, rođen 1944. godine, civil, iz sela Koraća (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.06.1992. godine u selu Koraće.

JOVIĆ, ?, Hrvat, civil, iz sela Garevca (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Garevcu.

JOVUŠIĆ, MARKO, Hrvat, civil, iz sela Novog Sela (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u Novom Selu.

JURAKIĆ, MIRKO, Hrvat, muškarac, iz sela Bukovca (općina Derventa) pokraj Modrana, pripadnik HVO-a; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga 29.09.1992. na području sela Koraća (općina Bosanski Brod) skupa s njegovim suborcima Lukom Brekalom i Ilijom Kovačevićem; od tada im se gubi svaki trag.

JURALČIĆ, ANTE, (Jozo), Hrvat, muškarac, civil, rođen 1940. godine, iz sela Zelenika (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su ga granatom, tijekom svibnja 1992. godine, pri topničkom napadu na selo Zelenike.

JUKIĆ, KATA, Hrvatica, civil, rođena 1934. godine, iz sela Donjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Donjem Svilaju.

JURIĆ, IVKA, Hrvatica, civil, iz sela Donje Lednice (općina Gradačac); ubijena je, 18.06.1992. godine granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga.

JURIĆ, JOSO, (Martin), Hrvat, civil, rođen 1942. godine, iz sela Donje Mahale (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 28.05.1994. godine pri raketnom napadu (raketni projektili tipa Volkov) srpskih snaga na selo Donju Mahalu.

JURIĆ, MARKO, Hrvat, civil, iz sela Potočanskog Lipika (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Potočanskom Lipiku.

JURIĆ, MATO, Hrvat, muškarac, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga granatom 18.04.1992. godine u Derventi, u blizini Auto-moto društva.

JURIĆ, MATO, Hrvat, iz sela Donje Lednice (općina Gradačac); naoružani Srbi su ga mučki ubili, tijekom travanja/svibnja 1992. godine.

JURILJ, ANTO, (Martin), Hrvat, rođen 13.01.1941. godine, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod), otac petero djece; ubio ga je metkom iz vatrenog oružja u glavu, a potom preklao njegov susjed Savo Dakić, pripadnik srpskih snaga, 13.05.1992. godine u šumi u selu Donjim Vrelimaa (općina Bosanski Brod).

JURILJ, ANTO, Hrvat, rođen 1910. godine, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubio ga je (zaklao i pucao u njega iz vatrenog oružja) 11.05.1992. godine, u selu Donjim Vrelima, pripadnik srpskih snaga Goran Jakovljević, star oko 19 godina, iz sela Donjih Vrela, koji je tada na isti način ubio i pokojnikovu suprugu Anđu.

JURILJ, ANĐA, Hrvatica, žena, rođena 1909. godine, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubio ju je (zaklao i pucao u nju iz vatrenog oružja) 11.05.1992. godine, u selu Donjim Vrelima, pripadnik srpskih snaga Goran Jakovljević, star oko 19 godina, iz sela Donjih Vrela, koji je tada na isti način ubio i pokojničinog muža Antu.

JURIŠIĆ, JAKOV, Hrvat, muškarac, rođen 1948. godine, civil, rođen u selu Bijelo Brdo (općina Derventa),

nastanjen u Sarajevu u naselju Grbavica. Do rata je bio predsjednik udruženja književnika BiH. Srbi su ga ubili, početkom listopada 1992. Mjesto na kojem su ga ubili nije poznato. Naš centar raspolaže s dvije lokacije i to: Sarajevo i Foča.

JURKOVIĆ, RUŽA, (Franjo), Hrvatica, civil, rođena 1940. godine, iz sela Bijele (općina Brčko); poginula je u selu Bijeloj od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

KADRIĆ, ŠEVAL, (Selim), Musliman, muškarac, civil; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

KAHRIMANOVIĆ, ŠEFIK, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaselku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

KAIČ, GORAN, Hrvat, muškarac, dočasnik HVO-a, rođen u Doboju; pripadnici srpskih snaga (niški specijalci i banjalučki diverzanti) ubili su ga 28.07.1992. godine, nakon zarobljavanja.

KALEM, ANTE, Hrvat, civil, iz sela Raškovaca (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i zatočili u zatvor u Barama. Kao zatočenika odveli su ga na prvu crtu bojišnice, na lokalitetu Putnikovo Brdo, gdje je prisiljavan na obavljanje raznih fizičkih poslove; pri obavljanju jednog od takvih poslova smrtno je stradao 12.07.1992. godine.

KAPETANOVIĆ, NUSRET, zvani Šaraf, Musliman, civil, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Batkuši (općina Bosanski Šamac).

KARALAIĆ, MATO, (Anto), Hrvat, civil, rođen 1924. godine, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine pred njegovom kućom u selu Tišini.

KARALIĆ, FRANJO, (Đuro), Hrvat, civil, rođen 1941. godine, iz sela Tišini (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine u selu Novom Selu (općina Bosanski Šamac).

KARALIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil, rođen u selu Tišini (općina Bosanski Šamac); dana 19.04.1992. godine granatom su ga ubili pripadnici srpskih snaga koji su tog dana granatirali selo Tišinu.

KARAMATIĆ, JURE, (Mijat), zvani Janjiš, Hrvat, civil, rođen 1934. godine, iz sela Komarice (općina Doboj); opravdano se vjeruje da su ga, tijekom 1992. godine, ubili pripadnici srpskih snaga.

KARAMATIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil, star 19 godina, iz sela Johovca (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga masakrirali su ga i ubili 06.07.1992. godine u selu Johovcu.

KARAMEHIĆ, MESUD, Musliman, muškarac, rođen u selu Kotorskom (općina Doboj); neutvrđenog dana 1992. godine, ubili su ga pripadnici srpskih snaga u selu Kotorskom.

KARIĆ, AVDO, Musliman, muškarac, iz grada Brčkog; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 16.05.1992. godine, kao zatočenika u logoru Luci u gradu Brčkom.

KARIĆ, RIZVO, Musliman, civil, star 50 godina, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 16.04.1992. godine u selu Gornjim Kolibama.

KATAVIĆ, ANTO, (Nikola), Hrvat, muškarac, star 81 godinu, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubio ga je u selu Donjim Vrelima 16.04.1992. godine pripadnik srpskih snaga Jovan Marijanović, zvani Baćo, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod).

KATAVIĆ, IVICA, (Marko), Hrvat, muškarac, rođen 01.04.1961. godine, iz sela Ritešića (općina Doboj), pripadnik 4. bojne ("Cer") 103. derventske brigade HVO-a; na području općine Derventa uhitili su ga 25.03.1992. godine pripadnici postrojbe srpskih snaga (postrojba zvana Crni kojoti) kojima je zapovijedao Branko Ratić, i odveli vojni zatvor Jugoslavenske narodne armije, gdje su ga brutalno pretukli i mučki ubili.

KATAVIĆ, IVICA, Hrvat, civil, iz sela Komarice (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga (najvjerojatnije pripadnici postrojbe zvane Martićevci koji su na područje općine Derventa pristigli iz Republike Hrvatske, tijekom veljače 1992. godine) presreli su ga 15.03.1992. godine, u selu Lužanima Bosanskim dok se automobilom vozio na pravcu Derventa - Bosanski Brod, i ubili; njegov su automobil otuđili.

KATAVIĆ, JOZO, Hrvat, muškarac, star 37 godina, civil, po nacionalnosti Hrvat, iz sela Žeravca (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom 1992. godine, u selu Žeravcu.

KATAVIĆ, KATA, (Jozo), Hrvatica, žena, rođena 1913. godine, civil, iz sela Gornjeg Višnjika (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su je (sasjekli sjekirom) 16.04.1992. godine u selu Donjim Vrelima (općina Bosanski Brod).

KATAVIĆ, NIKICA, (Nikola), Hrvat, civil, star 65 godina, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubio ga je u selu Donjim Vrelima 16.04.1992. godine Jovan Marijanović, zvani Baćo, pripadnik srpskih snaga iz Gornjih Vrela.

KATAVIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil, iz sela Komarice (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom travnja 1992. godine, u selu Komarici.

KATINIĆ, ANICA, zvana Ana Ćosina, Hrvatica, žena, stara 67 godinu, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubili su je pripadnici srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Donjim Vrelima.

KATIĆ, MATO, (Nedjeljko), zvani Bato, Hrvat, muškarac, iz općine Odžak; poginuo je 15.07.1992. godine na stadionu u Slavonskom Brodu od granate ispaljene sa srpskih položaja iz Bosanske posavine.

KAURIN, MARKO, Hrvat, civil, iz Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene od strane srpskih snaga.

KAURINOVIĆ, VINKO, Hrvat, civil, rođen 1973. godine, iz sela Donjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Donjem Svilaju.

KIKIĆ, MARKO, Hrvat, muškarac, civil, star 35 godina, iz sela Posavske Mahale (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga su ga uhitili, a potom ga stravično mučili (živom su mu sjekli mišice i na rane stavljali sol); podlegao je ozljedama, u strašnim mukama, lipnja 1992. godine.

KLARIĆ, MARKO, Hrvat, iz Modriče, civil; nakon što su ga uhitili, Srbi ga iz Modriče odvode u Doboj i zatvaraju, a poslije izvjesnog vremena odvode u selo Kotorsko (općina Doboj) i ubijaju, tijekom lipnja 1992. godine.

KLJAJIĆ, BARTOL, (Martin), Hrvat, civil, rođen 1950. godine, iz sela Gornjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); kao zatočenika ubio ga je 07.06.1992. godine, na očigled drugih zatvorenika, Slobodan Miljković, zvani Lugar, pripadnik srpskih snaga, u logoru kojeg su lokalne srpske paravlasti osnovale u prostoru Srednjoškolskog centra u Bosanskom Šamcu.

KNEŽEVIĆ, ANICA, Hrvatica, civil, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Vrbovcu, neutvrđenog dana 1992. godine.

KNEŽEVIĆ, JOSO, Hrvat, civil, iz sela Vidovica (općina Orašje), do rata radio kao prosvjetni djelatnik; pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci ubili su ga 01.05.992. godine u selu Vidovicama: živog su ga razapeli na križ, utovarili na kamion JNA i potom vozikali kroz selo, sve dok nije izdahnuo.

KNEŽEVIĆ, KATA, Hrvatica, civil, rođena u selu Donjem Rahiću (općina Brčko); poginula je na slobodnom području općine Brčko od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

KNEŽEVIĆ, LUCA, (Vidan), Hrvatica, civil, rođena 1920. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su je 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

KNEŽEVIĆ, PAVO, (Marijan), Hrvat, civil, rođen 1934. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginuo je u obiteljskoj kući 11.11.1992. godine, od topničke granate ispaljene na selo sa srpskih položaja.

KNEŽEVIĆ, RUŽA, Hrvatica, civil, iz sela Bijele (općina Brčko); poginula je u selu Bijeloj od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

KNEŽEVIĆ, SEVERIN, (Tunjo),Hrvat, civil, rođen 1983. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 02.12.1992. godine, pri raketnom (raketni projektili tipa Luna) napadu srpskih snaga na selo Ugljare.

KOKIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil (otac Bore Kokića), iz Doboja; pripadnici srpskih snaga ubili su ga (zaklali), lipnja 1992. godine, u Doboju.

KOKIĆ, ?, Hrvatica, žensko, civil (majka Bore Kokića), iz Doboja; pripadnici srpskih snaga ubili su je (zaklali), lipnja 1992. godine, u Doboju.

KOPIĆ, JOSIP, (Marko), Hrvat, civil, rođen 1980. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 02.12.1992. godine, pri raketnom (raketni projektil tipa Luna) napadu srpskih snaga na selo Ugljare.

KOPIĆ, MARKO, Hrvat, civil, rođen 1937. godine, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 19.07.1992. godine, pri topničkom napadu (granatiranju) srpskih snaga na selo Oštru Luku.

KOPIĆ, LJUBA, Hrvatica, ženska osoba (supruga Matina), iz sela Gorice (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga objesili su je 08.05.1992. godine u selu Gorici. Na obješenom tijelu bili su vidljivi tragovi mučenja (oderana koža).

KOPIĆ, MATO, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1958. godine, iz sela Gorice (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga objesili su je 08.05.1992. godine u selu Gorici. Na obješenom tijelu bili su vidljivi tragovi mučenja (oderana koža).

KOPIĆ, ROKO, Hrvat, civil, rođen 1910. godine, iz sela Vrbovačkog Lipika (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovačkom Lipiku.

KOPIĆ, STIPO, Hrvat, civil, iz sela Potočanskog Lipika (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Potočanskom Lipiku.

KOPIĆ, TUNJO, (Pejo), Hrvat, civil, rođen 1934. godine, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 19.09.1992. godine pri topničkom napadu (granatiranju) srpskih snaga na selo Oštru Luku.

KOSOVAC, IBRAHIM, Musliman, civil, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

KOTORIĆ, NIJAZ, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); ubijen je u selu Kotorskom granatom ispaljenom s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

KOVAČ, BLAŽ, Hrvat, civil, iz sela Srnave (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Srnavi.

KOVAČ, RADOMIR, zvani Bato, Hrvat, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, travnja/svibnja 1992. godine, u Derventi na obali rijeke Ukrine.

KOVAČEVIĆ, ANTO, Hrvat, civil, iz sela Novog Sela (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u Novom Selu.

KOVAČEVIĆ, ILIJA, Hrvat, muškarac, iz sela Bukovca pokraj Modrana (općina Derventa), pripadnik HVO-a; pripadnici srpskih snaga su ga uhitili 29.09.1992. na području sela Korača (općina Bosanski Brod) zajedno s njegovim suborcima Lukom Brekalom i Mirkom Jurakićem. Od tada im se gubi svaki trag.

KOVAČEVIĆ, JELA, Hrvatica, civil, rođena 1932. godine, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Vrbovcu.

KOVAČEVIĆ, MARA, Hrvatica, civil, iz Gradačca; pripadnici srpskih snaga ubili su je 18.06.1992. godine u Gradačcu.

KOVAČEVIĆ, MARKO, zvani Rađa, Hrvat, civil, rođen 1924. godine, iz sela Vrbovca (općina Odžak);

pripadnici srpskih snaga ubili su ga, lipnja 1992. godine, u selu Vrbovcu.

KOVAČEVIĆ, NENAD, Hrvat, civil, rođen 1923. godine, iz sela Donjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Donjem Svilaju.

KRAJINOVIĆ, ANTE, zvani Polka, Hrvat, civil, iz sela Zasavice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i zatočili u logor u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac), te nakon izvjesnog vremena premjstili u logor koji se nalazio u gradu Bosanskom Šamcu, gdje su ga i ubili 24.06.1992. godine.

KRAJINOVIĆ, JELA, (Pejo), Hrvatica, civil, iz sela Šušnjara (općina Derventa); poginula je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

KRECIĆ, HUSO, Musliman, civil, iz Dervente; poginuo je, neutvrđenog dana 1992. godine, pri topničkom granatiranju Dervente od strane srpskih snaga.

KRECIĆ, JASMIN, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, travnja 1992. godine, u gradu Derventi.

KRIJAN, JOZO, Hrvat, muškarac, civil, rođen 1927. godine, iz sela Koraća (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 18.09.1992. godine u selu Koraće.

KRIVIĆ, STIPO, Hrvat, civil, iz Dervente; ubili su ga granatom, u sinovljevoj kući, pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

KRIVIĆ, TOMISLAV, (Stipo), Hrvat, civil, rođen 1939. godine, iz Dervente; ubili su ga granatom, u njegovoj kući, pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

KRIVIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga koji su 27.05.1992. godine granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

KRNJIĆ, IVA, Hrvatica, civil, iz sela Donjih Božinaca (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su je, tijekom listopada 1992. godine, u selu Donjim Božincima.

KRNJIĆ, ŽELJKO, (Mato), Hrvat, civil, rođen 1980. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 02.12.1992. godine pri raketnom (raketni projektili tipa Luna) napadu srpskih snaga na selo Ugljare.

KUNKIĆ, JOZO, Hrvat, civil, iz Modriče; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom svibnja 1992. godine, u Modriči.

KUTLIĆ, JOZO, (Andrija), Hrvat, iz sela Terima (općina Derventa); nepoznati status, mjesto i način nasilne smrti; ubili su ga 13.04.1993. godine.

KUZMAN, RUDO, Hrvat, muškarac, star 45 godina, civil, iz sela Žeravca (općina Derventa); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom 1992. godine, u selu Žeravcu.

KVASINA, IVO, Hrvat, civil, iz sela Posavske Mahale (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Posavskoj Mahali.

KVASINA, KATA, Hrvatica, civil, rođena 1935. godine, iz sela Posavske Mahale (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Posavskoj Mahali.

K., SEAD, Musliman, muškarac, iz grada Brčkog; prilikom okupacije Brčkog ubili su ga pripadnici srpskih snaga, zabivši mu sjekiru u leđa.

LACIĆ, IVICA, Hrvat, muškarac, rođen 1956. godine, iz sela Poljaka; ubili su ga pripadnici srpskih snaga 08.05.1992. godine.

LACIĆ, ANICA, (Martin), Hrvatica, civil, rođena 1953. godine, iz sela Skakave Donje (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su je 08.05.1992. godine u selu Skakvi Donjoj.

LAMEŠIĆ, IVAN, Hrvat, muškarac, rođen 1937. godine, civil, iz sela Koraća (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 30.08.1992. godine u selu Koraće.

LEKO, IVAN, (Ivan), Hrvat, muškarac, civil, rođen 11.10.1945. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga iz pješačkog oružja 19.04.1992. godine u Derventi, u blizini "Šumske uprave".

LONČAR, ZORAN, (Stipo), Hrvat, civil, iz sela Luga (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga 03.05.1992. godine u njegovoj kući u selu Lugu i odveli u logor kojeg su osnovali u zgradi osnovne škole u selu Agićima (općina Derventa), gdje su ga i ubili, tijekom svibnja 1992. godine, pucavši mu u leđa.

LONČAR, ?, Hrvatica, žensko (supruga Mile Lončara), civil, iz Dervente; ubili su je pripadnici srpskih snaga 10.04.1992. godine u Derventi, na mostu preko rijeke Ukrine, dok se vozila osobnim automobilom.

LUBINA, MIJO, (Jozo), Hrvat, muškarac, civil, rođen 1945. godine, iz sela Donjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine u selu Donjem Hasiću. Tada su ubili i njegovu majku Katu. Pokojnikovo tijelo je pokopano na katoličkom groblju u selu Tišini (općina Bosanski Šamac).

LUBINA, KATA, rođ. MILKIĆ, Hrvatica, civil, rođena 1919. godine, iz sela Donjeg Hasića (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su je 19.04.1992. godine u selu Donjem Hasiću (tada su ubili i njenog sina Miju). Pokojničino tijelo je pokopano na katoličkom groblju u selu Tišini (općina Bosanski Šamac).

LUCIĆ, MIROSLAV, (Božo), Hrvat, muškarac, iz sela Krepšića (općina Brčko); ubili su ga pripadnici srpskih snaga 08.05.1992. godine.

LUČIĆ, IVO, Hrvat, civil, rođen 1921. godine, iz sela Krepšića (općina Brčko); od svibnja 1992. godine

zajedno sa suprugom Katom boravio je kao prognanik u selu Gornjem Zoviku (općina Brčko); poginuo je 10.10.1992. godine u selu Gornjem Zoviku, u zračnom napadu srpskih snaga na selo (s njim je poginula i njegova supruga).

LUČIĆ, KATA, Hrvatica, civil, rođena 1927. godine, iz sela Krepšića (općina Brčko); od svibnja 1992. godine zajedno s mužem Ivom boravila je kao prognanica u selu Gornjem Zoviku (općina Brčko); poginula je 10.10.1992. godine u selu Gornjem Zoviku, u zračnom napadu srpskih snaga na selo (s njom je poginuo i njen suprug).

LUČIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil, rođen u selu Lugu (općina Derventa); poginuo je 09.05.1992. godine u selu Kukavicama (općina Derventa), od granate ispaljene iz vojarne JNA u Derventi.

LUJAČIĆ, IVO, Hrvat, muškarac, civil, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); dana 17.07.1992. godine, ispred njegove obiteljske kuće u Gornjem Svilaju, strijeljali su ga pripadnici srpskih snaga. Uz Ivu strijeljali su još četvoricu muškaraca, Hrvata, mještana Gornjeg Svilaja.

LUKAČEVIĆ, MARIJA, (Mato), Hrvatica, ženska osoba (supruga Matina), civil, rođena 1935. godine, iz sela Kopanica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga, među kojima i njen suseljanin Momir Ristanović, ubili su je 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

LUKAČEVIĆ, MATO, (Marko), Hrvat, civil, rođen 1938. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga, među kojima i njegov suseljanin Momir Ristanović, ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

LUKIĆ, MIROSLAV, (Božo), Hrvat, civil, rođen 1971. godine, iz sela Krepšića (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Krepšiću.

LUKIĆ, ŠIMO, (Filip), Hrvat, civil, rođen 1929. godine, iz sela Bijele (općina Brčko); poginuo je u selu Bijeloj od topničkog napada (granatiranja) srpskih snaga na selo.

LUKŠIĆ, TADIJA, Hrvat, civil, iz sela Tramošnice (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Tramošnici.

LUPIĆ, ŠEFIK, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 20.08.1992. godine, u Derventi u naselju Omeragićima. Jedan od počinitelja zločina je i Zlato Nedić, predratni ugostitelj iz sela Trstenika (općina Derventa).

LJUBIČIĆ, KATA, zvana Beba, Hrvatica, civil, iz sela Zelenika (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su je 13.05.1992. godine u selu Zelenikama (općina Derventa).

LJUBIČIĆ, KATA, Hrvatica, žensko, civil, rođrna 1943. godine, iz sela Tetime (općina Derventa); ubili su je granatom, ispred njenih kućnih vrata, pripadnici srpskih snaga, svibnja 1992. godine, pri granatiranju sela.

MADŽIKOVIĆ, HARIS, Musliman, muškarac, iz općine Odžak; poginuo je 15.07.1992. godine na stadionu u Slavonskom Brodu od granate ispaljene sa srpskih položaja iz Bosanske posavine.

MAHMUTOVIĆ, MEVLUDIN, Musliman, muškarac, civil, rođen u Doboju; pripadnici postrojbe srpskih snaga pod zapovjedništvom Nikole Jorgića ubili su ga 18.06.1992. godine u selu Ševarlijama. Nakon počinjenog zločina pokojnikovo tijelo su izmasakrirali.

MAJETIĆ, FRANJO, Hrvat, muškarac, civil, iz Doboja; pripadnici srpskih snaga ubili su ga (zaklali), lipnja 1992. godine, u Doboju.

MAJIĆ, IVO, Hrvat, civil, rođen 1933. godine, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovcu.

MAJIĆ, JAKOB, Hrvat, civil, iz sela Potočanskog Lipika (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Potočanskom Lipiku.

MAJIĆ, JOZO, (Pejo), Hrvat, civil, iz sela Kuline (općina Derventa); poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničkog napada (granatiranja) srpskih snaga.

MAJSTOROVIĆ, ANĐA, (Mato), Hrvatica, civil, rođena 1930. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su je 10.05.1992. godine u selu Kornici.

MAJSTOROVIĆ, IVICA, (Nikola), Hrvat, rođen 1932. godine, civil, iz Dervente (naselje zvano Kineska četvrt); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi, u naselju zvanom Kineska četvrt 12.05.1992. godine, i odveli u vojarnu JNA gdje su ga odmah potom i ubili.

MAJSTOROVIĆ, MATO, (Tomo), Hrvat, civil, rođen 1959. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Kornici.

MAJSTOROVIĆ, TVRTKO, Hrvat, civil, rođen 1928. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Kornici.

MAMUZIĆ, ANTUN, (Đuro), Hrvat, civil, rođen 1928. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Kornici.

MANDIĆ, ALOJZIJE, Hrvat, muškarac, star 34 godine, civil, iz sela Žeravca (općina Derventa); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom 1992. godine, u selu Žeravcu.

MANDIĆ, MARIJAN, Hrvat, muškarac, star 71 godinu, civil, iz sela Žeravca (općina Derventa); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom 1992. godine, u selu Žeravcu.

MARIĆ, ANA, Hrvatica, civil, rođena 1930. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su je 10.05.1992. godine u selu Kornici.

MARIĆ, ANTO, Hrvat, civil, rođen 1932. godine, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovcu.

MARIĆ, BOŽO, Hrvat, muškarac; nepoznat status, način, mjesto i vrijeme smrti; stradao je, tijekom lipnja (nadnevak neutvrđen - zabilj. auktora) 1992. godine.

MARIĆ, IVAN, Hrvat, civil, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 16.04.1992. godine u selu Gornjim Kolibama.

MARIĆ, ILIJA, (Petar), zvani Kac, Hrvat, muškarac, rođen 1970. godine, iz sela Foče (općina Doboj), pripadnik HVO-a; ubijen je 04.04.1992. godine u Bosanskom Brodu; pogodio ga je srpski snajperist dok je s vatrenog položaja izvlačio ranjenog Muslimana).

MARIĆ, JELA, Hrvatica, civil, rođena 1909. godine, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Vrbovcu.

MARIĆ, JOZO, Hrvat, muškarac, star 56 godina, civil, iz sela Žeravca (općina Derventa); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom 1992. godine, u selu Žeravcu.

MARIJANOVIĆ, NIKO, Hrvat, civil, iz sela Ledenice (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Ledenici.

MARJANOVIĆ, JELA, Hrvatica, žensko, iz sela Laništa (općina Brčko); ubili su je pripadnici srpskih snaga 08.05.1992. godine.

MARINIĆ, IVAN, Hrvat, muškarac, zanimanjem policajac, iz sela Kulina (općina Derventa); poginuo je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene od strane srpskih snaga na selo Liješće (općina Bosanski Brod). Pokojnikovo je tijelo pokopano na groblju u Bosanskom Brodu.

MARINIĆ, JOSIP, zvani Jopa, Hrvat, muškarac, civil, star oko 32 godine, iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod); pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Beli orlovi uhitili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, odveli na rijeku Savu i strijeljali.

MARKOTIĆ, MARKO, Hrvat, civil, rođen 1908. godine, u selu Kopanici (općina Orašje), stalno nastanjen u selu Kornici (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 24.06.1992. godine u selu Kornici.

MARKOTIĆ, MARTA, (Marko), Hrvatica, civil, rođena 1930. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su je 24.06.1992. godine u selu Kornici.

MARKOVIĆ, BOŽO, (Todor), Hrvat, civil, rođen 1937. godine, iz sela Boka (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 27.06.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

MARKOVIĆ, IVAN, (Tunjo), Hrvat, civil, rođen 1924. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

MARKOVIĆ, IVICA, (Iljo), Hrvat, civil, rođen 1978. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 07.08.1995. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

MARKOVIĆ, PEJO, (Marijan), Hrvat, civil, rođen 1979. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 07.08.1995. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

MARKOVIĆ, PETAR, (Marko), Hrvat, civil, rođen 1966. godine, iz sela Boka (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 13.12.1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Bok.

MARKOVIĆ, SLAVEN, (Ilija), Hrvat, civil, rođen 1977. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 07.08.1995. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

MAROJEVIĆ, ŠIMO, Hrvat, civil, iz sela Blaževca (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Blaževcu.

MAROŠEVIĆ, LUKA, Hrvat, civil, rođen 1919. godine, iz sela Tolise (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Tolisu.

MARTIĆ, MARIJAN, (Perica), Hrvat, rođen 22.08.1943. godine, pripadnik 107. gradačačke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga i zatvorili u logoru koji su osnovali u selu Pelagićevu (općina Gradačac) gdje su ga i ubili, tijekom rujna 1992. godine.

MARTINOVIĆ, DRAGO, Hrvat, muškarac, civil, iz Doboja; Srbi su ga uhitili i zatvorili u dobojski zatvor, a nakon nekog vremena odveli iz zatvora i ubili, neutvrđenog dana 1992. godine, zajedno s Karlom Grgićem, u Doboju.

MARŠIĆ, ANA, (Pejo). Hrvatica, civil, rođena 1924. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginula je ispred obiteljske kuće 13.08.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Ugljaru.

MAŠIĆ, EJUB, Musliman, starac, civil, umirovljenik, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); dvojica pripadnika srpskih snaga, Stanko Petković i Aco Vidić, ubili su ga 16.04.1992. godine na lokalitetu Bare (lijevo od džamije) u selu Gornjim Kolibama.

MAŠIĆ, IBRAHIM, Musliman, civil, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 16.04.1992. godine na ulazu u njegovu kuću u selu Gornjim Kolibama (prvo su u njega pucali rafalno iz automatskog pješačkog oružja, a potom ga je nožem preko vrata preklao Srbin prezimenom Bogdanović).

MAŠIĆ, REFIK, Musliman, civil, iz sela Jakeša (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom svibnja 1992. godine, u selu Jakešu.

MATANOVIĆ, FRANJO, (Ivo), Hrvat, rođen 1957. godine, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod), pripadnik 101. bosansko-brodske brigade HVO-a; pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Beli orlovi predvođeni Draganom Mićićem zarobili su ga 25.03.1992. godine na kontrolnoj točki koju su postavili na ulasku u selo Donja Vrela. Skupa s njim su zarobljeni

Ilija Duspara i još jedan pripadnik HVO-a u kojeg su pripadnici Belih orlova pucali na kontrolnom punktu i teško ga ranili. Nakon kraćeg maltretiranja odvezli su ih u selo Liješće gdje ih zatvaraju u prostor svlačionica na nogometnom igralištu. Nakon višesatnog brutalnog iživljavanja u kojem su sudjelovali Nenad Miličić i Srbin prezimenom Trivković (obojica iz sela Liješća), isti ga, u prvim satima 26.03.1992. godine, ubijaju skupa s Ilijom Dusparom, a tijela bacaju u rijeku Savu; pokojnikovo tijelo je pronađeno, nakon desetak dana, na obali rijeke Save u Orašju.

MATANOVIĆ, JOZO, Hrvat, muškarac, civil, iz Doboja, prije rata zaposlen u Općoj bolnici u Doboju kao električar; pripadnici srpskih snaga su ga, lipnja 1992. godine, brutalno pretukli u istražnom zatvoru u Doboju, a od zadobivenih ozljeda umro je u bolnici u Banjoj Luci.

MATANOVIĆ, MARTA, Hrvatica, žensko; ubili su je pripadnici srpskih snaga u selu Donjem Svilaju, tijekom 1992. godine; pronađeno tijelo bilo je iznakaženo.

MATANOVIĆ, MATO, Hrvat, civil, rođen 1929. godine, iz sela Donjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Donjem Svilaju.

MATANOVIĆ, NIKO, Hrvat, muškarac, iz sela Donjeg Svilaja (općina Odžak); ubili su ga pripadnici srpskih snaga u selu Donjem Svilaju, tijekom 1992. godine; pronađeno tijelo bilo je izmasakrirano.

MATANOVIĆ, STJEPAN, Hrvat, civil, rođen 1936. godine, iz sela Donjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Donjem Svilaju.

MATIJEVIĆ, MIRKO, (Martin), Hrvat, rođen 30.09.1963. godine, iz Dervente, pripadnik HVO-a; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga 17.04.1992. godine u njegovoj obiteljskoj kući (Derventa, Ul. braće Vuković) i tu ga brutalno premlatili, a potom ga doslovno izvukli iz kuće i pokraj dvorišta ograde ubili iz vatrenog oružja (rafalom) dok je ležao na trbuhu. Na istom mjestu i u isto vrijeme je ubijen i njegov susjed Jozo Vrbat.

MATIĆ, ANICA, Hrvatica, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su je, tijekom srpnja 1992. godine, na nogometnom igralištu u selu Johovcu (općina Doboj).

MATIĆ, ILIJA, Hrvat, civil, iz sela Babine Grede (općina Županja, RH); pripadnici srpskih snaga su ga bezrazložno uhitili i zatvorili. Dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati,došla je skupina srpskih vojnika u zatvor (zvani Magacin) u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac), među kojima Goran Simić zvani Tralja i Slobodan Miljković zvani Lugar, koji su potom bez ikakovog povoda strijeljali 16 zatvorenika, među kojima i Iliju Matića.

MATIĆ, IVICA, Hrvat, civil, iz sela Tramošnice (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Tramošnici.

MATIĆ, KATA, Hrvatica, civil, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Vrbovcu.

MATKOVIĆ, ?, Hrvat, muškarac, civil, iz sela Babine Grede (općina Županja, RH); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, travnja 1992. godine, u logoru kojeg su mjesne srpske paravlasti osnovale u zgradi TO-a (Teritorijalne obrane) u Bosanskom Šamcu.

MATOVIĆ, FRANJO, Hrvat, muškarac, star 35 godina, civil, iz sela Žeravca (općina Derventa); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom 1992. godine, u selu Žeravcu.

MATUZOVIĆ, PERO, Hrvat, civil, rođen 1957. godine, iz sela Gorica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Goricama.

MEHIĆ, SENAD, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MEMIĆ, ADEM, (Ago), zvani Žaba, Musliman, civil, rođen 23.07.1966. godine, iz Dervente, poznati derventski košarkaš; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga 12.05.1992. godine u Derventi, u naselju zvanom Kineska četvrt, i odveli u vojarnu JNA, gdje su ga istog dana i ubili.

MIJIĆ, ANTUN, Hrvat, muškarac; nepoznat status, mjesto, način i vrijeme smrti. Smrt nastupila tijekom 1992./1995.

MIJIĆ, cijela obitelj od pet članova, Hrvati, iz grada Modriče; pred srpskom oružanom agresijom sklonili su se u naselje Modrički Lug. Svi su poginuli pri eksploziji kasetne bombe koju je bacilo srpsko zrakoplovstvo, svibnja 1992. godine.

MIKIĆ, ANTO, (Manda), Hrvat, civil, rođen 1917. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

MIKIĆ, MARINKO, (Ilija), Hrvat, civil, rođen 1976. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 07.08.1995. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

MIKIĆ, MARKO, (Joso), Hrvat, civil, rođen 1938. godine, iz sela Kostrča (općina Orašje); poginuo je 29.04.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na prometnicu (cestu) Orašje - Kostrč.

MIKIĆ, MATO, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1934. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 06.07.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

MIKIĆ, PEJO, (Lujo), Hrvat, civil, rođen 1979. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 07.08.1995. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

MIKIĆ, ZDRAVKO, Hrvat, muškarac, iz sela Matića (općina Orašje), ravnatelj lokalne radijske postaje Radio Orašje; poginuo je 19.07.1992. godine.

MILIČIĆ, JELA, (Luka), Hrvatica, civil, rođena 1933. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginula

je ispred obiteljske kuće 19.07.1992. godine od topničke granate ispljene sa srpskih položaja na selo Ugljaru.

MILIČIĆ, RUŽA, Hrvatica, civil, rođena 1933. godine, iz sela Tolise (općina Orašje); poginula je u obiteljskoj kući 22.07.1993. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Tolisu.

MIŠKOVIĆ, ANDRIJA, (Terezija), Hrvat, civil, rođen 1942. godine, iz sela Jenjića (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

MIŠKOVIĆ, FINKA, Hrvatica, civil, iz sela Jenjića (općina Orašje). Ubili su je pripadnici srpskih snaga, tijekom 1992. godine, pri okupaciji sela Jenjića.

MIŠKOVIĆ, ILIJA, (Tunjo), Hrvat, civil, rođen 1969. godine, iz sela Krepšića (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Krepšiću.

MIŠKOVIĆ, JANJA, (Mato), Hrvatica, civil, rođena 1930. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginula je na seoskoj cesti 02.12.1992. godine od rakete (raketnog projektila tipa Luna) ispaljene sa srpskih položaja na selo Ugljaru.

MIŠKOVIĆ, JOSIP, (Pero), Hrvat, civil, rođen 1984. godine, iz sela Kostrča (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 14.12.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Kostrč.

MIŠKOVIĆ, KATICA, (Marijan), Hrvatica, civil, rođena 1974. godine, iz sela Donje Mahale (općina Orašje); poginula je na prometnici Donja Mahala - Tolisa 30.11.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na navedenu prometnicu.

MIŠKOVIĆ, MARA, Hrvatica, civil, iz sela Jenjića (općina Orašje); ubili su je pripadnici srpskih snaga, tijekom travnja 1992. godine, pri okupaciji sela Jenjića.

MIŠKOVIĆ, MIKA, Hrvat, civil, rođen 1938. godine, iz sela Kostrča (općina Orašje); poginuo je u Orašju 13.05.1995. godine od rakete (raketnog projektila tipa Volkov) ispaljene sa srpskih položaja na Orašje.

MRKALJEVIĆ, BAJRO, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); poginuo je u selu Kotorskom od granate ispaljene s položaja srpskih snaga.

MRKONJIĆ, DALIJA, Hrvatica, civil, rođena 1975. godine, iz Orašja; poginula je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1995. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na Orašje.

MUJAKOVIĆ, SAFET, (Sejfudina), Musliman, muškarac; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJČIN, MEHMED, Musliman, starac, civil, umirovljenik, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); dvojica pripadnika srpskih snaga, Stanko Petković i Aco Vidić, ubili su ga 16.04.1992. godine na lokalitetu Bare (lijevo od džamije) u selu Gornjim Kolibama.

MUJKANOVIĆ, EDIN, (Omera), Musliman, muškarac, rođen 20.11.1972. godine; poginuo 08.06.1992. godine u Brezicama, općina Derventa, od ispaljene minobacačke granate sa srpskih položaja.

MUJKANOVIĆ, JUSUF, Musliman, muškarac, civil, rođen 1920. godine u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJKANOVIĆ, HAZIM, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJKANOVIĆ, HUSEIN, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJKANOVIĆ, HUSEIN, (Mehe), Musliman, muškarac, civil; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJKANOVIĆ, MEHMED, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJKANOVIĆ, NIJAZ, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJKANOVIĆ, RIFET, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJKANOVIĆ, SMAIL, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUJKIĆ, MIRSAD, (Senija), Musliman, rođen 1970. godine, pripadnik HVO-a; pripadnici srpskih snaga ubili su ga nakon zarobljavanja u selu Kolibama (općina Bosanski Brod), tijekom rujna 1992. godine.

MULABDIĆ, NIHAD, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i odveli u logor zvan Bare u Doboju. Skupa s drugim zatočenim Hrvatima i Muslimanima odvodili su ga na prve crte bojišnice (najčešće na crti Riteši - Majevac) gdje je bio prisiljavan obavljati teške fizičke poslove za potrebe srpskih snaga; pri obavljanju jednog od prisilnih radova poginuo je 22.06.1992. godine u selu Dugom Polju (općina Modriča).

MULISIĆ, FARUK, Musliman, rođen 1963. godine, iz Bosanskog Šamca; kao zatočenika ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, pripadnici srpskih snaga.

MUMINOVIĆ, MIRSAD, Musliman, muškarac, civil; poginuo je u selu Lužanima Bosanskim (općina Derventa), neutvrđenog dana 1992. godine, tijekom zračnog napada na kolonu prognanika, kojeg su izveli borbeni zrakoplovi srpskih snaga.

MURATČEHAIĆ, AVDO, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

MUSTAFIĆ, HUSEIN, (Fetiš), Musliman, rođen 1950. godine, iz Bosanskog Šamca; kao zatočenika ubili su ga 28.10.1992. godine pripadnici srpskih snaga.

MUSTAFIĆ, MRGUD, Musliman, muškarac, civil; kao zatočenik srpskog logora, smještenog u zgradi TO-a u Bosanskom Šamcu, poginuo je u dvorištu, tijekom studenoga 1992., pri eksploziji minobacačke granate.

NADAREVIĆ, ANTO, Hrvat, civil, iz sela Tramošnice (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Tramošnici.

NADAREVIĆ, ILIJA, Hrvat, civil, iz sela Tramošnice (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Tramošnici.

NAKIĆ, DINKA, (Elvija), Muslimanka, žena, rođena 1971. godine, civil, iz Dervente; poginula je, tijekom 1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

NEDIĆ, JOSO, (Marko), Hrvat, muškarac, civil, iz sela Novog Sela (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga (zapalili) u njegovoj kući 19.04.1992. godine na katolički blagdan Uskrs.

NEDIĆ, MARA, Hrvatica, civil, rođena 1937. godine, iz Orašja; poginula je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1995. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na Orašje.

NERETLJAK, ILJO, Hrvat, civil, rođen 1924. godine, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginuo je u obiteljskoj kući 15.11.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Oštru Luku.

NERETLJAK, KAJA, Hrvatica, civil, rođena 1919. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginula je ispred obiteljske kuće 10.05.1995. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

NIKOLAŠ, JOZO, Hrvat, star 59 godina, civil, iz sela Bišnje (općina Derventa); ubili su ga 28.08.1992. godine pripadnici srpskih snaga.

NIKOLIĆ, MARIJAN, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1947. godine, iz sela Laništa (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Laništima.

NIKOLIĆ, MARTIN, (Ivo), Hrvat, muškarac, rođen 1941. godine, iz sela Laništa (općina Brčko); ubili su ga pripadnici srpskih snaga 08.05.1992. godine u selu Laništima.

NUJIĆ, JURO, (Mato), zvani Đuđo, Hrvat, rođen 25.08.1969. godine, iz sela Zelenika (općina Derventa), pripadnik 103. derventske brigade HVO-a. Lipnja 1992. godine; ubili su ga pripadnici srpskih snaga iz strojnice dok se kretao putem od sela Zelenika prema Modranu.

NUKIČIĆ, RIFAT, (Salih), Musliman, muškarac; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

NURKIĆ, DŽEVAD, (Galib), Musliman, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga su ga kao zatočenika odvodili na prvu liniju bojišnice na prisilne radove (kopanje rovova i dr.) i tako radeći je i poginuo, neutvrđenog dana 1992. godine.

NJIVOJDA, LUCIJA, Hrvatica, civil, rođena 1914. godine, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Gornjem Svilaju.

N., AMIR, Musliman, muškarac, iz grada Brčkog; prilikom okupacije grada Brčkog ubili su ga pripadnici srpskih snaga, a opravdano se sumnja se da ga je ubio Goran Jelisić.

OBRADOVIĆ, LJUBA, (Petar), Hrvatica, civil, rođena 1936. godine, iz sela Gornjeg Zovika (općina Brčko); poginula je u selu Gornjem Zoviku od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo.

ODOBAŠIĆ, DŽEVAD, Musliman, muškarac, civil; poginuo je u selu Lužanima Bosanskim (općina Derventa), neutvrđenog dana 1992. godine, tijekom zračnog napada na kolonu prognanika, kojeg su izveli borbeni zrakoplovi srpskih snaga.

OMAZIĆ, ILIJA, (Ilija), Hrvat, iz sela Čardaka (općina Modriča), pripadnik 105. modričke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga, a potom ubili 26.06.1992. godine u selu Čardaku.

OMAZIĆ, MARKO, (Anto), Hrvat, iz sela Čardaka (općina Modriča), pripadnik 105. modričke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga, a potom ubili 26.06.1992. godine u selu Čardaku.

OMIČEVIĆ, JUNUZ, Musliman, civil, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

OPAČAK, MLADEN, (Zlatko), Hrvat, pripadnik 103. derventske brigade HVO-a; poginuo je 29.09.1992. godine u borbama sa srpskim snagama.

OREŠKOVIĆ, MARKO, Hrvat, muškarac, civil, rođen 1948. godine, iz sela Poljara (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga zaklali su ga, lipnja 1992. godine, u Poljarima.

ORKIĆ, ILJO, (Blaž), Hrvat, civil, rođen 1980. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 07.08.1995. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

ORKIĆ, JANJA, (Joso), Hrvatica, civil, rođena 1958. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginula je ispred obiteljske kuće 12.11.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

ORŠULIĆ, ANTO, Hrvat, muškarac, civil; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, travnja 1992. godine, u logoru kojeg su mjesne srpske paravlasti osnovale u zgradi TO-a (Teritorijalne obrane) u Bosanskom Šamcu.

ORŠOLIĆ, IVAN, (Mirko), Hrvat, dijete, civil, rođen 1990. godine, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 20.05.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Oštru Luku.

ORŠOLIĆ, JOSIP, (Pejo), Hrvat, rođen 1948. godine, iz sela Domaljevca (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga su ga bezrazložno uhitili i zatvorili. Dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati, došla je skupina srpskih vojnika u zatvor (zvani Magacin) u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac), među kojima i Goran Simić zvani Tralja i Slobodan Miljković zvani Lugar, koji su potom bez ikakvog povoda strijeljali 16 zatvorenika, među kojima i Josipa Oršolića.

ORŠOLIĆ, MARA, Hrvatica, civil, rođena 1936. godine, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginula je ispred obiteljske kuće 16.07.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Oštru Luku.

ORŠOLIĆ, MARA, Hrvatica, civil, iz sela Tolise (općina Orašje); poginula je u obiteljskoj kući, neutvrđenog dana 1994. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Tolisu.

OSMANBEGOVIĆ, FIKRET, Musliman, muškarac, civil, rođen u Doboju; pripadnici postrojbe srpskih snaga pod zapovjedništvom Nikole Jorgića ubili su ga 18.06.1992. godine u selu Ševarlijama. Nakon počinjenog zločina pokojnikovo tijelo su izmasakrirali.

PALISLAMOVIĆ, REFIK, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

PALISLAMOVIĆ, TIDE, Muslimanka, žensko, civil, rođena u selu Deranu, zaseoku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

PARADŽIK, MIĆO, (Ivo), Hrvat, rođen 14.12.1959. godine, pripadnik (zapovjednik voda) 105. modričke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga i zatvorili u prostoriju policijske postaje u Modriči, a nakon brutalnog mučenja ubili 03.05.1992. godine.

PASJEČNIK, JAROSLAV, (Mihajlo), zvani Braco, Hrvat, civil, rođen 30.05.1956. godine, iz sela Polja (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su ga iz pješačkog oružja 19.04.1992. godine u Derventi, u blizini "Šumske uprave".

PATLJAK, ANTE, (Mato), Hrvat, pripadnik (zapovjednik satnije) 105. modričke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga 03.05.1992. godine, i ubili na lokalitetu Vranjačkoj Trebavi, nakon 15.05.1992. godine.

PATLJAK, MIĆO, (Pero), Hrvat, rođen 14.10.1956. godine, pripadnik (zapovjednik voda) 105. modričke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga 03.05.1992. godine, i ubili na lokalitetu Vranjačkoj Trebavi, nakon 15.05.1992. godine.

PAVIĆ, IVICA, (Tade), Hrvat, rođen 1956. godine, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga su ga, kao zatočenika, odvodili na prvu liniju bojišnice na prisilni rad (kopanje rovova i dr.), te je tako radeći i poginuo, neutvrđenog dana 1992. godine.

PAVIĆ, MARIJAN, Hrvat, muškarac, star 81 godinu, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubili su ga pripadnici srpskih snaga 16.04.1992. godine u selu Donjim Vrelima (općina Bosanski Brod).

PAVLOVIĆ, IVO, (Niko), Hrvat, civil, iz sela Gorica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Goricama.

PEANOVIĆ, LUKA, Hrvat, civil, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovcu.

PEJIČIĆ, JOZO, Hrvat, civil, rođen 1947. godine, iz sela Donjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Donjem Svilaju.

PEJIČIĆ, TOMISLAV, (Bartol), Hrvat, civil, rođen 1976. godine, iz sela Matića (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 07.08.1995. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Matiće.

PEJIĆ, IVO, Hrvat, civil, rođen 19.06.1928. godine, iz Bijelog Brda (općina Derventa); ubili su ga pripadnici srpskih snaga 15.04.1992. godine.

PEJIĆ, KAJA, (Mijo), Hrvatica, civil, rođena 1943. godine, iz Orašja; poginula je u obiteljskoj kući 21.05.1995. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na Orašje.

PEJIĆ, MARIJAN, (Tadija), Hrvat, civil, rođen 1952. godine, iz sela Gornjeg Hasića (općina Bosanski Šamac), civil, vlasnik kavane "Alenka" u rodnom selu; ubio ga je, kao zatočenika u logoru u selu Pelagićevu, neutvrđenog dana 1992. godine, upravnik logora imenom Zvjezdan (ubojica je ujedno bio i zapovjednik Vojne policije pri srpskoj postrojbi zvanoj Krajiška brigada).

PEJIĆ, MARIJAN, Hrvat, civil, iz sela Dobrinje (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a nakon mučenja ubili, tijekom svibnja 1992. godine, u selu Dobrinji.

PELIZIĆ, MUZAFER, Musliman, civil, iz Modriče; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom lipnja 1992. godine, u Modriči.

PERIKIĆ, MIJO, Hrvat, civil, rođen 1911. godine, iz sela Gorica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Goricama.

PETRIČEVIĆ, MILA, Hrvatica, civil, rođena 1945. godine, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su je 19.04.1992. godine u selu Novom Selu (općina Bosanski Šamac).

PETRIČEVIĆ, MILENKO, (Mato), Hrvat, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga su ga, kao zatočenika, odvodili na prvu liniju bojišnice na prisilni rad (kopanje rovova i dr.), te je tako radeći i poginuo, neutvrđenog dana 1992. godine.

PETRIČEVIĆ, PERO, zvani Ćup, Hrvat, civil, rođen 1943. godine, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine u selu Novom Selu (općina Bosanski Šamac).

PETRIĆ, JOZO, Hrvat, civil, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovcu.

PILIPOVIĆ, MARIJANA, Hrvatica, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su je 03.07.1992. godine u Derventi, u Ulici Ive Lole Ribara.

PILIPOVIĆ, PERO, Hrvat, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 03.07.1992. godine u Derventi, u Ulici Ive Lole Ribara.

PILIPOVIĆ, ŽELJKO, (Jakov), Hrvat, civil, iz sela Koliba (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga zarobili su ga, a potom ubili, tijekom rujna 1992. godine, u selu Kolibama.

POLUNIĆ, MARKO, Hrvat; nepoznat status, način i vrijeme smrti. Smrt je nastupila 24.04.1992. godine.

POROBIĆ, VEDAD, (Senahid), Musliman, muškarac, rođen 11.11.1970. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom i ubili u Derventi 12.05.1992. godine na mostu preko rijeke Ukrine; pokojnikovo tijelo su bacili u rijeku.

POZDERAC, HASAN, Musliman, iz Modriče, civil; Srbi su ga ubili u Modriči 05.05.1992. godine.

PRANJIĆ, DOMA, Hrvatica, žensko, stara oko 70 godina, civil, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga su se 15.07.1992. godine, u njezinoj kući na njoj iživljavali; u ranim jutarnjim satima je umrla od zadobivenih ozljeda.

PRANJIĆ, FABIJAN, Hrvat, civil, iz Gradačca; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 18.06.1992. godine u Gradačcu.

PRANJIĆ, ILIJA, Hrvat, civil, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Gornjem Svilaju.

PRANJIĆ, MATE, (Ante), Hrvat, rođen 21.09.1942. godine, pripadnik 1. satnije 4. bojne 103. derventske brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom svibnja 1992. godine, u selu Komaricama (općina Derventa).

PRANJIĆ, PAJO, Hrvat, civil, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); Srbi su ga ubili u njegovoj kući, ubačenom ručnom bombom.

PRANJIĆ, ?, (Ž.), Hrvat, civil; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom svibnja 1992. godine, u selu Komaricama (općina Doboj).

PRCIĆ, HIMZO, Musliman, civil, iz naselja Omeragića, Derventa; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 20.08.1992. godine u Derventi, u naselju Omeragićima. Jedan od počinitelja zločina je i Zlato Nedić, predratni ugostitelj iz sela Trstenika (općina Derventa).

PRCIĆ, HUSEIN, Musliman, civil, iz Dervente, naselje Omeragići; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 20.08.1992. godine u Derventi, u naselju Omeragićima.

PRINCIP, PEJO, (Ivan), zvani Pejo Mandin, Hrvat, rođen 19.05.1940. godine, iz sela Kovačevaca (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, tijekom lipnja 1992. godine, u selu Kovačevcima.

PRINCIP, PERO, Hrvat, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i zatočili u zatvor Bare (zatvor Bare je smješten u prostoru vojnog skladišta JNA koji se nalazio u Doboju, u naselju Rudanki). Kao zatočenika ubili su ga 12.07.1992. godine u navedenom logoru.

PTIČAR, ZDRAVKO, (Antun), Hrvat, rođen 23.06.1954. godine, pripadnik 105. modričke brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga zarobili su ga i zatvorili u prostoriju policijske postaje u Modriči, a nakon brutalnog mučenja ubili 03.05.1992. godine.

PUŠKARIĆ, LUCA, Hrvatica, civil, iz sela Tramošnice (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su je, neutvrđenog dana 1992. godine, u Tramošnici.

RADANOVIĆ, MARIO, Hrvat, muško dijete, star oko 14 godina, civil; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, oko 06.10.1992. godine, u gradu Bosanskom Brodu i zatvorili u športsku dvoranu. Dječak je podlegao tijekom brutalnog premlaćivanja od strane pripadnika srpskih snaga, listopada 1992. godine; počinitelji zločina su pokojnikovo tijelo bacili u rijeku Savu.

RADAT, IVICA, (Marijan), Hrvat, civil, iz sela Riječana Donjih (općina Modriča); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, svibnja 1992. godine, u njegovom rodnom selu.

RADMAN, IVO, Hrvat, civil, rođen 1936. godine, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga (strijeljali) 17.07.1992. godine ispred kuće Ive Lujačića u selu Gornjem Svilaju.

RADMAN, MARIJAN, Hrvat, civil, rođen 1938. godine, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga (strijeljali) 17.07.1992. godine ispred kuće Ive Lujačića u selu Gornjem Svilaju.

RADMAN, MIJO, Hrvat, civil, rođen 1945. godine, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga (strijeljali) 17.07.1992. godine ispred kuće Ive Lujačića u selu Gornjem Svilaju.

RADMAN, PERO, Hrvat, civil, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga (strijeljali) 17.07.1992. godine ispred kuće Ive Lujačića u selu Gornjem Svilaju.

RADOŠ, MARKO, Hrvat, civil, iz Gradačca; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 18.06.1992. godine u Gradačcu.

RADOVIĆ, SLAVKO, Hrvat, muškarac, star 18 godina, iz sela Johovca (općina Doboj); tijekom 1991./1992. bio je na redovnom služenju vojnog roka u tadašnjoj JNA; u veljači 1992. godine, pripadnici te iste JNA zaklali su ga u nekom selu kod Vinkovaca (Hrvatska); prije toga zločina jedan njegov pretpostavljeni (časnik JNA) izjavio je pred svim vojnicima da će "sve ustaše u kasarni pobiti".

RAGIĆ, MATO, (Luka), Hrvat, civil, iz sela Boka (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1993. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Bok.

RAJKOVIĆ, FERDO, Musliman, muškarac, civil, rođen u selu Deranu, zaselku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

RAVLIĆ, STIPO, Hrvat, muškarac, star 48 godina, civil, po nacionalnosti Hrvat, iz sela Žeravca (općina Derventa); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom 1992. godine, u selu Žeravcu.

RAŠIĆ, ILIJA, Hrvat, civil, iz sela Dobre Vode (općina Modriča); ubio ga je u selu Donjim Vrelima (općina Bosanski Brod), tijekom svibnja 1992. godine, pripadnik srpskih snaga Nebojša Ignjatović zvani Kemo iz sela Gornjih Vrela (općina Bosanski Brod).

SAMARDŽIĆ, IVO, (Niko), Hrvat, civil, iz sela Novog Sela (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Novom Selu.

SEDLO, MARA, Hrvatica, rođena 1935. godine, civil; pripadnici srpskih snaga ubili su je 03.08.1992. godine u selu Koraću (općina Bosanski Brod).

SEDLOVSKI, GORAN, Hrvat, muškarac, iz Dervente, zanimanjem policajac; pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Šešeljevci uhitili su ga u derventskoj policijskoj postaji, a potom ubili 25.04.1992. godine.

SEDLOVSKI, ILIJA, (Franjo), Hrvat, civil, rođen 20.08.1959. godine, iz Dervente; ubili su ga u gradu Derventi (pokraj hotela "Derventa") 20.04.1992. godine pripadnici srpskih snaga.

SELIMAGIĆ, ALIJA, Musliman, civil; pripadnici Jugoslavenske armije su ga uhitili i odveli u Srbiju te tamo zatočili u logoru u Batajnici. Logorski čuvari su ga ubili, tijekom svibnja 1992. godine.

SELIMANI, ALIVEBI, Albanac, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i odveli u logor zvan Bare u Doboju. Skupa s drugim zatočenim Hrvatima i Muslimanima odvodili su ga na prve crte bojišnice (najčešće na crti Riteši, Majevac) gdje je bio prisiljavan obavljati teške fizičke poslove za potrebe srpskih snaga; tako radeći je i poginuo 22.06.1992. godine u selu Dugom Polju (općina Modriča).

SELMENOVIĆ, ALIJA, Musliman, muškarac, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); pripadnici lokalnih srpskih parapolicijskih snaga uhitili su ga i otpremili u Srbiju, u zatvor zvan Batajnica. Tijekom lipnja 1992. godine ubijen je u zatvoru Batajnici.

SENEGAČNIK, MARIJA, (Marko), Hrvatica, civil, rođena 1953. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginula je ispred obiteljske kuće 28.11.1992. godine od rakete (raketnog projektila tipa Luna) ispaljene sa srpskih položaja na selo Ugljaru.

SENJIĆ, PAVO, Hrvat, civil, iz sela Novog Sela (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Novom Selu.

SIMNICA, AGOJ, (Ramadan), Musliman, rođen 1966. godine, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga su ga kao zatočenika odvodili na prvu liniju bojišnice na prisilni rad (kopanje rovova i dr.); tako radeći je i poginuo, neutvrđenog dana 1992. godine.

SIROVINA, ANA, Hrvatica, žena; nepoznat status, mjesto, način i vrijeme smrti.

SIVRIĆ, IVAN, Hrvat, civil, iz sela Vranjaka (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Vranjaku.

SLIJEPČEVIĆ, SENAD, (Ahmet), Musliman, civil, rođen 21.05.1960. godine, iz Dervente, po profesiji novinar na derventskom radiju; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi (u Ulici Ilije Grbića) skupa s još pet osoba i odveli, prvo u vojarnu JNA u Derventi, a potom u logor koji je bio organiziran u Starom mlinu na rijeci Vijaci, na samom ulazu u grad Prnjavor. Koncem travnja 1992. godine, ubili su ga pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Vukovi s Vučjaka u navedenom logoru.

SLIJEPČEVIĆ, SUAD, (Ahmet), Musliman, civil, rođen 08.06.1957. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga u Derventi (u Ulici Ilije Grbića) skupa s još pet osoba i odveli, prvo u vojarnu JNA u Derventi, a potom u logor koji je bio organiziran u Starom mlinu na rijeci Vijaci, na samom ulazu u grad Prnjavor. Koncem travnja 1992. godine, ubili su ga pripadnici postrojbe srpskih snaga zvane Vukovi s Vučjaka u navedenom logoru.

SMAJIĆ, IBRAHIM, Musliman, civil, iz Dervente; poginuo je, tijekom 1992. godine, od granate ispaljene sa srpskih položaja.

SMAJIĆ, ISMET, zvani Isko, Musliman, civil, rođen 1954. godine, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Bosanskom Šamcu.

SPAHIĆ, ALMIR, Musliman, muškarac, iz sela Kotorskog (općina Doboj); poginuo je u selu Kotorskom od granate ispaljene s položaja srpskih snaga, neutvrđenog dana 1992. godine.

STAŽIĆ, IVO, Hrvat, civil, rođen 1942. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Kornici.

STEŽIĆ, MARIJAN, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1944. godine, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine u selu Novom Selu (općina Bosanski Šamac).

STJEPANOVIĆ, AUGUSTIN, (Ivan), zvani Cvek, Hrvat, civil, rođen 1951. godine, iz sela Ulica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Ulicama.

STJEPANOVIĆ, FRANJO, Hrvat, muškarac, iz sela Ulica (općina Brčko); ubili su ga pripadnici srpskih snaga, tijekom 1992. godine.

STJEPANOVIĆ, ILIJA, (Anto), zvani Talijan, Hrvat, civil, rođen 1950. godine, iz sela Ulica (općina

Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Ulicama.

STJEPANOVIĆ, IVAN, (Antun), Hrvat, civil, rođen 1927. godine, iz sela Ulica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Ulicama.

STJEPANOVIĆ, IVICA, (Jozo), Hrvat, civil, rođen 10.03.1953. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 04.07.1992. godine u Derventi, u blizini tvornice obuće "Demos".

STJEPANOVIĆ, MARIJAN, (Ilija), Hrvat, civil, rođen 1957. godine, iz sela Ulica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Ulicama.

STJEPANOVIĆ, VLATKO, (Marko), Hrvat, civil, rođen 1961. godine, iz sela Krepšića (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Krepšiću.

SUBAŠIĆ, HUSNIJA, Musliman, civil, rođen 1954. godine, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

SULJIĆ, ALIJA, (Sulejman), Musliman, muškarac; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

SULJIĆ, NIJAZ, Musliman, civil, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 16.04.1992. godine u selu Gornjim Kolibama.

SULJIĆ, OMER, (Ibrahim), Musliman, muškarac; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

ŠABANOVIĆ, FADIL, (Šukrija), Musliman, rođen 1954. godine, iz Bosanskog Šamca; kao zatočenik bio je primoravan obavljati fizičke radove u mlinu u Bijeljini. Dana 03.02.1993. godine, u krugu vojarne u Bijeljini, ubili su ga pripadnici srpskih snaga, a potom su mu odsjekli glavu i igrali njome nogomet. Na isti način je ubijen i drugi zatočenik, Fuad Islamagić; njihova mrtva tijela su pokopana na muslimanskom groblju u Bijeljini u tzv. Tombak mahali.

ŠAĆIROVIĆ, HAMDIJA, Musliman, civil, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

ŠAJIĆ, ANTO, Hrvat, civil, rođen 1958. godine, iz sela Donjeg Svilaja (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Donjem Svilaju.

ŠALIĆ, MARKO, Hrvat, muškarac, civil, rimokatolički svećenik, župnik u selu Dragalovcima (općina Doboj), oko 58 godina star; pripadnici srpskih snaga su ga uhitili 31.05.1992. godine, odmah poslije mise, a potom odveli logor gdje su ga izložili najtežim oblicima fizičkog i psihičkog maltretiranja (udaranja, gladovanja, guranjem crijeva /"šlaufa"/ u debelo crijevo i dr.). Kada je izašao iz Bosne i Hercegovine, i došao u Hrvatsku na prijedlog liječnika odlazi na liječenje u Njemačku, no od ozlijeda zadobivenih u logoru ipak umire.

ŠARIĆ, BOŽO, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1952. godine, iz sela Vukšića Donjeg (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Vukšiću Donjem.

ŠARIĆ, CVITA, Hrvatica, civil, stara preko 90 godina, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); dvojica pripadnika srpskih snaga, Aco Vidović i nepoznati Srbin iz sela Brusnice Male (općina Bosanski Brod), ubili su je 16.04.1992. godine u dvorištu njezine kuće u selu Gornjim Kolibama (tada su na istom mjestu ubili i njenog sina Mirka).

ŠARIĆ, JAKOV, (Jozo), Hrvat, dijete, civil, rođen 1980. godine, iz sela Boća (općina Brčko); poginuo je u selu Boću od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo.

ŠARIĆ, MIRKO, (Cvita), Hrvat, civil, star preko 60 godina, iz sela Gornjih Koliba (općina Bosanski Brod); dvojica pripadnika srpskih snaga, Aco Vidović i nepoznati Srbin iz sela Brusnice Male (općina Bosanski Brod), ubili su ga 16.04.1992. godine u dvorištu obiteljske kuće u selu Gornjim Kolibama (tada su na istom mjestu ubili i njegovu majku Cvitu).

ŠEGO, JURKA, Hrvatica, civil, rođena 1910. godine, iz sela Bijelih Bara (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su je u selu Bijelim Barama.

ŠIMIĆ, FILIP, zvani Piljo, Hrvat, iz sela Hrgova Donjih (općina Gradačac), pripadnik 107. gradačačke brigade HVO-a; ubili su ga iz zasjede 30.06.1992. godine na području sela Hrgova Donjih, pripadnici diverzantsko-terorističke skupine srpskih snaga.

ŠIMIĆ, JURKO, Hrvat, iz sela Hrgova Donjih (općina Gradačac), pripadnik 107. gradačačke brigade HVO; ubili su ga iz zasjede 30.06.1992. godine na području sela Hrgova Donjih, pripadnici diverzantsko-terorističke skupine srpskih snaga.

ŠIŠIĆ, FRANJO, Hrvat, civil, s područja općina Brčko; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine.

ŠIŠIĆ, MATAN, Hrvat, muškarac, rođen 1959. godine, iz sela Poljaka; ubili su ga pripadnici srpskih snaga 08.05.1992. godine.

ŠLJOKA, HAMZA, (Alija), Musliman, civil, rođen 19.01.1963. godine, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, travnja/svibnja 1992. godine, u Derventi na obali rijeke Ukrine.

ŠOLJIĆ, JOZO, (Bono), Hrvat, civil, rođen 1950. godine, iz sela Ulica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga i masakrirali 08.05.1992. godine u selu Ulicama.

ŠOŠIĆ, DRAGO, (Ivan), Hrvat, muškarac, civil, rođen 01.08.1945. godine, iz Dervente; ubili su ga pripadnici srpskih snaga koji su, 27.05.1992. godine, granatirali Ulicu 14. srednjobosanske brigade u gradu Derventi (tada je ubijeno još osam osoba).

ŠOŠIĆ, JOSO, (Mato), Hrvat, civil, rođen 1962. godine, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 08.10.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Oštru Luku.

ŠOŠIĆ, KATA, (Mato), Hrvatica, civil, rođena 1937. godine, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginula je u obiteljskoj kući 06.04.1993. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Oštru Luku.

ŠUŠAK, MARKO, (Vinko), Hrvat, civil, rođen 1930. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 24.06.1992. godine u selu Kornici.

ŠUŠAK, RUŽA, Hrvatica, civil, rođen 1910. godine, iz sela Kornice (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su je 24.06.1992. godine u selu Kornici.

TABAKOVIĆ, DŽEVAD, Musliman, civil, iz naselja Omeragića, Derventa; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u Derventi, u naselju Omeragićima, početkom svibnja 1992. godine.

TEMINOVIĆ, EDHEM, Musliman, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, travnja 1992. godine, u gradu Derventi.

TERZIĆ, MEJRA, Muslimanka, civil, rođena 1908. godine, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su je u gradu Odžaku.

TIČAR, ZDRAVKO, Hrvat, civil, iz Modriče; pripadnici srpskih snaga su ga ubili u Modriči 05.05.1992. godine.

TIKVIĆ, IKA, (Filip), Hrvatica, ženska osoba, iz sela Laništa (općina Brčko); ubili su je pripadnici srpskih snaga 08.05.1992. godine.

TIKVIĆ, JELA, Mato), Hrvatica, ženska osoba, iz sela Laništa (općina Brčko); ubili su je pripadnici srpskih snaga 08.05.1992. godine.

TIKVIĆ, MATO, (Filip), Hrvat, muškarac, iz sela Laništa (općina Brčko); ubili su ga pripadnici srpskih snaga 08.05.1992. godine.

TIPURA, ILIJA, dr., Hrvat, civil, star oko 50 godina, iz Doboja, bivši načelnik dobojskog SUP-a; Srbi su ga uhitili i zatvorili, tijekom lipnja 1992. godine. Kao zatočenika su ga brutalno premlaćivali u više navrata, pri čemu je zadobio ozljede od kojih je i preminuo u bolnici u Banjoj Luci.

TODOROVIĆ, VLADO, Hrvat, muškarac, iz grada Modriče, pripadnik 105. brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga su ga 05.05.1992. godine uhitili, a potom i strijeljali u Modriči.

TOKIĆ, IVICA, Hrvat, muškarac, civil, iz sela Donjih Kladara (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga su ga ubili, tijekom svibnja 1992. godine.

TOKIĆ, IVICA, (Pavo), Hrvat, muškarac, civil, iz sela Donjih Kladara (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga su ga ubili, tijekom svibnja 1992. godine.

TOLIĆ, ?, Hrvat, muško dijete, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga, travnja/svibnja 1992. godine, u Derventi na obali rijeke Ukrine.

TOMAS, PEJO, (Ivko), Hrvat, civil, rođen 02.09.1922. godine, iz sela Gornje Lupljanice (općina Derventa); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 26.06.1992. godine u selu Gornjoj Lupljanici (općina Derventa).

TOMAŠEVIĆ, ŽELJKO, (Milojko), Hrvat, rođen 31.05.1968. godine, iz Dervente, pripadnik interventne satnije "Bomba" 103. derventske brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga ubili su ga iz pješačkog oružja 19.04.1992. godine u Derventi, u blizini "Šumske uprave".

TOMIĆ, IVO, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1943. godine, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine u selu Novom Selu (općina Bosanski Šamac).

TOMIĆ, NIKO, (Juro), Hrvat, civil, rođen 1926. godine, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine u selu Novom Selu (općina Bosanski Šamac).

TOMIĆ, PERO, (Mika), Hrvat, civil, rođen 1964. godine, iz sela Tišine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 19.04.1992. godine u selu Novom Selu (općina Bosanski Šamac).

TOMIĆ, PETAR, (Jozo), Hrvat, civil, rođen 1934. godine, iz sela Laništa (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Laništima.

TOPALOVIĆ, MUJO, Musliman, civil, rođen 1954. godine, iz Odžaka; pripadnici srpskih snaga ubili su ga u gradu Odžaku.

TOPIĆ, IVO, Hrvat, civil, rođen 1937. godine, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 18.07.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Oštru Luku.

TOPIĆ, RUŽA, Hrvatica, civil, iz sela Oštre Luke (općina Orašje); poginula je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1993. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Oštru Luku.

TOPOLOVAC, MIJAT, Hrvat, civil, iz sela Ade (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Adi.

TRANJANIN, EMKA, Muslimanka, žensko, civil, rođena u selu Deranu, zaselku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

TRANJANIN, ČAMA, Muslimanka, žensko, civil, rođena u selu Deranu, zaselku Bešićima; pripadnici srpskih snaga ubili su je 10.05.1992. godine u selu Grapskoj Gornjoj (općina Doboj).

TRIPIĆ, ANA, Hrvatica, civil, rođena 1945. godine, iz sela Bijele (općina Brčko); poginula je u selu Bijeloj od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo.

TULJIĆ, IVO, Hrvat, civil, star oko 70 godina, iz sela Dragalovaca (općina Doboj); Srbi su ga ubili 02.06.1992. godine ubacivši mu u kuću ručnu bombu.

TUNJIĆ, ILINKA, Hrvatica, civil, iz sela Koraća (općina Bosanski Brod); pripadnici srpskih snaga ubili su je 28.08.1992. godine u selu Koraćama.

TURSIĆ, SMAIL, Musliman, civil, iz Modriče; ubili su ga Srbi u Modriči 05.05.1992. godine.

TUZLAK, FILIP, Hrvat, civil, iz sela Pećnika (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, neutvrđenog dana 1992. godine u Pećniku.

TUZLAK, IVO, (Mato), Hrvat, civil, rođen 1951. godine, iz sela Grebnica (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga su ga bezrazložno uhitili i zatvorili. Dana 07.05.1992. godine oko 21,00 sati, došla je skupina srpskih vojnika u zatvor (zvani Magacin) u selu Crkvini (općina Bosanski Šamac), među kojima i Goran Simić zvani Tralja i Slobodan Miljković zvani Lugar, koji su potom bez ikakovog povoda strijeljali 16 zatvorenika, među kojima i Ivu Tuzlaka.

VIDAK, MATO, (Šimo), Hrvat, civil, rođen 25.03.1965. godine, iz sela Komarica (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 18.06.1992. godine u selu Komaricama.

VIDIĆ, MARA, Hrvatica, civil, iz sela Vrbovca (općina Odžak); pripadnici srpskih snaga ubili su ga u selu Vrbovcu.

VIDOVIĆ, ILIJA, (Stjepo), Hrvat, civil, rođen 1930. godine, iz sela Boka (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 27.06.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Bok.

VIDOVIĆ, MARINKO, Hrvat, muškarac; poginuo je od srpske granate, ožujka 1993. godine.

VINCETIĆ, FLORIJAN, (Jakob), Hrvat, civil, rođen 1945. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga izmasakrirali su ga i ubili 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

VLAŠIĆ, ANTO, Hrvat, civil, iz sela Donjih Lednica (općina Gradačac); Srbi su ga mučki ubili, travanja/svibnja 1992. godine.

VLAŠIĆ, IVO, Hrvat, civil, iz sela Ledenica (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Ledenicama.

VLAŠIĆ, ZVONKO, Hrvat, civil, iz sela Donjih Lednica (općina Gradačac); Srbi su ga mučki ubili travnja/svibnja 1992. godine.

VRBAT, JOZO, (Ivan), Hrvat, rođen 13.04.1963. godine, iz Dervente (Ul. braće Vuković), pripadnik 101. bosansko-brodske brigade HVO-a; pripadnici srpskih snaga su ga uhitili 17.04.1992. godine, u njegovoj obiteljskoj kući u Derventi, a potom brutalno premlatili, nakon čega ga doslovno izvlače iz kuće i pokraj dvorišne ograde kuće Mirka Matijevića ubijaju iz vatrenog oružja (rafalom) dok je ležao na trbuhu (zajedno s njim je ubijen i Mirko Matijević).

VRDOLJAK, PERO, Hrvat, civil, iz sela Turića (općina Gradačac); pripadnici srpskih snaga ubili su ga, neutvrđenog dana 1992. godine, u Turiću.

VUČKOVIĆ, ILIJA, (Đuro), Hrvat, rođen 16.03.1938. godine, civil, iz Bosanskog Šamca; pripadnici srpskih snaga ubili su ga 17.04.1992. godine u Bosanskom Šamcu, u Ulici m. Tita.

VUČKOVIĆ, ROKO, (Bartol), Hrvat, civil, iz sela Gorica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Goricama.

VUGDALIĆ, MUSTAFA, Musliman, civil, iz sela Kukavica (općina Dervente); poginuo je, tijekom 1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja.

VUKOVIĆ, AHMET, (Omer), Musliman, civil, rođen 1942. godine, iz Bosanskog Šamca; poginuo je 28.10.1992. godine u dvorištu MUP-a u Bosanskom Šamcu, kao zatočenik srpskog zatvora pri eksploziji minobacačke granate.

VUKOVIĆ, ANA, (Marija), Hrvatica, žena, rođena 1940. godine, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubili su je (izmasakrirali) pripadnici srpskih snaga 12.05.1992. godine u dvorištu obiteljske kuće u selu Donjim Vrelima (tada je na isti način ubijena i njena majka Marija).

VUKOVIĆ, MARIJA, Hrvatica, žena, rođena 1915. godine, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubili su je (izmasakrirali) pripadnici srpskih snaga 12.05.1992. godine u dvorištu njezine kuće u selu Donjim Vrelima (tada je na isti način ubijena i njena kći Ana).

VUKOVIĆ, MIRKO, (Marija), Hrvat, muškarac, rođen 1947. godine, civil, iz sela Donjih Vrela (općina Bosanski Brod); ubili su ga pripadnici srpskih snaga 12.05.1992. godine na njivi u blizini obiteljske kuće u selu Donjim Vrelima.

VULETIĆ, BORO, Hrvat, civil, iz Dervente; pripadnici srpskih snaga ubili su ga iz pješačkog oružja 19.04.1992. godine u Derventi, u blizini "Šumske uprave".

ZEČEVIĆ, HRVOJE, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1972. godine, iz sela Gorica (općina Brčko); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 08.05.1992. godine u selu Goricama.

ZEČEVIĆ, ZAHRUDIN, Musliman, muškarac, civil; poginuo je u selu Lužanima Bosanskim (općina Derventa), neutvrđenog dana 1992. godine, tijekom zračnog napada na kolonu prognanika, kojeg su izveli borbeni zrakoplovi srpskih snaga.

ZEČEVIĆ, ?, Musliman, muškarac, civil, iz sela Grapske Gornje (općina Doboj); pripadnici srpskih snaga su ga uhitili i zatočili u logor zvan Bare u Doboju. Tijekom lipnja 1992. godine brutalno su ga pretukli u prostorijama logora, tako da je od zadobivenih ozljeda odmah i preminuo.

ZEČIĆ, ?, zvani Grjuica, Musliman, civil, iz Modriče; pripadnici srpskih snaga uhitili su ga i zatvorili u policijsku postaju u Modriči gdje su ga i ubili, neutvrđenog dana 1992. godine.

ZIRDUM, PERO, (Šimo), Hrvat, muškarac, rođen 03.12.1964. godine, iz sela Vinske (općina Bosanski Brod); ubila su ga dva "uniformirana" pripadnika JNA, koncem ožujka 1992. godine, u njegovoj kući u selu Vinskoj iz automatskog vatrenog oružja; ubojice su se do pokojnikove kuće dovezli, a nakon ubojstva i odvezli automobilom zastava 101 ("stojadin") crvene boje.

ZOLOTIĆ, MIRSO, Musliman, muškarac; poginuo je 15.07.1992. godine na stadionu u Slavonskom Brodu od granate ispaljene sa srpskih položaja iz Bosanske posavine.

ZUBAK, RUŽA, Hrvatica, civil, iz sela Srednje Slatine (općina Bosanski Šamac); pripadnici srpskih snaga ubili su je, neutvrđenog dana 1992. godine, u selu Srednjoj Slatini.

ZULIĆA, ĆIRO, mr., Musliman, muškarac, iz Doboja; pripadnici srpskih snaga su ga ubili (zaklali), lipnja 1992. godine, u Doboju.

ZULKIĆ, ?, zvani Zelo, Musliman, civil, iz sela Jakeša (općina Modriča); pripadnici srpskih snaga uhitili su ga, a potom ubili, tijekom svibnja 1992. godine, u selu Jakešu.

ŽIVKOVIĆ, ILIJA, (Grgo), Hrvat, civil, rođen 1930. godine, iz sela Ugljare (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 19.07.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Ugljaru.

ŽIVKOVIĆ, MATO, (Marijan), Hrvat, civil, rođen 1937. godine, iz sela Kostrča (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1995. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Kostrč.

ŽIVKOVIĆ, MATO, (Martin), Hrvat, civil, rođen 1935. godine, iz sela Kostrča (općina Orašje); poginuo je na prometnici (cesti) Orašje - Kostrč 12.03.1993. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na navedenu prometnicu.

ŽIVKOVIĆ, PERO, Hrvat, muškarac; nepoznat status, mjesto i način smrti. Smrt je nastupila 25.12.1993. godine.

ŽUPANIĆ, DRAGO, (Jozo), Hrvat, muškarac, rođen 1966. godine, u selu Vidovicama, općina Orašje, pripadnik HVO-a; dana 01.05.1992. godine, prilikom oružane agresije na selo Vidovice, uhitili su ga, izmasakrirali i ubili pripadnici srpskih snaga.

ŽUPARIĆ, FRANJO, Hrvat, muškarac, civil, iz sela Kopanice (općina Orašje); godine 1992. izmasakrirali su ga pripadnici srpskih snaga u selu Kopanici.

ŽUPARIĆ, ILIJA, (Tunjo), zvani Iljo, Hrvat, civil, rođen 1945. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

ŽUPARIĆ, IVO, (Damjan), Hrvat, civil, rođen 1978. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 29.08.1994. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Kopanicu.

ŽUPARIĆ, IVO, (Marijan), Hrvat, civil, rođen 1935. godine, iz sela Vidovica (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Vidovicama.

ŽUPARIĆ, IVO, (Vidan), Hrvat, civil, rođen 1945. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

ŽUPARIĆ, JOSO, (Ilija), Hrvat, civil, rođen 1963. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

ŽUPARIĆ, MATO, (Šimo), Hrvat, civil, rođen 1918. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće, neutvrđenog dana 1992. godine, od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Kopanicu.

ŽUPARIĆ, PAVO, Hrvat, civil, rođen 1939. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); pripadnici srpskih snaga ubili su ga 01.05.1992. godine u selu Kopanici.

ŽUPARIĆ, ŠIMO, (Ivo), Hrvat, civil, rođen 1938. godine, iz sela Kopanice (općina Orašje); poginuo je ispred obiteljske kuće 19.05.1992. godine od topničke granate ispaljene sa srpskih položaja na selo Kopanicu.

?, AHMET, Musliman, muškarac, iz grada Brčkog; prilikom okupacije grada Brčkog ubili su ga pripadnici srpskih snaga.

?, RADAMAN, zvani Peško, Hrvat, muškarac, iz sela Gornjeg Svilaja (općina Odžak); dana 17.07.1992. godine, ispred obiteljske kuće Ive Lujašića u Gornjem Svilaju, strijeljali su ga, zajedno s još trojicom Hrvata, pripadnici srpskih snaga.

?, RAŠID, Musliman, muškarac, civil, rođen u Doboju; dana 18.06.1992. godine u mjestu Ševarlijama (općina Doboj) ubili su ga, a poslije izmasakrirali, pripadnici srpskih snaga pod zapovjedništvom Nikole Jorgića zvanog Jorga.

?, ?, zvani Sarajka, Musliman, muškarac, iz grada Brčkog; pripadnici srpskih snaga su ga, početkom svibnja 1992. godine, živog razapeli na križ usred grada Brčkog i tako ga ubili.

SVJEDOČENJA

ISKAZI ŽRTAVA/SVJEDOKA I OČEVIDACA O STRADANJU HRVATA I MUSLIMANA TIJEKOM SVESRPSKE AGRESIJE NA BOSANSKU POSAVINU

BOSANSKI BROD

BB001

J.M., rođ. 1964., muškarac, Hrvat, iz sela Donjih Vrela,

opisuje svu brutalnost i iživljavanje Srba nad zatočenim i ranjenim Hrvatima u selu Liješću te o stradanju Hrvata sela Donjih Vrela:

"... Sa Srbima smo dobro živjeli, išli smo zajedno u školu, susjedi smo. Odnosi su se poremetili poslije prvih višestranačkih izbora. Tijekom veljače 1992. godine, za referenduma, Srbi su postavljali barikade i zatvarali putove. Od Bosanskog Broda do Donjih Vrela prolaznike su na četiri mjesta zaustavljali naoružani Srbi.

Većina Srba je imala oružje koje im je dala JNA, a inače su Srbi bili lovci i imali lovačko oružje. U Vinskoj (mjesna zajednica kojoj pripada i moje selo) bilo je 108 lovaca, od kojih su tek dvojica-trojica bili Hrvati. Poslije im je JNA oružje dovozila kamionima. Nakon referenduma ženu i dijete sam odvezao u Bosanski Brod, jer je kod nas u selu stanje već bilo kritično.

Četiri-pet dana oni su bili u Brodu, a ja sam bio u Vrelima, tamo sam radio i brinuo o stoci i imanju. Na naš blagdan Blagovijesti, 25.03.1992. godine, iz Bosanskog Broda sam pošao u Vrela i tada su me uhvatili. Uhvatili su me "Beli orlovi" u Grku kod Vidića kuće. 'Beli orlovi', to su Jovićevci i Šešeljevci, četnici, bili su i naši susjedi. Sjećam se nekog kapetana 'Belih orlova', Dragana, koji je bio njihov zapovjednik. S njima je bio Simo Vidić i njegov sin Nedjeljko, Tomo Vidić i njegova dva sina, Milan Gajić, njegova žena i djeca. Gajići su vikali: 'Nemojte!' Sa mnom je bio Ilija Duspara i Franjo Matanović. To su moji susjedi iz Donjih Vrela. Franjo je rođen 1957., a Ilija 1956. godine.

Tog dana smo nas trojica bili u Bosanskom Brodu i pomagali braniti 'Klaonicu', ratovali smo tamo, a poslije smo pošli namiriti stoku. Vraćali smo se oko 16,30 sati. Do toga dana Srbi u Vrelima nisu nikoga zaustavljali, jer 'Beli orlovi' još nisu došli. Upravo kad smo mi naišli, oni su počeli zaustavljati i tražiti dokumente. Središte 'Belih orlova' bilo je u Liješću, a došli su iz Beograda. Bilo je i Srba iz Vinske u tim 'Belim orlovima', k njima su išli na obuku.

Pokazali smo osobne karte. Tada su došla dva automobila iz kojih su izašli naoružani ljudi i odmah nas počeli udarati. Jedan od njih udari kundakom puške po gepeku mog automobila, gepek se otvori i oni ugledaše naše oružje. Taj koji je nasilno otvorio gepek odmah ispuca u mene iz svoje puške, u glavu i u desnu ruku. Počeli su nas udarati nogama, pucaju pokraj naših glava, čitav rafal ispucaju kraj glave. Srbi, naši susjedi, viču, kao 'da nas ne tuku', a jedan kaže: 'Nije vam to trebalo! Franjo, nije ti to trebalo.' Ilija Duspara je već izgubio svijest, kako su ga udarali, a meni su i Franji zapovjedili da ga stavimo u gepek mog automobila. Nas dvojicu su posjeli u moj automobil, na zadnje sjedište, a dvojica 'belih orlova' su sjela naprijed, jedan vozi, a drugi drži upereno oružje na nas.

Vozili su nas u Liješće i to nekim drugim putem preko njiva kraj Vinića kuća, kroz Vinsku. Taj poljski put bio je i prije, a njim je mogao samo traktor proć, ali Srbi su ga proširili i popravili tako da može i automobil proći. Preko jednog potoka su i most načinili. Od nas Hrvata iz Donjih Vrela nitko nije znao da je taj put tako prohodan, iako je vrlo blizu nas. Jedan od njihovih automobila je išao ispred, a drugi iza nas.

U Vinskoj su nas zaustavili na jednom njihovom punktu. Jedan Srbin, bivši policajac, tražio je da nas odmah ubiju, ali "beli orlovi" iz naše pratnje nisu dali, govoreći da nas vode u Liješće. U Liješću je, pred njihovim štabom, bilo tridestak naoružanih Srba, među kojima je bilo i meni poznatih. Znao sam ih po imenima, a s nekima sam išao i u školu. Tu je bio Trifković (njegov otac je pekao rakiju kod nas), pa Nenad Miličić iz Vinske. Oni su malo stariji od mene, sve ih poznajem još iz djetinstva. Išli su u školu za milicionare, ali su izbačeni jer su radili gluposti. Franjo Matanović je zajedno s Nenadom Miličićem igrao nogomet, i on je prišao i pita nas kako se zovemo. Znamo se, a moraš mu reći kao da te nikada u životu nije vidio. Uveli su nas u zatvor koji su pripremili od neke svlačionice, a nalazio se iza škole. Ulazili su 'beli orlovi' i ispitivali nas. Stalno su pitali koliko ima Hrvata u Vrelima, broj i imena.

Mi vidimo da oni nešto znaju, i počeli smo lagati. Nismo mislili da će doći ovi propali milicionari koji su bili na dužnosti pred školom, a znaju svakog Hrvata u Vrelima. Ulaze jedan po jedan, prvo nas naudaraju, a onda ispitivaju. Stave nož na vrat i pitaju. Kako sam bio ranjen u rame odmah po zarobljavanju, nekoliko puta sam padao u nesvijest. Tada je ušao jedan poznati milicionar, Nedo Ćerić: ništa nije govorio, niti nas je što pitao, iako nas sve dobro poznaje. Izašao je, a nakon nekog vremena ušao je Obrad Nimčić, bolničar u mirovini. Odmah po ulasku pita tko je ranjen. Pretpostavljam da mu je Ćerić rekao da sam ranjen i da

mi treba medicinska pomoć. Ja se javim, a on mi previ ranu. Nisam imao što poslije obući jer mi je odjeća bila potrgana i natopljena krvlju. Obrad Nimčić je sa mnom postupao fino. On je iz Liješća. Poznavao sam i njega i njegova brata. Previo me i dao mi nekakav bolnički mantil da obučem. Potom je ušao jedan Srbin iz Liješća kojega nisam poznavao po imenu, i počeo me tući. Kažem mu da me ne udara po ramenu jer sam tek previjen, a on udara baš u njega. Kad sam pao na pod, počeo je skakati po meni. Kasnije uđoše i neke ženske koje pripadaju 'Orlovima' i pitaju treba li što. Ne smijem ništa reći jer sam preplašen, samo kažem da ne treba. Kako je jedna od njih inzistirala, ja joj kažem: 'Daj mi malo vode.' Ona mi odgovori: 'Znala sam da ti treba', i ode. Uskoro je donijela jednu bocu vode i pruži mi. Ja ispružim ruku, a ona me udari nogom po ruci. Uzima bocu i iz nje prosipa vodu po podu i kaže: 'Pij!' Nakon nje ulaze drugi i udaraju, a ne pale svijetlo. Pretpostavljali su da su mi poznati, pa im je bilo nezgodno, te ne pale svijetlo, samo uđu i udaraju.

Ako nitko ne uđe kroz oko deset minuta u prostoriju, ulazi stražar i ispucava čitav rafal iz poluautomatske puške iznad naših glava. Ako se slučajno ništa ne dogodi kroz deset do petnaest minuta, mi bi zaspali, ali kad netko od njih ulazi, morali smo se dizati. Kako se nisam nisam mogao ustajati, Matanović i Duspara su me podizali. Jedna ženska iz 'Belih orlova' pita stražara: 'Što ovoga ne ubijete?' Bijeli mantil kojeg sam imao na sebi bio je sav krvav, kako su udarali. Uskoro su me odveli u jednu kuću u blizini pravoslavne crkve, u kojoj su uredili priručnu ambulantu. Tu su me ponovo previli. Jedna od medicinskih sestara što su me previle bila je iz Klakara, a druga, koju sam poznavao otprije, iz Liješća. Ove dvije medicinske sestre su skinule mantil s mene i brisale krv vatom. Tu je bio i Miro Radovanović, ali me nije pitao kako sam, a znamo se otprije. Miro je bio glavni. Kad je ušao u prostoriju, upitao me: "Odakle ti ovdje?" i 'Zar ti je to trebalo?' I on se za nekoliko Hrvata iz Vrela raspitivao imaju li oružje. Nudio mi je cigaretu, i dopustio da zapalim. Dali su mi čvaraka i suhog mesa da pojedem. Govorili su: 'Vidiš da i mi Srbi imamo što jesti.' Kad su medicinske sestre skinule mantil s mene, ostao sam potpuno gol, i jedan od Srba mi reče: 'Imamo i mi Caritas', te ode i donese nekakvu pidžamu i majicu, i navuče na mene. Jedna ženska me potom odvede do njihovog štaba, pa me opet vrati u ambulantu. Ne dadoše mi vode, a ne smijem ih pitati. Pitaju me: 'Odakle si oženjen? Što nisi oženio Srpkinju? Bi li ti, kad bi se ponovno ženio, oženio Srpkinju?' Odgovorim im da bih, a oni udaraju i govore da lažem.

Ponovo su me odveli u njihov štab. Tu sam zatekao Franju Matanovića i Iliju Dusparu kojima su dali papire, da pišu izjave. Oni su sjedili tako da su jedan drugome bili okrenuti leđima. Jedan od 'belih orlova' viče: 'Stavi i njega vamo!', a drugi: 'De ti njega vamo!' I odvedoše me u drugu sobu. Kroz otvorena vrata vidim Iliju i Franju. Vani jaka kiša pada. Ja sam sjeo tu gdje su mi zapovjedili i uto počnem povraćati. Jedan od 'orlova' mi priđe i počne me udarati. Potom me izvedu napolje. Jedan me pita: 'Kamo bi ti sada išao u bolnicu kada bismo te pustili?' Odgovorim mu: 'Išao bih u Derventu', a on će: 'Ne možemo te sad voditi. A da te mi vodimo u Banja Luku? Ne, to je daleko, do jutra nećeš izdržati živ. Da te odvedemo do naših linija i pustimo, možda bi te ubili tvoji?!. Što oni znaju tko po noći ide! Bi li ti išao kući?' Ja mu odgovorim da bih. Nisam vjerovao da će me pustiti kući. Miro Radovanović me pita, jer pozna teren, hoće li me Marko Opačak odvesti ako bude kod kuće? Odgovorim mu da hoće.

Nakon svih tih propitivanja staviše me u automobil (mercedes), još nekoliko puta me udariše govoreći: 'Možda te više nećemo vidjeti, pa da nas se sjećaš.' Vozili su me 'beli orlovi'. Izabrali su pravac pokraj Save i dovezli me dokle njihovi drže barikade. Provezli su me malo podalje od njihove barikade, do obližnje šume gdje je bio lokal *Škorpion* i tu se zaustaviše. Jedan je izašao sa mnom iz automobila, izvadio deku i stavio je kao šatorsko krilo meni na leđa i kaže mi: 'Idi, i nemoj se zaustavljati.' Predstavio se kao Dragan, a prezime sam zaboravio. On je u stvari bio onaj koji je pucao na mene kad su me zarobili. Rekao je: 'Otac sam troje djece. Idi kući i čuvaj tu ludu glavu. Pozdravi svoje ustaše i reci im da si ti najbolje prošao.' Krenuo sam. Oni su držali svjetla za mnom upaljena neko vrijeme, a potom su se okrenuli i vratili. Ja sam se polako dovukao kući.

Ona dvojica koji su bili sa mnom, Franjo Matanović i Ilija Duspara, nisu bili ranjeni, ali su bili jako izudarani. Udarali su ih ne birajući čime. Ubili su ih iste noći. Mogao bih zaključivati tko ih je ubio. Jedan Srbin je ušao sa Miličićem još dok sam bio u zatvoru, i rekao da je njegov brat blizanac upravo poginuo na liniji. Tražio je od Miličića da ode s njim kako bi izvukli tijelo njegovog brata, a kad se vrate, da će nas trojicu pobiti. Ja tog čovjeka ne poznajem, ali pretpostavljam da su on i Nenad Miličić ubili Iliju Dusparu i Franju Matanovića.

Ja sam 26.03.1992. otišao u Slavonski Brod, u bolnicu. Nakon dvadeset dana nađeno je tijelo Franje Matanovića u Orašju gdje je i sahranjen. Kasnije su pronašli tijelo Ilije Duspare u Bosanskom Šamcu. Tijela je na obalu izbacila rijeka Sava. Ljudi koji su pronašli Franjino tijelo u Orašju fotografirali su ga. Franjo se već nije mogao poznati, ali prepoznat je po tetovaži na ruci, imao je ispisano slovo "F" i datum. Kod Duspare su našli njegove dokumente. Nad Franjom je u Orašju, a nad Ilijom u Slavonskom Brodu načinjena obdukcija i liječnici su zaključili da su iste noći ubijeni. Bio sam nazočan sahrani Ilije Duspare u Slavonskom Brodu, na gradskom groblju. Sahrana je bila u travnju, ali ne znam kojega datuma. Sahranjen je u nečiju grobnicu jer se nije mogao sahraniti na groblju u Donjim Vrelima.

Kad su četnici odstupili u Podnovlje, vratio sam se u Vrela. Počeli smo obnavljati svoje kuće i imanja. Bili smo tu oko mjesec dana i onda su nas opet protjerali.

Osim Duspare i Matanovića, u Vrelima su Srbi ubili Jozu Blatančića koji je ostao sam i nije htio nikuda ići sa

svog ognjišta. Jedan zarobljeni srpski vojnik, Drago Tripković, rekao je da su Jozu uhvatili Tomo Vidić i njegova dva sina, i to dok je spavao, te da su ga odveli dolje na *Kamen*. To je potvrdio i drugi zarobljenik, Ranko Džabić. Drago je pričao da su Jozu Blatančića doveli na *Kamen*, na stari most, dali mu konjak da popije, ubili ga i bacili u kanal. U Vrelima su Srbi ubili Marijana Pavića, Anu Katinić, troje Jurilja (Antu Jurilja i ženu mu Anđu i mladog Antu Jurilja). Jurilje su ubili njihovi susjedi. Ubili su i Niku Dusparu koji je bio bez noge i živio sam. Navodno da su ga ubili radi novca jer je primao mirovinu iz Njemačke. Ubili su još Niku Katavića, Antu Katavića, jednu staricu kojoj ne znam ime, čini mi se Milica Katavić, onda Peru Zirduma.

Najodgovorniji čovjek za sve zločine koji su se dogodili na ovom našem području bio je Miro Radovanović. On je bio glavni komandant, on i Ranko Stanimir koji je bio kao komandir srpske milicije. On je iz Broda, bio je milicionar u Slavonskom Brodu. Glavninu zločina su počinili 'beli orlovi'..."

U Slavonskom Brodu, 21. listopada 1992.

BB003

E.M., rođ. 1972., muškarac, Musliman, iz sela Koliba,

priča o stradanju i masakru civilnog pučanstva sela Koliba kojeg su počinili pripadnici srpskih snaga:

"... Pred Novu 1992. godinu, pobjegao sam iz Jugoslavenske narodne armije. Došao sam kući u selu Kolibe gdje inače živim. Tijekom veljače 1992. godine u selo Vinsku došla je postrojba JNA, u kojoj sam ja služio sve dok nisam pobjegao iz nje. Zvali su me da im se pridružim, da kažem da sam ugrožen od Hrvata i Muslimana. Došao je Miro Sekula, njihov vojvoda koji je inače imao trgovinu u Kolibama. Šetkao se kroz Kolibe kako je htio. Rekao je da su u Vinskoj 'moj' poručnik i kapetan, te da im se javim. Možda bih i otišao do njih, ali rodbina mi nije dopustila da odem u Vinsku. Zapovjednik te postrojbe je bio Miroslav Radić.

Ja sam se priključio braniteljima svog sela. Savjest mi je nalagala da moram pomoći svom narodu. Imao sam vojnog iskustva, što bi se reklo, sa suprotne strane. Znao sam točno sistem njihova napada, jer bio sam bio među njima četiri do pet mjeseci, ratovali smo skupa, pa sam ponešto zapamtio. Oni imaju šablon i po tom šablonu idu u napad i borbu.

Bio sam u Kolibama kad su Srbi napali selo i izmasakrirali mještane. Kad je počeo srpski napad, otišao sam na lokalitet zvan Bare, da sačekam i uništim njihov tenk. Tenk se pojavio jako blizu mene. Bio sam na dva metra od tenka. Ležao sam u živici kraj puta. I sva pravila koja zahtijeva rukovanje zoljom, tj. da ne smiješ gađati cilj ispod sedamdeset metara udaljenosti, sve ja to znam. Zbunio sam se. Nije da me je bio strah, već to da si tu, da ga moraš zaustaviti da ne ide dalje u selo.

Iako sam bio na dva metra od tenka, izvadio sam zolju i primjetio da nije ispravna, bila je precvikana. Tenk je polako prolazio, a već se pojavljivao i drugi. Na prvom je tenku sjedio četnički vojvoda Aco Vidić, domaći četnik. Na drugom je tenku bio Stanko Patković. Ta dvojica su ubili Mehmeda Mujčina i Ejuba Mašića. Oni su bili na lokalitetu zvanom Bare, to je prostor lijevo od džamije. Kad su se naši povukli, Mehmed je htio otići do svoje kuće koja je bila na oko tristo do četiristo metara odatle. Krenuo je glavnim putem i došao je do svoje kuće. Onda su naišli četnici. Ubili su njega i Ejuba Mašića, koji su bili prvi susjedi jedan drugom. Ja sam bio od mjesta zločina na oko dvadeset do trideset metara udaljenosti, i vidio sam cijeli taj zločin. I Ejub Mašić i Mehmed Mujčin su bili civili, bolesni ljudi, u penziji.

Aco Vidić i Stanko Patković, i za to sam očevidac, vozili su se na tenkovima i pokazivali prstom one kuće koje su potom gađane tenkovskim granatama i rušene. Dok su se tenkovi kretali seoskom ulicom, između kuća, cijev jednog tenka je bila okrenuta lijevo, a drugoga desno. Tako su prošli kroz cijele Kolibe i došli do džamije koju su također gađali. Isto tako i groblje.

Svojim očima sam vidio kako je zaklan Ibrahim Mašić. Naime, njegovu ženu, punicu i svastiku ja sam izvukao iz podruma, u kojeg su se sklonili kad su Srbi napali. On to nije znao, i kada smo se počeli povlačiti, došao je kući da ih povede. Kad je vidio da ih nema i da su već otišli, vraćao se kroz jedan šljivik i kod kuće Hajrudina Mujčina vidio je vojsku. Kako su Srbi imali iste uniforme kao I mi, bijele trake oko rukava kao i mi, on je najvjerojatnije pomislio da su to branitelji sela te je ušao u kuću Mirsada Mašića. Međutim, to su bili četnici. Ušao im je ravno u ruke. Oni su ga uhvatili, gurnuli iz kuće van, izrešetali na stepenicama, i na kraju ga je jedan četnik koji se preziva Bogdanović (imena mu ne znam), ubo nožem u grkljan. Kad su ga gurnuli, vidio sam da su mu ruke vezane, da ima 'lisice' na rukama. Bio sam na šezdeset do sedamdeset metara od njih i sve sam to jasno vidio.

Vidio sam kad je ubijen Mirko Šarić i njegova majka, baba Cvita. Došao sam do kuće Envera Mujčina da spasim rodbinu, tj. svoju sestru, ženu zetovog brata i njezino dvoje djece. Uto su četnici već stigli do kuće Šarića. Nastala je galama u kući. Babu Cvitu i Mirka su izvukli van i ubili na njihovom dvorištu. Ubio ih je Aco Vidić s još jedanim Srbinom iz sela Brusnice. Sada se ne mogu sjetiti njegova imena. Taj je uvijek kartao, klošario se, bio non-stop u Kolibama, pa je poznavao sve Kolibarce u dušu. Ne mogu reći čime su Šarići ubijeni, puškom ili pištoljem. Znao sam i ubijenog Mirka i njegovu majku. Mirko je volio popiti i često je bio pijan. Moja sestra se s njima pazila. Baba Šarić je imala preko devedeset godina, a Mirko oko šezdeset godina.

Poznajem i Acu Vidića osobno. On je s Umke. Držao je bikove, krave i svinje. Poljoprivrednik je po zanimanju. Može imati oko pedeset I šest godina. Srbi su ga izabrali za svog 'četničkog vojvodu'. Ima braću Pavicu i Marka. Marko je bio komandir bivšeg SUP-a u Bosanskom Brodu. Njegov je sin poginuo od mine kad

je išao u pljačku kuća. Marko je nedavno išao u Švicarsku na liječenje, jer je ostao bez nogu. Aco je, navodno ostao bez ruke, tako kažu oni koji su ga vidjeli na televiziji.

Bio sam kada su 'beli orlovi' ubili Rizvu Karića, civila starog oko pedeset godina. Tog dana je padala kiša, bio sam mokar. Krenuo sam sa nekim svojim susjedima i tetkom, koja je htjela ići u Kolibe nahraniti piliće. Oni su ostali hraniti piliće, a ja sam pošao uzeti uniformu iz automobila kojeg je netko ostavio. Uspio sam ga otvoriti, uzeti uniformu. Krenuo sam nazad, kad na pola puta osjetim pušku na leđima. Netko je viknuo: 'Stoj!' Stao sam, okrenuo se i vidim, četnici - jedan ima šajkaču, a drugi šubaru na glavi. Kokarde na njima. Jedan me pita: 'Čiji si?', a ja mu dgovorim: 'Naš.' Još nešto sam s njima popričao, pa im onda kažem: 'Hajde malo sačekajte, da ostavim ovu robu.' Uletim u dvorište, zgrabim pušku i viknem tetku: 'Četnici!' Iz dvorišta ispucam na četnike dva okvira, i oni se povuku. U nekom trenutku su vidjeli Rizvu Karića na obližnjoj njivi i zapucaše na njega. On legne na njivu. Vičem mu: "Nemoj ustajati, imaš deset metara do kanala, prepuzi do njega. Oni ne mogu za tobom jer ja imam pušku uza se!" Međutim, on je ustao, pa su ga četnici presjekli pucajući iz automata. Rizvo je imao oko pedeset godina, i njega su ubili ta dvojica 'belih orlova'. U svim ovim navedenim slučajevima ubijanja u Kolibama stradali su civili. To pokazuje, da su četnici samo provodili zapovijed, da očiste ovaj kraj od nesrpskog stanovništva.

Kad su se oni povukli prema Podnovlju, mi smo se vratili u Kolibe. Bilo je po kućama u Kolibama raznih natpisa. Na mojoj kući se potpisao Mima Surdulica, koji je bio i u napadima na Vukovar. U kući su mi našli vojnu knjižnicu, u kojoj je bilo ovjereno sudjelovanje u ratu. Kuća je bila namještena, ali ništa u njoj nije dirnuto. Našli su ključ i otključali, ali su sve ostavili kako je i bilo. Jedina kuća u Kolibama, koja je nakon srpske okupacije ostala onakva kakva je, to je moja kuća. Meni je prvom upravo to bilo sumnjivo, a mogu misliti kako je bilo mojim kolegama suborcima. Bilo mi je neugodno od kolega kad su vidjeli da su moju kuću četnici poštedjeli. Suborci su mogli misliti da sam ovo, ono, da sam špijun, da sam nešto dojavljivao. Ja sam dokazao njima sve. Zadnji sam uništio srpski tenk na općini, to garantujem.

Kad je pao Bosanski Brod, ja sam među posljednjima koji su prešli u Slavonski Brod. Bilo je to 6.10.1992., u 17,00 sati poslije podne..."

Slavonski Brod, 22. listopada 1992.

ART001

A.J., rođ. 1944., ženska osoba, Hrvatica, iz sela Donjih Vrela u općini Bosanski Brod,

kronološki prikazuje prilike u selu Donjim Vrelima prije, tijekom i nakon masakra mještana koji su počinili pripadnici srpskih snaga, brutalno ubojstvo starijeg bračnog para, pljačku i uništavanje civilne imovine, iznosi podatke o žrtvama zločina i podatke o pojedinim pripadnicima srpskih snaga koji su počinili masakr:

"...Čitavo vrijeme, od svoje udaje, živjela sam skupa sa Srbima, s pravoslavcima. Nas Hrvata katolika u Donjem Vrelu bilo je više nego pravoslavaca. Godinama smo živjeli s njima i nismo imali nikakvih problema. Pomagali smo se, dijelili smo s njima i dobro i zlo. Tako je bilo sve do 1992. godine. Čim su prošli izbori i referendum, oni su postali drukčiji prema nama. Najveće nepravde činili su nam domaći Srbi. Goran Vukman, sin Slobodana Vukmana, majka mu je katolkinja iz Vrela: on nam je prvi došao, doveo grupu vojnika i oduzeo nam traktor. A doveo je sinove Žarka Šljuke, Đorđa i Vida Šljuku. Potom braća Goran, Zoran i Slobodan Jakovljević, pa braća Josip i Zoran Vujić. S njima je bio i Zoran Čelar. To su sve naši susjedi, u krugu pola kilometra. Nama nisu dolazili sa strane, iz Srbije, četnici. Vidjeli smo kad su prolazili, kad su tenkove dovlačili, kad su vojsku dovodili. To je sve išlo prema Bosanskom Brodu. Nama samima, od tih iz Srbije, nitko nije dolazio. Samo su nam susjedi dolazili. Kad je vojska prvi put napala Vrela, 'naši' Srbi su nas okružili. To se dogodilo 28.03.1992. godine, čini mi se da je bila subota. Oni su nam dolazili u pretres po kućama i tražili oružje. Mi nismo imali oružja, no oni su nas teretili da smo ga primili od HDZ-a. Mi smo im govorili da nemamo, da nismo ni u kakvoj stranci, da nama nije do politike, da mislimo tu živjeti u miru kako smo i živili. Osim onih koje sam navela, bilo ih je u pretresu preko šezdeset, ali ti su bili okolo kuće, nisu prilazili. I to su sve bili naši bliži ili daljnji susjedi. Oni koji su s nama bili u najboljim odnosima, nisu nam željeli ili nisu mogli prići. Oni koji su bili naši daljnji susjedi, njih su poslali da nas pretresaju. To su sve mlađi ljudi, od osamnaest do trideset godina. Došao je Zoran Čelar i rekao: '... zašto niste odselili? Ima još i drugih koji su imali imanja, pa su odselili.' Ja sam njemu rekla: 'Dijete, pa ja sam tebe othranila, kuda da selim? Ovdje smo mi svi odrasli.' Taj Čelar je završio vojnu akademiju prije rata.

Goran Vukman, koji se u našoj kući toliko puta najeo i naspavao, na kog sam gledala kao i na svoju djecu, on je prvi došao i otjerao naš traktor. Vid Šljuka je bio poštar u selu Vinskoj. Kad su nas počeli jako uznemiravati, maltretirati mi djecu, rekla sam mu: 'Ako vam mi smetamo, pustite nas da idemo. Evo vam sve, neka vam ostane kako sada stoji, samo nas pustite da idemo.' Oni mi na to kažu: 'Ne smetate vi nama. Budite tu i nemojte se ni u što petljati, neće vas nitko dirati.' Nakon toga djeca su mi odlučila otići do Bosanskog Broda. Dvojica su pobjegla kroz šume, a treći je ostao s nama. Njega su maltretirali, govorili da će ga zatvoriti u Liješće, tražili su od njega nekakvu automatsku pušku. Mene i muža su jednom poveli, kao vode nas u zatvor. Vodili su nas donekle, pa su nas vratili i rekli: 'Budite tu, nećemo vam ništa, ali nemojte se ni u šta petljati.' Tu je već bio napad na Vrela, počeli su paliti naše kuće po Vrelima. Držali su stražu ispred naše kuće, a ja sam ih pitala: 'Možemo li ići kod susjeda u podrum?' A oni su odgovorili: 'Što

se tiče nas, ne morate, mi vam nećemo ništa, a možete ići.' Otišli smo k Petru Veselinoviću. Svakodnevno smo obilazili kuću i imanje. Nakon nekog vremena susjeda nam je rekla kako su od svog Kriznog štaba dobili naredbu, da mi više ne smijemo k njima dolaziti. I plakala je. Kaže: 'Meni je žao, ali ne smijemo ništa reći. Još su nam rekli, ako se budete sastajali s katolicima, sve ćemo vas pobiti.' Rekla sam da se ne brine jer mi joj više nećemo dolaziti. I mi od tada nismo nikamo išli, bili smo kod svoje kuće. Srpski vojnici su još dva-tri dana dolazili k nama. Poslije su obilazili oko kuće, ali ne tako često, no kad god su prolazili, nešto bi nam uzeli i opljačkali, pucali su. Bilo je tako da nismo smjeli izlaziti van. Ako izađem kravu izvesti na njivu, na ispašu, oni pucaju. Na pravoslavni Uskrs 1992. godine, na večer, napali su nas i pucali po kući oko dvadeset minuta. Aktivna vojska JNA koja je bila u Vrelima, u domu, sletila se oko kuće, mislili su da je napad na njih. Tada je odjedanput prestala pucnjava. Od susjede sam čula da vojska JNA zabranjuje pucnjavu ovim Srbima iz sela. Oni što su pucali, pucali su u tavan kuće i svega su ga izrešetali. Mi smo iz kuće pobjegli u podrum. Sutradan, susjeda Veselinovićka mi je rekla tko je pucao po kući. Plakala je. To su oni isti koje sam već nabrojala, a još im se pridružio i Marko Đukić.

Bili smo u selu i kad se njihova vojska počela povlačiti iz Zborišta i Liješća. Svi su oni skupa s civilima otišli za Podnovlje. Nekoliko dana prije nego će otići, naši susjedi su se spremali. Nitko nam ništa ne govori. Ponovo su oni isti dolazili k nama i pretresali kuće. Ja sam im rekla: 'Što vi hoćete, djeco, sada, šta ste navalili, jeste li već bili, šta sad tražite?' Oni su odgovarali: 'Tražimo neke koji su nam se sakrili.' Pitam ih: 'Tko se sakrio?' Jedan od njih kaže: 'Ustaše.' Odgovorim im: 'Kod nas toga nema.' Ponovno su pregledali cijelu kuću, tavan, podrum i tek tada su otišli. Sutradan oni su opet došli nešto tražiti. Ja sam rekla mužu: 'Oni će nas pobiti!' To je bilo ponedjeljkom. Jedan od njih, Goran Jakovljević, star osamnaest godina, naoružan puškom, prošao je pokraj naše kuće i otišao prema kući jednog starijeg bračnog para, Ante i Anđe Jurilj. Ante je rođen 1910., a Anđa 1909. godine. Gledala sam kada je Goran Jakovljević otišao prema njihovoj kući, i nakon oko sat vremena čula sam pušku, dva pucnja. Nakon još jednog sata vremena rekla sam mužu, da idem otići do Ante i Anđe, da vidim što rade. Oni su na oko pet stotina metara od naše kuće. Možda nema ni toliko, možda oko tristo metara. Kažem: 'Idem vidjeti što rade. Neka dođu k nama. Možda ih je strah.'

Išla sam polako. Kad sam ja došla do kuće, ne čujem ništa. Popnem se na verandu i ugledam njih dvoje, leže. Anđa leži naprijed na verandi, a Ante pored nje, leži pred vratima, na glavu mu nabijena plastična kanta. Omah sam sišlaa s verande i odlučila se vratiti svojoj kući. Kad sam došla, kažem mužu da su oni ubijeni. Dok sam se vraćala, vidjela sam da Goran Jakovljević čuči iza jednog grma. Ima jedan grm na njivi kada se ide k Jurilju. Ne znam je li on mene vidio, ali ja sam njega vidjela. Što je on čekao, ne znam. Možda mog muža da i njega ubije? Rekla sam mužu: 'Gotovi smo i mi, idemo odavde, ne smijemo čekati noć!' On meni kaže: 'Hajde, idem ja u kuću uzeti nešto i zaključati vrata.' To je bilo poslije podne. I pred večer, još nije pravi mrak, onako mračak je, mi smo već bili u šumi. Nisam mogla izdržati, već sam otišla do jednih pravoslavaca, prezivaju se Veselinović, s kojima smo bili u dobrim odnosima, i rekla im da su Ante i Anđa ubijeni. Oni plaču. Veselinović mi govori da nije istina da je Ante ubijen i hvata se za glavu. Ja mu govorim: 'Kako nije istina, ne bih lagala, došla sam na verandu. Oni leže. U Anđe krv iz bedra ide, a Ante je pored nje. Ubijen. Hamper plastični mu na glavu nabijen. Vidjela sam da su pobijeni. Ona je gologlava, rubac joj spao s glave!' Nakon toga ovi Veselinovići odoše za Podnovlje. Jedino je Veselinović rekao: 'Išao bih tamo, ali ne smijem, ubit će i mene. Išao bih da vidim svoje susjede.'

Nije prošlo ni petnaest minuta kako sam ja s njima pričala, već se čuje traktor kako ide našoj kući. Pogledam i vidim: ljudi dođoše pred našu kuću i razvališe vrata. Čime su razvalili, ne znam čime, ali uglavnom je puklo jako. Vidim da Goran Vukman pali naš traktor, novi traktor, i odvozi ga. Zapalili su sijeno, stoku su pustili. Pobjegla sam u šumu, k mužu. Sutradan, u utorak, moj muž je poranio i otišao kući. Ja nisam ni izlazila iz šume. Kad se vratio, govori mi da su odvezli novi traktor, a stari da je ostao na putu. Nisu ga mogli upaliti, samo su ga izgurali. Taj smo utorak na večer ja i moj muž noćili u šumi, a Srbi su okolo hodali. Sljedeće jutro, srijeda je bila, ja sam poranila da vidim gdje mi je muž, jer je on tijekom noći otišao kući. Našla sam ga kako nosi vodu. Rekao mi je: 'Sve su popalili, razrušili." Govorim mu: "Hajmo odavde, samo da ostanemo živi.' Brzo smo nahranili stoku i opet pobjegli u šumu. Onda mi muž govori: 'Kako ćemo javiti za ovo dvoje starih? Da ih sahranimo?' Rekla sam: 'Hajmo mi gore prema Vrelima, gore nema nikoga, pa ćemo vidjeti. Ako ikoga nađemo i mognemo javiti, doći ćemo ovamo. Jer, vidiš da oni ovuda sve uništavaju i pale. Izgleda da još samo nas traže da i nas ubiju.' On kaže: 'Nemoj da idemo ikamo. Idem je do kuće da makar vidim šta tko radi i tko moju imovinu razvozi.' Počeo je plakati i kroz plač govori: 'Ostadošmo bez svega.' Pokušavam ga utješiti: 'Nek smo ostali, živi smo, idemo djeci.' A djeca su nam već bila u Slavonskom Brodu. On meni veli: 'Ako smiješ ti sama, otiđi i vidi ima li koga, a ako ne smiješ, nemoj. Ići ćemo ujutro.' I ja onda razmišljam u sebi, da ga još ne povrijedim, idem ja, jer ako mene vide, možda me neće ubiti, žensko sam. Otišla sam u Vrela i došla tamo gdje je njihova vojska bila. Nema nigdje nikoga. Vojska JNA se dan prije povukla prema selu Podnovlju. Samo je četiri-pet kuća gorjelo. Kad sam vidjela da nema nikoga, odlučila sam se vratiti. Vidjela sam da su neke kuće izgorjele a u nekim je još tinjalo, ne da je planulo, nego je tinjalo. To su sve bile kuće Hrvata.

Vratila sam se kući. Kad sam došla blizu svoje kuće, netko je lupao. Ja sam mislila da je moj muž. Kad sam

došla pred dvorište, vidjela sam da ide nekakav vojnik, pa sam pobjegla u šumu, u potok ispod kuće. Nisam išla tamo u šumu gdje je moj muž ostao. Vidjela sam tog vojnika, nisam baš sigurna, ali mislim da je to bio Savo Đukić, koliko sam ga po izgledu poznala. Iz našeg je sela. On je odvozio sinov motor. Otišao je baš u pravcu gdje je moj muž ostao. U tom pravcu kroz šumu vodi put koji izlazi gore kod jednih naših susjeda. Kad je izišao gore, pukla je puška. Kako više nisam nikoga vidjela, otišla sam u šumu, prema mjestu gdje mi je muž ostao. Nisam ga pronašla. Sjedila sam tu dugo, oko tri sata, sve dok se nije utišalo na onoj strani gdje je pukla puška. Kad se sve stišalo otišla sam do Veselinovića, ali oni su otišli odatle dan prije. Odmah sam tu pronašla muža, ležao je mrtav. Okrenula sam se i pobjegla dolje u šumu, u potok ispod naše kuće. Poslije sam pošla prema Vrelima, u jednu šumu. Tu sam promišljala kamo ću i što ću. Već je troje mrtvih, a ja sama. I ne znam kamo ću. Nigdje nikoga nema. Starci su ubijeni 11. svibnja, a moj muž 13. svibnja 1992. godine. Kad sam došla u tu šumu kod Vrela, razmišljala sam što ću dalje. Odlučila sam otići do Vinka Borka, preko nekih livada, da mu se javim, da vidim ima li njih živih. Putem nigdje nikoga nisam srela ni vidjela. Kad sam došla k Vinku Borku, i njihove kuće prazne. Vratila sam se nazad, na isto mjesto u šumu, i tu sam prenoćila. Tu večer su još pucali i prolazili putem oni mladići o kojima sam već pričala. Tu večer su sve popalili i uništili. Ostala je samo jedna štala. Sutradan je osvanuo četvrtak, ja sama u šumi i ne smijem izaći iz nje od straha. Ne znam kada, ali mi je dosadilo i rekla sam, onako sama sebi: idem sad pa nek me i ubiju. Šta mogu?! Nekom se idem javiti, nemam više kud. Kad sam izišla u Vrela, pronašla me naša vojska. Bila sam jako gladna, tri dana nisam ništa jela. Oni su došli 14. svibnja, bio je četvrtak. Došli su do mene i gledaju u me. Pitaju me odakle sam. Govorim im i pokazujem im osobnu kartu. Kazujem im da mi je ubijen muž, da su ubijeni Ante i Anđa Jurilj. Pitaju me ima li igdje ikoga živog. Kažem im: 'Nigdje nikoga. Ja sam sama ovdje, ostali su svi otišli za Podnovlje.' Još su me pitali: 'Znaš li čija smo mi vojska?' A ja, već sumnjičava, kažem: 'Valjda naša!' Onda su me oni poslali do sela Vinske. Kad sam tamo došla, došao je jedan zapovjednik, uzeo moje dokumente i sve zapisao. Javio je mojoj djeci da dođu po mene. Javio je djeci Ante i Anđe Jurilj, i oni su došli. Došli su petkom i onda smo svi otišli i sahranili Antu i Anđu i moga muža. Došao je Antin sin, zet i naših sedam vojnika iz Vrela. Prvo smo otišli kući pokojnih Jurilja. Kako sam ih ja pronašla, tako smo ih i sada našli. Stavili smo ih u auto. Potom smo otišli i na mjesto gdje je ubijen moj muž, kod kuća Veselinovića. Kad smo došli do mog muža, vidim da su kod njega bili i poslije, jer su ga okrenuli na leđa, stavili mu ruke na prsa i na desnoj ruci urezali križ. Više nisam mogla gledati. Vojnici su ga stavili u lijes i govorili da je zaklan kao i stari Jurilji. Sjećam se, kad sam svoga muža pronašla mrtva, bio je ubijen metkom u glavu. Pokop je bio 16.05.1992. godine.

Osim starih Jurilja i moga muža, u selu su ubijeni i drugi Hrvati koje su uhvatili: stari did Marijan Pavić, Ana Ćosina, troje Vukovića, stara baba Katavić, Nikica Katavić, Anto Katavić, Ivica Jerković, Ilija Rašić, Jozo Cerikan, Franjo Matanović, Ilija Blatančić, Ilija Duspara, Niko Duspara. To su oni za koje ja znam da su ubijeni. Ne znam da li je tko vidio kako su ti drugi ubijeni.

Ispričala sam vam svoj doživljaj. Sve su mi to učinili susjedi s kojima sam dijelila dobro i zlo i nisu zaslužili da im više vjerujem. Nisu mi oni iz Srbije učinili nikakvo zlo. Znam da je Goran Jakovljević od malena bio 'neke svoje vrste', krao je, s najgorima se družio, bio je drugačiji od drugih. S Vukmanom nikada nismo ranije imali problema. Međutim, kad je ovo počelo, on se okrenuo na drugu stranu. Ponašao se kao da nas nikada nije poznavao. On nije dolazio nama, a ni mi njemu nismo išli. Sigurna sam da je Goran Jakovljević ubio Antu i Anđu Jurilj. Nisam točno vidjela tko je moga supruga ubio. Onaj vojnik što je otišao prema njemu imao je masku na licu, vojnu uniformu i nosio je pušku. Znam da je iz Klakara, poznala sam ga po kosi, ali ne mogu točno tvrditi, bio je okrenut od mene. Poslije sahrane otišla sam u Bosanski Brod i prijavila se našim vlastima, dobila smještaj i tu sam bila do sada, dok ga Srbi nisu okupirali. Sad sam ostala bez ičega. Poslije pada Bosanskog Broda prešli smo u Republiku Hrvatsku..."

U Slavonskom Brodu, 21. listopada 1992.

ART002

J.K., rođ. 1963., muškarac, Hrvat, iz sela Donjih Vrela u općini Bosanski Brod,

iznosi djelomični popis mještana Donjih Vrela nad kojima je počinjen ratni zločin i podatke o pojedinim postrojbama srpskih snaga koje su bile stacionirane u selu, a pripadnici kojih su počinili masakr nad Hrvatima:

"U Donjim Vrelima sam živio sa svojom obitelji do ovoga rata. Nacionalna struktura sela je mješovita, ali nas Hrvata ima više. Kad je rat počeo, svi su se nekamo odselili, a ja sam s nekoliko starijih ljudi do posljednjega ostao u selu. Vojska JNA je pregradila put za Bosanski Brod i više nisam mogao nikud, te sam bio sam dva mjeseca tamo. Meni su Srbi oduzeli pušku i pištolj. Dolazili su dva-tri puta, valjda su i mene htjeli zbrisat kao i ostale. Ali ja sam im uvijek uspio uteći. Nisu me nikad uhvatili u kući, iako su me svi hvatali, JNA i 'Beli orlovi'.

Ja sam tu bio dva mjeseca, a moja mama je bila u susjednom selu. Odlazio sam majci u posjet svaki drugi ili treći dan. Kad su Srbi išli za Podnovlje, govorili su da moraju sve Hrvate pobiti, da se nikad ne sazna šta je sve tu rađeno. Rekli su da će nas pobiti sve po redu. To nam je rekao Goran Vukman, navodeći kako će nas njihova vojska sve pobiti. Ja sam im uspio uteći u šumu, a oni koji nisu utekli, njih su sve pobili.

Tako su ubili Antu Jurilja. Njemu su odrezali glavu. Ubijena je i baba Anđa, njegova žena. Ubijen je onda i mladi Ante Jurilj, 41. godište. Pa Nikica Katavić. Zatim Ante Katavić kojeg su metnuli u tačke, svukli i u potok bacili. Pa Ana Vuković i njezina mater Marija. Pa Mirko Vuković. Ubijen je Jozo Blatančić. Pa Niko Duspara,

invalid bez noge kojeg su otjerali, ubili i novce mu ukrali. Pa su onda ubili Iliju Rašića, iz Dobre Vode.

Ubili su Iliju Dusparu i Franju Matanovića. Oni su otjerani u Liješće kao roblje, tamo su ih ubili i pobacali u vodu. Ubijen je Ivica Jerković, Marijan Pavić i Ana Ćosina. Od mrtvih sam vidio staroga Antu Jurilja, mladoga Antu Jurilja, vidio sam babu Anđu, vidio sam Anu Vuković, Antu Katavića, pa Nikicu, Mirka i Anu i svoju mamu, koja je ubijena kod svoje kuće. Pronašao sam je u podrumu. Kad sam ušao u podrum, vidim ona sjedi. Kažem joj: 'Mama, što ti tu radiš, sve gori?' A kad sam bolje pogledao, njoj rasječeno pola glave, rubac joj svezan oko glave i na kraju su je postavili da sjedi. Ja onda, šta ću, prostrem jednu deku i metnem mamu na nju. Prostrem drugu deku i pokrijem je, upalim svijeću pa ću je, rekoh sam sebi, zakopati negdje. U to čujem da svinje skiče. Ja odem da ih pustim. Kad sam ih pustio, netko zapuca na mene iz puškomitraljeza. Meci lete oko mene i ja počnem bježati. Tako sam pobjegao, a da nisam mogao majku zakopati. Podrum je ostao otključan, samo 'nako pritvorena vrata. Kad su se Srbi povukli u Podnovlje, i kad je naša vojska došla da pokopa mrtve, vrata podruma su bila zaključana. A ključa nigdje nije bilo. Očito je netko imao ključ i čekao mene da dođem, da me ubije, ali eto, imao sam sreću. Kad su na mene zapucali, a ja pobjegao, onda sam otišao u Vrela. Tu vidim da je sve pobijeno, nema nikog živa. Samo sam ja ostao. Stojim, gledam i mislim da će i mene ubiti ako me vide. Uto je naišla naša vojska. Kako je sve okolo bilo čisto, ja pobjegnem u šumu, ne znajući koja je to vojska. Oni me primjete i zapucaju, ali bio sam već daleko da bi me koji metak dohvatio. Ja im pobjegnem gore uz obalu jedno pola kilometra. Kad sam gore izašao, naletim na druge vojnike. Između sebe govore: "Evo četnika!" "Nisam četnik", rekoh im. "Kako nisi? Imaš li osobnu kartu?", rekoše. Dam im osobnu kartu i oni je pregledaše. Govore mi: 'Pa kud bježiš?' 'Moram bježati, ide vojska, a kako svi imate sličnu odjeću, ne znam tko ste.' 'Pa vidiš li sad tko smo?', pita jedan. Ja mu kažem da vidim. Kad smo naišli pokraj moje kuće, dadnem im bocu rakije, al' oni se nećkaju, ni jedan ne pije. Rekoše mi: 'Hajde ti prvi popij!' 'Ma ne bojte se, neću ja vas otrovat', kažem ja, popijem malo i dadnem im tu litru rakije. Odem do škole u selu Višnjiku. Kažem da mi je majka ubijena pa bih je pokopao. Poslije naiđem na jednog znanca koji je bio u vojnoj policiji i krenem s njim u Vrela.

Kad smo tamo došli, imamo što i vidjeti. Sve je bilo popaljeno. Vrela su paljena dva puta: prvi put kad su došli 'beli orlovi', a drugi put kad su odlazili za Podnovlje. Dok su palili, Srbi su krištali i kao slavili. Rekao sam našim vojnicima da sam vidio sve koji su ubijeni. Posjećivao sam stare Jurilje dok su bili živi, ali kradomice. Kod njih sam bio u nedjelju, a Ante je u ponedjeljak trebao doći k meni, ali u ponedjeljak njega nema, nema ga u utorak, nema u srijedu, nema u četvrtak, nema ni u petak. Odlučim se ja otići vidjeti zašto ga nema, uzmem litru vode i mislim im ponijeti da imaju za kavu ujutro. Kad sam došao gore, imao sam što i vidjeti: baba Anđa ubijena, a Ante zaklan. Anđu metak udario u trbuh i izbio na drugu stranu, rupa ko lončić za kavu, ne znam kakav je to metak bio da je rana tako velika. I onda sam ja pošao do mlađeg Ante Jurilja. Nisam znao da je i on ubijen. Kad sam pošao, nisam išao putem, već preko šumice. Kad obavijestim Antu, vratit ću se i pokopat ovo dvoje starih. I tako idući, ugledam dva četnika, stoje s automatima. Samo što sam stavio nogu na prijelaz, skočim nazad, a ono triješti za mnom, meci frcaju. Utečem im u potok. Kad sam im uteko u potok, pomislio sam da su sve pobili i odlučim obići pojedine kuće. Prvo sam otišao do Marijana Pavića da vidim ima li njega, je li on živ. Kad sam gore došao, nađem Marijana, ubijen kraj šporeta. Ana Ćosina preklana, a glava joj kraj kauča. Ta Ana Ćosina i Marijan su bili rodbina. Ona je došla k njemu i tu bila, pa su je tu uhvatili i zaklali. Ana je bila malo mlađa od Marijana, a mislim da je on rođen 1913. godine. Kad sam njih vidio tako ubijene, pobjegao sam. Onda sam otrčao do majčine kuće i nađem i majku mrtvu u podrumu. Kako su tu pucali na mene, pobjegnem im i odem do kuće Vukovića, ali ne nađem Nikicu. Poslije sam doznao da su oni ubijeni dan prije. Naiđem na opanak babe Vuković, jedan s jedne strane a drugi s druge strane puta. Kad sam malo bolje pogledao okolo vidim dole da baba leži mrtva. Malo dalje, pred kućom Vukovića, Ana leži mrtva, već crvi po njoj. Tijelo joj nabreklo. Idući dalje preko njive naiđem na Mirka. Leži mrtav na sred njive. Bože me sačuvaj, kako je to sve strašno izgledalo. Mirko je brat Anin. Baba Vuković je rođena 1913. godine, Ana 1937., a Mirko je 1945., čini mi se. Kad sam strčao niz njivu opet je zapucalo, a ja bježi niz strminu, koliko me noge nose. I kako sam trčao, sve nogama udaram o busenje trave i mislim da me to meci udaraju. Kad sam došao kući počeo sam shvaćati da su svi Hrvati pobijeni, da više nikog nema. I onda je naišla naša vojska i uhvatila me, a kad su me ispitali pomogli su mi da pronađemo sve pobijene Hrvate. Poslije se naša vojska smjestila kod moje kuće. Tu su spavali, na tavanu, u podrumu i u kući.

Došli su petkom, i tu bili do ponedjeljka, a onda diži se, pokret. Kažu mi povlačenje i govore mi da i ja pođem. Ide se na Kolibarski put. Rekoh kud ću ja u jedan sat noći. Kad su oni otišli nastavim spavati a kad sam se ujutro probudio, samo tišina. Nigdje se ništa ne čuje. Pomislih u sebi da sam opet ostao sam. Uzmem iz kuće radio i sat, povedem kravu i krenem i ja. Poslije sustignem kolonu kod ciglane, i tako dođem u Bosanski Brod a poslije bježi i preko Save u Slavonski Brod.

Ne znam tko je ubio Jurilje i druge Hrvate u Vrelima. Možda su Bijeli orlovi ili tko drugi. Bijeli orlovi su bili najopasniji. Oni su imali bijele trake, a na kapama im piše 'SRPSKA DOBROVOLJNA GARDA'. U selu su bili i oni iz JNA. Ali ja nisam smio izići u centar sela, kod Doma, da ih vidim, nego samo izdaleka i znam da je bilo puno vojske, sve pomiješano. Nikada nisam izašao na cestu. Sreća da sam imao soli i brašna, kuhao sam sebi dva mjeseca i živio potpuno sam. Meni susjedi Srbi nisu ništa od mene tražili, ali im nisam ni vjerovao. Bojao sam se svakoga, moraš se bojati.

Znam da su neke Hrvate iz sela odvedeli u Liješće. Prvo Jozu Blatančića pa Iliju Dusparu. To su među prvih pet koje su pobili 'beli orlovi'. Jednog Jopu su ranili i on se vratio, a drugi su pobijeni i pobacani u Savu. I eto, tako je to bilo. Prvo smo bježali mi, pa onda su bježali naši susjedi Srbi, pa opet mi. Nitko nije dolazio vidjeti i snimiti naše žrtve. Ja nikoga nisam od snimatelja vidio. Niko ne vodi računa o tome što nam se dogodilo. A poznato je tko je sve i kako ubijen. Ja sam sve te mrtve vidio, svi su poslije pokopani u našem groblju u Vrelima...."

Slavonski Brod, 22. listopada 1992.

ART003

P.S., Hrvat, muškarac, 1938., iz sela Vinske u općini Bosanski Brod,

opisuje dio postrojbi srpskih snaga stacioniranih u selu Vinskoj, iznosi podatke o pojedinim pripadnicima tih postrojbi, te govori o događaju vezanom za brutalno ubojstvo jednog Hrvata u selu Vinskoj:

"U selu Vinskoj sam stalno živio, od rođenja. Radio sam kao poljoprivrednik na svom imanju. U Vinskoj žive pomiješano Srbi i Hrvati, ali puno više ima Srba.

O ubojstvu Pere Zirduma mogu izjaviti slijedeće: Kada je proljeća 1992. godine bio srpski napad na selo Vrela, shvatio sam da se odigravaju vrlo opasni događaji. Subotom su pala Vrela, a nedjeljom je došao pokojni Pero k meni kući i rekao da svi mi Hrvati moramo ići od svojih kuća. Njemu je rekao Mihajlo Đukić, da nas Srbi hoće sve pobiti. On ne želi da se to dogodi te nas sve o tome obavještava. Mihajlo je Srbin. Prije je radio u 'Komunalcu', kasnije je bio putar, ali je prekinuo raditi. On je nepismen čovjek i nije pripadao nikakvoj organizaciji. Mihajlo je to rekao Peri oko 11,00 sati, a Pero je odmah došao mene obavijestiti, a onda je otišao do Marijana Marinića, da i njega obavijesti. Ja sam odmah počeo prenositi nešto stvari k susjedu, Srbinu, da ih pričuva dok se situacija ne smiri. Kad mi je sin došao kući, kažem mu ono što mi je Pero rekao. On mi kaže: 'Ne znam ni sam što ćemo. Odoh do Gligora Vidića da mu to kažem i da vidim što nam je raditi.' Gligor je Srbin, ima sina.

Kada je sin otišao, ja sam i dalje prenosio robu do susjeda. U jednom trenutku čujem da automobil juri. Sklonio sam se kod susjeda, između njgove štale i šupe, da me iz tog auta netko ne vidi. Auto je projurio prema kući Pere Zirduma. Bio je crvene boje, ali ne znam koje marke. Vidio sam kada je stao pred Perinom kućom. Iz njega su izišla dva vojnika u uniformi JNA. Nisam im vidio lica, jer tu ima živica, pa nisam mogao najbolje vidjeti. Njih su dvojica otišla u kuću pokojnoga Pere. I nakon jedno pet minuta, čuo sam pucnje, kratki rafal. Oni su se u kući zadržali još oko tri do četiri minute. Vjerojatno su nešto tražili.

Pobjegao sam na susjedov tavan, gore nema prozora, pa nisam vidio auto dok je odlazio. Priljubio sam se uz dimnjak na tavanu. Pomislim: 'Sad će oni krenuti mojoj kući.' Čujem, auto prolazi, ne skreće mojoj kući već odlazi. Nakon toga sam sišao sa susjedovog tavana i otišao svojoj kući. Susjed i ne zna da sam bio na njegovoj kući, jer on je nepokretan, a nije ni čuo kad sam ušao. Kad sam došao kući, vratio se i moj sin. Pitao sam ga je li čuo pucnjavu. On kaže da nije. Rekoh: 'Pero je sigurno mrtav.' Kaže: 'Nije istina.' Nakon jedno pola sata otišao sam do Perine kuće. Zvao sam ga, ali mi se nitko nije javljao. Uđem u kuću ali ne vidim nikoga. Pogledam u jednu sobu, nema ga. Pogledam u drugu sobu, nema ga. Uđem u treću sobu. U početku ništa nisam zamijetio jer je u toj sobi bilo jako zamračeno. Izađem iz kuće i odem do Gligora Vidića. Moj sin je već bio tu. Kažem im: 'Hajmo otići tamo do Pere. Nešto nije u redu.' Gligor mi kaže: 'Ne bih ja išao. Može nešto biti, pa ću ja ispasti kriv.' Upitam ga: 'Imaš li ti bateriju?' On mi odgovori: 'Imam.' I donese mi je. Ja mu kažem: 'Tamo u jednoj sobi su roletne navučene, jako je mračno i ništa se ne vidi.' Ja uzmem bateriju, a moj sin me odvraćao, govori mi da ne idem. Rekoh im: 'Moram otići vidjeti što je s Perom.' Tako sam i otišao. Kada sam ušao u onu mračnu sobu, upalim baterijsku svjetiljku. Ugledam: čovjek leži. Prvi puta kad sam bio, bilo je mračno, pa ga nisam ni mogao vidjeti. Pero je kao sjedio na stolcu s naslonom uza sam zid. Vidio sam četri rupe od metaka u zidu. Pero je glavom pao na kauč. Nisam ga dirao, nisam pipao ništa, nisam ga pokušavao podići. Samo sam gledao s vrata. On je ležao onako na koso, a na stolcu je još sjedio. Kako se nagnuo glavom na kauč, tako vidim rupe u zidu, na cigli. Cigla je razbijena. Okrenem se i izađem. Zatvorio sam vrata i ponovo otišao do Gligora. Gligor me pita: 'Što je?' Rekoh mu: 'Pero je mrtav.' Tada se Gligor uhvati za glavu i povika: 'Tko mi postavi stupicu! Tko mi postavi stupicu! Susjed mi je ubijen, dobro se ni meni ne piše!' Onda je njegov sin otrčao do Vidića da im javi da je Pero ubijen. Kasnije su oni došli. Tu noć smo mi otišli s njima i noćili u šumi kod kuće Dragana Vidića i njegove braće. Nismo spavali, stajali smo, sjedili smo u šumi i pušili. Tu su s nama bili Dragan Vidić i njegova dva brata, Veljo i Pero. Bilo ih je još i iz susjednog sela, njihove obitelji i rođaka Vidića. Nismo se smjeli nikom javljati, bojali smo se svaki za sebe. Kad je svanulo, prišli smo kući, tu smo popili kavu i rakiju. Ta dva brata Vidića, Pero i Veljo, išli su sa mnom da nahranimo moju stoku. Rekli su da skrenem Perinoj kući, da vidim ima li njega, da ga nije tko odnio. Rekao sam im da i oni idu sa mnom. Oni su mi rekli da neće, nego da ja idem sam. Otišao sam u Perinu kuću i pogledao u sobu. On je i dalje onako ležao kao što sam ga prvi put vidio. Dok sam namirio stoku, braća Vidići su već otišli. Krenuo sam nazad i sretnem sina koji se vraćao iz Unke, gdje je prijavio da je Pero mrtav. Dragan Vidić nam je dao dvojicu momaka da nas paze dok mi u traktor ne ubacimo neke stvari i da nam ih pomognu utovariti. Ja sam odmah otišao na Grk, a iz sela Grka za Slavonski Brod. To je bio ponedjeljkom, a nedjeljom na večer je Pero ubijen. Kad sam prolazio pokraj kuće Ace Vidića,

par rezervista u uniformama JNA me zaustavilo. Pitaju: 'Kamo ideš?' Odgovorim im: 'Kamo i ostali. Narod bježi na sve strane. Svatko na svoju stranu. Tako i ja.' Pitaju me dalje: 'Imaš li oružje?' Odgovaram im: 'Nemam. Imam brašna, malo slanine, masti, eto što imam.' Priča se da je Aco Vidić četnički vojvoda. Pokojni Pero je odvežen ponedjeljkom, taj isti dan kada sam i ja otišao u Slavonski Brod. Nisam bio tamo kad je odvežen. U prolazu sam vidio njegovu sestru i zeta ispred kuće Ace Vidića. Ne znam kako su oni njega izvezli od tamo, tko im je sve pomogao u tome. Ja sam traktorom otišao za Slavonski Brod. Pero je bio pristojan čovjek, fin, veseljak. Volio je malo popiti, pokartati ako ima društva. Znao je često doći u trgovinu i sve počastiti. Nije gledao je li to Srbin ili Hrvat, on sve počasti. Radio je u tvornici 'Đuri Đakoviću' u Slavonskom Brodu, kao varilac. Kako se u to vrijeme otpuštao višak radnika s posla na tzv. čekanje, većinom one radnike sa sela, i on je ostao bez posla. Ne znam tko je mogao ubiti Peru. Čuo sam za nekakve bijele orlove, šešeljevce, arkanovce, ali nisam ih vidio, i ne znam kakvu uniformu nose. Znam da su neki rezervisti JNA bili kod Srba po kućama, no ne znam kako se oni nazivaju. Bili su uglavnom na Unki. To nisu bili domaći ljudi, nego neki meni nepoznati. Po dvojica, po trojica su bili razmješteni po kućama. Ne znam jesu li bili i drugdje po Vinskoj jer tamo nisam ni zalazio. Nisam se previše kretao jer je situacija bila opasna. Nisam htio nikamo ići jer sam se bojao. Bio sam na Perinom pokopu u Slavonskom Brodu, gdje je pokopan na gradskom groblju..."

Slavonski Brod, 23. listopada 1992.

MILJ001

B.M., rođ. 1958., muškarac, Musliman, iz Bosanskog Broda,

priča o svom uhićenju i odvođenju u srpski logor u selu Liješću, o ubojstvu četvorice zatočenika u tom logoru, iznosi podatke o pojedinim pripadnicima srpskih snaga:

"U Liješću, mjestu strašnih zločina, većinsko pučanstvo čine Srbi. Novi Poloj je naselje s desetak hrvatskih i jednom muslimanskom kućom, ostale su sve srpske. U trenutku zločina bio sam kod kuće, gdje su me uhitili i odveli u Liješće. Imena neposrednih počinitelja su mi nepoznata, ali znam da je predsjednik srpskog kriznog štaba bio Miro Radovanović, a dvojica članova srpske milicije Vaso Vukman i Nenad Ivanović. Obojica su i ranije bili pripadnici MUP-a BiH. Zapovjednik 'Teritorijalne obrane Srpske Republike BiH' bio je Tedo Kušljić. Zapovjednik jednog odjeljenja koje je bilo na dijelu linije bio je Stanko Rakić. Hrvatsko i muslimansko pučanstvo je maltretirano na razne načine, pucanjem po kućama, zaustavljanjem na barikadama itd. Vladajuća stranka u selu bila je SDS, pobjedom na prvim višestranačkim izborima. Došlo je do pomicanja položaja, a samim tim i do zauzimanje hrvatskih kuća. Potom je uslijedio zločin: ubijen je Pero Katinić. Vođene su borbe, uspostavljena je linija razgraničenja, četnici (beli orlovi, vukovci...) i domaći srpski živalj, nalazili su se na jednoj strani, a branitelji na drugoj. Srpske prijetnje pucnjevima, paljenja kuća i slični događaji primorali su Hrvate i Muslimane da napuste mjesto. Mene su 29.04.1992. godine uhitili i odveli u Liješće, a dotad sam se nalazio u kućnom pritvoru. U zatvoru u Liješću sam zatekao dvojicu Hrvata, Antu Soldu (69 god.) iz sela Zborišta i Antona Aračića (40 god.) iz zaselka Grka. S njima su bila zatočena i dvojicu Muslimana, Rasim Vugdalić (64 god.) iz Bosanskog Broda i Alaga Dugalić (60 god.). To su četiri čovjeka čije sam stradanje osobno gledao. Počinitelja ovog gnusnog zločina ne znam po imenu, ali bih ga uvijek prepoznao. Miro Radovanović je zločinca oslovio sa: "Sine, nisi to trebao učiniti, ti su ljudi bili za razmjenu." Dana 1.05.1992. godine mrtvog su, u automobilu marke golf dovezli Amira Dugalića. Srbi iz Liješća su ga dovezli, masakriranog. Srpski agresor je jednako progonio i Hrvate i Muslimane. Odnos Hrvata i Muslimana je tada bio jako dobar. Domaći srpski živalj je podržavao agresora i njegovu politiku. Tvrdim da je tako, zbog toga što su se u mjestu počeli pojavljivati 'domaći' četnici. Jedan od takvih bio je pastorak Predraga Vudraga, po nadimku Žući, a drugi je jedan prezimenom Rakić iz sela Svilaja."

U Zagrebu, 7. studenoga 1992.

BOSANSKI ŠAMAC

BS005

S.A, rođ. 1967., muškarac, Hrvat, muškarac, iz Bosanskog Šamca,

govori o svom uhićenju i stradanju Hrvata Bosanskog Šamca tijekom oružane agresije srpskih snaga i događajima nakon okupacije:

"Dana 17.04.1992. godine bio sam na dužnosti kao pričuvni policajac u Bosanskom Šamcu i nalazio sam se kod Spomen doma. Negdje oko 2,30 sati primijetio sam veću grupu maskiranih ljudi, u vojnim uniformama, njih oko petnaestak. Isti su mi oduzeli naoružanje (službeno) i priveli me u Policijsku stanicu u Bosanskom Šamcu koju su ti isti ljudi već okupirali. Počeli su me tući, a među tim osobama isticali su se (kasnije sam saznao njihova imena): Avram, Lugar i nekakav debeli zvani Koljač, svi iz Srbije, iz grada Kragujevca. U zatvoru u Policijskoj stanici Bosanski Šamac zatekao sam također uhićene kolege policajce Luku Gregurevića, Zvonka Filipovića, Salku Hurtića i još jednog policajca kome se ne sjećam imena, ali je I on iz Bosanskog Šamca. Također su u ćelije odvedene građanske lice po nadimku Ćos i Arap, oba iz Bosanskog Šamca. Tu su nas tukli oko četiri dana. Za ta četiri dana najviše su nas tukli Lugar, Avram, Crni, Laki i jedan mali (Cigan), svi iz Srbije.

Poslije su nas prebacili u skladište TO-a, koje se nalazi preko puta Policijske stanice, a gdje su nas također tukli svakodnevno i to: palicama, montiračima, puškama, nogama i čime su sve stigli. Nisu nam davali ništa za jelo niti piće. Nalazili smo se u jednoj manjoj prostoriji, sjedili smo i spavali na betonu. Dolazili bi u svako doba dana i noći, te nas tukli do iznemoglosti. Morali smo pjevati njihove četničke pjesme po 24 sata. Morali smo stajati po čitav dan. Jedan dan došao je Lugar u spomenutu prostoriju. Prije ulaska je pucao kroz metalna vrata. Kada je ušao, počeo je redom udarati, nakon čega je nekakvom drvenom motkom udario nekoliko puta jednog Brandića zvanog Dikan iz sela Donjeg Hasića i tu ga je potom ubio tako što ga je izvukao na dvorište TO-a i još su se čula dva pucnja. Mrtvo Dikanovo tijelo smo morali utovariti u kamion tipa zastava, kojim je upravljao Srbin zvani Šole, iz sela Škarića. Poslije ovog događaja, odnosno navečer istog dana, nas oko 40-50 prebacili su u zatvor kasarne JNA u Brčkom. Iza nas su, u zatvoru TO-a u Bosanskom Šamcu tada ostali Luka Gregurević, Izo Izetbegović, Anto Oršolić zvani Baja i jedan Matić iz Babine Grede.

Nas ostale su tukli i u Brčkom i to svakodnevno, da bi nas ponovo sve prebacili u zatvor kasarne, a poslije su mene i još neke, ukupno nas deset pripadnika pričuvnog sastava policije, prebacili u jedan objekt kod Termoelektrane Ugljevik.

Tamo se po maltretiranju i tuči zatočenika isticao Srbijanac zvan Ćabe, iz Srbije, iz grada Leskovca, ali su nas tukli i ostali, pogotovo vojnici iz Srbije. U Ugljeviku smo ostali oko desetak dana i ponovo su nas vratili u Bijeljinu, a potom ponovo u Bosanski Šamac gdje su nas ovog puta zatvorili u srednju školu, odnosno u dvoranu za tjelovježbu. Kada smo dovedeni nazad u Bosanski Šamac, po tuči zatočenika isticali su se Slobodan Jaćimović iz Batkuše, Stevo Todorović, Savo Čančarević, Goran Todorović (sin Stevinog brata), Simo Krunić - policajac, Naser Sejdić, Mišo Čajić iz Travnika i još mnogi, kojima ne znam imena već nadimke kao Šole, Žvaka it.d. Udarali su nas raznim tupim predmetima i puškama, a jedan od njih mi je pucao pored glave. Za ovog što je pucao na mene ne znam ime, ali znam da stanuje negdje na šljunkari, a radio je u Budućnosti ili Stilu. Jedan dan su me toliko istukli da sam izgubio svijest, ne sjećam se kako sam dospio do bolnice u Brčkom. Potom su me prebacili na Klinički centar u Beogradu, gdje su me zbog zadobivenih teških tjelesnih povreda i operirali. Sjećam se samo da su me tada tukli Stevo Todorović, Goran Todorović, Simo Krunić i vozač od Todorovića, a mislim da je iz Obudovca..."

BS007

E.A., rođ. 1969., muškarac, Musliman, iz Bosanskog Šamca.

pripovijeda o uhićenju i odvođenju na radnu obvezu, o krađi privatne imovine, te daje popis osoba koje su bili pripadnici srpskih snaga:

"Prva dva mjeseca nakon srpske okupacije grada radio sam na svom radnom mjestu. U tom vremenskom razdoblju viđao sam, naoružane i u uniformi srpskih snaga: Džemala Jasenicu, Tirića zvanog Buco, Almira Nukića, Fikreta Seljakovića, Dževada Seljakovića, Senada Kuburića, Azura Barjaktarevića i njegovog sina Aziza, Hamida Tabakovića, Bićakčića zvanog Kosto i Perika. Znam da je Cera išao sa Srbijancima po gradu i da je uzimao automobile od Hrvata i Muslimana. Naveo bih da je Jasmin Kapetanović oduzeo putničko vozilo od Ibre Titlića.

U ljeto 1992. godine dobio sam poziv po kuriru Pašanu Subašiću, da se javim u mjesnu zajednicu. Tada su me rasporedili na kopanje rovova. Išao sam na kopanje rovova u Gajeve i u Brvnik. Na tim linijama bili su vojnici sa sela, te nisam nikoga poznavao. U jesen 1992. godine preraspoređen sam na rad u vatrogasni dom. Zapovjednik vatrogasaca bio je Slobodan Milovanović iz Branice, a napomenuo bih da je isti pomagao Muslimanima i Hrvatima koji su ostali u gradu. U vatrogascima se nalaze još Stojan Tešić i njegov sin Slobodan, Mehmed Bićakić zvan Mufa i Jasmin Arapović.

Početkom rata viđao sam Boru Pisarevića s oružjem i u uniformi, a isti sada radi u sudu. Načelnik policijske stanice u Bosanskom Šamcu je Stevan Todorović, komandir je Savo Čančarević, a od policajaca poznajem Nasera i "Žvaku". Vlado Šarkanović se nalazi u vojnoj komandi u Pelagićevu, a Predo Lukić i Ilija Arsenić su u vojnoj policiji. Petko Mandić je početkom rata raspoređivao ljude na radnu obvezu, a iste poslove sada radi Stevo Marinković koji od početka rata radi u općini. Znam da je Damir Delić neko vrijeme bio u zatvoru, a poslije je stupio u srpsku vojsku, a njegov brat Almar je pripadnik srpske vojske od prvog dana rata.

Znam da se u srpskoj vojsci nalaze još Stevo Stević, Siniša Bumbulović i njegov brat Saša, sinovi Teodora. Marko Kurešević se nalazi u specijalnim jedinicama srpske vojske, a Milan Stanić je načelnik veze u komandi grada. U radnju Enaida Arapovića uselila se Ljilja Krstanović, a srpski policajac Naser se uselio u kuću Dragana Delića. Stevo Ganilović se uselio u kuću Mustafe Hadžiabdića zvanog Kota..."

U Domaljevcu, 14. veljače 1994.

BS011

M.A., rođ. 1952., ženska osoba, Muslimanka, iz Bosanskog Šamca,

govori o odvođenju na prisilni rad, otimanju imovine i protjerivanju, sjeća se dijela pripadnika srpskih snaga:

"Početak rata zatekao me kod kuće u Bosanskom Šamcu. Od 15.05.1992. godine počela sam raditi na farmi u Pisarima, a poslije u Novom Selu, a na obadvije farme šef je bio Stevica Bogdanović. U to vrijeme u gradu sam vidjela, s oružjem, Ibrahima Kabaklića, Sabriju Kabaklića, Fadila Topčagića i Jasmina Kunića. U jesen 1993. godine došla je Joka Varagić i naredila da se zajedno s

mužem iselim iz stana, a u isti se uselila Petra Nikolić, kći Mitra, iz Obudovca. Kada sam s mužem preselila u kuću njegovih roditelja, došao je Simo, vojni policajac iz Slatine. Tukao je mog muža i prijetio mu da će ga ubiti ako se ne iselimo. Poslije sam ja preselila u kuću svojih roditelja. U lipnju 1993. godine prebačena sam na rad u Novi Grad na farmu. Glavni na farmi u Novom Gradu je Mihajlo Milošević iz Dubice. Na farmi u Novom Gradu sam čula da je selo Balegovac naseljeno Srbima iz okolice Zavidovića i Žepča. Od okupacije grada pa do razmjene cijelo vrijeme sam provela na radnoj obavezi, radeći na farmama, te stoga nisam upućena u sama događanja u gradu..."

U Domaljevcu, 29. siječnja 1994.

BS013

A.B., rođ. 1962., muškarac, Hrvat, iz sela Gornji Hasići, općina Bosanski Šamac,

svjedoči o uhićenju, zatvaranju, masovnom ubojstvu zatočenh Hrvata u logoru u selu Crkvini, prebacivanju zatočenika iz logora u logor:

"Dana 2.05.1992. godine mojoj je kući došla veća grupa srpskih milicionara, među kojima sam prepoznao Nasera Sejdića, Bobana Radulovića i čovjeka zvanog Teri koji je ranije radio kao milicionar u Zagrebu. Oni su tada pretresli moju kuću, a potom su me odveli u njihov SUP. Po dolasku u SUP, odveli su mene i još neke ljude u dvorište Štaba TO-a, gdje su nas sve pretresli. Oduzeli su nam osobne dokumente i odmah ih zapalili, a novac i zlatninu su zadržali. Poslije toga počeli su nas udarati. Nakon tri dana boravka u TO-u, svi smo prebačeni u skladište, u Gornjoj Crkvini. Tu nas je bilo oko pedeset. Osim ljudi sa naše Općine, tu su bili zatvoreni i ljudi iz Maglaja, Teslića i Sanskog Mosta.

Dana 7.05.1992. godine, negdje oko 21,00 sati, u skladište je došao Srbijanac zvani Lugar. S njim je bio jedan od njegovih ljudi kojeg zovu Tralja (star oko dvadeset i pet godina, izrazito crn, nizak, razvijen), i još trojica koje ja ne poznajem. Tom prilikom, bez ikakvog povoda oni su ubili šesnaest zatočenika. Od njih šesnaest, Lugar je ubio dvojicu i to Jozu Antunovića i Ivana Agatića, a Tralja je ubio sve ostale. Ovo masovno ubojstvo su počinili puškom sačmaricom i pištoljem. Od ljudi sa naše Općine, pored navedene dvojice tada su ubijeni i Josip Oršilić, Luka Gregurević, Ivo Tuzlak, Luka Blažinović, Ilija Matić (on je iz Babine Grede), Niko Brandić i Sead Hurtić. Poslije počinjenih ubojstava, tj. nakon dvadesetak minuta, došao je kamion kojim je upravljao Saša Maslić, a u pratnji mu je bio Pave Mihaljčić iz Gornje Crkvine. Njih dvojica su natovarili mrtva tijela pobijenih ljudi i odvezli ih u meni nepoznatom pravcu. Narednog dana su nas preostale zatočenike vratili u prostorije Štaba TO-a u Bosanskom Šamcu. I ovdje su, u narednom periodu, nastavljena maltretiranja i fizička zlostavljanja nas zatočenika. Pri tom su se napose isticali Slobodan Vakić zvani Žvaka, rođen 1965. godine, Boban Radulović sin Marka, osoba zvana Šole, Mirko Mihaljčić zvani Mira, iz Gornje Crkvine, sin Marka, rođen 1963. godine, Stevo Todorović, načelnik SUP-a, Nebojša Stanković zvani Cera, Slavko iz Obudovca, četnički zapovjednik koji je došao iz Srbije, a zvali su ga Crni, Milan Jekić, zamjenik komandira milicije kao i drugi čijih se imena ne mogu sjetiti.

Koncem studenog 1992. godine, nas negdje oko sto I trideset, prebacili su u logor Batković kod Bijeljine. Autobusom kojim smo odveženi upravljao je Simo Dakić iz Kruškovog Polja..."

Iskaz zapisan 10. lipnja 1993.

BS018

S.C., rođ. 1965., muškarac, Hrvat, iz sela Tišine, općina Bosanski Šamac,

svjedoči o uhićenjima, maltretiranjima i brutalnim ubojstvima zatočenih Hrvata, o protjerivanju Hrvata i Muslimana s područja općine Bosanski Šamac:

"Dana 16.05.1992. godine nalazio sam se kod svoje kuće, u rodnom selu, kada su po mene došli Dragan Sekulić, poručnik iz Srbije, i domaći Srbi iz Tišine: Dragan Petković, Cvijana Petković, Novak Pupčević, Đoko Arsenić, Luka Stanojević i Spasoje Lukić. Svi su bili u uniformama i s oružjem u rukama. Odveli su me na nogometno igralište u selo Crkvinu. Tu je bilo još uhićenika. Nakon što su nas maltretirali, četnici iz Srbije su nas istu noć prebacili u Osnovnu školu u Bosanski Šamac. Za vrijeme boravka u Osnovnoj školi, odnosno u dvorani za tjelesni odgoj, bilo nas je oko 480 zatvorenih Hrvata i nekolicina Muslimana. Cijelo vrijeme su nas maltretirali i tukli, a uskratili su nam jelo i piće.

Dok su nas maltretiralli i tukli svakojakim predmetima, najviše su se isticale osobe zvane Lugar, Rihter, Laki, Tralja i Beli; svi su oni došli iz Srbije. Od domaćih Srba brutalnošću se isticala osoba imenom Zvjezdan, a pomagao mu je jedan Srbin iz Hrvatske, iz sela Nuštra. Pored spomenutih najviše nas je tukao Boban Radulović iz sela Škarića, srpski policajac. Jednog dana u dvoranu za tjelesni Osnovne škole došli su Lugar i Srbin po imenu Cvjetin koji je bio u policijskoj uniformi, a mislim da je iz gradačačkog sela Tramošnice. Tada je Lugar pucajući iz pištolja ubio Bartola Kljajića iz sela Hasića, dok je Cvjetin iz poluautomatske puške ubio Marka Evića iz sela Hasića. Među onima koji su nas tukli bilo je dosta Srba iz sjeverozapadne Bosne zvanih Krajišnika, ali im ne znam imena. Mene su često vodili na obavljanje raznih fizičkih poslova, uglavnom kopanje rovova na liniji bojišnice. Pri obavljanju tih radova su me tukli, a neposredno prije premlaćivanja bi mi vezali krpu preko očiju, tako da ne znam tko me udara. Jednom prilikom kundakom puške me je izudarao Lazo Sofrenović iz sela Obudovca.

Dana 27.11.1992. godine mi smo svi prebačeni u logor Batkovići kod Bijeljine, gdje nas je obilazio

Međunarodni Crveni križ. U tom logoru su uvjeti boravka zatočenika bili malo bolji..."

U Domaljevcu, 22. rujna 1993.

BS019

O.Ć., rođ.. 1957., muškarac, Musliman, iz Bosanskog Šamca,

svjedoči o uhićenjima i odvođenju civila na prisilni rad za potrebe srpskih snaga, pljački civilne i društvene imovine, skrnavljenju i pljački katoličkih groblja u Bosanskom Šamcu:

"Negdje od samog početka rata došli su po mene kući. Među njima su bili Trivo Kukrika i Dragan Nikolić zvani Glupson. Odredili su me za kopanje rovova i tranšea za srpku vojsku. Na kopanje rovova odvodili su me, najčešće, Dragan Nikolić zvani Glupson, Mile Zoranović zvani Pancir i profesor Radovan Antić. Isti su nas često maltretirali. Kopanje rovova bi trajalo cijeli dan. Na tim poslovima sam bio raspoređen skoro puna tri mjeseca, a poslije su mene i još neke prebacili na rad u "Silos". U "Silosu" smo radili najteže poslove. Tu je glavni bio Stevo Tutnjević iz sela Tišine, koji bi nas prisiljavao da radimo i dan i noć. Često nas je maltretirao i prijeteći nam vadio pištolj, udarao nas dok smo nosili teške vreće. Koliko mi je poznato, on je učestalo pljačkao imovinu Hrvata i Muslimana po cijeloj općini Bosanski Šamac. Napose bih istakao negativno ponašanje Ivice Nikolić, majke Dragana Nikolića zvanog Glupson, koja je učestalo i svakodnevno napadala i vrijeđala žene hrvatske i muslimanske nacionalnosti, koje su nakon okupacije grada ipak ostale živjeti u svojim domovima. Božo Ninković je nagovarao, prijetio i primoravao Muslimane da uzmu oružje i da pristupe srpskim snagama, da se bore za 'njihovu stvar'. Javno i otvoreno je prijetio da će pobiti sve one koji to ne učine. Simo Zarić nas je pozivao na mobilizaciju. Cviko Tešić zvani Maksin je najviše pljačkao imovinu Hrvata i Muslimana po Bosanskom Šamcu i okolnim selima, i čini mi se da je poslije nekamo pobjegao. Nino Marković zvani Smuđ je oduzimao putnička vozila i ista odvozio za Srbiju gdje ih je prodavao. Nile Zoranović je bezrazložno, hodajući po gradu, udarao i premlaćivao Hrvate i Muslimane na koje bi naišao.

Koliko mi je poznato, Mirko Mihaljčić zvani Leš, iz sela Crkvine, skidao je nadgrobne (uglavnom mramorne) ploče u groblju u selu Hasiću i iste odvozio za Bijeljinu, gdje mu je netko skidao natpis s ploča, a potom ih je prodavao. Jedne prilike Mirko i Milan Antić, zvani Talijan, iz Bosanskog Šamca tražili su ispred Doma umirovljenika da nekoga ubiju govoreći kako dugo nisu ubili ni jednog 'ustašu'. Mene su jedne prilike Stojan Tešić zvani Hrušt iz Bosanskog Šamca i jedan Srbin kome ne znam ime natjerali da za njih kradem imovinu Hrvata u selu Tišini (kuće Župarića). Što se tiče tih krađa, uglavnom je sva opljačkana imovina prelazila preko ruku Steve Tutnjevića zvanog Stevura iz sela Tišine. Čuo sam da su Đoko Evđić i Luka Babić pokrali šivaće strojeve iz neke tvornice u Odžaku i iste odvezli u Vojvodinu, u Bačku Palanku, gdje su otvorili obrt. Po hrvatskim i muslimanskim kućama imovinu je pljačkao Cvika Pupčević iz Trusinovaca. Također mi je poznato da je iz firme 'Meboša' gotovo sve bojlere opljačkao Nenad Tutnjević, te ih je odvezao u Vojvodinu, u Novi Sad..."

BS020

E.Ć., rođ. 1963., muškarac, Musliman, iz Bosanskog Šamca,

govori o odvođenju na prinudni rad, iznosi podatke o odgovornima za represiju nad Hrvatima i Muslimanima općine Bosanski Šamac, te podatke o Muslimanima koji su pristupili u redove srpskih snaga:

"Početak rata i okupacija grada zatekli su me kod kuće u Bosanskom Šamcu. Dana 01.07.1992. godine k meni je došao Sead Drljačić i uručio mi poziv da se javim u prostorije Mjesne zajednice. Kada sam se odazvao pozivu, osoba zvana Beg me rasporedio na rad u poduzeću 'Hranaprodukt'. Tu sam radio na utovaru smrznutog voća i povrća u kamione hladnjače. Organizaciju posla je vodio i nadgledao direktor imenom Nikola iz sela Obudovca. Poslije sam određen da idem na vršidbu pšenice u selo Batkušu, a radio sam kod Mileta Stojanovića iz Batkuše, koji je u to vrijeme bio srpski policajac. Poslije su me prebacili na rad na farmu u Novom Selu. Radom na farmi rukovodio je Stevica Bogdanović, a rukovodioci u PIK-u su Stevo Tutinjević i Srbin imenom Đoko. Početkom 1993. godine, prebačen sam na rad u zgradu općine. Naveo bih da je predsjednik općine Bosanski Šamac tada bio Blagoje Simić, potpredsjednik Cvjetin Josipović, predsjednik Izvršnog odbora Mirko Lukić, a tajnik Mitar Mitrović.

O prisilnom iseljavanju Muslimana i Hrvata, o raspodjeli njihovih stanova i imovine, glavnu riječ je imao Veselin Blagojević, a glavni za privredu je Slobodan Sjenčić. U glavnom zapovjedništvu srpskih snaga viđao sam Mladena Radovića zvanog Roda, Ivanovskog zvanog Buco, Milana Stanića i Vladu Šišića. Naveo bih i to da je Božo Ninković srpski ministar obrane, te da je Čedo Simić direktor poduzeća 'Bosanka', zatim da se Simo Jovanović zvan Ljapo trenutno nalazi u selu Obudovcu i da je jedan od zapovjednika srpskih snaga. U komisiji za razmjenu glavni su Miroslav Tadić i Velimir Maslić. Naveo bih i to da je direktor u štampariji Marko Kurušević, a da je direktor u poduzeću "Ušće Bosne" Rajko Kurušević, te da je direktor veterinarije Ilija Ristić, a direktor 'Uniglasa' Stanko Dujmović. Vladu Šarkanovića sam viđao u srpskoj vojnoj uniformi. Boro Pisarević trenutno radi u njihovom Sudu. Načelnik srpske policije je Stevan Todorović, komandir je Savo Čančarević, a u policiji rade još Slobodan Vakić i neki Šole. Naveo bih i to da je Srbin zvani Pika, iz sela Obudovca, doslovno odgrizao uho Atifu Kapetanoviću. Naveo bih i to da je Mirko Mihaljčić zvani Leš iz Crkvine pljačkao imovinu po Bosanskom Šamcu, a isti je

pripadnik srpske vojske. Naveo bih i to da je Radovan Antić pripadnik srpske vojske, te da je spomenuti određivao gdje će privedeni civili kopati rovovi, a da je srpski vojnik Mile Zoranović vodio zatvorenike i privedene civile na kopanje rovova. U Bosanskom Šamcu se još uvijek nalazi Dragan Đorđević zvani Crni, a isti je sudjelovao u organizaciji napada i okupacije grada, te u maltretiranju civila hrvatske i muslimanske nacionalnosti. U srpskoj uniformi i s oružjem viđao sam još Iliju Arsića i Dragana Nikolića zvanog Glupson.

Od Muslimana iz Bosanskog Šamca, u redove srpskih snaga dobrovoljno su pristupili Fadil Topčagić, Ibro Ibralić i njegovi sinovi Damir, Dino i Igor, Salih zvani Licna i njegov sin, Azur Barjaktarević i njegov sin Aziz, Fahro zvani Magelan, zatim Buco, sin Sakiba zvanog Šlajfer, Amir Nukić, Meho Atić, Hamko Atić, Meho Hurtić, Jasmin Vejsilović, Damir Arapović sin Mirsadov, Ešref Halilović, Ragib Mađarević, Ismail Mađarević, Fikret Seljaković, Jasmin Dumonjić, Hunto Dumonjić, Uzeir Dubrić i njegov brat zvan Miš, muškarac zvan Pirgo, Naser Sejdić sin Mustafe, koji je u srpskoj miliciji, Jusuf Sejdić sin Mustafe, muškarac zvan Somče, muškarac zvan Kosto, muškarac zvan Perika, Jasmin Kapetanović zvan Ćabasko, Redžep Mehmedović, Ramo, sin Selvetinov, Avdo Đuherić zvan Coc, Edhemović zvan Piksi i Čarli, Senad Kuburić, Mirsad Kikić, Džemal Jasenica zvan Andra, Ibro, prijeratni milicajac, sada je u srpskoj policiji, zatim Muharem Kapetanović zvani Soura i drugi. Na odsluženju vojnog roka u Pelagićevu nalazi se Zlatan Salkić. Naveo bih i to da su Srbi prisilno mobilizirali muškarca zvanog Sipa, sina Ilmaza Kapetanovića, Avdu zvanog Švabo, Mustafu Ćosića, Nedžada Mustafića i Safeta Dragovića.

Od Hrvata iz Bosanskog Šamca, u redove srpskih snaga dobrovoljno su pristupili, Darko Dujmašić, sin Jankov; Janko Dujmašić, Petra Karlovića sin zvan Žilo i Anto Pejčić..."

U Domaljevcu, 18. siječnja 1994.

BS021

J.Č., rođ. 1965., muškarac, Hrvat, iz sela Tramošnice, općina Bosanski Šamac,

pripovijeda o prisilnim radovima za potrebe srpskih okupacijskih vlasti i snaga, opisuje uvjete boravka u zatočeništvu, brutalna ubojstva zatočenih Hrvata i Muslimana:

"Dana 29.05.1992. godine, oko 14,00 sati, u moju kuću je došao Stevo Pavlović iz sela Obudovca, koji se aktivno bavio borilačkom vještinom džudom, i još jedna meni nepoznata muška osoba iz sela Ledenice. Oni su došli osobim automobilom tipa renault, s civilnim registracijskim pločicama. Rekli su da me privode u SUP na ispitivanje. Kada su me doveli u SUP u Bosanski Šamac, zapisali su moje osobne podatke. Tu su me zadržali oko desetak minuta. Osoba koja je radila na prijavnici, rekla je da idem u izolaciju. Srbin Stevo Pavlović odvezao me do zgrade Srednje škole. U prostorijama te škole sam zatekao oko dvjesto osoba. Svi su bili uhićeni i privedeni. Tu su me zatvorili s ostalim uhićenim ljudima. Prvih pet dana nismo ništa radili, samo smo ležali. Nakon nekog vremena počeli su nas odvoditi na obavljanje fizičkih poslova za potrebe srpskih snaga tj. kopali smo rovove na liniji Bosanski Šamac - selo Crkvina, utovarivali bojlere, skupljali voće, uglavnom šljive, na prostoru općine Odžak gdje smo po napuštenim gospodarskim objektima uzimali posude zvane kace za odlaganje prikupljenog voća.

Na posao su nas odvodili u 6,30 ujutro, a vraćali pred noć, pred sami mrak. Tijekom tako dugog radnog dana davali su nam paštetu ili pola konzerve mesnog nareska, a po povratku su nam davali večeru koja se sastojala od jednog komada kruha premazanog pekmezom. Oni koji nisu bili na radu dobivali su batine od svih osoba koje su dolazile u izolaciju. Najviše su nas tukli i udarali nedjeljom poslije podne, od 16 do 17 sati, kada su se uglavnom ponapijali. Krajem kolovoza 1992. godine u izolaciju je došla jedna osoba i tražila nekog uhićenika koga su zvali Jazo. Sa njim u društvu su bile još četiri meni nepoznate osobe. Bili su naoružani puškama zvanim pumperice. Stražar Anđelko Gavrić (sin Mitrov, rođen 1966. godine u Babinoj Gredi, kućni broj 39), pustio me da izađem iz škole. I on je izašao za mnom. Sjeli smo za jedan stol koji se nalazio tu pored škole. Nudeći mi cigaretu (marka Kord) pitao me poznajem li ga. Zapalio sam ponuđenu cigaretu, a on me dalje pitao znam li nešto za nekog Krunu, poznatog motorista iz oraškog sela Matića, za osobe zvane Šuketa i Pajo iz oraškog sela Tolise, raspitivao se za Tadiju Gagulića iz gradačačkog sela Tramošnice. Rekao sam mu da te ljude poznajem, a na njegovo pitanje gdje se oni nalaze, odgovorio sam da mi nije poznato ni što rade ni gdje se nalaze. Razgovor je trajao pet-šest minuta, nakon čega mi je rekao da idem nazad u školu. Kad sam se vraćao, u hodniku me je sačekao meni nepoznat muškarac za koga sam tek poslije doznao da je on navodno zapovjednik srpske Vojne policije u Bosanskom Šamcu. Na njegovo pitanje 'od kuda sam' i 'kako izgledaju ljudi koji su došli sa razmjene', odgovorio sam da izgledaju grozno. Udario me je kundakom puške zvane pumperice u prsa, a potom cijevi te puške me udario po glavi. Nakon toga je od Anđelka Gavrića uzeo debeli kabel, dužine oko osamdeset centimetara i nastavio me tući po svim dijelovima tijela. Od udaraca po glavi onesvjestio sam se. Nakon nekog vremena osjetio sam vodu na licu i zamijetio da se nalazim u kupaonici te da su me polili vodom iz nekakve posude, kante. Čim sam došao svijesti, nastavio me tući onim kablom po cijelom tijelu nakon čega sam pao na pod kupaonice, a on je otišao u hodnik da gleda kako Anđelko Gavrić puškom pumpericom tuče dvojicu braće iz sela Zasavice. Kroz otvorena vrata kupaonicee sam vidio da su obojici izbijeni prednji zubi te da su im glave razbijene, a iz rana na glavi je tekla krv. Kad su Gavrić i onaj što je mene tukao izašli van, ta dva brata su nekako dopuzali do mene u kupaonicu. Tada

smo jedan s drugog prali krv. U tom trenutku napolju se čuo dolazak nekakvog vozila koje se kratko zadržalo, a potom je otišlo. Svi stražari su zajedno izašli napolje i počeli tući jednu osobu, najvjerojatnije muslimanske nacionalnosti, koja je došla u posjet nekom od zatvorenika. Kako nas je samo tanak zid razdvajao od mjesta događaja, čuli smo da ga tuku. Čula se zapovijed da se digne te da sam udara glavom u zid, iz zaleta. U nepravilnim vremenskim razmacima su se čula četiri tupa udarca o zid, a potom je pao. Nakon svakog udarca o zid čuli su se glasovi stražara, koji su govorili da svaki put udara jače i jače. Potom se sve utišalo i nakon nekog kraćeg vremena stražari su otišli osobnim automobilom (marke mercedes), žute boje, starijeg tipa.

Tri dana od opisanog događaja sa razmjene su došla četiri Srbina iz sela Tramošnice koje su zvali Stovrazi. Bili su u civilnoj odjeći. S njima je došao i jedan Crnogorac. Crnogorac je bio jako razvijen, imao je velike žute brkove, a na sebi je imao šarenu uniformu. Mene je pitao čiji sam. Nisam mu stigao odgovoriti, a već sam dobio nekoliko šamara i udaraca po glavi. Kako sam pao na pod, počeo me je nogama udarati po cijelom tijelu. O broju udaraca ne mogu se izjasniti, ali znam da me je dugo udarao. Poslije nekoliko dana, možda četiri do pet, došlo je šest osoba sa Srbinom iz sela Obudovca, kojeg su zvali Šmit. Pitali su me gdje se nalazi moj motorkotač. Odgovorio sam da je motor kod šogora (badže) u Beogradu. Još sam im rekao da je moj badžo vojna osoba. To me je tog trenutka spasilo batina jer su mi povjerovali i otišli. Nakon nekih deset minuta, u prostoriju su došla trojica meni nepoznatih, ponovo me izveli van i pitali me za motorkotač. Njima sam rekao isto, ali oni mi nisu vjerovali te su me otpočeli udarati, stalno pitajući gdje je motor. Tukli su me sve dok se nisam onesvijestio. Znam da sam se probudio u kupaonici, sam, nikoga nije bilo. Nakon ovog maltretiranja, narednih desetak dana, svaku večer su me prozivali i izvodili napolje, udarali mi po nekoliko šamara i puštali nazad. Svaki put su me pitali gdje je motor.

Već od početka rujna 1992. godine prmjestili su me u radnu jedinicu koja se nalazila u poduzeću '11. april', gdje sam radio kao stolar. Pravio sam mrtvačke sanduke (*škrinje*), opravljao prozore i vrata i radio sve druge stolarske poslove. Za vrijeme mog boravka u ovoj radnoj jedinici nisu me maltretirali, a i hranu sam redovno dobivao, odnosno, svi smo se hranili s njihovom vojskom, u krugu tvornice tekstila 'ŠIT'. Dnevno smo pravili od šest do osam mrtvačkih sanduka za potrebe srpskih snaga. Ove škrinje smo skladištili u istoj tvornici gdje smo ih i izrađivali. Znam da su dolazile vojne osobe iz sela Pelagićeva, Obudovca, Crkvine, i nekih drugih s Općine Bosanki Šamac koji su odvozili po deset, petnaest škrinja.

Za vrijeme mog boravka u izolaciji, u Srednjoj školi u Bosanskom Šamcu, došla je osoba zvana Lugar sa svojim pomoćnikom (plav, izrazito krupan, kratko ošišan). Lugar je bio vidno pijan. U jedno ruci je držao bombu, a pištolj u drugoj. Po ulasku u spavaonicu, idući od jednog do drugog zatočenika, svakog je pitao odakle je. Sve one koji su odgovorili da su iz Bosanskog Šamca udarao je bombom i pištoljem. Od zadobijenih udaraca desetak je zatočenika krvarilo. Tada je Lugar pozvao jednog čuvara zatvora, imenom Rade (on je iz sela Tramošnice, iz zaselka Stovrazi) i rekao mu: 'Ajde, bre, ubij!' Pozvani čuvar je ušao s poluautomatskom puškom i ispalio jedan metak u prsa osobi iz sela Hasića, a Lugar je rekao: 'Nisam mislio da ubiješ, već da tučeš!' Nakon tih riječi Lugar je iz pištolja ispalio jedan metak u glavu, u predjelu lijevog oka, osobi iz Hasića koja je dotada sjedila na stolici, a koju je prije taj isti Lugar tukao. Nakon ovog ubojstva, Lugar je razdvojio zatočenike na dvije strane, na jednoj strani su bile osobe koje su iz Bosanskog Šamca, na drugoj strani svi ostali. Poslije razdvajanja zatočenika na dvije skupine Lugar je okrenuo cijev pištolj u onu skupinu zatočenika koji nisu bili iz Bosanskog Šamca, i povukao okidač. Čuo se jasan udarac metala o metal, ali pištolj nije opalio. Potom je Lugar izašao iz prostorije..."

U Orašju, 9. listopada 1992.

BS024

S.D., rođ. 1956., muškarac, Musliman, iz Bosanskog Šamca,

svjedoči i prisilnim radovima, iznosi podatke o pojedinačnim ubojstvima, o Muslimanima koji su se aktivno uključili u redove srpskih snaga, o kreatorima srpske općinske politike genocida...:

"Početak rata, odnosno napad srbočetnika na Bosanski Šamac, zatekao me kod moje kuće. Tu noć, odnosno 16./17.04.1992. godine, nalazio sam se kod svoje kuće i kada se začula pucnjava, prešao sam u podrum, kod svog susjeda. Tu su se već nalazili moji roditelji, braća, Salko Tirić zvan Rupar i drugi. Sutradan ujutro, odnosno 17.04.1992. godine, vidio sam da kroz dio grada zvan Donja Mahala prolaze meni nepoznati naoružani vojnici u maskirnim uniformama, ofarbanih lica i sa čudnim kapama na glavama. Isti su išli od kuće do kuće. Navodno su tražili oružje. S njima u društvu nisam prepoznao nikoga od Srba iz Bosanskog Šamca, ali sam naknadno čuo da je tada s njima bio Pero Blagojević zvani Benzinac. Isto jutro na kućnom pragu ubili su Slavka Džebića iz Bosanskog Šamca. Njegovo mrtvo tijelo sam, s nekolicinom susjeda sahranio. Noć uoči napada kroz susjedstvo je išao Smail Tirić zvani Buco, i svima govorio da neće biti nikakvog napada na Bosanski Šamac. Napomenuo bih da se on uključio u njihove redove od prve mobilizacije. Poslije prvog udara srbočetnika, te zastrašivanja i maltretiranja Hrvata i Muslimana, zabranili su nam izlaz iz stanova i kuća za sljedeća tri dana, tako da se nismo smjeli nikuda kretati. Poslije nekoliko dana do mene je došao pripadnik srpskih snaga zvani Džigara. On me, po nekakvom popisu prozvao i rekao da moram ići raditi u PIK. Skupa s još dvanaest ljudi, sve Muslimana, radio sam na utovaru pijeska u vreće koje su pripadnici srpskih snaga koristili za izradu grudobrana i bunkera.

ČETNIK IBRO

Muslimansko biće u Bosanskom Šamcu puklo je na dvoje još prije otvorene srpske agresije, da bi do potpunog raskola došlo u vrijeme prvih višestranačkih izbora u Bosni i Hercegovini. Raskol je produbljen tijekom rata, da bi i danas najmanje 120 muslimana nosilo četničku uniformu u tzv. Drugoj posavskoj brigadi Vojske Republike Srpske.

Međutim, status preostalih četnika-muslimana ispod je svakog »normalnog življenja« i većini je namijenjena »zarada hljeba« u tzv. kažnjeničkim jedinicama, zajedno s »neposlušnim Srbima«. Posljednje njihovo žestoko vojevanje bilo je na Vozućoj, a ostali su na Grebnicama, ali pod budnom prismotrom Srba u tzv. mješovitim rovovima.

Život četnika-muslimana posebno zagorčavaju doseljeni Srbi iz drugih dijelova BiH, tzv. kubanci, koji sve otvorenije zagovaraju tezu, »da su svi muslimani mudžahedini i da ih sve treba pobiti«!

Prva žrtva te teze bio je Ibrahim-Ibro Došlić, prijeratni milicionar, koji je prošlog tjedna na najsvirepiji način ubijen na liniji u Grebnicama.

Povod je, čak i za srpske pojmove, do kraja banalan. Ibro je krenuo »po sledovanje« u zemunicu. Na putu od rova do zemnice sreo je jednog »kubanca«. »Kubancu« je zasmetao »miris loja« i Ibro je za sekundu bio izrešetan sa čak šesnaest metaka iz puškomitraljeza. Cijeli prizor promatrala su dvojica lokalnih Srba, ali ni prstom nisu maknuli da zaštite »suborca«.

Sve ovo, moglo se u okupiranom Bosanskom Šamcu desiti i svakom drugom muslimanu, jer je Ibro važio »za jednog od najodanijih u pravednoj srpskoj borbi za slobodu«?!

Doseljenik iz srednje Bosne, više od dvadeset godina službovao je u Bosanskom Šamcu. Među prvima uključio se u tzv. 4. taktički odred i obavljao najsloženije obavještajne podatke za svoje poslodavce Radovana Antića i Simu Zarića.

Smrt Ibrahima Došlića uznemirila je do krajnjih granica i sve druge preostale muslimane u okupiranom Bosanskom Šamcu. Da li su »svjesni« u kakav ambis vodi put koji su sami odabrali?!

Osim mene u PIK-u su na obavljanje fizičkih poslova dovedeni i Mute zvani Kuka, Kapetanović zvani Mačak, Ćoralić, Ilija Kajin, Boro Katin i dr. Poslije ovoga odveli su me na kopanje i izgradnju nasipa, kopanje rovova prema selima Prudu i Zasavici. Ispočetka je na rad raspoređivao Dževad Ćelić, a u osiguranju nas koji smo radili bili su Radovan Antić, Mile Zoranović zvani Pancir, te neki Srbi iz sela Pisara i Crkvine koje osobno ne poznajem. Jedno vrijeme vodili su me na radnu obvezu u poduzeće 'Komunalac', gdje je direktor bio Kosta Mihaljčić. Po potrebi sam, za potrebe srpskih snaga, išao kopati tranšee i bunkere na liniju bojišnice Gradačac - Sibovac, potom na prostoru sela Brvnika, Batkuše, Vidaka, a najviše vremena proveo sam na kopanju rovova u Grebnicama.

Od pripadnika srpskih snaga koj su boravili na liniji u selu Grebnicama bili su slijedeći: Predo Malinović, Mirko Đorđević koji je prije rata bio stražar na skladištu poduzeća 'Našice promet', Dragutin Tubonja sin Milenka, Mićo Buzaković, Simo Petrović iz sela Obudovca koji je tada bio komandir odjeljenja, Gavro Stokić također komandir odjeljenja, a prije rata je bio nogometni sudac, Đorđe zvani Zorin iz sela Tišine, također komandir odjeljenja, Đorđe Dušanić je bio zapovjednik voda, Slobodan Sofrenović, Dragan Petrović, Anđelko Sarić zvani Kibla i drugi kojima ne znam imena.

Od Muslimana u njihovoj vojsci i s oružjem bili su: Mirsad Jašarević zvani Pirgo, Ado Zurapović zvani Švabo, Ado Mujkić, Ado Skenderović, Nurdin Seljaković zvani Mrki, Dževad Seljaković, Smail Tirić zvani Buco, Ibrahim Kabaklić, Sabrija Kabaklić zvani Čaba, Ševko Ćoralić zvani Savo, Mustafa H. Abdić, koji je do rata radio u Jugoplastici, Ibro H. Abdić zvani Ćorkan, Azura Pekar i njegov sin Aziz, Jasmin Vejsilović, krojač po profesiji, Fadil Topčagić, sada u njihovoj specijalnoj postrojbi, Avdo Đuherić zvani Coc, Faruk Arapović zvani Ćombe, Huso Đigara, po profesiji poštar, Jusuf Sejdić, Naser Sejdić, Sead Kapetanović zvani Sipa, Samir Kuburić, Nermin Kukić, Enes Dumonjić zvani Hunto, Jasmin Dumonjić, po profesiji poštar, Adnan Nikolić zvani Kuštro, Adnan Omeragić zvani Brđo, Esad Bičakčić zvani Perika i njegov brat Mersad zvani Kiće, Sakib Subašić zvani Taso, Enver Edhemović zvani Čarli i njegov brat Emir, Kemal Kuluglić, Eško Halilović zvani Rusov, Dževdo Halilović zvani Mraka, Suad Ibrahimbegović zvani Kalašturin, Smajo i Fehim Madžarević, Uzeir Dubrić, po profesiji pekar, Hazim Dubrić zvani Miš, Muharem Kapetanović zvani Sobura, Safet Mehić zvani Šiljak, Adnan Bistrić, Nizam Ramusović zvani Tota (pobjegao je iz Bosanskog Šamca u Srbiju), Jasmin Kapetanović zvani Ćabasko, Faruk Hurtić, sin stolara Mehana, Ibrahim Došlić, predratni milicionar, Muhamed Atić zvani Hamko, Fuad K., koji je nekamo pobjegao, Alija Pelešević koji je nekamo otišao uz dozvolu srpskih snaga, Salih Ibralić zvani Licna, Isko Hurtić, po profesiji vozač, Amir Nukić, Meho Hurtić zvani Čoklje, Mirsad Arapović i njegov sin Damir i

Ahmet Ibralić (on je u toku mog boravka u Bosanskom Šamcu nosio pušku i sa svojim zetom Ratkom Kurešević iz sela Pisara išao na liniju bojišnice u trajanju oko osammjeseci u prekidima).

Od Srba koji su u općinskom političkom vrhu skoro svakodnevno viđao sam Blagoja Simića koji im je predsjednik, Stevu Todorovića, načelnika srpske policije, Savu Cančarevića, komandira srpske policije, Mladena Radovića zvanog Roda, koji je komandant obrane grada, Simu Zarića za kojeg ne znam šta radi, Miroslava zvanog Brko koji je zadužen za poslove oko razmjena, a vlasnik je jednog kafića, sina Mile Tadića koji je u selu Grebnicama bio ranjen, Simu Nikolića koji svakodnevno odlazi u selo Pelagićevo, Slobodana Sjenčića, Bucu Tonikina koji radi na vezi njihovog zapovjedništva. U njihovom zapovjedništvu su još Aco Mokrić iz sela Skarića, Mihajlo Tovirac zvani Pile, Lazo Adžija, Predo Paležnica, Ljubo Borojević. To zapovjedništvo je smješteno u Raginoj kući. U Bosanskom Šamcu sam vidio osobu zvanu Crni koji 'šefuje' po gradu, a sada je predsjednik kluba 'Borac' u Bosanskom Šamcu. Znam da u gradu rade dvije benzinske crpke, a na njima rade Pero Blagojević i jedan Boro iz sela Pisara. Čuo sam da je Iska Ragu ubio Dragan Tubonjić, sin Milenka, te da se to dogodilo negdje kod kavane 'Skadarlija' i da je mrtvo tijelo bačeno kod pivare. Za masovno ubojstvo u selu Crkvini samo sam čuo, ali se ništa nije pričalo o tome. Također sam čuo da su se krale nadgrobne ploče s katoličkih groblja i da su ih preprodavali, ali ne znam tko je to činio.

Jedno sam vrijeme radio na iskopavanju mrtvih. Jedne prilike, na lokaciji između sela Kornice i Čardaka, ispred crkve, odnosno iz jednog tamošnjeg dvorišta iskopao sam četiri muška i jedan ženski leš koji su nakon toga, navodno, razmijenjeni. Drugi put sam sa prostora Lugova pokupio dva leša, a nešto kasnije i jedan kostur koji je traktor prilikom oranja izbacio iz zemlje. Sahranjivao sam i mrtve koje Srbi dovezu. Iste sam sahranjivao na katoličkom groblju u Bosanskom Šamcu, a sahranjeni su po brojevima. Mislim da na tom groblju sada imaju oko četiri takva groba. Bilo ih je i više, ali su tijela vađena i razmijenjivana. Skupa s još dvojicom Muslimana 27./28.o8.1994. godine preplivali smo rijeku Savu i prešli u Hrvatsku gdje smo se prijavili tamošnjim vlastima..."

U Domaljevcu, 30. kolovoza 1994.

BS044

K.J., rođ. 1933., ženska osoba, Hrvatica, iz Bosanskog Šamca,

potvrđuje podatke o pojedinim pripadnicima srpskih snaga, o srpskim općinskim političarima koji su sudjelovali u pripremi i provedbi agresije i okupacije Bosanskog Šamca, pljački imovine protjeranih Hrvata i Muslimana, podatke o rušiteljima katoličke crkve u Bosanskom Šamcu, protjerivanju Hrvata iz svojih domova...:

"Početak rata i okupacija grada zatekli su me kod kuće u Bosanskom Šamcu. Odmah po okupaciji grada, obučene u vojnu uniformu i s oružjem u rukama, viđala sam Jocu Vukovića, Ljubina sina, Željka Nikolića, Gospavina sina, Berislava Josipovića, Perina sina, Petra Arlovića zvanog Kićo i njegovog sina Željka, Tirića zvanog Buco, a isti je poslije pljačkao i krao stvari po kućama te ih prodavao po gradu. Taj Buco je dolazio do Age, kovača, i naredio mu da stavi pet stotina maraka ispod posude za cvijeće, saksije. Dana 15.05.1992. godine došla je skupina vojnika, među kojima sam prepoznala Dragana Nikolića zvanog Glupson, i naredili mi da se spakiram. Nakon toga su me prebacili u selo Crkvinu gdje su me zadržali osam dana, a potom su me pustili kući. Nekoliko dana poslije rušenja džamije išla sam uz Elektrodistribuciju i čula kako Marinko Stefanović, električar po profesiji, nekome priča kako je srušio džamiju, te da će naći stručnjaka koji će i crkvu srušiti od više puta. U svibnju 1993. godine k meni je došao nepoznati srpski policajac te me priveo u njihovu policijsku stanicu na razgovor s njihovim komandirom Savom Čančarevićem. Tom prilikom sam vidjela sljedeće srpske policajce: Miloša Savića, Krunu Simića, jednog Ranka i jednog Dimirija te Slobodana Vakića zvanog Žvaka. U uniformi i s oružjem viđala sam još Predu Ilića, a isti je pljačkao kuće po gradu, Vojku Nikolića, Slobodana Sofrenovića i Savu Ostojića koji je također pljačkao po poduzećima i kućama u Bosanskom Šamcu. Iz Bosanskog Šamca sam protjerana odnosno razmijenjena 24.12.1993. godine..."

U Domaljevcu, 27. siječnja 1994.

BS061

A.O., rođ. 1960., muškarac, Hrvat, iz sela Domaljevca,

priča o uhićenju, zatvaranju, brutalnom fizičkom maltretiranju i ubojstvima zatočenika u srpskim logorima, te daje djelomične podatke o ubijenim osobama i o počiniteljima zločina:

"Kako sam bio zaposlen kao radnik na održavanju, rat koji je započeo noću, 16./17.04.1992. godine, zatekao me na radnom mjestu. Ujutro, 17.04.1992. godine, začuo sam pucnjavu po Bosanskom Šamcu. Nisam obraćao posebnu pažnju na to jer sam odlučio da taj dan nikamo ne izlazim. Sa mnom je bila i jedna žena, Srpkinja po nacionalnosti, koja je radila kao čistačica. Tek sljedećeg dana smo mi izašli u namjeri da si kupimo nešto za jelo. Prije toga je gradom prošlo jedno vozilo i preko razglasa je upućena informacija da građani mogu izaći van i da obavljaju svakodnevne poslove, da onaj tko posjeduje oružje isto treba predati u policijsku stanicu. Kada smo nas dvoje izašli van i došli do prodavaonice "Merkur", zaustavili su nas dvojica muškaraca u maskirnim uniformama te su nas legitimirali. Kada su iz mojih dokumenata vidjeli da sam Hrvat, rekli su mi da odem u SUP, a ovu Srpkinju su potjerali da ide svojoj kući.

Taj dan se nisam nikamo javljao niti sam otišao do SUP-a. Sutradan su me pronašla trojica muškaraca u

maskirnim uniformama. Po obilježjima na uniformi sam shvatio da su Srbi. Počeli su me tući rukama, nogama i puškama. Nakon batina morao sam ih odvesti u prostorije disko-kluba u kojima su me ponovo tukli i oduzeli novac koji su pronašli. Pili su piće kojeg je tu bilo u izobilju. Nakon toga priveli su me u Stanicu milicije. Tu me je odmah po našem dolasku policijskom palicom počeo tući Stevo Todorović, a pridružila su mu se i ova trojica koji su me priveli. Nakon nekog vremena zatvorili su me u ćeliju gdje je već bilo oko 20-25 zatvorenih ljudi iz Bosanskog Šamca. Prve noći su me, skupa s ostalima iz zatvorske ćelije premjestili u prostor skladišta TO-a. Za boravka u tom skladištu tukli su nas svakodnevno i tjerali da pjevamo četničke pjesme. Svako malo bi netko od njih ulazio u to skladište i tukao nas odreda, palicama, nogama, šipkama i čime god bi stigli. Jednog dana došao je četnik koga zovu Lugar. On je, s nekoliko udaraca drvenom motkom u glavu, ubio jednog zatočenog Hrvata iz sela Hasića, čovjeka koga smo zvali Dikan. Nakon toga izvukao je Dikana napolje, a mi smo potom čuli dva pucnja. Tu, u tom skladištu, Srbi su najviše tukli Grgu, Luku, Ibelu, Dragana Lukača, braću Muhameda i Hasana koji su bili vlasnici jednog kafića. Omeru Naliću su zabili nož kroz ruku, Lugar je lomio zube jednom Seji koji je do rata bio policajac.

Jednu večer došli su i iz TO-a kamionom odvezli sve zatvorene, osim nas nekoliko. Ostali smo ja, Luka policajac, Izo Izetbegović i Martin Matić iz Babine Grede. Čim su oni otišli, nas su prebacili u Stanicu milicije.

Nakon nekoliko dana počeli su nas prebacivati u Crkvinu, u tamošnje prostorije poljoprivredne zadruge. Tu nas je bilo oko pedesetak s prostora općine Bosanski Šamac. Bili su tu i neki ljudi koje su Srbi 'izvukli' s međugradskih autobusnih linija, uglavnom su bili iz Teslića.

Dana 07./08.05.1992. godine, oko 23,00 sati, čuo sam da se ispred prostorije u kojoj smo bili zatvoreni zaustavilo jedno vozilo. Odmah potom počeli su pucati po zgradi u kojoj smo bili zatvoreni. Kako su vrata prostorije u kojoj smo bili zatvoreni bila zaključana, oni nisu mogli ući, pa se jedan od njih na nešto popeo i kroz prozor reflektorom osvijetlio unutrašnjost. Prozvao je jednog Jozana iz sela Hasića i zapovjedio mu da iznutra provali vrata. Jozan je nakon nekoliko pokušaja vrata uspio otvoriti. Čim su četnici ušli, a bila su četvorica, odmah su ubili Jozana. Među četnicima prepoznao sam Lugara, a jedan od njih je bio krupan, crnomanjast, nedostajali su mu pojedini zubi - bio je krezav. Nakon što su nas ispropitivali tko je, što je, gdje je radio, njih dvojica su počeli ubijati zatočenike pucajući iz puške zvane pumperice. Lugar je ubio dvojicu, a onaj drugi je u prvi mah ubio četrnaest zatočenika, a kasnije još dvojicu. Među ubijenima su bili Jozan, Luka policajac, Kivi iz Hasića, Niko Brandić, Josip Oršolić, Ilija Matić, drugima se ne sjećam imena. Nakon što su počinili ovakav zločin, ta dvojica zločinaca su tražili petoricu dobrovoljaca. Kad su se javili, morali su tijela ubijenih zatočenika natovariti na kamion, koji je nakon toga odvežen u meni nepoznatom pravcu. Uskoro sam začuo i zvuk bagera. Nakon svega toga četnici su tražili novu petoricu dobrovoljaca koji su morali prati krv i skupiti razbacane dijelove tijela ubijenih. Nas preživjele su premjestili u Bosanski Šamac, u isto ono skladište TO-a gdje sam već bio zatvoreni.

Skoro svakodnevno su k nama dolazili četnici iz Srbije (Srbijanci) od kojih sam neke već poznavao po imenu ili nadimku: Lugar, Avram, Boban, Tralja I dr., te 'domaći' četnici među kojima su bili: Žvaka, Boban, Kuburica, Šole, jedan Srbin iz sela Obudovca koji je inače radio u Apatinskoj pivovari, Musliman imenom Naser, predratni milicionar, Savo Čančar, Stevo Todorović i još mnogi drugi kojima ne znam imena. Jedan dan Avram me izveo, te oružjem i prijetnjama prisilio da jedem pijesak. Morao sam ga poslušati i u pet navrata sam pojeo puna usta pijeska. Maltretiranja su se nastavljala svaki dan, a Avram mi je jedanom zabio vojnički bajunet u ruku. Svi do sada nabrojani Srbi i Srbijanci, a i još mnogi kojima se ne mogu sjetiti imena, tukli su nas zatočenike svakakvim predmetima, primoravali nas da se između sebe udaramo, da svakodnevno pjevamo njihove četničke pjesme..."

BS062

I.R., rod. 1953., muškarac, Musliman, iz Bosanskog Šamca,

iznosi podatke o pojedinim pripadnicima srpskih snaga koji su počinili oružanu agresiju i okupaciju Bosanskog Šamca, fizički maltretirali civile na otvorenom prostoru u Bosanskom Šamcu, potvrđuje podatke o rušiteljima džamije u Bosanskom Šamcu, odvođenje na prisilni rad za potrebe srpskih vlasti i snaga, bezrazložno zatvaranje u logore, brutalna ubojstva u srpskom logoru Batkovići kod Bijeljine...:

"U vrijeme početka rata, odnosno napada srbočetnika na Bosanski Šamac, boravio sam kod svoje kuće. Već prvog dana agresije, u srpskoj vojsci, s oružjem u rukama i obučeni u njihove uniforme bili su: Đorđe Pisarev zvani Ruka, sin Andrijin, rođen 1945. godine, Stevan Arandžić, zet Steve Milića, Aco Vasić, Milan Celeković, direktor zadruge, Jovo Ikanović iz modričkog sela Dugog Polja, Drago Borojević, Jasminko Paležnica zvani Bruno i Nikica Paležnica. Navedene sam vidio na nasipu.

Jedan dan sam izašao iz kuće. Prolazeći pokraj kafića 'As', kojeg je vlasnik Miro Tadić, zaustavili su me i pretukli Nebojša Stankovć zvani Cera i jedan Srbijanac kojeg su zvali Šumadinac, a govorili su da je iz Kragujevca.

Dana 26.04.1992. godine pozvali su me na rad. Pozvao me je Dževad Čelić, Musliman iz Bosanskog Šamca. Vodili su me da kopam rovove u selo Zasavicu, za njihovu vojsku.

Glavni za poslove osiguranja su bili Stojan Blagojević, Stojan Mitrović (vozač iz robne kuće) koji

je iz sela Crkvine i jedan Anđelko koji je radio kao vozač u firmi 'Budućnost'. Kada nisam kopao rovove, bivao sam raspoređen na rad u vodovodu, a tamo je glavni bio Ibrahim Karić, sin Sulejmana, rođen 1948. godine, Musliman iz Bosanskog Šamca, a bio je njihov čovjek. Kod spomenutog Ibrahima su se okupljali Savo Gančarević, Mladen Radović zvani Roda, te Hajro Jašarević i drugi pripadnici srpskih snaga.

Jedne prilike, mojoj kući su došli Perica Krstanović, direktor Elektrodistribucije i Marinko Stefanović, po profesiji električar. Tražili su od mene kompresor, a kao razlog su naveli da im treba radi bušenja rupa na džamiji u koje će postaviti eksploziv. Kako je nisam imao kompresor, njih dvojica su mi naredili da moram ručno napraviti rupe na zidovima džamije. Njihov zahtjev sam odbio i nakon toga Mirko Minić me rasporedio na rad u Odžaku. U Odžaku sam radio na vodovodu, a glavni za sve radove i radnje je bio Savo Popović. Dok sam radio u Odžaku, znam da su pripadnici srpskih snaga silovali Bebu Coralić iz Bosanskog Šamca, a sam čin silovanja se dogodio u kući Mehe Puzića. Nju je silovao, prema mojim saznanjima, Mirko Pavić, srpski policajac. Silovanje su promatrali neki Srbi, među kojima je bio i Slavko Lisica, tada major u srpskoj vojsci. Nakon ovoga zlostavljanja, Beba je počinila samoubojstvo vješanjem.

Poznato mi je da je Čedo Milovanović, koji je držao Turistbiro u Bosanskom Šamcu, u hotelu prikupljao, a potom odvodio žene i djevojke u Odžak gdje su se nad njima iživljavali pripadnici srpskih snaga. Sama seksualna iživljavanja nad ženama i djevojkama su se događala u odžačkom hotelu i po okolnim kućama. U Odžaku sam viđao Mirka Pavića, Mitu Stefanovića, među kojima i Tubonjina sina iz Bosanskog Šamca, i druge pripadnike srpske policije, koje osobno ne poznajem.

Dna 08.09.1992. godine, nakon povratka s prisilnog rada u Odžaku, mene je u Bosanskom Šamcu, ispred Doma umirovljenika, primjetio Stevan Arandžić. Odmah tog dana su me zatvorili u pritvorske prostorije SUP-a, u kojima je bilo još zatvorenika. Po mene su došli Đoko Maslić i Pero Krstanović iz njihove milicije. Prvu noć me nitko nije tukao. Drugu noć je u prostoriju ušao Šole i počeo tući Jozu Sarića i još neke ljude iz sela Hasića. Tada je istukao i mene. Drugi dan došao je Naser Sejdić. On je tukao sve po redu, psujući nam 'majku ustašku'. Također su često dolazili i Goran Hasić, Teri, Žvaka, Cvijetin, policajac iz Orašja, Savo Čančarević, Stiv, te Branko Vujčić zvani Obad, iz sela Struka, i neki drugi koji su se brutalno iživljavali nad nama tukući nas.

Dana 27.11.1992. godine skupa s ostalim zatočenicima premješten sam u logor Batković kod Bijeljine. Jednog dana, 03.02.1993. godine, ja sam raspoređen na rad u kazneno-popravnom domu. Odvozeći nas na rad, u mlinu u Bijeljini su ostavljeni Fadil Šabanović iz Bosanskog Šamca i Fuad Islamagić iz Ključa. Prilikom povratka s rada trebali smo pokupiti i njih dvojicu, ali kad smo došli do mlina, rečeno nam je da su njih dvojica ubijeni, da su im odsječene glave te da su to učinili neki 'Krajišnici'. U logor Batkoviće su iz Bosanskog Šamca dolazili Fadil Topčagić, Šole, Slavko Trivunović. Oni su nas maltretirali i tukli a jednom je dolazio i Miro zvani Brko i Sveto Vasović..."

Iskaz zapisan 27. srpnja 1994.

BS066

A.Š., rođ. 1943., muškarac, Hrvat, iz Bosanskog Šamca,

govori o brutalnom odnosu srpskih policajaca i čuvara prema zatočenicima u srpskim logorima i zatvorima u BiH i Srbiji (Bosanskom Šamcu, Brčkom, Bijeljini, Batajnici i Srijemskoj Mitrovici):

Dana 20.4.1992. godine nalazio sam se u svom stanu. U neko vrijeme došli su Savo Čančarević i još jedan milicionAr i odveli me u prostorije Stanice milicije. U Stanici milicije zatvorili su me u jednu prostoriju, u koju je uskoro ušao srpski specijalac kojeg su zvali Laki. On me je izudarao željeznom šipkom. Dok me je udarao, primijetio sam da mu nedostaju dva prsta na lijevoj ruci. Njega je u prostoriju doveo Stevo Todorović, načelnik novouspostavljene srpske milicije u Bosanskom Šamcu. Tu me je također tukao jedan Srbijanac kojeg su zvali Beli ili Brzi. Među osobama koje su me tukle i maltretirale u toj policijskoj prostoriji isticao se doratni milicionar iz Bosanskog Šamca, Savo Čančarević. Nakon šest dana prebacili su me u svoj vojni zatvor, koji je smješten u kasarni JNA u Brčkom. Tu je bilo i drugih zatočenika. U Brčkom su nas tukli i maltretirali vojni policajci JNA kojima ne znam imena. Tu su me prvi put ispitivali, a ispitivao me Simo Zarić iz Bosanskog Šamca.

Nakon nekog vremena iz Brčkog su me skupa s još oko četrdeset zatočenika prebacili u zatvor u Bijeljini. Tu smo maltretirani i tučeni od njihovih vojnika. Nakon jednog dana po dolasku u Bijeljinu izdvojili su mene, Sulejmana Tihića koji je odvjetnik po profesiji, Izu Izetbegovića, Franju Barukčića, Dragana Lukača, Grgu Zubaka i Seada Mujkanovića te nas vojnim transportnim helikopterom JNA prebacili u Srbiju u zatvor Batajnicu. Tu su nas zatvorili u podrumske prostorije. Svakog dana su nas tukli raznim predmetima, a morali smo pjevati raznorazne četničke pjesme, stajati po cijeli dan uza zid. Uvjeti boravka su bili nesnošljivi, a spavali smo na golom betonu.

U taj zatvor su nakon nekog vremena dovedeni dr. Kedačić iz Bosanskog Šamca i još četiri Hrvata iz bosanskošamačkog sela Hasića: Mato Tufeković, Ivo Tufeković, Đuro Vučković i Anto Dragičević. U tom zatvoru su se prije našeg dolaska već nalazili Zdravko Filipović iz Republike Hrvatske (iz sela Soljani u općini Županja), jedan Amerikanac kojem nisam zapamtio ime, i Alija Selimanović iz bosanskobrodskog sela Koliba. Aliju Selimanovića su ubili u tom zatvoru, u Batajnici.

Među nama se nalazio i Goran Džulibegović, Musliman iz Gradačca. On se nakon nekog vremena priklonio Srbima, pa nas je čak i tukao policijskom palicom. Vojni policajci JNA tjerali su nas da se između sebe udaramo,

a ako bi primjetili da ne udaramo dovoljno jako, onda bi nas sve tukli nogama, puškama, konopcima i sl. Mnogi od nas koji smo boravili u tom zatvoru zadobili smo teške tjelesne povrede, ali se nismo smjeli nikome žaliti.

Poslije nekog vremena sve su nas, preživjele zatočenike, prevezli vojnim kamionima JNA u zatvor koj se nalazio u Srijemskoj Mitrovici. Prije nego su nas izveli iz prostorija zatvora Batajnica, ruke su nam vezali policijskim lisicama. Neposredno po smještaju u zatvorske prostorije (ćelije) zatvora u Srijemskoj Mitrovici, počeli su nas izvoditi iz istih i tući. Ja sam bio izvođen i udaran u pet-šest navrata tog prvog dana. Tuklo nas je po desetak policajaca. Usljed tog brutalnog premlaćivanja padali smo u nesvijest. Najviše nas je udarao policajac imenom Simo, iz Požarevca.

Nakon neodređenog vremena sve su nas premjestili u jednu prostoriju. Tu su bili zatočeni Hrvati iz Vukovara. I u toj prostoriji se nastavilo svakodnevno maltretiranje zatočenika, a odvođeni smo na obavljanje raznih fizičkih poslova. Tortura je trajala sve do razmijene, sredinom kolovoza 1992. godine..."

BS073

I.T., rođen 1948., muškarac, Hrvat, iz Bosanskog Šamca,

opisuje oružani napad na policijsku postaju u Bosanskom Šamcu, sudionike tog napada, uhićenje i zatvaranje, iznosi podatke o pojedinim Srbima koji su fizički maltretirali zatočenike u srpskim logorima:

"Dana 16.04.1992. godine, oko 17,00 sati, moja je supruga telefonski od R.H. iz Bosanskog Šamca dobila informaciju da će tijekom noći Srbi napasti grad. Zbog toga su stanari naše zgrade u večernjim satima sišli u podrumske prostorije. Negdje oko 2,00 sati ja sam iz podruma otišao u svoj stan u nakani da uzmem džemper. Po ulasku u stan primijetio sam da se na moj balkon, sa dvorišne strane, penje jedna grupa ljudi, obučeni u maskirne uniforme i naoružani. Među njima sam zapazio i Iliju Vukojevića, koji inače stanuje u našoj zgradi. Ja sam odmah izašao iz stana I vratio se u podrumske prostorije. Nedugo potom čuli smo lomljenje stakala na stanovima u našoj zgradi, a zatim je iz naših stanova otvorena vatra na policijsku stanicu koja se nalazi u neposrednoj blizini, odnosno na policajce koji su se nalazili na osiguranju stanice.

Negdje u jutarnjim satima, u podrumske prostorije je došao meni nepoznat čovjek obučen u vojnu maskirnu uniformu. Rekao nam je da ostanemo u podrumu, da ni slučajno ne izlazimo van. Narednih nekoliko dana boravili smo u podrumu, a u našim stanovima je spavalo 38 srpskih specijalaca, četnika iz Srbije i Crne Gore. Za to vrijeme upoznao sam, po imenu ili nadimku, pojedine osobe koje su se nalazile među njima: Žika Avramović zvani Avram i Bale, rođen 1953. godine, nastanjen u Kragujevcu, razveden, otac dvoje djece; osoba po nadimku Beli, rođen 1956. godine, rodom iz okolice Kragujevca, razveden, otac jednog djeteta; osoba po nadimku Zec, rođen oko 1955. godine, iz okolice Pljevlja; osoba imenom Joca, iz Smedereva, rođen oko 1960. godine; Slobodan Miljković zvani Lugar, rođen oko 1953. godine, vjenčani kum osobe zvane Beli; Dragan Đorđević zvani Crni, radio u Saveznom SUP-u u Beogradu, čini mi se da je iz Beograda; Aleksandar Vuković, zvani Vuk, rođen 1971. godine, iz okolice Pljevlja; osoba po nadimku Tralja, rođen oko 1963. godine, iz okolice Negotina, govori vlaškim jezikom.

Dana 15.05.1992. godine srpski policajci su me priveli u zgradu SUP-a u Bosanskom Šamcu. Tu me je ispitivao Savo Čančarević, komandir tzv. srpske milicije. Nakon ispitivanja odveli su me u Osnovnu školu u Bosanskom Šamcu i tu zatvorili.

Boraveći u zatočeništvu s drugim zatočenicima, zapazio sam vrlo česte dolaske raznih osoba u prostor gdje smo bili zatočeni. Oni su se na različite načine iživljavale na nama, posebno provodeći fizičku torturu nad većinom zatočenika, pri čemu su se posebno isticali 'domaći' Srbi: Stevo Todorović, Saša Maslić, jedan Bogdanović zvan Šole, jedan Ostojić iz Gajeve, jedan Žarko iz sela Lončara, Slobodan Jaćimović i mnogi drugi..."

Iskaz zapisan 15. lipnja 1993.

BS094

S.S., rođ. 1964., muškarac, Musliman, iz Bosanskog Šamca,

iscrpno opisuje okupaciju grada Bosanskog Šamca, uhićenje i zatočeništvo u srpskom logoru u selu Crkvini, mučenja i torture zatočenika u srpskim logorima u Bosanskom Šamcu, Brčkom i Bijeljini:

"Četvrtak, 16.04.1992. godine. Most na rijeci Savi zatvoren je desetak minuta prije uobičajenih 19,00 sati. Postavljene su odmah čelične zapreke i protutenkovske mine. S obje strane mosta omanje kolone kamiona i automobila, koji ga nisu uspjele prijeći do određenog vremena. Jedan časnik osobno preko mosta prevodi desetak pješaka u oba smjera i kao više za sebe mrmlja: 'Ako večeras ne napadnu Šamac, nikada i neće!?'

Gotovo u isto vrijeme u selu Obudovcu je počelo okupljanje pripadnika 'srpske milicije'. Polažu prisegu (zakletvu) i prisustvuju 'časnoj molitvi'. Pripadnici postrojba 'teritorijalne obrane' u srpskim selima i postrojbe JNA zvane '4. taktički odred' unutar grada Šamca, stavljeni su u najviši stupanj borbene pripravnosti.

Nekoliko razumnih Srba koji imaju točnu informaciju, na brzinu obilazi nekoliko muslimanskih i hrvatskih kuća i škrto savjetuju, kako je Hrvatima i Muslimanima najbolje skloniti se iz grada tijekom noći. Vijest se brzo proširila. Panika je ustupila mjesto mjesecima prisutnoj uznemirenosti. Oni naivniji Hrvati i Muslimani pričaju i vjeruju u posljednju sjednicu u šamačkoj Mjesnoj zajednici, kada je Simo Zarić, iz 4.

taktičkog odreda, pobio sve 'glasine' i izjavio 'da nikakvog napada neće biti'!? Bio je to, kako će kasniji događaji dokazati, samo dio usporedne igre koju su vješto igrali Srbi - pripremati se za jak i organizirani napad, a u isto vrijeme pregovarati s Hrvatima i Muslimanima i glumili mirotvorstvo.

Odluka da se oružjem zauzme grad Bosanski Šamac donijeta je u centrali SDS-a, nakon što se uvidjelo da od srpske kontrole Bosanskog Broda nema ništa. Za napad su znali i u Generalštabu JNA. Prema zacrtanom planu prvi napad izvest će udarna grupa 'Ljubiša', pod zapovjedništvom Srećka Radanovića zvanog Debeli, ojačana s nekoliko 'čistih šešeljevaca' i s nekolicinom pripadnika specijalnih postrojbi jugoslavenskog saveznog SUP-a, svi sa 'velikim ratnim iskustvom iz rata u Hrvatskoj'. S njima je dogovor napravio i osobno ih doveo na područje ovog dijela Bosanske posavine Lazar Trojan iz sela Donje Slatine, neke i nekoliko tjedana prije samog napada!

U gradu su ih sa strahom 'čekali' malobrojni, slabo naoružani i nedovoljno organizirani branitelji, prepušteni sami sebi i svojoj sudbini. Bila je to jedna od najvećih, ako ne i najveća greška u Bosni i Hercegovini početkom rata. Sjeverna vrata Bosne, bitna za obranu na početku agresije, prepuštena su praktično bez ispaljenog metka branitelja. Sve ostalo što je uslijedilo sudbina je i mnogih drugih gradova i sela u Bosni i Hercegovini. O tim danima, zatočeništvu i svim strahotama kroz koje je prošao svjedoči jedan mladi Musliman iz Bosanskog Šamca:

'O situaciji prije mog uhićenja reći ću samo nekoliko rečenica. Član SDA (Stranka demokratska akcije) postao sam odmah na početku, iz dubokog uvjerenja da je to stranka koja će nas Muslimane okupiti, organizirati, a ako bude bilo potrebno, znati sačuvati od zla koje se nad sve nas nadvijalo. Koliko sam znao i umio, davao sam svoj doprinos. I tada i sada spreman sam dati i sam život, ali bih sada zasigurno bolje znao s kim se valja, a s kim se ne valja 'u kolo uhvatiti'. Kako je vrijeme odmicalo, bilo je sve jasnije da će do otvorene srpske oružane agresije doći. Zajedno s braćom uključio sam se u pripreme za obranu, zbog čega smo došli na sam vrh srpske liste za odstrijel, koju su naočigled svih nas tako revnosno iz dana u dan pravili članovi '4. taktičkog odreda', po mom mišljenju prve paravojne formacije u BiH. Nažalost među njima je bilo i dosta Muslimana i Hrvata. Dovoljno je nabrojiti samo nekoliko imena: Ibrahim Trakoščević, Ibrahim Došlić, Blaž Ešagović, Naser Čakarov, braća Seljaković... Od 17.02.1992. godine imali smo na desetine dojava da bi moglo doći i do otvorenog napada, a tome su u prilog išli i sve češći oružani incidenti u kojima je bilo i ranjenih. Posebno smo bili dobro pripremljeni za 16.04.1992., kada smo napravili dobar raspored oko zgrade SUP-a i TO-a, jer smo pretpostavljali da će u slučaju napada Srbi prvo pokušati ovladati ovim dijelom grada. Na žalost, na sam dan napada, 17.04.1992., bili smo znatno slabije organizirani, a vitalni gradski objekti oko Skupštine općine ostavljeni su na čuvanje samo jednom iskusnom policajcu i nekolicini početnika, kojima je to ujedno bilo i prvo dežurstvo.

Tijek napada i sve što će kasnije doći, također pokazuju da su Srbi dobro znali raspored obrane. Informacije su se odlijevale najvjerojatnije i putem telefona, jer su neki zaboravljali da je sistem prisluškivanja telefonskih razgovora u šamačkoj pošti, još za svog direktorovanja, razradio Jovan Lazarević. Desna ruka u tom poslu bio mu je Đorđe Dušanić, zvani Džaltara, koji je osobno, neposredno pred sam napad, isključio sve telefone u gradu, a nakon nekoliko sati ponovo ih priključio. U trenutku napada, nas nekolicina nalazila se na oko 500 metara od zgrade SUP-a. Zatražili smo odmah pojačanje i dogovorili se da jedna grupa krene prema mostu na rijeci Bosni i da u slučaju potrebe omogući izvlačenje civila. U tom ključnom trenutku sreli smo jednog čovjeka iz vodstva SDA, koji nam naređuje da se povučemo kućama, jer se, kako je rekao, *očekuje uskoro ulazak JNA i stvaranje tampon zone između zaraćenih srpskih i muslimanskih milicija*?! Nastala je još veća pometnja. Jedni su se zaista vratili kućama, drugi su pošli prema mostu i selu Prudu, premda su taj dio grada pod vatrom držala četničke jedinice stacionirane kod Ševkine vikendice.

U općem rasulu i metežu grad je praktično 'šaptom pao'. Prema već ranije sačinjenim popisima, Srbi su počeli s uhićenjima, pljačkom i silovanjima. Kad sam uvidio da od organizirane obrane nema ništa, pokušao sam se, iz Ulice 6. istočno-bosanske brigade, pokraj stadiona, pa zatim kroz Meboš i srpsko groblje, dočepati Starače i rijeke Bosne i prijeteći u selo Prud. Većinu puta prešao sam bez veće opasnosti, a na oko 300 metara prije obale rijeke Bosne naletio sam na četničku zasjedu. Bilo ih je ukupno četvorica. Bili su iz sela Pisara i Crkvine, naoružani automatskim oružjem, s bijelim trakama na ramenu. Ostat će mi uvijek nejasno zašto nisu pucali i zašto su kasnije u svojim izjavama rekli da nisam bio naoružan?! To mi je kasnije zasigurno spasilo glavu. Poveli su me prema Zasjeki (štale na sjevernom ulazu u selo Pisari). Tamo sam vidio dosta kamiona, transportera, tenkova, koji bi sigurno u slučaju većeg otpora krenuli na Bosanski Šamac. Jedan od tamo nazočnih, meni nepoznat četnik, naredio je da me odvezu u selo Crkvinu riječima: 'Vodi to đubre onim 'šarenim' da ga saslušaju!'

U Društvenom domu u selu Crkvini odmah su mi opsovali majku i počeli tući. Od siline i brojnosti udaraca, sav krvav pao sam na pod. Jedan od prisutnih četnika tada me podigao i pitao 'gdje mi je brat', koji mu je valjda nekada prijetio na barikadi kod 'Bijelog bisera'. Tom četniku ne znam ime, ali mislim da je radio u 'Utvi' u Bosanskom Šamcu. Nakon novih i novih udaranja oduzeli su mi dokumente, novčanik i ostalo. U prostoriju je u uniformi tada ušao Miloš Ćulapović zvani Ćulap i rekao mi da će sve moje dokumente predati u SUP u Bosanski Šamac. Poslije sat ili dva, ponovo su me tukli svim i svačim i to tko god je stigao. Ne znam ni sam kada su me prebacili u zgradu stare pošte u Crkvini. Znam samo

da su me probudile nečije riječi *jesi l' to ti?* Bio je to jedan prijatelj iz Bosanskg Šamca. Kada su mi se oči malo privikle na tamu, vidio sam tu i neke druge Šamačane među kojima sam prepoznao D.M., P.A., D.L., I.B. ...

Kad je jutro svanulo vidjeli smo mnoštvo ljudi pred Domom u Crkvini. Najveći broj bio je naoružan, a bilo je i puno uhićenih civila koje su dovodili sa svih strana. Ipak, najviše je bilo uhićenih ljudi izvan naše općine koji su iz Europe i Hrvatske krenuli u Bosnu svojim kućama za Uskrs. Na žalost, mnogima je selo Crkvina bila zadnja postaja!

Od meni poznatih Srba tada sam u uniformama JNA vidio dr. Stanka Pivaševića i Cviklu Bošića zvanog Maksin. Nešto kasnije dolazi do nas upravo taj Maksin s još jednim milicionarom i kaže nam da će nas voditi u zgradu TO u Šamac. Maksin se tada posebno obraća zatočenom Dragutinu Lukaču riječima *nas ćemo dvojica u Šamcu srediti sve račune!* Utovarili su nas zatim u kamion i u pratnji jednog milicijskog automobila dovezli u Bosanski Šamac. Tamo smo zatekli 20-30 šešeljevaca i arkanovaca u šarenim uniformama i bojama maskiranih lica. Pred zgradom TO-a su nas istovarili i onako povezane, jednog za drugim, doveli u jednu omanju prostoriju. Unutra je već bilo oko 25 zatočenih Hrvata i Muslimana. Svi su šutjeli, oborenih glava. Izgledalo je kao da nisu živi. U mojoj je u glavi lebdjela misao *što li nam donosi noć i dani koji slijede?* Potom su nas nagurali u dva kamiona i uz jaku pratnju Vojne policije JNA povezli u nepoznato. Iza nas je ostajao naš Bosanski Šamac. Nismo znali kamo nas voze niti što nam pripremaju?

Cerade na kamionima bile su dobro zategnute. Noć je već padala. Bilo je teško orijentirati se, kuda nas vode. Valjda je u prirodi čovjeka da uvijek pomišlja na najgore. Mislio sam *da nas vode sigurno na strijeljanje!* Da slično razmišljaju i moji supatnici, zaključio sam po njihovoj šutnji, jer se osim bolnih uzdaha, ništa drugo nije čulo. Tek možda nakon pola sata vožnje, zaključili smo nekako da se vozimo kroz selo Obudovac i da vjerojatno idemo prema selu Lončarima i Brčkom. Da smo zaista bili u pravu, vidjeli smo nakon novih pola sata vožnje, kada smo nešto prije deset sati na večer, jedan po jedan, istovareni u krugu vojarne u Brčkom, blizu hotela u ovom gradu. Tek tada uhvatio nas je pravi strah, jer dočekala nas je vojna policija s kapuljačama na glavi. Svi smo pomislili *da nam nema druge, nego se pripremiti za najgore!*

Prvo su nas pretresli. Kako su to radili brzo, tiho i vješto, zaključili smo da smo u rukama visokih profesionalaca, koji su dopremljeni u Brčko najvjerojatnije iz Beograda ili Srbije. Nakon pretresa odvode nas u ćelije. Nešto kasnije ponovo nas izvode.

Prvi nam je *u posjet* došao potpukovnik JNA Stevan Nikolić, koji je prije rata često navraćao i u Bosanski Šamac i koji je najčešće, u ime JNA, pregovarao s općinskim civilnim vlastima. Odmah po dolasku naređuje Vojnim policajcima JNA, da nas odvežu. Tu njegovu zapovijed, u stvari vješt pokušaj da nas privoli na suradnju, neki od pripadnika Vojne policije primili su doista teško, pa je bilo i udaranja, ali znatno manjeg opsega nego u Bosanksom Šamcu. Negdje pred zoru probudili su nas glasovi. Čujemo, netko viče: *Dođi da vidiš zenge iz Šamca!* Nekoliko njih, obučenih u razne uniforme, ali dobro naoružani, prilazi ćelijama i znatiželjno nas promatraju. Nakon možda minutu ili dvije, jedan od njih naglo se okreće i psuje: *Pička vam materina, vidi se da vas dosta Srba nije ni vidjelo zenge, a kamo li protiv njih ratovalo! To nisu zenge, to su civili!*

Kad se već razdanilo, dolaze Simo Zarić, Fadil Topčagić i Lazo Trojan, naši 'znanci' iz Šamca. Dijele nam cigarete. Tijekom dana neki od zatočenika prepoznali su u toj vojarni JNA u Brčkom i neke Srbe iz sela Obudovca, Pelagićeva, Žabara...

Toga dana započela su ispitivanja. Mene ispituje Stevan Nikolić, a u susjednoj prostoriji Simo Zarić ispituje jednog Muslimana iz Bosanskog Šamca. Na stoliću je ležao papir sa četiri pitanja. Pitanja i potpitanja uglavnom su se sastojala od toga, jesam li sudjelovao u obrani grada, tko je organizirao obranu, kakva sam zaduženja imao, gdje sam uhićen, kako smo se naoružavali i slično. Stevan Nikolić se napose zanimao za čelne ljude šamačkog SDA, Maneta, Izeta, Aliju i druge... Odgovarao sam i u isto vrijeme snalazio se kako sam znao i umio. Znao je izuzetno puno i u svojim pitanjima upotrebljavao argumente koje je bilo teško oboriti. Uglavnom sam sve ono što je on o nama znao pripisivao ljudima koji su se ranije uspjeli izvući iz grada. Nije bio zadovoljan mojim iskazima, ali nije me tukao.

Nakon ispitivanja nismo se vraćali u iste ćelije. Bilo je očito da nas razdvajaju, kako bi ispitujući više ljudi, došli do većeg broja informacija, do koje im je očito jako bilo stalo.

U novoj ćeliji, zatičem jednog momka iz okolice Modriče. Od njega saznajem da je bio u *Legiji stranaca*, da je pošao kući i da je, kao i mnogi drugi, uhićen u selu Crkvini. Optužili su ga da je *ustaški instruktor*, a ispitivali su ga i oficiri JNA koji su došli iz Beograda. Nisu ga ni prestajali tući! Nešto kasnije u našu ćeliju dovode i jednog mladića iz okolice Brčkog, zatim iz sela Krepšića dvojicu braće, pod optužbom da su tamošnje Hrvate opskrbljivali oružjem. Bilo mi je jasno da su našu ćeliju namijenili *najžešćim ustašama*, što se kasnije i potvrdilo. Naime, započelo je udaranje, koje se jednostavno riječima ne može opisati. Dovoljno je reći da su na jednom od dvojice braće izlomili tri policijske palice tzv. *duge, španjolske*. Njega je posebno tukao potporučnik JNA Aleksandar Ostojić, zvani Minus, iz Brčkog.

Tijekom dana u našu ćeliju doveli su i psihički potpuno slomljenog čovjeka, kojeg su optužili da je silovao deset srpskih djevojčica, a čovjek u stvari nije znao ni čime piša. Udaraju nas sve. Ipak u Brčkom nam je u cjelini bilo nešto lakše nego u Bosanskom Šamcu. Hranu smo dobivali redovno, obilazio nas je i liječnik, dobivali smo i lijekove. Nešto optimizma u naše ćelije

unijeli su neki Šamačani koji su tijekom dana boravili u Bosanskom Šamcu i *sudjelovali* u snimanju jedne emisije za potrebe TV Novog Sada, a vratili su ih čak pristojno obučene. Optimizam nam je tom prilikom podgrijao i jedan Musliman - četnik Fadil Topčagić, koji nam je rekao da ćemo svi biti pušteni kućama čim se završe ispitivanja!? Ja sam ga čak pitao za svoje dokumente! Al smo bili naivni!

Da Srbi i u Brčkom nešto krupno pripremaju, zaključili smo po tome što je straža u ovom zatvoru u vojarni pojačana, a u hodnik je postavljena čak i strojnica. Stražari nas svako malo obilaze i opominju da će pucati na svaki jači šum. Nismo spavali. Iza ponoći, prolomila se strahovita detonacija. Stakla na zgradi zatvora letjela su na sve strane. Nastala je opća trka po vojarni JNA. Iz grada se čula pucnjava. Pred zoru se nekako primirilo. Negdje oko 9,00 sati dolaze vojnici JNA. Kako su stakla bila polupana, čujemo ih kako pričaju *da je u zrak dignut most na Savi koji spaja Brčko i Gunju te da je ubijeno mnogo civila*. Ubijeni ljudi nalazili su se na mostu, u vrijeme eksplozije, a dijelovi njihovih tijela letjeli su okolo. Kako će se kasnije ispostaviti, stradali su Mislimani i Hrvati, koji su se vraćali kućama s gradilišta u Hrvatskoj i zapadnoj Europi, a i oni koji su iz Bosne željeli prijeći u Hrvatsku. Eksploziv su Srbi postavili u kombi i ostavili na mostu. Bar tako smo mi razabrali njihove priče. Tijekom dana u vojarnu dolaze novi i novi civili, Srbi. Oružje i druga oprema dijeljena im je *kapom i šakom*. Čuli smo kako jedan viče *da nije dobio municije za zolju*!? Zaključili smo da je rat započeo i u Brčkom i da su Srbi mobilizirali i one štopušku ni vidjeli nisu.

Oko podneva tog dana postrojavaju nas u hodniku i kažu nam da ćemo biti prebačeni *na sigurno*. Izlazimo visoko dignutih ruku, u redu jedan iza drugog. Pješačili smo oko stotinjak metara. Zatim nam naređuju da uđemo u autobus, koji je tu bio parkiran. Naredili su nam da navučemo zastore na autobuskim staklima i da šutimo. Autobus polagano kreće, a ispred i iza nas u pratnji su čak i pamovi. U dijelu grada, kroz koji smo prolazili, vidjeli smo jake vojne patrole i zaposjednuta sva važnija raskrižja. Ubrzo smo shvatili da idemo dalje na istok, prema Bijeljini. U autobusu su bili svi koji su u Brčko dovezeni iz Bosanskog Šamca, ukupno nas 53, a s nama dalje sudbinu će dijeliti I dvojica braće iz Krepšića, dvojica ljudi iz Hasića i dvojica iz Brčkog. Ukupno 59 zatočenika!

Nova postaja na našem *križnom putu* zvala se Bijeljina. Autobus je stao u tamošnjoj vojarni JNA, na vojničkom poligonu. Za minutu bili smo već opkoljeni s dvadesetak vojnih policajaca. Izvode nas jednog po jednog. Moramo visoko uzdignuti ruke. Iz kolone odmah izdvajaju jednog čovjeka iz Brčkog, kojeg su još ranije optužili da je silovao desetak srpskih djevojčica. Iako je optužba bila očito lažna, ubili su ga odmah s nekoliko rafala. Bio je to dovoljan znak da ni nas ostale ništa dobro ne čeka u Bijeljini.

S uperenim cijevima pušaka prema nama sprovode nas u jedan paviljon, usput nas nemilosrdno tukući kundacima. Sjedamo jedan pored drugog licima okrenutim prema zidu. Svaki, pa i najmanji pokret, značio je nove batine. Nakon nekoliko sati odvode nas u neku sportsku dvoranu. Ponovo slijedi zapovijed: *Lica okrenuti zidu*! Po mnoštvu glasova, cike i vike raspuštene i pijane rulje, zaključujemo da nam u posjet dolaze i *rezervisti*. Započinje udaranje, monstruozne optužbe o silovanju i ubijanju *srpske nejači*, da smo ustaše i da ne želimo živjeti u Jugoslaviji... Samo ovo posljednje je bila istina! Udaranje, prijetnje i svakojako zlostavljanje trajalo je satima. U dušu i tijelo svakog od nas uvukao se strah. Sjetili smo se i svih masakra ovdje u Bijeljini, koje je počinila Arkanova i Šešeljeva rulja. Odnekud pozadi kriči stariji glas: *Sve vas za glavu treba skratiti motornom pilom*!

Od dugog i nepomičnog sjedenja, udaranja i maltretiranja, kočila su nam se tijela, a glava *pucala*. Tako je nastavljeno i narednih dana. U rijetkim trenucima bez udaranja morali smo učiti njihove pjesme, koje nas u Šamcu nisu naučili. Među prvim morali smo znati pjevati *Arkanove delije*. Onog koga su odredili da čisti zahod, mete dvorište ili šiša ogradu, smatrali smo pravim sretnikom. Čini mi se, treći ili četvrti dan od našeg dolaska u Bijeljinu, začuli smo zvuk helikoptera u letu. Ubrzo zatim spustio se u krug vojarne JNA. Među nas dolaze tri vojna policajca JNA i pilot Darko Ninković, sin Vojislavov, nekada načelnik Štaba TO-a u Bosanskom Šamcu. Prozivaju Grgu Zubka, Dragana Lukača, Seada Mujkanovića, Franju Barukčića, Sulejmana Tihića i Antu Šimovića. Ubrzo ih utovaraju u helikopter i odvoze u nepoznato. Istoga dana dolaze drugi vojni policajci, čitaju i prozivaju druge zatočenike. Među prozvanima su i Salko Hurtić, Mato Senjić, Silvester Antunović, Ilija Pejić, Admir Hurtić, Mersad Gibić, Sulejman Tabaković, Mehmedi Himzija, Zlatko Karalić i jedan Stahanović iz Zvornika.

Kako su svi oni bili pripadnici pričuvnog sastava policije, bilo je jasno da je počela nekakva *selekcija* zatočenika. Nama koji smo ostali, rezervisti i vojni policija JNA govorili su kako ćemo uskoro biti pušteni kućama. Međutim, nakon svega što smo proživjeli u Bosanskom Šamcu i u Brčkom, malo je tko od nas zatočenika i pomisliti mogao na nešto dobro. Bilo je Srba koji su nam ponekad udijelili koju cigaretu, bilo je i onih koji su nam govorili da su u veliko zlo uvučena sva tri naroda i da sve to neće biti završeno prije nego li se prolije puno krvi. Jedan dan u posjet nam dolazi i direktor šamačkog 'Šumaprodukta'. Navodno je čuo da su neki Šamačani zatočeni, pa je došao da vidi o čemu se radi. Sa nekima je i razgovarao. Podijelio nam je i cigarete i još neke sitnice.

Sedmog ili osmog svibnja 1992. godine započelo je novo maltretiranje, udaranje i zlostavljanje. Da bi ublažili naše krike, neposredno prije samog udaranja, uključivali bi magnetofon i puštali četničke pjesme. Toga dana na red je ponovo došao Tomislav Vurdić, *legionar* iz Modriče. Njega su prvo odveli pod tuš, zatim pustili

hladnu pa vruću vodu i udarali. Tukli su ga sigurno sat vremena. Poslije Tomislava na red dolazi Dragutin Marković. Sve se isto ponavlja. Poslije njega tuku i drugu dvojicu zatočenika, čijih se imena ne sjećam, a onda sam na red došao i ja. Prvo me ispituju otkuda mi puška i tko mi ju je dao? Sve poričem. Dobijam nekoliko šamara. Iza toga me udara policajac po imenu Šaban i to njihovom *specijalnom metodom - pendrekom po tabanima*!!! Dobio sam najmanje četrdeset udaraca. Kada su prestali, naređuju mi da, onako izubijan, trčim do svog mjesta u ćeliji. Poslije su udarali i sve druge. *Specijalna Šabanova metoda* nastavljena je i sutra. Samo sam sada dobio upola manje udaraca!

Teško je riječima opisati što u tim trenucima čovjek misli, ali sam sasvim siguran da unutar čovjeka ima neka nevidljiva snaga, koja je u mirna i sretna vremena pritajena u duši i tijelu, a pojavi se samo u iznimno teškim situacijama. Nisam siguran što je to, ali svakako ima nešto što čovjeku pomogne da i najgore strahote preživi!!!

Sjećam se, bio je 11.05.1992. godine. Naređuju nam da u dvorani napravimo više mjesta, jer da će dovesti nove zatočenike. Uskoro i uvode nove ljude. U polumraku primjećujem i ljude iz Bosanskog Šamca, naše policajce, koji su nekoliko dana ranije bili odvedeni. Bilo nam je izuzetno drago, jer svi smo se bojali da ih nikada više nećemo vidjeti. Među njima bilo je i nekoliko zatočenika iz drugih mjesta Posavine i Bosne i Hercegovine. Tako je iz Modriče bio Eldar Meščić, te jedan stariji čovjek kojeg smo poslije zvali Tetak. Iz Bosanskog Broda s nama je bio Behrem Mašić i jedan mlađi čovjek iz Dervente. Od njih doznajemo da su bili u Ugljeviku, da su ih danima tukli i da su za dlaku ostali živi, jer ih je jedan *sumanuti* vojnik JNA pokušao pobiti. U dvorani vojarne, gdje smo bili najveći dio vremena zatočeni, dobro sam zapamtio jednog Aliju iz sela Sijekovaca ili iz sela Koliba te jednog poručnika JNA iz Bijeljine, koji je odbio sudjelovati u srpskim krvavim masakrima nad Hrvatima i Muslimanima. Na žalost, njegovo ime sam zaboravio. Svakog dana novi i novi zatočenici su dovođeni ili odvođeni. Mnoge obitelji nikada neće doznati gdje su stradali njihovi najmiliji!

Jednog dana prozivaju nas dvadesetak i odvode izvan Bijeljine. Doveli su nas do nekog vojnog skladišta. Tu smo morali istovariti tri šlepera različitog streljiva i granata. Shvatili smo da se Srbi odlučno pripremaju za jedan veliki rat, a to što su sve dovozili iz Srbije samo po sebi je puno govorilo. U skladištu je već ranije istovareno teško naoružanje, među kojem sam prepoznao haubice od 155 mm i minobacače od 120 mm.

Dan 13.05.1992. godine za nas je započeo neočekivanom viješću da nas vode u Bosanski Šamac i da ćemo svi biti pušteni svojim kućama. I zaista, oko 10,00 sati izvode nas na poligon i uvode u autobus. U pratnji dva policijska automobila krećemo prema Brčkom. Na ulicama Brčkog ni žive duše. Iz mnogih porušenih kuća uzdizao se dim. U dućanima samo krš i lom. Avetinjski grad i veliki broj četnika u njemu. Prolazimo kroz selo Gorice. Sve kuće u selu popaljene. Most preko riječice porušen. Prelazimo preko improviziranog mosta. U kanalu prevrnut automobil, a pokraj njega napola izgorjelo ljudsko tijelo. Na srpskom punktu u selu Lončari dolazi do izmjene pratnje našeg autobusa. Među novopridošlim policajcima primjećujem Gorana Đorđića. U grad Bosanski Šamac ulazimo s njegove južne strane. Na ulicama u centru Šamca tek pokoji prolaznik. Pred kavanom Mire Tadića, u dvorištu, veliki broj pripadnika srpske postrojbe '4. taktički odred'. Naš autobus se zaustavlja ispred zgrade TO-a i SUP-a. U glavi mi se stalno ponavljalo pirtanje: *Hoćemo li sada kućama ili natrag u prostore smrti gdje je za većinu nas i započelo zatočeništvo?*

Nadanje *da bi mogli biti pušteni kućama* trajalo je tek desetak minuta. Prekinuli su je i potopili srpski vojni policajci koji su nas poveli prema zgradi Srednjoškolskog centra. Tu nas je čekalo desetak srpskih policajaca. Zapovijedaju nam da izađemo jedan po jedan. Ni nogom zemlju nismo čestito dodirnuli, a započelo je udaranje. Mene na izlazu iz autobusa dočekuje Goran Đorđić. Psuje mi *ustašku majku* i pita me *otkuda mi zeleni džemper*? Udara me šakama po glavi i tijelu i viče da skinem džemper!

U srednjoškolskoj dvorani za tjelesni odgoj poredali su nas jednog do drugog. Ponovo započinje udaranje. Mnogo nas je tada bilo pretučeno. Posebno su nas žestoko tukli Goran Đorđić, Jasmin Kapetanović zvani Ćabasko i Stevo Pavlović s Ciglane. Mene su Goran Đorđić i Jasmin Kapetanović zvani Ćabasko izveli u hodnik. Goran me udara nogama u stomak, a Ćabasko po glavi i tijelu. Stevo Pavlović mi prijeti nožem i pita, gdje mi je nekakav rođak?! Poslije pola sata tuče i brutalnog maltretiranja, svi odlaze. Ostaju samo dva stražara, jedan Bosić (mlađi sin Nenada Bosića) i Zoran Paležnica. Od bolova u tijelu ni sam ne znam kako je prošao dan. Pred sumrak u prostorije dovode nove zatočenike. Među njima prepoznajem svoje sugrađane: Avdu Drljačića, Pericu Mišića, Seada Mešića, Mirsada (geodet po struci), jednog Esu koji je radio u Interšpedu, Hajrudina Srnu i još neke ljude iz dijela grada zvanog Šamačka Mahala. U kraćem razgovoru s jednim od novopridošlih saznajemo kakvo je stanje u gradu. Posebno nas je potreslo saznanje da su Srbi u selu Crkvini, u noći 6./7.05.1992. *zvjerski* ubili oko petnaest zatočenika, mještana Bosanskog Šamca i nekih drugih krajeva BiH! Pretpostavili smo da niti nas ništa dobro neće snaći!

Razgovor između mene i tog novopridošlog zatočenika prekinuo je posjet dvojice *šešeljevaca* u maskiranim uniformama. Kako se već bilo smračilo, njih dvojica, s upaljenim baterijama idu od jednog do drugog zatočenika i pitaju za ime i prezime. Bilo je očito da nekog određenog traže! Zaustavljaju se kod one dvojice braće iz sela Kepšića. Izvode ih u susjednu učionicu i počinju udarati. Strahoviti udarci, četničke psovke i jauci nedužnih ljudi, dopirali su i do nas u dvorani. Poslije te dvojice braće *šešeljevci* izvode Kemala Atića, Esada

Džakića, Siminica Ramadana, Himzu Mehmedija i Behrema Mašića. Osim što su ih udarali, tražili su od njih devize i zlato! Kada se stanje malo smirilo, prilazimo premlaćenim zatočenicima i pomažemo im koliko možemo. Od njih doznajemo da su ih tukli i lokalni *četnici*: Dragan Tubonjić i jedan Goran, sin Miće zvanog Kuja.

Rano ujutro, 14.05.1992. godine, probudila nas je strahovita pucnjava koja je dolazila iz pravca sela Tursinovaca. Nedugo zatim ulaze dvojica stražara, jedan iz sela Obudovca s nadimkom Ićindija i drugi s imenom Mladen, mislim da je i on iz sela Obudovca. Pucaju po dvorani u kojoj se nalazimo; jedan iz poluautomatske puške zvane papovka, a drugi iz pištolja, viču i galame na nas. Prisiljavaju nas da pjevamo četničke pjesme i to što glasnije. Ićindija u jednom trenutku gura cijev jednom zatočeniku u usta. Po njihovom odlasku sve se primirilo. Poslije podne na stražarska mjesta dolaze braća Mišo i Boro Stefanović, sinovi Pere zvanog Šargija. Oni dopuštaju da nas obiđe nekoliko pôsjeta rodbine ili obitelji.

Petnaestog svibnja 1992. iz dvorane Srednjoškolskog centra premještaju nas u obližnju Osnovnu školu. Pred prvu večer u novom prostoru granate padaju na grad. Neposredno oko nas padaju minobacačke granate. Za sve nas zatočene to su bile najsretnije minute. Spoznali smo da se naša obrana stabilizirala i da je počeo organizirani otpor srpskom agresoru! Ujutro nas je probudila buka kamiona. Saznajemo da su u dvoranu, u kojoj smo mi do jučer bili zatočeni, dovučeni Hrvati iz obližnjih hrvatskih sela.

Čini mi se 18.05.1992., oko podneva, u Osnovnu školu ulazi Saša Maslić iz Bosanskog Šamca, Boro Stefanović iz sela Crkvine i Branko Vujičić zvani Obad iz Struka. Saša tom prilikom drži pravi govor. Nakon toga izvodi Cimenu i Roku Jelavića iz sela Zastavica i žestoko ih tuče. Nakon desetak minuta Branko Vujičić zvani Obad izvodi Dasu Gibića i Osmana Jašarevića zvanog Rom. Saša izvodi Behrema Mašića, a Obad poziva braću Safeta i Hajrudina Srnu. Izvedeni zatočenici sjedaju na pripremljene stolce, a Obad ih udara policijskom palicom (pendrekom) po licu i ispruženim dlanovima. Poslije dugotrajnog premlaćivanja nitko od izvedenih zatočenika nije bio za prepoznati!

Naredni dan započela je neka selekcija zatočenika. Iz Osnovne škole u zgradu SUP-a odvode Hajrudina Srnu, Seada Mešića zvanog Peco, Esu koji je do rata radio u Interšpedu, Mirsu (geodeta) i još jednog čovijeka, čije ime nisam zapamtio. Taj dan *u posjet* nam je došao Stevo Todorović zvani Stiv, kojem smo tijekom našeg zatočeništva dali novi nadimak *Monstrum*, te njegov vozač i tjelohranitelj, Goran Hasić iz Orašja. Tada Stevo nogama udara nekoliko zatočenika, onako usput i odlazi.

Sutradan je u Osnovnu školu doveden i Ilija Tolić, šef željezničke postaje u Bosanskom Šamcu i još jedan čovjek. Od njih saznajemo da se srpski teror nad Hrvatima i Muslimanima u gradu i okolnim selima kontinuirano nastavlja. Osim uhićenja, maltretiranja i pljačke započela su organizirana silovanja žena i djevojaka. Oko 20.05.1992. u dvoranu ulazi i jedna skupina *šešeljevaca*, na čelu sa zloglasnim Srbijancem kojeg su svi zvali Avram. Odmah s vrata Avram viče, da će ubiti svakoga zatočenika u kojega pronađe ma i jedan jedini dinar ili koji drugi novac! Jedan od zatočenika odnekud izvadi tisuću DEM i pet stotina švicarskih franaka, a druga dvojica po stotinu DEM. Nakon što im je uzeo novac, Avram sav sretan odlazi iz Škole.

Tih dana počelo se pričati i o nekakvoj razmjeni zatočenika između šamačkih četnika i HVO-a iz Odžaka. I zaista, 26.05.1992., nekoliko sretnika iz logora u kojem sam se nalazio odvedeni su na razmjenu. Bilo nam je drago da će bar netko spasiti glavu i da će ispričati naše patnje u srpskim logorima, koje su za Muslimane i Hrvate, Srbi organizirali u Bosanskoj posavini.

U svim tim danima zatočeništva posebno sam zapamtio 13.06.1992. godine, kada mi je Đoko Maslić, sin Spasoja iz sela Crkvine, omogućio da zajedno sa još jednim susjedom obiđemo svoje kuće. Međutim, ono što sam tamo saznao nije nam ulijevalo ni malo optimizma. Doznao sam da je srpska milicija pretresla moju kuću i da je pronašla nešto streljiva i nekoliko tromblonskih projektila te da su uhitili mog oca. Također sam doznao da se spasio jedan od braće, koji je preko sela Pisara pobjegao u selo Prud. U pratnji Đoke Maslića, vratio sam se odmah u Osnovnu školu, znajući da će dani koji dolaze za mene biti izuzetno teški. I zaista, istu večer, oko 23,00 sati, u Školu dolaze Goran Hasić i još jedan policajac i odvede me u prostorije SUP-a. Već na hodniku Osnovne škole Goran me udario šakom u glavu. Udarac je bio tako jak da sam se umalo onesvijestio. Nastavio sam hodati teturajući. Promišljao sam: *Što li me tek čeka kada dođem u ruke Steve Monstruma, Save Čančarevića i drugih zločinaca iz šamačkog SUP-a?*

Na ulazu u SUP stoje dva, meni nepoznata stražara, naoružana *do zuba*. U hodniku zamjećujem *igru sjenki*, od petrolejskih svjetiljki raspoređenih lijevo i desno kroz hodnik. Iza svakih vrata pokraj kojih prolazimo čujem samo ljudske jauke i krike, a potmulo čujem i odjek udaraca. Na početku stubišta za prvi kat *načelnik srpske milicije* Stevo Todorović, zvani Stiv, nemilosrdno 'bokserom' tuče Husniju Hasančevića. Između udaraca dahće kao zvijer i viče: *Gdje ti je sin?* Husnija odgovara da mu nije poznato, a Stiv ga udarcima obara na pločice i viče: *Svi ste vi ustaše!* Neki milicionar izvodi mog oca iz jedne sporedne prostorije. Otac pretučen, krvav, oronuo. Monstrum ga zaustavlja stajanjem čizme na stopalo i pita ga: *Što će ti municija?* Udara ga šakama u prsa i viče jednom srpskom policajcu da ga vodi u garažu iza SUP-a! Mene odvode dalje. Malo dalje na hodniku pretučen i sav krvav leži Pašaga Tihić.

Ulazimo u jednu od prostorija. Unutra jedan bradati muškarac niskog rasta, kako ću kasnije saznati nadimak mu je Grof. Drugi, meni nepoznat, staje iza mene i govori mi: *Znači, ti si taj!?* Obraća mi se riječima: *Sad će da mi kažeš, od kud ti municija, trombloni, uniforme i mačeta?*

Nisam mu ni riječi odgovorio. Jednostavno, šutio sam! Počeo me tući. Za tren sam bio obliven krvlju, razbijenih arkada i polomljenih zuba... Naređuje mi zatim da sjednem za stol i odgovaram na pitanja. Pravim se lud i sve svaljujem na svog brata, koji im je uspio pobjeći. Stavlja mi nož na vrat i ponovo me tuče... Pitaju dalje: *Tko u gradu ima radio stanicu i tko navodi granate?* Šutim. Izvode me ponovno u hodnik. Iz prostorije preko puta izvode suprugu jednog od moje braće, a na drugom kraju hodnika ugledao sam suprugu mog drugog brata. Ovaj kojeg zovu Grof govori Stivu, da bi žene trebalo pustiti kućama, što je uskoro i učinjeno. Mene ostavljaju u prostoriji zvanoj dežurana. Dali su mi olovku i papir i naredili da pišem sve što znam.

Ujutro na dežurstvo dolazi Đoko Maslić. Srbi odnekud dovode još zatočenika. Njih ubacuju u prostoriju koja je odmah do zahoda. Na večer dolazi Goran i još dvojica Srba iz sela Pelagićeva. Izvode nekoliko zatočenika. Prijete im, plaše ih i iživljavaju se. Odnekud se pojavljuje i Stiv. Odmah izvode jednog zatočenika kojeg smo svi zvali Bracko. Počinje ga tući. Potom izvode i tuku sina Zije zvanog Babura, pa jednog Mirsada, koji se dva puta onesvijestio zbog teških udaraca! Izvode i mene. Tuku me dvojica meni nepoznatih Srba. *Pomaže* im Stiv koji mene i još jednog zatočenika zvanog Čule udara policijskom palicom (pendrekom) po glavi! Nakon što su se naši mučitelji zamorili, tučnjava prestaje. Međutim, bolesna srpska mašta ne poznaje granice. Izvode dvojicu zatočenika koje prisiljavaju da se međusobno ljube i izvode druge bludne radnje. To valjda samo srpska glava može izmisliti! Čuleta tek nakon sat vremena odvode na krpanje glave u Dom zdravlja. Ja od nekih zatočenika dobivam nekakve lijekove protiv bolova. Popio sam ček šest tableta!!! Ne znam ni sam koliko dugo sam spavao. Probudio me jedan Srbijanac koji me je izveo u dvorište, u kojemu su bili još trojica ili četvorica. Oni me udaraju naizmjence, međusobno se prepiruju tko ima jači udarac? Kada sam pao, nastavili su me tući nogama. Valjda sam i tada pao u nesvijest, ne znam. U zatočeništvu u zgradi SUP-a bilo mi je izuzetno teško, ne samo zbog stalne tuče, nego i zbog malog prostora u kojeg su *natrpali* puno ljudi. Tako je u prostorijama zatvora u podrumu, veličine dva i pol puta dva metra, bila *smještena* čak 42 zatočenika! U prostoriji preko puta zahoda, veličine pet četvornih metara, bilo je *smješteno* 16 zatočenika! U ostalim prostorijama bilo je *smješteno* još osam zatočenika, među kojima i dvije žene, a u garaži u dvorištu još pet ljudi!

U ponedjeljak, oko 9,00 sati preseljavaju nas ponovo u zgradu TO-a. Kako su nam rekli, dan ćemo provoditi u velikoj prostoriji skladišta, a spavat ćemo, na policama. Koliko je meni poznato, u zgradi SUP-a su ostali samo ljudi iz garaže, među kojima i moj otac. Narednih sedam dana iz skladišta TO-a nitko od zatočenika nije izvođen. Međutim, zatočenici iz drugih prostora TO-a masovno su i krvavo tučeni. U tim prostorima ih je bilo oko četrdesetak.

U prostoriju u kojoj sam bio zatočen došao je 22.06.1992. godine Drago Džombić. On je prije rata radio u Robnoj kući. Naredio je da izađem napolje. Kad sam izašao, vidio sam da Slobodan Vakić zvani Žvaka tuče Zlatka Karalića zvanog Papec. Nakon kraćeg ispitivanja, Džombić je naredio da sjednem na stolac, da se nagnem naprijed, a laktovima naslonim na koljena. Počinje me udarati policijskom palicom (pendrekom) po leđima i potiljku. Ne znam ni sam kada sam pao u nesvijest. Osvijestio sam se kad su me polili vodom. S betona su me podigli Slobodan Jaćimović i Slobodan Petrović. Džombić me nastavlja udarati, a kako se zamorio, pendrek prepušta Slobodanu Petroviću! Ponovo sam se onesvijestio. Svijesti sam došao kad sam na licu ponovo osjetio vodu. Ponovo su me podigli na stolac. Pendrek ponovo preuzima Drago Džombić. Počinje me tući po bubrezima i viče: *Jesi li se ikada tukao s bratom?* Nekom unutrašnjom snagom smognem hrabrost i odgovaram da nisam i da neću! On me još jače udara, ali sad po leđima. Po treći put sam pao u nesvijest! Kada su me polili vodom i podigli na noge, ponovo sam se srušio. Vidjevši da sam iznemogao, netko od njih me udario nogom i viknuo da idem natrag u skladište. Pola puta sam prepuzao, a pola preteturao. Poslije mene tukli su još neke zatočenike!

Početkom sedmog mjeseca dogodio nam se totalni košmar, bio je pravi *lom* u dvorištu TO-a. Srbi su skoro na smrt pretukli preko trideset zatočenika. Neke od zatočenika smo unijeli jer se nisu mogli pomaknuti, a pojedini su na tijelu imali tako velike rasjekline da je bilo skoro nemoguće zaustaviti krvarenje. Nakon dva dana morali smo prati krv s betona! U tim teškim danima, jedan balkon na trećem katu zgrade pored TO bio je za nas zatočenike jedini prozor u svijet. Na njemu smo ponekad vidjeli svoje najmilije. Sa njega nam je stizala pomoć i riječi utjehe.

Četvrtog srpnja ujutro u prostorije logora ulazi nekoliko srpskih policajaca s nekakvim popisima i govore nam da *koga prozovu, uzme svoje stvari i izađe napolje.* Tada još nismo znali da prozvani idu u razmjenu. Počeo sam plakati. Ne znam ni sam zbog čega, je li zbog toga što nisam prozvan ili što se rastajem od brata i oca ili zbog svega toga po malo? Mnogo zatočenika je tada otišlo. Nakon toga imali smo oko dva dana nekakvog mira. Novo udaranje i maltretiranje započelo je već treći dan. Mnogo ljudi iz sela Tišine i nas iz Bosanskog Šamca tada je bilo pretučeno. Mene izvodi meni nepoznati plavokosi srpski policajac. Nakon što me skinuo do pojasa, u bubrege mi, dvadesetak puta, zabija vrh policijske palice (pendreka). Osjećao sam užasne bolove. Od bolova nisam mogao tijekom naredne noći ni oči sklopiti. Ujutro sam mokrio krv! Srećom, slijedećeg dana u posjet nam je došla liječnica i medicinska sestra. Od njih sam dobio nekakve tablete, i nakon dva dana bilo mi je puno bolje.

U to vrijeme Srbi su se napose okomili na zatočene Hrvate i jednog Nijemca. Posebno teške batine su dobili katolički svećenik Jozo Puškarić i Ivo Galić iz sela Tišine, Anto Majić iz sela Zasavica, Ivica Franjić iz sela Dom-

aljevca i Nijemac Jürgen Jangen. Srpski stražari u zgradi TO-a u Bosanskom Šamcu napose su uživali u trenucima kada bi primorali zatočenike da udaraju i tuku jedan drugog, a prava *poslastica* bila im je organizirati tuču između zatočene braće. Često su primoravali, pod prijetnjom smrću, da se žestoko tuku braća Arapovići, braća Halilovići... Kada bi se braća zamorili ili kada bi jedan od njih ostao ležati, stražari bi pretukli *pobjednika, za nagradu*. U tim i drugim zvjerstvima, tih dana napose su se isticali Slobodan Vakić zvani Žvaka, Slobodan Vuković zvani Čađo, Slobodan Petrović, Drago Džombić, Šole Bogdanović, Dragan Tubonjić, policajac Lukić, policajac Lazarević, Slobodan Jaćimović, Slavko zvani Harmonikaš, Mladen i Makso Krezo, jedan Ićindija iz sela Obudovca.

Zatočenički dani u zgradi TO-a bili su teški i bez ovih batinanja, jer je u dvije male prostorije bilo *smješteno* oko stotinu ljudi bez zahoda, bez bilo kakvog oblika higijene, s vrlo malo vode za piće i malo hrane. Kod jednog broja zatočenika pojavile su se gnjide, uši... Bilo je ljudi na granici izdržljivosti, na rubu života. Posebno je bilo teško koncem srpnja 1992. godine, kada smo za hranu dnevno dobivali samo komadić kruha, malo marmelade i malo čaja. Takva situacija ponovila se i sljedeća dva mjeseca. Od udaranja, iznemoglosti i svega drugog, bili smo u situaciji da molimo Boga da na nas padne kakva granata i prekrati nam muke. Tih dana mnogo je Srba ginulo na ratištima, a preživjeli, nakon povratka, dolazili su i osvećivali se na nama. Mene su u to vrijeme brutalno premlaćivali Žvaka, Čađo, Slavko, Rakić, Jaćimović i Šole. Sjećam se dobro kako je Makso dovodio neke Srbe da im pokaže moja leđa, koja su od udaraca bila crna kao ugljen! Žvaka je mnogo tukao jednog zatočenog Hrvata iz sela Tišine kojeg su zvali Mačak.

U rujnu doznajemo da je veliki broj muškaraca iz Bosanskog Šamca preplivao preko rijeke Save i izbjegao u Republiku Hrvatsku. Bila je to potiha nada da naše zatočeništvo i muke neće dovijeka trajati. Međutim, Srbi su se zaista trudili da u nama *ubiju* i svaku nadu. Dobro se sjećam 9.09.1992. godine: počeli su nam vaditi zdrave zube. Mnogi od nas zatočenika dobro će se sjećati te noći jer su nam tada izvadili ukupno 46 zdravih zuba. Kome je to i zašto trebalo, teško je I pretpostaviti.

Sredinom rujna 1992. godine, jednog poslijepodneva, počelo je ponovno i organizirano premlaćivanje zatočenika. Mene su uzeli skupa s Mirsadom Srnom. Jedan Srbin, prezimenom Rakić, razbija bocu od mineralne vode na Mirsadovoj glavi. Mirsad pada u nesvijest. Za to vrijeme mene udaraju Slobodan Vakić zvani Žvaka, Jaćimović i Petrović. Žvaka me udara metalnom stolicom koja se savija, a jedan od Srba udara me sa strane šakom po licu i razbija usta i nos. Svega me obliva krv. Izvode i druge zatočenike i tuku ih. Nakon što su pretukli gotovo sve zatočenike iz obje prostorije, navedeni Srbi prisiljavaju nekolicinu zatočenika, pod prijetnjom smrću, da međusobno vrše bludne radnje uključujući sve ono što samo *bolesna* ljudska mašta može smisliti!!!

Jednog dana Stoko, bivši komandir milicije iz Orašja, odlučuje k nama u zgradu TO-a premjestiti zatočenike iz Škole. Donešena je čak i odluka kojom se zabranjuje bilo kakvo zlostavljanje zatočenika, ali ta odluka nikada nije zaživjela u praksi. Čak mi se čini da su stražari svakim danom izmišljali sve novija i novija zvjerstva i načine mučenja zatočenika: tako su dvojicu Hrvata, braću iz sela Krepšića, kao i jednog Hrvata iz sela Bazika, primoravali, u više navrata, da naglavačke skaču na beton!

U svim tim teškim danima ipak nismo ostajali bez informacija iz vanjskog svijeta, pa kako god one bile porazne. Doznali smo tako da su Srbi mnogo žena i djece deportirali iz Bosanskog Šamca u selo Zastavicu, da i dalje bezrazložno uhićuju ljude i privode u prostorije SUP-a, a neke i likvidiraju. Sjećam se da je 28.10.1992. godine u dvorište SUP-a pala granata i usmrtila Ahmu Vukovića. Poslije desetak dana jedna granata pala je i u dvorište TO-a i usmrtila Mrguda Mustafića, a još dvojicu zatočenika lakše ozlijedila. Stizale su vijesti o brojnim silovanjima i drugim zlostavljanjima Hrvatica i Muslimanki Bosanskog Šamca. Svima je bilo jasno da se veliko zlo nastavlja i da mu se ne vidi kraj.

Dani koji su uslijedili bili su nešto mirniji, ako se tako može reći za dane u kojima nismo tučeni tri puta nego samo jedan put dnevno! Dana 8.11.1992. godine u dvorište TO-a dolaze dva srpska policajca i traže deset zatočenika da idu raditi u Modriču. Nakon njihovog odlaska dolazi Đoko Maslić i počinje provjeravati popise zatočenih. Nismo znali što se događa, ali smo nekako predosjećali da se nešto krupno odigrava. Oko 16,00 sati čuli smo dolazak autobusa. Ubrzo se pojavila i grupa srpskih policajaca, a Đoko Maslić nam govori da uzmemo svoje stvari i da izađemo u dvorište. Pokupili smo stvari i na poziv ulazili u autobus. Nismo znali kamo će nas odvesti. Oko autobusa su se okupili preostali Muslimani iz Bosanskog Šamca, ali ih je srpska policija ubrzo rastjerala. Bilo je i plača, jer su mnogi vjerovali da bi nam to mogao biti put bez povratka. U autobus zatim ulazi Ljubo iz sela Crkvine noseći bijele platnene trake. Naređuje nam da zavežemo oči. Dva autobusa, u pratnji Žvake i nekoliko drugih policajaca, krenulo je u nepoznato. Autobus je prvo vozio po asfaltnom putu, zatim po makadamu, pa ponovo po asfaltu. Poslije nekog vremena netko od zatočenika je provirio ispod poveza i zaključio da najvjerojatnije idemo prema Bijeljini. Nakon možda sat vremena vožnje autobus se zaustavlja ispred visoke ograde od bodljikave žice. Jedan veliki reflektor obasjavao je velike i dugačke hangare. Naređuju nam da izađemo, da skinemo trake i da stanemo u dvije kolone. Tada nam se obratio čovjek u vojničkoj uniformi: *Ja sam upravnik ovog sabirnog centra. Nalazite se u sabirnom centru Batković. Ovdje ćete biti sve do razmjene, do suđenja ili izdržavanja kazne.*

Poslije tog *pozdravnog govora* počinje prozivanje, nakon čega nas odvode u hangare. Po dužini hangara, u tri reda, složene su bale slame. Stajemo jedan do drugoga, a jedan od Srba udara nas jednog po jednog. Traži njemačke marke i drugi novac, prstenje... Mene udara

dva puta u glavu. Tada je najviše pretučen Dasa Ramusović. Nakon nekog vremena tog Srbina koji nas udara *tjera napolje* jedan drugi Srbin, ali i on traži da mu predamo novce i druge dragocjenosti.

Kad su nas konačno ostavili na miru, uzimamo po jednu deku i liježemo na slamu. Tada doznajemo da pored nas u hangaru ima i dvadesetak ljudi iz Bijeljine i iz sela Janja. Iako smo bili umorni i pretučeni, malo tko je mogao zaspati. Koncetracijski logor *Batković* nalazi se desetak kilometara udaljen od tromeđe Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije, odnosno oko petnaestak kilometara sjeverno od Bijeljine prema rijeci Savi. U koncentracijski logor pretvoreno je tamošnje poljoprivredno dobro i pet-šest hangara za pospremu pšenice, kukuruza i poljoprivredne mehanizacije. Dok sam ja bio u logoru Batkoviću, zatočenici su bili smješteni u dva, dobro ograđena žicom i osvijetljena hangara. U samom dvorištu bio je postavljen veliki vojnički šator i nekoliko slavina za vodu.

Te prve večeri, pred zoru, ipak sam malo zaspao, a probudila me priča među zatočenicima. Posebno su glasno pričali i psovali zatočeni Srbi. Oni su bili zatočeni jer su odbili da se jave na mobilizaciju. Većina njih je već bila osuđena na zatvorske kazne, a iznenadilo me njihovo čvrsto opredjeljenje, da nakon izdržavanja kazne, pobjegnu u Srbiju i dalje u Europu. Od njih saznajemo da su u drugom hangaru zatočeni uglavnom ljudi iz Brčkoga, Zvornika, Vlasenice i drugih mjesta. Nekoliko njih određeno vrijeme provelo je na posavskom ratištu i od njih smo čuli o silini borbi i mnogim poginulima i ranjenima.

U logoru u Batkoviću, uglavnom mirno, proveli smo i sljedećih sedam dana. Nakon toga počeli su nas voditi na različite poslove. Prva skupina od 25 zatočenih Šamčana odvedena je na rad u Vlasenicu. Njihova mjesta u logoru popunili su drugi Šamčani, koji su desetak dana iza nas deportirani iz Šamca. Naredna grupa od oko dvadesetak ljudi odvedena je na rad u kamenolom kod Ugljevika. Ja i još desetorica zatočenika smo određeni za rad na nogometnom stadionu u Bijeljini. Radili smo razne poslove, od čišćenja i sječe drva do košenja trave. Hrana je bila nešto bolja nego u zgradi TO-a u Bosanskom Šamcu, a dobivali smo i pokoju cigaretu. U to vrijeme išli smo i dva dana kopati rovove i praviti zemunice za srpsku vojsku, u Stanove kod Brčkog. Sudbina je htjela da smo rovove kopali srpskoj postrojbi u kojoj je bio i Zoran Stajić, koji je do rata radio u 'Agroprometu' u Bosanskom Šamcu, a jedan od *glavnih* na bijeljinskom nogometnom stadionu bio je i nogometni sudac Jezdimir Stanković, koji je prije rata vrlo često sudio na području bosanskošamačke općine i kojeg su mnogi od nas zatočenika znali. Bili su to relativno mirni zatočenički dani, pa čak i onda kada je Stankovića zamijenio Srbin zvan Micin, kapetan po činu. Inače, u to vrijeme na stadionu je bio i Štab jedne njihove brigade.

Nešto neprilika zadesilo nas je kad se, iznenada, pojavio kombi srpske Vojne policije. Stajao sam malo sa strane, ali sam ipak čuo kako jedan od srpskih policajaca izgovara moje ime. Bilo mi je nelagodno, jer pridošli policajci nisu ulijevali ni malo povjerenja. Kada su konačno došli do mene, jedan od policajaca mi je kratko rekao da idem na vojni sud! Poveli su me prema kombiju. Kada su otvorili vrata, ugledao sam unutra još nekoliko zatočenika iz Bosanskog Šamca. Bili su to Husein Cerbašić, Mirsad Srna, Rizvo Đakić i Bahrija Begić. Istog trenutka mi je bilo znatno lakše. Nakon kraće vožnje, kombi je stao pred neku zgradu, gdje su nas postrojili u kolonu, jedan po jedan. Iz prizemlja susjedne kuće dopirali su povici *Alijini, Alijini...!*

U prostoriji je sjedio sudac od kojih četrdesetak godina, u vojnoj uniformi, s činom kapetana. Imao je naočale, ćelav. Mene optužuju *da sam pripadnik diverzantsko-terorističke postrojbe*. Pokazani su mi i originalni popisi iz Bosanskog Šamca, s pečatom SDA. Među imenima i moje ime i prezime - na rasporedima za dežurstvo i pripadnost postrojbi za specijalne namjene! Pročitao mi je čak i broj moje puške, broj zaduženih metaka, sve...! Svi mi zatočenici smo, koliko se sjećam, suđeni prema *članu 124. i 139. Krivičnog zakonika SFRJ*, koji se, kako su nam rekli, odnosi na oružanu pobunu. Tada nam ipak nije izrečena konačna presuda, nego nam je samo produžen pritvor, uz prijetnje, da po donošenju pravomoćne presude sud može izreći i smrtnu kaznu. Moram priznati da mi tada ništa nije bilo jasno!

Sredinom prosinca 1992. godine u logor Batkoviće Srbi dovode zatočenike s Manjače, njih ukupno 522. Bili su skoro polumrtvi, pretučeni i opljačkani. Dosta njih ni pričati nije moglo. Zajedno s nama u logoru u Batkoviću bili su zatočeni pukovnik HVO-a Žarko Tole i vaterpolist Vlado Ugrin. Bilo je to vrijeme u kojem je međunarodna zajednica *snažano pritiskala* srpsku stranu da raspusti sve koncentracijske logore po Bosni. I zaista, mnogi od njih i bili su zatvoreni, ali su zatočenici umjesto slobode većinom ugledali logor Batković!

Od samog dolaska u ovaj logor imali smo redovite posjete Međunarodnog crvenog križa, čiji predstavnici su nam uvijek nešto donosili. Najčešće bi to bila hrana, odjeća, lijekovi, a ponekad i cigarete.

Pred Novu 1993. godinu u vrlo kratkom vremenu obaavljeno je nekoliko razmjena zatočenika. Odlazili su ljudi iz Bosanskog Šamca, ali i ljudi dovedeni s Manjače i drugih srpskih logora. Početkom 1993. godine još jedna razmjena. *Sunce nade* da bih i ja mogao biti razmijenjen ogrijalo me 28.01.1993. godine, kada sam *iz pouzdanih izvora* doznao da se i moje ime nalazi na popisu za sljedeću razmjenu, koja bi trebala biti već sutradan. Tu informaciju su potvrdili i zatočenici koji su te večeri iz srpskog logora u selu Pelagićevu premješteni u logor Batković. I zaista, 29.01.1993. godine, oko 9,00 sati, u naš hangar ulazi srpski vojni policajac i počinje čitati imena zatočenika među kojima i moje. Zamislite si kako se osjeća čovjek koji ide iz pakla u raj, ja to jednostavno riječima ne mogu opisati. Nakon što sam se pozdravio sa zatočenicima koji su ostajali, krenuo sam prema izlazu iz hangara. Pred vratima sam vidio Miru Tadića zvanog

Brko iz Bosanskog Šamca, koji je sa srpske strane bio zadužen za razmjene. Kada smo se svi mi prozvani zatočenici okupili napolju, pretresli su nas. Nakon toga ulazimo u autobus i krećemo prema Bijeljini, gdje nam se pridružuje autobus nazvan *Harmonika*, s oko 130 civila iz Bosanskog Šamca. Svi skupa nastavljamo put prema selu Rači. Prelazimo most na Savi i idemo prema selu Lipovcu na hrvatskom dijelu auto-ceste za Zagreb. Neposredno pred razmjenu uslijedio je još jedan pretres od strane srpske policije. Zatim se kraće zadržavamo na kontrolnoj točki Unprofora i konačno prelazimo na teritorij Republike Hrvatske. Već se spustio mrak kada smo došli u selo Domaljevac. Tu su nam srdačan doček priredili mnogi naši sugrađani. Nakon kraćeg zadržavanja u selu Domaljevcu, požurio sam u Orašje gdje me je čekao otac. U razgovoru saznajemo da mi je jedan brat teško ranjen.

Kasno u noći krećem spavati, prevrćem se po krevetu, ali san neće na oči. Osjećam nekakav nedefinirani strah, kao da se u mene uvuklo nešto što bi me sutra moglo probuditi u Batkoviću!?"

Orašje, svibnja 1994.

BS095

Anonimni svjedok, ženska osoba, nepoznate nacionalnosti, rođena i odrasla u Bosanskom Šamcu,

govori o svemu što je doživjela za nekoliko mjeseci boravka na okupiranim područjima Bosanske posavine, o silovanju i seksualnom zlostavljanju...:

"...Omalovažiti, osramotiti, nanijeti bol po svaku cijenu, kako tijelu tako i duši, bio je osnovni cilj svega što su nama ženama Nesrpkinjama, radili Srbi. Ovaj prljavi i potcjenjivački zanat učili su od svojih sunarodnjaka Srbijanaca tijekom prvih dana rata, kad su kao gladni vuci, na početku agresije, silazili u našu Posavinu, osobito u Modriču...

Započelo je već prvih dana srpske agresije na Bosanski Šamac, prvo saslušanjima, posebno članica Stranke demokratske akcije, a potom i drugih žena iz grada i okolice.

Tih dana glavni 'inspektori' i potkazivači bile su dvije djevojke, Srpkinje iz Bosanskog Šamca, Svetlana Božić zvana Ceca i njena rođakinja, kći Steve Božića, koji je prije rata u Bosanskom Šamcu imao vulkanizersku radnju u blizini nogometnog stadiona. Svetlana Božić je u to vrijeme radila kao 'sekretarica' kod Steve Todorovića zvanog Stiv, načelnika tzv. Srpske milicije, a njena rođakinja je 'aktivni srpski milicajac'. Teško onom tko se njima prije rata bilo kako zamjerio!

Prvih dana saslušavali su nas Stevo Todorović, Simo Zarić iz Suda tzv. Srpske opštine Šamac, te nekoliko šešeljevaca iz Srbije, iz grupe Aleksandra Vukovića zvanog Vuk, Dragana Đorđevića zvanog Crni i Slobodana Miljkovića zvanog Lugar, koji su i predvodili srpske postrojbe u napadu na Bosanski Šamac a kasnije u napade na sela Grebnice, Vidovice i druga sela.

Prva silovanja počinili su u zgradi SUP-a u Bosanskom Šamcu, u Robnoj kući te u kući Ibrahima Smajića, a nastavljena su u Modriči, u jednoj gostionici u dijelu Modriče zvanom Srpska varoš, a nakon okupacije općine Odžak u tamošnjem hotelu, na fazaneriji u selu Balegovcu i u kući Mehe Puzića, poznatog pjevača narodne glazbe.

I u Odžaku, kao i u Bosanskom Šamcu, glavni organizator silovanja i neposredni počinitelji bili su Simo Zarić (sada figurira kao načelnik Srpske milicije u Bosanskom Šamcu), Mirko Pavić i njegov zamjenik Mišo Stefanović zvani Šargija, te Savo Popović koji je sada koordinator za privredu, Čedo Miličević, upravnik hotela u Odžaku i Stanko Stefanović, upravnik fazanerije u selu Balegovcu.

U vrijeme dok sam ja bila u Bosanskom Šamcu nije bilo posebnih logora za žene. Jednostavno po tebe dođe srpski policajac i kaže da ideš na saslušanje. Dolazili su kad god su htjeli, u svako doba dana i noći.

Najviše silovanja Hrvatica i Muslimanki u Bosanskom Šamcu počinili su Stevo Todorović zvani Stiv i Milan Simić, predsjednik Vlade u tzv. Srpskoj opštini Šamac. Mene su obojica silovali u više navrata, po nekoliko puta. Bili su uvijek u pripitom stanju. I mene su prisiljavali da pijem. Prvi puta, kad sam odbila, dobila sam batine od Stiva. Poslije me nisu tukli. Nudili su mi i neke posebne cigarete, valjda drogu, ali sam to uspjela nekako odbiti. Stiv mi je prije svakog silovanja vezao ruke. Bili su to teški dani. Nekoliko puta bila sam samo korak do samoubojstva, ali bih uvijek odustajla, nisam imala hrabrosti za to. Osim njih dvojice, jednom me je silovao jedan šešeljevac kojeg su svi zvali Tralja. Sve je to trajalo nepuna četiri mjeseca, kada sam dobila neku zarazu! Tada su me pustili na miru. Stiv i Simić su voljeli pričati svoje 'ljubavne pustolovine', kako su ih oni zvali, pune luđačkog naboja i sadizma. Stiv mi je pričao kako je u jednom logoru u Bosanskom Šamcu 'naučio' da se i muškarci 'međusobno vole'! Od njih sam čula i za nekoliko drugih groznih silovanja u kojima je glavni protagonist bio Čedo Miličević iz sela Gornje Slatine, prije rata poznatiji kao vlasnik privatnog poduzeća 'Bosnaturist' sa sjedištem u Spomen domu u Bosanskom Šamcu. On je u Odžaku, u samo jednom danu, silovao dvije maloljetnice. Tada mi je Stiv, između ostalog, rekao da je Čedo još prije rata u Gornjoj Slatini silovao dvije srednjoškolke!

Bilo je Srba koji su pružali zaštitu! Ipak, najveći broj žena uspio je izbjeći ovo što se meni dogodilo, makar su i one prošle mnoge druge torture i poniženja, radeći danonoćno na farmama u selima Novom Selu, Novom Gradu, pa u Modriči, čisteći gradove i sela, pljačkajući za Srbe hrvatska i muslimanska sela, sudjelovale u tzv. srpskom šopingu. Najveći broj žena zaštitili su pojedinci iz srpskog naroda, čija imena ovom prilikom, zbog njihove sigurnosti, neću iznijeti, a i same žene snalazile su se same, kako su znale i umjele, jednostavno se zapuštajući u svakom pogledu!

U Bosanskom Šamcu je silovano i nekoliko Srpkinja i to od strane prvo subraće iz Srbije, a kasnije i od 'Krajišnika'. Jednu od žena iz Modriče silovao je osobno Ratko Mladić i to u kući Miloša Čulapovića u selu Gornjoj Crkvini, gdje inače odsjeda kada dolazi u Bosansku posavinu iz Han Pijeska ili sa Pala.

Zbog svega toga bilo je i nekoliko samoubojstava. O svemu je javnost malo ili gotovo nimalo obaviještena. Teško je ženama pričati o ovome, o največem i najgroznijem poniženju, gorem i od smrti i svega drugog. Meni je možda nešto lakše, jer nisam imala obitelj, s sad je niti planiram imati. Ja, eto, probijam led ovom svojom kratkom pričom. Možda sve to jednog dana, u nekim boljim i sretnijim vremenima, ako prikupim dovoljno snage, ponovim i pred sudom, možda čak i gledajući svojim silovateljima u oči.

O nama, silovanim ženama u Bosni i Hercegovini, malo se tko brine. Vidite i sami gdje živim, od ono malo pomoći što dobijem i nešto od onoga što mi pošalju moji prijatelji iz inozemstva. Više puta, kad sam sama, razmišljam što bi uopće bilo od mene da nisam obolila. Nisam nikada ni pitala doktore kakva je to bolest bila. Valjda neka teška, kada su iz mene sve izvadili. Ima i nerazumijevanja od ono malo ljudi koji su čuli za moju nesreću. Boli me saznanje, da je jedan od njih navodno izjavio 'ne bi je silovali da to nije htjela!' Boli to! Takve priče i tračevi ponekad me čak i nasmiju, jer se, eto, na mene više i ne odnose. Ja poslije operacije više ni nemam spola! Sva tragika nas žena silovanih u Bosanskoj posavini povećana je i samom činjenicom da su nam to radili naši znanci, ponekad čak i školske kolege, pa čak i dojučerašnji prijatelji! Rekla sam već, bilo je ljudi koji su nam pomagali, ali u odnosu na one koji su to radili, to izgleda kao kap vode u moru srpskog ludila. Tragedija je tim veća, jer su oni uvjereni kako je do toga jednostavno moralo doći i kako se to jednostavno nije moglo izbjeći!? Zato se nemojte čuditi zašto je bilo žena koje su se mazale kravljim izmetom, koje se nisu prale mjesecima ili ženama koje su same na sebe digle ruku!"

Orašje, 17. studenoga 1994.

JAD095

D.M., rođ. 1952., muškarac, Hrvat, iz Bosanskog Šamca,

priča o uhićenju i odvođenju u zatočeništvo u srpski logor u bosanskošamačkom selu Crkvini, premještanju dijela zatočenika u logor u skladišnom prostoru TO-a u Bosanskom Šamcu, spominje brutalno fizičko mučenje i ubojstvo zatočenika, premještanje dijela zatočenika u zatvor koji se nalazio u vojarni JNA u Brčkom i nastavak fizičkog iživljavanja nad njima, premještanje u zatvor u vojarni JNA u Bijeljini gdje su zatočenici bili izloženi i pokušajima klanja, premještanje dijela zatočenika u Bosanski Šamac u logor kojeg su Srbi organizirali u srednjoškolskoj dvorani za tjelovježbu, nasilno vađenje zuba zatočenicima...:

"U četvrtak, 17.04.1992. godine, Srbin Đorđe Dušanić iz sela Kruškovog Polja, pripadnik postrojbe JNA zvane '4. odred' iz Bosanskog Šamca (pod zapovjedništvom Sime Zarića, a sa sjedištem u kući Mire Tadića zvanog Brko, iza katoličke crkve), došao je u trgovinu i pozvao me na pivo. U blizini trgovine je bio jedan restoran u koji smo otišli na pivo. U razgovoru, on mi kaže da mora ženu odvesti u selo Obudovac. Znao sam da je selo Obudovac izrazito 'četničko' uporište kao i selo Pelagićevo. To mi je bilo sumnjivo pa sam ga upitao: 'Da to neće biti kakvog napad na Šamac?' On mi je ovim riječima, doslovno, odgovorio: 'Ma nema govora ni o ikakvom napadu.'

Niti desetak sati kasnije isti je taj Đorđe Dušanović napao na Bosanski Šamac. Napad je započeo u noći s četvrtka na petak, u 2,00 sata ujutro, a u 12,00 sati, u podne, u petak došao je po mene sa vojnim transporterom. Skupa s njim bili su i Miro Tadić zvani Brko, Simo Zarić, Vlado Šišić i jedan Srbin iz sela Batkuše kojeg dobro znam iz viđenja, a preziva se Jaćimović. Pucali su po kući iz automata, a bacili su i jednu ručnu bombu.

Taj Jaćimović iz Batkuše me poslije i tukao u logoru. Do rata je radio u ondašnjoj miliciji u Bosanskom Šamcu. Kad je Dušanić došao po mene, pitao sam ga: 'Odkud ti da dođeš?' On mi je samo opsovao 'ustašku majku' i zapovjedio da izlazim iz kuće. Još me pitao zašto se nisam predo. Pitao sam ga kako zamišlja da se predam kad mi nisu dali mogućnost. To nagovaranje je trajalo jedno desetak minuta, sve dok se oni nisu smirili. Onda sam otvorio vrata, koja nisu ni bila zaključana. Da su samo gurnuli vrata, mogli su ući. Vjerojatno su se plašili, mislili su Bog zna što imam u kući. Kad su oni ušli, mene su izveli Vlado Šišić i Đorđe Dušanić. Simo Zarić im je zapovjedio da mi svežu ruke otraga. U tom kratkom razgovoru mi je rekao: 'Jesi mislio da će ovo biti ustaška i balijska država?' Nisam mu na to odgovorio jer me je bio strah, radi toga što smo već bili na ulici izvan mog dvorišta. Jedan od Srba je podigao pušku, repetirao je i kaže: 'Hoćeš barikade!?'

Ondašnja vojska, JNA, iz vojarne u Brčkom, na čelu sa Stevanom Nikolićem, bila je u dogovoru s nekim Srbima iz Bosanskog Šamca, Simom Zarićem, Mirom Tadićem zvanim Brko, itd. JNA je uglavnom organizirala Srbe s područja Bosanskog Šamca, a jedan od glavnih organizatora je Stevo Todorović iz sela Slatine i Fadil Topčagić koji je bio šogor Sime Zarića. On je javno isticao svoju privrženost Srbima i pripadnost njihovom '4. odredu'. U povodu toga smo organizirali i javne skupove na kojima je pitano zašto je JNA organizirala taj odred, ali odgovor je uvijek bio da je taj *'4. odred' organiziran i namijenjen za obranu Bosanskog Šamca ako ga tko napadne.* Mi smo, uglavnom, pretpostavljali da su ga organizirali i naoružali upravo da napadne Bosanski Šamac, a ne da ga brani.

U Bosanskom Šamcu su na, možda, jedno dvadeset dana prije srpskog napada bile postavljene barikade, a

na jednoj od njih sam bio i ja. Bio sam i jedan od prvih iz Bosanskog Šamca koji je javno rekao da JNA više nije narodna nego samo srpska i četnička vojska. Srbi su pronašli tonski snimak te moje izjave u našoj radijskoj stanici. Simo Zarić mi ga je prezentiro. Branio sam se, da ovo, da ono... Međutim, nije mi puno pomoglo.

Svezali su mi ruke, a potom odvezli u selo Crkvinu. Tamo sam zatekao dvojicu zatočenika: Dragana Lukača koji je prije svega nekoliko dana bio postavljen za načelnik MUP-a u Bosanskom Šamcu, i dr. Damira Harčenovića. Ja sam bio treći.

Navečer su doveli Hakiju Srnu, Peru Agatića, jednog Ibrašinića kojem ne znam ime, iz Bosanskog Šamca, i jednog dječaka iz sela Pruda. U selu Crkvini smo bili zatočeni dva dana, da bi nas treći dan kamionom odvezli u Bosanski Šamac u zgradu TO-a koja se nalazi preko puta MUP-a. Tu je bilo već zatočeno tridesetak mojih susjeda, prijatelja, sugrađana. Nas nekoliko dovezenih iz sela Crkvine morali smo ući u tu istu prostoriju. Uskoro su nas počeli ispitivati. Jedan od zatočenih Muslimana u toj prostoriji, moj dobar prijatelj, Hajrudin Seljaković zvan Mrki, bio je u stvari srpski špijun kojeg su nam Srbi podmetnuli. On me je uporno ispitivao za neke stvari i događaje, uporno je nešto tvrdio. On je znao da sam ja išao u Slavonski Šamac, ali nije znao zašto sam išao. Konstantno mi je govorio: 'Moraš sve priznati, moraš sve priznati.' Rekao sam: 'Što ja to imam priznati? Ti se izbori za sebe, ja ću za sebe! Znam što ću im govoriti, a ti, znaš li ti!?' Međutim, pokušavao je on i dalje, ali kako nije uspio, što je i sam uvidio, uskoro su ga pustili. On je u četnicima, i on i njegova braća. Inače, veliki smo prijatelji bili, odrastali smo skupa.

U prostorijama TO-a u Bosanskom Šamcu bili smo zatvoreni jedno deset ili dvanaest dana. Za to vrijeme tukao me je i udarao osobno Srbijanac iz Kragujevca zvani Lugar. Nakon ispitivanja proglasili su me, skupa s još oko četrdeset Hrvata i Muslimana za ekstremista. Nazvali su nas ekstremna grupa. Netko od zatočenika je tijekom ispitivanja rekao Srbima da me je viđao po Slavoniji. Najviše me tukao taj Lugar, onda bosanskošamački četnik Saša Maslić, nećak Anđelka Maslića iz Beograda koji je sada u srbijanskoj Vladi, a bio je i prije, za komunističkog režima. Taj Anđelko i njegov nećak Saša Maslić, oni su podrijetlom iz sela Crkvine (četničko selo udaljeno jedno četiri I pol km od Bosanskog Šamca). Malo se u javnosti zna da taj Anđelko Maslić ima velikog utjecaja na te pobunjene Srbe oko Bosanskog Šamca I u kompletnoj Bosanskoj posavini. Osobno mislim da je taj čovjek jednim dijelom doprinio da Srbi okupiraju Bosanski Šamac. Javnost u Bosanskom Šamcu se čudila kako smo mi uopće preživjeli tih prvih desetak dana batinanja u tom logoru. Jednog dana tukli su me Saša Maslić i Nebojša Stanković zvani Cera i još jedan Srbin. Polomili su mi nos... Morali smo kleknuti i ispružiti ruke. Sva trojica su me tukla, jedan u glavu nogama od naprijed, a druga dvojica nogama sa strana. Kako mi je glava bila opuštena prema naprijed, punom nogom me je pogodio u nos i polomio ga. Sutradan me je Jaćimović iz Batkuše izveo van i tukao bejzbol palicom. On mi je udarcima palicom pokidao mišić na desnoj nozi i polomio nekoliko rebara na lijevoj strani tijela. Tih dana nam je bilo kao u paklu, da bi kulminaciju dostiglo za pravoslavni Uskrs. Naš je bio, ja mislim, oko 20.04.1992. godine, a njihov je sedam dana kasnije. Nas oko četrdeset zatočenika bilo je u jednoj prostoriji od oko dvadeset metara (5x4 m), a na sredini prostorije je bio postavljen kanister s vodom, tako da je bila gužva. Lugar, Beli, Laki i jedan Lazo izveli su jednog zatočenika, po nadimku Dikan, čini mi se da je iz sela Tišine, a saznali su da ima dva sina u Hrvatskoj vojsci. Lugar ga je primio za kosu i izvukao iz mase i počeo tući željeznom šipkom. Sve se to događalo na oko metar do metar i pol od mjesta gdje sam ja sjedio. Kad je Lugar vidio da je Dikanu počela teći krv na usta, na nos i na uši, uhvatio ga je za kragnu i izvukao na pola iz prostorije. Gornju polovicu tijela je izvukao izvan prostorije, a noge i donji dio tijela je ostao unutra. Tada je Lugar ispalio dva hica iz pištolja škorpiona u potiljak Dikanove glave. Tada se okrenuo prema nama koji smo bili u prostoriji i rekao: 'U kolica, bre, tovari ova govna, i bacite u Savu!' Onda su došli neki Srbi s kamionom. Jedan zatočenik je ubijenopg Dikana ubacio na kamion. Kamo su ga Srbi potom odvezli, mi ne znamo.

Taj isti dan došao je Simo Zarić i rekao da idemo na drugo mjesto. Mi smo užasno izgledali, više se skoro nismo mogli ni prepoznavati. Od udaraca, tijekom batinanja, ljudi su nekontrolirano vršili nuždu. Na večer, već je bio mrak, bilo je oko 21,00 ili 22,00 sati, potrpali nas u dva kamiona. Iz grupe od nas oko četrdeset zatočenika, u Bosanskom Šamcu su ostali: Luka Grgurević, Hrvat iz sela Domaljevca koji je radio u dotadašnjoj miliciji u Bosanskom Šamcu, Anto Oršulić, Izo Izetbegović, jedan Matković iz Babine Grede za kojeg ne znam kako se zatekao u Bosanskom Šamcu, stariji čovjek od oko 50-60 godina. Od njih četvorice koje su Srbi ostavili iz naše skupine, ostao je živ samo Izo Izetbegović, a preostala trojica su ubijeni. Luka Grgurević iz Domaljevca je bio polumrtav već dok smo bili skupa jer su njega tukli nenormalno, svaki dan. Strašno puno batina je dobio i Grga Zubak, koji je s nama ostalima deportiran kamionima.

Po ulasku na kamione rekli su nam da ne smijemo ispod cerade gledati kuda se vozimo, da ne smijemo ovo, da ne smijemo ono. Sama vožnja je podugo trajala. Kad smo došli na odredište, vidjeli smo da je to vojarna JNA u Brčkom. Brčko u to vrijeme još nije bilo okupirano. Ali mi to nismo znali. Kad smo došli, prošli smo ono što su Srbi zvali 'upoznavanje' tj.: batinjanje, vezanje ruku, nogu... Kad smo sišli s kamiona, pretresli su nas. Bili smo naslonjeni rukama na zid i raširenih nogu, a oni su nas pretresali, ne znamo što su tražili kad smo to već bili prošli prije zatvaranja u Bosanskom Šamcu. Nakon pretresa su nas smjestili u prave zatvorske ćelije vojnog zatvora u toj vojarni. Onda su jedne večeri šetali hodnikom navažajući teški mitraljez, koji je bio na postolju s kotačima. Tako su ga vozali, a nama su rekli:

'Ako željezna vrata i slučajno zaškripe, pucat ćemo po vama!' Kako smo bili zavezivani čim smo sišli s kamiona, tako smo i ušli u ćelije, a nakon možda jedno sat vremena su nas odvezali. Onda je opet slijedilo psihičko maltretiranje, nekakvi razgovori, pregovori, ispitivanje: što si ti, što je ovaj, što onaj, da smo ustaše...

Bio je jedan zastavnik, stariji, u vojnoj uniformi JNA... sve se to događalo u gradu, a građanstvo Brčkog nije ni znalo da smo mi tu... pripadnici JNA su nas držali u zarobljeništvu... taj zastavnik je išao od ćelije do ćelije i svima je govorio: 'Ma ko nas to, bre, zavadi?' Ne smijemo mi njemu reći da nas nije nitko zavadio, nego da su nas upravo on i njegovi istomišljenici počeli maltretirati, protjeravati, raseljavati i ubijati.

U Brčkom smo bili tri ili četiri dana. Sjećam se, 1.05.1992. smo dočekali u zatvoru vojarne JNA u Brčkom. Tog dana, rano zorom, oko 3,00 sata, ispaljena je prva granata baš iz te vojarne. Svi mi zatočenici smo se probudili. Prema prvim informacijama koje smo dobili od stražara, nisu granatu ispalili 'regularni' vojnici JNA, nego oni iz pričuvnog sastava JNA koji su došli iz Travnika, a bili su smješteni u tu vojarnu. U razgovoru s tim jednim stražarem doznao sam, da su ti Srbi iz Travnika već šest mjeseci u toj vojarni, a bili su u šarenim maskirnim uniformama. Rekao mi je da su oni iz sastava postrojbe kojom zapovijeda kapetan Dragan i da ih on često obilazi, te da se nazivaju knindže. Tog jutra, kad je ispaljena prva granata iz vojarne JNA u kojoj smo mi bili zatočeni, otpočeo je totalni srpski napad na Brčko. Nekoliko sati nakon ispaljivanja prvve granate miniran je i most preko rijeke Save u Brčkom. Čuli smo strahovitu detonaciju. Dežurni stražari koji su tu bili, rekli su nam da je most miniran, da su ustaše pošle iz Slavonije, pa su oni digli most.

Dva dana od našeg dovođenja u Brčko, u logor su dovežena dvojica Hrvata, braća Andrija i Anđelko iz sela Krepšića (prezime im ne znam). Njih je najviše tukao jedan Srbin, po činu poručnik JNA, kojeg su svi zvali Minus. Tukao ih je kao da su volovi! Običavao ih je tući tako što su oni morali prvo leći na dva međusobno udaljena stolca tako da se rukama odupru na jedan, a nogama na drugi stolac, a potom bi ih on udarao raznim predmetima sve dok ovi ne padnu na pod.

U Brčkom smo bili tog dana kad je Brčko okupirano, a i sutradan. Bio je 2.05.1992., kad su nas prevezli autobusom u Bijeljinu, u krug tamošnje vojarne JNA. Odmah po dolasku u vojarnu JNA u Bijeljini dogodio se zločin nad jednim zatočenikom. Naime, prvi zatočenik koji je, sukladno srpskoj zapovijedi, izašao iz autobusa bio je ubijen. Ubojica mu je ispalio hitac u leđa, čim se odmaknuo od autobusa na nekoliko koraka. Taj ubijeni zatočenik je bio Musliman iz Brčkog. Nakon ovog događaja nitko od zatočenika se nije usudio izaći iz autobusa. U našoj pratnji od Brčkog do Bijeljine bio je već spominjani poručnik JNA zvani Minus. On nas je nasilno počeo istjerivati iz autobusa, jednog po jednog. Po izlasku iz autobusa morali smo se poredati u kolonu, ruke staviti na potiljak glave, glave spustiti prema dolje i tako u koloni smo jedan iza drugog išli u jednu prostoriju te vojarne koja je bila na katu, a služila je kao dvorana za tjelovježbu. Vidio sam da imaju one gimnastičke grede. U toj dvorani smo bili, možda, nekoliko sati. Osim naše grupe iz Bosanskog Šamca s nama su tu bila i ona dva brata iz sela Krepšića i još jedan čovjek iz Brčkog kojeg su zvali Žućo. Bilo nas je oko 45 ljudi. Iz te prostorije s kata, tu istu noć, premjestili su nas u sportsku dvoranu, pri samom kraju kruga te vojarne. Kad smo došli tamo, počeli su nas ponovo na razne načine tući i zlostavljati. Mene je najviše tukao jedan kojeg su zvali Crnogorac. Poslije sam doznao da je on stvarno iz Crne Gore, a imao je specifičan crnogorski izgovor. Tukao me je i jedan iz Novog Sada kojeg su zvali Brico. Oni su se samo po nadimcima I oslovljavali. Oko 2,00 ili 3,00 sata, te noći, došao je jedan, po činu zastavnik JNA, a navodno je do rata bio na službi u vojarni JNA u Đakovu, i rekao: 'Je li, ustaše, jeste li došli? Ja sam bio u Đakovu na službi i jako sam oštetio đakovačke silose, a sad ću donijeti motornu pilu i s njom ću vam glave odjeći.' Naredio nam je da sjednemo i okrenemo glave prema zidu, i da vratove ispružimo kako bi ih mogao sjeći motornom pilom. Međutim, kako je bio pijan, nije bio u stanju to učiniti. Bili smo jako iscrpljeni i iznemogli. Pred samo svitanje došo je jedan Srbijanac, časnik JNA koji se preziva Nikolić. Rekao je kako nas je sad zaštitio i da nas više neće tući. Međutim, to je bio samo mali predah. Ništa on nije nama pomogo. Upravo pod njegovom 'dirigentskom palicom' sutradan smo dobili neopisive batine. Nastavili su nas tući, možda, jedno deset do petnaest dana, iz dana u dan. Jedne noći izveli su mene, jednog zatočenika koji se preziva Srna i još jednog kojem se ne mogu sjetiti imena, na 'tuširanje', kako su oni to zvali. Morali smo skinuti odjeću, stajati pod tušem iz kojeg ide hladna voda, a oni nas ispituju. Kako su postojale samo dvije kabine za tuširanje, a nas trojica, uvijek su jednog od nas 'obrađivali'. Kad su mene izveli ispod tuša, četvorica četnika su bili poredani jedan kraj drugog. Jedan je oštrio nož na kožnom remenu, drugi je držao policijsku palicu, treći je u ruci imao željeznu šipku, a četvrti je u svakoj ruci držao sportske utege. U jednom trenu, onaj što je oštrio nož, kaže mi: 'pogledaj nož i provjeri je li oštar!' Učinio sam kako je zahtijevao i rekao: 'Oštar je.' Onda mi je on reko: 'Što si mi zaklo sestru u Vukovaru?' Što sam mogo reći? Odgovorim mu: 'Čovječe, u životu nisam nikad bio u Vukovaru.' On dalje provocira i kaže: 'Imaju slike.' Odgovorim mu: 'Ako postoje slike, donesi ih i odma me zakolji, nema nikakvog problema, da jesam, jesam... ali ja nisam nikad bio u Vukovaru, i ne mogu reći da sam učinio ono što nisam.' Međutim on mi kaže: 'Hajde lezi, da te zakoljem.' Tada sam legao, glavu okrenuo prema odvodu za vodu iz tuš kabine koja nije imala vrata, već je samo ozidana. Onda me je taj četnik malo bocko nožem, ali nije me zaklo. Kad je on 'završio', rekao mi je da sad moram proći pored preostalih i da ih moram osloviti sa 'Gospodine, srpski vojniče'.

Kad sam došao do prvog, rekao sam: 'Gospodine srpski vojniče, je l' ja mogu proći?' On odgovori: 'Možeš, ali ne znam šta će ti ovi drugi reći.' Kad sam došo do drugog koji je držo palicu, kažem: 'Gospodine srpski vojniče, je l' mogu proći?' Kaže mi: 'Možeš, ali ne znam šta će ti drugi reći.' Obratio sam se trećem: 'Gospodine srpski vojniče, ...' Nisam to pošteno ni izgovorio, kad me on zviznu željeznom šipkom u glavu. Odmah sam pao, izgubio svijest, više se ne sjećam... Kad sam došao malo sebi, vidio sam da sam obučen, a znam da nisam bio obučen. Valjda su me oni obukli, ne znam. Tada su mi rekli da idem nazad u dvoranu, iako sam bio mokar, i da sjednem na svoje mjesto. Onda su ispod tuša izveli sljedećeg. Sva trojica smo prošli skoro istu obradu.

U Bijeljini smo ostali možda još mjesec, mjesec i pol dana, pa su nas vratili natrag u Bosanski Šamac. Po ponovnom dolasku u Bosanski Šamac, prvo smo bili zatvoreni u srednjoškolskoj sportskoj dvorani, a potom su nas premjestili u izgorjelu Osnovnu školu, u njenu sportsku dvoranu koja je jedina, od svih školskih prostorija ostala čitava. Jednog dana smo, gledajući kroz prozor dvorane, vidjeli predstavnike Međunarodnog Crvenog križa, kako prolaze automobilom. Međutim, što to vrijedi, otkud da oni znaju da u toj izgorjeloj školi ima netko živ. Srbi su nas prebacivali s jednog mjesta na drugo, tako da nas Međunarodni Crveni križ nije mogao ni naći.

Po povratku iz Bijeljine u Bosanski Šamac, nisu nas tukli možda jedno dvadeset dana. Ali, kad su onda počeli, ja ne znam..., to živ čovjek da može izdržat..., to nije za vjerovati. Iz dana u dan samo udarci i tučnjava. Naša se grupa, 'ekstremna grupa' kako su nas Srbi nazvali, nije popunjavala drugim zatočenicima, izolirani smo bili. Mi nismo imali nikakvog kontakta s drugim zatočenicima koji su bili zatvoreni u Srednjoj školi. U sportskoj dvorani Srednje škole u Bosanskom Šamcu bilo je zatvoreno oko 400 Hrvata, samo Hrvata. U skladištu TO-a, pa u njihovom SUP-u bilo je zatvoreno oko 1000 ljudi. Stevo Todorović, Saša Maslić, Fadil Topčagić, Nebojša Stanković zvani Cera, pa četnici iz Kragujevca u Srbiji i drugi kojih se ne mogu sad prisjetiti, napravili su toliko zla, za što ima preko 1000 svjedoka.

Kad smo došli iz Bijeljine u Bosanski Šamac, doznali smo od tih dežurnih četnika, da je u selu Crkvini bio masakr. Mi do tada nismo za to znali. Među tim dežurnim četnicima bio je Slavko Kojić, dobar dečko, opravdano mogu reći da je bio dobar. Uglavnom, dok je on bio u smjeni, nitko nas nije uznemiravao, nitko nas nije tuko. On nam je puno stvari znao reći, koje drugim stražarima nisu ni na umu bile da nam ih kažu. On nam je jedan dan rekao, pod uvjetom da ga ne smijemo izdati drugim stražarima, da je u selu Crkvini ubijeno šesnaest zatočenika te da su ih ubili Lugar, Saša Maslić, Miloš Čulapović i još neki arkanovci iz Kragujevca u Srbiji. Među ubijenim je bilo i Hrvata i Muslimana. Zgrozili smo se kad smo čuli za taj masakr. To se dogodilo 7.05.1992., nekoliko dana nakon što su nas prebacili iz Brčkog u Bijeljinu. Znači, već smo bili u Bijeljini kad se to desilo. Uglavnom, Saša Maslić je te ubijene ljude potovario u kamion i odvezao ih u nepoznatom pravcu te ih, navodno, sahranio. To je svjedočenje pred nama izrekao Slavko Kojić, Srbin iz sela Obudovca, a koji je tog dana bio dežurni stražar kod nas. Onda smo mi, onako između sebe, pokušali provjeriti istinitost o tom masakru, nešto saznaš od ovoga, nešto od onoga i uglavnom, sve je pokazivalo da je priča o masakru u selu Crkvini istinita. Među ubijenim zatočenicima su ljudi iz Bosanskog Šamca i neki iz Tešnja koji su uhićeni dok su se autobusom vraćali kući s posla iz Hrvatske i iz Europe. Oni su dolazili preko mosta kod Županje koji je tada još bio čitav, i trebali su ići dalje prema Tuzli i Tešnju. Njih su Srbi uhvatili, pozatvarali u logor u selu Crkvini i pobili. Imena tih ljudi ne znam i sumnjam da ih itko od zatočenika iz tog logora zna, jer to su bili nama nepoznati ljudi, nisu s našeg područja.

Stevo Todorović je nad nama zatočenicima pravio tolika zvjerstva da je to neopisivo. Običavao bi doći u neka doba noći, a kako nije bilo struje, bilo je jako mračno, te uđe na vrata, a kako smo mi bili poredani uza zid, uđe i udari te nečim u glavu. Uvijek smo ležali na boku, tako da smo bili bliže jedan drugom da, ako nas udaraju, da ne udaraju po bubrezima.

U Bijeljini sam za jedan dan dobio preko sto udaraca u glavu, tako da sam mnoge stvari počeo zaboravljati. Volio bih kad bi se mogo s tim 'ljudima' suočiti, volio bih da, ako ima ikakve pravde na ovom svijetu, da ti ljudi dođu pred sud i pravdu.

U Bosanskom Šamcu u početku, to je prvih dana bilo, hranili su nas jednom dnevno. Odlazili smo u Utvu na ručak. To je radnički restoran (menza). Grah je bio, uglavnom. Međutim, kad smo se vratili iz Bijeljine u Bosanski Šamac, non-stop smo dobivali samo jedan komadić kruha i vode. Tu gdje sam bio zatvoren uglavnom su bila dvojica do trojica stražara. Smjena im je bila ujutro oko 6,00, pa u 14,00, pa u 22,00 sata. Tri smjene su bile dnevno. Zapovjednici smjena su bili Mile Topolovac, Simo Krunić, onda je bio jedan iz Čapljine koji je do rata radio u policiji, čini mi se da je Dragan Topalović. Glavni je bio Stevo Todorović. On je i dan danas glavni u Bosanskom Šamcu.

U Bijeljini i u Brčkom smo bili zatvoreni u vojarnama JNA. U Brčkom je zapovjednik vojarne bio Stevan Nikolić, u Bijeljini ne znam. U Bijeljini je bilo i zatočenika iz Tuzle. Iz Tuzle su doveli k nama u našu grupu, da li dvojicu ili trojicu Muslimana, koji su kao civilni majstori aktivno radili u JNA. Srbi su ih osumnjičili da su izdali ovo, da su izdali ono, već kako su htjeli.

Kad su nas iz Bijeljine vratili u Bosanski Šamac, jedan Srbin imenom Slavko, ne znam kako se praziva, star oko 22 godine, svi su ga zvali Zubar, nasilno je vadio zdrave zube zatočenicima. Kod nas, kod onih u Srednjoj školi, kod onih u TO-u i u SUP-u. On je zube vadio nekakvim kliještima. S tim kliještima je došo jednu noć, vodio jednog po jednog i vadio zube. Međutim, nas

nekoliko, a i ja među njima, kad me je pito jesam li bio na 'vađenju', reko sam da jesam. To sam reko jer sam vidio kakvi su se ljudi vraćali poslije vađenja. Taj Slavko je ponekad znao vaditi od tri do dvanaest ili petnaest komada zuba. Jakovu Ilijazoviću iz sela Bazika je izvadio sve do i jednog zuba što je imo u glavi, sve mu je izvadio."

U Zagrebu, 10. studenoga 1994.

VJE003

J.P., rođ. 1953., muškarac, Hrvat, iz sela Tišine u općini Bosanski Šamac,

priča o oružanom napadu srpskih snaga na sela jugoistočno od Bosanskog Šamca, o pokušaju evakuacije civilnog pučanstva iz napadnutih sela, granatiranju kolone civila u zbjegu, pretresima i pljački imovine protjeranih Hrvata, uhićenju i odvođenju u policijsku postaju u Bosanskom Šamcu, premlaćivanju uhićenika, premještanju uhićenika u logor u skladišnom prostoru TO-a u Bosanskom Šamcu, govori o Srbima odgovornima za poticanje i provedbu zločina nad Hrvatima općine Bosanski Šamac:

"...Od 11.07.1991. godine bio sam na službi selu Tišini kod Bosanskog Šamca. U mojoj službi omela su me ratna zbivanja u tom kraju, točnije, otkad je u srpske ruke pao Bosanski Šamac, počinju i moje nevolje, a to je bilo 17.04.1992. godine.

Želim odmah spomenuti da je za izbore 1991. godine u općini Bosanski Šamac bilo preko 44 posto Hrvata, oko 41 posto Srba, oko 7 posto Muslimana i preko 7 posto ostalih narodnosti.

Od dana kad je okupiran Bosanski Šamac, Hrvati iz sela Tišine i okolnih sela počinju užurbano iseljavati. Žene i djeca uglavnom odlaze u Republiku Hrvatsku, a poneki i u inozemstvo, uglavnom u zapadnoeuropske zemlje. Za obranu sposobni muževi i mladići odlučuju ostati u svojim selima i s ono malo oružja koje su sami sebi nabavili, odlučuju braniti svoje domove i svoju slobodu. Međutim, zbog nadmoćnosti srpskog agresora, i to u svakom pogledu, prvenstveno vojno-tehničkom, hrvatski branitelji su ostali samo pri odluci. Imali su protiv sebe profesionalce opremljene svim vrstama oružja i oruđa, potpomognute ratnom vojnom avijacijom JNA, predvođeni vojnim zapovjednicima JNA i izravno, iz Srbije ubačenim specijaliziranim vojnim postrojbama JNA. Zbog toga je naglo i iznenada pao i Bosanski Šamac u srpske ruke, a njegovim padom većina sela bosanskošamačke općine s hrvatskim pučanstvom bila su automatski, skoro sa svih strana, u okruženju srpskih vojnih postrojbi. Jedino je put Novo Selo - Grebnice - Domaljevac i dalje prema Tolisi i Orašju ostao prohodan. Na prostoru susjedne općine Orašje tada se još većim dijelom pružao učinkovit otpor srpskom agresoru.

Kad je uslijedio strahoviti srpski tenkovsko-topnički napad na sela nastanjena Hrvatima, a bio je točno na katolički Uskrs, 19.04.1992. godine, oko 11,00 sati, među malobrojnim hrvatskim braniteljima nastao je kaos i zbrka, ulavnom zbog nedovoljne organiziranosti i straha od nadmoćnijeg agresora. Počeli su napuštati svoje obrambene položaje, sa ili bez oružja. I oni koji su imali nekakve uniforme, na brzinu su ih svlačili, oblačili civilna odijela, uskakali u automobile, traktorske prikolice ili kamione, što je tko već imao, uzimali sa sobom članove svojih obitelji, koji su još bili ostali u selima i žurno pošli putem preko Novog Sela prema selu Grebnicama. Bilo je i onih koji su prijekim putovima išli pješice, bježeći pred neprijateljem. Međutim, na izlazu iz sela Novog Sela dočekale su ih brojne neprijateljske granate i snajperisti, koji su pucali na sve što se kretalo, premda su vidjeli da se radi o civilima. Pri ovom napadu najmanje desetak civilnih osoba je smrtno stradalo, a mnogi ranjeni; oni koji su se uspjeli izvući, podlegli su ranama. Velikom broju Hrvata ovim je napadom onemogućena daljnja evakuacija i bili su prisiljeni ponovno se vratiti u svoja sela. Od njih sam, kao živih svjedoka i čuo što se sve događalo na tom putu. Neki od njih su upravo ovih dana izašli iz srpskih logora.

Ja sam se kroz cijelo to vrijeme nalazio u selu Tišini. Istog dana, 19.04.1992.godine, oko 13,30, granate su ponovo počele padati po selu. Iz skloništa u jednom podrumu, kroz prozor sam promatrao kako granate 'preoravaju' zemlju u pravcu župne crkve i kuće. Sva sreća da su granate imale podbačaj, ali zadržavale su pravac. Dvije granate koje su pale najbliže župnoj crkvi pogodile su kuću preko puta crkve, koje je vlasnik Jozo Jelečević zvani Kora, i kuću s lijeve strane crkve koje je vlasnik Mato Blaškić zvani Sudac, udaljenu svega desetak metara od crkve. Pri ovom granatiranju, od gelera granata smrtno je stradao starac M. Karalić, kojeg sam poslije pokopao u groblje iza stare župne kuće. Kad je granatiranje u bližoj okolici prestalo, bilo je oko 14,00, pojavili su se Srbi iz Tišine, kao i oni iz susjednih sela Crkvine, Kruškova Polja i Škarića. Pozvali su predstavnike naših sela da im pod hitno predaju sve oružje i municiju koju su imali, a oni su im sa svoje strane garantirali da se nikom ništa neće dogoditi. Predstavnici naših sela su postupili prema ovom ultimativnom srpskom zahtjevu. Pojedini istog dana, a drugi uglavnom sutradan ili sljedećih dana, već kako bi pronašli kojekakvog razbacanog oružja po njivama. U svakom od naših sela ostalo je između sto i dvjesto muškaraca, uglavnom mlađih i sposobnih, a bila je i poneka žena, starac ili starica, a čak i jedna kompletna obitelj s troje nesposobne djece u selu Donjem Hasiću. Data garancija naših susjeda Srba, da se nikom od Hrvata neće ništa dogoditi, bila je neizvjesna i kratka. Nije prošlo ni dva tjedna, a već su počele sa svih strana upadati srpske razularene vojne postrojbe, maskirane. Bili su obučeni u svim mogućim uniformama, od izvornih četničkih do onih JNA, opskrbljeni svakovrsnim oružjem. Prilikom tih upada u sela, išli su od kuće do kuće maltretirajući preostale Hrvate, pljačkajući imovinu, kuće, kao i važnije objekte u selima, rušeći i paleći. Pri jednom od tih upada u selu Gornjem Hasiću iz čista mira ubili su Miju Lubina i njegovu staricu majku. Oni su pokopani u katoličkom groblju u selu Tišini.

U selu Tišini su čak tri puta dolaziti u pretres župne crkve i kuće, navodno tražeći oružje. Pri tom su pred sobom sve rušili, izvrtali i lupali, pucajući i izvana i u prostorijama, tako da su već tada puno toga i u župnoj crkvi i u kući uništili. Već kod prvog pretresa župniku su oduzeli i odvezli župni automobil marke golf, govoreći da im je potreban za Krizni štab. Župniku su obećali da će mu poslati potvrdu o oduzimanju automobila, ali je nikad nisu poslali. U pretresu župne crkve i kuće u selu Tišini među glavnima je bio Dragan Petković iz sela Tišine. A i svi drugi koji su vršili upade po hrvatskim selima i kućama bili su, po kazivanju svjedoka, domaći Srbi.

Treći pretres župne crkve bio je 14.05.1992. godine. Sutradan, 15.05.1992. godine, pred kuću mi je došao automobil srpske milicije s dvojicom srpskih milicionara koji su me uhitili i odveli u SUP Bosanski Šamac. Prije mojeg uhićenja i odvođenja, odveli su iz svakog našeg sela, po četiri ili pet mladića ili ljudi. Nismo znali kamo su ih odveli niti što je s njima. Nekon što su i mene odveli, počeli su redom skupljati sve mladiće, ljude i žene. Odvodili su ih u Bosanski Šamac, i tu zatvarali u zatvore i logore. Žene i neke od muškaraca, većinom starije, odveli su u selo Zasavice. Tako su za samo nekoliko dana doslovno ispraznili, što oni zovu 'očistili', sva naša hrvatska sela. U njima nije ostala ni jedna hrvatska duša.

Nakon mojeg uhićenja i privođenja u SUP Bosanski Šamac, 15.05.1992. godine, kad počinje moj 'križni put', bilo mi je jasno da glavnu riječ u svemu imaju 'specijalci' iz Srbije. Desna ruka su im bili načelnik srpskog SUP-a u Bosanskom Šamcu, Stevan Todorović, bivši direktor firme 'Korpara' u Bosanskom Šamcu, zatim zapovjednik postrojbe JNA zvane '4. odred' iz Bosanskog Šamca, Simo Zarić i osoba navodno zadužena za poslove oko razmjena osoba, Miro Tadić. Uz njih treba pridodati imena i nadimke onih koje sam kasnije u logoru 'upoznao' i za koje sam čuo. Glavni ispred srpske vojske bio je nekakav Crni (zvali su ga samo po tom nadimku). S njim nisam nikada imao susret. Ispred specijalaca Srbijanaca, dakle, onih pridošlih iz Srbije, glavni je bio Lugar. Već kod privođenja u SUP on me brutalno tukao i nogama i rukama i puškom. Tek nakon dugog mučenja na mom je vratu primijetio zlatni lančić na kojem je visio križić i pločica s inicijalima mog imena; prestao me tući, zapovjedio mi da skinem lančić sa svog vrata i stavim ga o njegov vrat. Njemu uz bok su bile osobe zvane Laki i Beli (svi su se oni služili samo nadimcima) i mnogi drugi koji su nad nama zatočenicima činili najveća zvjerstva. Za sve ove 'glavne', odgovorno tvrdim da su zločinci, jer bez njihovog sudjelovanja, znanja ili 'blagoslova', tj. zapovijedi, nije učinjeno ni jedno ubojstvo, ni jedno zločinstvo ili zvjerstvo. U njihova zlodjela svakako spada i ubojstvo dvojice zatočenih Hrvata prezimenom Ević iz sela Gornjeg Hasića, u školskoj dvorani u Bosanskom Šamcu. Ovaj zločin se dogodio naočigled svih zatočenika smještenih u toj dvorani, kako mi je pripovijedao svjedok tog zločina, koji je upravo izašao iz srpskog zatočeništva. Oni su također odgovorni za ubojstvo oko petnaaest muškaraca zatočenih u srpskom selu Crkvini. Ovaj zločin se dogodio u jednoj noći početkom svibnja 1992. godine. O tome su mi pripovijedali supatnici još u zatočeništvu; bili su očevici tog zločina. Za dvojicu od njih znam da su izašli iz zatočeništva, a sada žive negdje u Hrvatskoj.

U općini Bosanski Šamac su na nekoliko mjesta bili organizirani logori: u selu Zasavici, a u gradu u sportskim dvoranama Osnovne i Srednje škole, u uredima SUP-a, u zgradi bivšeg TO-a gdje je do rata bilo uskladišteno naoružanje i municija bivšeg TO-a. Mi zatočenici smo Srbima služili i kao taoci i kao živi štit. U zgradi TO-a uvjeti za život zatočenika su bili najteži, a postupci Srba prema nama najbrutalniji. Tu sam i sam dospio nakon jednog mjeseca provedenog u jednoj od uredskih soba SUP-a. Tu sam i ostao, sve do razmjene, zajedno s mnogim Hrvatima i Muslimanima iz Bosanskog šamca, kao i nekima iz drugih dijelova Bosne, koje su Srbi pohvatali po putovima, a bio je čak i jedan Nijemac, Jürgen Janke od Dortmunda. U logoru u zgradi TO-a bilo nas je otprilike pola Hrvata, pola Muslimana. Jedno vrijeme znalo nas je biti i do 160 ljudi. Srbi su prema nama Hrvatima bili daleko okrutniji, nemilosrdno nas tukli i udarali svim i svačim, po nekoliko puta u toku dana i noći. Među onima koji su nas tukli posebno su se svojom okrutnošću isticali Slobodan Žvakić zvani Žvaka, Šole, Bole, Maks, Rakić N., Cvijetin Radić sin Nikolin, inspektor, Knezo, N. Vuković i mnogi drugi kojima nisam saznao ni imena, ni nadimka. Mnogi su zatočenici od udaraca bili polomljeni, kao što sam i sam bio, udarcima su mi slomili tri rebra na desnoj strani, kažiprst na lijevoj ruci i kost ispod oka na desnoj strani lica. Sve se to vidi na snimcima i nalazima liječničkog pregleda kojeg sam poslije izlaska iz zatočeništva obavio. O ostalim uvjetima u logoru, koji su bili nikakvi, moglo bi se opširno pisati, ali mislim da je dovoljno spomenuti da nismo imali nikakvih higijenskih uvjeta, bez šišanja, brijanja, bez ležaja, uvijek u istom donjem rublju i odjeći, često i bez vode za piće, hrana nam je dijeljena jednom u toku 24 sata, a sastojala se od komada (1/6 ili 1/7) kruha namazanog s malo mmarmelade i ponekad nekoliko gutljaja čaja ili kakao-mlijeka. Uz tako loše uvjete, svakodnevno smo bili batinani ili u strahu od batina. O ostalim gadostima koje su nad nekim zatočenicima činili mislim da nije dolično čak ni govoriti. Dovoljno je spomenuti kako su pojedinci bili primoravani jesti vlastiti izmet.

Otkako sam ja izašao iz logora, dogodilo se još nekoliko manjih razmjena između hrvatske i srpske strane u Bosanskom Šamcu. S nekima od oslobođenih zatočenika imao sam priliku susresti se i porazgovarati. Kažu mi da se uvjeti još uvijek nisu izmijenili, osim što ih sad manje tuku, ali ako uskoro ne izađu, iscrpljenost i zima će sigurno uzeti mnoge živote. A ima ih još uvijek velik broj u logorima. Koja je točno brojka, ne može se znati, jer to Srbi čuvaju u strogoj tajnosti. I kada su ranije dolazili predstavnici Međunarodnog Crvenog križa, nas određene zatočenike Srbi su sklanjali u druge prostorije. Ja se nikako nisam susreo s tim predstavnicima Međunarodnog Crvenog križa. Zapravo, cijeli grad Bosanski

Šamac već je tada bio jedan veliki logor u kojem se nalaze većinom Muslimani. Ima još samo mali broj Hrvata. Ima tu i žena i djece i staraca i starica. Svi oni u gradu imaju radne obveze, ograničeno kretanje i vrlo oskudno žive. One pričuve hrane i novca koje im Srbi još nisu opljačkali već tada su bile potrošene. Od čega i hoće li preživjeti, sam Bog zna, a zima je pred nama. Stoga apeliram na sve odgovorne u svijetu koji mogu zaustaviti zločince i zlodjela da to učine čim prije, jer zlo se brzo širi. Pomozite nevinima, zaštitite ih, jer time ćete i same sebe zaštititi. To neka bude glavni interes intervencije i političke i ekonomske i vojne, bez koje će se teško ili nikako moći zaustaviti ovo zlo na tlu Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Molim Vas, u ime svih koji pate, koji su zahvaćeni i pritješnjeni ovim zlom, zlom rata. Molim Vas u ime Boga, koji neka Vam bude jedina plaća, da svima Vama i nama, i svim ljudim dobre volje podari svoj mir i utjehu."

U Kloštar Ivaniću, 5. prosinca 1992.

BRČKO

BC002

A.L., rođ. 1940., muškarac, Musliman, iz Brčkog, *svjedoči o stradanju zatočenika u srpskim logorima u Brčkom, napose u logoru u Luci:*

"... Početkom svibnja 1992. godine, kada je bio napad na Brčko, nas petero, tri muškarca i dvije žene, sklonilo se u podrum kuće u kojoj smo stanovali. Nakon izvjesnog vremena čuli smo glasove trojice muškaraca koji su govorili da imamo tri minute da se predamo, a u suprotnom će baciti bombu u podrum. Dao sam odmah jednoj od žena košulju, da je pokaže kao znak predaje.

Četnici koje smo sreli vani imali su zelene beretke, što me je iznenadilo, jer je njihova propaganda uvijek govorila za Muslimane da nose zelene beretke. Otjerali su nas pred Dom zdravlja u Brčkom i cijelo vrijeme tukli kundacima. Jedna starica je pod udarcima pala i ostala ležati. Skupljeni narod su tu razdvojili, tako što su 180 do 200 muškaraca odveli u džamiju. Ta grupa je u džamiji ostala četiri dana, a ja sam već nakon 48 sati prebačen na drugo mjesto. U džamiji smo na obrednom mjestu 'abdesthani' morali vršiti nuždu.

Prvu hranu dobili smo nakon 48 sati. Kazne za najmanju primjedbu su bile od udaranja batinom po dlanu do odsijecanja uha, nosa i skakanja sa stola na grudni koš. Sve se to događalo u prostoru Doma zdravlja.

Mladića Muslimana, kojeg su u gradu zvali Sarajka, razapeli su na križ usred grada. Imao je 27-30 godina. O tome su nam pričali svi koje su dovodili, pa i sami četnici. Sarajka je umro na križu. Optužen je da je nekada navodno silovao jednu Srpkinju.

Nakon 48 sati boravka u prostoru Doma zdravlja, odvojili su 100-120 muškaraca, među kojima i mene, i odveli nas u restoran poduzeća 'Laser'. Noću je dolazio četnik kojeg su zvali Ranko, star oko 30 godina. Prozivao bi ljude po prezimenu i pred zgradom ih klao. Stražari bi od prozvanih tražili da legnu na zemlju, tako da nam nisu više bili na vidiku. Kad bi stražari otišli s tog mjesta, mogli smo se primaći prozoru i vidjeti ljude prerezana vrata.

U susjednoj prostoriji, do restorana, bilo je desetak žena različitog uzrasta. Taj Ranko je silovao jednu ženu, majku dvoje djece pred djecom i njenom majkom. To znamo po vrisci koja se jasno čula. Ranko je iz sela Potočara.

Noću 7.05. prebačen sam u logor Luku, u stvari pristanište na Savi. To je bilo carinsko skladište, s prozorima visokim četiri metra. Stakla su bila razbijena. Sedam dana smo sjedili na betonu, stisnuti jedan do drugoga. Dvojici mladića od oko 16 godina starosti ugradili su nešto veličine zrna graha ispod kože na ramenu. Pretpostavljali smo da su to mikrofoni te da prisluškuju šta govorimo. Ljude iz SDA, a i ostale, prozivali bi prezimenom, uglavnom po trojicu, da iziđu. Nakon takvih prozivanja i izvođenja čuli bismo tri pucnja, a odvedeni se više nisu vraćali.

Inače, Srbi su sve radili u simbolici broja tri, kao što se križaju s tri prsta. Kroz odškrinuta vrata hangara vidio sam da su te prozvane ljude primoravali da legnu na bok, glavom na rubu nogostupa, blizu šahta u koji je nakon klanja krv otjecala. Ubojice su bili iz okolice Bijeljine i iz Srbije. To sam doznao jer su često pričali sa nama nepovezano. Po ekavskom dijalektu su iz Crne Trave.

Glavni koljač u ovom logoru zvao se Goran Jelisić iz okolice Bijeljine. Njegova četa drži relej na Majevici. O tome su pričali njegovi suborci. Koljač je bio i jedan Srbin, po činu major JNA kao i jedan kojeg poznajem kao strojovođu na riječkim brodovima.

Do 16.05.1992. godine svaku su večer ubijali između 25 i 30 zatočenih ljudi. Zadnji za kojeg znam da je ubijen je Avdo Karić, moj susjed. Došli su oko ponoći, s crvenim kapama na glavama i jedan od njih je rekao: 'Tri dobrovoljca mi trebaju.' U dvorištu upravne zgrade "Lasera" šesnaestogodišnja Monika, izvanbračno dijete gradske prostitutke Vere, gađala ga je i pogodila u rame, a major ga je dokrajčio.

Poslije 16.05.1992. prestali su s direktnim ubijanjima, ali smo i dalje vidjeli leševe ljudi koje su dovozili. Do 16.05.1992. ubijene su bacali u Savu, gole, a nakon tog dana su ih spaljivali u kafileriji. Leševi ubijenih ljudi su odveženi vozilima iz grada i u prvo vrijeme su u selu Potočarima zatrpavani u masovne grobnice. Nakon nekog vremena, odvažani su kamionima hladnjačama, a na kraju su bili spaljivani u kafileriji. To mjesto se nalazi na putu iz Brčkog prema tvornici "Interplet". Jedan dan dovezli su 10-20 mladića, starih oko 20 godina, golih. Spolni organi su im bili iščupani, uši i nosevi odsječeni. Mi preživjeli zatočenici služili smo Srbima kao radna snaga, uglavnom za utovar i istovar leševa. Četnik zvani Ilija prijetio nam je žicom debelom 12 milimetara, napravom sličnom škarama. U donjem dijelu te njegove naprave žica je uvijena tako da omogućava čupanje dijelova tijela.

Od oko 1500 zatočenih u logoru, oko 120 se spasilo i izišlo na temelju nečije intervencije ili uz pomoć novca. Za oko 35 ljudi ne znam na koji način su se spasili. Zadnjih deset dana puštali su ako bismo potpisali izjavu da se nećemo vratiti i da se odričemo sve imovine, a trebali smo navesti i određeni pravac kretanja. Ja sam se spasio kada sam jedan dan riskirao i pretrčao do kancelarije Dragiše Tešanovića, bivšeg inspektora policije i rekao mu: 'Tako ti Boga, Dragiša, zašto me držiš 52 dana? Da sam ja na tvom mjestu, ti ne bi bio zatvoren ni 24 sata.' Začudio se što sam uopće još živ, ali me nakon toga pustio.

Otišao sam znancima, Muslimanima, čija je kuća udaljena sto metara od logora. Nije mi bilo jasno kako tu kuću nisu dirali četnici koji su imali svoj punkt u kući preko puta nje. Onda smo čuli da Srbi puštaju iz Brčkog sve one koji potpišu da se odriču imovine i obvežu da, ako se ne vrate za tri dana, da se nemaju pravo vratiti. Te je poslove obavljao Žarko Damjanac, jedan od zamjenika komandira. Potvrdu i danas imam. Dana 13.05.1992. godine sjeo sam u autobus koji je vozio u Novi Sad. U putu su nas stalno pregledavali. U Subotici smo sjeli na vlak i stigli do granice s Mađarskom. U Luci je iza mene ostalo oko 120 ljudi, većinom do trideset godina starosti. Čuo sam da su prebačeni u logor Batković kod Bijeljine, a jedna grupa u neki rudnik u Srbiji.

Što se tiče događaja u gradu, doznao sam da su Hrvate ubijali odmah čim bi za njih saznali, te da su silovali dvije kćeri Ramiza Hadžimahovića, koje su potom iskoristile priliku i pustile plin te tako izazvale eksploziju u kojoj su izgorjele. Također sam doznao da je u Brezovom Polju otvoren logor-bordel u kojem su djevojčice i djevojke iz Brčkog. Srbina, koji je za 500 DEM htio pomoći nekom Muslimanu i izvesti ga iz Brčkog, ubio je arkanovac. Nakon što mu je naredio da klekne kao musliman, raznio mu je glavu hicem iz puške..."

Svijedokov iskaz preuzet u pisanom obliku.

BC003

Cvijetin Maksimović, rođ. 1970., muškarac, Srbin, iz Brčkog,

govori o stradanju zatočenika u logoru Luci u Brčkom, daje jasan prikaz načina ubojstva istih, zlostavljanja i silovanja Hrvatica i Muslimanki:

"Mobilizirao me je Bogdan Maričić u Srpsku vojsku 7.05.1992. godine. Obukli su me u JNA uniformu; svi su Srbi bili u toj uniformi. U tu jedinicu mobilizirano nas je oko 500. Bogdan Maričić je bio predsjednik SDS-a. Raspoređivani smo po mjestima, i to na stražarska. Moj zadatak je bio da budem stražar u Luci, u Brčkom. Tu sam bio od 7. do 17.05.1992. Nakon toga sam bježao kući, pa sam uhićen u Donjem Rahiću. Uhvatili su me mještani hrvatske nacionalnosti. Sada sam zarobljenik, i to od 18.05.1992.

Ja sam bio u Brčkom u logoru Luki čuvar. U taj logor su dovođeni Hrvati i Muslimani, žene i muškarci. U logoru je bilo 500-600 ljudi. Držali smo ih u hangarima. To su bili civili; kupili su mještane. U tom logoru, kao čuvari su bili i ljudi iz Srbije, i to uglavnom arkanovci i šešeljevci. Oni su došli u Brčko da ratuju, kao specijalci. Zapovjednik logora mi nije poznat. Većina njih su čuvali logor, odvodili su i dovodili ljude. Ljude su odvodili i u kafileriju i na Savu gdje su ih ubijali. To sam čuo od kolega Srba, a i vidio sam da su odvozili mrtve ljude. Nošeni su mrtvi i to mnogo, ubijali bi ih po nekoliko i odnosili.

Najveći broj ubijenih je oko 80 ljudi. Ubijali su puškom, klali su ih. U logoru je bilo žena, nešto manje od muškaraca. Svi su bili iz okolice Brčkog. Svi su držani zajedno. To su bila dva hangara, tu je prije bio utovar i istovar robe u luci na Savi, u Brčkom. Ljudi su spavali na podu, na betonu, hranu su im davali jednom dnevno. Ljudi su ubijani i iza hangara. Ubijali su arkanovci, šešeljevci i domaći Srbi. Ljude su jednostavno izabrali i ubijali, birali su neke, jednostavno prozovu ili izaberu 10-15 ljudi. Arkanovci i šešeljevci su tjerali da ih ubijemo i silujemo. Iza hangara ima kuća gdje smo to radili.

Došli su dvojica, Dino i Čova, arkanovci, specijalci, imali su maskirne uniforme, crne, od vune pletene kape s oznakom belog orla, kratko ošišani. Njihova imena ne

znam jer su se međusobno tako zvali. Oni su bili glavni za stražu. Mene su 17.05.1992. prisilili da to radim. Oni su bili iz Srbije. Imali su govor, akcent iz Srbije, a i rečeno mi je da su došli iz Srbije. Toga 17.05.1992., poslije podne, dali su mi nož da zakoljem troje ljudi. Nož je bio širok oko tri cm, oštar, šiljat, imao je drvenu dršku. To nije bio uobičajeni nož. Dino mi ga je dao. Odveli su me pred hangare i izveli troje ljudi da ih zakoljem. Tu, pred hangarom je bilo njih pet-šest iz Srbije, koji su izvodili zatvorenike. Ne znam kako su odabirali, ja sam bio vani kada su ove u hangaru izdvajali. Tu je bilo ljudi svih dobi. Taj dan sam ja bio jedini domaći Srbin određen da izvršavam. Rekli su mi da trojicu zakoljem. Oni su mi rekli da zakoljem, a ako nećeš, mi ćemo tebe zaklati. On je tada, kada sam ja rekao da ne znam klati, uzeo moju ruku i sa njom zaklao čovjeka, i onda mi je naredio da tako zakoljem sljedeću dvojicu. Prvo je uzeo moju ruku svojom i ubo nožem čovjeka u vrat. Osjetio sam i vidio krv tog čovjeka. Tog čovjeka koga sam ubo nožem dvojica, trojica su držali. Moju ruku je držao Dino. Ubijeni čovjek je imao oko 40 godina, srednjeg rasta. Gledao sam u njega kad sam ga ubo nožem, bio sam u depresiji... od tih ljudi koji su me natjerali. Ostali su se oko mene smijali. I mene su ismijavali: *Kakav si ti Srbin da ne možeš zaklati, mi smo došli 400 km da se borimo.* Nadalje su me natjerali da ja ovu dvojicu koljem, a ako ih ne zakoljem, oni će me zaklati. Ja sam zaklao dvojicu, ne znam kako su izgledali, bili su jadni, poderani, mučeni, vidjele su se rane i modrice od udaranja po njima. Njih su držali dok sam ja klao. Više njih su ih držali. Ja sam ubio drugog i trećeg čovjeka na taj način. Ubo sam ih sa strane, umrli su nakon kratkog vremena. Na meni je malo bilo krvi i na šakama. Rekli su mi da ja nisam nekakav četnik, koljač i tada su doveli 80 ljudi, da vide kako pucam. To mi je rekao njihov zapovjednik. Dali su mi novu pušku i dali okvire municije da pucam. Njih su poredali uza zid, neki polusrušeni. Ja sam pucao u njih i to samo rafalno, iz automatske puške 'kragujevke'. Neki su bili još ranjeni kada su mene odveli. Čuli su se još poneki pucnjevi. To se sve događalo iza hangara. Kada sam pucao, bio sam udaljen oko 15 metara od njih. Kada sam pucao, kretao sam se oko dva metra, odakle sam pucao. To je trajalo oko jednu, dvije minute. Vremenski ne znam koliko je trajalo. Kada sam pucao, ciljao sam rafalno po grudima. Dali su mi četiri okvira da pucam i iskoristio sam tri i pol okvira. Rekli su mi: *...nisi nikakav četnik, da vidimo kakav si muškarac...*"

Poslije su me odveli u neku prostorijicu, zatvorenu. To je bila kao neka kancelarija od hangara i ima posebna vrata i ulaz. U prostoriji su mi rekli: *Tu imaš 12 ženskih.* Tu je bilo 12 ženskih i tu sam ih zatekao. Rekli su mi da ih silujem. Bile su od 12 do 24 godine starosti. Bile su Hrvatice i Muslimanke. U prostoriji je bilo još pet, šest Srba, a jednu djevojku su njih dvojica, trojica skinuli. Imala je oko 15 godina, plavu kratku kosu, niža i podeblja. Ona ništa nije rekla. Sve su one bile uplašene. Oni drugi Srbi su bili sa strane i rekli da ih diram i silujem. Oni su komentirali da nismo nikakvi borci: *Dovešćemo mi vas u red.* Meni su rekli da se skinem i da legnem na nju. Nisam imao od straha pravu reakciju. Natjerali su me da legnem i da imam snošaj, odnosno da je silujem. Silovao sam tu djevojku, ne znam ni sam kako sam to uradio, nisam imao osjećaj da to radim. Imao sam erekciju, ali nisam ništa osjećao. Svršio sam i sišao sa nje. Ona je bila uplašena, jadna, ništa nije rekla. Ostali Srbi su bili sa strane i gledali, psovali su me, kako sam slab kao muškarac. Nisam vidio, ali siguran sam da su arkanovci i šešeljevci to isto radili. Natjerali su me da ostale diram za grudi i spolne organe, i oni su to isto radili i pokazivali mi kako oni to rade. Ostali su ih svlačili, a ja sam ih dirao za spolne organe i grudi. Taj dan su me tjerali da liježem na njih, ali nisam imao više erekcije. Bilo je, među ovima koji su me na to tjerali, kao da su pod utjecajem droge, urlikali su, skakali kao životinje, smijali se, zviždali. Sigurno da su žene tjerali na nastrane radnje, *da puše.*

Inače ti četnici su prije bili u Bijeljini, i onda su došli u Brčko. Te grupe koje su ubijale u logorima su se smjenjivale. Nama stražarima nije bio dopušten pristup u logoru tako da ne znam da li je bilo trudnih žena. Glavni u logoru su bili zapovjednici iz Srbije. Ne znam jesu li iz logora izvodili žene. Pobjegao sam 19.05.1992., bojeći se da me ponovo ne prisile da to ponovo radim. Bojeći se toga, pobjegao sam. Bio sam uplašen za sebe da će me ubiti i pobjegao sam. Uvečer sam krenuo u svoje selo. Krenuo sam sa prijateljem Slobodanom Panićem. Naišli smo na seosku patrolu, mislim hrvatsku i oni su nas predali u policiju. Ja vjerujem u Boga, morao sam ovo da kažem i priznam.

Ovaj iskaz dajem dobrovoljno i bez prisile, a potpisom svake stranice ovog iskaza potvrđujem njenu autentičnost."

U Orašju, 14. prosinca 1992.

DOC054

Službena zabilješka o srpskom masakru Hrvata u selu Vukšiću Donjem:

Prikaz položaja i stanja tijela izmasakriranih Hrvata zatečenih neposredno nakon odstupanja pripadnika srpskih snaga iz sela, popis žrtava srpskog napada i masakra, žurni pokop ubijenih i njihova ekshumacija nakon određenog vremena.

SLUŽBENA ZABILJEŠKA O MASAKRU POČINJENOM 8.05.1992. GODINE

"Dana 11.06.1992. godine izvršena je ekshumacija tijela poginulih Franjić Ante, zvanog Tunjo, sin Ive; Šarić Bože, sin Ive; Čekić Ivana, sin Ive i Stjepanović Vlade, sin Marka, svi rodom iz sela Vukšića Donjeg, općina Brčko, poginulih dana 8.05.1992. godine prilikom napada srbo-četničke vojske na Vukšić Donji i još neka susjedna sela općine Brčko, naseljena stanovništvom hrvatske nacionalnosti, radi sahrane u Rimokatoličkom groblju u Laništima Donjim, općina Brčko.

Naime, radi nemogućnosti da se poginuli nakon pronalaska njihovih tijela odmah sahrane u spomenutom

groblju, isti su bili privremeno sahranjeni u selu, nedaleko od mjesta pogibije i to Šarić Božo i Franjić Anto u njivi zvanoj Njivica na međi vlasništva Tadić Nike i Đurđević Tome, u zajedničku grobnicu, dok su Čekić Ivan i Stjepanović Vlado sahranjeni iza kuće Čekić Ivana, također u zajedničku grobnicu.

Prilikom ekshumacije izvršen je i uviđaj na mjestima pogibije spomenutih osoba, kao i djelomična rekonstrukcija događaja i okolnosti pod kojima su poginuli.

U razgovoru sa M.B., sin B., rođenim 1961. godine, u Vukšiću Donjem, saznali smo da su on i K.S., sin P., iz Vukšića Donjeg, dana 11.05.1992. godine, prvi pronašli tijela Šarić Bože i Franjić Ante u kući Đurđević Tome, sin Bone, u Vukšiću Donjem. Kuća se nalazi sa desne strane puta od Vukšića Donjeg, prema zaseoku Jasenovac, selo Ulice, općina Brčko, udaljena oko 60 do 70 metara od drvenog mosta na rijeci Tinji. Kuća je srednje veličine, nedavno sagrađena na zemljištu zvanom Njivica.

Uviđajem na licu mjesta utvrdili smo da u širokoj okolini kuće nema tragova nikakvih borbi. Ulazna vrata kuće su nasilno otvorena (udarcem noge ili ramena), a na lijevom, nepomičnom krilu vrata, na visini od oko 170 do 180 cm nalazi se rupa od metka, koji je probivši vrata udario u lijevi zid hodnika. Čitavom širinom kuće proteže se hodnik, širok oko 1,5 metara, na kraju kojeg je stepenište koje vodi na kat. Odmah po ulasku u hodnik vidljivi su tragovi četničkog divljanja. Na podu hodnika, ležalo je osam praznih čahura od metka kalibra 7,62 mm za automatsku pušku. Na lijevoj strani zida, neposredno iza vrata, na visini od oko 180 cm, nalaze se dvije veće rupe od metaka iz automatske puške.

U prvoj prostoriji s lijeva strana od ulaza, u krajnjem desnom kutu ispod prozora, na mjestu na kojem je pronađeno tijelo Šarić Bože, nalazi se trag od veće lokve krvi. Prema kazivanju M.B., Božo je ležao na leđima, zavraćene glave i raširenih ruku, lijeva noga mu je savijena u koljenu i skvrčena, dok mu je desna noga bila opružena. Na zidu, prema i ispod prozora, iznad tijela ubijenog, nalazi se šest rupa od metaka, dok je u prostoriji pronađeno također osam čahura od streljiva za automatsku pušku.

U sobi nije bilo drugih oštećenja niti tragova bilo kakve borbe. M.B. nam je isto tako rekao da je Božo bio pogođen u predjelu slabina i da na sebi nije imao nikakvih drugih rana, niti tragova mučenja. Prilikom ekshumacije potvrđeni su njegovi navodi, odnosno utvrđeno je da se na Božinom tijelu nalazi veća prostrijelna rana u paralumbalnom području s izlaskom na kralješnicu iznad križne kosti.

U drugoj prostoriji, s lijeve strane od ulaza, nalazi se namještena spavaća soba. U istoj su stvari isprevrtane i izbačene iz ormara, ali nema drugih oštećenja niti tragova od upotrebe vatrenog oružja.

Prva prostorija s desne strane od ulaza je dnevna soba sa kuhinjskom nišom. U dnevnoj sobi, suprotno od ulaza, između ležaja, vitrine i stola pronađeno je tijelo ubijenog Franjić Ante, po M.B.-ovim riječima, u sličnom položaju, kao i Božino. Na podu se nalaze tragovi velike lokve krvi, dok su zid, vitrina, stolac i dvije manje klupe za sjedenje također poprskane krvlju. Na zidu iznad tijela ubijenog nalazi se godišnji kalendar sa fotografijom dr. Franje Tuđmana. Anti je, kako kaže M.B., bila raznesena gornja polovina glave, dok mu je mozak bio rasut okolo, što je također potvrđeno prilikom ekshumacije, i na sebi nije imao drugih rana. Iza Antine glave, u visini od oko 20 cm od poda, nalazi se nekoliko rupa od metaka iz automatske puške. U sobi smo pronašli takođeer veći broj praznih čahura, ali nije bilo nikakvih vidljivih tragova borbe. Na stolu je ležao crni, seljački šešir ubijenog.

Na kući, s vanjske strane, nisu pronađeni tragovi nikakvih oštećenja. U razgovoru sa M.B., kao i s još nekolicinom mještana Vukšića Donjeg koji su, 11.05.1992., nakon pronalaska tijela Šarića i Franjića, sudjelovali u njihovoj sahrani (T.M., Š.J., Č.P., U.T.) nismo mogli doći ni do kakvih pouzdanijih podataka o okolnostima njihove pogibije. Nekolicina od ovih osoba je 8.05.1992. godine, na kratko, prilikom povlačenja pred srbo-četničkom vojskom, vidjela Šarića i Franjića kako se povlače prema rijeci Tinji, u pravcu kuće u kojoj su kasnije pronađena njihova tijela, te su s dosta sigurnosti pretpostavljali da su se isti sklonili na sigurno. Tek su ih nakon tri dana, kada su uvidjeli da se o njima ne zna ništa, počeli tražiti i pronašli njihova mrtva tijela. Šarić Božo je, kako kažu, bio naoružan puškom M-48, a Anto sa rumunjskim automatom kalašnjikovom. Navedeno oružje nije pronađeno na mjestu njihove pogibije.

Na kući Čekić Ive, sina Marijana, rođenog 1928. godine, u selu Vukšiću Donjem, u čijoj su blizini pronađena tijela ubijenih Čekić Ivana i Stjepanović Vlade, bili su još uvijek vidljivi tragovi borbi.

Prozor, na lijevoj strani od ulaznih vrata, bio je izrešetan mecima koji su se zabijali u zid na suprotnoj strani dnevne sobe, a malo niže ispod prozora načinjena je veće rupa u zidu od projektila ispaljenog iz zolje. Sa bočne strane kuće, suprotno od glavnog puta, fasada je na više mjesta oštećena mecima, dok je prozor do kuhinjske niše također izrešetan mecima, a ispod tog prozora također se nalazi veće rupa od projektila iz zolje koji je probio zid i ostaci koje su pronađeni na suprotnoj strani niše gdje je također probio zid između niše i hodnika. Na krovu, koji je u međuvremenu popravljen, također je bila rupa od zolje, kao i na košu, nedaleko od kuće.

Prva prostorija lijevo od ulaznih vrata je spomenuta soba sa kuhinjskom nišom čija smo oštećenja već uglavnom opisali. Odmah iza ulaznih vrata dnevne sobe, u kutu do ležaja, prema tvrdnjama Č.(M.) I., Č.P., K.M. i U.T., sutradan, tj. 9.05.92. godine, pronađena je puška koja je pripadala ubijenom Čekić Ivanu. Na pušci je bilo oštećeno ležište za metke, a bilo je vidljivo da je iz iste pucano.

Pretpostavlja se da se Čekić branio iz dnevne sobe i niše, a kad je ranjen (tragom krvi u obliku kapi, vode iz dnevne sobe preko ulaznih vrata i vanjskog stepeništa

do mjesta pored kuće gdje je pronađeno njegovo tijelo) i kad mu je puška oštećena, pokušao je pobjeći iz kuće kojom prilikom je i ubijen. Na istoj, lijevoj strani, nalazi se i kupaonica u kojoj nema tragova nikakvih oštećenja. Prva s desne strane je gostinska soba i u istoj, osim što su isprevrtane stvari u regalu i djelomično razbacane po sobi, nema drugih oštećenja. Druga s desne strane je spavaća soba u kojoj je izvaljeno oko tri kvadratna metra poda, vjerojatno u potrazi za oružjem.

Tijelo ubijenog Ćekić Ivana nađeno je na sredini betonske staze uz bočnu stranu kuće pored glavnog puta, u ležećem položaju sa jednom nogom savijenom u koljenu. Smrtonosne rane od metaka nanesene su u lijevoj strani grudnog koša.

Tijelo ubijenog Stjepanović Vlade nađeno je u obližnjem kanalu, oko 25 m udaljeno od kuće. Gornji dio glave mu je raznesen najvjerojatnije 'dum-dum' mecima ispaljenim iz blizine u zadnju lijevu stranu glave. Vlado je inače bio invalid bez jedne ruke, tako da je bio i nenaoružan, ali se po pretpostavkama mještana zajedno sa Čekić Ivanom nalazio u kući za vrijeme pucnjave.

Prilikom vršenja uviđaja sačinjena je i odgovarajuća fotodokumentacija. Snimke je sačinio T.N., sin I., rođen 1962. godine, u Marković Polju, općina Brčko i isti su poslani na izradu. U prilogu zabilješke sačinjene su i skice mjesta pogibije navedenih osoba.

POPIS HRVATA POGINULIH I MASAKRIRANIH 8. SVIBNJA 1992. GODINE

1. Augustin (Ivana) Stjepanović, 1951. godine, Ulice
2. Marjan (Ilije) Stjepanović, 1957. godine, Ulice
3. Ilija (Ante) Stjepanović, 1950. godine, Ulice
4. Jozo (Bone) Šoljić, 1950. godine, Ulice
5. Ivica Lacić, 1956. godine, Poljaci
6. Matjan Šišić, 1959. godine, Poljaci
7. Marko (Tome) Bijelić, 1942. godine, Laništa
8. Marin (Iva) Nikolić, 1941. godine, Lanište
9. Anto (Tunje) Franjić, Donji Vukšić
10. Božo (Ive) Šarić, Donji Vukšić
11. Vlado (Marka) Stjepanović, 1961. godine, Krepšić
12. Mato (Ive) Kopić, 1950. godine, Gorice
13. Josip (Ive) Filipović, 1965. godine, Boderište
14. Ivan (Ivana) , Laništa
15. Ivan (Ive) Breškić, Donji Vukšić
16. Miroslav (Bože) Lucić, 1971. godine, Krepšić
17. Jela Marjanović, Laništa
18. Martin (Ive) Nikolić, Laništa
19. Ivo (Nike) Pavlović, 1907. godine, Gorice
20. Mijo (Roke) Perić, 1911. godine, Gorice
21. Ivan (Antuna) Stjepanović, 1927. godine, Gorice
22. Petar (Joze) Tomić, Laništa
23. Mato (Filipa) Tikvić, Laništa
24. Jeela (Mate) Tikvić, Laništa
25. Ika (Filipa) Tikvić, Laništa
26. Roka (Bartola) Vučković, 1925. godine, Gorice."

kraj službene zabilješke

JAD018

E.Č., rođ. 1953., muškarac, Musliman, iz Brčkog, *svjedoči o srpskim vojnim pripremama i otvorenoj oružanoj agresiji na Brčko, masovnom i bezrazložnom ubijanju civila na mostu preko rijeke Save u Brčkom, srpskoj okupaciji grada, uhićenju civila i odvođenju u razne srpske logore na području grada i općine Brčko, iznosi podatke o pojedinim pripadnicima okupacijskih srpskih snaga, brutalnom iživljavanju pripadnika srpskih snaga nad zatočenim Hrvatima i Muslimanima u prostorijama Športskog društva 'Partizan' kojeg su pretvotili u logor, lažnim strijeljanjima i stvarnim smaknućima zatočenika:*

"...Kad je JNA bombardirala Hrvatsku, mi smo gledali sarajevski televizijski program i slušali 'Meraklije'. Tad nas je naše rukovodstvo uvjeravalo da u Bosni i Hercegovini neće biti rata, jer za rat je potrebno dvoje, a oni su sami. Tada je bio početak. Početak je bio kada su oni, u mom Brčkom, sto metaara od moje kuće kopali rovove. Ja sam sto metara zračne linije udaljen od garnizona (možda ni toliko) i gledao sam kako postavljaju mine oko svoje vojarne. Pitao sam susjeda koji je aktivna vojna osoba: 'Zašto?' A on mi kaže: 'Ako ustaše uđu, da se možemo braniti.' To je bilo ispočetka.

I ta naša naivnost, moja i moje obitelji. Ovo je moje svjedočenje i moje doživljavanje početka rata. I kada smo gledali ukopane tenkove oko Brčkog, nismo znali zašto. Gledali smo sarajevske vijesti i vidjeli kako ta prokleta armija ukopava tenkove na Trebeviću, a kad pitaju generale: 'Zašto?', oni kažu da vojska vježba! Pa zašto baš vježba na Trebeviću kad nikada nije vježbala u zadnjih 45 godina koliko je postojala?! A general kaže u TV Dnevniku: 'Pa, stvar je vojske gdje će vježbati.' Eto, to su bili počeci rata.

Borbe oko Brčkog su, zvanično, započele 1. i 2.05.1992. godine. Pamtim to jer su *1. maja* mostovi otišli u zrak, u pet sati ujutro. Pošto je u Republici Hrvatskoj tada još bio na snazi policijski sat, do 5,00 sati ujutro, nije se moglo preći preko mosta na rijeci Savi koji Brčko spaja s Hrvatskom. Ispred mosta je bilo jedno utvrđenje koje su držali brčački policajci. Vojska, JNA, je došla nešto prije 5,00 sati ujurto, i zarobila tih deset policajaca, postavila izuzetno jak eksploziv na most. Narodu koji je čekao da pređe preko mosta, narod koji je bježao od nadolazećeg rata u Hrvatsku, što iz Zvornika, što iz Bijeljine, što iz Brčkog, vojnici JNA su rekli: 'Možete ići, most je otvoren!' Dakle, petnaestak minuta prije 5,00 sati, a inače se tek u 5,00 sati moglo ući u Hrvatsku. Kad je većina tog jadnog naroda bila na mostu, aktiviran je eksploziv i most je dignut u zrak! Presječen je točno između dva stupa koji na sebi drže luk mosta. Ne zna se, niti će se ikada točno saznati koliko je tu

poginulo nedužnog naroda, sve civila. Od detonacije svi prozori na mojoj kući su bili porazbijani. Cijelo Brčko je bilo porazbijano, prozori su padali, vrata izvaljena. Negdje oko 7,00 sati ujutro otišao sam sa svojim susjedima do mosta, da vidim što je to bilo. Okolo sam vidio razbacana ljudska trupla, vidio sam ruke, vidio sam glave. Bilo je stravično, stravično, stravično!!! Tog istog jutra, možda kojih peetnaestak minuta razmaka, miniran je i drugi brčanski most, željeznički most koji je povezivao Bosnu sa Hrvatskom.

U svoj toj tragediji ostali smo kod kuće. Taj dan se još moglo izaći iz Brčkog. Promišljao sam, zašto bi nas itko dirao? Politički smo neutralni. Kao poslovan čovjek poznavao sam mnoge Srbe, na posljednjim izborima nisam glasao za nacionalne stranke, čak se na posljednjem popisu nisam nacionalno izjasnio! Odredio sam se nadnacionalno. U mojim odnosima tada je, još uvijek, bilo velikog duha jugoslavenstva. Kada sam vidio što se dogodilo na mostu, u povratku kući, kupio sam nešto stvari u jedinoj prodavaonici koja je bila otvorena. Primjetio sam da iz susjedne zgrade ljudi bježe. Opet sam se pitao, ZAŠTO? Nisu imali oružja! Neki govore: 'Neka. Nek ne zaostajem za svojima.' Zgrada u kojoj sam stanovao imala je deset katova, a na svakom katu su bila po četiri stana. Od ukupno 40 obitelji koliko je tu živjelo, nakon nekoliko sati ostalo je svega pet, pet naivnih obitelji! Taj dan se oko naše zgrade više nije ništa značajnije događalo i mi smo legli u krevete i pokušali zaspati. Oko nas je sve bilo tiho, I suviše tiho. Čini mi se da je to bila tišina koja ubija, od koje bole uši. Bilo nas je strah od tolike tišine. U gradu je sve bilo zamračeno. Kasno u noći smo zaspali. Ujutro nas je probudila pucnjava. Pobjegli smo odmah u podrum zgrade i tamo zatekli članove preostalih obitelji iz zgrade. Među ostalima bilo je i jedan Srbin, Lazo Burtanović. Pokojna majka mu je Hrvatica, a otac Srbin. Njegova žena je Muslimanka, Safija. Tu su bile tri muslimanske i jedna hrvatska obitelj. Kad se pucnjava malo stišala, vratili smo se u svoje stanove.

Otišao sam na deveti kat, da pogledam šta se okolo događa. Tu sam zatekao Lazu Burtanovića. Pogledao sam van i vidio da pred vojarnu JNA upravo pristižu autobusi bijeljinske registracije. Bilo ih je 11, autobusi prijevoznog poduzeća iz Bijeljine; ne znam točno kako se zove, ali je bijeljinska registracija, znam to dobro. Jedan dio autobusa je ušao i u našu ulicu, dok su se ostali zaustavili pred vojarnom JNA. Iz svakog od tih 11 autobusa prvo su izišli trojica do petorica muškaraca. Bili su u uniformama, na glavama su imali šubare s četničkim kokardama, i dobro naoružani. Sjećam se kako je Lazo rekao: 'Majku im, ovo su pravi četnici! Pobiće nas!' Tada sam prvi put osjetio veliki strah. Ti četnici, koji su izišli iz autobusa organizirali su kolonu i ušli u brčansku vojarnu JNA. Tu su ih tadašnji vojnici JNA svečano dočekali, salutirali su im, vojnički pozdravili i izljubili se s njima po tri puta, baš onako kako to rade Srbi i drugi pravoslavci. Ostali ljudi u autobusima bili su u civilnoj odjeći, ali svi su nosili najmanje po jednu pušku, odnosno automat. Bili su dobro naoružani, premda su bili civili. Dok su autobusi dolazili, ispred njih je vozio kombi. Na kombiju je bila crna zastava s lobanjom i pisalo je 'Smrt balijama, smrt ustašama'. Preko velikog i vrlo jakog razglasa iz kombija su puštali srpsku pjesmu 'Marš na Drinu" i 'Arkanovu himnu'. Upravo tu 'Arkanovu himnu', nakon dva - tri dana, morati ću učiti na pamet, u logoru. Poslije jedno sat vremena od ulaska četnika i onih naoružanih civila u vojarnu JNA, započela je stravična pucnjava. Mi smo svi opet pobjegli u podrum. Čuli smo kako trče oko naše zgrade i viču: 'Gdje su ustaše? Gdje su Muslimani?' Cijelo to vrijeme su bjesomučno pucali. Samo pucanje mi se čini neorganizirano, nitko na njih ne puca. Oni tako pucaju, plaše građanstvo Brčkog.

Podrum naše zgrade u kojem smo se sklonili bio je u stvari kotlovnica i skladište za ugljen. Mogli smo vidjeti što se vani događa: onaj tko je bio malo hrabriji mogao je proviriti kroz prozor i vidjeti šta se događa. Osobno sam vidio kad su ti četnici tada, osama ili zoljama, gađali vodotoranj koji je možda kojih pedeset metara zračne linije od naše zgrade. Taj koji je gađao samo se smijao. Jedan bradati mu kolega ga pita: 'Pa dobro, zašto vodotoranj?' *Smiješni* mu odgovara: 'Možda je snajperist na vodotornju!' Očito im je bilo tek toliko da se puca i da se uništava. Tad smo čuli da netko ide stepenicama i da govori: 'Evo lifta.' Shvatili smo da su ušli i u našu zgradu. Poslije smo doznali da su otišli na deseti kat i postavili uređaj za navođenje. U vojnu tehniku se slabo, bolje reći nikako ne razumijem. Na zgradi su postavili snajperiste koji su pucali na svakoga tko je pokušao izići, osim na Srbe koji su, očito u dogovoru, nosili trake.

Tako smo ostali u tom podrumu naredna dva dana. Drugog dana pred večer, u zgradu je s vojskom došao dr. Dragan Ninković, kirurg. On je stanovao u našoj zgradi, na prvom katu, i imao je kći od dvije godine. Upravo nas je on sve uhitio, i uz psovke i prijetnju oružjem izveo nas iz podruma. Moram napomenuti da nam je tad 'dao' minutu vremena da izađemo iz podruma. Dok su nas izvodili vojnici s kojima je dr. Ninković došao, njegova je supruga otvorila vrata svog stana i na glasoviru svirala poznatu skladbu "Za Elizu". Dok je ona tako svirala, nas su odvodili, a naše je dijete strašno plakalo. Kako smo, nakon prvog sklanjanja u podrum, shvatili da ubuduće trebama imati pripremljene osnovne stvari, tako smo sa sobom imali jedan mali torbak, a u njemu dječje pelene, nešto malo hrane, naše dokumenate i oko 310.000 njemačkih maraka. Imao sam još neke dokumente. Po uhićenju, dr. Ninković nas je odveo u vojarnu JNA. Prvo su nas uveli u jednu dvoranu, bila je to i kino-dvorana i dvorana za sastanke. Tu je već bilo dosta naroda, koji su dovodili sa svih strana, ili u zbjegovima, ili ljude iz podruma. Tu sam prvi put iz neposredne blizine vidio 'bele orlove'. Tu sam prvi put vidio vojnike JNA, još uvijek u uniformama JNA, zajedno s ljudima koji su u četničkim uniformama. Cijeli život su me učili da je JNA narodna i oslobodilačka vojska. Tu sam prvi puta vidio i ljude u 'arkanovim'

uniformama. Teško je reći koliko nas je bilo zatvoreno u toj dvorani, jer su cijelu večer dovodili i odvodili nove i nove ljude. Tad nam je bilo najvažnije smiriti dijete, pomoći mu da zaspi nekako na tom podu. Nismo spavali tu večer, nije se moglo spavati jer su cijelo večer povremeno pucali. Ujutro, kad je svanulo i kad je ova dvorana već bila puna i kad su druge dvorane i prostorije vojarne JNA bile pune, pitali su nas: 'Ima li Srba tu među vama?' Bilo ih je. Usljedila je zapovijed: 'Srbi, iziđite van! Srpske žene mogu tu ostati s nama, mogu pomagati guliti krumpir, muškarci moraju uzeti oružje.' Lazo Burtanović se nije prijavio da je Srbin, ostao je sa nama. Izjavljuje da je Jugoslaven još uvijek, i on i njegov sin Denis. Govori: 'Ja ostajem sa svojim susjedima.' I on stvarno ostaje. Kada su Srbi izišli, vojnici su nam rekli: 'Žene, djeca i muškarci preko 65 godina života, napolje!' Tu sam se morao rastati sa svojima. To je bio strašn trenutak za sve. Odsvud se čuo plač i uzdisaji, nitko ne zna zašto nas rastavljaju, niti što će se kome dogoditi! Onako, na brzinu, rekao sam svojima: 'Čuvajte dijete. Ako me mobiliziraju, sam ću se odmah raniti, snaći ću se nekako, uvijek sam imao sreće u životu, izići ću živ, ne brinite.' Zakleo sam im se da ćemo se uskoro vidjeti. Žene, djeca i stariji muškarci su izišli. Uskoro su u dvoranu vratili sve te muškarce koji su imali više od 65 godina života. Odnekud se pojavio jedan znanac mog oca, Gojko Bašić. On je glavom davao znak mom ocu koji mu je prišao i zamolio ga: 'Spasi mi sina!' Gojko Bašić mu je rekao: 'Tebe mogu, hajde, izlazi van i ulazi u autobus!' Moj otac mu je rekao da neće ići bez mene, međutim, ugurali su ga u autobus, između sjedala i žena te je, zahvalujući tome i ostao živ. Mi, koji smo ostali u dvorani, čekali smo, nismo znali što će dalje biti. Tada je došao jedan Stanko (prezimena se ne sjećam), bivši vozač u nekom poduzeću. On me je pozvao na stranu i rekao: 'Bježi odavde!' Pitam ga: 'Stanko, kamo ću bježati? Vidiš da su na svakih 20-30 metara ukopani mitraljezi, vojska oko vojarne?' Na to mi on kaže: 'Zapamti, prije ćeš preživjeti sve mitraljeze nego ono što su vam naumili!' Kako vojnicima nije bilo dopušteno da razgovaraju s nama, on se nakon tih riječi odmakao od mene. Bio je u uniformi JNA. Tada su došli vojnici 's orlovima' i pitaju nas je li itko od nas spreman dati život za srpsku državu. Nisam tada znao što to znači. Svi smo šutjeli. Jedan od tih vojnika nas dalje pita: 'Pa, zar nikog nema među vama, a da je spreman dati život za srpsku državu? VODITE IH!' Lazo Burtanović ga pita: 'Gdje?' Taj vojnik mu odgovara: 'Vidjet će oni gdje idu!' Tada mu Lazo govori: 'Daj onda i meni i mom sinu pušku!' Odlazeći, Lazo se okreće prema nama i potiho nam kaže: 'Oprostite, moram! Moram spasiti sina.'

Uskoro su dovezli sedam autobusa pred tu dvoranu u kojoj smo bili zatvoreni. Kada su nas ugurali u autobuse, primjetio sam da vani, pred prvim autobusom stoji moj bivši razrednik, profesor Miroslav Milutinović, a on je sada jedan od glavnih u toj njihovoj srpskoj vojsci - nedavno sam ga vidio na TV-u. Pokraj njega stoji i moj susjed Ljubo Perić, koji je oženio Muslimanku. Njega sam, jedno tri, četiri dana prije svih ovih događaja, pripremajući se za proslavu 'Praznika rada', pitao: 'Hoćemo li janje ispeći u mojoj vikendici ili u vikendici doktora Ninkovića?' Planirao sam s njima proslaviti praznik, a upravo doktor Ninković me uhitio! Očima tražim pomoć, a Ljubo se smije! Pokraj njega stoji Boško Maričić, jedan od vodećih ljudi u brčanskom SDS-u. Tiskali su nas u autobuse. Kasnije sam saznao da nas je, u tom autobusu u kojem sam se nalazio, bilo 96. Ako je i u ostalim autobusima bilo tako, onda nas je u tih sedam autobusa bilo oko 650 do 700 ljudi.

Autobusi su krenuli u kolovni jedan iza drugog. Bio sam u posljednjem autobusu, jer me Stanko još jednom pokušao nagovoriti da bježim. Došao da mi nešto kaže, kao uz psovke, da bi mi mogao uopće govoriti jer nije smio govoriti s nama. Rekao mi je: 'Ne idi u autobuse, bježi!' Nisam ga poslušao. Dok su nas gurali u autobuse, udarali su nas kundacima pušaka. Prvo su nas odvezli u neko brčansko selo, u krug nekog poduzeća, čini mi se da je to bila bescarinska zona, ne znam točno što je to. Kada su se svi autobusi parkirali, izišli su vojnici koji su nas pratili, među njima je bilo i vojnika JNA i 'belih orlova'. Izišli su i nešto se dogovarli pred hangarima s drugim vojnicima koji su tu bili prije našeg dolaska. Pred naš autobus je došao jedan vojnik, u ruci je držao veliki nož. Nikad u životu nisam vidio toliki nož, moguće da je to kakav mesarski?! Držeći nož u ruci, vikao je: 'Aaa, evo novih balija! Evo novih ustaša!' Bilo je stravično, okolo, gdje god sam pogledao, svugdje puno krvi. Gledajući iz autobusa vidim kako vojnici vuku mrtve ljude. Leševe! Iza njih ostaje krvav trag dok ih izvlače iz tih hangara! Nama ništa nije jasno, ništa ne shvaćamo, ne razumijemo. U strahu smo, ne smijemo progovoriti. Taj vojnik s nožem reče ovima koji su nas dopratili: 'Ovdje za sad nema mjesta, puno je, pune su sve dvorane, vodi ih dalje!' Ovi što su nas dopratili ga pitaju: 'Kamo?' Na taj upit im odgovara: 'Vodite ih u *Partizan*!' Naša pratnja odgovara: 'Jedna je tura već jučer popunila *Partizan.*' Dobro se sjećam da im je na to onaj s nožem rekao: 'Pa, oni su svi smaknuti. S njima smo obavili ono što smo trebali i gotovo'. Nakon toga odvezli su nas u *Partizan*, u sportku dvoranu. Bili smo praktično u centru Brčkog, kod hotela 'Galeb'. Kad su nas izveli iz autobusa, prebrojavali su nas. Zato se sjećam točnog broja ljudi koji su bili skupa sa mnom u autobusu. Bilo nas je 96 u tom autobusu. Odmah su tražili da istupe ljudi s određenim prezimenima, čitali su s nekakvih popisa. Poslije sam saznao da su imali popise za sve, od popisa imovinskog stanja, političke opredijeljenosti pa do popisa tko je bio aktivan sportaš, tko je bio u nekoj streljačkoj družini it.d. Tražili su da istupe Ramići (predsjednik općine Brčko i čelnik SDA su se prezivali Ramić). Tražili su i pojedine pravoslavce, Srbe. Za njih su govorili da su bili izišli na referendum na kojem se odlučivalo o neovisnosti Bosne i Hercegovine. Tražili su određena hrvatska prezimena. Kada su nas uvodili u dvoranu, uočio sam da je svuda ukolo bilo zgrušane krvi. Bilo je i lokava krvi. Strašno! Krv je bila žitka, još je 'radila', vide se

mjehurići. Jedan od vojnika nam kaže: 'Eno, dobro pogledajte, tamo je osamnaest leševa! Eno, ona tamo, ona je sinoć davala ustašama znak baterijom. Tako i vas čeka ako ne budete surađivali! Sve vas tako čeka.' Mrtvi su uglavnom bili stariji ljudi, bilo je i žena. Vidljivi su bili tragovi krvi, svuda naokolo. Pretpostavljam da su vukli leševe, iza kojih je krv ostajala po podu. Na nekim mjestima oko samog 'Partizana' i te sportske dvorane, bilo je toliko zgrušane krvi da to ne mogu riječima opisati, pa pretpostavljam da su na tim mjestima počinjena sva ta ubojstva. Taj prizor je bio stravičan! Oko tog 'Partizana' su bile nekakve društvene prostorije, tu su bili uredi nekakvih poduzeća.

Nakon takve 'dobrodošlice', uveli su nas u dvoranu. Svi prozori su bili porazbijani. Ostali su donekle cijeli samo oni gornji, na visini od jedno 10-15 m. Inače u toj dvorani trenirao je i utakmice igrao naš odbojkaški klub. Dakle, ostali su čitavi ili samo popucali samo oni prozori na visini I koji su imali armirana stakla. Očito su stakla stradala usljed jakih detonacija prilikom rušenja mosta. U početku, dosta uljudno, vojnici koji su nas pratili, rekli su nam da počistimo sav nered i polupano staklo. Bilo je to rečeno bez neke posebne vike i galame, bez nekih posebnih zastrašivanja. Kad smo očistili, na pod dvorane smo stavili strunjača koje su dotad bile sa strane, naslagane na gomilu. Nakon toga smo sjeli. Zapovjedili su nam da sjednemo u jedan dio dvorane, ali da ne smijemo prekrižiti noge, jer je to po turski. Nešto ljudi je sjedilo na podu, nešto na strunjačama, sagnutih glava. Tada su počeli najstrašniji trenuc: u dvoranu dolazi petnaestak vojnika u maskirnim uniformama, bez kape, bez ikakve oznake, imali su samo bijele orlove na ramenu. U toj grupi nismo prepoznali nikoga, pa pretpostavljam da nisu bili iz Brčkog. Onda nam se jedan od njih predstavio, ali imena mu se ne sjećam. Znam da je rekao da je iz Ugljevika. Drugi je rekao da je iz Crnjelova kod Bijeljine. Potom je jedan od njih rekao: 'Dobar dan.' Svi smo mu, u glas odgovorili: 'Dobar dan.' Nakon našeg odzdravljanja on se izderao: 'Majku vam vašu ..... nije *dobar dan*, nego *Pomoz' Bog*!' A mi svi uglas: 'Pomoz' Bog! Očito zadovoljan, reče nam: 'A tako, dakle, naučili ste!' Kako smo mi sjedili, oni zađoše među nas i počeše udarati nasumce: udaraju nogama, kundacima, već što su imali pri sebi. U nekom trenutku jedan od njih pita vojnike iz grupe koja nas je pratila još od vojarne: 'Tko su ovi ljudi?' Na to im jedan odgovori: 'Pa iz vojarne.' Očito im odgovor nije bio prihvatljiv, što se dalo zaključiti po komentaru: 'Ne, ne, to su snajperisti!'

Jedan bradonja iz te pridošle skupine vojnika navalio na mesara kojeg smo zvali Kibe, i kojem su ruke bile vezane nekakvim plastičnim lisicama. Tada sam to prvi puta vidio. Kibe je kod sebe imao šteku cigareta. Počeli su ga optuživati. Rekli su mu: 'Ti nosiš cigare snajperistima!' Kibe je pokušao odbaciti te optužbe riječima: 'Pa, ljudi moji, nemojte se zezati! Dajte da koju rakijicu popijemo, ako imate, još uvijek je praznik.' Tada jedan od tih vojnika kaže: 'Vodite ga!' Izveli su ga van i nakon nekoliko sekundi ubili, kratkim rafalom. Kasnije sam ga vidio mrtvog. Već smo svi vidjeli što nam se sprema. Onda su prema tim popisima tražili od nas razne stvari, najčešće oružje. Pitali su otvoreno: 'Tko ima oružje?' Kako se nitko od nas nije javljao, nastavili bi pitati: 'Zašto nemate?' Odgovarali bismo: 'Nemamo zato što nas nitko nije naoružao, gdje ćemo imati, kako ćemo imati?' Oni bi govorili da imamo, a mi bismo im odgovarali da nemamo. Rasprava je kratko trajala, nasumice bi izabrali trojicu zatočenika kojima bi postavljali pitanja: 'Gdje su vam puške? Gdje vam je oružje?' Zatočenici bi odgovarali da nemaju oružja. Tada bi ih počeli udarati. Tukli su ih pred nama toliko da su ljudi u nesvijest padali. Tukli su ih i kad bi pali na pod, tukli su ih i kad su bili u nesvijesti. Kad su bili onesviješćeni, gazili su ih nogama. Nakon pet do deset minuta udaranje bi prestalo. Bilo je stravično promatrati kad dovlače izudarane i onesviješćene zatočenike. Vladala bi potpuna tišina, tišina, samo tišina. Onda netko od njih, od tih 'belih orlova', zađe među nas s otvorenom kutijom cigareta ili čak s dvije kutije i nudi nas. Ako uzmemo ponuđenu cigaretu, slijedilo bi pitanje: 'Od koga uzimaš cigaru?' Odgovor je obično glasio: 'Pa, od tebe.' Priča bi dalje tekla otprilike ovako: 'Jesam li ja za tebe TI?' 'Dobro, od VAS!' 'A tko sam to ja?' 'Pa, vojnik.' 'Koji vojnik?' 'Pa, vojnik JNA.' 'Nisam ti ja vojnik JNA. Tko sam?' 'Gospodin.' 'Ja sam za tebe gospodin?!' 'Oprostite, niste gospodin, vi ste drug.' Tijekom ovakvih propitivanja udarali su nas u glavu. Mi nismo znali niti da kažemo tko su oni, u stvari bilo što rekli, opet bi nam bilo isto. Uvijek su nas, jedno petnaest minuta do pola sata, tukli, udarali i maltretirali, ponekad i ubijali, pa bi onda uslijedilo jedno petnaestak minuta pauze. U drugom njihovom naletu - kako ga drugačije nazvati - pitali su ima li tko ovdje da je međusobno obiteljski povezan. Ustali su jedan otac i njegov sin. Jedan od vojnika im je zapovjedio: 'Udarajte se! Tucite se!' Otac i sin su se počeli šamarati međusobno! Vidno nezadovoljan, vojnik je počeo vikati: 'Ne valja! A zašto ne valja? Zato što nema krvi!' Nakon što su se otac i sin počeli znatno jače udarati, vojnik je skočio i povikao: 'Još ne valja! Još nema krvi. Gledaj, ovako treba!' Nakon tih riječi, naočigled mladićeva oca, toliko mu je pretukao sina da je pao u nesvijest. Teško mi se sjećati svega toga! Jednog su zatočenika, koji je sjedio na oko dva metra udaljenosti od mene, upitali: 'Kako se ti zoveš?' Kad im je zatočenik odgovorio da se preziva Ramić, svi su skočili i zavikali: 'A ti si Ramić! Majku li ti tvoju! Koljite ga!' Nesretni Ramić je vrištao i jaukao, a njih petorica su bila na njemu. Nisu ga zaklali, ali su mu odsjekli uši. Sve se to odigrava pred nama. Čovjek jauče i vrišti, po nama drugima šprica krv, vojnici su još na njemu, smiju se luđački, iživljavaju se nad jadnikom. Od straha bismo uputili mali pogled prema tom strašnom prizoru koji se upravo odigrava, i onda skrenuli pogled ispred sebe. Nama koji smo bili u blizini Ramića zapovjedili su da ližemo krv što je pala na parket.

Dok smo mi izvršavali zapovijed, u dvoranu su ušli neki vojnici s crvenim kapama, ne znam tko su, imali su i oni neke orlove na sebi, ali njihovi orlovi nisu bili kao

kod ovih 'bijelih'. Sjećam se jednog mladića, ne znam mu ime, kojem su dali napisani tekst 'Arkanove himne', i zapovjedili da je nauči napamet za 15 minuta. Nama su tada dali cigareta i dopustili da zapalimo. Poslije 15 minuta rekli su mu da ustane. Ustao je. Pitali su ga: 'Jesi li naučio?' Potvrdno je klimnuo glavom. Zapovjedili su mu da stane u stav 'mirno', da stavi ruke iza leđa i recitira 'himnu'. Vidjeli smo da mladić otvara usta, ali ništa se nije čulo! Tada su ga pretukli. Potom su i nama, ostalim zatočenicima, dali papire na kojima je ćiriličnim pismom bila ispisana 'Arkanova himna' i rekli da je moramo naglas čitati, tj. učiti je napamet pred njima. Preslušavali su nas.

Jednog dana 'u posjet' nam je došao 'Mauzer'. Sjećam se, neposredno prije njega, ušao je jedan arkanovac (maskiran, sa po tri crte na svakom obrazu, kratko ošišan, s crnom kapicom), i rekao vojnicima koji su bili oko nas: 'Ide Mauzer!' Oni su svi, dosta mirno, stali u stranu. Shvatili smo da je to netko iz 'vrha'. Kad je ušao, prve su mu riječi bile: 'Pomoz' Bog!' Svi su mu vojnici uzvratili: 'Pomoz' Bog!' Nakon toga nastupila je tišina koju je Mauzer prekinuo riječima: 'Ustaše i balije, raširite noge!' Poslušali smo zapovijed, ali je ponovio: 'Još više, još više! Raširite noge!' Potom je počelo. Mauzer i taj arkanovac (poslije nam se predstavio kao Dragan i rekao da je iz Beograda) krenuli su i počeli udarati, svakog drugog ili trećeg zatočenika, nogom u testise. Udarci vojničkom čizmom (cokulom) su bili bolni, a svaki od nas koji je vrisnuo ili nekako bolno reagirao, dobio je novi udarac. Rušili smo se na pod od boli, ali nismo smjeli vrištati. Mauzer je ovu torturu ponovio još nekoliko puta. Tijekom same torture zaustavljao bi se kod nekog od zatočenika, čučnuo pored njega, izvadio vojnički nož ili bajonetu. Vojničkim bi nožem polako prelazio po vratu zatočenika, pitajući ga pri tom: 'Kako se ti zoveš? Što imaš od škole?' Uslijedili su odgovori, a 'Mauzer' bi nastavio s pitanjima: 'Zašto će balijama i ustašama škola? Zašto, kad ćemo vas sve pobiti?' Na ovo pitanje nije bilo odgovora. Uslijedio bi brzi udarac, s dva prsta, u oči. Udareni zatočenik bi vrisnuo od boli, a Mauzer bi krenuo prema novoj žrtvi. Slijedila su pitanja ili o naobrazbi ili o posjedovanju oružja ili o tome gdje su muški članovi obitelji nekog zatočenika. Ispitivanje nekog od zatočenika Mauzer je završavo ili s udarcima prstima u oči ili čupanjem brkova ili zabijanjem prsta u uho! Iza njega je išao onaj maskirani arkanovac koji je svakog ili svakog drugog zatočenika udarao cokulom u leđa. Među nama je bio zatočen i sin Avde, trgovca povrćem (radnju je imao između Doma JNA i brčanskog suda). Njega su pitali gdje mu je oružje. Na odgovor da oružja nema slijedilo je pitanje: 'Zašto nemaš?' Nisu ni čekali da mladić odgovori, već su ga počeli udarati. Udarali su ga, udarali, udarali sve dok nije pao u nesvijest. Kad je mladić počeo davati znakove da dolazi svijesti, počeli su ga pitati: 'Jesmo li ti slomili rebra?' Mladić je samo stenjao. Slijedilo je pitanje: 'Gdje ti je oružje?' Mladić je uspio izustiti: 'Nemam.' Prišao mu je, kleknuo pored njega i zabio mu lakat u leđa. Čuo sam kako kosti škripe, kako čovjek ječi, snaga ga izdaje, ne može da ječi! Nakon toga su ga izveli u hodnik. Kasnije sam ga zaklanog utovario u kamion hladnjaču kojom su odvozili leševe. Oni su otišli. Za jedno pola sata po njihovom odlasku, došli su neki vojnici koji su imali bordo šešire, a opet su na sebi imali orlove. Nasumce su izabrali trojicu zatočenika. Jednog momka koji je prije rata slovio kao sitni švercer devizama, sjećam mu se nadimka, Pane smo ga zvali, i jednog njegovog rođaka ili možda čak i brata, toliko su strašno tukli i udarali da su i njih boljele ruke, tako su govorili. Potom su uzeli zavoje i omotali zglobove na rukama. Ubili su tu trojicu zatočenika u hodniku ispucavši po jedan metak u svakog. Znam da su ih ubili zato što sam i njih mrtve natovario u kamion hladnjaču.

Negdje pred večer doveli su novu skupinu uhićenika. U toj skupini su bile žene, djeca, starci, a bilo je i nekoliko mlađih muškaraca. Njih su smjestili u ovaj drugi dio dvorane. Bili smo odvojeni tek mrežom preko koje se inače igrala odbojka. Jednu ženu koja je tu bila s dvoje djece onaj bradonja, koji je cijelo vrijeme bio uz nas, počeo je maltretirati. Pitao ju je: 'Koje ćeš od ovo dvoje djece zadržati, a koje da ubijem?' Žena je samo šutjela. Bradonja je rukom krenuo za mlađim djetetom. Kad je žena vrisnula, bradonja joj kaže: 'Dobro, uzeću onda ovo!' To dijete koje je 'odabrao' imalo je možda 6-7 godina. Žena je samo šutjela dok je bradonja odvodio dijete. Mi smo svi šutjeli, čak i oni četnici koji su tu bili su šutjeli. Dalje se ništa nije događalo jedno 15 minuta. Vladala je totalna tišina. Tek nakon tridesetak minuta u dvoranu ulazi bradonja s onim djetetom. Dijete je obučeno, od glave do pete, u najbolju odjeću koju je pronašao u gradskoj robnoj kući koja je bila od dvorane udaljena dvadesetak metara. Tada se zagleda u nas I reče: 'Vidite li sada ko su četnici i kakvi su četnici? Vidite li da pomažemo narodu?' Još je neštto govorio, ali nisam zapamtio što.

Jednog zatočenika koji se na njihov upit o nacionalnoj pripadnosti izjasnio kao Jugoslaven pitali su: 'Po čemu Jugoslaven?' On im je odgovorio: 'Majka mi je Muslimanka, a otac Rus.' Tada su skočili oko njega, jedan je počeo psovati: 'Jebem ti to tvoje jugoslavenstvo!' Njega su teško pretukli.

Tako smo tu bili maltretirani. Znali su iz čista mira hodati između nas i tu i tamo ljude udariti cokulom. Tako je jednom u dvoranu ušao i jedan Dragan iz Brčkog, po činu major JNA. Njega poznajem iz viđenja, ali mu ne znam prezime. On je odveo Emira i Seada Slamljankića. Ne znam što je s njima uradio, je li ih ubio ili pustio. Samo znam da ih je odveo. Prije nego ih je odveo, razgovarao je, tu pred nama, s vojnicima koji su bili u dvorani. Jedan od vojnika je rekao, pokazujući rukom na nas, 'da će ovu grupu' odvesti ili ovdje napolje ili na Savu'. Major Dragan mu je rekao: 'Na Savu! Bolje dole. Odmah ih pobacajte u Savu.' Nakon toga je osobno odveo Slamljankiće. I vojnici su odvodili pojedine zatočenike. Mi, koji smo bili u dvorani, čuli smo vrisku, pucnjavu. Ne znam što je bilo s njima, nisam vidio, ali

pretpostavljam da odvedeni zatočenici nisu vrištali bez razloga, ili možda od radosti.

Jednom je u dvoranu došao Mladen Jakšić zvani Tuba, iz Brčkog. Žena mu je Muslimanka, otac joj je mesar, mislim da se preziva Hibeljić. Taj Tuba nas je pitao: 'Je li ko od vas spreman da da život za srpsku državu?' Šutjeli smo. Nakon toga je izravno pitao neke zatočenike: 'Što ćeš ti ovdje?' Pitani zatočenici nisu znali odgovoriti zašto su zatočeni. Potom je Tuba izabrao osam zatočenika, po narodnosti Roma, odnosno Cigana, kako smo ih zvali. Nakon nekog vremena utovario sam tijela svih osam Roma na kamion hladnjaču. Taj Mladen Jakšić ih je ubio ispred dvorane u kojoj smo bili zatočeni. To se dogodilo kasno u noći.

Tijekom jedne noći došao je Bradonja i rekao nam: 'Sutra je Đurđevo, a ja najbolje koljem! Najbolje koljem kad malo popijem!' Nismo ga 'uzeli' za ozbiljno. Ujutro je Bradonja ušao u dvoranu, podijelio nam po komad slanine i dao bocu konjaka. Boca je išla od ruke do ruke. Bez obzira što smo bili gladni, bez obzira što je to slanina, ne možeš ništa staviti u usta, ne ide ni ta slanina, ne ide ni taj konjak. Ponetko bi stavio u usta komad i jeo, ali ne ide niz grlo! Bradonja nam kaže: 'Jedite, ovo vam je posljednje!' Nakon nekog vremena vojnici su iz dvorane izveli jednu grupu od desetak, petnaest zatočenika. Opet se čula pucnjava, opet se čula vriska i jauci. Nas koji smo ostali u dvorani satjerali su uza zid. Jedan od vojnika je uzeo neku automatsku pušku, koja ima postolje. Stavio je tu pušku na klupu, polako raširio nožice postolja. Onda se okrenuo drugim vojnicima i rekao: 'Ta puška ne valja!' Drugi vojnik mu je tada donio puškomitraljez. Baš pravi crni rupasti puškomitraljez, koji smo gledali u filmovima. Polako je podigao onaj poklopac gdje se stavlja municija, i uvukao unutra redenik s mecima. Nama su zapovjedili da ustanemo. Ustali smo I gledamo u cijev puškomitraljeza. Okrenuo sam se bočno. Jedan vojnik zapovijeda ovom koji u nas drži uperen puškomitraljez: 'Pali!' I vojnik iza puškomitraljeza povlači okidač. Umjesto pucnja čujemo samo tupi udarac metala o metal, škljocaj! Vojnik iza puškomitraljeza komentira: 'Majku vam vašu, pa opet ste mi podvalili puškomitraljez bez udarne igle!' Mi stojimo uza zid, praktički smo već mrtvi!

U onim događanjima koje vam sada pričam bilo je još svakakvih ružnih stvari. Sjećam se kada su izvodili pojedine zatočenike koji su morali, tu pred nama, mahati glavom lijevo, desno, lijevo, desno, lijevo, desno sve dok ne padnu na pod od iznemoglosti, od fizičkog i psihičkog stanja u kojem su bili. Jednom su u dvoranu došli arkanovci; s njima je bio I Goran Marković iz Brčkog, sin majke Bose i pokojnog Boška. Taj me je Goran izveo iz dvorane i tukao me. Tražio je da mu dam novce. Kako sam imao torbačić u kojem je bilo 310.000 DEM, uzeo mi ga je skupa s novcima. Kad je iz njega izvadio novac, vratio mi je torbačić.Jedan od arkanovaca je dotle iz dvorane izveo još dvojicu zatočenika. Sad smo vani bili nas trojica zatočenika, arkanovac i Goran Marković. Arkanovac je izvadio pištolj s bubnjićem, sličnim kao što imaju u filmovima. Zapovjedio nam je da kleknemo. Nas trojica smo kleknuli. Stavio je tri metka u bubnjić pištolja, a potom ga zarotirao. Jednom od nas trojice, starijem čovjeku koji je bio do mene, a imao je oko 65 godina, rekao je: 'Puši! Puši ga!' Držao je nekoliko minuta pištolj u starčevim ustima, koji ga je cuclao, cuclao... U jednom trenutku čuo sam da je pištolj jednom škljocnuo, a potom opalio. Čovjek je pao mrtav. Arkanovac je potom u bobnjić stavio novi metak. Isto se dogodilo i s drugim zatočenikom. Isto tako. I drugi čovjek je pao mrtav. Ponovo je stavio novi metak u pištolj. Kad je ubio njih dvojicu, došao sam je na red. Stavio mi je pištolj u usta. Morao sam cuclati cijev. A on? Očito se igrao tako, smijao se histerično, a ja se tresao, znojio se. Pitam se kako je to umrijeti? Što to znači? Mislim, pa i bolje da me ubiju metkom, nego da me zakolju! U jednom trenutku pištolj je samo škljocnuo, a on me lupi rukom po ramenu i kaže: 'Imaš sreće!' Poslije su izveli i jednog fakultetski obrazovanog Muslimana kojeg smo zvali Gari. I on je preživio torturu. Naime, njega su češljali četkom natopljenom u krv. Četku su umakali u krv nekoga koga su tu zaklali i češljali ga, češljali. Kad su ga vratili nazad u dvoranu, bio je blijed i krvav po kosi. Kasnije mi je, nakon razmjene, u Tuzli rekao da su ga češljali krvlju i da su mu zapovjedili da legne pored mesara Kibeta koga su tada ubili te 'da su se igrali s njim' isto kao i sa mnom - ruskog ruleta ili kako god to nazivali. Ova grupa zatočenika u kojoj sam se nalazio brojčano se stalno smanjivala. Ostalo nas je 29. Bradonja koji je čitavo vrijeme bio uz nas rekao nam je: 'Vas ću za Đurđevo!'

Jedan vojnik je tražio između nas dvadeset I devet dobrovoljca. Kako mu se nitko nije odzivao, sam je odredio trojicu zatočennika, a među njima i mene. Izveo nas je i odveo u hotel koji je bio dvadesetak metara od dvorane u kojoj smo bili zatočeni. Tu je bilo mnogo srpske vojske. Čekali su. Bilo je mnogo automobila. Najviše registracija bilo je iz Srbije, valjevske i beogradske. Vojnik koji nas je izveo iz dvorane i doveo do hotela svu trojicu je uveo, pored vojske, u hotel. Odveo nas je na prvi kat hotela i zapovjedio da počistimo polupana stakla. Mi smo čistili nekakvim širokim metlama, a vojnik je stajao pored nas. U jednom trenutku prišao je meni nepoznat vojnik i počeo govoriti: 'Ubili su ga! Ubili su nam kapetana dinarskog odreda! Majku im njihovu! Jesu li to ustaše, jesu li to balije!?' Na potvrdan odgovor vojnika koji je nas je 'čuvao' onaj drugi vojnik je počeo vikati: 'Majku im njihovu .....! Daj da ih pobijem! Daj da ih pobijem!' Poslije sam doznao da tog vojnika zovu Škorpion. Još dok je psovao i vikao, Škorpion je stavio prigušivač na cijev. Mi smo stali uza zid i gledali u prigušivač na cijevi, a on je počeo pucati. Pomislio sam 'e, sad sam zbilja gotov'. Meci su udarali koji centimetar iznad naših glava. Tad se počeo smijati, a potom nam kaže: 'Šalim se, šalim se. Samo vi završite svoj posao!' Nakon ovog događaja još malo smo čistili, a potom nas je naš čuvar vratio u dvoranu.

Nedugo nakon našeg povratka, u dvoranu je ušao jedan čovjek kojeg ću se dugo sjećati (na žalost, ne znam

mu ime). Ušao je u dvoranu, a uz njega su bila trojica vojnika. Pogledao je po dvorani i počeo vikati na vojnike koji su nas 'čuvali': 'Što je ovo? Pa, majku vam vašu, zar nije bilo dosta ubijanja? Zašto ovo radite?' Bradonja, jedan od naših 'čuvara' mu odgovori: 'Pa to su snajperisti!' Novopridošli je nastavio dalje vikati na njih: 'Pa otkad su ovo snajperisti?! Gdje im je oružje? Kako znate da su snajperisti? Gdje ste ih pokupili?' Došlo je do malo žešćeg razgovora među njima. Osjetio sam, po prvi put od kada su me uhitili, nekakvu unutarnju snagu i volju, osjetio sam opet život u sebi. Bradonja je počeo galamiti: 'Ja ću ove poklati! Hoću da imam dvjesta recki na svom nožu! Hoću i gotovo!' Čovjek je bio uporan: 'Nećeš! Nemoj da se sukobljavamo! Ovi će ljudi ići na ispitivanje i ako su krivi - odgovarat će. Nećete ih ovako mučki ubijati! Zašto ste one žene pobili, nisu vam valjda i one snajperisti?' Ponovo je došlo do žestokog dijloga među njima. Slušali smo kako se prepiru i svađaju. Kako smo u cijeloj toj priči vidjeli nekakvu priliku za nas, nisam se mogao otrgnuti pomisli 'da se oni tako igraju s nama'. Javljao se i nekakav unutarnji strah, s obzirom da su sve dotadašnje 'srpske igre' završavale smrću pojedinih zatočenika. U jednom trenutku, pridošlica je izdao zapovijed jednom od trojice vojnika iz svoje pratnje da pred dvoranu doveze kamion ili autobus kako bi nas odvezli nekamo na ispitivanje. Upravo tada u dvoranu je ušao jedan srpski vojnik, imao je bijelu traku vezanu oko ruke, i rekao: 'Treba mi makar jedan pomoćnik, da mi pomogne utovariti leševe.' Kako se nitko nije javljao, odabrao je mene. Izišao sam iz dvorane, ne znajući kamo me vodi. Pred dvoranom je bilo jedno vozilo, čini mi se da je to bilo pekarsko vozilo ili je bila kamion hladnjača. Vozio ga je Aco Stevanović, stariji čovjek. Tu su bili još Dragan Sabadoš i jedan mladić - zvao se Mišo, koji je stanovao u Brčkom, u Ulici Radomira Cvetkovića, negdje na početku ulice, mislim na broju 1 ili 2. Dobio sam zadaću da s njima pokupim i u kamion stavim leševe ljudi koji su tu bili zaklani. Prvi kojeg smo utovarili je bio mesar zvani Kibe, njemu su ubijenom još i Titovu sliku nabili na glavu. Skinuo sam mu sliku s glave, a potom smo ga utovarili. Bacali smo i u taj kamion ubacivali leševe. To je grozno! Ne volim se ni prisjećati! Ubacili smo i leš Avdinog sina. Nakon razmjene, Avdu sam često susretao u Tuzli i on bi me uvijek iznova pitao: 'Znaš li što je sa mojim sinom?' Obično sam mu odgovarao da su ga odveli nekamo i da je vjerojatno živ! Nakon Avdinog sina u kamion smo utovarili mrtvo tijelo Paneta, potom onih osam Roma (Cigana), pa leševe ubijenih žena. Kad smo sve pokupili, kamion-hladnjača je bio pun. Pun leševa. Kada smo ih utovarivali, primjetio sam da su neki leševi unakaženi. Ne samo što su zaklani ili ubijeni, nego su baš bili i unakaženi. Nekima su spolovila bila odsječena i stavljena u usta. Danas mi je žao što nisam brojao leševe koje sam utovarao na kamion, ali to mi tad nije bilo važno. Pitao sam tog Acu Stevanovića kamo odvozi leševe. Rekao mi je da šutim. Molio sam ga da mi kaže: 'Aco, ako netko od nas ostane živ, da znamo tražiti te ljude, gdje potražiti njihove kosti? Treba ih dostojno sahraniti!' Tad mi je rekao: 'Ma šuti, al je to strašno! Do sada sam vozio ili u brčansku kafileriju na periferiju grada, ili na gradsko smetlište. Znaš, bager kopa rupu, mi ih ubacujemo u rupu, bager zagrne...' Baš tako mi je taj Aco rekao. Oko dvorane je ostalo 25 do 30 neutovarenih leševa. Ah, a koliko je utovareno u kamion!

Nakon obavljenog posla vratili su me u dvoranu. Smogao sam snage da pitam onog pridošlog, koji se zauzeo za nas, odakle je. Odgovorio mi je da je iz Ugljevika podrijetlom, da je prije rata radio u Hrvatskoj kao policajac, nisam siguran je li rekao u Rijeci ili u Puli. Bio je uredno obrijan, imao je brkove, star oko 30 ili 35 godina. Za jednog od vojnika iz njegove pratnje kasnije sam doznao da je iz Valjeva, iz Srbije. Kad je jedan od vojnika iz pratnje dovezao autobus, 'brko' nam je rekao: 'Ulazite!' Kad smo krenuli u autobus, onaj Bradonja koji se svađao s 'brkom' oko naše sudbine i koji nas je htio poklati za Đurđevo, kako je rekao, ispriječio se skupa s nekoliko svojih vojnika ispred autobusa. Govori: 'Oni ne idu nigdje!' 'Brko' mu odgovara: 'Ma, idu kad ti kažem!' Bradonja poče psovati i viče: 'Rasjeći ću te rafalom, skloni se!' Na te su riječi ona trojica vojnika koja su došla s 'brkom' podigli automate i uperili ih u skupinu vojnika koja je podržavala Bradonju, ali su i oni podigli oružje. Nitko nije pucao, a mi smo ulazili u autobus. Po našem ulasku 'brko' je zapovjedio vozaču autobusa da krene: 'Kreni! Idemo! Idemo što prije odavde!' Tako smo krenuli iz Brčkog. Stali smo pred jednom samoposlugom, na kuglani, iz koje su vojnici iz Brkine pratnje u autobus donijeli sanduk Coca Cole od 1,5 l. i nekoliko šteka cigareta. To nam je podijelio govoreći: 'Ne brinite, momci, bit ćete živi!' Prošli smo kroz nekoliko srpskih cestovnih kontrola kad smo izlazili iz Brčkog. Tad sam posljednji put vidio svoju zgradu i na njoj crnu zastavu. Skoro sva zgrada je bila ispisana s *'Ovo je Srbija. Velika Srbija'*. I neke druge četničke parole...

Došli smo do Brezova polja. Tu je iz autobusa izišla otprilike polovica od nas 29 zatočenika. Nas petnaestak, koji smo bili ostali u autobusu, došli smo do Bijeljine, pozdravili smo se i zahvalili pratiocima, koji su nas dovezli. Slučajno se tu našao Zoran Đerić, koji me je odmah po izlasku iz autobusa pozvao: 'Brzo, u kola! Brzo!' Odveo me do svoje kuće. Usput smo razgovarali i ja sam mu rekao za neke događaje u Brčkom. Nakon što me saslušao, reče mi: 'Pa to je grozno, molim te nemoj ništa reći mojima! Moji su ovdje! Telefoniraj, samo shvati da si sad građanin drugog reda i da moraš što prije bježati iz Bijeljine.' Kad smo ušli u njegovu kuću, telefonirao sam jednom znancu u Bijeljini i on me je primio k sebi. Kod njega sam prenoćio. Znanac mi je rekao da imam sreću što mu je žena odsutna, inače me ne bi smio primiti da je ona tu. Nakon što sam sam ga pitao zbog čega, odgovorio je: 'Pa moja supruga je arkanovka! Kad bi ona znala da si tu, ovdje bi te zaklala. Zato moraš prije sedam izići, jer ona tad dolazi s dežurstva u bolnici.' Kad sam mu neke događaje ipak ispričao, reče da je sve

to već vidio u Bijeljini. On je upoznat s takvim događajima iz Bijeljine. Inače on je policajac, negdje u Srbiji, policajac u uniformi. Masakr je bio u Bijeljini! Znao je što se sve u Bijeljini dogodilo!? Znao je što je bilo s Hrvatima i Muslimanima u Bijeljini!? On je dio svega toga. Iako se prema popisu iz 1991. godine izjasnio kao Eskim, tako mi je onda tvrdio. Osobno mi je tad rekao da je u *Srpskom kriznom štabu* u Bijeljini. Kasnije sam saznao još neke stvari o njemu.

Iz Bijeljine sam krenuo autobusom preko Ugljevika. U Ugljeviku su me 'skinuli' s autobusa. Pitali su jesam li Musliman? Rekao sam im da kod sebe nemam dokumenata, i predstavio se pravim imenom i prezimenom. Tad su mi rekli: 'Siđi!' Izašao sam. Tu sam čekao da autobus ode ili, što ja znam, možda dok sve ostale putnike nisu pregledali. Tu je bila njihova policija, pomiješana s vojskom. Nakon nekog vremena rekli su mi: 'Ulazi u policijska kola!' Opet me je spopao strah, osjetio sam blizinu smrti! Nisam mogao hodati! Noge su mi se oduzele, samo stojim. Neki debeli, stariji čovjek, s brkovima, koji je sjedio za volanom kaže: 'Pusti tu bijedu! Pusti ga, vidiš da je izubijan, da je prestrašen!' Osjetio sam da mi se snaga vraća, ušao sam u autobus, i došao do Tuzle. Dok smo se vozili prema Tuzli, prošli smo pored mjesta gdje Srbi obučavaju svoje civile i oblače ih u uniforme. Tad je kod njih bila mobilizacija u tim krajevima. Vidjeli su se poligoni za obuku na proplancima, neka se masa ljudi motala po tim čistinama, gdje su vježbali.

Ušli smo u Tuzlu. Sada ćete se možda začuditi, ali sam doživio još jedan veliki strah! Pošao sam potražiti bilo kakvo prenoćište, išao sam prema centru grada. Najednom sam zastao i počeo drhtati od straha. Pitate se zašto? Zato što sam vidio da kroz Tuzlu prolaze kamioni puni pripadnika JNA, iste te vojske koja je mene u Brčkom udarala, koja je mene tukla! U Tuzli sam se zadržao do kolovoza 1992. godine, kada sam saznao da mi je obitelj živa i da su u Sloveniji te da me traže.

Doživio sam početak rata i u Tuzli. Taj rat u Bosni mi nije još uvijek potpuno jasan, rat je započinjao u raznim mjestima i u različito vrijeme, nije započeo u cijeloj državi u isto vrijeme. Mi u Brčkom ga nikako nismo mogli shvatiti. Nismo znali treba li se Brčko braniti ispred Brčkog. Nitko nije organizirao obranu! Ipak, sada shvaćam hrvatski narod koji je kod nas bio donekle organiziran po svojim selima. Ne znam kako je bio organiziran u gradu Brčkom, ali vjerujem da je bio koliko-toliko! Naš predsjednik općine Granić pojavio se u 16,00 sati na našoj lokalnoj televiziji ("TV Brčko") i rekao: 'Ne brinite, JNA preuzima vitalne objekte u gradu! Brčko ostaje oaza mira!' To je on izjavio u 16,00 sati, kad su mostovi već bili minirani, kad je već desetine i stotine ljudi, većinom Muslimana bilo pobijeno, kad su već vojnici zaposjeli sve istaknutije i važnije punktove u gradu, kad su pred poštom i pred Radio-stanicom bili tenkovi. Nakon tog javnog istupa on je napustio Brčko. Možda je upravo ta njegova izjava zavarala mene i moju obitelj, kao i mnoge druge, pa smo odlučili ostati u Brčkom uvjereni kako nam se ništa neće dogoditi. Neću reći da nas je izdao, ali ću reći da je počinio kardinalnu pogrešku koja je mnoge Brčake stajala života. Uvjeren sam da bi mnogi ljudski životi bili spašeni da nas je on, ili bilo tko od općinskog rukovodstva upozorio!

U Tuzli sam osjetio da su građani donekle organizirani unatoč ratnim uvjetima. Otpočelo je svakodnevno granatiranje Tuzle. Uz sve to što sam doživio u Brčkom, samo sam strahovao da neljudi ne uđu i u Tuzlu. Uključio sam se u organizirani rad s izbjeglicama. Dobio sam zaduženje u općinskoj Komisiji za izbjeglice. Radio sam u Ekonomskoj školi u Tuzli. Tamo sam se brinuo o 960 izbjeglica, uglavnom djece, staraca, žena, među kojima je bilo, na žalost, i nekoliko silovanih djevojaka. Pokušao sam im pomoći. Naslušao sam se mnogih tragičnih kazivanja. Moram reći da su njihova kazivanja stravičnija od moga!

Jedan dan došlo je 56 djevojaka, uglavnom iz Brčkog i okolice. U razgovoru sa svim tim ljudima, s tom djecom, s tim ženama, saznao sam da su oni pokupljeni bez nekog reda, onako bez veze. Bilo je tu žena i djece koji su bili pokupljeni isto tako kao i ja i moja obitelj i koji su bili isti taj dan, kad i ja dovedeni u vojarnu JNA u Brčkom. Prepoznao sam ih. Oni nisu bili samo u Brezovu Polju. Srbi su od svih tih manjih mjesta praktično načinili konclogore. To sam saznao tek kasnije! Njih su izvjesno vrijeme držali u Brezovom Polju, zatim su ih odveli u Lončare gdje su ih smjestili u neku školu u loše prostorije. Nakon Lončara odveli su ih na Majevicu gdje je većina tih djevojaka, a bilo ih je i maloljetnih, odvajana od svojih majki i očeva i gdje su četnicima služile za najgora seksualna iživljavanja. Sjećam se jedne, nazovimo je imenom Alma. Bila je maloljetna. U razgovoru s tom Almom sam doznao da je ona 'izuzetno dobro prošla', jer, kako mi je rekla: 'Mene su samo osmorica silovala.' Prema kazivanju nekih od tih djevojaka, koje su često sjedile sa mnom i pričale, najmlađa za koju su znale da je silovana imala je dvanaest godina. Dijete! Jedna od njih mi je pričala o 'svom Srbinu iz Crne Gore' koji ju je držao, ni sama ne zna koliko dana, koji ju je tjerao da pije s njim, da 'spava' s njim. Pričala mi je da se drogirao.

Ti stradalnici su mi pričali i o drugim strahotama koje su vidjeli. Gledali su kako četnici ubijaju žene kojima bi prvo zapovjedili da im predaju zlato i novac koji su imale. Oni su prolazili pored srpskog punkta na kojem im je rečeno da tu ostave sve što imaju. Nakon toga je usljedila premetačina. Kod dvije ili tri žene su pronašli neke vrijednosti. Ubili su dvije starije *nene*.

Moram vam ispričati kako je stradala Emina Ćelosmanović koju smo svi zvali Mina. Ona je ubijena prvih dana rata. Došli su joj na vrata i pitali je: 'Tebe ili djecu?' Nitko ne zna šta je odgovorila, jer su je tad ubili, iz automata ili iz puške, uglavnom vatrenim oružjem. Potom su zapovjedili njenim ukućanima da iznesu stol kojeg su stavili preko nje mrtve. Tražili su da se na stol donese piće i hrana. Nakon što im je udovoljeno, pili su i orgijali nad njenim lešom. Nakon njihovog odlaska rodbina je pokopala ubijenu Eminu u dvorištu, pokraj

kuće. U jednoj kući u Brčkom, u podrumu, se prvog dana rata sklonilo osamnaestoro ljudi. Taj podrum je u blizini brčanske bolnice. Srbi su u podrum prvo bacili bombu. One koji su preživjeli bombu, izveli su. Nekima su iskopali oči i pustili ih da oslijepljeni tumaraju, a nakon nekog vremena su ih pobili. Tu je ubijen jedan Ćelosmanović, čiju je trgediju i smrt iz susjedne kuće promatrala njegova supruga. Tu su ubili jednog Begića ili Begovića, za kojeg znam da je izrađivao ključeve. Kasnije su ubili i njegovog brata koji je bio frizer u Brčkom. Ubili su..."

U Zagrebu, travnja 1993.

JAS002

P.M., rođ. 1938., muškaraac, Hrvat, iz sela Ulica u općini Brčko,

svjedoči o masakru i ubojstvu većeg broja Hrvata sela Ulica i Laništa od strane pripadnika srpskih snaga, poseebno govori o ubojstvu petorice Hrvata:

"Rođen sam u Ulicama kraj Brčkog 1938. godine, i tu stalno živio. Radio sam u Brčkom.

Dana 8.05.1992. godine srbočetnička vojska krenula je iz Pelagićeva (Žabara) kroz sela Marković Polje, Vukšić i Laništa i došla u Ulice. Napominjem da je u našem selu bilo tek nekoliko kuća u kojima su živjeli Srbi. Četnici su upadali u dvorišta i u kuće i činili zlodjela nad hrvatskim pučanstvom. Masakrirali su koga god su uhvatili, gulili ljudima kože, sjekli glave. Vidio sam njihova četiri vojna transportera i grupu vojnika koji su krenuli iz dvorišta Blagoja Pekića. Svoju ženu i snahu odveo sam u skolnište. Kako sam bio na biciklu, zanijelo me i gotovo da sam izravno izašao pred Srbe. Poslužila me sreća i umakao im u obližnje dvorište gdje su već bila četvorica naših ljudi: S.A., T.L., Jozo Šoić i Marijan Stjepanović. Ja, S.A. i T.L. smo se uspjeli uvući u *sklonište*, dok su Jozo Šoić i Marijan Stjepanović poginuli na licu mjesta, a u kući iznad tog skloništa poginulo je troje ljudi: Ivan Stjepanović, Augustin Stjepanović i Ilija Stjepanović. Navečer smo pobjegli u obližnju šumu.

Bili smo u zbjegu deset dana, sve do 18.05.1992. godine. Potom me prijatelj, zajedno sa ženom, prebacio preko Save u Republiku Hrvatsku..."

U Rijeci, 17. ožujka 1994.

DERVENTA

DE001

K.M., rođ. 1924., ženska osoba, Hrvatica, iz sela Zelenika u općini Derventa,

svjedoči o oružanom srpskom napadu na grad i općinu Derventu, pogibiji civila, govori o napadu srpskih zrakoplova na željeznički kolodvor u Slavonskom Brodu, kada smrtno stradavaju civili:

"Moje selo Zelenike udaljeno je od Dervente oko osam kilometara. Selo nastanjuju Hrvati, samo u jednoj kući su živjeli Srbi, Marko Marković, rođen 1921. Oni su jedini ostali u selu nakon što su svi Hrvati protjerani. Oko Zelenika su druga, također Hrvatima nastanjena sela: Šušnjari, Poljari, Bođinci, a prema Derventi Živnice, Baščari, Bijelo Brdo, prema Slavoniji selo Poljane, a prema Plehanu sela Mordan, Kovačevci, Vrhovi, Brezici. Četnici su, u trećem mjesecu 1992. godine, počeli granatirati Derventu i okolna hrvatska sela iz pravca sela Kostrša i Osinja u kojima žive Srbi. Na izlazima iz svojih sela postavljali su barikade. Granatiranja su iz dana u dan postajala sve žešća, pa su žene i djeca, uglavnom oni, evakuirani iz sela. Muškarci su ostali.

Ja sam bila u Zagrebu šest tjedana, I kad sam čula da su prilike podnošljive, vratila sam se u selo, pred Uskrs 1992. Međutim, situacija je ipak bila ista kao i prije. Ali nisam imala drugog izbora, nisam htjela ostaviti kuću i stoku jer se nije imao tko brinuti o njima osim mene. Četnici su svaki dan, osobito noću, granatirali moje i oklna sela.

Skupljali smo se, po nekoliko obitelji, kod nekoga i sklanjali u podrume. Po danu smo uglavnom bili u svojim kućama, a noću smo se skrivali u skloništima. Jednog dana, u tom razdoblju, u polju je poginuo od granate Ante Bubalo, rođen 1920. Isti dan poginula je i Kata Ljubičić, rođena 1943.. Ona je poginula ispred vrata svoga podruma, također od granate. Od granate je poginuo i Ante Juralčić, rođen 1940., sin Jozin, iz sela Živinica. Antu Bubala smo pokopali na katoličkom groblju u Zelenikama, a Katu Ljubičić i Antu Juralčića na polju, u selu Rabiću. Sve se njih moralo pokopavati samo noću zbog opasnosti od četnika. Tako smo mjesec dana, do sredine lipnja 1992., živjeli neprekidno pod granatama, iz dana u dan.

Kako je situacija postajala sve gora, a i razbolila sam se, odlučila sam napustiti selo. Krenula sam pješice u pravcu susjednog sela Polja. U tom selu je bila stočna farma u kojoj su mi rekli da mogu dovesti stoku, ako odlazim iz sela, i da ću za njih dobiti nešto novaca. Tog dana je sa mnom tamo bilo pet žena. Ja nisam vodila svoju stoku tamo, a nisu ni one. One su nastavile put prema Slavonskom Brodu. Odjednom začujemo buku aviona. Mi smo bile kod silosa za žito kad su avioni prelijetali oko Bijelog Brda, preletjeli iznad silosa i krenuli prema Derventi gdje su izbacili nekoliko bombi.

Uplašili smo se da će četnici bacati granate i po silosu, pa smo se sklonili u jednu šumu iza silosa; sa mnom još nekoliko žena. Tu smo ostali neko vrijeme, ne dugo, avioni su još kružili oko silosa, ali nisu pucali u njega. Nakon otprilike pola sata avioni su nestali, a mi smo krenuli putem za Slavonski Brod. Tu smo srele Stipu Gavranića (otac četvoro djece). On je povezao nas tri žene, a preostale dvije su ostale i došle nešto kasnije. Išli smo prema Bosanskom Brodu. Tu smo izašle i krenule pješice za Slavonski Brod gdje smo stigle za oko pola sata. Bilo je poslije podne, oko 14,30 sati. Tada smo otišli na željeznički kolodvor čekati vlak za Zagreb. Sjele smo u čekaonicu. Odjednom začujem zvuk aviona koji je letio iznad nas. Uslijedila je strašna buka. Popucala

su sva stakla na prozorima čekaonice, sve se rušilo. Staklo se rasulo svuda oko nas. Na kolodvoru je tada bila velika masa ljudi, koji su sada bježali na sve strane. Ubrzo su se svi rastrčali, nestali su svi. Detonacija je bila strahovita, smračilo mi se pred očima. Nekakav crni dim se proširio posvuda, gušio me.

Tada je poginulo dvoje ljudi koji su bili u neposrednoj blizini čekaonice, muškarac i žena. Tu u čekaonici gdje sam ja bila nije bilo mrtvih, ni ranjenih. Vidjela sam da svi s kolodvora trče u istom pravcu. Jedan me čovjek primio za ruku i vodio prema skloništu. Bila sam sva izvan sebe. Nisam znala za sebe, ni gdje sam ni kuda idem. U skloništu, to je kao nekakav podvožnjak, koji je bio tu u blizni, ostali smo oko pola sata. Bila je strašna gužva, ljudi su se naguravali, bilo ih je dosta po stepenicama. Neki su tada rekli da su avioni bacili, ne znam točno, jednu ili dvije 'krmače'. Plakala sam. I ostali ljudi su bili uplašeni. Nakon pola sata, krenuli smo vlakom za Zagreb.

Dva dana kasnije, nakon dolaska u Zagreb, doznala sam da je pala Derventa. U Zagrebu sam se susrela s jednim čovjekom iz svog sela koji mi je rekao da je skupina seljana krenula prema školi na izlaz iz sela prema Modranu. Pred njih su iz šume izišla trojica četnika i pucali u njih iz strojnice. Braco Jeleč i Jurica Nuić, sin Matin, ostali su na mjestu mrtvi, a drugi seljani su ranjeni, netko lakše, netko teže. Lakše ranjeni su prenijeli teško ranjenog Antu Prgometa do sela, odakle su ga prevezli u Slavonski Brod, gdje je u bolnici ostao dva dana, nakon čega je prevežen u Zagreb. Od zadobivenih ozljeda Ante Prgomet je umro u zagrebačkoj Novoj bolnici u Dubravi."

U Zagrebu, 9. studenoga 1993.

DE002

O.G., Musliman, muškarac, iz Dervente,

priča o uhićenju i zatočeništvu u srpskom logoru u selu Vijaki kod Prnjavora, iznosi podatke o pojedinim pripadnicima logorskih vlasti u tom logoru, podatke o dijelu smrtno stradalih i ubijenih Hrvata i Muslimana u Derventi, masovnoj grobici na muslimanskom groblju u Prnjavoru:

"U Vijaki kod Prnjavora Srbi su organizirali logor za Hrvate i Muslimane u objektu zvanom Stari mlin. Logorom rukovodi Novak Nović, bivši načelnik SUP-a iz Dervente. U logoru su još i bivši milicionari iz Dervente: Spasoje Kuzmanović s prostora općine Doboj, Simo Drakula, koji je negdje iz Hercegovine, a radio je u SUP-u u Derventi, Pero Cvjetković iz bosanskobrodskog sela Barice - policijski kapetan koji je bio zapovjednik prometne policije u Derventi, Pero Novaković, koji je ranije radio u SUP-u u Derventi, jedan Mišo koji je radio kao policajac u Derventi, a u nekoliko navrata dolazio je i Aleksa Aleksić iz bosanskobrodskog sela Barice.

Četnici su zarobili Gorana Sedlavskog I Zlatka Đalića zvanog Batan, koji je bio šef Odjela kriminalistike u MUP-u u Derventi (on je, inače, dijete iz miješanog braka). Njih su zarobili u zgradi derventskog MUP-a. Ubijeni su 25.04.1992. godine. Četnici su ih pustili da pođu, kao *mogu ići kući*, a potom su im pucali u leđa, iz 'prage'. U borbi sa četnicima, u selu Liješću je poginuo aktivni pripadnik derventskog MUP-a Ivica Marinić. On je pokopan u Bosanskom Brodu.

Kada je poginuo četnik Božić, zamjenik Veljka Milakovića, zapovjednika srpske postrojbe zvane Vukovi s Vučjaka, njegovi suborci su ubili Suada Sljepčevića, rukometaša i Senada Sljepčevića, novinara Radio Dervente.

Ubijeni su i u muslimanskom groblju u Prnjavoru pokopani:

Nedžad Huzeninović zvan Bambalo ili Fambalo, Nenad Halilović, sin Alije mesara iz Brodske ulice, i Enes Halilović, njegov brat i rukometni vratar, te Rešid Ahmetović, trgovac bižuterijom i Haskija Huskić, rođen 1939., koji je radio u Zagrebu. Svi su oni iz Dervente, a na groblje su dovezeni kamionom. Na tom istom mjestu su zakopana i dva brata Bundavice iz sela Lužana, a koji su podlegli udarcima i mučenju u logoru Vijaki.

Četnici zarobljavaju, 28.05.1992. godine, veću skupinu građana Dervente, civila. Nakon toga razdvojaju muškarce od žena i djece. Muškarci su potom odvedeni u rudnik Stanare, a žene i djeca su pušteni u Tešanj.

Adem Memić, sin Agin, košarkaš, uhićen je u Derventi i ubijen u vojarni JNA u Derventi. Na mostu preko rijeke Ukrine, u Derventi, četnici su ubili i u rijeku bacili Vedada Porobića, sina Senadova. Iza veterinarske stanice u Derventi ubili su oko dvadeset muškaraca i žena. Treba potražiti gdje su pokopani. Moguće na samom mjestu gdje su ih i ubili.

Od drugih Dervenćana sam doznao da su ubijeni: Ivka Čavara, žena Lovre, rođena 26.06.1926., ubijena u kući u Derventi; Željka Čavara, kći Lovre, rođena 17.02.1957., ubijena u kući u Derventi; Stevo Janota i njegov sin Anto, koje su četnici prvo prisilili da svu pšenicu ovrše svojim kombajnima, a potom ih zaklali; obitelj Mandić i obitelj Vasilj, koji su isljedniku Vukoviću ponudili sav novac i nakit u zamjenu za propusnicu, što je ovaj odbio, odvedeni su na likvidaciju; granata koja je pogodila u kuću Drage Gavrana ubila je devet osoba, među kojima i Zorana Ivankovića, Dragana i Ivana, Tomu Krivića i Dragu Šošića..

Usljed srpskih napada u Derventi je do temelja spaljen i uništen Dječji vrtić, zgrada Općine, Suda, Policijska postaja, tri džamije i crkva. Pojedine gradske četvrti su potpuno uništene. Od gospodarskih objekata uništene su: tvornica 'Ukrina', tvornica cijevi 'Unis', 'Automehanika', tvornica obuće i tiskara, a granatama je oštećena gradska bolnica."

JAD054

V.B., rođ. 1955., muškarac, Hrvat, iz Dervente,

govori kako je uoči same oružane agresije na grad i općinu Derventu zapovjednik vojarne JNA u Derventi (Obradović) instruirao i organizirao iseljavanje srpskog pučanstva iz sela istočno od grada Dervente kao i iz istočnog dijela grada te njihov odlazak u ona sela na

zapadnom dijelu općine u kojima Srbi čine apsolutnu većinu; svjedoči o oružanom napadu srpskih snaga na zapadni dio Bosanske posavine i okupaciji općine Dervente, pljački i uništavanju civilne i društvene imovine, uništavanju vjerskih objekata Hrvata i Muslimana na području općine Dervente:

"Općina Derventa je, 11.05.1990. godine, dobila prvog općinskog predsjednika izabranog na prvim posljeratnim demokratskim višestranačkim izborima. Bio je to Vinko Begić, član HDZ-a. Sama općina Derventa je brojala preko 56.000 stanovnika. To su podaci prema popisu iz 1991., koji, istina, nije verificiran s obzirom na srpske podvale kada su upisivali i mrtve; prema tim podacima odjedanput je na prostoru općine Derventa *živjelo* preko 40 posto Srba, neznatno više od Hrvata, ali ipak više. Svi pak stvarni pokazatelji pokazivali su obrnuto. Kako je to počelo, pokazivalo se da su i u drugim gradovima Srbi bili većina. Njima je, jednostavno, trebalo pokriće da se izvrši agresija od strane JNA i ekstremnih Srba, ispred njihove stranke SDS-a. Oni su se pripremali za agresiju. Bosanskoposavski gradovi Bosanski Brod, Modriča, Bosanski Šamac, Odžak, Brčko, Gradačac, Orašje i Derventa činili su jednu cjelinu. Hrvatski narod je neposredno pred rat upravo na prostoru tih općina i gradova osnovao Hrvatsku zajednicu Bosanska posavina. Ova zajednica je osnovana zbog zaštite naroda od predstojeće srpske agresije. Naš gradonačelnik je izabran za predsjednika HVO-a Bosanske posavine i predsjednika Hrvatske zajednice Bosanska posavina. Sami povod ovakvom organiziranju je bilo iskustvo Hrvata iz Republike Hrvatske, a i sami smo pretpostavljali da nas čeka težak rat. Kroz Zajednicu su se organizirali i Muslimani jer su uvidjeli da vlasti u Sarajevu ne poduzimaju ništa, a rat je lupao na vrata. Sam novoizabrani predsjednik Općine je u svojim izvještajima ukazivao na srpske pripreme za agresiju i moguću provedbu etničkog čišćenja Bosanske posavine. U to vrijeme, na prostoru Bosanske posavine, ljudi su nestajali preko noći, incidenti su bili svakodnevni.

Koncem 1991. godine stanovnici sela Novi Lužani dobili su pismenu zapovijed od zapovjednika vojarne JNA u Derventi, Obradovića, da moraju napustiti svoje selo i preseliti se u ona sela zapadno od Dervente gdje Srbi čine izrazitu većinu. Kao razlog ovakvoj zapovijedi Obradović navodi da će to selo napasti nekoliko tisuća ustaša iz Hrvatske. Srpski narod iz tog sela je, tijekom jedne noći, napustio svoje selo i premjestio se. Srbi su po istom scenariju ratovali i u Hrvatskoj: prvo bi evakuirali srpski narod iz nekog mjesta ili sela zbog navodne ugroženosti, a potom bi u 'ugrožena' sela ili mjesta došla JNA kao tampon zona, nakon čega bi došlo do potpune oružane agresije na susjedna sela ili mjesta u kojima su živjeli Hrvati. Da bi razotkrio srpsku podvalu, tijekom travnja 1992. godine predsjednik Općine poziva gospodina Fikreta Abdića, člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine, i odlazi s njim u selo Kostreš gdje i noćivaju, kako bi tamošnje mještane, Srbe, uvjerili da do nekakvog 'ustaškog' napada neće doći. Međutim, svi ti pokušaji nisu mogli urazumiti Srbe, jer su oni, jednostavno, *dobili zapovijed* od Obradovića iz derventske vojarne JNA. Tada je predsjednik Općine morao organizirati da se srpski narod, na svoje traženje, sa tih područja preveze autobusima u sela Kalendarovce i Osinje. Po odlasku mještana sela Kostreša pripadnici JNA dolaze iz derventske vojarne u ta sela, navodno da čuvaju napuštene kuće.

Na samom početku srpske agresije samoorganizirani Hrvati općine Dervente uspjeli su odbiti prve udare i obraniti se. Tako je legalna i legitimna općinska vlast i dalje funkcionirala na većem dijelu općine. Međutim, početkom lipnja 1992., svi pokazatelji i dojave ukazivali su na to da Srbi spremaju opsežnu i žestoku agresiju na zapadni dio Bosanske posavine. U tom razdoblju sva svjetska javnost bila je okrenuta na deblokadu sarajevskog aerodroma, a Bosanskoj posavini su otkucavali zadnji trenuci. Na prostor Bosanske posavine udarili su pripadnici JNA iz sastava Tuzlanskog i Banjalučkog korpusa, postrojbe zvane Martićevci i različite srpske postrojbe iz Srbije. Tim sveukupnim, potpunim srpskim napadom rukovodili su najviši 'časnici' JNA, major Lisica i general Talić iz Banja Luke. U lipnju 1992. je izvršena ta velika i pogubna srpska agresija. Možemo zahvaliti samoinicijativi i intuiciji općinskog Poglavarstva što nije bilo više civilnih žrtava. To možemo zahvaliti i pravodobnim dojavama i informacijama koje smo dobili.

Srpska je demokratska stranka (SDS), od samog početka demokratskih procesa i nakon prvih višestranačkih izbora, imala jasne ciljeve. Iza njih je stajala jaka kontraobavještajna služba ondašnje JNA. Bili smo svjesni da su oni imali daleko više informacija od nas, a pretpostavljali smo da su I strahovito naoružani.

Predsjednik SDS-a za derventsku općinu bio je Milovan Bilošević. On je bio glavni organizator svega ovoga na prostoru Bosanske posavine, uz veliku podršku JNA. Osobno je izjavljivao, tijekom veljače, ožujka i travnja 1992., da će milom ili silom objediniti cijeli srpski puk. Ne prikrivajući se, Srbi su vježbali po nekim brdima i planinama, a narod je sve to gledao. Znao sam da je to sve pod patronatom JNA. Članovi SDS-a u Bosanskom Brodu, Bosanskom Šamcu i Modriči su također znali što im je činiti. Na tom prostoru Hrvati i Muslimani cijelo vrijeme dijelili su istu sudbinu, bili su jedni drugima rame uz rame: Hrvati su na organizaciji obrane radili zajedno s Muslimanima. Često su nas pitali kako imamo tako dobre odnose s Muslimanima. U BiH Muslimani inače nisu bili ni vojno, a kamo li politički spremni za rat.

Na svu sreću, uoči totalnog srpskog napada, civilno je pučanstvo na vrijeme evakuirano. Nešto ljudi koji su živjeli prema rijeci Ukrini i prema Prnjavoru je ostalo. Oni nisu znali ili nisu vjerovali da im se nešto može dogoditi. Prilikom obrane prvi smo osnovali Komisiju za razmjenu uhićenika u Bosanskoj posavini. Od prvog dana u Dragalićima smo pokušali izvući sve naše uhićene civile i borce koje su Srbi zarobili. Derventski Srbi su

bili kao i većina Srba, bili su lojalni Srbiji. Svega nekoliko Srba je prešlo na našu stranu, njih možemo na prste nabrojiti. Ima derventskih Srba koji su i danas u HVO-u, u Orašju. Jedan od razumnih Srba je svakako Zlatko Džalić koji je radio u MUP-u u Derventi kao inspektor. Srpsku ponudu da uzme oružje i krene na Hrvate odbio je, zato ssu ga i likvidirali. Njegova supruga je Hrvatica.

Derventa je bila domaćin jednom broju europskih promatrača čije je sjedište bilo u Banjoj Luci. Oni su došli u Derventu pratiti događanja u Bosanskoj posavini. Na čelu te delegacije bio je David Holt iz Kanade. Predstavnicima općinskih vlasti, nakon što su ga upozorili iz Sarajeva, rekao je ovo: 'Gospodo, ovdje se sprema strašan rat. Mi smo dobili zapovijed da idemo, da napustimo Bosansku posavinu.' To je bio samo jedan od pokazatelja da je pred nama olovna budućnost. Tada sam vidio da su svi digli ruke od nas i da nas svi ostavljaju. Nikada, tijekom srpske agresije, nitko od Hrvata ili Muslimana na našem području nije napao ni jedno područje gdje žive Srbi, niti su sudjelovali u genocidu ili etničkom čišćenju srpskih sela. Na prostoru općine Derventa, kojeg su kontrolirali Hrvati i Muslimani, nije bilo logora. Sve zarobljene Srbe smo odmah mijenjali za zarobljene Hrvate i Muslimane. U razdoblju travnja/svibnja 1992. godine, prema našim spoznajama, grad Prnjavor je čak dva puta bio napuštan.

Linije obrane Dervente bila je u dužini 160 kilometara. Na tim crtama su bili momci koji su još do jučer bili bezbrižni, a danas su se već suočavali sa smrću. Oni nisu bili vojno obučeni, ali su imali srce, moral, i pokušali su obraniti ono što je njihovo i njihovih otaca. Sramotan je i odnos Europske Zajednice. Tu nije bilo nikakvih konvoja s humanitarnom pomoći. Znali smo da iza naših leđa stoji jedino Hrvatska i da će nas u kritičnom trenutku prihvatiti, što se i dogodilo. Zbog pojave četnika na prostoru naše općine morali smo pristupiti organiziranju kriznih štabova, članovi kojih su bili legalni predstavnici HDZ-a i SDA. Diverzanti JNA su uništavali električne stupove, vodovode, centrale... Mi smo to popravljali samo da bi ljudi imali struje i vode. To je bilo tako sve do pod konac svibnja 1992. godine, kad je usljedila velika srpska agresija na prostor općine Derventa.

U to vrijeme Derventa nije sličila Vukovaru, nego Hirošimi. U ratu je pao veliki broj granata na Derventu. Na prostor Bosanske posavine palo je, koliko mi je poznato, oko 50 avio bombi zvanih krmača, 11 raketa tipa luna, a raznim granatama se ne zna broja.

Prije rata Derventa je imala 14.500 ljudi zaposlenih u društvenim poduzećima i još 6000 ljudi je radilo kod privatnika. Sve tvornice su srušene, kao što su: 'Demos', tvornica tekstilne industrije 'Ukrina', 'Unis', 'Mehanika'. Sve to su Srbi sravnili granatama još dok smo mi kontrolirali Derventu. Svi sakralni objekti su porušeni, skoro sravnjeni sa zemljom. Od katoličke crkve u središtu Dervente ostali su samo zidovi. Sve ove ostale crkve su sravnjene sa zemljom: Franjevački samostan na Plehanu, crkve u Bijelom Brdu, u Kulini i ostalim selima. Džamije su također uništene. Više toga je uništeno nakon što su okupirali prostor općine. Dok smo mi bili unutra, sve džamije po Derventi bile su čitave.

Hrvatsko pučanstvo s prostora Bosanske posavine bilo je primorano napustiti svoju rodnu grudu. Veliko priznanje treba odati Hrvatskoj koja je primila i zbrinula veliki broj izbjeglica s ovog prostora. Mi smo bili među prvima u Bosni i Hercegovini koji smo doživili izgon, pa se narod koliko-toliko snašao u novim sredinama. Međutim, tim ljudima, izbjeglima s prostora Bosanske posavine, u glavi je stalna misao o povratku na svoja ognjišta. Nakon potpisanih svih dosadašnjih sporazuma postoji neka nada u povratak. Mislim, da treba biti strpljiv, mudar i da treba pričekati. Nema očevidnijeg prostora na kojem je izvršeno tako brutalno etničko čišćenje dvaju naroda od strane trećeg."

U Zagrebu, 7. travnja 1994.

LOZ001

M.S., rođ. 1962., muškarac, Hrvat, iz sela Pjevalovca, u općini Derventa,

govori o uhićenju pripadnika HVO-a od strane pripadnika srpskih snaga, ranjavanju uhićenika, zatvaranju uhićenih u zatvor u Derventi, premještanju zatočenika na lokalitet zvan Račanski Most i njihovo brutalno premlaćivanje, premještanju zatočenika u utvrdu JNA na planini Motajici, premještanje u policijsku zgradu u Prnjavoru, pa u logor u Staroj Gradišci i tamošnje brutalno fizičko iživljavanje pobunjenih hrvatskih Srba nad njima, premještaj zatočenika u logor Manjaču i ubojstvo jednog Hrvata iz Osijeka, iznosi podatke o pojedinim pripadnicima srpskih snaga koji su sudjelovali u ratnim zločinima:

"...Rođen sam u selu u Pijevalovcu, općina Derventa. Prije nego je u Bosni počeo rat, radio sam građevinske poslove u Zagrebu. Dok je rat u Hrvatskoj trajao, ja sam radio. Kad je počela prva gužva u Bosanskom Brodu, vratio sam se. Iz Zagreba sam došao ravno kući. Nisam bio možda deset dana obučen kad su me zarobili. Jer, to je sve još bilo svježe, mislili smo da neće biti pravog rata, jer su nam Srbi govorili, prije nego što su počeli pucati: 'Nećemo mi vas, nemojte ni vi nas.' Srbi su iskopali rovove, pa smo iskopali i mi. Čekali smo u slučaju da naiđe vojska. Mi smo čekali vojsku iz pravca Crnaca. Srbi su postavili barikade na ceste i kontrolirali prolaz, pa smo ih postavili i mi. Mi smo Srbe puštali da prolaze naše barikade bez zadržavanja. Njihov poštar, Srbin, je prolazio i dolazio k nama u selo. Oni su se brže pripremali, već početkom trećeg mjeseca 1992. godine bili su potpuno ukopali teško naoružanje. Mi smo normalno živjeli i radili, nismo imali pojma što oni sve imaju pripremljeno. Zadnji sastanak s njima smo imali petnaest dana prije nego što će zapucati na nas. Sastali smo se, sjedili, pričali. Oni su pričali kako su, navodno, protiv vojske, protiv JNA. Bila je to vješta laž, jer kad su maske pale, sve je postalo jasno, JNA i ti isti Srbi su

bili jedno biće, složno su krenuli na nas. Desetak minuta prije nego će prve granate pasti na selo Pijevalovac, Srbin Drago Tatomir, tako sam čuo od jednog suseljena, javio je nekom u selu: 'Javi gore svima: prosut će granate po selu!' Kad sam ja dobio vjest da će doći do granatiranja, istrčao sam skupa s bratom iz kuće. Baš tada su prve granate pale na selo. Vidjeli smo da više nema šale, da je i kod nas počeo rat. Bio sam pripadnik HVO-a. Bio sam na prvoj liniji obrane grada kad su nas zasipale srpske granate, premda mi nismo ispalili niti jedan metak u prvih pet dana. Bilo je to sredinom ožujka 1992. godine. Dobio sam zadaću da pođem u Derventu. Rečeno mi je kako je put do Dervente slobodan. Na putu sam susreo jednog suseljana koji je također išao za Derventu. Idući prema Derventi, presrela nas je skupina četnika. Zapucali su po nama. Moj suputnik je pogođen metkom u ruku. Ja sam se bacio u desnu stranu, a jedan od četnika je zagalamio: 'Jebem li ti mamu ustašku, gdje si učio takvu školu!? Ustani!' Nisam htio odmah ustati. Četnici su nam skinuli uniforme i obukli ih na sebe. Odveli su nas, po jakoj kiši i samo u donjem rublju, u derventski zatvor. Kad smo tu ušli, vidjeli smo da jedna osoba tamo već sjedi. Nismo znali ni tko je ni što je. Ovaj koji je bio sa mnom, Ivo, krvario je iz rane na ruci. Tražili smo cigarete od toga kojeg smo zatekli u zatvoru. Pitali smo ga tko je i što je. Kaže: 'Ja sam Srbin!' Pitali smo ga: "Što ćeš ovdje?" Kaže: 'Raznosio sam dinamit, eksploziv za svoje susjede, za Hrvate!' Rekao je da su ga zato uhvatili i zatvorili. Tu su ušli u hodnik, jedan mali hodnik, njih jako puno, možda čak pedesetak. Neki su govorili: 'Vidi ustaških svinja, imat ćemo što klati.' Mi smo samo šutjeli. Tu sam vidio Mitra Nikolića, iz sela Agića. Pogledao sam ga i on je pogledao mene. Kako smo se poznavali, zamolio sam ga: 'Daj, bolan, izvuci me odavdje, znaš da nisam kriv!' Pogledao me i kazao: 'Pa vidi ti ustašu, mamu ti jebem! Šta je, ti bi išao kući? Nećeš ti više nikada vidjeti svoju kuću!' Ja sam prešutio. Vidio sam tamo dosta svojih susjeda Srba, nisam više imao riječi. Nakon petnaest minuta dođe jedan četnik, imao je oko sto kila težine, i kaže mi: 'Brko, ustani!' Ustao sam. Izvadio je iz svog džepa kapu na kojoj je bila velika kokarda i zapovjedio mi: 'Ljubi!' Rekao sam da neću. 'Je l' nećeš ljubiti?!', dere se on, a ja mu opet reknem da neću. 'Pa znaš da ćeš poginuti?!', nastavlja on. Odgovorio sam mu: 'Znam. Nek' poginem!' Tada je otišao. Malo poslije čuli smo zvuk motornog vozila. Otvorili su vrata zatvora i rekli: 'Hajde, izlazite! Ulazite u kampanjolu!' Odveli su nas dvojicu, mene i Ivu u Račanski Most, to je otprilike tri kilometra od Dervente. Kada su nas tu doveli, vidio sam okolo da imaju postavljene tenkove, haubice, VBR-ove... Sve je već stajalo postavljeno i ukopano. Uveli su nas u jednu od velikih dvorana u kojoj je bilo oko 50 pripremljenih ležajeva. Bila je to škola. Tu su oni već prije spavali i pripremali se. Ušli smo unutra i sjeli. Jedan Srbin iz Kalenderovaca (ne znam mu točno ime, a on je mene poznavao) pitao nas jesmo li gladni. Rekli smo da jesmo. Svi drugi Srbi su bili izašli van tako da je on bio sam s nama. Uzeo je kruh, rasjekao po pola, dao nam svakom po paštetu i pivu. Nisam uspio popiti niti pola decilitra piva i samo sam zalogaj kruha otkinuo htijući ga umočiti u paštetu, kad je došao jedan četnik na vrata i viknuo: 'Ustajte, ustaše, jebem vam mater! Nije ovo hotel, izlazi!' Izveli su nas iz dvorane i odveli u jednu malu sobicu. Vidio sam jednog četnika kako tu stoji i trga crnu traku. Nije mi bilo jasno, prvi put sam bio u ovakovoj nezgodi, što sad hoće?! Rekao je da će prvo meni zavezati oči. Jednu crnu traku mi je svezao preko očiju, a zatim su mi nekakvim rupcem svezali usta i oči. Čuo sam da i Ivi isto rade. Potom su nas izveli van. Osjetio sam da mi vežu konopaac oko vrata, a zatim su mi svezali ruke žicom odostraga. Sve su to i Ivi napravili. Izveli su nas do nekakve šupe i tu su prvo mene prebijali, udarali, dok nisam pao. Tako su i Ivu tukli. Kad je on pao, počeli su nas udarati kundacima, nogama, šakama, palicama... Nema čime nisu. Zube su nam poizbijali. Nakon nekog vremena su nas podigli na noge i zavezali jednog za drugog. Ponovo su me počeli udarati. Udarali su svačime, ne znam točno čime u kojem trenutku, jer nisam mogao vidjeti zbog zavezanih očiju, ali osjetio sam, svim i svačim. I kad sam ja pao, srušio sam i Ivu, jer smo bili zajedno povezani. Četnici me poliju vodom i dok dođem malo sebi, onda udaraju njega dok i on ne padne pa sruši i mene... normalno, već si izmoren - padaš. Još su nas i okretali, držeći za noge i udarali o beton. Tu smo bili oko dva sata. Čujem gdje jedan od četnika govori: 'Hajde, djeco, dođite ovamo. Da vidite kakve smo svinje uhvatili.' Čuo sam dječje glasove, a i glasove žena kako pričaju. Tu su nas udarali, udarali dok nismo popadali. Niti se možeš ustati, ruke svezane odostraga, a konopac oko vrata. Tad je jedan od njih rekao: 'Dosta je, evo ga, stiže auto.' Kad su nas poveli odatle, nije bilo daleko od mosta preko Ukrine, pomislio sam: sto posto nas vode pobiti i baciti u Ukrinu. Tu su nas još propitivali za neke Hrvate iz Pijevalovca, poznajemo li ih. Pitali su za Peru Nikolića. Kad sam odgovorio da ga znam, dobio sam strahovit udarac. Pitali su me za Mirka Nikolića. Na moj odgovor da i njega poznajem, dobio sam novi udarac. Znaš li onoga, znam, sve moji susjedi, pa opet udri, udri, udri. Nisam siguran, ali pretpostavljam da su ti četnici koji su nas tad propitkivali sve bili naši susjedi, Srbi iz sela Pijevalovca. Oni su pucali po nama pet dana. Sada su nas doveli u svoju Komandu i pretukli. Počeli su me ispitivati: 'Gdje ti je žena? U Hrvatskoj?' Moja je žena rođena u pravoslavnoj obitelji, no kad smo se ženili, prihvatila je moju, katoličku vjeru. Vjenčali smo se u katoličkoj crkvi. Našu djecu smo podigli u duhu katoličke vjere. Jedan od njih, ne čekajući moj odgovor, poče govoriti: 'Da, odveo si ženu u Hrvatsku, da je one ustaše tamo zakolju. Što je nisi ostavio ovdje ili poslao svome puncu, Srbinu?' Rekao sam mu da je nisam htio odvesti puncu, nego da sam se sa ženom dogovorio da ona i djeca odu u Hrvatsku. Onda mi taj četnik kaže: 'Dobro, nećeš je više nikada vidjeti. Jesu li ti i djeca tamo, je li ti i mater tamo, gdje su ti braća?' Rekao sam da su svi u Zagrebu. Na to on zavika: 'Lažeš!', pa me poče udarati. Potom su i Ivu ispitivali. On je samo šutio. Ništa nije

govorio. Čuli smo zvuk kamiona koji se zaustavio. Odveli su nas i ubacili u njega. To je bio vojni kamion kojeg su svi zvali pitzgauer.

Odveli su nas negdje u njihovu bazu na planini Motajici. Gore su bile neke betonske stepenice. Sve po tri stepenice, pa ravni dio, i tako sve do vrha, gore. Kad smo se ispeli do gore, jedan četnik je došao do nas, samo mi njega ne vidimo jer smo još uvijek vezanih očiju. Pitao nas je hoćemo li zapaliti. Ja sam šutio, a Ivo je rekao da hoće. Dao mu je cigaretu, ali usta su mu bila svezana maramom, pa mu je on valjda digao maramu i stavio cigaretu. Cigareta u ustima, ne možeš je uzeti u ruke kad su ti svezane, moraš pušiti kao lud. Pita mene: 'A ti, ptico, hoćeš li ti pušiti?' Rekao sam: 'Ja ne pušim.' Na to on kaza: 'Pušit ćeš, pušit.' Stavi mi cigaretu u usta. Dok ju je stavljao, uplašio sam se da mi je ne okrene naopačke. Onda je taj četnik rekao drugom četniku: 'Idi po iglu, da im skinem ovo s očiju, pa da im zašijem oči i da gledam u njih.' A trećem četniku reče: 'Ti mi donesi onu moju bajonetu, da im skinem ovu lijepu kosu.' Četvrtom četniku reče: 'Ti, mali, idi iskopaj grob.' Ja i Ivo šutimo, žedni, blijedi, usta izgorila. Pita nas on: 'Koliko ste pobili četnika?' 'Nismo ni jednog!', iskreno odgovorimo skoro uglas. 'Koliko ste silovali žena srpskih?', uzvišeno će on. 'Nismo ni jednu!', opet mi. 'Koliko ste minirali srpskih kuća?', reda. 'Ni jednu!', glasno ćemo. 'Pa koju ste vi pizdu materinu radili? Šta će vam američke uniforme? Koliko ste u Hrvatskoj proveli u ratu?' Ja ušutio, nisam više ništa htio reći. Riješio sam, ako hoće neka me ubije, samo da me više ne muči i ne ispituje. Uto čujem da se netko približava i govori: 'Rupa gotova.' Četnik koji nas je ispitivao pita ga: 'Kol'ko je duboka?' Čujemo: 'Jedan metar.' Na to nova zapovijed: 'Još metar! Vidiš da su dvojica! Da svinje ne smrde!' Čujemo kako onaj odlazi, a nakon deset do petnaest minuta evo ga opet i kaže da je grob zgotovljen. Glavni četnik zapovijeda sad nama: 'Hajmo, ustajte!' Povedoše nas dolje niz to brdo, niz stepenice. Čujem kako jedan odozdo viče: 'Nemoj da ih vodiš, vuci ih, jebali ti oni mater!' Tad su nas počeli vući niz one stepenice, držeći nas za noge. Udarali smo glavom i leđima po stepenicama. Ruke smo jako ozlijedili. Užas!

Kad su nas svukli niz stepenice, ubaciše nas u kampanjolu i povezoše prema Prnjavoru. Po dolasku u Prnjavor, ubaciše nas u nekakvu prostoriju. Napipao sam rešetke. I dalje smo bili vezanih očiju, vratova i ruku. Otprilike noć je bila, vidio sam bateriju kad bi sijevnuli. Bilo nam je hladno, smrzli smo se. Ivo je i dalje krvario iz rane na ruci. Kako smo bili samo u donjem rublju, bilo nam je grozno hladno. Ivo je nekako napipao krevet i nekakve deke. Rekao mi je da se povučem uz njega. Povukao sam se uz njega, i svoju ruku stavio na njegovu ranjenu da bih mu bar malo zaustavio krvarenje, te da ga malo ugrijem jer se on sav tresao. Deke su bile smotane, a naše ruke vezane, pa se nismo mogli pokriti. Ja sam nekako uzeo jednu deku nogama, rastresao je i prebacio je preko nas. Ivo mi je u jednom trenutku rekao da će se popišati, da ne može više izdržati. Kako je i meni bilo jako sila, mislim kako ćemo sad, ruke svezane na leđima morat ćemo u gaće. Nekako smo uspjeli okrenuti se leđima jedan drugom, on meni ja njemu, te se tako pomokrimo. Ujutro, nismo znali ni koliko je sati, ni je li svanulo, ne vidimo ništa, čujemo kako kaže jedan vani: 'Idi, izvedi ih!' Netko je otključavao vrata, a mi, kako smo ležali na leđima svezani, ne možemo se pomaknuti, a kamo li ustati. Trznem se ja, trzne se Ivo i tako rušimo jedan drugoga. Nekako nas taj četnik koji je otključao vrata izvede van. Čujem onog drugog kako pita: 'Jebo vas bog! Koja vas je budala svezala?!' Odgovorimo da ne znamo. Taj je digao strašnu galamu na neku dvojicu koji su tu bili: 'Kako vas nije stid? Zašto niste ljudima odriješili oči? Neka su zatvoreni, ali neka gledaju!' On nam je pokušao odvezati povez preko očiju, ali nije mogao: toliko je to bilo stegnuto, dvojica su to stezala. Uzeo je nož, zavukao pokraj kose i presjekao onaj bijeli rubac, pa kaže: 'Pa ti imaš još jednu traku?!' I presječe nožem onu crnu traku. Progledam i vidim: ispred mene su vojni policajci; imaju bijele remene. Zapovjede nam da sjednemo u kampanjolu, svezani jedan za drugog, ovaj put policijskim lisicama. I čujem, govore da idemo za Gradišku. Cijelo vrijeme, dok su nas vozili, nisu nas ni pipnuli. Pitali su nas jesmo li žedni, gladni, dali su nam da zapalimo po cigaretu, sve je izgledalo normalno. Jedan nam kaže: 'Nemojte glave spuštati dolje, podignite glave, normalno gledajte.'

Došli smo u Staru Gradišku. Tu su nas čekali jer su očito znali da ćemo doći, da smo uhvaćeni. Uveli su nas unutra. Došao je jedan Srbin imenom Jadranko. Ne znam kako se preziva, ali znam da je on radio šest godina u Zagrebu, da je bio vojna osoba, mislim po činu poručnik JNA. On nam je poslije bio isljednik, a bio je i upravnik tog logora. Star je između 40 i 43 godine, visoka uzrasta. Rekao je našim pratiocima: 'Odvedite ih tamo, u sedmicu.' Uveli su nas unutra, ne vidimo ništa, pipamo u mraku, tapkamo. Napipamo mi u kutu nekakve deke. Bilo je negdje oko 11,00 ili 11,30 sati, kad su se otvorila vrata. A prije toga su nam rekli: 'Kad čujete ključ u vratima, skačete na noge, glavu dolje, raširene ruke na zid, raskoračite noge i bez okretanja.' Čujemo mi, dakle, ključ, stvarno i skačemo, iako onakvi izrazbijeni. Čujemo da govori: 'Ručak.' Još se ne okrećemo. Govori nam: 'Okrenite se, uzmite ručak!' Okrenemo se, uzmemo posude, sjećam se: bio je grah. I nas dva smo tu petnaest minuta bili zajedno, jeli smo. Dolazi policajac i ulazi unutra. Na kapi mu četiri ćirilična slova S; nema nikakvih oznaka JNA, nego samo ta četiri slova na kokardi. 'Izađite!', kaže nam. Mi smo obojica krenuli, ali taj policajac izravno meni govori: 'Ne, ne oba, samo ti izađi!' Izađem ja. Odveo me gore u nekakvu prostoriju u kojoj je bio stol velik oko dva metra, debeli, stari stol. Počeli su mi postavljati klasična pitanja: 'Koliko si Srba zaklao i ubio? Koliko si Srpkinja silovao? Koliko si vremena proveo u Hrvatskoj vojsci?!' I dok sam ja pokušavao odgovoriti na sva ta pitanja, stojeći za stolom, glave spuštene prema dolje, a ruku na leđima, jedan od njih se zaletio i uhvatio me za glavu I počeo pritiskati

prema dolje, dok me drugi udarao strujnim kabelom oko metar dužine. Čujem kako isljednik, onaj Jadranko govori: 'Pusti ga da se odmori, ima još vremena za njega.' Opet ispočetka, postavljanje pitanja: 'Imaš li šta da kažeš?' Kad sam rekao da nemam, ponovo me počeše tući. Jedno pet ili šest puta su me nešto pitali, a potom udarali. Tad sam dobio možda 30 ili 50 udaraca tim kablom, ne znam, polunesvjestica me obuzela. Onda su me odveli u samicu, bacili me u prostoriju koju su zvali petica. Tako smo ja i Ivo bili razdvojeni. A on je bio ranjen, mjesec dana ga nitko nije ni pogledao, dok nije sam prebolio. Potom su ga oni liječili, izvlačili mu onaj gnoj. Sve to nisam vidio, ali sam ih čuo po priči, u hodniku kad se šetaju, što razgovaraju.

Vidim ja, tu nisu nikakvi uvjeti za ikakav život. Gdje sam spavao, tu sam i jeo i nuždu vršio, i malu i veliku, i sve. I nemaš od koga tražiti ikakvu pomoć. Tu sam ja proveo 65 dana. Odatle su me prebacili u drugu sobu. U tim sobama nas je bilo dosta, a potom su još doveli ljude iz Ključa, Sanskog Mosta, Prijedora, Grabske, od Doboja ih je dosta dovedeno, Dervenčana je još uhvaćeno. Bilo nas je oko 80 u jednoj sobi od 24 metra (6x4). Hrana je bila jedno vrijeme recimo dobra. Isljednik Jadranko je znao nekad navratiti, baciti nam kutiju cigareta i reći: 'Evo vam, podijelite!' On tebi danas da cigareta, a sutra te pozove na ispitivanje, pa dobiješ batina. I vidjeli smo mi da je tu vrag odnio šalu. Nakon nekog vremena su nas prebacili iz te samice gore na kat. Ali su nas tad tukli. Povede te doktoru, a oni stražari nogom u trbuh, udare te šakom, ošinu te palicom, iz čista mira. Izvedu nas, čistimo hodnik, netko od njih dođe i pljuje na tebe, udara te palicom, maltretira te, psuje ti svašta. Moraš šutjeti, ne smiješ se pomaknuti. Tu su mene natjerali da pjevam neke srpske pjesme, da pišem ćirilicom, da naučim čitati ćirilicu. Pojedine su primoravali da im polažu zakletvu.

Jednom su me bacili u bazen pod željeznom mrežom priključenom na struju; i to sam preživio. Htjeli su tako doznati koliko sam bio u vojsci, koliko sam ljudi zaklao, žena silovao, koliko kuća minirao. U taj bazen su me dva puta vodili. Uvijek su me isto pitali, a ja im nemam što reći jer nisam klao, nisam palio, nisam silovao. Govorio sam im: 'Pa što onda ako sam bio u uniformi, pa i vaša vojska je bila je bila obučena u uniforme, nisu samo Hrvati bili obučeni.'

Taj bazen je bio u podrumu zatvora u Staroj Gradišci. Bio je napunjen vodom do visine dva metra, a odozgor se spuštala metalna mreža. Na drugoj strani je bio odvod kroz koji su ispuštali svu vodu iz bazena u Savu. Onog tko ne bi preživio ta strujna mučenja i udare jednostavno bi ispustili u rijeku Savu. Dakle, u podrumu tog starog zatvora je bio taj bazen. To prije nije bio bazen, Srbi su ga improvizirali. Zidovi zatvora su bili oko metar debljine. Taj stari zatvor imao je dolje u podrumu ostave za drva. I oni su u jednu od tih ostava pustili vodu. A nama su govorili kako su ustaše tijekom onog rata tu napravile peći za spaljivanje, u kojima su spaljivali zarobljene Srbe. Čak su nas i vodili na jedno mjesto gdje su nam pokazivali jedan podrum u kojem je bila voda i nekakve cigle. Govorili su nam da su ustaše u tom podrumu, u toj vodi, u zimsko vrijeme, držali njihove. Mene su doveli do tog bazena na večer, kad je došao jedan major ili potpukovnik JNA iz Banja Luke. Prvo je došao meni u tamnicu, jer sa mnom je bilo i civila i rekao: 'S ovim po kratkom postupku, taj mora sve priznati!' Pozvao me, dao mi cigaretu, sjećam se - Marlboro. Kaže: 'Zapali, sve ćeš ti priznati!' 'Što imam priznati?', pitam. On meni: 'Priznat ćeš sve!' Pita me: 'Tko ti je bio zapovjednik u 108. brigadi HV-a? Jesi li se prebacivao?' 'Ja nisam uopće bio u hrvatskoj vojsci', odgovaram. "Jesi, jesi! Vodi ga! Što će ti američka uniforma?' Bila su dvojica. Prvo me ovaj upravnik, taj Jadranko me odveo i rekao: 'Vidiš li ovo?' Ja sam gledao: normalno, vidim vodu. Ušao sam dolje u podrum niz stepenice i sad trebam samo skočiti dolje u vodu. Kaže: 'Ako mi ne priznaš što si sve radio, ovdje ćeš završiti! Tko ti je bio zapovjednik, tko ti je bio glavni u komandi, koliko ste imali tenkova, koliko ste imali topova, haubica, koliko vas je bilo vojske?! Govori!' Sve je to bilo pitanje! Odgovorio sam: 'Otkud ja znam koliko je bilo čega!' 'Koliko vas je bilo vojske kad si prešao na derventsku stranu?', opet on. Rekao sam mu da smo mi samo branili svoje selo, da su to bili svi domaći ljudi u obrani. Pitao me kad sam se vratio iz Zagreba, jer su našli kod mene prijavnicu da sam prijavljen u Zagrebu. 'Što si radio? Koliko vas ima tamo? Kakvo imate naoružanje?' Rekao sam da nemamo ništa. Onda me počeo provocirati: 'Je l' niste dobili, je l' se niste još spremili?' Pa ovo, pa ono. Isprovocira te prvo, pa kaže: 'Mi smo čuli da vas ima tamo 5000 ljudi.' Ja o tom nemam pojma. Pa opet: 'Vi imate neke ubačene grupe, koliko je iz Hrvatske došlo vojske k vama, koliko ste dobili tenkova?' Ovo stvarno nije imalo veze. Niti sam ja o tome imao pojma. Kad je sav svijet koliko toliko normalno živio u Bosanskom Brodu ili u selima, Derventa tad još nije napadana kad smo mi uhvaćeni. Samo, počeli su od Bosanskog Dubočca, Vakufa, Bijelog Brda, Markovca. Ta su mjesta granatirana. A Derventa tad još nije bila, u Dervetni je još bilo normalno, samo su četnici držali most na Ukrini. A, normalno, svijet je gore živio, izvlačio se odozgor. Kako im, dakle, nisam imao što priznati, šutnuli su me u tu hladnu vodu. Poklopili su me mrežom koja je debelim kabelom bila prikopčana na struju. On je to meni pokazao: 'Eno ti tamo, vidiš gdje je struja prikopčana, ubit će te, garant!' I ne znam ja koliko sam proveo u toj vodi, kad su me izvukli. I ponovo mi kaže: 'Ne priznaš li sad, ići ćeš ponovo!'

I drugi puta, možda nakon kojih deset dana, došao ponovno taj upravnik, donio mi kutiju cigareta i rekao: 'Hajde, priznaj, koliko vas ima gore vojnika, šta imate, tko ti je glavni komandant, zapovjednik, Bog, Isus...?' 'Pa, ne znam, budalo', izleti meni. 'Daj ba, nemoj se zezati, reci mi', on će lijepo. 'Pa nema nas puno, sve smo domaći gore', meko ću ja. 'A kako ste znali iskopati rovove i kako ste znali odakle će vojska doći?', opet se

on ražesti. Kako ništa nije doznao uslijedila je brutalnost. Oko jedan sat noću izveli su me na hodnik i tukli, bolje rečeno - razbili, što kažu, totalno razbili. Drugi zatočenici su mi poslije u sobi rekli: 'Mi nismo vjerovali da ćeš ti uopće ovu noć preživjeti!' Izubijali su me, totalno, i nakon toga me samo ubacili nazad u tamnicu. Kad sam se probudio, uopće ne znam što je to sa mnom bilo. Drugi zatočenici nisu uopće vjerovali da ću sve to podnijeti i preživjeti.

Srećom, i mojim mukama je došao nekakav spas, došli su iz Međunarodnog crvenog križa, k nama u Gradišku. Pitaju nas: 'Šta je? Kako je? Što su vas ispitivali? Što su radili s vama?' Smjeli smo im sve reći. Oni su rekli da ćemo sami s njima razgovarati i dali su nam papire da napišemo poruke svojima najbližima. Ja sam napisao poruku svojoj ženi. Govorili su nam da budemo bez brige, da će sve biti riješeno, da će sve poruke biti predane, da smo sad sigurni, da nas Srbi nemaju više gdje sakriti i da nas ne smiju ubiti. Zarobljeni pripadnici Hrvatske vojske, koji su tu bili prije mog dolaska, odvedeni su u dvoranu gdje su im uključili TV, da gledaju program dok predstavnici Međunarodnog Crvenog križa ne prođu. I ti su ljudi ostali i poslije mene gore. Koliko ja znam, oni uopće nisu registrirani. Srbi su tako radili, bili su obaviješteni iako su predstavnici Međunarodnog crvenog križa 'došli iznenada'. Srbi su im dopustili ulaz i pregled prostora i razgovor sa zatočenicima, ali su prethodno pojedine zatočenike uspjeli iz samica izvući i sakriti za vrijeme tog pregleda. Nekoliko dana nakon posjeta predstavnika Međunarodnog Crvenog križa dobili smo dobrih batina. Onda svakodnevno, dobiješ po koji udarac ili dobre batine na hodniku, u prolazu, radiš nešto i dobiješ batine. Kad smo hodali, uvijek je slijedilo 'glavu dolje, ruke na leđa, glavu dolje, ruke na leđa'. Jednom je nas osam išlo donijeti hranu za negdje oko 800 zatočenika. Kad smo došli, oko nas su se okupili četnici, vojnici s položaja, jedni viču 'vidi ustaša!', a mi oborili glave dole, ćelavi, udari te onaj, udari te ovaj... Jedan zmahne nožem, drugi puškom...

Sa mnom je u Gradišci bio jedan Musliman, ne mogu se točno sjetiti imena, ali zvali su ga Handžar, jer da je, navodno, bio u Handžar-diviziji. Optuživali su ga da je klao, premda on to nije radio. Njega su tukli jedno tri mjeseca, svaki dan neprestano. Izvodili su ga da kopa grobove za zatočenike koji su ubijeni u Gradišci. Bilo je momaka koji podlegnu od udaraca, jednostavno ne može preživjeti, i dok dođe doktor, čovjek je već mrtav. Sahranjivani su u Gradišci. E, sjetio sam se, taj što je kopao grobove zvao se Nervin Sarać. On mi je rekao: 'Zakopao sam još jednog, ali ne znam tko je'. Recimo, masakriraju nekoga od zatočenika i ubiju ga, a nakon toga Nermin ga zakopa.

Onda su nas prebacili u drugu sobu. Kažu: 'Ovdje će vam biti najbolje, ubrzo ćete kući!' Mi ko budale: radujemo se, međusobno pričamo što mislimo o tome..., kakva je situacija..., bilo što... Svaki smo puta osjetili kad njihovi ginu u prodoru prema Derventi: po nama se puca, tuku nas. Kad njihovi izginu - mi dobijemo batine. Mi smo po tome već znali: dok njihovi napreduju i nama je dobro, ostave nas na miru, a dok njihovi gube glave - onda udri po nama. Šalimo se međusobno: za koga navijati?

Bilo je u Staroj Gradišci i Srba koji su bili zatvorenici, to su bili oni Srbi koji su pucali međusobno jedni na druge, pa su bili osuđeni u Banjoj Luci. Tu su dijelili nama hranu, bilo ih je koji su bili osuđeni na po sedam, osam ili devet godina. Pojedini su čistili hodnik. Major JNA, Srbin, čistio je sa mnom hodnik. Pričali smo. Dao mi je i cigarete. Pitao sam ga što je? Rekao je da je pucao na svoje. Da je već, negdje u Hrvatskoj, pucao na Hrvate i da više nije htio, pa je pucao na svoje. Uhvaćen je i sad je osuđen; on je dobio, čini mi se, osam godina. Isto su oni dobivali batine kao i mi. Ime mu ne znam. Dok bih čistio hodnik, kad ne bi bilo stražara, pogledao bih kroz špijunku u ćeliju i vidio ih, u srpskim uniformama, leže dolje na betonu, nisu dobili ni deke. Pitao sam tog majora koji su sad ovi. Rekao mi je da su odbili zapovijedi na položajima, da ih je Vojna policija pohvatala, dovela ih tu, da su ih prebili i da će ih nakon nekog vremena vratiti na položaje.

Nakon nekog vremena rekli su nam da će nas premjestiti na Manjaču. Još kad su nas iz Gradiške povezli autobusom, počeli su nas tući, a stali su tek kad smo došli na Manjaču. Tukli su nas ko volove, oko 70 km puta. Odveli su nas ne tamo gdje je njihova vojarna, nego na vojno poljoprivredno dobro. Odvodili su nas da čistimo one hangare, štale. Štale su oko 50 metara dugačke, a 20 široke. I nas su doveli da ih očistimo. Čistili smo ta govna koja su bila oko pola metra debljine. Pretpostavljali smo da ćemo mi tu boraviti. To je bilo prljavo, smrdi užasno. Tu unutra su bile krave, svinje, ovce, što ti ja znam. Dok smo radili na raščišćavanju tih štala, hrana koju su nam davali je bila nikakva. Dobili smo po rukohvat slame i jednu deku na dvojicu zatočenika. Nas 600 je spavalo u hangaru. Nemaš cigareta, nemaš ništa, iz one slame izvadimo travke, pa od travke, onih listića, u toaletni papir smotamo i po 30, 40 nas ljudi povuče po dim. Ono smrdi, dimi se, ali moraš pušiti. Kad je nestalo slame, više nemaš šta, onda borove iglice. Njih smo zamotavali i pušili. Hrana, velim, nikakva. Stražar odbroji 30 ljudi i tridesetom da jedan kg kruha. Dobijemo pet pašteta na 30 ljudi. Dakle, šest ljudi na jednu paštetu i malo čaja. U 18,00 sati, za ručak dobiješ isto tako: 30 ljudi na jedan kruh, dobiješ jednu porciju graha, kupusa ili krumpira. Ta je hrana najviše dolazila preko Merhameta. Na Manjači smo mi njima kopali rovove oko tih štala, postavljali žicu, uređivali taj logor, čuvali i šišali ovce, čuvali krave, jednom riječju, sve smo im radili, a hrana nikakva. Događalo bi se da su slabiji ljudi za vrijeme postrojavanja i prozivki padali kao snopovi. Kako je bilo ljeto i pržilo sunce, doveli su brice koji su nas ošišali na nulu, do kože. Onako gole glave su nam naprašili nekim praškom. Jedini od stražara na Manjači koji je bio čovječan bio je jedan kojeg su zvali Zoka, on je bio pravi čovjek. On je tada bio,

navodno, upravnik logora. Rođen je 1959. godine. Kad su nas vraćali odozgora, s Manjače, uoči nekakve razmjene, tad smo isto dobili dobre batine. Od logorskih stražara sam neke poznavao: Milana Vukovića, jednog Radula, pa jednog Ristu koji je bio poznati policajac iz Dervente, svatko ga zna i u Derventi i u Bosanskom Brodu; pa je bio Simo kojem ne znam prezime. Svi su bili teži od sto kila. Jedni su bili u Prnjavoru, pa su dolazili na Manjaču, i tako su se mijenjali. Neki su odlazili prem Derventi u proboj, a drugi su dolazili gore nama. Svaki put kad dođe novi stražari, prvo nas pretuku. Bio sam jedno vrijeme u Prnjavoru, pa dolje na Barama u Doboju. Recimo: dođu njihovi zarobljenici, pa udri po nama. Plašili su nas, n.pr. izvedu me na hodnik da radim - stražar repetira pušku na mene ili kao hoće pustiti psa da me izgrize. Morao sam čistiti oko njihovih pasa, prati tamo-amo. Ne smiješ prići psu, a moraš. Jednog zatočenika je pas i ugrizao.

Dok sam ja bio na Manjači, nije bilo žena među zarobljenicima. Nas je bilo 3000 i nešto, a poslije sam čuo da su bile i žene. Jednog su od nas iz Dervente, Veliju, koji je bio pekar uhitili pod optužbom da je nekoliko tona brašna ostavio HVO-u. Njega su udarali. Optuživali su ga da je u Nišu stavio staklenu vunu u tijesto. Gluposti! Čovjek je cijeli život bio u Derventi, bio je poznati pekar u Derventi, kakav božji Niš!? Njega su za to tukli, tukli, umalo su ga ubili. Ali čujem da je sad razmijenjen. Iz Hrvatske je bio jedan momak imenom Zlatko, prezime mu ne znam, samo sam čuo da je od Osijeka, i da je bio sportaš, karatist, te da je imao crni pojas u karateu. Dvojica Srba su mu ušli u samicu i počeli ga udarati, ali ih je on totalno razbio. Nakon toga su petorica Srba došla u samicu i izveli ga. Među tom petoricom je bio jedan kojeg su zvali Bula, bio je plave kose, negdje je od Sarajeva. On je rekao: 'Nemam s njim što razgovarati!' On ga je metkom ubio. Potom je došao kombi mračnih stakala. Vidio sam kad su ga iznijeli, ne samo ja, vidjelo je dosta ljudi kad je on iznešen. Poslije su izveli jednog Muslimana iz Grapske, da ode dolje u tu samicu i da opere krv, da to obriše.

Poznavao sam dvojicu mladića iz Dervente, koji su po nacionalnosti Albanci ili kako mi kažemo - Šiptari. Imena im ne znam, ali znam da su u Derventi imali slastičarnicu. Jedan je rođen 1964., a drugi 1965. godine. Bili su u srpskoj vojsci, a na uniformi su imali oznake četiri ćirilična slova S. Jednom od njih sam u oči rekao da ga poznajem, da sam kod njega jeo burek, a on mi kaže: 'Nisam ja taj.' U početku je bio malo zločest prema nama. Poznavali su ga i drugi zatočeni Dervenćani: Velija, pa Jozo Katalinić, Slavko Prgomet, Ivo Brdara... Ja sam poznavao i Srbe koji su bili stražari na Manjači: Milana Vukovića i Radula i Simu i Ristu. Brat od Milana Vukovića je bio nastavnik. Svi su isti oni, maltene, svi isti. Bilo je Dervenčana na njihovoj strani. Bilo ih je odavde, iz Liješća, iz Bosanskog Broda, samo ih ne znam poimence. To su ljudi koje sam viđao i prije rata. Viđao sam baš ovog kojeg su zvali Pop - on je bio glavni *kerovođa*, on je udarao, nije birao nikoga, ni jesi li prav, ni jesi li kriv, ti si u logoru, ti si ustaša i ti si za njega nitko I ništa. Ti si nula! On nije nikoga birao. Taj Pop je iz sela Liješća. Kad su naši zuzeli Liješće, on je, kao navodno, dobio informaciju da su ustaše ubile njegove roditelje, a kuće spalili. Od tada je on bio izgubljen slučaj.

Znam za slučaj jednog Muslimana, Arifa, koji je morao brinuti o psima. On je hranio te pse, nosio im hranu, i jednom je uzeo jedan komadić janjećeg mesa, možda veličine kutije cigareta, koji je bio namijenjen psima. Želio ga je donijeti ovamo ljudima. Ispekao je na žaru to meso dok je psima grijao ručak. Jedan od stražara je to primjetio i tako ga je pretukao da to nije bilo za gledati. Makar, i ja sam jedva čekao da me odrede za brigu o psima, jer sam mogao od pasa 'ukrasti' komad starog kruha, mesa, ili bilo čega, samo da nešto pojedem. Takva je glad vladala na Manjači. Jeli smo onu, od ovaca popišanu travu. Ja sam smršavio 17 kilograma za 105 dana. Sjećam se ljudi koji su bili sa mnom gore na Manjači. Većina njih je izašla. Ljudi su izašli slomljeni, prebijeni, pretučeni, živce izgubili, ali većina je izašla.

Ja sam zapisivao imena zatočenika koji su bili na Manjači, a popis sam skrivao u ovratniku. Sva imena i prezimena, koliko iz Grapske, koliko iz Ključa, Sanskog Mosta, koliko je ostalo u logoru, koji su izašli, mislim one koje sam osobno poznavao. Jer, tri su hangara bila, a mi nismo smjeli imati vezu s onima u drugom hangaru. Čuo sam: u ovom hangaru su ljudi iz Ključa, u onome Dervenčani. Sve te podatke sam predao našoj policiji kad sam izišao. Upravnik logora, imenom Zoran, a zvani Zoka, mi je rekao kad sam odlazio: 'Kaži svojima, vojsci, policiji, bilo kome, da su ti i ti ljudi odvedeni tu i tu. Neka traže da se ti ljudi što prije izvuku, jer će ljudi pomrijeti od gladi.' To mi je rekao i otišao, pa sam tamo popisivao telefone i javio sam, recimo, u Zagreb, bilo kome, prijateljima, da se zna da je živ. I mene su poslije zvali, jedni su od drugih čuli, jedni iz Austrije, Švicarske, Njemačke, svaki dan je netko zvao, raspitivao se - znaš li onoga, znaš li ovoga... Ja sam to sve javljao.

Taj Zoka je često dolazio u sukob sa svojima. Imao je puno problema s njima jer nije dopuštao maltretiranje zatočenika. Recimo, kad stignu novi zarobljenici, a ako on nije tu, svi dobiju batine. A kad je on tu, nema batina. On je zano govoriti: 'Ja više ovo ne mogu gledati, ja moram otići, a nemam kamo, ne smijem nikamo.'

Oko logora, tj. oko nas zatočenika su postojala tri kruga sa čuvarima. Jedno vijeme, prvi krug je činila srpska Vojna policija, drugi krug je činila njihova aktivna vojska, a treći krug su činili pravi četnici. Ti četnici su jedno vrijeme davali pečenog vola onima iz policije da propuste nekog od zarobljenika da bježi. Tog jadnika su potom oni hvatali, maltretirali, ubijali... Ponekad su otvarali minobacačku vatru, pucali su granatama na policajce iz prvog kruga, ako im oni nisu udovoljili tog dana. Jedanput su čak pokušali proboj u te hangare u kojima smo mi bili zatočeni, ali su bili spriječeni od strane vojne policije koja se služila i psima da ih odvrati. Na svakih 20 ili 30 metara bio je stražar sa psom. Nakon čestih četničkih 'izgreda' prvi stražarski krug su uz vojnu čuvali i civilni policajci koji su im došli u pomoć.

Bilo je dosta maltretiranja zatočenika iz Ključa, ne znam poimenično. Njih su svaki dan izvodili, udarali, udarali... Bilo je slučajeva da su nekog zatočenog izveli i više ga nikad ne vrate. Ne vrate ga. Ja baš znam jednog iz Ključa, ali ne mogu mu se sjetiti točnog imena. Čuli smo kad su strijeljali, ali to nismo mogli vidjeti. Pred nama su tukli, ali na koga su imali pik, toga izvedu i on se više nama ni ne vrati. Poslije se mi raspitujemo, pitamo nekoga, gdje je taj i taj i kažu navodno da su u razmjeni.

Znali su noću upadati, oko 22,00, 23,00, 24,00 ili 1,00 sati. Dođu, šetaju, izvedu nekoga van, prebiju ga, vrate ga unutra. Na Manjači smo rijetko imali vode. Kupanje sam imao samo jedno za dva, tri mjeseca i to samo dvije minute. Bio sam obučen u srpsku uniformu, a govorili su da će nas otjerati na prvu liniju. Riješio sam bio život, ne samo ja, skoro svi. Nemaš više kamo. Na Manjači nas je bilo i Hrvata i Muslimana. Prema svima je odnos bio otprilike isti. Ponekad su izdvajali pojedine Muslimane. Za ono gdje su se najviše sukobi vodili, gdje je najviše njihovih izginulo, najviše su okrivljivali Muslimane. Mi smo im bili svi isti, nije tu bilo razlike između Hrvata i Muslimana.

Razmijenjen sam koncem lipnja 1992. Bio sam zatočen točno 105 dana."

DOBOJ

DO002

M.K., muškarac, Hrvat, iz Doboja,

svjedoči o srpskom oružanom napadu na grad Doboj i okupaciji, srpskom oružanom napadu i okupaciji dobojskih sela nastanjenih Hrvatima ili Muslimanima (Šušnjari, Grapska, Kostajnica, Johovac...), govori o uhićenju i zatočeništvu u srpskom logoru Usori, korištenju zatočenika kao živog zida od strane srpskih snaga, nasilnom pokrštavanju Muslimana i Hrvata, silovanju Hrvatica i Muslimanki u Doboju, popisu dijela Srba koji su počinili neke od ratnih zločina:

"...Petak, 1.05.1992. Praznik rada. Tmurno jutro poslije kiše. Mirno, kao da nije praznik. Ustaljenim običajem supruga i ja popili smo kavu nakon čega odlazimo u grad na tržnicu. Kod banke primjećujemo vojnike JNA kako se ukopavaju, kod bolnice desetak vojnika, kod 'Jugoplastike' isto toliko. Na samoj tržnici susrećemo ženinu rodbinu i pitamo znaju li što se to događa? Kažu da ne znaju i da nikakvu vojsku nisu vidjeli. Srbi su, pa nije smiješno, rekao sam ženi.

Vraćamo se kući i dovršavamo kavu. U nekom trenutku sam sasvim slučajno pogledao kroz prozor i na svoje opće iznenađenje vidim tridesetak vojnika JNA na čelu s Ljubom Tadićem. Nosili su štijače i išli prema brdu. Tad nam je bilo sve jasno, ali smo ipak ostali kod kuće. Odlučili smo da nećemo nikamo ići, pa što bude.

Subota, 2.05.1992. Jutro slično jučerašnjem, samo je puno više vojske po gradu. Narod izgleda uplašeno, svi se nekuda žure, nešto nose; priprema se za skloništa. Telefoniram nekolicini prijatelja u razne dijelove grada i doznajem da nema nikakvih incidenata u gradu.

Nedjelja, 3.05.1992. Dan je nešto vedriji od prethodnih. Opće stanje u gradu je nepromijenjeno, mirno. Kao i svako jutro, prvo pijemo kavu i razgovaramo što nam je dalje činiti? Oko 9,00 sati ulicom nailazi bijeli golf s razglasom; čuje se: 'Pozivamo građane da predaju oružje! Rok za predaju oružja je do 14,00 sati!' Shvaćamo da se u Doboju nešto događa, isto ono što se već dogodilo u Bijeljini. I oko 10,00 sati kroz grad nailaze tenkovi JNA, a na njima jugoslavenska zastava. K nama je došla Zrinka Todorović I rekla: 'U kući imamo pripremljeno sklonište. Hodite k nama.' Njen poziv smo prihvatili. Moj dobar znanac, da ne kažem prijatelj, Srbin Vlado Rauković od tog dana me više 'ne poznaje'.

Točno u 13,30 sati počela je pucnjava po gradu. Slušali smo radio preko kojeg je upućivan poziv narodu 'da bezuvjetno preda oružje'. Preko istog radija je upućivana obavijest 'da je grad Doboj oslobođen od ustaša'. Nismo znali što se događa u gradu. Preko radija je upućivan poziv medicinskim sestrama 'da u ponedjeljak dođu na posao'.

Ponedjeljak, 4.05.1992. Po gradu je velika gužva i promet vojnika JNA. Jedni idu gore, drugi prolaze dolje. Zamjećujem da osim vojnika JNA ima nekakve vojske obučene u razne uniforme. Do mene dopire zaglušujuća pucnjava od svuda, po gradu i okolo se puca. Sam prizor djeluje zastrašujuće. Skloništa su puna djece, žena, staraca. I ja sam među njima.

Negdje oko 13,00 sati pojačava se pucnjava iz sela Šušnjara koje je pregrađe Doboja. U Šušnjarama žive samo Muslimani. Prolazi kamion JNA, 'pincgauer' kojeg vozi Todorović. Vidim da na karoseriji kamiona leži vojnik. Možda je ranjen? Shvaćam da je ovo pravi rat, da smrt hoda zemljom. Oko 16,00 sati iz pravca Šušnjara bezglavo bježi gomila pasa od kojih pojedini za sobom vuku lance. Ti psi su očito u panici, natrčavaju na ograde, na živice, na sve prepreke koje su pred njima. Ovaj prizor je toliko potresan da nema riječi kojima se može opisati ta panika i taj strah jadnih životinja, to se može samo jednom vidjeti u životu. Volio bih da to nikad više ne vidim. U svojoj glavi tražim razloga takvu ponašanju pasa i zaključujem da se u Šušnjarama nešto stravično događa. Nisam pogriješio u svojim pretpostavkama. Oko 19,00 sati iz Šušnjara stižu prve skupine ljudi, uglavnom starci, djeca, žene i bake. U rukama nose vrećice i zavežljaje. Nekamo idu, a kamo? Čini mi se da bježe od zla. Raspoređuju ih po kućama, ali ne u srpske, nego u muslimanske i hrvatske. Svi su oni Muslimani. Jedino Boško prima njih desetero u svoju kuću. Preplašeni su, šute, nitko ništa ne govori. Još im nije jasno da im više nema povratka u svoje kuće. Tada smo svi mi koji smo se tu zatekli shvatili bit rata. Tad smo shvatili što znači i kako zaista počinje 'etničko čišćenje'. Naredni dani su polako prolazili, a taj jadni narod iz Šušnjara je nestao, a da ni sam ne znam kamo?

Nedjelja, 10.05.1992. Selo Grapska Gornja, čisto muslimansko selo, gori. Tu se navodno vode borbe, a

sve što sam mogao saznati, saznao sam od jedne žene koja je radila u dobojskoj bolnici kamo su u dovozili ranjenike. Tako sam djelomično doznao što se tamo događa, da ubijaju, što kane, it.d. U Grapskoj Gornjoj sam imao puno prijatelja, te mi je bilo strašno kad sam sve to saznao. Znao sam tko drži obruč oko Grapske: to su sve Srbi iz sela Kostajnice, susjednog sela. Sve ih znam. Nadao sam se da će oni pomoći svojim susjedima, ali ne! Priče koje su stizale iz Grapske bile su jedna stravičnija od druge. Tamošnji narod je što pobijen, što protjeran. Selo je opljačkano i spaljeno do temelja. Dobojski Srbi se vesele 'postignutim uspjesima' svoje vojske, a veselje iskazuju pucnjavom. Iz sela Kostajnice do mene, putem jednog znanca, dolazi priča kako Srbi iz Kostajnice pljačkaju svoje susjede iz Grapske, te da im čak uzimaju jastuke, posteljinu, posuđe i ostalo, sve to bez imalo srama.

Počelo je pljačkanje i po samom Doboju. Prvo sam čuo da Srbi u naselju Barama oduzimaju Hrvatima i Muslimanima automobile i druge krupne i korisne stvari. Započinju s etničkim čišćenjem grada. Navečer je padala kiša, a izvana, čuo sam pričanje ljudi na ulici. Nisam smio izaći van. Sutra sam vidio, a uskoro i čuo da su te noći uhićeni svi Hrvati i Muslimani te da su nekamo odvedeni. Dvorišna vrata moje kuće su bila otvorena, pa sam pretpostavio da su i mene tražili. Nakon dva dana, ulicom od kuće do kuće idu srpski vojnici i pretresaju kuće. Govore da traže oružje, ali samo kod Hrvata i Muslimana. Dolaze pred moju kuću i pitaju me: 'Imaš li oružja?' Odgovorio sam da nemam. Hodaju oko kuće, svugdje zaviruju, ali ne ulaze u kuću. Uskoro odlaze dalje. Hodajući po dvorištu i pogledavajući na kuću, zaključujem šta me to spasilo: kako je moja supruga Srpkinja, a parta -osmrtnica njezine nedavno umrle majke pisana ćiriličnim pismom, bila je pričvršćena na kuću, jer je takav običaj. To ih je očito zbunilo i nisu bili načisto jesam li ja Hrvat. Žena mi se jadala kako ju na radnom mjestu provociraju zbog moje nacionalnosti i daju joj do znanja kako bi i mi trebali napustiti Doboj. U gradu je uveden policijski sat, a kretanje je dopušteno od 8 do 11 sati prije podne. S nestrpljenjem sam odlazio u grad, da vidim u kakvom je stanju. Nije bio puno porušen. Samo pojedini objekti. Srušena je katolička crkva, džamija i poneka kuća u dijelu grada zvanog Čaršija. Unatoč tome što je većina Hrvata i Muslimana bila uhićena i odvedena ili protjerana, Srbi su nastavili daljnju pljačku imovine i paljenje hrvatskih i muslimanskih kuća. Obilazim rodbinu, svi su živi, ali im postaje biti opasno u gradu, prijetnje su sve učestalije. Često sam išao u grad samo da koga od poznatih sretnem, da ih pitam ima li što novog i da potražim način za odlazak.

Datume i dane više ne brojim. Sve su opasnija događanja počela oko moje kuće. Srbi me pozivaju na piće, a ako slučajno, uz zahvalu odbijem, prigovaraju. Odlučimo tako ja i žena da ipak odemo na jednu večeru na koju su nas pozvali.

I ja, kao uvijek, s obzirom na svoju principijelnost, nisam volio nepravilnost niti razne laži. Oduvijek sam želio biti realan i pravedan prema svemu. Uz lagano piće sam im rekao sve ono što sam mislim da nije dobro, da ne valja. Između ostalog sam im rekao: 'Ako vi želite Veliku Srbiju, neka vam je, ali nemojte nas ubijati, nemojte nas silovati, nemojte nas pljačkati i paliti. Jednostavno, ostavite nas na miru, a mi, ako nam se ne bude sviđalo u toj vašoj državi, ići ćemo dalje. Dobojskim Hrvatima ste ubili njihov duh rušeći crkvu. Mi vas ne diramo, ali nemojte ni vi nas!' Vidio sam na njihovim licima reakcije koje nisu obećavale ništa dobroga. Sutradan je u blizini moje kuće osnovana njihova nova policijska stanica. Dolazi dežurni policajac i kaže mi: 'Kad dođe naš komandir, dođi do njega, treba te, bilo je 'trte'.' Upravo kada su oni spremali napad na selo Jahovac, javio sam se njihovom komandiru Voji Blagojeviću. Vojo me je pitao: 'Zašto se ne slažeš s ratom?' Odgovorio sam mu kako se ne slažem s tolikim ubijanjem, pljačkom, silovanjem i rušenjem. Rekao je kako ni on nije za to, ali da ga nitko ne pita. Pri tom razgovoru je bio oštar prema meni. Zapovjedio je da se moram javljati izravno njemu, tu u policijsku stanicu, ako bilo kamo krenem, čak i u grad. Htjeo je znati točno kad idem, kud idem i kad se vraćam. Kada smo izašli iz te prostorije, potiho mi je rekao: 'Jarane, glavu u pijesak i šuti! Ne smiješ sve vidjeti!' Od tad sam se redovno javljao u tu njihovu policijsku stanicu. Kada su napali na selo Jahovac, bio je ponedjeljak, a napad je tarjao dva dana, 3./4.05.1992. Pri napadu na Johovac Srbi su imali velike gubitke. U znak odmazde stradali su preostali dobojski Hrvati i Muslimani. Kad je supruga dolazila s posla, pred nju je istrčala Safeta Kruško i rekla joj da su Mate Katavić i njegov sin Stojko, Andrija i Željko Ćorluka, Marko Katavić, Andrija Mlinar i Goran Gustav uhićeni i otjerani u logor. Sve sam ih jako dobro poznavao. Taj dan nisam mogao otići provjeriti što im se dogodilo, bilo je kasno, a kretanje gradom vremenski ograničeno. Sljedećeg dana sam otišao do kuće Mate Katavića. Nikoga od ukućana nisam našao. Po kući je vršen pretres, sve su stvari bile porazbacane. Njegovi susjedi, koji se prezivaju Mišure, potiho i kao u povjerenju rekli su mi gdje se Mato nalazi. Kad sam čuo gdje je, bilo mi je jako teško pri duši. Otišao sam kući. Sutra sam išao u grad do znanaca, ne bih li od njih što saznao. Našao sam jednu znanicu koja mi je plačući rekla da su uglavnom svi uhićeni, za koje sam je pitao, pušteni iz logora, te da su u logoru ostali samo Andrija Mlinar zvani Andro i Marko Katavić zvani Markeša. Rekla mi je i to da je Stojko Katavić teško povrijeđen i da je u kritičnom stanju, te da su smješteni na Usori kod Radovna Ćurića. Nisam imao mogućnosti da ih posjetim, ali je jedna znanica odlazila nekoliko puta. Milka je kukala za mnom, jer je znala što i mene čeka. Išao sam u grad i sreo sina Radovana Šurića koji mi je rekao da će svi oni ići kući.

U Doboju su, odmah nakon što su nasilno preuzeli vlast, Srbi organizirali krštenje Srba koji nisu bili kršteni jer su do tada bili komunisti. Tada su mnogim Hrvatima i Muslimanima govorili i prijetili, da se, ukoliko žele da

ih ostave na miru, moraju pokrstiti i prijeći na pravoslavnu vjeru. Tako su pokršteni neki dobojski Hrvati: Branko Čizek i njegova dva sina, Mijo Kovačević i njegova dva sina, Slavica Pupić, a bio je i ne mali broj Muslimana na pokrštavanju.

Dana 12.07.1992. pripadnici HVO-a iznenadili su četnike i zauzeli stratešku točku zvanu Putnikovo Brdo. Veliki broj četnika je zauvijek izbačen iz stroja ili ranjen. Četnici su zbog toga uzeli skupinu zatvorenika iz dobojskog zatvora i potjerali ih, kao živi štit, prema braniteljima. Čim su pripadnici HVO-a primjetili da su pred njima prvo zatvorenici, prestali su pucati i povukli se. Tako su četnici ponovo zauzeli Putnikovo Brdo, a pobili su sve zatvorenike iz tog 'živog zida', nitko od njih se nije vratio.

U gradu sam primjetio da Hrvati i Muslimani traže bilo kakvu vezu da napuste Doboj i pobjegnu od zla. Osjećali smo se napuštenim i zatvorenim u ovom vremenu i prostoru. Moju kuću posjećuje ženina rodbina s kojima nas dvoje vodimo buran razgovor jer mi smo protiv svega ovoga što se događa. Moju su suprugu, svoju rođakinju, etiketiraju kao izdajnika svoga naroda, kao srpskog izroda it.d. Ponudili smo im svoju kuću samo da nam omoguće izlazak iz Doboja, ali oni ne pristaju, nego predlažu da se mi rastanemo i da potom moja supruga ostane s djetetom u Doboju, a sa mnom što bude. Čak su mi predložili da se, ako kojim slučajem ostanem živ, pojavim za nekih pet do deset godina. Na sve ove 'velikodušne' ponude moja supruga ih je zamolila da napuste kuću, čak im je zaželjela i sretan put. Poslije toga nije prošlo dugo, točnije 17.07.1992. godine, oko 20,00 sati, vidio sam svog sinčića kako trči ispred srpske vojne policije. Gledamo ga, ja i supruga, kako je sav preplašen i crven u licu. Vojna policija je pretresla kuću. Pritisnuli su me uza zid nad garažom. Cijev automatske puške su mi metnuli pod bradu, na vrat. Odmah su me tukli: Vojo Brestovac i njegov bratić, Nikola Stojčinović i Slavko Simić iz sela Kostajnice. Jedan od njih počeo me udarati vičući: 'Otkud ti trake? Za koga su?' Pogledao sam na stranu i vidim da su iz kuće iznijeli namotaje (role) papirne trake za registar blagajne. Odgovorio sam mu: 'Vidiš da su to trake za registar blagajne! Ja sam trgovački putnik i radim na prodaji tih traka za 'Svjetlost' iz Sarajeva. Trake sam prije ovog svega nabavio za prijatelje.' Na upit: 'Za koje prijatelje? Kako se zovu?', naveo sam prezimena nekih Srba za koje su te trake i bile nabavljene. Pitali su me: 'Jesi li te trake nabavljao i za Iliju Marića -Stojka?' Rekao sam da jesam. Tada su me upitali: 'Gdje on stanuje?' Odgovorio sam: 'Stanovao je u kući u kojoj ima i prodavaonicu. Ne znam je li i sad tu?' Rekli su: 'Lažeš! Sad ćemo ti mi pokazati gdje on stanuje!' Ubacili su me u vojni kamion zvan pinc-gauer i počeli tući. Upitali su imam li uza se osobnu iskaznicu, a kad sam odgovorio da nemam, poslali su mog sinčića u kuću da im donese moje dokumente; mene su pitali koliko mali ima godina. Kad sam odgovorio, rekli su da je šteta što nije stariji, da bi i njega poveli sa mnom. U vožnji od moje kuće do stana Ilije Marića dobio sam najmanje sto udaraca palicom. Tu su me izveli iz kamiona, dali mi papir i olovku i zapovjedili da pišem imena i prezimena Hrvata iz sela Johovca, a koji žive u Doboju. Dvoumio sam, ali nije bilo druge mogućnosti nego da pišem. Kako sam poznavao Hrvate iz Johovca koji žive u Doboju, tako sam znao koji su od njih napustili Doboj i otišli kad je sve ovo počelo. Upravo sam njih stavljao na popis, jer oni nisu bili dostupni Srbima. Iz stana su izveli Iliju Marića, i skupa nas stavili u kamion i odvezli na Usoru. Kad smo stigli, izveli su nas i počeli tući. Tu su nas tukli da to nije normalno. Zlo je bilo. Ako padnem, oni udaraju nogama, ne možeš se podići. Tu sam, među njih tridesetak četnika koji su nas tukli, prepoznao Voju Brestovca i Nikolu Stojčinovića i jednog kojem je ime Miro, a poznajem ga iz viđenja. Tukli su me palicama, drškama od metala, nogama i svime čime su stigli. Kad su me poveli od prijavnice u dvoranu, dobio sam još oko dvadeset udaraca palicom. Ubacili su me unutra, bio je mrak, pa su me polegli na nekakve daske. Jedan od zatvorenika mi je prišao i dao vode. Postalo mi je malo lakše i počeo sam razabirati obrise oko sebe. I u tom sam vremenu začuo poznat glas s druge strane dvorane. Bio je to Nikola Zubak. Ne znam jesam li spavao ili sam pokatkad gubio svijest dok nije svanulo. Tad sam vidio da je u dvorani puno meni poznatih ljudi iz Doboja, iz Prisada, s Čaira, s Usore. Svi su mi prilazili i pitali me: 'Zašto tebe?' Donose mi vode i stavljaju obloge. To mi pomaže da ustanem na noge. Gledaju mi leđa i čude se što sam uopće živ. Toliko me je boljelo da, ako legnem, ne mogu više sam ustati. Svi zatvorenici su mi pomagali. Uvjerio sam se da takve pažnje kakva je u zatvoru, kakvu zatvorenici iskazuju jedni drugima, nigdje nema. To je nemoguće opisati i reći. O hrani kao takvoj se ne može ni govoriti, bilo je to nešto užasno, jedna mala kutlača nekakve tople vode koja se ponekad dijelila i na dvojicu, a kruha smo dobivali, tako reći, dva zalogaja. U samoj dvorani je bilo užasno zagušljivo. Vode uopće nije bilo. Bilo mi je teško i to što nisam ništa znao za obitelj koja je ostala u kući.

Tog 18.07.1992., bila je nedjelja, po jednog Mijata došli su Braco Stanković i jedan kojeg smo zvali Papa. Znao sam da ga vode kući, ali mu nisam ništa mogao reći jer sam bio daleko od njega kad su došli po njega. U ponedjeljak, 19.07.1992., doznao sam da su moja žena i dijete kod kuće i da ih nitko nije dirao. Supruga se borila da me spasi i izvuče iz tog logora; na kraju je i uspjela. U logoru je teror bio neopisiv. Srbi stalno dolaze, izvode zatvorenike i tuku ih, a često upadaju u dvoranu i tu tuku sve odreda, koga dohvate. Najgore nam je bilo to što se ne zna što će biti s nama.

Svi mi zatvorenici tog logora posebno ćemo se sjećati jednog zlikovca, četnika bez prstiju. On je znao ljude tući tako dugo i jako da su padali u nesvijest, a sve to bez bilo kakvog razloga. No, bilo je i onih Srba koji su bili toliko dobri da su nam donosili vode koliko nam je god trebalo, odnesili su poruke našim obiteljima kući, davali su nam cigarete i sl. Jedan od tih je svakako Đorđe Panić. Ti su nas Srbi čak puštali da uzmemo malo zraka,

davali nam vode koliko nam god treba i puno im od sveg srca hvala.

Mislim da se otac moje supruge do logora probio 20.07.1992. Došao je do mene. Kad me pregledao, kad je vidio sve tragove udaraca na mom tijelu, počeo je plakati. Govorio je kako je to nezapamćen zločin. U logor su dovođene nove i nove skupine uhićenika, obično bi u skupini bilo po trideset ljudi. Dvorana je bila već puna. Jednog dana otvorila su se vrata dvorane i Srbi su doslovce udarcima utjerali 92 muškarca. Bili su preplašeni, izubijani, zlostavljani, i samo su plakali, kao djeca. Kako je dvorana već bila pretrpana, dolaskom ove velike skupine uhićenika boravak je postao nepodnošljiv, više se nije moglo niti disati. Ti jadnici su odmah tražili vode. Dali smo im nešto malo, koliko smo imali. Poznavao sam ih sve. I tada nam rekoše da još trebaju doći dvadeset i četvorica koje su odveli u bolnicu na previjanje ruku. Čudili smo se: toliko ljudi za previjanje ruku, zašto? Rekli su nam da su im ruke isprebijane. Tog trenutka nisam povjerovao u tu njihovu priču, ali kada su ih doveli, uvidio sam da nisu ništa preuveličavali. To je bilo strašno, ljudi su imali obje ruke ili u gipsu ili longetama. Strašan prizor. Prema njihovu kazivanju, Srbi su ih natjerali da ruke stave na stol, a zatim su uzeli palice i udarali sve dok ruke nisu bile izlomljene. Tada su nam pokazali na prsima ožiljke i otiske nastale od udaraca vojnim ašovčićem, i to kako na prsima, tako i na leđima. Pričali su nam kako su nastali ti ožiljci otisci: iz vojarne JNA tjerali bi jednog po jednog pokraj dvojice Srba koji stoje, a u rukama im ti vojni ašovčići, te prvi zadaje udarac zatvoreniku u prsa, a drugi udara po leđima.

Jednostavno je nepojmljivo što su Srbi sve radili s ljudima. Pričali smo jedni s drugima i tako se hrabrili i tješili. Pomagao sam starijim ljudima, davao sam im svoju hranu i vodu samo da se malo oporave, a oni su se poslije zahvaljivali, govorili kako sam im spasio život. Kad bi meni bilo loše, oni bi stali u red i uzeli vodu za mene.

Ne znam kojeg dan, Srbi su nam zapovjedili da izađemo iz dvorane i postrojimo se. Razvrstali su nas po nekakvim skupinama radi odvođenja na saslušavanja. Puno Srba je bilo, u raznim uniformama. Prepoznao sam Batu Mišića, pokušavam doći do njega, ali kad su me pročitali, došao sam pred čovjeka kojem je ime Ratko. Taj Ratko je iz Tešnja. Kad me vidio, zaprepastio se. Upitao me: 'Jesu li te dirali, tukli?' Odgovorio sam mu: 'Slomili su me svega.' Naglas je rekao da mu je žao. Tad ga je njegov kolega pogledao tako krvnički da sam pomislio da će me početi tući tu pred njim. Ratko me pitao gdje su mi žena i dijete. Odgovorio sam da ne znam, ali da mislim da su kod kuće. Nastavio je pisati moje osobne podatke, kako se zovem it.d. Pitao me za izlazak na srpski referendum, ali sam mu odgovorio da ja i moja žena nismo išli ni na kakav referendum. Tad je pročitao sve što je napisao i rekao: 'Ti ćeš ići kući!'

Za to vrijeme, dok sam bio u logoru, moja supruga je sve činila da bi me izvadila iz logora, ali joj nije uspijevalo. Da bi me spasila, kuću je predala tim srpskim vlastima. Dala je 300 DEM Slobodanu Đukiću da ih odnese Mili Ivoševiću i jednom Čulibrku, jer su oni toliko tražili za moje oslobađanje i odlazak u Hrvatsku. Pripremila je stvari i zapakirala ih u torbe. Za vrijeme rada u bolnici doživjela je raznih neugodnosti, a najteže joj je bilo kad ju je direktor bolnice Joldić pitao: 'Zašto nisi vodila računa za koga se udaješ?'

Mene puštaju iz logora 12.08.1992. Pokušavamo otići iz Doboja odlaskom na razmjenu. Svijeta je puno, svi plačemo, i mi koji odlazimo, i oni koji ostaju. Tog dana nema razmjene i vraćaju nas kući. Međutim, kako mi više nemamo kuće, odlazimo do jedne Srpkinje, znanice, kod koje ostajemo do 19.08.1992. Za to vrijeme ljudi dolaze, gledaju nas i raspitaju se za nas. Pojedini govore da idemo, da za nas u Doboju nema mjesta. Borka Korčić nam je ispričala sljedeće: 'Kad četnici tuku Hrvate i Muslimane, toliko ih istuku da se ne zna jesu li živi ili mrtvi, i onda ih bacaju s mosta u rijeku Bosnu. Pri tome na mostu ostaju tragovi krvi. Zatim se premještaju na jedan brzak rijeke Bosne s kostajničke strane. To vam ja gledam svaku večer!'

Pred naš odlazak, dolazi nam u posjet jedna ženina rođakinja i nagovara je i sugerira joj da se rastane od mene i ostane u Doboju. Kad je uvidjela da je ne može nagovoriti, upitala ju je: 'Kako te je on zaveo? Znaš li da si radi njega deklarirana kao izdajnik srpstva?' Nakon tih riječi moja žena je ustala, otvorila vrata i istjerala tu svoju rođakinju iz kuće. Ja sam se protivio takvom načinu, jer sam smatrao da to može biti opasno, što se i pokazalo točnim. Kad smo kretali iz Doboja, ženin otac nam kaže: "Djeco moja, vi ste sinoć trebali biti uhićeni i odvedeni, a možda i ono najgore, ubijeni, jer je ona naša rođakinja otišla i prijavila vas u SUP. Sreća je što idete.'

Otišli smo u Hrvatsku i shvatili da rat još nije završen.

Od događaja u Doboju svakako bih izdvojio slučaj jedne profesorice koju su silovala petorica njenih bivših učenika, potom slučaj dviju sestara, Muslimanki, koje su radile kao medicinske sestre u bolnici, a koje je sedam Srba silovalo. Po dolasku na posao bile su izvrgnute ruglu od Srpkinja koje su im govorile: 'Da su bili jedan ili dvojica, to bi vam dobro došlo, ali sedam, nije li to malo previše!' Četnici su u Doboju ubili Hrvata Karla Grgića, komandira milicije u Doboju, a njegovu majku, staru oko 80 godina, silovali. Starica je usljed svega toga podlegla. Zajedno s Karlom ubili su i Dragu Martinovića.

Poznato mi je da su Srbi imali značajnih gubitaka na svim linijama bojišnice:

- u borbama za selo Johovac poginulo je 16 četnika iz Starog Petrovog Sela;

- u borbama na području Bosanske posavine poginulo je 236 četnika iz sela Osječana;

- u borbama na području sela Johovca, Foče i Komarica poginula su 34 četnika iz sela Kladara;

- u borbama na području Bosanske posavine poginulo je 113 četnika iz dobojskog naselja Bara.

Od Srba koji su znatno pridonijeli sveukupnoj tragediji Hrvata i Muslimana na prostoru dobojske općine navest ću sljedeće:

- Milorad Ivošević zv. Mile, pravnik, uzima strani novac, najčešće DEM, od Hrvata i Muslimana koji odlaze iz Doboja

- Dušan Čulibrk, član nekakvog odbora za etničko čišćenje uz naplatu

- Slobodan Pavlović, član nekakvog odbora za etničko čišćenje uz naplatu

- Uroš Urošević, član nekakvog odbora za etničko čišćenje uz naplatu

- Slobodan Karaga, predvodio grupu koja je činila razne zločine

- Nikola Stojčinović

- osoba zvana Tuč, glavni 'vojvoda' trebavske četničke postrojbe

- Raka, vozač na željeznici

- Dušan Šljuka

- Slobodan Šljuka, vozač 'Bosna-prevoza'

- Zoran Šljuka, konobar, veliki terorist i progonitelj Hrvata i Muslimana

- Brano Korčić

- Slavko Simić

- Slobodan Đurić, glavni za primanje novca i zamjene građana

- Dragan Vidović zvani Kevčija

- Ljubo Tadić, profesor i nastavnik, zapovjednik logora u Barama i zapovjednik srpske policije, najodgovorniji za etničko čišćenje počinjeno u selu Šušnjarima, te pljačku imovine koja je bila u vlasništvu Marka Čička iz sela Gradine: tri velike hladnjače s kompletnim uređajima i kompresorima, 20 tona svinjskog mesa (but i kremenadla), jedan veliki agregat za proizvodnju struje, 20 komada kolica za ranjenike, 40 pari štaka za ranjenike, razni santinski materijal, 500 kg mlijeka u prahu, veliku količinu sokova, 20 metara kubnih rezane drvene građe, skidanje lima, slonit ploča i crijepa sa skladišnih prostora, jedna velika hidraulična vaga, viljuškar i druga imovine

-Todorović, taxist iz sela Pridjela Donjeg."

DO005

S.D., rođ. 1943., muškarac, Musliman, iz sela Ševarlija u općini Doboj,

opisuje oružani srpski napad na selo Ševarlije, ubojstvo većeg broja mještana napadnutog sela, iznosi podatke o osobi odgovornoj za ratne zločine počinjene nad mještanima sela Šavarlija, govori o uhićenju i zatočeništvu u srpskom logoru Usori:

"Dana 18. lipnja 1992. godine četnici su započeli etničko čišćenje mog sela Šavarlija na području općine Doboj. Tog dana četnici su okružili selo u dužini četiri kilometara i s pješadijom ušli u nj. Počeli su nasilno izgoniti iz kuća muškarce, žene i djecu. Jedan broj muškaraca odmah su na licu mjesta ubijali. Ja sam bio očevidac kad su četnici ubili devet muškaraca iz mog sela, uglavnom moje rođake i to Smaju Durmića, njegovog sina Saliha Durmića, Mustu Ferića, Nisveta Hodžića, Fikreta Osmanbegovića, Mevludina Mahmutovića, Đemala Hodžića i Rešada čije mi prezime nije poznato. Ovim je ubojstvima rukovodio četnički komandant Nikola Jorgić zvan Jorga. Imena neposrednih izvršilaca ovih ubojstava meni nisu poznata s obzirom da je većina njih bila maskirana i da su nosili 'čarape' na glavi. Pored ovih ubojstava, četnici su pljačkali kuće. Uglavnom su uzimali tehničku robu, odmah je tovarili na kamione koje su dovezli sobom. Također su od nas mještana uzimali zlato i devize. Od mene su uzeli 2000 DM. Taj dan četnici su također zapalili 60 ili 70 kuća, a mene su sa još 26 susjeda odveli u logor na Usoru. Objekte koji su pretvoreni u logor ranije je koristila JNA i tu se nalazila njena mehanizacija. U logoru sam proveo puna dva mjeseca. Napominjem da je prilikom napada četničke vojske na moje selo Šavarlije, osim navedenih, pobijeno još 27 mojih susjeda. Do ovog podatka došao sam na temelju izjava suseljana. Spreman sam, ukoliko se sjetim novih detalja, dati dopunu iznijetog."

U Zagrebu, prosinca 1992.

JAD052

J.M., rođ. 1921., muškarac, Hrvat, iz Doboja,

prikazuje srpsko vojno organiziranje na području grada i općine Doboj, stanje u Doboju tijekom prvih nekoliko dana srpske okupacije grada, uhićenja Hrvata i Muslimana te odvođenje u zatočeništvo u logor koji su Srbi organizirali u skladištima JNA na Usori, detalje brutalnih fizičkih iživljanja i ubojstva zatočenika, organiziranje živog zida od zatočenika s ciljem zaustavljanja oslobađanja Doboja:

"Bio sam u vrhu središnjice HDZ-a za cijelu dobojsku regiju; posao nam je bio koordinacija rada HDZ-a na prostoru devet općina Bosanske posavine. Proveli smo sve moguće poslove u svezi prvih višestranačkih izbora i referenduma o neovisnosti Bosne i Hercegovine. U gradu Doboju je bilo oko 40% Muslimana, oko 33% pravoslavaca, a Hrvata oko 20%. Dobojski Hrvati su bili u raznim strankama, jedni su bili markovićevci, drugi komunisti it.d. U HDZ su se teško učlanjivali, premda smo išli od kuće do kuće i olakšavali im učlanjenje. Oni koji su se učlanili, dobili su iskaznice o članstvu.

Prvi nagovještaji početka rata bili su u travnju 1992., kada je Karadžić, proglasom pozvao sve Srbe da pređu u SDS. Kad su se Srbi odazvali na poziv, svima je bilo jasno da im je komunistička partija služila kao paravan, i da su izraziti nacionalisti, u negativnom svijetlu. Bio sam u štabu TO-a, ispred HDZ-a. Tada je bila ta mješovita TO. Sve se odvijalo preko garnizona JNA u Doboju, a zapovjednik tog garnizona je bio Srbin prezimenom

Hadžić. On je uvijek nešto petljao i lagao. Kad su mi ljudi s terena donosili izvješća kako u srpska sela JNA dovozi velike količine naoružanja, da srpski seljaci nose mitraljeze kad idu raditi na njive, i kad sam ja to govorio, on mi je odgovarao: 'Ne znam je za to. JNA nema takvog naoružanja.' Rekao sam mu: 'Kako to da na vašem teritoriju može biti netko drugi? Znači li da su to četnici, armija ili neke jedinice iz Srbije koje opkoljavaju naša područja?' Prije samog početka sukoba pojavljivali su se pripadnici JNA zajedno s drugim srpskim paravojnim postrojbama. Glavni među Srbima je bio neki Bjelošević koji je radio kao načelnik SUP-a i koji je to sve strogo organizirao. On je sve pripremao, a imao je i nekakve momke, neke specijalce. On i ti njegovi su zauzeli TV-relej i od tada nismo mogli gledati TV Zagreb. Oni su demontirali svu opremu i nekamo je odnijeli. Morali smo ići u Ljubljanu po dijelove kako bi osposobili relej. Na planinama Preslici i Ozrenu živi pravoslavni živalj, i gore su imali pripremljenu ratnu bolnicu, imali su i helikoptere. Gore su dovlačili hranu, oružje, municiju... Radili su pripreme za okupaciju, čak su počeli praviti bunkere po gradu, ispred Doma armije, ispred banke, ispred nekih određenih raskrižja i čvorišta.

Prema rezultatima prvih višestranačkih izbora, predsjednik općine Doboj postao je član SDA, Musliman, Ahmed Aličić. Načelnik SUP-a bio je već spominjani Bjelošević. Načelnik Sekretarijata za narodnu obranu bio je jedan Musliman. Predsjednik Općinskog suda bio je Krešimir Zubak. On je bio izvrstan čovjek, katolik i Hrvat. Predložili smo ga za Vrhovni sud. Javni tužitelj u Doboju bio je Srbin. Kako su me moji s terena izvještavali, morao sam nekoliko puta ići spavati u selo Prisade. Odlučili smo organizirati naše ljude, da budu pripravni ako dođe do agresije. Prvu smotru naše prve bojne TO-a izvršili smo tijekom jedne noći. Tu smo momcima govorili kako ćemo se boriti samo ako budemo napadnuti i tek onda kad se potpuno pripremimo. Nismo imali snage niti smo mogli išta započinjati, mogli smo samo čekati poteze srpske strane. Iako se radilo o TO-u, predstavnici JNA iz dobojskog garnizona su nas ucjenjivali, govorili su nam: 'Ako vi prihvatite taj TO, rat odmah počinje!' Hvatali su mene i ostale članove HDZ-a po općinskim hodnicima. Momci iz TO-a još uvijek nisu bili spremni. Presjednik općine Ahmed Aličić jednostavno se povukao, a da niti nas iz HDZ-a, niti iz TO-a nije ni telefonom obavijestio. Samo je otišao, u najkritičnijem trenutku. Da nam je bar rekao da odstupimo ili da prihvatimo borbu, bilo što. Mogli smo se dogovoriti da idemo u zbjeg, pa ćemo se organizirati u izgnanstvu. Da smo to napravili, ne bi Srbi toliko ljudi zarobili i pozatvarali, a ovako su zarobili i uhitili oko 4000 ljudi, žena i djece. Mene su odveli u zatvor i zatvorili u ćeliji u kojoj sam ležao mjesec dana, a nakon toga su me prebacili u drugu ćeliju u kojoj mi je bilo još gore. Tijekom ta dva mjeseca ispitivali su me. Pravno gledano, ta srpska istraga je bila očajna. Svaki dan su nas tukli i maltretirali. Najgore nam je bilo noću.

Mene je uhitili skupina od pet ili šest vojnih policajaca koji su na sebi nosili srpske oznake. Kao lovac imao sam četiri lovačke puške koje su mi već prije oduzeli, ali mi nisu dali nikakvu potvrdu. Odmah po uhićenju izvršili su pretres kuće, a i kasnije su dva puta kuću pretresali. Čak su svaku knjigu iz fonda od 3000 komada moje kućne knjižnice pregledali. Za vrijeme pretresa uzeli su od moje supruge 30.000 DEM. Taj novac sam uspio podići iz banke prije nego je sve to počelo. Sve četiri lovačke puške su mi oduzeli, 3.05.1992., iako sam za sve njih imao dozvolu koju sam im pokazao. Samo uhićenje, nije bilo uhićenje, već naguravanje sa svih strana. Stavili su me u policijska kola koja smo zvali marica. Kako sam stanovao u centru grada, moj stan je bio udaljen oko 50 metara od zatvora. Odmah su me, s vrata SUP-a, sproveli u zatvor. U ćeliji sam zatekao Hrvata Iliju Brekala koji je radio kao policajac. Bio je tu zatvoren i jedan inspektor Šaćir, Musliman iz Maglaja. On je radio kao inspektor u prometnoj policiji. Ta ćelija je bila namijenjena očito za samo četiri zatvorenika, jer su unutra bila samo četiri kreveta, dva i dva postavljena na kat. Zatočenici su se mijenjali. Jedne su puštali, a druge nanovo dovodili. Jedni zatočenici su ležali na podu, na nekakvim spužvama. Hrana je bila jako mizerna i nikakva. Dobivali smo po tri obroka dnevno. U jutro bi dobili čaj s malo kruha i eventualno nešto marmelade. Dobivali smo kiseli kupus ili krumpir. Taj krumpir smo jeli do u kasnu jesen. Bio je već sav proklijao i smrdljiv. Odmah su me vodili na istragu. Po mene su dolazili raznorazni ljudi. Teško mi je bilo podnositi te ljude. To su sve bili predratni razbojnici i kriminalci, oči su im svjetlucale, bili su preplanuli od sunca, sličili su na cigane. Stražar koji me vodio na ispitivanje pitao me za Tuđmana, i okrivljavao me za rat. Govorio mi je: 'Mi ćemo napraviti 10 Jasenovaca. Koliko je onda pobijeno u Jasenovcu, mi ćemo sad 10 puta više vas pobiti!' Muslimane su strpali u autobus tako da su jedan na drugom ležali. Kad su njih odvozili, nas preostale su prisiljavali da pjevamo i izvikujemo: 'Alija, pederu! Alija ,pederu! Mili Bože, na svemu ti hvala, Srbin ima Muju za vladara.' Vršili su psihičku torturu nad nama. Te Muslimane su vozili u nekakve zatvore.

Na Usori smo bili zatočeni u dva hangara koje su inače koristili pripadnici motorizirane jedinice JNA. Te tenkove i motorizirana kola su oni nekamo preselili, najvjerojatnije su ih postavili oko nekih mjesta po Bosanskoj posavini u kojima žive Hrvati. Tu je bilo strašno prljavo i prašnjavo. Doslovce su nagurali 350 ljudi u te hangare. Srbi su organizirali jedan mali logor kod jednog Perče koji je imao ugostiteljski objekt s dvoranom. U naselju Barama, u blizini groblja, postojao je prostor gdje je do pred rat bila smještana jedna tenkovska jedinica JNA. Srbi su i taj prostor pretvorili u logor. Zatvarali su uhićene Hrvate i Muslimane i u prostor dobojskog granizona JNA, u kojem su bili smješteni i pravi četnici. Dgađalo se i to da se Srbin koji okupi oko sebe 20-30 vojnika proglasi vojvodom i da počne harati, ubijati, pljačkati i paliti.

Prvi istražni postupak nada mnom napravili su već prvi dan. Istražni postupak je obavljan na drugom ili

trećem katu zgrade dobojskog SUP-a, u sobi br. 4. Istražitelj je bio mlad čovjek. Mislim da je po profesiji mogao biti pravnik. Bio je u civilu, a nosio je uza se dva pištolja. Pod lijevom rukom je imao pištolj marke škorpion, a pod desnom drugi pištolj meni nepoznate marke. Bio je dosta korektan, ali i strog. On me osobno nije tukao. Učinilo mi se da je davao signal stražaru da me tuku na hodniku. Tukli su me svih 60 dana boravka u zgradi SUP-a. Udarcima su mi izbili deset zuba, slomili nos, jednu vilicu, potrgali dva rebra, slomili obje ruke u ramenima. U ćeliji sam bio 60 dana. Osam sati vremena su nam odredili za spavanje, a preostalih 16 sati smo morali provesti šetajući po ćeliji. U tim ćelijama nas je bilo previše, tako da hodati uopće nismo mogli. Prostor namjenjen za zahod nije imao koljeno, već je to bila ravna cijev, tako da je sve to užasno smrdjelo. Ulijevali smo vodu, ali ništa nije pomagalo. Kad sam nakon toga premješten u drugu ćeliju, dolazile su nekakve 'plave kacige' da nadgledaju. Srbi su ih vodili samo u određene ćelije. Mislim da su ti 'plavci' bili Francuzi. Bio sam se pripremio da im kažem određene stvari na francuskom, jer sam prilično znao francuski, međutim vodili su ih samo u određene ćelije, do nas ih nikad nisu doveli. Tu je bio i jedan liječnik koji nas je pregledavao. Meni su bile otekle noge od batina. On mi je samo dodirnuo tu oteklinu i dao jednu tabletu komentirajući da je ona za sve moguće bolesti.

Pod istragom i batinama, u zgradi dobojskog SUP-a, ubijen je Jozo Matanović. Ubijen je odrđeni broj ljudi. Te ljude su ubijali, a njihova tijela odvlačili nekamo. U tom periodu istrage vjerojatno je bila nestašica hrane, jer su nam davali pokvareni kruh. Kasnije se, dolaskom 'plavih kaciga' to stanje popravilo. Opet su nam počeli davati čaj, ali pravljen u hladnoj vodi jer nije bilo struje. Ručak su nam kuhali. 'Plave kacige' su obišle zatvor tijekom srpnja ili kolovoza 1992. godine. Nakon toga je počela ubrzana istraga i predavanje sudu. Mene su saslušavali svih tih 60 dana i pravili zapisnike. Nikad im te zapisnike nisam potpisao jer su uvijek dodavali nešto što nisam rekao. Uvijek su dodavali stvari koje su mene teretile. Najviše me je teretio moj zamjenik iz HDZ-a. On im je sve kazao, sve što je i što nije znao o HDZ-u, o zaključcima stranke koji jesu i koji nikad nisu sprovođeni. Sreća je bila u tome što ga nisam vodio na sve sastanke. Vodio sam ga na sastanak HDZ-a u Žepče kad smo razgovarali što napraviti usljed nedostatka oružja. Tamo sam konstatirao da je jedan od naših seoskih ogranaka izvršio pronevjeru. Kad smo osnivali ogranak stranke u Usori, vodio sam ga i tamo. On ne samo da im je kazao, već im je sve i napisao. Srbi su i meni davali olovku i govorili: 'Piši.' Tada sam im govorio: 'Ne mogu pisati, ne vidim. Vi mene pitajte, a ja ću govoriti.' Znao sam odakle to dolazi. Tako su me pitali samo ono što su saznali. Ovaj jadnik im je sve napisao što je znao i što je čuo. Napisao je čak da sam bio oficir u Pavelićevoj vojsci. Od bivšeg tajnika stranke u Doboju doznali su neke brojeve telefona naših ogranaka, te raznih općinskih odbora kao što su: Odžak, Zavidovići, Tešanj, Žepče, Maglaj, Teslić it.d... Donijeli su mi papir sa svim tim podacima. Tu sam improvizirao, snalazio se kako sam znao. Pokazali su mi spisak ljudi koji sam navodno uputio u Hrvatsku na obuku, jedno pismo koje sam pisao Tuđmanu. Poslije svega toga slijedile su batine i samo batine. Svaku noć smo slušali jauke iz drugih prostorija SUP-a. Udarali su čovjeka s nekakvom palicom ili štapom kao da udaraju mješinu. Tada smo čekali samo kad će poći po ćelijama i izvoditi ljude. Bilo je tih izvođenja po noći. Dolazili su po danu i po noći i tukli nas. Isljednik je bio taj crni, mladić, mislim da je iz Banja Luke ili iz Knina. Uz njega su bila još dvojica za koje mislim da su bili vojni istražitelji jer sam tu dobio i vojnu optužnicu. Taj isljednik je bio star oko 40 ili 45 godina. Pismeni poziv za okrivljenoga, od 14.08.1992., oni su pravili, ali mi nije uručen.

Stražari su bili jako grubi. Jednoga koji je bio iz Knina zvali su Kninjanin. Imao je sajlu s kuglama na krajevima i time je tukao zatočenike. Kugle su bile promjera 2 ili 3 cm. Ako je nešto traženo od njega. samo je govorio: 'Dat' ću ja vama!' Na Vidovdan su montirali razglas po hodnicima. Pjevali su srpske pjesme o Marku Kraljeviću, o Kosovu, o srpskim junaštvima. Kad su se ponapijali, stražar je došao i otvorio vrata ćelija. Nosio je nož u ruci. Oni su taj nož zvali kama. Kad je ušao, pitao je jednog Sulju: 'Šta je ovo?' Suljo je rekao da je to nož, a ovaj mu na to kaže da to nije nož, već kama i udari ga drškom tog noža tri puta. Svaki put kad bi ga udario, Suljina koža bi pucala. Udarao je pokojnog Iliju i na kraju mene. Budući smo bili krvavi, otišli smo i oprali se. Ako bi pokucali i tražili nešto, govorio bi: 'Dat ću ja tebi! Tebe je trebalo ubiti!' Uglavnom su govorili: "Vi ćete vidjeti svoje! Kazna vam slijedi!" Kad bi netko odlazio, veselili smo se jer smo mislili da ide kući ili na razmjenu, ali su oni odlazili u druge zatvore ili bivali ubijeni. Zamjene zatočenika su vršene u Derventi ili u Johovcu, za najvećih borbi, tako da se samo čekalo kad će te netko ubiti. Ili ovi ispred ili ovi iza, ili granata.

Po gradu je bilo dosta pljački, silovanja i ubijanja. U gradu je ubijeno dosta ljudi. Još sam bio sam zatvoren u zgradi SUP-a kad su Srbi formirali prvi živi zid od zatočenika s Usore, jer je od Usore i Tešnja krenula naša vojska u napad na Doboj. Naši bi ušli u Doboj da Srbi nisu ušli u hangare i rekli: '50 ljudi van!' Odmah bi jednog ubili i bacili u rijeku Bosnu. Tada bi rekli: 'Ovako će se dogoditi svima koji se ne budu pokoravali!' Naprijed su išla borna kola, za njima su išli zatočenici s rukama iza vrata, a za njima su išli četnici. Tu je ubijeno oko 19 zatočenika. Kod nas su odmah pojačali stražu automatima i rekli da će, ako do čega za njih lošeg dođe, pobiti nas u zatvoru. Kad su naši vojnici vidjeli da je u pitanju živi zid, da su pred njima zatočeni Hrvati i Muslimani, povukli su se. Tako da smo i mi ostali živi. Na istrazi su me pitali o raznim sastancima, o mostu između Dervente i Prnjavora koji je navodno miniran. Rekao sam im da ne znam ništa jer je to druga općina. Pitali su me o Stjepanu Kljujiću, o Franji Tuđmanu. Uvjeren da smo mi iz HDZ-a bili svi prisluškivani. Prema

nekim navodima, Srbi su u Americi kupili uređaj kojim su mogli presretati i faksove. Naši dugo nisu znali da je to moguće. Znam da su mene prisluškivali. U zatvoru sam bio od 3.05. do 4.09.1992. U zatvoru su me držali, kako rekoše, i iz pretpostavke 'da je postojala mogućnost da pobjegnemo, zbog toga što sam se žalio da nisam kriv, i govorio da je osnivanje stranaka bilo 'legalno i utemeljeno na zakonu'. To ništa nije vrijedilo za njih. Kad sam upućen na sudsku istragu, nisam se više dao saslušavati, tražio sam odvjetnika. Koga god sam tražio za odvjetnika, rekli su da ga nema. Tako sam tražio jednog Lukića. Pošto ni njega nije bilo, rekli su mi da za 24 sata nađem nekoga. Odmah sam u zatvoru napisao prigovor. U tom prigovoru sam naveo da obavijeste odvjetnika i naveo njih četvoricu, sve Srbe. Jednog dana je došao jedan od navedenih odvjetnika. Pristao sam da me on brani. Rekao je: 'Vaša optužba je po članu tom i tom, 10 godina robije.' Rekao sam mu: 'Kakva robija, ja se nisam ogriješio ni o državu, ni o vlast, a najmanje o zakon. Neka mi netko dokaže da sam ja Srbina istukao ili ubio.' S odvjetnikom sam razgovarao nasamo. Kako smo se poznavali od ranije, taj odvjetnik je imao dobar odnos prema meni. Tražio je 1000 DEM da me oslobodi. Tada sam na cigaretnom papiru napisao supruzi da mu da traženi novac. Ona je i postupila prema mojim uputama. Odvjetnik je već vršio pregovore s Matanovićem za razmjenu. U autobusu su mi uzeli i 600 DEM koje sam sačuvao uza se. Tada sam sam išao na razmjenu. Mijenjali su me za svog ministra Mikanovića. Tada su vodili još cijeli jedan autobus ljudi, među kojima je bilo Cigana, Hrvata, Muslimana, muškaraca i žena. Na razmjenu smo išli u Gradišku. Kad je autobus je došao, ljudi su izišli, a mene je odmah preuzeo Matanović. Kako mi se sin nalazio u Vinkovcima, otišao sam u Slavonski Brod gdje sam prenoćio u motelu, a sutradan sam otišao u Vinkovce.

Znam da su Srbi u Doboju ubili Iliju Tipura. On je dipl. pravnik, magistar, doktor prava. Imao je oko 50 godina. Tukli su njega i Karla Kopčića koji je kao komandir milicije otišao u mirovinu. Njega su tako tukli da je podlegao batinama. Dosta ljudi je podleglo batinama. Ako se slučajno znalo za nečiji sprovod, mogla je ići samo supruga i nitko više, a ako se nije znalo, bacali su i zajedno zakopavali. Čuo sam da je taj Ilija Tipura umro u Banjoj Luci, u bolnici. U Doboju je do prvih izbora načelnik TO-a bio neki Ristić. Bio je 42 godine u službi i nije se dao smijeniti. Kako je bila podjela vlasti, ipak su ga nekako smijenili. Profesor Močević, Dobojlija, pravio je razne malverzacije u Tuzli. On je bio osobni Karadžićev tajnik. Seksualno je iskorištavao učenice. Pravio je izlete u Teslić, u tamošnji hotel s tim učenicama. Ubacivali su svoje doušnike, kako Muslimane, tako i Hrvate, u naše redove.

Ubili su Karla Grgića, umirovljenika, bivšeg zapovjednika SUP-a u Doboju, Jozu Matanovića koji je radio kao električar u dobojskoj bolnici, Iliju Tipuru, pravnika. Strašna smrt je zadesila Derviša Begovića kojeg su Srbi stavili u zamrzivač (škrinju) i sjedili na njoj dok nije izdahnuo, a u kadi u kupaonici su zaklali njegovu suprugu. Ćiru Zulića, magistra, su pustili iz zatvora, a poslije su ga drugi uhitili i zaklali. Zaklali su i Franju Majetića. Većinu od ovih ubojstava su počinili oni Srbi koji su se... Tako su ubili i tog Franju. Zaklali su oca i majku Bore Kokića. Silovali su dvije kćeri od ..., jednu su silovali pred očevim očima i nakon toga su ga ubili. To silovanje i ubojsto oca silovanih sestara se dogodilo u Doboju u njihovom stanu.

Dana 28.06.1992. u zatvoru su nas tukli pripadnici postrojbe JNA zvane Crvene beretke. Oni su u zatvor ulazili kako su htjeli i tukli sve redom. Ti vojnici su izgledali kao divljaci, bradati, preplanulog lica od sunca. Srbi su zatočenike vodili na sve moguće radove po selima i gradu.

Katoličkog svećenika, župnika iz Dragalovaca strašno su fizički maltretirali. Gurali su mu neko crijevo (šlauf) u stražnjicu. Kad je izašao, došao je preko Banje Luke u Hrvatsku i s našim župnikom otišao na liječenje u Njemačku. Tamo je podlegao ozljedama. Iz Dragalovaca su bila još i braća Barukčić kojima su ubili oca. Njihov otac je gledao kroz prozor svoje kuće, a Srbi su ga uočili i ubili.

U srpskim jedinicama su se borili i stranci, iz Legije stranaca. Vidjelo se da su ti ljudi obučeni. Kad su nas oni tukli, tukli su nas u vitalne dijelove. Tražili su otkup i uzimali novce od ljudi. Cijena otkupa se kretala od 2000 do 10.000 DEM. Upotrebljavali su razne naprave, kao gumene metke, palice, sajle, federe... To je bilo specijalno za tuču i mučenje. Ljude su sakupljali po ulicama, kućama... N,pr., danas drže nekog u zatvoru, a sutradan ga puste. Nakon određenog vremena opet ga uhvate. Slali su Hrvate i Muslimane na prve linije. Jedno muslimansko selo su opkolili i odveli ljude prema rijeci Bosni. Tu su ih pustili da plivaju prema drugoj obali. Ovi što nisu znali plivati utopili su se, a gađali su mecima one koji su plivali. Samo mali dio njih se spasio. Tako su počistili sva sela od Doboja do Maglaja: Pridjel, Ševarlije, Potočane.

Komandant dobojskog garnizona JNA, potpukovnik Ćazim Hadžić bio je nekorektan. Ninković predsjednik SDS-a, major JNA Stanković i pravoslavni prota Terzić su bili glavni rukovodioci. Oni su odlučivali koga treba uhapsiti. U bolnici u Doboju ranjeni Srbi su tukli bolesne Muslimane i Hrvate. Pljačkali su garaže, odvozili vozila i druge vrijedne stvari. Brekalu su izbili zlatni zub koji su odmah odnijeli. Ivicu Katelića su odmah uhitili i odveli u Banju Luku. Tu su ga tukli i mučili. Vezali su ga za auto i vukli po garnizonu. Četnici su opljačkali "Rentakar" i odvezli sve automobile koji su bili tu. Boro Penava, koji je imao autobus, kretao se po Srbiji i kupovao kokarde. Kalaba, koji je bio direktor dječjeg vrtića i nije se dao smijeniti, optuživao je Milana Megića i aktivno je sudjelovao u špijunskoj srpskoj mreži. Vidio sam ga u SUP-u prilikom svog uhićenja. Učitelj Slavujica je unaprijeđen za kapetana prve klase i imenovan za komandanta srpske Vojne policije. Prije je bio upravnik

zatvora u Doboju. Miodrag Rađa je kao direktor građevinskog poduzeća hitno sagradio betonski most preko rijeke Bosne. Htjeli su izgraditi i novi put prema Bjeljini, a prema njegovoj zamisli put su trebali graditi robijaši.

Glavni rukovoditelji SDS-a u Doboju bili su: Nada Mitrović - ženski policajac, Zorica Gojković, Rajko Stojić, Boro Parovac - predsjednik izvršnog odbora, prof. Drago Ljubičić, dr. Miodrag Jolidić, Dušan Lukić, Savo Krivokapić, Miodrag Ivošević, Andrija Bjelošević, Dušan Živković, Novak Danilović, Ljubomir Kovačević, Duško Parovac, Milivoje Radanić, Milan Ninković - predsjednik SDS-a, Nikola Jorgić - Jorga, Milorad Gligorić, Rade Gojković..."

U Zagrebu, 31. ožujka 1994.

DODATAK ISKAZU

U logor za žene dovođene su djevojke iz Grapske i okolice, a bile su od 12 do 25 godina stare, tu se čula velika vriska i plač, vjerojatno kada su ih silovali.

Iz Hajdučkih Voda, s Ozrena i okolice dovlačili su mrtve ljude u kontejnerima i kamionima od 'Ćasa' i bacali ih u rijeku Bosnu.

Prema izjavi Muslimana N.M.:

- glavni srpski komandant bio je general Slavko Lisica
- Božo Spasojević i sin mu Bato bili su obavještajci i pljačkaši
- Branko Stanković i sin mu Bobo bili su obavještajci, pljačkaši i suradnici policije
- Slavica Stanković bila je četnički doušnik
- Nada Nikolić bila je četnički policajac.

Na glavnom putu Doboj-Usora-Maglaj-Tešanj-Teslić, na mjestu gdje se spajaju putovi Doboj-Usora, nalaze se tri velika vojna hangara gdje su prije bili smješteni tenkovi i borna kola koje su prije rata pripadnici JNA negdje sklonili. Tu su se nalazila dva logora, a u svakom je zatočeno po 350 ljudi. Ženski logor nalazio se preko puta Tvornice konzervi (pekmezara)."

U Zagrebu, 26. svibnja 1994.

GRADAČAC

GR001

Z.P., rođ. 1957., muškarac, Hrvat, iz sela Jenjića u općini Orašje,

priča o uhićenju i zatočeništvu u srpskom logoru u gradačačkom selu Pelagićevu, nasilnom vađenju zdravih zubi zatočenicima, prebacivanju zatočenika u logor u Bosanskom Šamcu:

"Dana 28.04.1992. godine, oko 16,00 sati, zajedno s Pavom Prgićem došao sam dežurati na naš punkt u selu Jenjiću. Nedugo zatim pored nas je biciklom prošao Adam Knežević koji nam je rekao da ide oprati mljekaru u kojoj je bio zaposlen na otkupu mlijeka, te ako se ne vrati za 20-30 minuta, da dođemo po njega u mljekaru. Kako se Adam nije vratio za dogovoreno vrijeme, krenuli smo vidjeti što je s njim. Kod kuće Luke Kneževića u selu Jenjiću zaustavili su nas vojnici obučeni u uniforme JNA. Zapovjedili su nam da odmah odbacimo oružje, što smo mi i učinili. Nisam poznavao sve te vojnike, ali sam među njima prepoznao Mirka Bjelića i, čini mi se, jednu Dragicu iz sela Čovića Polja. Mirko Bjelić je inače iz sela Lepnice gdje je radio kao auto-limar. Poslije našeg razoružavanja zapovjedili su nam da se trčećim korakom krećemo u pravcu mljekare prema kojoj smo i pošli. Po dolasku do mljekarne, vidjeli smo Adama Kneževića kako stoji uza zid s rukama podignutim iznad glave. Kod njega su stajala dvojica muškaraca s puškama u rukama. Jedan od njih je bio 'škiljav' na desno oko, poslije sam doznao da mu je ime Luka i da je iz sela Pelagićeva, a drugi je bio visok i plave kose. Tu su nas počeli maltretirati, zapovjedili nam da skinemo 'ustašku' uniformu, te nas samo u gaćicama, preko oranica otjerali prema razkrižju putova u selu Lepnici.

Tu su nam rekli: 'E, sad ćete, ustaše, da trčite i da vidite naše položaje.' Dok smo trčali, netko od njih je vikao: 'Bravo, vojvoda, neka vide ustaše šta smo mi.' Negdje pri kraju njihovih rovova zaustavio nas je neki visoki plavi vojnik; sjećam se da je bio negdje prijevoznik i čini mi se da je nekad radio u SUP-a. On me udario šakom u predjelu usta, a palicom me pokušao udariti po leđima. Ponovo su nas vratili na ono raskrižje putova. Dok smo se vraćali nazad, naišao je neki njihov vojnik i rekao im: 'Zašto udarate ljude? Ako su krivi, neka idu u komandu!' Po dolasku na raskrižje tu nas je sačekao jedan Boro, inače radi kod Cvika na pilani u Čovića Polju, i odvezao nas u njihovu komandu u selu Pelagićevu. Po dolasku u selo Pelagićevo, zatvorili su nas u tamošnju prodavaonicu, u kojoj je bio upravnik Jovo Erleta. Čitavu noć smo bili obučeni samo u gaćicama, morali smo samo sjediti, nisu nam dopuštali da spavamo.

Sutra ujutro došao je Jovo Erleta i donio nam one 'smb' uniforme JNA. Prva tri dana nitko nas nije ispitivao. Četvrti dan došla su dva majora JNA koji su nas, jednog po jednog, ispitivali. Najviše su nas pitali koliko imamo 'zengovaca', gdje nam je smješten štab, koliko je skela udaljena od mosta, i ostale stvari vezane za vojsku. Nakon tog ispitivanja dolazio je jedan kojeg su zvali Lugar, a po naglasku bih rekao da je Srbijanac. On je počeo nad nama sprovoditi najteže oblike fizičke torture i zlostavljanja. Sada vam ne želim ispričati točno sve detalje tog fizičkog i psihičkog mučenja, ali ću vam spomenuti nešto tek toliko da vidite o čemu se radi: jednog je dana taj Lugar došao u zatvor i zapovjedio nam da zinemo, te je svakome od nas bijelim kliještima izvadio po jedan zdrav zub. Usput je rekao da nam zubi više neće ni trebati.

Ključevi tog zatvora su bili kod stražara koji nas je čuvao, a on ih je davao svakome tko je izrazio želju da nas tuče i maltretira. Opis osobe zvane Lugar je sljedeći: visok je oko 175 cm, proćelav, tamnije puti kao da je Cigan, nepravilnog nosa, smeđih očiju. Glavna mu je uzrečica bila: 'Bre, dete da vam jebem, sve ću vas, ustaše,

pobit.' Nakon 10-13 dana Lugara je zamijenio jedan Bogdan koji nam je rekao da je bio u napadima na Vukovar i da će od nas naplatiti sve što su mu tamošnji Hrvati ostali dužni. Bogdan je često dolazio pijan, skoro uvijek s skupinom četnika. Pred njima nas je udarao i pitao ih ima li netko od njih posebnu želju za maltretiranje. Pitao ih je što hoće da radi od nas. Ne sjećam se točno datuma, čini mi se da je krajem mjeseca svibnja 1992., jedne noći došao je kao i obično, pijan, i sve nas je poredao uza zid. Počeo nas je udarati nogama. Zapovjedio nam je da se okrenemo zidu i naslonmo na zid, pa da će nas postrijeljati. Od stražara je uzeo još jedan okvir s mecima za pištolj, te je išao od jednog do drugog od nas i pucao. Kada je došao do mene, ispalio je metak, osjetio sam žbuku sa zida kako pada po kosi i pomislio 'dobro je, nije me ubio'. Potom nam je zapovjedio da se okrenemo licem prema njemu. Smijao se govoreći: 'Eto, neću vas sada pobiti!' Taj put su izveli mene, Pavu i još jednog čovjeka iz sela Krepšića izvan zatvora, i tukli nas. Udarali su nas rukama i nogama, nekakvim štapovima. Usljed zadobijenih udaraca ja sam izgubio svijest. Od Adama sam doznao da dugo vremena nisam došao sebi, te da mi je svako malo stavljao obloge po tijelu. O zvjerstvima koja su nam se dogodila za vrijeme Bogdanovog šefovanja zatvorom u Pelagićevu, u ovom trenutku vam nisam u stanju sve ispričati, jednostavno sad nisam u dobrom psihičkom stanju. Od drugih zatočenika sam čuo da je bio konac lipnja mjeseca 1992. godine, kad su došli kamionom i potovarili nas. Odvezli su nas u Bosanski Šamac. U Bosanskom Šamcu smo bili sve do razmjene.

U zatvoru u Bosanskom Šamcu u našu ćeliju je ulazio neki mali ćelavi Srbin koji nas je tukao skupa sa Stokom Sekulićem i Petrom Zoranovićem, bivšim milicionarima šamačkog SUP-a. O imenima ljudi koji su s nama bili zatočeni u Polagićevu - sjećam se Zvonka Šuška iz sela Kornice, kojeg su četnici uhitili i zatvorili pod optužbom da je kontraobavještajac. On je doživljavao iste torture i zlostavljanje kao i mi, a bio je ranjen u lijevu nogu iz vatrenog oružja. Navodno su mu izvadili metak, ali čini mi se, nestručno, jer mu je lijeva noga bila oduzeta. O njegovoj sudbini, kao i sudbini ostalih koji su s nama bili zatočeni u selu Pelagićevu, nije mi ništa poznato..."

GR004

A.M., muškarac, Hrvat, iz sela Turića u općini Gradačac,

iznosi pojedine detalje oružanog napada srpskih snaga na gradačačko selo Turić nastanjeno Hrvatima:

"Kada je srpski ratni stroj krenuo na Hrvatsku, među Hrvatima gradačačke općine više nije bilo dileme, ratni vihor što su ga podigli krojači velikosrpskih karata zahvatit će i njihove prostore, samo je ostalo pitanje kada će se taj vihor nadviti preko bosansko-hercegovačkih granica. Sad, kada je kotač beogradskog fašističkog režima iza sebe ostavio smrt velikog broja nedužnih ljudi, malo je informacija o hrabrosti gradačačkih Hrvata, njihovom udjelu u obrani vjekovnih prostora i žrtvama koje su dali, i još daju, za svoju opstojnost.

Hrvati općine Gradačac ubrzano su se pripremali za nadolazeći rat, rat koji je bio neizbježan. Radilo se zdravim razumom i srcem. Imali smo malo ljudi stručnog vojnog znanja, a i ono malo što smo imali vojnih stručnjaka, više od pola njih se vratilo iz JNA. U tim uvjetima dobro nam je došlo ikakvo iskustvo. Veliki broj naših momaka koji su radili u Hrvatskoj i koji su se nesebično pridružili obrani Hrvatske nakon srpske agresije na nju, početkom rata u BiH vratili su se braniti svoja ognjišta. I dok smo se mi Hrvati pripremali za obranu svojih prostora, Muslimani su još uvijek bili neodlučni. Često sam tih dana odlazio u Gradačac i navraćao u ured njihove SDA. Ponekad su me pitali: 'Pripremate li se vi Turićani?' Nakon ovakvih pitanja običavao sam odgovoriti: 'Gospodo Muslimani, mi se pripremamo, ali ako vi ne mislite braniti općinu Gradačac, mi sami ne možemo, nas je ipak malo. Ako se vi ne mislite s nama skupa braniti, recite nam, a mi ćemo odlučiti što ćemo i kako dalje.' Drugom prilikom reče mi jedan od čelnika SDA: 'Sinoć smo imali sastanak stranke i odlučili smo se za obranu naših prostora. Više od 60% članstva je za to da se borimo.' Stranka SDA!? Nevjerojatno, sa 60 i nešto više postotaka glasova 'odlučili su da se brane od četnika'! Što je s preostalih oko 40%? Za što su se oni odlučili? Još jedan primjer njihove neodlučnosti. Početkom 1992., skupa sa sinom vraćao sam se automobilom kući iz Gradačca. U jednom trenutku iznad nas je nadletio helihopter, tako nisko da su se iz auta jasno vidjele oznake JNA. Mi smo se vozili, a on je letio iznad nas dobrim dijelom puta. Dok smo prolazili kroz selo Mionicu, jedna grupa Muslimana, mještana tog sela, srdačno je mahala rukama i pozdravljala vojnike u helikopteru.

Početkom travnja 1992., u hrvatskim selima Donjoj i Gornjoj Tramošnici i Turiću osnivaju se lokalne postrojbe HVO-a. U međuvremenu i Muslimani vrše pripreme za obranu, a krajem travnja 1992. godine, pridružuju se Hrvatima 107. brigade HVO-a.

Prvi srpski napadi na područje općine Gradačac započeli su 9.05.1992., iz srpskih sela Skugrića i Krečana. Napadnuta su jugozapadna područja gradačačke općine, a napadi su trajali više od mjesec dana. Četnici su bezglavo napadali i gubili bitku za bitkom. Osobno je Radovan Karadžić, putem radija, zaprijetio tim Srbima koji su nas napadali, da će ih sve povući s tog ratišta i postrijeljati, te poslati druge jedinice. Svoje prijetnje je ostvario i poslao druge jedinice! Srbi započinju napadati i sa sjeveroistoka, na hrvatska sela Turić, Tramošnicu i Slatinu. Prvi napad na ta hrvatska sela bio je 18.06.1992., ali bez nekakvog većeg uspjeha. Tada u selo Pelagićevo dolaze najelitnije jedinice JNA. Iz Krajiškog (Banjalučkog) korpusa dolaze pripadnici 5. kozaračke brigade iz Prijedora, a s njima i dio kninskih četnika, potom dolazi dio Novosadskog korpusa iz Vojvodine te dijelovi Semberskog i Tuzlanskog korpusa. Započinju borbe za život ili smrt. Selo Srednju Slatinu okupirali su

11.07.1992., a početkom kolovoza 1992. Srbi svim snagama napadaju sva naša područja, posebice selo Turić. Koliko je bilo ranjenih i mrtvih Srba u tim napadima, najbolje znaju njihove majke i supruge, posebice one iz Prijedora i okolice. Odnos snaga u tehnici i naoružanju bio je jedan prema pet, pa jedan prema deset i više, u korist Srba. Mi nismo imali tenkova i teškog naoružanja, ali smo se branili. Imali smo želju za opstankom i srce.

Na šačicu branitelja hrvatskih prostora gradačačke općine krenula je silna srpska ratna tehnika i ljudstvo. Našim braniteljima su dosta pomogle i srpske radio postaje koje su stalno trubile da se u hrvatskim selima obučava tisuće i tisuće crnokošuljaša čime su utjerali strah u kosti svojim ratnicima. U kontekstu svega što se događalo treba reći da su se u Turiću, Tramošnici i Slatini uglavnom borili Hrvati dok je udio Muslimana bio samo 20%. Na početku četničke agresije nismo tražili pomoć, jer smo se mogli i sami othrvati tim početnim napadajima, iako je naša 2. bojna 107. brigade držala 28 km crte bojišnice od ukupno 76, koliko je držala cijela obrana Gradačca. Poslije odlučujućih napada na hrvatska sela, naših je boraca poginulo 52 i ranjeno 86. Kasnije, kada smo tražilli pomoć, od Muslimana je nismo dobili.

Da se ne zaboravi, u tri mjeseca koliko smo branili svoja sela, pripadnici 2. bojne 107. brigade HVO-a uništili su brojnu srpsku ratnu tehniku: 18 tenkova, pet praga, tri transportera, jedan helihopter, jedan pincgauer, a iz stroja i daljnje borbe izbacili više stotina četnika. Unatoč svemu tomu morali smo se povući. No, mi ćemo smoći snage da se vratimo u svoja porušena mjesta i budemo jednaki među ravnopravnima, čuvajući svoj nacionalni identitet.

Povijest i vrijeme jednoga dana reći će sve. Često mi se učini, kao da sanjam, da se susrećem s našim poginulim braniteljima i kao da me pitaju: 'Kako to da su neke stvari krenule krivim tokom? Kako to da su hrvatska sela općine Gradačac i mnoga mjesta Bosanske posavine sad na jednoj, a sada na drugoj strani, jednom u Federaciji BiH, drugi puta u tzv. srpskom koridoru? Kako to da se s Hrvatima nekih mjesta Bosanske posavine tako olako licitira?' I opet, kao da čujem tisuće glasova poginulih Hrvata koji kažu: 'Mi ćemo vječno biti nesretni ako žrtve naše budu uzaludne, ako i pored svih žrtava naš narod ne bude slobodan.' Teško je u jednom kratkom vremenu odgovoriti na sva pitanja... Tragedija hrvatskog pučanstva Bosanske posavine je velika. Neka paze svi koji mogu utjecati na našu sudbinu, da naše rane budu što lakše i neka im povijest sudi."

Orašje, 23. ožujka 1995.

MODRIČA

JAD093

K.P., rođ. 1967., muškarac, Hrvat, iz sela Kladara Gornjih u općini Modriča,

pripovijeda o bezrazložnom uhićenju i odvođenju u zatočeništvo u srpski logor u modričkom selu Vranjaku 22 Hrvata i Muslimana iz Modriče, brutalnom fizičkom maltretiranju i ubojstvu najmanje dvojice zatočenih Hrvata u logoru Vranjaku:

"Dana 05.05.1992. počelo je i kod nas. Kod kuće smo svi, jedino je Ante obilazio liniju; u selu smo naime držali stražu jer su odmah do nas srpska sela. Moj brat je bio u Gornjim Kladarima. Ono, držali smo tu stražu u selu, pošto je odmah do nas bilo jedno srpsko selo. Tako je to bilo. Prvo su preko nas počeli prebacivati granatama, gađali su jedno drugo hrvatsko selo koje je bilo iza nas. Međutim, uskoro su navalili na nas, i bili smo prisiljeni povući se u selo Garevac.

U prvom napadu sudjelovali su samo 'domaći' Srbi, to znamo jer su zarobili nekoliko naših staraca. Zarobili su ih u selu Kladarima u kućama. Kad smo se povlačili, oni se nisu uspjeli povući iz svojih kuća. Nakon uhićenja bili su zatočeni oko petnestak dana, a odveli su ih u Skugriće (susjedno selo). Dovodili su ih kući, non-stop. Nisu ih zadržavali tamo. Međutim, kod kuća su ih čuvali stalno, kasnije su ih odveli tamo i zatočili. Pojedinci, među kojima i moj otac, uspjeli su pobjeći; znali su taj teren, pobjegli su im.

Koliko smo mi mogli vidjeti dok smo bili na linijama, na oko 800 metara od njih, koliko sam mogao vidjet, prepoznao sam jednog Slavka Novakovića i nikoga više da bih mogao tvrditi da su sve domaći Srbi. Međutim, kako moj otac reče, pretežno su samo oni bili u tom napadu, da nije bilo nikog sa strane.

Anto Patljak je zarobljen 3.05.1992., prije nego što je uopće počelo. On je išao iz susjednog sela, on i njegov rođak Mićo, i uhvaćeni su u Modriči u tzv. Srpskoj varoši, baš tu su zarobljeni. Prema nekim informacijama tu su njih 32-ica uhvaćeni. Uglavnom je većina njih razmijenjena. Jedan od tih uhićenika iz Modriče, musliman, pričao mi je da su njih 32-ica uhvaćeni, što u noći, što u danu. On je bio s Antom sve do 15.05.1992., i od tada više nitko ne zna ništa za njega. Nakon uhićenja Anto je skupa sa svojim rođakom bio zatvoren pod Majnom u podrumu neke kuće. Onda su ih odatle premjestili u podrum SUP-a u Modriči. Kad su Srbi započeli malo jači napad na Modriču, premjestili su ih u selo Vranjak u tamošnju poštu. To je srpsko selo u pravcu Doboja. Prema kazivanju onog Muslimana iz Modriče, on ga je baš prevrćao, Srbi su na Antino čelo bili urezali četiri ćirilična slova "S", i teško ga pretukli, navodno su mu dijelovi tijela bili polomljeni. Taj Musliman mi je još rekao da su mu kundacima pušaka polomili sve prste na rukama. Rekao mi je da su mu tri ili četiri rebra slomili te da su ga morali radi toga okretati. Antin rođak Mićo je bio fizički malo jači od Ante, pa su njega manje i oštetili. Antu su okretali kad je trebao vršiti nuždu i šta ja znam. Navodno su ga prisiljavali da guta sol, koliko dnevno - ne znam. Iz Vranjaka su Antu i njegovog rođaka Miću odveli nekamo i nikad se više ništa ne zna za njih. Ti Srbi koji su ih odveli su, navodno, prema kazivanju drugih zatvorenika, izjavili: 'Eto, njih smo pobili, sad ste vi na redu!' A kako su se brzo vratili, zatvorenici pretpostavljaju da su ih ubili u blizini te pošte. Srbi su i

prije ubijali zatvorenike, ali su ih odvodili jutrom rano ili pred večer, a Anto i njegov rođak Mićo su odvedeni oko 13,00 sati. Zatočenici se ne sjećaju tko ih je odveo. Ante je rođen u Modriči. Prema rezultatima izbora i stranačkoj odluci HDZ-a bio je dopredsjednik Općinskog izvršnog vijeća. Bio je i pripadnik HVO-a, po činu satnik.

Tog Muslimana iz Modriče koji mi je opisao Antinu sudbinu, Srbi su oko 16.0.1992. godine premjestili u Doboj, kamo su ga vodili da ga pokrste."

U Zagrebu, 24. listopada 1994.

ODŽAK

OZ001

Osoba s područja općine Odžak, koja želi ostati anonimna,

kronološki prikazuje oružani napad pripadnika srpskih snaga na području općine Odžak:

"Dana 18.04.1992. na području općine Odžak počinje rat, a 23.04.1992., u 13,30 sati, pripadnici srpskih snaga raketiraju Odžak. Iz pravca Bosanskog Miloševca upućen je raketno punjenje od 32 projektila. Tad su poginule četiri osobe, a porušeno je nekoliko kuća. Poslije toga Srbi su izbacili osam avio bombi zvanih krmače i nekoliko raketa tipa luna.

Dana 8.05.1992., u 18,00 sati, kreće organizirana kolona iz pravca sela Novog Grada u pravcu grada Odžaka. Kolonu čine Srbi, mještani sela Trnjaka, Donje Dubice i Novog Grada. Oko 6,00 sati, 9.05.1992., kolona stiže u središte Odžaka. Uslijedila je predaja naoružanja. Odžačka Civilna zaštita razmješta i zbrinjava pristigle civile po kućama. Naredna dva dana, 10. i 11.05.1992., dijeli im se humanitarna pomoć i razne stvari, a 13. 05. 1992. svi civili koji su izrazili želju za povratkom u svoja sela, vraćaju se kućama. Srbi, vojni obveznici, koji su uhićeni s oružjem u rukama nakon predaje su zatvoreni, a 13.05.1992. obilaze ih predstavnici odžačkog Crvenog križa. Narednog dana, 14.05.1992., omogućuje se posjet zatočenim Srbima od pripadnika Međunarodnog komiteta Crvenog križa koji su u Odžak stigli iz svojih ureda u Banjoj Luci i Tuzli, a 21.05.1992. te zatočenike obilaze i predstavnici Međunarodnog komiteta Crvenog križa iz Osijeka. Srbi su bili zatvoreni u Osnovnoj školi i poduzeću Strolit. U Osnovnoj školi je bilo zatočen ukupno 561 Srbin i to: iz sela Novog Grada, njih 329; Donje Dubice, njih 142; Trnjaka, njih 62; Novogradskog Lipika, njih 16. U tri prostorije poduzeća Strolit bilo je zatočeno ukupno 150 Srba, i to oni koji su se posebice isticali svojim ekstremizmom. Razbuktavanjem rata na području modričke općine povećavao se broj zarobljenih Srba.

Pripremu popisa za prvu razmjenu obavljaju, 25. i 26.05.1992., predstavnici Međunarodnog Crvenog križa. Obavljena je u selu Gornjoj Dubici, u 13,00 sati. U razmjenu je otišlo ukupno 98 Srba: petorica mladića iz Strolita, tri bolesnika iz odžačke bolnice, i 92 iz Osnovne škole. U Odžak su se vratila šestorica Srba koji nisu željeli biti razmjenjeni, tako da je razmjenjeno ukupno 92 Srbina. Dana 27.05.1992. predstavnici Međunarodnog Crvenog križa iz Osijeka obilaze bolnicu u Odžaku, Osnovnu školu i Strolit. Tom prilikom su preostalim zatočenicima uručili humanitarnu pomoć.

Vlasti općine Odžak upućuju 30.05.1992. humanitarnu pomoć duševnoj bolnici u selu Jakešu. Iz te bolnice je 15 teških bolesnika premješteno u bolnicu u Leskovicu. Tada su u bolnici u Jakešu bila 340 bolesnika, a u Garevcu 430 bolesnika. Iz Garevca je 200 bolesnika premješteno u Tuzlu, 100 bolesnika je premješteno u Republike Hrvatske, a ostatak je premješten u Jakeš. Srbi otpočinju 1.07.1992. jači napad na Odžak, usljed čega dolazi do velike migracije stanovništva. Odžak postaje tranzitno mjesto izbjeglica. Zbog jakih srpskih napada, 10.05.1992. dolazi zapovijed da se stanovništvo, pozadina i vojska započnu povlačiti prema Bosanskom Brodu. Na putu Bosanski Brod - Odžak stvara se kolona duga oko tri km. U toku dana preko mosta na rijeci Savi, između Bosanskog i Slavonskog Broda prelazi prvi dio kolone. Izbjeglice su smještene na nogometni stadion u Slavonskom Brodu. Tu su već bile izbjeglice iz Modriče, Jakeša, Kotorskog, Pećnika... Narednog dana sačinjava se popis izbjeglica po općinama. Stanje je sljedeće: iz Modriča 740 osoba, iz Odžaka 715, iz Jakeša 410, iz Modričkog Luga 210, iz Pećnika 130, iz Tarevca 57, iz Riječana 66, iz Kotorskog 310, iz Dervente 27, iz Odžaka 51, iz Tuzle 21, iz Gradačca 7, iz Bosanskog Šamca 5 i iz Sjenina 2. Trećeg i četvrtog dana broj izbjeglica se povećava na preko 4000.

U međuvremenu obišli su nas predstavnici Međunarodnog Crvenog križa iz Osijeka, UNPROFOR-a, predsjednik Skupštine općine Odžak i neki političar, Anto Kovačević.

Oko 17,00 sati, 15.07.1992., čula se prva eksplozija između rijeke Save i stadiona. Druga granata je pala ispred tribina gdje je bilo oko 2000 izbjeglica, treća s lijeve strane stadiona, četvrta u stari dio grada, peta izravno na stadion između gola i parkiranog autobusa gdje se nalazio najveći broj izbjeglica. U prvom trenutku doznao sam da su poginuli Mato Katić, Kemal Ganić, Haris Madžiković, Mirso Zolotić, Džeevad Čeliković, a ranjeni Nedeljko Katić, Pejo Vidaković, Omer Hodžić-Mehić, Sanel Sinanović, Mehmed Ribić, Sevad Ahmetović, Zoran Lovrić, Stipo Udovčić, Marko Senić, Izudin Emić... Otpočelo se s evakuacijom prema glavnom izlazu sa stadiona. Naknadno sam doznao da je poginulo ukupno 13 ili 14 osoba, a da je ranjeno oko 60.

U 18,30 sati kolona izbjeglica, prema dogovoru, napušta Slavonski Brod. Jedni sjedaju u vozila, drugi idu pješice u kolonama..."

Raspored snaga SFOR-a u Bosni i Hercegovini (Izvor: UNHCR, INFORMATION NOTES Bosnia and Herzegovina, No. 12/96-2/97 - December 1996/February 1997, str. 11)

LITERATURA I TISKOVINE:

1. BOJA SMRTI, Andrija Tunjić, Zagreb 1994.;

2. BOSANSKI ŠAMAC GRAD LOGOR, Dragan Lukač, Scharnitz 1992./Orašje 1993.;

3. BOSNA - HERCEGOVINA SLIKE RATA, Vlado Pandžić/Krešimir Šego, Zagreb 1992.;

4. DERVENTSKI LIST, dvotjedno glasilo, Zagreb 1992/1995.;

5. OD "ŠKICE" DO DEN HAAGA, Dragan Lukač, Bazik 1995.;

6. OWEN - STOLTENBERGOVO I MEĐUNARODNO DIPLOMATSKO LEGALIZIRANJE SRPSKE OKUPACIJE I ZLOČINA U BOSANSKOJ POSAVINI, Dr. Marko Babić, Vidovice/Zagreb 1994.;

7. PLEHAN - PONOVNO RAĐANJE, Zagreb 1994.;

8. PLEHAN - LIKOVNO BLAGO, Slavonski Brod 1991.;

9. POSAVSKI GLASNIK, dvotjedno glasilo, Orašje 1992/1995.;

10. POSAVSKI NARODNI KALENDAR 1995., grupa autora, Orašje/Zagreb 1994.;

11. RATNI ZLOČINI U BOSANSKOJ POSAVINI (1992.-1995.), Dragan Lukač, Zagreb/ Orašje 1997.;

12. SILOVANE, Ehlimana Pašić, Brčko 1993.;

13. SVJEDOČENJA ZATOČENIKA SRPSKIH LOGORA IZ POSAVINE, Anto Baotić/Ilija Ilić, Orašje 1995.;

14. VIDOVICE - srpski zločini 1992., Mr. Pavo Kobaš, Vidovice 1993.;

15. VRIJEME ZLOČINA, Uzeir Bukvić/Hasan Džanić, Zagreb/Brčko 1992.;

16. ZOV HRVATA BOSANSKOG POSAVLJA, Pejo Šimić, Zagreb 1992.